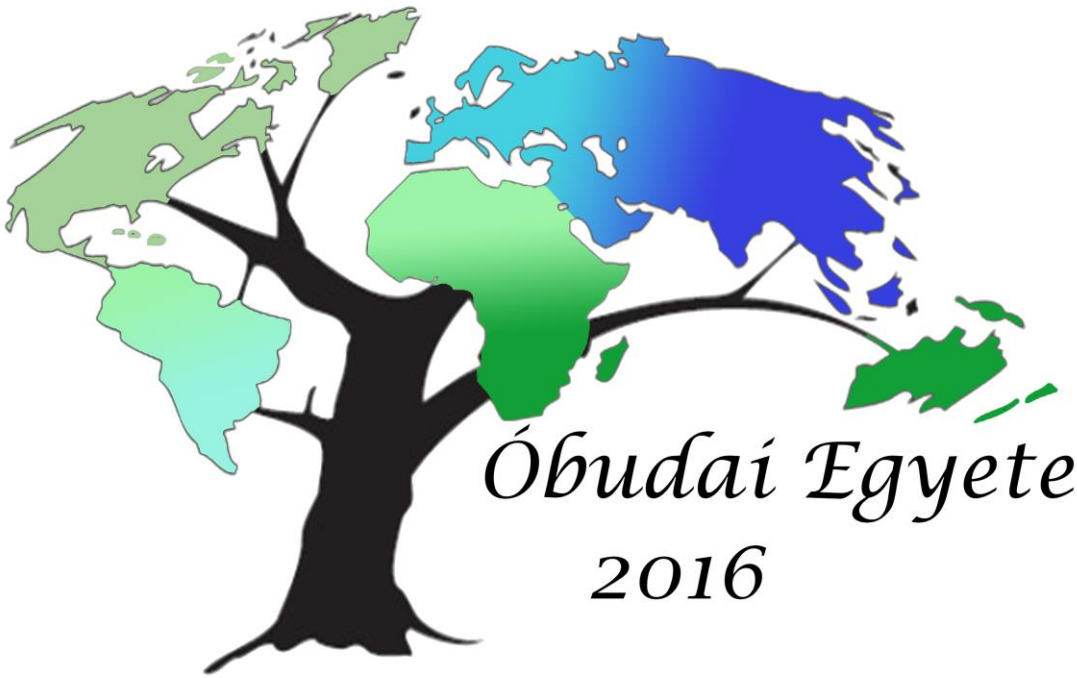
Tavaszi Szél

Absztraktkötet

Óbudai Egyetem

2016

TAVASZI SZÉL 2016
NEMZETKÖZI MULTIDISZCIPLINÁRIS KONFERENCIA

ABSZTRAKTKÖTET

KIADÓ:

BUDAPEST

2016.

MINDEN JOG FENNTARTVA.

SZERKESZTETTE: DR. KERESZTES GÁBOR

ISBN 978-615-5586-04-0

TARTALOMJEGYZÉK

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....1

Antal Tamás, Szilágyi Attila, Kovács Antal, Feke Pál
AZ INFRAVÖRÖS-FAGYASZTVA KOMBINÁLT SZÁRÍTÁS HATÁSA A VÍZELVONÁSI FOLYAMATRA ÉS A VÉGTERMÉK MINŐSÉGÉRE.....2

Dancsokné Fóris Edina
A TELEPÜLÉSKÖZI KAPCSOLATOK ÉS A TÁJI ÖSSZETARTOZÁS DILEMMÁI A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN PÁSZTÓ ÉS KÖRNYÉKE PÉLDÁJÁN.....3

Deák Bernadett, Belák Ágnes
TEJIPARI EREDETŰ BAKTÉRIUMOK ANTAGONISTA HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA ÉLELMISZERBIZTONSÁGI SZEMPONTBÓL.....4

Díaz Fernández Daniel
LEGELTETETT JUHOK ÜRÜLÉKTERMELÉSÉNEK MEGHATÁROZÁSA.....5

Garamvölgyi Erik
A TARTÁSMÓD ÉS A TÍPUS HATÁSA A TOJÓHIBRIDEK NÉHÁNY ÉRTÉKMÉRŐ TULAJDONSÁGÁRA.....6

Gazdag Orsolya, Takács Tünde, Ködöböcz László, KrettGergely, Szili-Kovács Tibor
EFFECT OF DIFFERENT LAND USE ON SOIL BACTERIAL COMMUNITIES DIVERSITY.....7

Győri Zsolt, Balogh Péter, Huzsvai László, Novotniné Dankó Gabriella
ETOLÓGIAI MEGFIGYELÉS A FIAZTATÓBAN, ÓVODÁSÍTÁS TARTÁSTECHNOLÓGIAI RENDSZER VIZSGÁLATA.....8

Heim Lívia, Lelovics Zsuzsanna, Tossenberger János
A KÖZLEKEDÉS SORÁN HASZNÁLT ESZKÖZÖK ÉS A KÖZLEKEDÉSI SZOKÁSOK HATÁSA AZ ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM MÉRETÉRE SOMOGY MEGYÉBEN.....9

Horváth Rita, Lelovics Zsuzsanna, Fébel Hedvig, Tóth Tamás
A REPCE FELHASZNÁLÁSÁNAK KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐI ÉS LEHETŐSÉGEI A MONOGASZTRIKUS ÁLLATOK TAKARMÁNYOZÁSÁBAN.....10

Kálmán Ákos
A PRECÍZIÓS ÁLLATTARTÁS LEHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A BAROMFIÁGAZATBAN.....11

Kaprinyák Tünde, Fári Miklós Gábor
LIGETI ZSÁLYA (*SALVIA NEMOROSA* L.), A JÖVŐ PERSPEKTIVIKUS NÖVÉNYE.....12

Kovács Éva Katalin
AZ AKG INTÉZKEDÉSEK ÉVTIZEDES TAPASZTALATAI KUN FÖLDÖN.....13

Kovács Péter
A KUKORICA TERMESZTÉSTECHNOLÓGIÁJÁNAK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI, A TERMÉSBIZTONSÁG NÖVELÉSE.....14

Kun Ágnes, Bozán Csaba, Barta Károly
FÁS SZÁRÚ ENERGIAÜLTETVÉNY TALAJÁNAK VÍZBEN OLDHATÓ ÖSSZES SÓ- ÉS AMMÓNIUM-LAKTÁT OLDHATÓ NÁTRIUMTARTALMÁNAK VÁLTOZÁSA INTENZÍV HALNEVELŐ TELEPRŐL SZÁRMAZÓ ELFOLYÓVÍZ ÖNTÖZÉSES HASZNOSÍTÁSA ESETÉN.....15

Lelesz Judit Éva, Nagy Éva
A BORSIKAFŰ (*SATUREJA HORTENSIS L.*) ILLÓOLAJ HATÓANYAGAINAK ÉS DROGTERMÉSÉNEK VÁLTOZÁSA KÜLÖNBÖZŐ TRÁGYAKEZELÉSEKKEL.....16

Máté Klaudia
A ZÖLDÍTÉS MINT IRÁNYÍTOTT TÁJHASZNÁLAT LEHETSÉGES HATÁSAI A TÁJSZERKEZETRE.....17

Miklós Ilona
GEOGRAPHICAL INDICATIONS (GIS) AND DIMENSIONS TO THE EVOLVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A RURAL REGION.....18

Sándor Dorottya, Fenesi Annamária
A TERMÉSBELI DIMORFIZMUS SZEREPE A SÁFRÁNYOS IMOLA (*CENTAUREA SOLTITIALIS* L.) INVÁZIÓS SIKERÉBEN.....19

Sass Vivien, Bidló András
ERDÉSZETI KEZELÉSEK HATÁSÁRA BEKÖVETKEZETT TALAJTANI VÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATA A PILISI HOSSZÚ-HEGYEN.....20

Sütő Dávid
ERDEI PATÁSAINK TÁPLÁLKOZÁSÁNAK HATÁSA EGY TERMÉSZETKÖZELI KEZELÉSŰ ERDŐBEN 21
Szabó Péter, Kocsis László, Hegedűsné Dr. Baranyai Nóra
A SZŐLŐ OLTVÁNY ELŐÁLLÍTÁS SORÁN ALKALMAZOTT ELŐHAJTATÁSI TECHNOLÓGIÁK VIZSGÁLATA „TELEKI 5C" ÉS „GEORGIKON 28" ALANYOKON, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KALLUSZOSODÁSRA 22
Székelyhidi Katalin
SITUATION OF THE HUNGARIAN BAKING INDUSTRY. FINANCIAL ANALYSIS AND RESULTS OF INTERVIEWS WITH BAKING ENTERPRISES 23
Szücs Róbert
BEJEGYZETT GAZDÁLKODÓ NÉLKÜLI ERDŐK TERÜLET ÉS FAKÉSZLET ELEMZÉSE 24
Takács Marianna, Oláh János
A VARROA DESTRUCTOR ELLENI VÉDEKEZÉS PROBLÉMAKÖRÉNEK ELEMZÉSE 25
Tot Mária Terézia
AZ IPARD MINT A VIDÉKFEJLESZTÉS EGYIK FORMÁJA ÉS ANNAK VÁRHATÓ HATÁSA A VAJDASÁGI AGRÁRIUM SZERKEZETÉRE 26
Tóth Adrienn, Németh Csaba, Bényi Dóra, Csehi Barbara, Salamon Bertold, Péter, Zeke Ildikó, Friedrich László
HOLDING TIME OF HIGH HYDROSTATIC PRESSURE AS IMPACTING PARAMETER ON QUALITY OF LIQUID WHOLE EGG 27
Tótin Ákos
VETÉSIDŐ ÉS TŐSZÁM HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ GENOTÍPUSÚ KUKORICA HIBRIDEK (ZEA MAYS L.) TERMÉSÉRE 28
Vikár Dóra, Dr. Szalai Zita, Dr. Lehoczky Éva
GYOMFLÓRA VIZSGÁLAT KÜLÖNBÖZŐ NITROGÉN ELLÁTOTTSÁGNÁL, NYÍRLUGOSI TARTAMKÍSÉRLETBEN 29
Vincze Éva
AZ ŐSZI KÁPOSZTAREPCE (BRASSICA NAPUS VAR. NAPUS F. BIENNIS L.) ÁLLOMÁNYOK BELTARTALMI ÉRTÉKEINEK VIZSGÁLATA ELTÉRŐ VETÉSTECHNOLÓGIAI MODELLEKBEN 30

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 31

Anka Márton Tibor
A HITELBIZTOSÍTÉKI NYILVÁNTARTÁST VEZETŐ KÖZHATÓSÁG HIÁNYÁNAK A VESZÉLYEI 32
Dr. Bartók Tünde
AZ EURÓPAI UNIÓBAN « MEGTŰRT » SZEMÉLYEK JOGI HELYZETE 33
Bencze Krisztina
ÁRT VAGY HASZNÁL? A POLIGRÁFOS HAZUGSÁGVIZSGÁLAT SORÁN FELMERÜLŐ JOGBIZTONSÁGI KÉRDÉSEK 34
Bereczki István
AZ ÉRVÉNYTELENSÉG MINT JOGÁGAKON ÁTNYÚLÓ INTÉZMÉNY – MEDIÁCIÓS ELJÁRÁS SORÁN KÖTÖTT MEGÁLLAPODÁSOK MEGÍTÉLÉSE 35
Béres Nóra
A LÍBIAI HELYZET A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁG ELŐTT 36
Bicskei Hedwig
PRINCIPLES AND REQUIREMENTS ESTABLISHED UNDER THE CASE LAW OF THE ECHR ON PRE-TRIAL DETENTION 37
Bihari Erika
A MUNKASZERZŐDÉS TELJESÍTÉSE A MUNKÁLTATÓ OLDALÁRÓL 38
Dr. Bogárdi Dóra
WHO ARE THE NATIONAL MINORITIES IN HUNGARY AND ITS NEIGHBOURING COUNTRIES? 39
Csaholczi Erika
AZ EURÓPAI TÁRSASÁGI FORMÁK KIALAKULÁSÁNAK ÉS SZÜKSÉGESSÉGÉNEK OKAI AZ EURÓPAI UNIÓBAN 40
Dr. Cseporán Zsolt
AZ ALAPJOGSÉRTÉS ELMÉLETE 41

Dr. Deák Viktória
A JOGOS VÉDELEM MEGJELENÉSE A DEBRECENI KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK BÜNTETŐ PERES IRATAIBAN 1878-1944 KÖZÖTT 42
Debreczeny Flóra Dorottya
A KÖZREMŰKÖDŐ FOGALMA 43
Dodik Setiawan Nur Heriyanto
ANALYSIS ON THE APPLICATION OF REGULATION 1/2003/EC TO THE NATIONAL COMPETITION AUTHORITIES COMPETENCES 44
Dr. Nagy Alexandra
AZ ERŐSZAKOS NEMI BŰNCSELEKMÉNYEK ÚJ MAGYAR SZABÁLYAI A NEMZETKÖZI ÉS UNIÓS KÖVETELMÉNYEK TÜKRÉBEN 45
Dr. Rimaszécsi János
AZ ALKOTMÁNYOS ALAPJOGOK ÉRVÉNYESÍTÉSÉNEK ÁGAZATI JOGI ESZKÖZEI 46
Dr. Zsoldics Zsófia
A JOGI FELELŐSSÉG A KÖZÉPKORBAN ÉS AZ ÚJKORBAN 47
Dr. Dornfeld László
LEHETSÉGES BÜNTETŐJOGI VÁLASZOK A KIBERTERRORIZMUSRA 48
Dr. Baksa Gréta
KÖTELEZŐ MEDIÁCIÓ SZABÁLYOZÁSA ÉS TAPASZTALATAI AUSZTRÁLIÁBAN 49
Fazekas Ágota
INTERNATIONAL TRENDS OF FAMILY LAW 50
Fejes Erik
A POLITIKAI VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABÁLYOZÁSA A KATONAI TESTÜLETEKNÉL - TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS - 51
Gál Andor
A JOGOS VÉDELMI HELYZETET LÉTREHOZÓ TÁMADÁS JOGTALANSÁGÁRÓL 52
Garzuly Éva
A TITKOS INFORMÁCIÓGYŰJTÉS ÉS A TITKOS ADATSZERZÉS 53
Dr. Gócza Ágnes
A MAGYAR BÜNTETÉSI RENDSZER BÜNTETŐPOLITIKAI IRÁNYVONALÁRÓL 54
Horváth Orsolya
FARKASTÓL A SZOLGÁLATI KUTYÁIG 55
Hrecska Renáta
JOGÉRVÉNYESÍTÉS A NEMZETKÖZI SZERVEZETEK MUNKAJOGÁBAN 56
Dr. Józan Flóra
A MŰHIBAPEREK SAJÁTOSSÁGAI 57
Juhász Andrea Erika
AZ EJEE 3. CIKKÉBŐL A HATÓSÁGOKRA HÁRULÓ KÖTELEZETTSÉGEK 58
Dr. Kémeri Zsófia Eszter
SZEMÉLYISÉGI JOGSÉRTÉSEK AZ ORVOS-BETEG VISZONYBAN – SZEMELVÉNYEK AZ EGYES NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI BÍRÓSÁGOK GYAKORLATÁBÓL 59
Kiss János Márk
AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÓ ÉS A BETEG KÖZÖTTI JOGVISZONY MAGÁNJOGI JELLEGE A MAGYAR JOGBAN 60
Kiss-Kondás Eszter
JOGELLENES GYERMEKELVITELI ÜGYEK AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK GYAKORLATÁBAN 61
Dr. Klemm Dávid
A PLEVEN-TERV ÉS A KÖZÖS EURÓPAI HADSEREG GONDOLATA 62
Dr. Kocsis Bianka Enikő
A PAKSI ATOMERŐMŰ BŐVÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS JOGI KÉRDÉSEK 63
Gergő Kocsis
DEFINING DEMOCRACY: A ROLE FOR INTERNATIONAL LAW? 64
Kovács Dominika
A FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐ MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK HIÁNYA A MUNKAERŐ-PIACON 65
Kovács Krisztián
UCC HATÁSOK A MAGYAR BIZTOSÍTÉKI JOGBAN 66
Dr. Kőmüves Barbara
A SZEMÉLYISÉGI JOGI VÉDELEM FEJLŐDÉSE HAZÁNKBAN 67

Dr. Kriston Edit
A HÁZASSÁGI VAGYONJOGI SZERZŐDÉSEK SZABÁLYOZÁSA A NÉMET ÉS MAGYAR JOGBAN ...68
Dr. Kundrák Villő
ADJUNK SZÓT A GYERMEKNEK - A GYERMEKEK ÜGYVÉD ÁLTALI KÉPVISELETE A CSALÁDJOGI PEREK SORÁN 69
Lészai-Kovács Orsolya
A JOGVITÁBAN ÉRINTETT FELEL KÖZÖTTI KÖZVETLEN TÁRGYALÁS KÉRDÉSE A NEMZETKÖZI JOGBAN 70
Lugosi József
A POLGÁRI PER JOGSZOCIOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSBEN 71
Adrienn Lukács
WHAT IS PRIVACY? THE HISTORY AND DEFINITION OF PRIVACY 72
Majoros Tünde
A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE 73
Marsovsztki Ádám
AMIRŐL NEM TUDOK, AZ NEM FÁJ? A TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOG ÉRVÉNYESÜLÉSE AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELE SORÁN 74
Molnár Erzsébet
A VÁLLALKOZÁSON BELÜLI ELŐNYOMOZÁSI ELJÁRÁS MINT A BŰNFELDERÍTÉS POTENCIÁLISAN HATÉKONY ESZKÖZE 75
Molnár Tamás
A HAGYATÉKI ELJÁRÁS JOGORVOSLATI RENDSZERE A POLGÁRI PERRENDTARTÁS FÉNYÉBEN 76
Monori Zsuzsanna Éva
A ZAKLATÁS MINT MAGÁNINDÍTVÁNYOS BŰNCSELEKMÉNY - A MAGÁNINDÍTVÁNYHOZ KÖTÖTTSÉG HATÁSAI A HÁBORGATÓ ZAKLATÁSOK MIATTI BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉG MEGÁLLAPÍTÁSÁBAN 77
Fanni Murányi
PARENTAL CHILD ABDUCTION 78
Murányi Klaudia
A PÉNZÜGYI FOGYASZTÓVÉDELEM TÉNYEZŐINEK VIZSGÁLATA NAPJAINKBAN 79
Nagy Gergő
FEJTEGETÉSEK A SÉRELEMDÍJ CÉLJÁRÓL – AVAGY MIT AKART A JOGALKOTÓ? 80
Niklai Patrícia Dominika
AZ EGYHÁZAK BEFOLYÁSA AZ OKTATÁSPOLITIKÁRA 1848 UTÁN 81
Dr. Papp Nikolett
MILYEN SZEREPET JÁTSZANAK AZ ÁLLAMFŐK A NEMZETKÖZI KÖZJOGBAN? AZ ÁLLAMFŐK NEMZETKÖZI JOGI SZEMPONTBÓL RELEVÁNS HATÁSKÖREI 82
Dr. Pataki Gábor
AZ ADATVÉDELMI SAFE HARBOUR VÉGE – MERRE TOVÁBB, SZEMÉLYES ADATOK? 83
Dr. Perjési Adrienn
A KARTELEZŐK VERSENYJOGI ÉS BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉGREVONÁS ALÓLI MENTESÜLÉSE 84
Dr. Pongó Tamás
A CYBER-MEGFÉLEMLÍTÉS FOGALMI KÉRDÉSEI 85
Dr. Prieger Adrienn
A SZÍRIAI POLGÁRHÁBORÚ GAZDASÁGI ÉS JOGI HATÁSAI TÖRÖKORSZÁGRA 86
Rottler Violetta
A MAGÁNBIZTONSÁG EGYETEMES ÉS MAGYAR TÖRTÉNETE 87
Dr. Sápi Edit
AZ ÉPÍTÉSZETI TEVÉKENYSÉG VIZSGÁLATA A POLGÁRI JOGBAN 88
Seres Eszter Lilla
AZ ELŐVIGYÁZATOSSÁG ELVÉNEK KÉRDÉSE A GENETIKAILAG MÓDOSÍTOTT SZERVEZETEK TEKINTETÉBEN 89
Dr. Simon Nikolett
A HAMIS VÁD EURÓPÁBAN, SZABÁLYOZÁSI MEGOLDÁSOK. 90
Dr. Skoda Gabriella
POPULIZMUS A BÜNTETŐ JOGALKOTÁSBAN 91
Sorbán Kinga
AZ INFORMATIKAI ELEMET TARTALMAZÓ BŰNCSELEKMÉNYEK ELLENI FELLÉPÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN 92

Dr. Szabó András
JÓVÁTÉTEL A BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁS ALATT - SZAKMAI ÉS LAKOSSÁGI ÁLLÁSPONTOK.....93
Dr. Szabó Patrik
A „CIGÁNYBŰNÖZÉS" FOGALMÁNAK (JOG)TÖRTÉNETI EREDETE ÉS TOVÁBBÉLÉSÉNEK LEHETSÉGES ELŐZMÉNYI OKAI AZ ELŐÍTÉLETESSÉG TÜKRÉBEN.....94
Dr. Szabó Zsanett
A PÉNZHAMISÍTÁS A NEOABSZOLUTIZMUS BÜNTETŐ-IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI GYAKORLATÁBAN.....95
Szeghalmi Veronika
LEHETŐSÉG VAGY KORLÁTOZÁS? A PTK. 2:44 SZAKASZÁNAK MARGÓJÁRA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖZÉLETI SZEREPLŐK MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOGÁRA.....96
Dr. Szekeres Bernadett
A MUNKAVÁLLALÓHOZ HASONLÓ JOGÁLLÁSÚ SZEMÉLYEK MUNKAJOGI ÉS KÖTELMI JOGI VÉDELME A NÉMET JOGRENDSZERBEN.....97
Szentgáli-Tóth Boldizsár
A MINŐSÍTETT TÖRVÉNYEK MÚLTJA, JELENE, JÖVŐJE.....98
Szigeti Flóra Márta
PROMISES, LAW AND NON-COMPLIANCE.....99
Tóth Andrea Katalin
THE FUTURE OF EUROPEAN COPYRIGHT LAW: THE PROSPECT OF UNIFICATION.....100
Dr. Tóth Dávid
A PÉNZHAMISÍTÁS HAZAI TÉNYÁLLÁSA NEMZETKÖZI ÉS EURÓPAI UNIÓS JOGFORRÁSOK TÜKRÉBEN.....101
Dr. Tóth Gábor Márton
FOGYASZTÓI KEZESSÉG, ILLETVE FOGYASZTÓI ZÁLOGJOG MEGÍTÉLÉSE A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐESZKÖZ-FINANSZÍROZÁSI SZERZŐDÉSEKBEN.....102
Dr. Trenyisán Máté
A MUNKÁLTATÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE AZ MT., A HJT. ÉS A HSZT. ALAPJÁN.....103
Dr. Udvarhelyi Bence
A BÜNTETŐJOGI ALAPELVEK, MINT AZ UNIÓS JOGALKOTÁS KORLÁTAI.....104
Dr. Viola Vincze
MILITARY NECESSITY.....105
Dr. Vörös Eszter
GLOBALIZÁCIÓ ÉS TISZTESSÉGES ELJÁRÁS.....106
Zelena Viktória
AZ EMBERI ÉLET BÜNTETŐJOGI VÉDELME A PREIMPLANTÁCIÓS DIAGNOSZTIKA TÜKRÉBEN107

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....108

Bálint Mónika
DINAMIKUS "BLIND DOCKING" MÓDSZER, KÖTŐHELYEK KERESÉSÉRE.....109
Gráf Alexandra, Vellainé Takács Krisztina, Farkas Zsolt
AZ NM23 HOMOLÓG NDK-1 SEJTMIGRÁCIÓRA GYAKOROLT DÓZISFÜGGŐ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA *CAENORHABDITIS ELEGANS*BAN.....110
Kovács Ramóna, Szili-Kovács Tibor, Parádi István, Füzy Anna, Takács Tünde
EGY NÖVÉNY, HAT GOMBA… „HÁT ÉN IMMÁR KIT VÁLASSZAK, VIRÁGOM, VIRÁGOM…".....111
Kovács Réka
A POLYCOMB REPRESSZÍV KOMPLEX 2 SZEREPE A STRESSZVÁLASZOKBAN *CAENORHABDITIS ELEGANS* MODELLSZERVEZETBEN.....112
Kozma Mihály
AZ INFLAMMASZÓMA AKTIVÁCIÓJA ÉS SZABÁLYOZÁSA AGYI ENDOTÉLSEJTEKBEN.....113
Lippai Anett, Káli Szandra, Szuróczki Sára, Dr. Tóth Erika
A DANDÁR FÜRDŐ MIKROBIOLÓGIAI VIZSGÁLATA TENYÉSZTÉSES MÓDSZEREKKEL.....114
Mucsi Márton, Nyerky Petra, Szirányi Barbara, Csontos Péter, Borsodi Andrea K., Szili-Kovács Tibor
GENETIC DIVERSITY AND CATABOLIC PROFILES OF RHIZOSPHERE MICROBIAL COMMUNITIES INHABITING SALINE SODIC SOILS IN HUNGARY.....115
Palócz Orsolya, Farkas Orsolya, Csikó György
IN VITRO MODELLRENDSZER KIALAKÍTÁSA HÁZINYÚL GYÓGYSZER-METABOLIZMUSÁNAK VIZSGÁLATÁRA.....116

Riba Milán, Tar Ágnes Hanyicska Martin, Vasas Gábor
NOSTOC FAJOK BIOAKTÍV METABOLIT TERMELÉSÉNEK VIZSGÁLATA 117
Schiller Mátyás
NÖVÉNYI GENOMSZEKVENCIÁK ELEMZÉSE SZŐLŐBEN 118
Szabó Adél
A RENDEZETLEN TPPP/P25 FEHÉRJE FIZIOLÓGIÁS ÉS PATOLÓGIÁS KÖLCSÖNHATÁSAINAK JELLEMZÉSE: ÚT ANTI- PARKINSON-MOLEKULÁK FEJLESZTÉSÉHEZ 119
Száz Dénes, Farkas Alexandra
A DUNAVIRÁG FÉNYBÖRTÖNE: KIVILÁGÍTOTT HIDAK MINT ÖSSZETETT ÖKOLÓGIAI CSAPDÁK 120
Szuróczki Sára, Dr. Kéki Zsuzsa, Dr. Tóth Erika
A GELLÉRT FÜRDŐ BAKTÉRIUMKÖZÖSSÉGEINEK VIZSGÁLATA TENYÉSZTÉSES MÓDSZEREKKEL 121

FÖLD- ÉS FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 122

Lévay Sára, Dr. Török János
SZEMCSÉS ANYAGOK NYÍRÁSÁNAK MEZOSZKOPIKUS MODELLJE 123
Papp István
AZ AGYI ELEKTROMOS TEVÉKENYSÉG ELEMZÉSE HÁLÓZATI MÓDSZEREKKEL 124
Pálinkás András, Molnár György, Osváth Zoltán
GRAFÉN/ARANY HIBRID NANOSZERKEZETEK VIZSGÁLATA PÁSZTÁZÓ ALAGÚTMIKROSZKÓPIÁVAL 125
Bende Csaba
A KÖZÖSSÉGI MEZŐGAZDASÁGI RENDSZEREK VÁROS ÉS VIDÉK KAPCSOLATOT ÁTSTRUKTURÁLÓ SZEREPE 126
Roland Dócs
ENHANCED OIL PRODUCTION IN SANDSTONE RESERVOIRS BY POLYMER-TENSIDE INJECTION 127
Hilbert Bálint
BUDAPEST ÉS VERSENYTÁRSAINAK ERŐVISZONYAI A KÖZÉP-EURÓPAI TÉRSÉGBEN 128
Hohl Zsófia
NEMZETISÉGI IDENTITÁS VS. KISEBBSÉGPOLITIKA 129
Horváth Roland
AZ ALSÓ-TISZA MEDERDINAMIKÁJÁNAK ALAKULÁSA 130
Kápolnai Zsombor
INNOVATÍV VÁLLALATOK TÉRBELI JELLEMZŐI AZ ALFÖLDÖN 131
Lendvainé Timár Edit
KÖZÉP- ÉS ÉSZAK-EURÓPAI KORRAJZ 1814-BŐL GÖRAN WAHLENBERG KÖZÉP-EURÓPÁBAN TETT KUTATÓÚTJÁNAK ELEMZÉSÉN KERESZTÜL 132
Liska Csilla Mariann
A VÁROSI KÖRNYEZET NAGYFELBONTÁSÚ TÉRKÉPEZÉSE ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ALKALMAZÁSAI 133
Szigeti Csaba
TÉRKÉPEK INFORMÁCIÓTARTAMÁNAK MÉRÉSE INDIVIDUALIZÁLT TURISTATÉRKÉPEK ESETÉN 134
Tar Ferenc
ETNIKAI ÖSSZETÉTEL ÉS KÖZOKTATÁSI MIGRÁCIÓ SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉBEN 135
Veres Zsolt
A LELESZI-VÖLGY (VAJDAVÁR-HEGYSÉG) HOMOKKŐVES FORMAKINCSÉNEK FÖLDTUDOMÁNYI TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA 136

HAD- ÉS RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 137

Balog Fatime
A VESZÉLYHELYZETI HÍRKÖZLÉS HELYZETÉNEK VÁLTOZÁSA AZ ELMÚLT ÉVTIZEDBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A LAKOSSÁGI RIASZTÁS ÉS TÁJÉKOZTATÁS TERÜLETÉN 138

Bányász Péter
A KÖZÖSSÉGI MÉDIA SZEREPE A LÉLEKTANI MŰVELETEKBEN AZ ELMÚLT IDŐSZAK VÁLSÁGAINAK TÜKRÉBEN 139
Boros László
LÉGITÁMADÁSOK UNGVÁR KÖRZETÉBEN (1944) 140
Csege Gyula, Gáll Tamás
A MAGÁNVAGYON VÉDELEM FEJLŐDÉSE ÉS LEHETŐSÉGEI HAZÁNKBAN 141
Harangozó Dániel
JUGOSZLÁVIÁBÓL EURÓPÁBA? - FEGYVERES ERŐK, CIVIL-KATONAI KAPCSOLATOK ÉS EUROATLANTI INTEGRÁCIÓ SZLOVÉNIÁBAN A KILENCVENES ÉVEKBEN 142
Kiss Dávid
A KÜLÖNLEGES JOGREND GAZDASÁGI SZERKEZETÉNEK ÉS A TERVGAZDASÁG FELÉPÍTÉSÉNEK AZONOSSÁGAI ÉS KÜLÖNBÖZŐSÉGEI ÉS ANNAK NEMZETKÖZI VETÜLETE ..143
Ligetvári Krisztina
POLITIKAI VÍZ 144
Orbók Ákos
AZ OKOSVÁROS KOCKÁZATAI 145
Dr. Petruska Ferenc
JOGI HATÁRZÁR ÉS A TÖMEGES BEVÁNDORLÁS OKOZTA VÁLSÁGHELYZETTEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOZÁS 146
Rácz Sándor
NAGY ALAPTERÜLETŰ LÉTESÍTMÉNYEK TŰZOLTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ERŐK-ESZKÖZÖK MEGHATÁROZÁSA 147
Sebők István
AKNAVETŐK A MAGYAR NÉPHADSEREGBEN AZ 1948-AS REFORM UTÁN 148
Sutka Barbara Éva
A SIS II LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁSA 149
Szendrő Éva
AZ ETIKÁTÓL A TAKTIKÁIG: A BIOTERRORIZMUSRÓL ÉLELMISZERBIZTONSÁGI ÉS ÁLLATORVOSI NÉZŐPONTBÓL 150
Urbán Anett
A VÉDŐESZKÖZÖK TERHEINEK HATÁSAI ÉS EZEK CSÖKKENTÉSI LEHETŐSÉGEI A TŰZOLTÓI BEAVATKOZÁSOK ESETÉBEN 151
Vajkai Edina Ildikó
EGY TERRORTÁMADÁS MARGÓJÁRA – 11/13 HATÁSA A FRANCIA BEL- ÉS KÜLPOLITIKÁRA 152

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 153

Bacsó Benjamin
A REMÉNYSÉG ÉVEI 1945-1951 A BAPTISTÁK SZEMPONTJÁBÓL 154
Berkes Orsolya
„PÁRBAJ ÁLTAL DÖNTENDŐ EL” 155
Harsányi Béla
A REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLETI SZERVEZKEDÉS KÉSEDELMÉNEK OKAI KÁRPÁTALJÁN TRIANON UTÁN 156
Jeneiné Hurja Bettina Valéria
AZ ÓKORI IZRAELI NŐK HELYZETE A BÖLCSŐTŐL A KOPORSÓIG. A NŐK SZEREPÉVEL FOGLALKOZÓ ÓSZÖVETSÉGI KUTATÁSOK TÖRTÉNETE 157
Peleskey Miklós Péter
FIZIKAI ESZKATOLÓGIA A LÁTHATÁRON 158
Rád András László
AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE FACTORS OF MOTIVATION THAT INFLUENCE VOCATIONAL CHOICE IN THE CASE OF CURRENT STUDENTS OF THE PTHU GRONINGEN 159

IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 160

Bognár Anna
VANITATUM VANITAS A XIX. SZÁZAD IRODALMÁBAN. AKESERŰ KIÁBRÁNDULTSÁG LÍRAI MEGNYILATKOZÁSA KÖLCSEYNÉL ÉS LEOPARDINÁL 161
Boldog-Bernád István, Mészáros Gábor
BEÖTHY ZSIGMOND: ÉLETEMBŐL - EGY ÖNREPREZENTÁCIÓ TANULSÁGAI 162
Bozsó Georgina
REFLECTING VICTORIANISM: SECOND SON PROBLEM AND THE NARRATION OF SENSITIVITY IN GEORGE ELIOT'S "THE LIFTED VEIL" 163
Busku Szilvia
A MŰ MINT A LÉT KITÜNTETETT ŐRZŐJE 164
Fejes Péter
HONNAN BESZÉL, HERR KANT? A JOGI METAFORIKA ESETE KANTNÁL FOUCAULT FELŐL ÉRTELMEZVE 165
Hencz Enikő
DOBAI SZÉKELY SÁMUEL ÉS WAGNER KÁROLY LEVELEZÉSE 166
Káli Anita
A LÉT NYOMORÚSÁGA: A TAR SÁNDOR-NOVELLÁK ÉRTELMEZÉSEI 167
Kiss Tímea
POPKULTÚRA AZ OKTATÁSBAN 168
Kulcsár Sarolta
KOLDUS(ÉLET)KÉPEK. A KOLDUS SZÓHOZ KAPCSOLÓDÓ FRAZÉMÁK DIAKRÓN VÁLTOZATAINAK ELEMZÉSE 169
Marosiová Renáta
THE FEATURES OF FAIRY TALES IN THE STORIES OF MARY POPPINS 170
Molnár Luca
AZ ELTŰNT ÁLOM NYOMÁBAN – AZ ÁLOM-MOTÍVUM JEAN-ANTOINE WATTEAU FESTÉSZETÉBEN 171
Nemes László
A BALTI ORSZÁGOK FELSŐOKTATÁSI KÖNYVTÁRAINAK MŰKÖDÉSE 172
Puskás Bettina
MALE POWER STRUGGLE FOR THE ENIGMA OF A WOMAN IN HAROLD PINTER'S BETRAYAL ..173
Romoda Renáta
A PÉCSI EMIGRÁNS ÍRÓK SZEREPE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI VAJDASÁGI MAGYAR (NOVELLA)IRODALOMBAN 174
Szabó P. Katalin
A „BÖCSÜLETES HÁZASULANDÓNAK" PÉLDÁJA DUGONICS ANDRÁS KÉT MŰVÉBEN 175
Szabó Roland
AZ ÉN HATALMA A MŰFAJ FELETT – A MŰFAJ-KÉRDÉS VIZSGÁLATA AZ ÉN-KONSTRUKCIÓ SZEMSZÖGÉBŐL JÓZSEF ATTILA A DUNÁNÁL CÍMŰ MŰVÉBEN 176
Tanos Márton
„TÉVEDÉS-E VAGY IGAZSÁG, HOGY ALATTVALÓK VAGYUNK?" – MÉSZÖLY MIKLÓS ANTI-MACHIAVELLI CÍMŰ MŰVÉNEK ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEIRŐL 177
Tóth Krisztina Kitti
PERFORMANCE ART IN VIRGINIA WOOLF'S TO THE LIGHTHOUSE 178
Váradi Ábel
ÉN, DIALÓGUS, ÁLOM – A KELET ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEI ÉS TEREI SZABÓ LŐRINC KÉSŐMODERN POÉTIKÁJÁBAN 179
Veress Dávid
ÓÐINN THE FARMER: ON THREE MYTHOLOGICAL (DOMESTIC) BEASTS 180

KÉMIA- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 181

Abaházi Emese, Poppe László
MULTIENZIMES RENDSZEREK FEJLESZTÉSE KIRÁLIS AMINOK ÉS ALKOHOLOK ELŐÁLLÍTÁSÁRA 182

Bereczk-Tompa Éva, Pósfai Mihály, Tóth Balázs, Vonderviszt Ferenc
MÁGNESES NANOSZÁLAK ELŐÁLLÍTÁSA MÓDOSÍTOTT FLAGELLÁRIS FILAMENTUMOK SEGÍTSÉGÉVEL 183
Dabóczi Mátyás, Kabai-Faix Márta, Albert Emőke, Hórvölgyi
MODELLING OF DRUG RELEASE FROM HYBRID SILICA-CHITOSAN BILAYER 184
Gyöngyösi Tamás
HEPARIN-ANALÓG PENTASZACHARIDOK ANTITROMBIN-III FEHÉRJÉVEL VALÓ KÖLCSÖNHATÁSÁNAK VIZSGÁLATA NMR SPEKTROSZKÓPIAI MÓDSZEREK ÉS MOLEKULADINAMIKAI SZÁMÍTÁSOK SEGÍTSÉGÉVEL 185
Gyűjtő Imre, Kókai Eszter, Hegedűs László, Poppe László, Nagy József
*PC*PAL FERMENTÁCIÓJA ÉS ÚJ HETEROAROMÁS SZUBSZTRÁTANALOGONOK ELŐÁLLÍTÁSA BIOKATALÍZISHEZ 186
Herbay Réka
P-HETEROCIKLUSOS FOSZFIN-BORÁNOK ÉS OPTIKAILAG AKTÍV FOSZFIN-OXIDOK ELŐÁLLÍTÁSA FOSZFÓNIUMSÓ INTERMEDIEREN KERESZTÜL 187
Király Sándor, Dr. Kurtán Tibor
DOMINO KNOEVENAGEL-GYŰRŰZÁRÁSI REAKCIÓK VIZSGÁLTATA O,N-HETEROCIKLUSOK ELŐÁLLÍTÁSÁRA 188
Kiss Mercédesz
RÖNTGEN ABSZORPCIÓS SPEKTROSZKÓPIA ALKALMAZÁSA ÁTMENETIFÉM KOMPLEXEKRE 189
Kókai Eszter, Nagy József, Huszthy Péter, Simig Gyula, Volk Balázs
PIRROLOPIRIMIDINON SZÁRMAZÉKOK SZINTÉZISE 190
Pothorszky Szilárd, Zámbó Dániel, Dr. Deák Tamás, Dr. Deák András
ARANY NANORÉSZECSKÉK IRÁNYÍTOTT ÖNSZERVEZŐDÉSE 191
Rádai Zita
α-HIDROXIFOSZFONÁTOK ELŐÁLLÍTÁSA ÉS SZUBSZTITÚCIÓS REAKCIÓJA PRIMER AMINOKKAL 192
Szunyog Györgyi
CISZTEIN TARTALMÚ PEPTIDEK ÓLOM(II)KOMPLEXEINEK POTENCIOMETRIÁS ÉS SPEKTROSZKÓPIÁS VIZSGÁLATA 194
Terejánszky Péter, Makra István, Gyurcsányi E. Róbert
VÍRUSSZÁMLÁLÓK FEJLESZTÉSE 195
André Anita, Tóth András József, Poráczki Anna, Kozák Marianna, Haáz Enikő, Angyalné Koczka Katalin, Mizsey Péter
ETIL-ACETÁT – VÍZ ELEGY ELVÁLASZTÁSÁNAK VIZSGÁLATA 196
Tripolszky Anna, Bálint Erika
α–AMINOFOSZFIN-OXIDOK SZINTÉZISE ÉS HASZNOSÍTHATÓSÁGUK VIZSGÁLATA 198

KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 200

Bánkúti Ágnes
A TÁNC SAJÁTOS KOMMUNIKÁCIÓJA 201
Barkóczi Janka
HAZATÉRŐ IDEGEN (A TERÜLET-VISSZACSATOLÁSOK SZIMBOLIKÁJA MINT A RE-KOLONIALIZÁCIÓ GESZTUSA AZ 1938-1941 KÖZÖTTI MAGYAR FILMHÍRADÓKBAN) 202
Benkő Lívia
FENNTARTHATÓ ADATOK ÉS ADATVÉDELEM 203
Bruszel Dóra
RÚZSA MAGDI MEGJELENÍTÉSE A MAGYAR NŐI MAGAZINOKBAN 204
Cseh Sylvia
A REKLÁMKÉP MINT KOMPLEX KÉPI REPREZENTÁCIÓ 205
Csorba Zsuzsanna
HOGYAN KOMMUNIKÁLNAK A STARTUPPEREK? - A STARTUPOK BELSŐ KOMMUNIKÁCIÓS STRUKTÚRÁJA 206
Gion Zsófia
A SZEMIOTIKAI TEXTOLÓGIA KOMMUNIKÁCIÓELMÉLETI LEHETŐSÉGEIRŐL 207
Gosztom András, Prof. Dr. –Ing. habil. Palocz-Andresen Mihály
A VIZUÁLIS MEGJELENÉS MŰVÉSZI LEHETŐSÉGEI A KLÍMAVÉDELEM KOMMUNIKÁCIÓJÁBAN 208

Ilg Barbara
A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS, MINT TÖRTÉNELMI TRAUMA A POLITIKAI SAJTÓBAN, 1920. 209
Katona Gyöngyi
HOGYAN SEGÍTIK A 100 ÉVES HÁZAK A KREATÍV IPAR MEGTELEPEDÉSÉT EGY VÁROSBAN? BUDAPEST, MINT INSPIRATÍV TÉR AZ EGYRE VARÁZSTALANABBÁ VÁLÓ VILÁGBAN. 210
Komár Zita
SZÓVAL TARTANI. A SZÓNOKI BESZÉDEK RETORIKAI-NYELVI ELEMEINEK VIZSGÁLATA: FEMININ VS MASZKULIN STÍLUS 211
Nagy Ágnes
A FORMÁLIS SZERVEZETI KOMMUNIKÁCIÓ ÁGAZATSPECIFIKUS TERMINOLÓGIAI ASPEKTUSAI 212
Nagy Erzsébet Györgyi
THIRD CULTURE KIDS (HARMADIK KULTÚRÁS GYEREKEK) 213
Neag Annamária, Kormos Nikolett
MAPPING THE RADICAL RIGHT MEDIA: THE CASE OF HUNGARY AND ROMANIA 215
Pintér Dániel Gergő, Palugyai István, Kárpáti Andrea
EUROPEAN NEED FOR INDEPENDENT SCIENCE JOURNALISM 216
Rétvári Márton Gergely
KALÁCS VAGY KORBÁCS 217
Szayly József
PETŐFI-AFFÉR – AZ AVITT RÁDIÓMŰSORTÓL A TRENDI TÉVÉMŰSORIG CÍMŰ ELŐADÁSÁHOZ 218
Tóth Alíz
AZ ONLINE PANOPTICON 219
Judit Gabriella Tóth
CONTEXT AND REMEMBRANCE. AFTERIMAGES OF CROP APPROPRIATION IN NYÉSTA 220
Tóth Loretta
SZTEREOTIP GENDERKÜLÖNBSÉGEK AZ OFFENZÍV NYELVHASZNÁLATBAN 221
Veczán Zoltán
AZ INTERNETES MÉMEK ÉS A RETORIKA 222

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 223

Balogh Jeremiás Máté
Ó VERSUS ÚJVILÁG: AVAGY KI NYERI A BORHÁBORÚT? 224
Debreczeny Csaba, Schwartz Kitti PhD, Nikolaus Katsikis Phd, Debreczeny Balázs
ROLE OF INNOVATION CHAMPION IN A HIERARCHICAL COMPANY CULTURE 225
Eke Zsolt
A HAZAI BIZTOSÍTÁSI PIAC VÁLTOZÁSA A RENDSZERVÁLTÁS IDŐSZAKÁBAN 226
Balázs Sándor Gál
LABOUR ASPECTS OF THE RENEWABLE ENERGY PRODUCTION! 227
Gergelyné Kása Marianna
TŐKESZERKEZET A VÁLSÁGBAN - A 2007-08-AS VÁLSÁG HATÁSA A VÁLLALATI TŐKESZERKEZETRE MAGYARORSZÁG PÉLDÁJÁN 228
Haffnrer Tamás
AZ UNIÓS ENERGIAPOLITIKA KILÁTÁSAI 229
Hamburger Ákos
ENERGIATANÚSÍTVÁNYOK A FENNTARTHATÓSÁG SZOLGÁLATÁBAN 230
Heitler Krisztina
KÓDOLÁS AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN. BEVEZETÉS A KÓRHÁZAK FINANSZÍROZÁSÁBA 231
Hevér Judit
PORTFÓLIÓ-ÉRTÉKELÉS LIKVIDITÁSI ELVÁRÁS ÉS PERMANENS ÁRHATÁS FIGYELEMBEVÉTELÉVEL 232
Hubert Klára
AZ ÉLELMISZERHULLADÉK EGYES GAZDASÁGI, TÁRSADALMI, ÉS ÖKOLÓGIAI HATÁSAINAK ELEMZŐ BEMUTATÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HAZAI HELYZETRE 233
Iványi Tamás
KORSZERŰ MOBILTECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA A VÁROSMARKETINGBEN 234

Jakkel Vivien
A NEMZETKÖZI SZÁMVITELI STANDARDOK KIALAKULÁSA 235
Keresztes Gábor
A MIKRO- ÉS KISVÁLLALKOZÁSOK INNOVÁCIÓS POTENCIÁLJÁNAK VIZSGÁLATA A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN 236
Kis Katalin
NEMZETKÖZI FORRÁSOK ÉS EGYEZMÉNYEK AZ AFRIKAI REGIONÁLIS INTEGRÁCIÓK KERESKEDELMÉNEK ÖSZTÖNZÉSÉÉRT 237
Konka Boglárka
VISEGRÁDI NÉGYEK KUTATÁS-FEJLESZTÉS TELJESÍTMÉNYÉHEZ KAPCSOLÓDÓ BEMENETI INDIKÁTOROK ÖSSZEHASONLÍTÁSA 238
Kovács Enikő
ÉRZELMI INTELLIGENCIA AZ OKTATÁSBAN 239
Krajcsik Zsolt
FELSŐOKTATÁS GAZDASÁGI SZEMSZÖGBŐL VIZSGÁLVA 240
Lakócai Csaba
HELYI PÉNZEK ÉS ÚJFAJTA TERÜLETFEJLESZTÉSI SZEMPONTOK A POSZTKAPITALIZMUSBAN 241
Losonczi György
FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK WEBOMETRICS RANGSORÁNAK VIZSGÁLATA GOOGLE PAGERANK TEKINTETÉBEN 242
Mató-Juhász Annamária, Dr. Szegedi Krisztina
AZ EGÉSZSÉGTUDATOS MAGATARTÁS, MINT A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS KÖZPONTI ELEME 243
Mikó Eszter
A MAGYARORSZÁGI MIGRÁCIÓ MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE 244
Monostoriné Grolmusz Viola
EVALUATION OF DIRECTIONAL FORECASTS 245
Nagy Vitéz
AZ E-LEARNING BEVEZETÉS KOMPLEXITÁSA – ESETTANULMÁNY A HAZAI NAGYVÁLLALATI SZEKTORBÓL 246
Nick Gábor
VERSENYKÉPES SMART CITIES 247
Oborni
WOMEN MANAGERS IN HUNGARY: REVIEW OF FINDINGS AND DIRECTIONS OF SOCIAL EMPIRICAL RESEARCH 248
Pál Eszter
FIATALOK TÁPLÁLKOZÁSI SZOKÁSAI ÉS ÉRTÉKRENDJE – SZEKUNDER KUTATÁS 249
Patay Tünde
A BEVÁNDORLÓK INTEGRÁCIÓJÁNAK PROBLEMATIKÁJA 250
Pelles Márton
A MAGYAR-HORVÁT PARTHAJÓZÁSI VÁLLALATAINK KERESKEDELME (1884–1914) 251
Perhócs Péter
A DIVATPIAC ÉRTÉKELŐ ESZKÖZEI 252
Pesti István
INNOVÁCIÓ A SZÁLLÍTMÁNYOZÁSBAN 253
Poreisz Veronika
A VÁLLALATI ÉS A TERÜLETI VERSENYKÉPESSÉG ÖSSZEFÜGGÉSEI 254
Potóczki Judit
AZ ÖNKÉNTES PÉNZTÁRAKON KERESZTÜL MEGVALÓSULÓ ÖNGONDOSKODÁS ÖSZTÖNZÉSE 255
Tóth Lilla, Rámháp Szabolcs
MENEDZSMENT STRUKTÚRÁK A MAGYAR EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÓ RENDSZERBEN – VEZETÉSI ÉS IRÁNYÍTÁSI STRATÉGIÁK AZ ÁPOLÁSBAN 256
Dr. Schütt Margit
SZÜKSÉG VAN-E SZOCIÁLIS MIKROHITELEZÉSRE MAGYARORSZÁGON? A KIÚTPROGRAM TAPASZTALATAI (2010-2015) 257
Sebestyén Kinga
KERESKEDELMI PÁLINKAFŐZDÉK JOGI KÖRNYEZETÉNEK VÁLTOZÁSA 258
Shehu Elona
EQUITY OR ASSET RESTRUCTURING IN ALBANIAN BANKING SYSTEM? 259

Szabó Krisztina
NEW SECURITY IMPERATIVES - CHANGING AID REGIME 260
Szekeres Lászlóné
KOHÉZIÓS POLITIKA HOZZÁJÁRULÁSA A MAGYARORSZÁGI RÉGIÓK GAZDASÁGI FEJLŐDÉSÉHEZ A 2007-2013 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN 261
Széles Árpád
AZ Y GENERÁCIÓ ONLINE INFORMÁCIÓKERESÉSI ÉS VÁSÁRLÁSI SZOKÁSAINAK VIZSGÁLATA FÓKUSZCSOPORTOK SEGÍTSÉGÉVEL 262
Szloboda Katalin
PROJEKTALAPÚ MŰKÖDÉS ÉRETTSÉGI SZINTJÉNEK MÉRÉSE MAGYARORSZÁGON 263
Tari Katalin
ONLINE MARKETINGESZKÖZÖK HATÉKONYSÁG- ÉS HATÁSVIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGI VONATKOZÁSBAN 264
Pauker Csaba, Tóbi István
A „NIGHT SHOPPING" TÜNDÖKLÉSE ÉS BUKÁSA(?) MAGYARORSZÁGON 265
Tóth Bettina, Nagy Gyula
A LEADER HELYI SIKERESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A TÁPIÓ-VIDÉKI TELEPÜLÉSEK HELYI AKCIÓCSOPORTJÁNAK PÉLDÁJÁN 266
Uatkán Ajna, Ruzsa Gábor, Dr. Faragó Klára
KIS SZÁMOK TÖRVÉNYÉNEK HATÁSA A KOCKÁZATVÁLLALÁSRA KÉT BEFEKTETÉSI SZIMULÁCIÓBAN 267
Urbánné Treutz Ágnes
MÁRKÁZÁS A TELEPÜLÉSMARKETINGBEN 268
Varga Bence
A HAZAI PÉNZÜGYI FELÜGYELÉS KIALAKULÁSÁNAK CENTENÁRIUMA 269
Veres Anita
A BRICS ORSZÁGOK FELSŐOKTATÁSI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA 270

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 271

Dr. Boda Boglárka
A TELJESÍTMÉNYÉRTÉKELÉS ÉS A MOTIVÁCIÓ KAPCSOLATA, A VEZETŐ SZEREPE EZEN FOLYAMATOK SORÁN 272
Bordás Péter
VÁLTOZÁSOK A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK BEVÉTELI SZERKEZETÉBEN 273
Bozsó Gábor
A JÓ ÁLLAM ÉS A KÖZIGAZGATÁS-FEJLESZTÉS STRATÉGIAI CÉLRENDSZERÉNEK ÖSSZEHANGOLÁSA 274
Buda Lorina
AZ EURÓPAI UNIÓ PÉNZÜGYI FELÜGYELETI RENDSZERÉNEK ÁTALAKULÁSA 275
Cziráki Szabina
A NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM MINT ÁLLAMI STRATÉGIA 276
Dr. Csertő Gyula
A POLGÁRMESTERI HIVATALOK FELÉPÍTÉSÉNEK SZERKEZETI SAJÁTOSSÁGAI 277
Erdősi Péter Máté
A 2013 ÉVI L. TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSÁNAK TAPASZTALATAI KETTES SZINTŰ KÖZÖS ÖNKORMÁNYZATI HIVATALOK ESETÉBEN 278
Fási Csaba
AZ AKTÍV ÁLLAMMODELL TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON 279
Hohmann Balázs
A MEDIÁCIÓ ÉS A KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁS LEHETŐSÉGEI A HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN 280
Jugovits Károly
CONTENTUM ET FORMAE – AVAGY SZAKPOLITIKAI KOMPETENCIÁK A KODIFIKÁCIÓBAN 281
Juhász Lilla Mária
A KÖZIGAZGATÁS ÚJ GENERÁCIÓI: A TUDÁS ÉS KÉPESSÉG FEJLESZTÉSÉNEK MEGÚJULT ÉRTÉKALAPJAI 282
Krauss Gábor
A KÖZSZOLGÁLAT "ÚJ" BÉRRENDSZERE A RENDSZERVÁLTÁS IDŐSZAKÁBAN 283

Magasvári Adrienn
SZERVEZETI INTEGRÁCIÓ STRATÉGIAI SZEMSZÖGBŐL 284
Menyhárt Zsolt
A JÓ KORMÁNYZÁS MEGVALÓSÍTHATÓSÁGA AZ EGYES KORMÁNYZATI SZINTEKEN AZ EURÓPAI TERÜLETI EGYÜTTMŰKÖDÉS KERETÉBEN 285
Orbán Anna
AZ E-KÖZIGAZGATÁS TELJESÍTMÉNYÉNEK A MÉRÉSE – TELJESÍTMÉNYMUTATÓK A NEMZETKÖZI ÉS HAZAI FELMÉRÉSEKBEN 286
Paksi-Petró Csilla
TUDATOS, FEJLESZTŐ VEZETŐK A KÖZ SZOLGÁLATÁBAN 287
Dr. Pál Emese
GONDOLATOK A NEMZETI KONZULTÁCIÓRÓL KÖZJOGI MEGKÖZELÍTÉSBEN 288
Szabó Ildikó
A FELTÉTELES ADÓMEGÁLLAPÍTÁS HAZAI ÉS NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSA 289
Szuhai Ilona
TURKEY'S ROLE IN THE EUROPEAN ANSWER ON MIGRATORY CRISIS 290
Tózsa Réka
A DUÁLIS KÉPZÉS BEVEZETÉSÉNEK LEHETŐSÉGE A KÖZIGAZGATÁSI KÉPZÉSBEN – EGY MODELLTANULSÁGAI 291
Varjasi Gábor
THE POSSIBILITIES OF USING PRIVATE SECTOR HR TOOLS IN PUBLIC SECTOR ORGANIZATIONS HUMAN RESOURCES MANAGEMENT 292

MATEMATIKAI ÉS INFORMATIKAI SZEKCIÓ 293

Dobos Sándor
CMMI FOR IT SECUIRITY SERVICES OR HOW TO IMPROVE IT SECURITY SERVICES 294
Gazdi László, Bodolai Dorottya
SUPERVISING ADAPTIVE SERIOUS GAMES 295
Iszály Ferenc Zalán
WEB2.0 KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK MAGYARORSZÁGON ÉS AZ USA-BAN 296
Karóczkai Krisztián
PÁRHUZAMOS SZÁMÍTÁSI FELADATOK ÁTJÁRHATÓSÁGI PROBLÉMÁI 297
Mihályi László, Kovács Levente, Dr. Forstner Bertalan
THE JOURNEY OF DATA IN A QUANTIFIED SELF ERA 298
Szalkai Balázs
NŐK ÉS FÉRFIAK AGYGRÁFJA 299
Várkonyi Dávid
HIERARCHIKUS N-TEST MODELL, ILLESZTETT KÚPSZELETES APPROXIMÁCIÓN ALAPULÓ SZIMULÁCIÓHOZ 300
Dr. Telcs András, Zlatniczki Ádám
ON LOG-OPTIMAL PORTFOLIO SELECTION STRATEGIES 301

MŰSZAKI SZEKCIÓ 302

Bréda Gábor
VÉDETT HELYISÉGEK ÉS AZOK ELHELYEZÉSE 303
Budai Csaba, Kovács L. László
SZÁRAZ SÚRLÓDÁS HATÁSA A MINTAVÉTELES RENDSZEREK REZGÉSI TULAJDONSÁGAIRA 304
Budai Dávid
AUTÓIPARI ALUMÍNIUM ÖTVÖZETEK ALAKÍTHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 305
Cseh Dávid
RESIDUAL STRESS BEHAVIOR IN SHOT PEENED SPECIMENS DURING FATIGUE LOAD 306
Cserpes Imre
ÉPÍTŐIPARI PROJEKT KOCKÁZATAI A SZEREPLŐK SZEMSZÖGÉBŐL 307
Domonyi Erzsébet
A TÖMEGBETONOK BETONTECHNOLÓGIAI KIHÍVÁSAI 308

Farkas Gábor
A SZÁLLÍTÁSI TÁVOLSÁGOK SZEREPE A BESZERZÉSI DÖNTÉSEK SORÁN 309
Filep Ádám
RESIDUAL STRESS IN MULTI-PHASE MATERIAL 310
Gárdonyi Péter
MEZŐGAZDASÁGI GÉPEKEN ALKALMAZOTT ÉKSZÍJHAJTÁSOK HISZTERÉZIS VESZTESÉGEI 311
Gáspár Marcell, Dr. Nagy Gyula
A HOZAGANYAG-VÁLASZTÁS HATÁSA AZ S960QL ACÉL HEGESZTETT KÖTÉSEINEK KISCIKLUSÚ FÁRADÁSSAL SZEMBENI ELLENÁLLÁSÁRA 312
Gombos Katalin
DOES THE SHAPE INFLUENCE BRIGHTNESS PERCEPTION? 313
Hell Péter
PILÓTA NÉLKÜLI REPÜLŐGÉPEK ALKALMAZÁSI TERÜLETEI A KATASZTRÓFAVÉDELEMBEN 314
Hlavács Adrienn
THE EFFECT OF MEASUREMENT CONDITIONS ON THE TEXTURE COMPONENT VOLUME FRACTIONS IN COLD ROLLED 3103 AL SHEETS 315
Juhász Zoltán, Szekrényes András
RÉTEGELT KOMPOZIT SZERKEZETEK POST-BUCKLING ANALÍZISE VÉGESELEMES MÓDSZERREL 316
Kiss Leizer Géza Károly, Tokody Dániel
RÁDIÓFREKVENCIÁS AZONOSÍTÁS ÉS DRÓNOK ALKALMAZÁSA VASÚTI BALESETI ÉS KATASZTRÓFAHELYZETI HULLADÉKKEZELÉSBEN 317
Kocsi Balázs
KAPACITÁS BŐVÍTÉS VESZTESÉG FELSZÁMOLÁSSAL 318
Lukács Loránd
VITORLÁZÓ REPÜLŐGÉPEK NEMLINEÁRIS DINAMIKUS MODELLJÉNEK IDENTIFIKÁCIÓJA ÁLLAPOTBECSLÉS BEVONÁSÁVAL 319
Mádi Laura Johanna
ÖNTÖDEI MŰGYANTÁS HOMOKMAGOK TULAJDONSÁGAINAK VIZSGÁLATA 320
Manhertz Gábor, Modok Dániel, Dr. Bereczky Ákos
FREKVENCIAKOMPONENSEK KÖVETÉSE SHORT-TIME FOURIER-TRANSZFORMÁCIÓ SPEKTROGRAMON KÉPFELDOLGOZÁSI MÓDSZEREKKEL 321
Nagy Viktor
TÖMEGKÖZLEKEDÉSI MEGÁLLÓK KLASZTEREZÉSI MÓDSZEREI 322
Otti Csaba
BIOMETRIKUS RENDSZEREK FELHASZNÁLÓI MINTA POZICIONÁLÁSÁNAK KÉRDÉSEI 323
Pidl Renáta
KÖZÚTI SZÁLLÍTÓJÁRMŰVEK RAKFELÜLETÉNEK RÁZÓ IGÉNYBEVÉTELEI ÉS LABORATÓRIUMI SZIMULÁCIÓJA CSOMAGOLÁSTERVEZÉSI CÉLOKRA 324
Simonyi Dénes
A BCI ESZKÖZÖK JELENJE 325
Szabó Anikó
A SZABÁLYZATOK SZEREPE AZ OBJEKTUMOK ŐRZÉSVÉDELMÉBEN 326
Győző Attila Szilágyi
CELLULAR AUTOMATE BASED MODELING OF THE RESIDENTIAL SEGREGATION'S DIFFERENT SPATIAL FORM OF APPEARANCE 327
Szüle Veronika
HIPERELASZTIKUS POLIMEREK TERMOMECHANIKAI VISELKEDÉSÉNEK LEÍRÁSA 328
Takács Gábor
ADATRÖGZÍTŐK ALKALMAZHATÓSÁGA A KONTINENTÁLIS SZÁLLÍTÁSBAN 329
Ványi Gábor
OPTIMIZING TESTS AND RELIABILITY IN AUTOMOTIVE 330
Várszegi Balázs, Takács Dénes
EMBERI EGYENSÚLYOZÁS GÖRDESZKÁN 331

MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 332

Böszörményi Edit
TECHNOLOGICAL CHOICE, SOCIAL PRACTICE THE BOAT AS THE PRODUCT OF CRAFT TRADITION 333
Kovács Péter
„...EGY HALOM ROZSDÁS ÓCSKAVAS" MEGJEGYZÉSEK EGY EMLÉKMŰPARADIGMÁHOZ. 334
Kovács Zalán László
AZ ELSŐ MAGYAR TUBAVERSENY 335
Lakatos Gabriella
AZ IDENTITÁS PROBLEMATIZÁLÁSÁNAK TÍPUSAI A HARMINCAS-NEGYVENES ÉVEK MAGYAR FILMJEIBEN 336
Martin Ševčovič
TRANSFORMATION AND TRANS-MEDIALITY OF THE GRAPHIC MEDIUM.....337
Vászka Anikó
DEBUSSY ÉS BARTÓK OPERÁJÁNAK HANGSZERELÉSE.....338

NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....339

Buzgó Anita
A 19. SZÁZADI KERESZTNEVEK ADAPTÁCIÓJA A FINNBEN.....340
Darai Dóra
A FŐNÉVI TÖBBES SZÁM ELSAJÁTÍTÁSÁNAK MINTÁZATAI 5-10 ÉVES GYERMEKEK KÖRÉBEN 341
Daróczi Ildikó
AZ EGYSZERI SZÓALKOTÁSOK JELLEMZŐI ÉS FUNKCIÓI KONTRASZTÍV MEGKÖZELÍTÉSBŐL.....342
Hujber Szabolcs
VERBÁLIS AGRESSZIÓ A DALSZÖVEGEKBEN.....343
Imai Ren
GYEREKKÖNYV METAFORÁI 344
Kaba Ariel
A JAPÁN NEMEK PRAGMATIKÁJA: NEM JELÖLNEK A GENDERJELÖLŐK?.....345
Kresztyankó Annamária
CIGÁNY ÉDESANYÁK NYELVI TABUI - A NEMISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ NYELVI TABUK EGY MAGYARORSZÁGI CIGÁNY KÖZÖSSÉGBEN.....346
Krizsai Fruzsina
AZ ELHUNYT ÉLETKORÁNAK ÉS IDŐ NYELVI KONSTRUKCIÓINAK ÖSSZEFÜGGÉSEI HALOTTBÚCSÚZTATÓ VERSEKBEN.....347
Németh Edit
AZ ÉRZELMEK VIZSGÁLATA KISGYERMEKKORBAN 348
Sitkei Dóra
KÉT MIRATÍV JELENSÉG A JAPÁN NYELVBEN.....350
Tóth Bianka
A 'CIGÁNY-' ELŐTAGÚ SZÓÖSSZETÉTELEK VIZSGÁLATA EGY POLITIKAI PÁRT HIVATALOS KOMMUNIKÁCIÓJÁBAN.....351
Vázsiné Takács Edit
A NEVEK KONNOTÁCIÓJÁNAK FUNKCIÓJA AZ ÍRÓI NÉVADÁSBAN.....352

ORVOS- ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 353

Balogh Enikő
HUMÁN LENCSE EPITÉL SEJTEK OSZTEOBLASZT IRÁNYÚ DIFFERENCIÁCIÓJA ÉS KLINIKAI RELEVANCIÁJA KATARAKTA FORMÁCIÓ SORÁN.....354
Bankó Csaba, Domján Brigitta, Kollár Ernő, Szombathy Csaba, Bacsó Zsolt
ELEKTROMÁGNESES SUGÁRZÁS DNS KÁROSÍTÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA EMLŐS SEJTEKBEN 355

Berczeli Orsolya
A CFTR SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA A KÖNNYMIRIGY FOLYADÉKSZEKRÉCIÓJÁBAN 356
Béres Mónika, Andrés Larozza, Arana Estaninlao, Berényi Ervin, Balkay László
KÜLÖNBÖZŐ PRIMER TUMORBÓL SZÁRMAZÓ AGYI ÁTTÉTEK TEXTÚRA ANALÍZISE.....357
Csepregi Éva, Szekanecz Zoltán, Szántó Sándor
LÉGZŐ TORNA CARDIO-RESPIRATÓRIKUS ÁLLÓKÉPESSÉGRE GYAKOROLT HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA EGÉSZSÉGES FŐISKOLAI HALLGATÓK KÖRÉBEN.....358
Csuhai Éva Anett, Dr. Veres-Balajti Ilona
VIZSGÁLAT ÉS FELMÉRÉS NEM SPECIFIKUS DERÉKFÁJÁSSAL RENDELKEZŐ, ÜLŐ MUNKÁT VÉGZŐ FIATAL FELNŐTTEK KÖRÉBEN, A SPECIFIKUS DERÉKFÁJÁS KOCKÁZATÁNAK KISZŰRÉSE CÉLJÁBÓL.....359
Danku Nóra
A RENDŐRSÉGI DROGPREVENCIÓ ÉRTÉKELÉSE BARANYA MEGYÉBEN.....360
Dr. Dézsi Anna Júlia
A SJÖGREN SZINDRÓMA DIAGNOSZTIZÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS NEHÉZSÉGEI 361
Farkas Bence
FDG-PET/CT VIZSGÁLAT TERÁPIÁT MÓDOSÍTÓ HATÁSA PRIMER KORAI STÁDIUMÚ EMLŐTUMOROK ESETÉN.....362
Franyó Dorottya, Zelizi Dóra, Dr. Kozák Anita, Dr. Szabó Judit, Zudorné Dr. Dombrádi Zsuzsanna Rita
VANCOMYCIN REZISZTENS ENTEROCOCCUS TÖRZSEK AZONOSÍTÁSA, MOLEKULÁRIS BIOLÓGIAI ÉS EPIDEMIOLÓGIAI VIZSGÁLATA A DEBRECENI EGYETEM KLINIKÁIN 363
Gaál Zsuzsanna
MIKRO-RNS PROFIL VIZSGÁLATA AKUT LEUKÉMIÁBAN SZENVEDŐ BETEGEKBEN ÉS A KONTROLL SEJTVONALAKBAN.....364
Gajdács Márió
COMPREHENSIVE EVALUATION OF SELENOESTER DERIVATIVES AS ANTICANCER AGENTS.....365
Gajtkó Andrea
A KRÓNIKUS GYULLADÁSOS FÁJDALOM MOLEKULÁRIS MECHANIZMUSAINAK VIZSGÁLATA PRIMER GERINCVELŐI ASZTROCITA TENYÉSZETEKBEN.....366
Gyöngyösi Alexandra, Nagy Máté, Szőke Kitti, Czompa Attila, Tósaki Árpád, Lekli István
A HEMOXIGENÁZ-1 ÉS AZ AUTOFÁGIA KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA SZÍVIZOMSEJTEKEN..367
Julija Baniukevic, A. Ramanavicius, A.Ramanaviciene
IMMUNOSENSORS DESIGN AS A GOOD EXAMPLE OF MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN SCIENCE.....368
Laczovics Attila, Prof. Dr. Berényi Ervin, Dr. Szemán-Nagy Gábor György
A GADOLÍNIUM TARTALMÚ KONTRASZTANYAGOK SEJTEKRE GYAKOROLT HATÁSAI.....369
Lajkó Adrienn
IMMUNHISZTOKÉMIA OPTIMALIZÁLÁSA ÉS A GALEKTIN-9 MOLEKULA VIZSGÁLATA EGÉSZSÉGES ÉS KÓROS PLACENTA MINTÁKON.....370
Mohácsi Réka
AZ OSZTÓDÁSI RÁTA VIZSGÁLATA EMLŐ TUMOROK DIGITÁLIS KÉPANALÍZISE RÉVÉN.....371
Novák Attila, Dr. Sótér Andrea
AZ EGÉSZSÉGET BEFOLYÁSOLÓ FAKTOROK VIZSGÁLATA AZ EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT TÜKRÉBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A PROTEKTÍV ÉS PREDIKTÍV TÉNYEZŐKRE. 372
Petrika Hajnalka, Némethné Gy. Zsuzsanna, Reszegi Bettina, Veres-Balajti Ilona
ÓVODÁSOK KÖRÉBEN VÉGZETT FUNKCIONÁLIS GERINCÁLLAPOT FELMÉRÉS SPINAL MOUSE® SEGÍTSÉGÉVEL.....373
Raffai Gellért
AZ ELHÍZÁS KUTATÁSI ÉS TERÁPIÁS MEGKÖZELÍTÉSE A TÚLEVÉSES ZAVAR SZEMPONTJÁBÓL.....374
Raposa Bence, Pónusz Róbert. Szabó Zoltán, Szabó Szílvia, Kovács Réka, Kisbenedek Andrea, Breitenbach Zita, Hegyi Dávid, Csölle Ildikó, Polyák Éva, Varjas Tímea, Figler Mári, Kiss István
MESTERSÉGES SZÍNEZÉKEK MOLEKULÁRIS EPIDEMIOLÓGIAI VIZSGÁLATA ÁLLATKÍSÉRLETES TESZTRENDSZERBEN.....375
Szilágyi Tamás Gábor
ÚJ MOLEKULÁRIS CÉLPONTOK AZONOSÍTÁSA CUPRIZONE INDUKÁLTA DEMYELINIZÁCIÓS MODELLBEN.....376
Dr. Szirmay Balázs, Dr. Tárnok András, Dr. Kőszegi Tamás, Dr. Ludány Andrea
A CROHN BETEGSÉG AKTIVITÁSÁNAK LABORATÓRIUMI MARKEREI A GYERMEKGYÓGYÁSZATBAN.....377

Szőke Kitti, Kiss Attila István, Gyöngyösi Alexandra, Czompa Attila, Tósaki Árpád, Lekli István
AZ ANGIOTENSIN-II ÉS AZ AUTOFÁGIA KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA H9C2 SEJTEKEN.....378
Szőllősi Gergő
A BERETTYÓÚJFALUI KISTÉRSÉG EGÉSZSÉGÁLLAPOT FELMÉRÉSE.....379
Tajti Gábor, Mikáczó Angéla, Fodor Andrea, Erdei Tamás, Gesztelyi Rudolf, Szilasi Mária, Zsuga Judit
A SZÉRUM ASZIMMETRIKUS DIMETILARGININ SZINT POZITÍV KORRELÁCIÓJA A BRONCHIOLÁRIS GYULLADÁS MÉRTÉKÉVEL ASTHMA BRONCHIALEBAN.....380
Tollár József
NEURO-REHABILITÁCIÓS TRÉNING HATÁSAI A POSTURALIS INSTABILITÁSRA, VALAMINT AZ ÉLETMINŐSÉGRE A PARKINSON KÓRBAN.....381
Tolnai Emese
OXIDATÍV STRESSZ ÉS INFLAMMASZÓMA AKTIVÁCIÓ AZ ATHEROSZKLEROTIKUS PLAKKBAN.....382
Tóth Andrea
A VAS HATÁSA MESENCHYMÁLIS ŐSSEJTEK DIFFERENCIÁCIÓS FOLYAMATAIBAN.....383
Varga Eszter
ANTIKOAGULÁNS HATÁSÚ PENTASZACHARID-SZULFONSAV SZÁRMAZÉKOK SZINTÉZISE.....384

PSZICHOLÓGIA ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....385

Böddi Zsófia, Keszei Barbara
A TERMÉSZETES MEGFIGYELÉS MÓDSZERÉNEK ALKALMAZÁSA ÓVODAI CSOPORTOKBAN..386
Dorner László
A HOSPICE ÖNKÉNTESSÉG MOTIVÁCIÓS- ÉS ÉLMÉNYHÁTTERÉNEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA.....387
Fábián Balázs
A VALLÁSOS SPIRITUÁLIS ÉLMÉNYEK LÉLEKTANA.....388
Fehér Ilona
A NŐI ÉRTÉKREND ÁTADÁSA HÁROM GENERÁCIÓN ÁT.....389
Frankó Luca, Tóth Ágnes
A MUNKAHELYI KÖRNYEZETEK MINŐSÉGÉNEK HATÁSA A MUNKAVÁLLALÓKRA – MÓDSZERTANI LEHETŐSÉGEK ÉS GYAKORLATI FELHASZNÁLÁS.....390
Adam Gajek
EDUCATION AS THE SUBJECT MATTER OF INTERNATIONAL RELATIONS. THE CASE OF COOPERATION WITHIN EUROPE.....391
Gazdag Emma
SCHOOL AS AN ADAPTIVE COMMUNITY.....392
Hirschné Schubert Judit
MIGRÁCIÓS SZORONGÁS: HATÁRON TÚLI MAGYAR DIÁKOK SZORONGÁSÁT FELTÁRÓ VIZSGÁLAT.....393
Hüber Gabriella Margit
A GYERMEKEK TESTI NEVELÉSÉRŐL AZ *ERDÉLYI MUZÉUM* (1814-1818) CÍMŰ FOLYÓIRAT KÖZ- ÉS MAGÁNNEVELÉSSEL FOGLALKOZÓ ÉRTEKEZÉSEI ALAPJÁN.....394
Juhász Dóra
AZ IMPLICIT TUDÁS KONSZOLIDÁCIÓJÁNAK FEJLŐDÉSE 7 ÉVES KORTÓL 85 ÉVES KORIG.....395
Katona Istvánné Kocsis Rita
A TANULÁSI STÍLUS ÉS A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÓ KÉPESSÉG KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK.....396
Kiss Henriett
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI ZENEHALLGATÁS KEZDETEI (1945-1948).....397
Krakker Anna
KÖRNYEZETTUDATOSSÁGRA ÉS FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS ÉLMÉNYALAPÚ MÓDSZEREKKEL KISISKOLÁS KORBAN.....398
Loványi Eszter
SEGÍTŐKUTYÁKKAL AZ INTEGRÁCIÓÉRT – A TÁRSADALMI TUDATFORMÁLÁS ÚJ ESZKÖZEI.399
Lukács Szandra
ÚJRAÉRTELMEZETT KAPCSOLATRENDSZER A HALLÁSSÉRÜLT GYERMEKEK INTEGRÁLT OKTATÁSÁBAN.....400

Molnár Attila Károly
ANDRAGÓGIAI ESZKÖZÖKKEL AZ ELÍTÉLTEK REINTEGRÁCIÓJÁÉRT 401
Nagy Júlia
A MOOC SÖTÉT OLDALA 402
Nagy Krisztina
AZ ISKOLAI KÖTŐDÉS VIZSGÁLATA ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN 403
Szabó Dóra Fanni, Sipos Judit, Hegedűs Szilvia, Kállai István László, Nagy Krisztina
A TOVÁBBTANULÁSI SZÁNDÉKOT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA AZ SZTE KÉT KARÁNAK ALAPKÉPZÉSES HALLGATÓI KÖRÉBEN 404
Nagy Zsófia
A HALÁL ÉS GYÁSZ VÁLTOZÓ TERMÉSZETE – 20. SZÁZADI MAGYAR GYÁSZJELENTÉSEK ELEMZÉSE 405
Oravecz Adrienn
GLOBÁLIS KONDUKTÍV PEDAGÓGIA 406
Osváth Viola, Lippai László, Pohárnok Melinda
PROTECTIVE ROLE OF SIGNIFICANT RELATIONSHIPS IN CHILDHOOD AGAINST THE APPEARANCE OF CRIMINAL BEHAVIOUR IN MALE ADULTS GROWN UP IN FOSTER CARE 407
Pap Anna
TANULÁSI ZAVAROK A SZAKKÉPZÉSBEN 408
Ruzsa Gábor, Uatkán Ajna
A KOCKÁZATTAL SZEMBENI DÖNTÉSHOZATALT BEFOLYÁSOLÓ AFFEKTÍV TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA SZIMULÁLT SZEKVENCIÁLIS BEFEKTETÉSI HELYZETBEN 409
Simon Anikó
NEVELÉSI ÉRTÉKEK ÉS ÉRTÉKRENDSZEREK 410
Smid Dávid
GLOBAL, LOCAL, BICULTURAL OR HYBRID? UNRAVELING LANGUAGE LEARNER IDENTITY IN THE ERA OF GLOBALIZATION 411
Subrt Péter
ÖSSZEFÜGGÉSVIZSGÁLAT A TANULÓK TANULÁSI STÍLUSA ÉS A SZOCIÁLISÉRDEK-ÉRVÉNYESÍTŐ KÉPESSÉGEK KÖZÖTT 412
Surján Noémi
TANULÁSI ZAVAROKKAL KÜZDŐ TANULÓK SEGÍTÉSE A ZENETANULÁS TRANSZFERHATÁSAIRA ÉPÍTVE 413
Szabó János
A HAZAI FELSŐOKTATÁSI TEHETSÉGGONDOZÁS LEGFONTOSABB ÖSSZETEVŐI 414
Séllei Beatrix, Soós Emese
FOGYATÉKKAL ÉLŐ HALLGATÓK A FELSŐOKTATÁSBAN – ESÉLYEGYENLŐSÉG A KARRIERÉPÍTÉSBEN 415
Tóth Ágnes, Uatkán Ajna, Frankó Luca
MIT AKARNAK A NŐK? MIT TARTANAK FONTOSNAK A FÉRFIAK? - AZ ÉLETCÉLOK GENDER SZEMPONTÚ ÖSSZEHASONLÍTÁSA 417
Tóth Dorina Anna
KÖZÖSSÉGI FELSŐOKTATÁSI KÉPZÉSI KÖZPONTOK KONCEPCIÓJA AZ ÉSZAKI ÉS KELETI PEREMEKEN 418
Tóthné Aszalai Anett
ÓVODÁSKORÚ DADOGÓ GYERMEKEK BESZÉDFEJLŐDÉSE 419
Uatkán Ajna, Ruzsa Gábor, Dr. Faragó Klára
REGULÁCIÓS FÓKUSZ KAPCSOLATA A KOCKÁZATVÁLLALÁSSAL. EGY BEFEKTETÉSI SZIMULÁCIÓ EMPIRIKUS EREDMÉNYEI 420
Uatkán Ajna, Ruzsa Gábor, Dr. Faragó Klára
AZ ÉLETCÉLOK FONTOSSÁGA ÉS MEGVALÓSULÁSA KÖZÖTTI ŰR, ÉS ANNAK HATÁSA AZ ÉLETTEL VALÓ ELÉGEDETTSÉGRE 421
Vass Dorottea
RÓKA, NYUSZI VAGY VÁMPÍR? MESEHŐSÖK A KISISKOLÁSOK VILÁGÁBAN 422

SPORTTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 423

Dolnegó Bálint
A KIEMELT SPORTÁGAK SPORTÁGFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓINAK ÁTFOGÓ VIZSGÁLATA A KIEMELT STÁTUSZ FÜGGVÉNYÉBEN.....424
Kőnig-Görögh Dóra, Dr. Ökrös Csaba, Gyömbér Noémi
A NEMZETI KÉZILABDA AKADÉMIA (NEKA) JÁTÉKOSAINAK TÁMADÓ POSZTONKÉNTI ÖSSZEHASONLÍTÁSA ACSI-28 ÉS CSAI-2 TESZTEK ALAPJÁN 425
Sléber Mátyás Tibor
A HAZAI KLUBFUTBALL LEHETŐSÉGEINEK VIZSGÁLATA A LYONI MODELL SEGÍTSÉGÉVEL A GAZDASÁGI ÉS SPORTSZAKMAI SIKEREK FÉNYÉBEN 426
Takács Hajnalka
EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS OKTATÁSA AZ ISKOLÁBAN- HOZZÁJÁRUL-E A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS CÉLJAINAK ELÉRÉSÉHEZ? 427
Takács Dániel, Veres-Balajti Ilona, Féki Gergely
UTÁNPÓTLÁS KORÚ LABDARÚGÓK SÉRÜLÉSEINEK INCIDENCIÁJA ÉS A SÉRÜLÉSEK PREVECIÓJÁNAK LEHETSÉGES MÓDSZEREI 428
Zimányi Róbert G.
SPORTOLÓK ÉS SPORTEGYESÜLETEK KÖZÖTTI MINŐSÉGI SZERZŐDÉSKÖTÉSEK ÉS ÁTIGAZOLÁSOK.....429

SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 430

Badis Róbert
SZÓRVÁNYMAGYARSÁG DEMOGRÁFIAI HELYZETE VAJDASÁGBAN 431
Baluja Petra
KARRIER ÉS MAGÁNÉLET EGYENSÚLYA A NŐI MŰVÉSZLÉTBEN.....432
Ákos Bocskor
GOVERNMENT-INITIATED ANTI-IMMIGRATION SENTIMENTS: THE HUNGARIAN "NATIONAL CONSULTATION" CAMPAIGN.....433
Boldvai-Pethes Laura
MITŐL LESZ VALAKI NÉPSZERŰ EGY OSZTÁLYBAN? A DIÁKOK ÉS OSZTÁLYFŐNÖKÖK VÉLEMÉNYÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA.....434
Megyer Gyöngyösi
ADORNO AND THE PROBLEM OF MORAL RESPONSIBILITY.....435
Hernádi Ilona, Kunt Zsuzsanna
"MIÉRT KÉRDEZI MEG, HOGY ITT HAGYOM-E A KISBABÁT?" – ANYÁK ELBESZÉLT ÉLETTÖRTÉNETEI. AZ ESÉLYEGYENLŐSÉGTŐL A TAIGETOSZIG? OTKA 111917K KUTATÁS RÉSZEREDMÉNYEI.....436
Kincses Boglárka, Kispál Judit
ÁRVÍZVÉDELMI BERUHÁZÁSOK PARTICIPÁCIÓ SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA SZEGEDEN ÉS SZOLNOKON - ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS.....437
Kósa Rita Diána
„NÁLAM IS VAN FEGYELMEZETLENSÉG, DE CSAK ADDIG, AMÍG MINDEN OSZTÁLYT BE NEM IDOMÍTOK…" AVAGY FEGYELMEZÉS NAPJAINK ÁLTALÁNOS ISKOLÁIBAN.....438
Könczei György
ÚJABB ADALÉKOK A FOGYATÉKOSSÁG TÖRTÉNETÉHEZ: AZ ÖRÖKBEFOGADÁS ÉS AZ INTELLEKTUÁLIS FOGYATÉKOSSÁG TÖRTÉNETI TIPOLÓGIÁI.....439
Könczei György, Kolonics Krisztián, Szilágyiné Antal Zsuzsa
PARTICIPATÍV KUTATÓK AZ OTKA KUTATÁSBAN.....440
Loncsák Noémi
SZEGÉNYSÉGI LÉT AZ UKRAJNAI MAGYARSÁG KÖRÉBEN.....441
Nagy Ilona
AZ EGÉSZSÉGÜGYI FOGYASZTÓI DÖNTÉSEK TÉRKAPCSOLAT ALAKÍTÓ HATÁSA.....442
Pápay Boróka
GOSSIP AND COOPERATION AT A WORKPLACE.....443

Rácz Péter
MIGRÁNSOK INTEGRÁCIÓJA SZÁMOKBAN. EGYESÜLT-KIRÁLYSÁG, NÉMETORSZÁG 444
Radó Márta
RETIREMENT EFFECT ON SUBJECTIVE WELL-BEING IN HUNGARY 445
Horváth Péter, Sándor Anikó
ÉN IS SZERETNÉK CSALÁDOT! FOGYATÉKOS GYERMEKEK ÖRÖKBEFOGADÁSA MAGYARORSZÁGON 446
Szász István Szilárd
MIKROKÖZÖSSÉGI CSOPORTDINAMIKA A FACEBOOK KÖZÖSSÉGI OLDALON 447
Szendi Anna
KÉTNYELVŰ OKTATÁS A MURAVIDÉKEN 448
Szücs Marianna PhD, Katona Vanda PhD
INTELLEKTUÁLIS FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ FELNŐTTEK PÁRKAPCSOLATAI ÉS GYERMEKVÁLLALÁSA 449
Takács Izolda
NŐI KVÓTA PRO ÉS KONTRA 450
Tikász Gáspár Bendegúz
PÉNZBEN MÉRT TÁRSADALOM 451
Tóth Balázs
KÖZÉLET ÉS KÖZTÉR KAPCSOLATA EGY BÉKÉSCSABAI PÉLDÁN 452
Ujvári Anna
BEING AN ARAB IN ISRAEL 453

TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 454

Baros-Gyimóthy Eszter Márta
EGY VÁROS, KÉT VALLÁS – VEGYES HÁZASSÁGÚ CSALÁDOK A 18. SZÁZADI CSETNEKI EVANGÉLIKUS ÉS KATOLIKUS ANYAKÖNYVEK LAPJAIN 455
Bata Attila
KÉPVISELŐVÁNDORLÁS A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSBEN, 1990-2010 456
Berecz Anita
A VÁROSI ELIT LAKÓHELYI MOBILITÁSÁNAK VIZSGÁLATA EGERBEN 457
Bognár Zsuzsanna
A DUALIZMUS GYÁRIPARÁNAK SZERKEZETI VÁLTOZÁSAI A SZÁZADFORDULÓN 458
Cseh Dániel
RÉGI-ÚJ ELIT ÉS PROTO-NÓMENKLATÚRA. JÁSZBERÉNY TÁRSADALMI-POLITIKAI VÁLTOZÁSAI (1945–1948) 459
Csernus-Lukács Szilveszter Sándor
ÚT A NEMZETISÉGI TÖRVÉNYCIKKHEZ 460
Flick László
A PESSZIMIZMUS HASZNA A KONZERVATÍV GONDOLKODÁSBAN 461
Galambos László
A CIOLOS-KABINET– AZ ELSŐ ROMÁN SZAKÉRTŐI KORMÁNY? 462
Hajnáczky Tamás
A PÁRTÁLLAM KÖZPONTI CIGÁNYPOLITIKÁJÁNAK VÉGREHAJTÁSA BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYÉBEN 463
Harmati Róbert
A PÉNZHAMISÍTÁS JELENSÉGE A 19-20. SZÁZADFORDULÓS MAGYAR SAJTÓ ÉS A SZÉPIRODALOM TÜKRÉBEN 464
Jávor Miklós
EGYHÁZPOLITIKA ÉS ATEISTA VILÁGNÉZETI HARC A KÁDÁRI MEGTORLÁS ÉVEIBEN (1957-1964) 465
Juhász Péter
LEVEDIA ÉS ATELKUZU: IDŐREND ÉS FÖLDRAJZI HELY 466
Kaszap Márton
HOGYAN LETT BÉKE? AZ ÉSZAK-ÍR KONFLIKTUS POLITIKAI RENDEZÉSÉNEK ELEMZÉSE 467
Kiss Andrea
A FRANCIA FELSŐOKTATÁS 1968-1990 KÖZÖTT 468
Kiss Márton
MEGAKASZTOTT FEJLŐDÉS VAGY AZ ÚJ LEHETŐSÉGEK IDŐSZAKA? 469

Kránitz Péter Pál
REFUGEES AND MIGRANTS IN POST-WORLD WAR I HUNGARIAN AND INTERNATIONAL POLITICAL DISCOURSE 470
Lakatos Hajnalka
A RÉPACUKOR BEVEZETÉSE ÉS ELFOGADTATÁSA MAGYARORSZÁGON 471
Mezei Emese
INTIMSZFÉRA, PUBLIKUS TÁRGYAK. A KÁLYHA SZEREPE ÉS HELYE A KÖZÉPKORI OTTHONBAN 472
Miklós Eszter
„ SEM BOSZORKÁNYOK, SEM MEGRONTOTTAK NEM LÉTEZTEK, AMÍG NEM BESZÉLTEK S ÍRTAK RÓLUK.” 473
Nagyillés Anikó
„A JÓ GYERMEK JÉZUSÉ.” TÁRSADALOMALAKÍTÓ TÖREKVÉSEK A SZÍVGÁRDA MOZGALOMBAN 474
Pálóczi Éva Kata
A TUBERKULÓZIS ELLENI KÜZDELEM BUDAPESTEN 1873 ÉS 1920 KÖZÖTT 475
Papp Rita
A CSALÁD RENDJÉT ÉS A NEMI ERKÖLCSÖT SÉRTŐ BŰNTETTEK DEBRECENBEN 1693 ÉS 1705 KÖZÖTT 476
Péterffy Gergely
A FORGALOMNAK MENNIE KELL! A MAGYAR ÁLLAMVASUTAK ÚJJÁÉPÍTÉSE 1945-1948 477
Szabó Tamás
MÉRHETŐ-E A KÜLPOLITIKAI TELJESÍTMÉNY? AZ RMDSZ KÜLPOLITIKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE 479
Szőllőssy Dániel
KISPÁRTOK ÉS KAMPÁNY 2014-BEN MAGYARORSZÁGON 480
Szvák Enikő, Molnár Mónika, Szűcs László, Szathmáry László, János István
HAJDÚDOROG KÖRNYÉKI NÉGY, 10-13. SZÁZADI NÉPESSÉG REKONSTRUÁLT TESTMAGASSÁG ÉRTÉKEI 481
Túróczi Tamás
HIDALGÓK ÉS SZAMURÁJOK – SPANYOL-JAPÁN KAPCSOLATOK 1587-1636 482
Veres Szabolcs
ADALÉKOK A PODKARPATSZKA RUSZI MAGYAR KULTUR EGYLET MŰKÖDÉSÉHEZ 483

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

AZ INFRAVÖRÖS-FAGYASZTVA KOMBINÁLT SZÁRÍTÁS HATÁSA A VÍZELVONÁSI FOLYAMATRA ÉS A VÉGTERMÉK MINŐSÉGÉRE

ANTAL Tamás, SZILÁGYI Attila, KOVÁCS Antal, FEKE Pál
PhD hallgató
Nyíregyházi Egyetem, Műszaki és Agrártudományi Intézet
E-mail cím: antal.tamas@nye.hu

A szárítás olyan posztharveszt technológia, melynek célja, hogy a művelet végén a nyersanyaVezeg minőségét megőrizze, emellett tárolásra alkalmas állapotra hozza, annak eltarthatóságát pedig hosszú időre romlás nélkül biztosítsa. Mindezek mellett a piaci és az ipari elvárások további igényeket támasztanak a vízelvonási technikák felé. Elsődleges szempontok között szerepel a magas minőségű végtermék (beltartalom, külső megjelenés, stb.) és a kedvező energia-fogyasztású, gyors szárítási technológia.
Az ún. liofilizálás vagy fagyasztva szárítás teljes mértékben megfelel az igényeknek, és a végtermék kiváló kémiai-, fizikai-, és mechanikai jellemzőkkel rendelkezik, mivel a nedvességelvonás a száradó anyagból folyékony fázis kikerülésével a szilárd fázisból közvetlen légnemű fázisban történik meg, alacsony nyomás és hőmérsékleti viszonyok mellett. A fagyasztva szárítással előállított késztermék kiváló minősége nem vitatott a tudományterület művelői számára, viszont a módszer élelmiszeriparban való rohamos elterjedését a berendezés magas energia-felvétele lényegesen korlátozza.
Ma már széles körben ismertek - és ipari méretekben is létező - olyan kombinált szárítási eljárások (pl. mikrohullámú-fagyasztva szárítás), amelyek már jóval kedvezőbb működési idővel és energia-felvétellel jellemezhetőek, megtartva az alapanyag beltartalmi jellemzőit a kezelés végére. Ilyen megfontolásból kezdte el kutatócsoportunk vizsgálni a kombinált infravörös-fagyasztva szárítás hatásait a dehidrált anyagra és a rendszer energia-fogyasztására, hasonlítva a hagyományos liofilizáláshoz.
Az infravörös vízelvonásra (előszárításra) esett választást indokolja, hogy jóval gyorsabb száradási sebességgel rendelkezik, ezáltal alacsonyabb energiafogyasztású, mint a liofilizálás, illetve ez a hibrid dehidrálási eljárás még nem teljesen kidolgozott. Az infravörös eljárás javára mondható még, hogy a végtermékben nem megy végbe akkora mértékű károsodás, illetve sokkal egyenletesebb száradás biztosítható, mint a konvekciós hőközlés esetében.
A jelen tanulmányban körte (*Pyrus communis* L.) alapanyaggal kapcsolatos szárítási eredményeinket kívánjuk közölni. A vízelvonás infravörös-, fagyasztva- és kombinált szárítással lett végrehajtva. A szárítási folyamat leírásához elengedhetetlen szárítási görbéket készítettünk, melyekre ún. vékonyrétegű modelleket (Henderson és Pabis, harmadfokú polinom) illesztettünk. A végtermék minőségét külső megjelenéssel (színmérés), texturával (keménységmérés), rehidrálással és vízaktivitással (vízaktivitás mérő) jellemeztük. A kísérletek kedvező eredményt hoztak a kombinált szárítással kapcsolatban, mely alacsonyabb szárítási idővel, energiafogyasztással, a végtermék pedig kedvezőbb rehidrációs értékkel, texturális paraméterrel és hasonló vízaktivitással jellemezhető az egyfokozatú infravörös- és fagyasztva szárításhoz viszonyítva. Mindezek ellenére a liofilizált körte minták színe mutatta a legkisebb eltérést a nyersanyaghoz képest.
Az eredményeinket figyelembe vételével a kombinált infravörös-fagyasztva szárítás ígéretes alternatívája lehet a liofilizálásnak. Természetesen ezen kijelentés alátámasztásához a jövőben további kísérletek végrehajtására van szükség.

Kulcsszavak: kombinált szárítás, liofilizálás, szárítási kinetika, energiahatékonyság, minőség

A TELEPÜLÉSKÖZI KAPCSOLATOK ÉS A TÁJI ÖSSZETARTOZÁS DILEMMÁI A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN PÁSZTÓ ÉS KÖRNYÉKE PÉLDÁJÁN

DANCSOKNÉ FÓRIS Edina
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola
E-mail cím: Dancsokne.foris.edina.klara@hallgato.uni-szie.hu

A vidékfejlesztés gyakorlatában a természeti környezet megóvására, fenntartható használatára való törekvés egyre nagyobb teret nyer a tervezési dokumentumokban meghatározott célok és támogatási feltételek által mind az Európai Unióban, mind Magyarországon. A most induló hazai Vidékfejlesztési Program – az EU Közös Agrárpolitikájának megfelelően – szorgalmazza és támogatja a környezeti erőforrásokkal fenntartható módon való gazdálkodás megvalósítását, valamint az ökoszisztémák állapotának helyreállítását. Az egyre növekvő regionális életszínvonalbeli különbségek, a területi kohézió megteremtésének sürgető kihívása nyomán az utóbbi években felerősödött a fejlesztési politikában a területi dimenzió figyelembe vételének szükségessége.
A vidékfejlesztés számára nagy kérdés, hogy az országon belül milyen szempontok alapján határolja le azokat a fejlesztési területegységeket, amelyek aztán önálló fejlesztési stratégiájuk megvalósításával valóban képesek lesznek hozzájárulni az országos vagy akár európai fejlesztési célok eléréséhez.
A vidéki területek fejlődése nagymértékben függ belső adottságaiktól, illetve attól, hogy ezeket az adottságokat miként képesek a terület lakói, gazdálkodói, egyéb szereplői kihasználni életminőségük növelése érdekében. Egy térség belső adottságai sokfélék lehetnek, de azok között a táji adottságoknak bizonyosan meghatározó szerepe van – ahogy ezt a hazai vidéki területeket jellemző mezőgazdasági és erdő területeken folyó különböző gazdálkodási, termelési lehetőségek is bizonyítják. A táji adottságok mellett azonban vannak olyan, a tájban élő ember alkotta struktúrák is, amelyek befolyásoló szerepe szintén elvitathatatlan. Ilyen struktúrák például az infrastruktúra hálózatok vagy a közigazgatási rendszer.
Kutatásaim során egy mintaterület – Pásztó és környéke – belső adottságai között vizsgáltam történeti vonatkozásban és a jelenlegi helyzetben a város és környékén lévő települések kapcsolatrendszerét elsősorban a közigazgatás területi szerveződése és az infrastruktúra által létrehozott kapcsolatokon keresztül. Feltárom továbbá a táji adottságokat – különös tekintettel a táj sajátos infrastruktúrájára, a zöld infrastruktúrára. További izgalmas kutatási részlet a táj népének esetleges befolyásoló szerepe a településközi kapcsolatok alakulásában, melynek szintén történelmi gyökerei vannak.
Kutatásaimmal végső soron a vidékfejlesztési tervezés továbbfejlesztéséhez szeretnék hozzájárulni a táji adottságok fokozottabb figyelembe vételének hangsúlyozásával, az együtt tervezendő térségek lehatárolása és a táji adottságok fenntartható hasznosítása szempontjából fontos tervezési módszertani kérdések tudományos igényű tárgyalásával.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, város-vidék kapcsolat, zöld infrastruktúra, Pásztó

TEJIPARI EREDETŰ BAKTÉRIUMOK ANTAGONISTA HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA ÉLELMISZERBIZTONSÁGI SZEMPONTBÓL

DEÁK Bernadett, BELÁK Ágnes
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Élelmiszertudományi Doktori Iskola
E-mail cím: Deak.Bernadett@phd.uni-szie.hu

Az élelmiszeripari folyamatok során a megfelelő minőségű és kellően biztonságos élelmiszerek előállítása a cél. A hagyományosan alkalmazott tartósító eljárások (hőkezelés, sózás, hőelvonás, fermentáció, füstölés, stb.) mellett napjainkban egyre nagyobb az igény az olyan kíméletes kezelésekre, amelyek az élelmiszer eredeti tulajdonságait nem, vagy csak kis mértékben változtatják meg. Az egyik ilyen lehetőség a biokontroll mikroorganizmusok felhasználása az esetlegesen előforduló patogén mikroorganizmusokkal szemben. Az antagonista mikrobák egyik legjobb forrása maga az élelmiszer, vagy annak feldolgozó környezete lehet. Munkám során ezért célul tűztem ki élelmiszeripari (tejipari) környezetből izolátumok gyűjtését, azok jellemzését és a potenciális antagonista hatásuknak vizsgálatát négy, élelmiszerekben előforduló patogén baktérium (*Salmonella* Hartford*, Escherichia coli* O157:H7*, Listeria monocytogenes* és *Yersinia enterocolitica*) ellen.
Összesen 34 törzs lett izolálva, amelyek CASO és WL agaron mutatott morfológiájuk alapján 27 csoportba különültek el. A 27 csoportból egy-egy baktérium antagonista hatásának vizsgálata történt meg a fent említett négy kórokozó ellen direkt inhibíciót figyelve. A vizsgált törzsekből körülbelül 10^6 számú sejt lett felcseppentve az előzőleg az adott patogénnel masszívan oltott CASO agar felületére. A lemezek inkubációja nyolc különböző hőmérsékleten (5 °C, 10 °C, 15 °C, 20 °C, 25 °C, 30 °C, 37 °C és 42 °C) történt, hogy a gátló hatáshoz szükséges optimális hőmérséklet is meghatározható legyen. A 27 tesztelt izolátum közül négy mutatott gátló hatást a vizsgált patogén baktériumok közül legalább eggyel szemben. A legerősebb gátló hatás 15 és 30 °C között volt megfigyelhető.
A potenciális biokontroll izolátumok közül KOH teszt alapján három Gram-negatívnak, míg egy Gram-pozitívnak bizonyult. Az OF teszt eredményei alapján két izolátum tudott különböző szénhidrátokat (glükózt és szacharózt) fermentálni. Az izolátumok előzetes azonosítása miniatürizált identifikációs tesztekkel történt (API 20 NE, BBL Crystal Gram Positive ID kit), majd a 16S rDNS szekvencia vizsgálata alapján a pontosabb azonosításuk is megtörtént. Eredményeim alapján a tejipari környezetből izolált potenciális antagonista törzsek közül kettő *Serratia marcences*-nek, egy *Pseudomonas azotoformans*-nak és egy *Staphylococcus sciuri subsp. sciuri*-nak bizonyult molekuláris azonosítást követően, amely eredmények azonban eltérnek a miniatürizált identifikációs tesztekkel kapottaktól. A négy izolátum sejtmentes felülúszóját vizsgálva sehol nem volt megfigyelhető teljes gátlás a korábban direkt inhibíciót mutató esetekben.
A legerősebb gátló hatás a direkt inhibíciós vizsgálat során volt tapasztalható, míg a sejtmentes felülúszókkal végzett gátló tesztek csak minimális hatást mutattak. Ez alapján valószínűsíthető, hogy a gátló hatásért olyan metabolit vagy metabolitok lehetnek felelősek, amelyek az agarban koncentráltan képesek a kellő hatást kifejteni. Ennek meghatározásához további vizsgálatokra van szükség.

Kulcsszavak: biokontroll, gátlóhatás, patogén, élelmiszeripar

LEGELTETETT JUHOK ÜRÜLÉKTERMELÉSÉNEK MEGHATÁROZÁSA

DÍAZ FERNÁNDEZ Daniel
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola
E-mail cím: danieldf@agr.unideb.hu

Magyarország területéből a hasznosított gyepek 761 ezer ha-t foglalnak el, ezek oroszlánrészén kedvezőtlen környezeti adottságok között kell gazdálkodni. A zord hidrológiai viszonyok és a mostoha talajadottságok akadályt állíthatnak a gazdaságos termelés elé, így minden olyan módszer, amely a termék-előállítás volumenének kiegyensúlyozottságát, vagy növekedését úgy eredményezi, hogy a környezet állapotának romlásával nem jár, alkalmazandó lehet a gyephasznosítás során. Lévén általánosságban elmondható, hogy környezeti megfontolásból az Európai Unió területén a kímélő technológiák a preferáltak, a nemzetközi programok az extenzív technológiákat támogatják. Emellett Magyarország sajátos földrajzi jellegéből eredő unikális flóra és fauna megőrzésének érdekében az országos szabályozás is gátat szab az intenzív gyephasznosításnak, tehát azok a módszerek, melyekkel gyors és nagymértékű termésnövekedést érhetünk el (műtrágyázás, felülvetés, öntözés, stb.) nem alkalmazhatóak, éppen azok drasztikus volta miatt. Ennek okán azoknak a módszereknek kell előtérbe kerülni, melyek a gazdálkodás veszteségeinek csökkentését célozzák meg, így növelve a bevételt. Ennek egyik eszköze a tápanyagforgalom monitorozása, és az ott végbemenő input-output folyamatok részletesebb megismerése. Kísérletünkben, melyet a Debreceni Egyetem ATK Karcagi Kutatóintézetének juhtelepén végeztünk, azt mértük, hogy általában a juhok trágyatermelése milyen napi eloszlást mutat, s hogy az egyes fajták között milyen eltérések mutathatók ki. A vizsgálatban résztvevő állatok három fajtába (magyar merinó, berrichon du cher és blanche du massif central) tartoztak, de az egész folyamat során együtt voltak tartva és takarmányozva. A hat kísérleti nap során tizenegy kísérleti állatra hámot erősítettünk, oly módon, hogy azok a nap folyamán hullatott trágyát maradéktalanul összegyűjtsék. Ezeket a trágyahámokat közvetlen legelőre hajtás után és akolba hajtás előtt ürítettük, ami alapján meghatározhatóvá vált, hogy a juhok mennyi trágyát hullatnak a legelés során és menyit, a hodályban töltött idő alatt. A trágyaminták laborban történő analizása után megállapítottuk a trágyák egyes beltartalmi paramétereit, úgy mint szárazanyag-, nitrit-, nitrát-, AL-oldható foszor- és AL-oldható káliumtartalom. A laboranalitikai eredmények birtokában meghatározható, hogy a különböző genotípusú juhok azonos takarmányozás mellett milyen emésztési és tápanyag-hasznosítási sajátságokkal bírnak, egymástól lényegi paraméterekben különböznek-e valamint, hogy egy átlagos juh a legelőre mennyi tápanyagot szolgáltat vissza. A mennyiségi eredményeket nézve elmondható, hogy a jobb hústermelő képességgel rendelkező blanche du massif central átlagosan kevesebb trágyát hullat a legelőn (427-671 g), mint a magyar merinó (619-817 g). Ez alátámasztja a tényt, hogy az intenzívebb gyarapodás többek között a hatékonyabb emésztés eredménye is.

Kulcsszavak: juh, gyep, trágya, ürülék

A TARTÁSMÓD ÉS A TÍPUS HATÁSA A TOJÓHIBRIDEK NÉHÁNY ÉRTÉKMÉRŐ TULAJDONSÁGÁRA

GARAMVÖLGYI Erik
hallgató
Kaposvári Egyetem, Agrár- és Környezettudományi Kar
E-mail cím: garame@vipmail.hu

Vizsgálataimat a 45 éves múltra visszatekintő hazai tenyésztésű Tetra-SL tojóhibriddel, illetve a Bábolna Tetra Kft. által újonnan kialakított Leghorn típusú tojóhibrid kísérleti ivadékcsoportjaival végeztem.
Tojóhibrid típusonként 3-3 tesztpárosításból származó kísérleti ivadékcsoport ($G = a_{1-6}$) tojástermelő képességét hasonlítottam össze három különböző tartásmódban ($T = b_{1-3}$). EU-kompatibilis berendezett ketrecben (756 cm^2/ tyúk), 2011. december 31-ig engedélyezett hagyományos ketrecben (630 cm^2/tyúk), valamint zárttéri alternatív tartásban (rácspadló és mélyalom kombinációja, 1042 cm^2/tyúk). Egy légtérben, és 102 kísérleti csoportban elhelyezett 2508 tojótyúk képezte a kísérleti állományt. [Állatkísérleti engedély száma: 232.1/00412/0016/ 2011.]
A tojástermelő képességgel összefüggő valamennyi értékmérő tulajdonságot a Tyúk és pulyka teljesítményvizsgálati Kódex 4-ben összefoglalt módszertani útmutató alapján vizsgáltam.
1. Megállapítottam, hogy a vizsgált három zárttéri tartásmód a tojó típustól függően akár 9-12%-kal is képes befolyásolni a tyúkok tojástermelő képességét, ugyanakkor a tojó típusán belül az egyes genetikai konstrukciók között mért különbség nagysága igen nagy genetikai változékonyságra utal.
2. A tojóházi kiesések tekintetében egyértelmű az alternatív tartási rendszer hátránya, ahol a tojó típusától függően 2-4-szer nagyobb a tojóidőszak alatti összes elhullás az EU-ban 2011-ig engedélyezett ketreces rendszerhez képest, de még mindig duplája a közelmúltban bevezetett, módosított ketrecekben mért értékhez viszonyítva.
3. A régi ketrecek kényszerű lecserélése sokat javított a tojótyúkok teljesítménymutatóin. Kérdés, hogy a tyúkférőhelyenként számítható 3-5.000 Ft-os beruházási költség megért-e ekkora anyagi áldozat? Kalkulációm szerint, az istálló 1 m^2-én előállítható tojásmassza mennyisége alapján a betiltott ketrec hatékonysága a tojó típusától függően 6-10%-kal jobb, mint az EU-ban most engedélyezett berendezett ketrecé! A fajlagos mutatók javulása ellenére, ezzel a hatékonysággal szemben az egy szintű (alternatív) rendszerek (-65-70%) úgy tűnik, hogy soha nem lesznek versenyképesek. A tyúk 'boldogságát' bizony az európai fogyasztóknak kell megfizetniük.

Kulcsszavak: tojóhibrid, tartásmód, étkezési tojástermelés, tojásminőség, hatékonyság

EFFECT OF DIFFERENT LAND USE ON SOIL BACTERIAL COMMUNITIES DIVERSITY

Orsolya GAZDAG, Tünde TAKÁCS PhD., László KÖDÖBÖCZ PhD., Gergely KRETT, Tibor SZILI-KOVÁCS PhD.
PhD student
Institute for Soil Sciences and Agricultural Chemistry, Centre for Agricultural Research, Hungarian Academy of Sciences (ISAC CAR HAS). H-1022, Budapest, Herman Ottó u. 15, Hungary. Orsolya Gazdag research field: examination of soil microbiota community with microbiological and molecular methods.
E-mail address: gazdag.orsolya@agrar.mta.hu

Soil microorganisms have a main role in biodiversity and ecosystem functioning. During the last few decades the culture independent techniques allow in get more precise data from the total genomic DNA (metagenome) analysis of organisms living in soil to compare diversity and variability at different organization levels from species to communities.
Three soils differing in texture (a sandy, a clay, and a loam) with organic and conventional land use were selected to evaluate the efficiency of a commercially available Zymo Research Soil Microbe DNA MiniPrep Kit.
Soil physical, chemical properties, composition of soil microbial community (conventional plate count methods), soil enzyme activity (3', 6'–diacetylfluorescein (FDA) were determined. Yield of extracted DNA was calculated from absorbance values at 260 nm, purity was determined by calculating A260/A230 and A260/A280 ratios for humic acid and protein contamination. Universal bacterial primers (R1378, F984GC) and α-Proteobacteria group-specific (R1494, F203α) primers targeting the 16SrRNA gene V3 variable region were used to amplify nested-PCR fragments. Then DGGE method was performed by using 7% PAA gel. Strong bands present in the DGGE gel were reamplified, sequenced and analysed with NCBI BLAST program. UVIband Advanced software was used for UPGMA cluster analysis. DGGE profiles of soil bacterial communities showed distinct groups according to sampling sites and land management.
A biotic factors (soil texture and land use) can affect the activity of soil microbial communities. Loamy and clay texture (< 2 μm) had higher microbial community in organic land use than conventional. In case of all organic soil sample bands had 97% similarity to *Rhizobium* sp. belonging to the *α-Proteobacteria.* A part of these bacteria have a main role in biological nitrogen fixation (BNF).

Keywords: soil bacterium DNA, bacterial communities, biological nitrogen fixation

ETOLÓGIAI MEGFIGYELÉS A FIAZTATÓBAN, ÓVODÁSÍTÁS TARTÁSTECHNOLÓGIAI RENDSZER VIZSGÁLATA

GYŐRI Zsolt, BALOGH Péter, HUZSVAI László, NOVOTNINÉ DANKÓ Gabriella
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattenyésztéstani Tanszék
E-mail cím: gyorizs@agr.unideb.hu

Napjainkban az állatjóléti kérdések egyik központi témája a stresszel összefüggő tényezők vizsgálata, főleg olyan iparszerű technológiai rendszerben tartott állatfajnál, mint a sertés. A választási procedúra az egyik legkritikusabb pont a malacok életében. Természetes körülmények között az életkor előrehaladtával, a tej fogyasztása fokozatosan csökken, növekszik a szilárd táplálék bevitel, és a malacok egyre jobban függetlenednek a kocától. Ezzel szemben az intenzív sertéstenyésztésben a malacokat hirtelen választják el a kocáktól 3-4 hetes korukban. A választás önmagában egy összetett, többtényezős stresszor. Így például a stresszt kiváltó tényezők lehetnek a kocától való elválasztás, szállítás, takarmányváltás, az új környezetben levő különböző kórokozók. Egy fontos, említésre méltó tényező még az újonnan összekevert falkatársakkal való összekerülés esetében az agresszív verekedés a szociális rangsor kialakításakor. Kísérletünk célja olyan tartástechnológiai rendszer vizsgálata, amely lehetővé teszi a malacok számára a választás előtti szocializációt. Az „óvodás" rendszerben a malacok megismerkednek későbbi battériás társaikkal még a koca jelenlétében, a választás előtti időszakban. A kísérletben 28 kocát és malacait (n=302) figyeltünk. A kocákon kondícióbírálatot, valamint hátszalonna vastagság mérést végeztünk a fiaztatóba történő betelepítéskor. A fialások idején malaconként mértük a születési súlyt, figyeltük az elhullásokat. Négy kísérleti csoportot alakítottunk ki (n=16 alom), az egymással szemben levő 4 fiaztatót a malacok 20-21. életnapján összenyitottuk („óvodás" csoport). Ekkor a kocák maradtak a fiaztató kutricába, de a malacok át tudtak járni a többi bokszba is és így 4 koca malacai ismerkedtek meg egymással (kb.40-40 malac).
A fiaztatóban videón rögzítettük a kocák és malacok viselkedést, a kísérleti csoportban a kocákat és malacaikat különböző színnel jelöltük. A választás a malacok 26-28 napos kora között történt. A 4 kísérleti csoport egy-egy azonos fakkba került, míg a kontrol almok malacai vegyes csoportokba kerültek a battériára. A malacok súlymérése születéstől 7 hetes korukig hetente történt. A videofelvételek, illetve a battérián történt személyes megfigyeléssel értékeltük ki az állatok viselkedését.
A súlygyarapodásban nem volt szignifikáns különbség a csoportok között, de etológiai eredményeinkkel szeretnénk alátámasztani az „óvodás" technológiai rendszer állatvédelmi, állatjóléti előnyeit.

Kulcsszavak: stressz, óvoda, szocializáció, viselkedés

A KÖZLEKEDÉS SORÁN HASZNÁLT ESZKÖZÖK ÉS A KÖZLEKEDÉSI SZOKÁSOK HATÁSA AZ ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM MÉRETÉRE SOMOGY MEGYÉBEN

HEIM Lívia, LELOVICS Zsuzsanna, TOSSENBERGER János
adjunktus
Kaposvári Egyetem, Agrár- és Környezettudományi Kar
E-mail cím: heim.livia@ke.hu

Magyarország gazdasági teljesítménye – az ezredfordulót követően – évente átlagosan 4,2%-kal nőtt, majd 2007-től a bővülés dinamikája lassult (2007-ben és 2008-ban a bruttó hazai termék /GDP/ növekedése 1% alatti volt), 2009. évtől a gazdaság ismét bővült. A változások azonban az ország különböző térségeit nagyon eltérően érintették. A kevésbé fejlett régiók közül a Dél-Dunántúl (Baranya, Somogy és Tolna megye) helyzete kedvezőbb, de lemaradása komoly (32%) a hazai átlaghoz képest. A lemaradás növekvő nyomást jelent a természeti környezetre, ugyanakkor a Föld erőforrásai végesek. Ha hosszú távon fenn akarjuk tartani az emberiség életét a Földön, annak készleteit nem szabad(na) gyorsabb ütemben használni, mint ahogy meg tudnak újulni. Az ökológiai lábnyom fogalmát William Rees kanadai ökológusnak tulajdonítjuk, ami szemléletesen fejezi ki az ember környezeti terhelésének mértékét. A fogalom segítségével jól lehet mérni és szemléltetni az ember természetre gyakorolt hatását. Szerzők célul tűzték ki Somogy megye lakosságának ökológiai lábnyomméret becslését, valamint abban a közlekedés során használ eszközök és a közlekedési szokások hatását. Szerzők Eric Krause számítási módszerének a Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület (KÖVET) által ismert – magyar nyelvű – változata, név nélküli, önkéntes és önkitöltős ökológiai lábnyom kérdőívével végezték a nem reprezentatív felmérést 18 év felettiek körében (n = 904, 42% férfi és 58% nő, átlagos életkor 32 ± 10 év) elsősorban színtér programokon és szakmai/lakossági rendezvényeken. A fogalom egy hektárban megadott értéket takar, melynek számítása során a személyek tevékenysége során felhasznált anyagokat és energiát veszik számba. A számítást követően fény derül arra, hogy hány hektár földre és vízfelületre van szükség. Az adatelemzés a 95%-os konfidencia-intervallumok összehasonlításával és kétmintás t-próbával készült. Az ökológiai lábnyom számítása során a megkérdezettek által elért átlagos pontszám (366 ± 71 pont) 6,0–7,8 hektárnak felel meg, miközben – a népességet és a Föld területét figyelembe véve – személyenként 1,8 hektárnyi terület jut. Ha a Föld egész lakossága úgy élne, mint a Somogy megyei tizennyolc év feletti lakosság, az emberiség kiszolgálásához három földgolyóra lenne szükség. A Somogy megyében élő megkérdezettekről elmondható, hogy „nagy lábon” élnek. Az öt kérdéssel felmérhető közlekedés (eszköz, utazási gyakoriság, nyaralás) körülményei a kérdőívben legfeljebb 340 pontig értékelhetők. A közlekedéssel kapcsolatos szokásokat értékelő pontok több mint felét a család által használt jármű nagyságával (0–130 pont) és a távolságtól függő nyaralással (0–70 pont) lehet elérni. A család közlekedési eszközével a megkérdezett személyek az ökológiai lábnyom nagyságuk prognosztizálásához átlagosan 45 ± 29 ponttal járultak hozzá. A leggyakoribb (39,3%) közlekedési eszköz a középkategóriás autó, a kis autók aránya 20,8%. Iskolába/munkába leggyakrabban (54,9%) tömegközlekedési eszközökkel járnak a Somogy megyeiek. Az ökológiai lábnyom kérdőív elemzésével nemcsak a környezeti terhelés mérhető, hanem tudatosítható annak csökkentése érdekében az átgondolt közlekedési eszköz használat.

Kulcsszavak: fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, globalizáció, közlekedés

A REPCE FELHASZNÁLÁSÁNAK KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐI ÉS LEHETŐSÉGEI A MONOGASZTRIKUS ÁLLATOK TAKARMÁNYOZÁSÁBAN

HORVÁTH Rita, LELOVICS Zsuzsanna, FÉBEL Hedvig, TÓTH Tamás
PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar
E-mail cím: ritahorvth@gmail.com

A repce *(Brassica napus)* takarmányozási célú hasznosításának lehetőségeiről és korlátairól az elmúlt negyven évben számos publikáció született. Aktualitását a fehérjeprogramnak köszönheti, illetve a feldolgozásban rejlő modern kezelési eljárások, technológiák alternatívát jelenthetnek a repce mint takarmányalkotó újragondolásában. Felhasználhatóságát antinutritív hatású összetevői, úgymint az erukasav, a csersav (tannin), a glükozinolát (mustárolajglikozid), a szinapin, a fitát- és nyersrost-tartalom korlátozzák. Az erukasav, illetve trigliceridjei karcinogén hatásúak, károsítják a szívizmot, a májat és a mellékvesét. A tannin csökkenti a fehérje emészthetőséget, valamint a fehérjeburokkal körbezárt endospermium hasznosítását is. A repce szemtermése és vegetatív részei kéntartalmú, jellegzetes szagú mustárolaj-glikozidokat, összefoglaló néven glükozinolátokat tartalmaznak, amelyekre jellemző, hogy gátolják a jód beépülését a tiroxin pajzsmirigy hormonba, valamint károsítják a máj és vese működését. A mirozináz enzim (tioglükozida glükohidroláz EC 3.2.3.1) hidrolizál a glükozinoláttal, ami az olajrepcében természetes módon fordul elő. Az előkészítő eljárások (darálás, pépesítés, áztatás) elősegítik az enzim és glükozinolátok érintkezésbe kerülését, és az enzimes hidrolízis során mérgező vegyületek jönnek létre. A glükozinolátok takarmányban való előfordulásának minimalizálására azért van szükség, mert egészségkárosító metabolitjaik goitrogén, mutagén, hepatoxikus és nefrotoxikus hatásúak lehetnek az állati szervezetre. A repce szinapintartalma is antinutritív hatású. A repcében kb. 1% mennyiségben található szinapin lebontása során keletkező trimetilamin tehető felelőssé a barna héjú tojást termelő tyúkok tojásában megjelenő halszagért. A repce fitáttartalmának negatív hatása abban áll, hogy a fitáz enzim hatására felszabaduló fehérjék stimulálják azon bélbaktériumok aktivitását, amelynek eredményeképpen a glükozinolátok hidrolízise toxikus vegyületek felszabadulásához vezet. A nagy nyersrosttartalom – ezen belül is a lignin – jelentősen rontja a cellulóz bakteriális lebonthatóságát. Sertésben, illetve baromfifélékben a lignin a bélcsatornában megakadályozza a táplálóanyagok hozzáférhetőségét, így negatív hatással van az egyes táplálóanyagok (szerves anyag, nyersfehérje, aminosavak, nitrogénmentes kivonható anyag) látszólagos emészthetőségére. Irodalmi adatok alapján összefoglalható, hogy az antinutritív anyagok rontják a takarmány ízletességét, az emészthetőséget, és nagyobb mennyiségben károsak a létfontosságú szervek állapotára is. A repce takarmányozásban való alkalmazásához elengedhetetlen annak kezelése a negatív termelési mutatók és élettani folyamatok megelőzése érdekében. A feldolgozás során alkalmazott kezelések (pl. a hőkezelés a hőérzékeny mirozináz inaktivációja révén) kedvező hatásúak lehetnek, úgy hogy az enzim a glükozidról az antinutritív hatást kiváltó aglukánt lehasítja, szabaddá teszi. A napjainkban elérhető növénynemesítési (biotechnológia), fizikai (hőkezelés, őrlés, darálás, préselés, extrudálás), kémiai (extrakció, észterezés), kémiai és fizikai (extrudálás ammónia injektálással) kezelési módszerek hozzájárulnak a repce, illetve a repcéből készült melléktermékek felhasználásához a monogasztrikus állatok takarmányozásában.

Kulcsszavak: takarmányozás, monogasztrikus, repce, antinutritív, kezelés

A PRECÍZIÓS ÁLLATTARTÁS LEHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A BAROMFIÁGAZATBAN

KÁLMÁN Ákos
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: kalman.akos@aki.gov.hu

Az elmúlt évtizedekben a baromfiágazat fejlődését legnagyobb mértékben azok a műszaki fejlesztések (főleg szervezési, technológiai és genetikai innovációk) segítették, amelyek az élőmunka hatékonyságára és a naturális mutatók javítására irányultak. A demográfiai növekedés, a globalizáció és a klímaváltozás azonban új kihívások elé állítják az élelmiszeripart és az alapanyag termelést. A megfelelő mennyiségű élelmiszer előállítás mellett egyre fontosabbá váltak a minőségi követelmények. Napjainkban az intenzív állattartással foglalkozó gazdaságok beruházásaiban kiemelt szerepe van a fenntarthatóság, a környezetvédelem és az állatjóléti szempontoknak. Ezzel párhuzamosan az alapanyag-termelésben megfigyelhető koncentráció és az állattenyésztésben megváltozott munkahajlandóság arra enged következtetni, hogy a gazdálkodó kevesebb időt tud fordítani a baromfi etológiai megfigyelésére. A zártistállós tartástechnológiához köthetően alakultak ki azok a fejlesztések, amelyek főként a nevelőtér környezetét vizsgálják, úgymint hőmérséklet, páratartalom, légnyomás érzékelés. Ezzel szemben a precíziós eszközök maga az állat tulajdonságát és viselkedését vizsgálják. Az élő szervezetek felügyelete alapvetően bonyolult és időigényes feladat, az új feltörekvő technológiák nyújtotta lehetőségek köszönhetően azonban teljesen automatikussá válhatnak ellenőrzési folyamatok. A precíziós állattartás (PLF) olyan menedzsment eszköz, amely lehetővé teszi, hogy a termelő, felügyelő valósidejű információkat kapjon az állományról, ezzel növelve az állatok jólétét, illetve a beavatkozási idő rövidülésével input költségeket lehessen megtakarítani. A szenzoros mérőműszerek lehetővé teszik az adatok algoritmikus feldolgozását és az eredmények szoftveres, grafikus megjelenítését. A PLF olyan multidiszciplináris kutatási terület, amely az etológiával, állategészségüggyel, takarmányozástannal, gazdaságtannal és informatikával foglalkozik.

Kulcsszavak: precíziós állattartás, baromfiágazat, innováció

LIGETI ZSÁLYA (*SALVIA NEMOROSA* L.), A JÖVŐ PERSPEKTIVIKUS NÖVÉNYE

KAPRINYÁK Tünde, FÁRI Miklós Gábor
tanársegéd
Károly Róbert Főiskola, Agrár- és Környezettudományi Intézet
E-mail cím: kaprinyak.tunde@gmail.com

A globális klímaváltozás felgyorsulása a köztéri kiültetésekben megjelenő dísznövények számára korlátozó tényező. A világ országait, így Magyarországot is érintő klímaváltozás miatt szükségessé válik olyan új vagy elfeledett, *endemikus* növényfajok bevonása is, amelyek az olcsó fenntarthatóság mellett kiváló esztétikai értékkel rendelkeznek. Olyan új dísznövényfajok bevonására van szükség, amelyek a szárazságtűrés, olcsó fenntarthatóság mellett magas díszítő értékkel és egyéb előnyös tulajdonságokkal rendelkeznek. Változékony klímánkat is jól tűrő, színpompás fajták sokasága díszlik országszerte, melyek értékét Dr. Kováts Zoltán, nemzetközi hírű dísznövénynemesítő is felismerte. A természetben vadon előforduló ligeti zsálya *(Salvia nemorosa* L.) természetes populációiban rejtőző számos szín- és formaváltozat *(lusus forma)* felfedezése, jellemzése, botanikai leírása, öröklődési tulajdonságainak, szaporítási lehetőségeinek, valamint bioaktív anyagainak feltárása fontos feladatnak tekinthető a nemesítés és felhasználás területén.
Ahogy születtek az eredményeim, egyre világosabbá vált számomra, hogy a *Salvia nemorosa* nem csak egy, a mérsékelt égöv megfelelő ökológiai körülményei között élő vad növényfaj, avagy egy, a szemünket is gyönyörködtető botanikai értékünk, és kertészeti, tájképi szempontból érdekes növényünk. Tények alapján kijelenthető az is, hogy a *Salvia nemorosa* a jövő egyik „ígéretes", ma még „alulértékelt" növénye. A külföldi szakirodalomban a hasonló fajokra egyre kiterjedtebben alkalmazzák a „*Plant for the Future*" és az „*Underestimated"* jelzőket. Különösen igaz ez a változásnak kitett Közép-kelet Európában. Ilyen a szélsőségesebb időjárás, úgymint a csapadékeloszlás hullámzása, a hőmérséklet egyre nagyobb ingadozásai, a sűrűn lakott városok klímájának gyors és kedvezőtlen irányú változása, a forróság, a légköri aszály, stb. Mindezekre tekintettel a *Salvia nemorosa* joggal számíthat a jövő nemzedékeinek nagyobb érdeklődésére. A Kováts Zoltán által gyermekkorában felfedezett ligeti zsálya *lusus* formák felkutatása és begyűjtése 2009-ben indult, expedíció keretében. Az összesen tizenegy kutatási részterületre osztott doktori munkám során munkatársaimmal ezt a genetikai anyagot felhasználva kerestük a választ arra, hogy a *Salvia nemorosa* milyen jövőbeni értéket képvisel számos, eddig nem gondolt alkalmazási területeken, a kertészettől a bioiparokon át a takarmányipari vonatkozásokig.

Kulcsszavak: klímaváltozás, dísznövényfajok, nemesítés, alkalmazás

AZ AKG INTÉZKEDÉSEK ÉVTIZEDES TAPASZTALATAI KUN FÖLDÖN

KOVÁCS Éva Katalin
E-mail cím: -

Magyarország legfontosabb természeti erőforrása a termőföld, mellyel a mezőgazdasági termőterület (60%) arányának utóbbi időben történt csökkenésének ellenére is igen gazdagon van ellátva. Ezt az értéket egyedül Dánia közelíti meg az európai országok közül. A mezőgazdaság árutermelő szerepe mellett felértékelődnek más tényezők is, többek között a természeti erőforrásokkal való okszerű gazdálkodás és a tájmegőrzés, melyet a vidékfejlesztés eszköztára segít megvalósítani.
Ebből kifolyólag az agráriumnak együtt kell működnie a természetvédelemmel. Ez azonban csak akkor érhető el, ha a gazdálkodók érdekében áll a szabályrendszer betartása. Ehhez olyan gazdasági szabályozó, ösztönző kifizetési rendszert kell létrehozni, amely a környezet- és természetvédelmi szempontok gazdálkodási érvényesítéséből származó jövedelemcsökkenést kompenzálja a gazdálkodók számára. Ezen követelmény tökéletes megtestesítője az agrár-környezetgazdálkodási támogatás.
A dolgozat elkészítésével az alábbi kutatási kérdéseket kívánom megválaszolni: Az Európai Uniós pénzügyi alapok nyújtotta agrártámogatási források elősegítik-e az áttérést az intenzív mezőgazdálkodásról az agrár-környezetgazdálkodásra? Milyen előnyök származnak a Közös Agrárpolitikából és az agrár-környezetgazdálkodást ösztönző támogatásokból? Ehhez az agrártámogatások jövedelemre gyakorolt hatását, a felhasználásukkal kapcsolatos problémákat és a gazdálkodók motivációit vizsgáltam meg. Ezen kérdésekre alapozva az alábbi három hipotézist állítottam föl:

- A gazdálkodók többsége nem gazdálkodik más módon, mint a támogatás igénybevétele előtt, ezért nem fogható fel az áttérést segítő kompenzációnak az AKG.
- A támogatás igénybevétele az esetek többségében javította a gazdálkodók jövedelmezőségét.
- Azon gazdálkodók számára éri meg a leginkább igényelni a támogatást, akik viszonylag nagy és rossz minőségű földterülettel rendelkeznek.

Kutatási módszeremként a kérdőívezést és mélyinterjúk készítését választottam, mivel a kutatási kérdések jellegéből adódóan közvetlen adatgyűjtésre van szükség. A mélyinterjúk lehetőséget adnak az ok- okozati összefüggések feltárására, a beszélgetés közben felmerült kérdések feltételére. Az eredmények és az elméleti fejezetek alapján készítettem el a hipotéziseket és a kérdőívet. A kérdőív segítségével egy nagyobb elemszámú mintán teszteltem a hipotéziseket.
Hipotéziseim egyaránt beigazolódtak, mely számos problémát vet fel a támogatás hasznosulását tekintve. Kritikaként fogalmazható meg általánosan az Európai Uniós pályázatokkal kapcsolatban, hogy a támogatások valódi hasznosulását és környezetére gyakorolt hatását a rendszer átláthatatlansága és ellenőrizhetetlensége miatt nem lehet nyomon követni. Ennek ellenére a környezetvédelem és a tájfenntartás érdekében az AKG és az ahhoz hasonló programok szerepe nélkülözhetetlen marad a jövőben is.

A KUKORICA TERMESZTÉSTECHNOLÓGIÁJÁNAK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI, A TERMÉSBIZTONSÁG NÖVELÉSE

KOVÁCS Péter
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
E-mail cím: kovacs.peter@agr.unideb.hu

Kutatásaimat félüzemi körülmények között Hajdúszoboszlón végeztem el csernozjom talajon egy 8 hektáros táblán. Hat különböző genetikai adottságú és tenyészidejű kukorica hibridet vizsgáltam, három ismétlésben, kontroll (műtrágyázás nélküli), N 80, P_2O_5 60, K_2O 70 kg/ha és N 160, P_2O_5 120, K_2O 140 kg/ha hatóanyag tartalomnál. Az NPK műtrágya termésnövelő hatása a hektáronkénti tőszámtól is nagymértékben függött. A hibridek tőszáma 60, 70, 80 ezer tő/ha között változott. A hibrid, a tápanyagellátás, a tőszám, valamint az abiotikus tényezők (hőmérséklet, csapadékellátottság) hatását vizsgáltam a kukorica termésmennyiségének, minőségének és a termésbiztonságának alakulására. Az eredmények alapján elemeztem a kukorica természetes tápanyagfeltáró és hasznosító képességére, valamint műtrágya-reakciójukat. A kísérleti adatok kiértékelésére kéttényezős variancia-analízissel és parabolikus regressziós analízissel történt. A 2015-ös kifejezetten aszályos időjárás miatt a hibridek termése műtrágyázás nélkül tőszámtól függően 5,28 – 7,13 t/ha között változott. A műtrágya termésnövelő hatása mérsékelt volt, a hat hibrid átlagában kontrollhoz képest a N 80 + PK kezelés 0,81 t/ha szignifikáns termésnövekedést eredményezett. A hibridek és a tőszámok átlagában az N 80 + PK kezelést N 160 + PK-ra növelve a termés nem nőtt, hanem 0,18 t/ha-ral csökkent, ami a virágzás, megtermékenyülés és a szemtelítődéskori jelentős vízhiánnyal magyarázható. A termésmaximumot (8,03 t/ha) az N 80 + PK trágyakezelésben, 70.000 hektáronkénti tőszámnál mértem a P9241-es hibridnél. A tápanyagellátás és a tőszám között is szoros interakció volt. A 2015-ös kedvezőtlen évjáratban a legnagyobb termést a P9241-es hibrid, mind az N80+PK mind az N160+PK kezelésnél a 70 ezer tő/ha álllománysűrűségnél érte el. Ezen kezeléseknél a tőszámot 70 ezerről 80 ezer tő/ha–ra növelve a termés csökkent. A terméscsökkenés az N80+PK kezelésnél csak kisebb mértékű, míg az N160+PK kezelésnél 0,53 t/ha-ral szignifikánsan csökkent a produkció.

Kulcsszavak: kukorica, tápanyagellátás, tőszám, hibrid, termésbiztonság

FÁS SZÁRÚ ENERGIAÜLTETVÉNY TALAJÁNAK VÍZBEN OLDHATÓ ÖSSZES SÓ- ÉS AMMÓNIUM-LAKTÁT OLDHATÓ NÁTRIUMTARTALMÁNAK VÁLTOZÁSA INTENZÍV HALNEVELŐ TELEPRŐL SZÁRMAZÓ ELFOLYÓVÍZ ÖNTÖZÉSES HASZNOSÍTÁSA ESETÉN

KUN Ágnes, BOZÁN Csaba, BARTA Károly
intézeti mérnök, PhD hallgató
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Öntözési és Vízgazdálkodási Önálló Kutatási Osztály (NAIK ÖVKI)
E-mail cím: kun.agnes@ovki.naik.hu

Célkitűzésünk, egy környezetbarát termesztéstechnológia kidolgozása, amely felhasználja a mezőgazdasági eredetű tápanyagban gazdag használt vizeket öntözési célra. A víz mezőgazdasági területeken való visszatartásával mentesíthetjük a felszíni befogadókat a tápanyag feldúsulástól és egyben újrahasznosítjuk azt. A Földművelésügyi Minisztérium által támogatott kutatásunk közvetlen célja egy intenzív halnevelő telepről származó (magas tápanyag és sótartalmú) elfolyóvíz öntözéses hasznosításának vizsgálata fás szárú energiaültetvényben, kiemelt figyelemmel az öntözéses gazdálkodás talajtani hatásaira.
Az ültetvény Szarvason, a NAIK ÖVKI üzemi területén található. A szabadföldi kísérleti terület (0,3 ha) 2013-ban került kialakításra random blokk elrendezésben, fehér fűz és nemes nyár klónokkal (NAIK Erdészeti Tudományos Intézet nemesítés), összesen 18 parcellával. Az öntözés intenzív afrikai harcsanevelő telep (létesített wetland tórendszeren előtisztított) használt elfolyó vizével és Körös vízzel történik.
Jelen tanulmányunkban a fűzklón kísérleti parcelláiban vizsgáltuk a talaj vízben oldható összes só, valamint az ammónium-laktát oldható nátrium mennyiségét. Eredményeink szerint a vízben oldható összes sómennyiség a felszíntől 30 cm mélységig az öntözővíz mennyiségével, talaj vízháztartásával mutat összefüggést, míg az alatta lévő rétegek sem az öntözővíz mennyiségével sem annak sótartalmával nem mutatnak korrelációt. Ezzel ellentétben, a növények számára felvehető formában lévő nátrium tartalmat erősen befolyásolja az öntözővíz mennyisége és annak minősége, míg annak a rétegnek a tulajdonságait, ahol a fő gyökértömeg helyezkedik el, a növény elemfelvétele határozza meg. Valamennyi talaj ammónium-laktát oldható tartalma 78,4-546 mg/kg között változik, amely értékek a szikesedés jeleire utalnak, így kutatásunk további célkitűzése a talaj kicserélhető formában lévő nátrium mennyiségének a vizsgálata is, amely meghatározza a talaj szilárd részecskéinek diszpergálódási hajlamát.

Kulcsszavak: energiaültetvény, öntözés, nátrium, talaj

A BORSIKAFŰ (*SATUREJA HORTENSIS L.*) ILLÓOLAJ HATÓANYAGAINAK ÉS DROGTERMÉSÉNEK VÁLTOZÁSA KÜLÖNBÖZŐ TRÁGYAKEZELÉSEKKEL

LELESZ Judit Éva, NAGY Éva
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Növénytudományi Intézet
E-mail cím: lelesz.judit@agr.unideb.hu

Mediterrán és Nyugat ázsiai eredettel rendelkező borsikafű (Satureja hortensis L.) egyéves, lágyszárú növény. Drogként virágzó herbája (Saturejae herba) és illóolaja (Aetheroleum saturejae) van számon tartva (BERNÁTH, 2000). Hasznosítása első sorban az élelmiszeriparra korlátozódik, borspótlóként, dietetikus fűszerként, és vérnyomásemelő teakeverékek alkotórészeként alkalmazzuk (TAKÁCSNÉ HÁJOS, 2004). Kevéssé ismert gyógynövényünk, mely mégis megérdemli figyelmünket.
Kutatásunk során a borsikafű (Satureja hortensis .L) tápanyagigényét vizsgáltuk különböző tápanyag utánpótlási beállításokkal kisparcellás véletlen blokk elrendezésű kísérletben. A kísérlet a Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Növénytudományi Intézet, Bemutatókertjében került beállításra. Kísérletünk parcellái – egyenként 1,6*5 méter, vagyis 8 m^2 alapterületűek - négy ismétlésben, hat különböző trágyázási szinten kerültek beállításra négy sorral, köztük 40 cm-es sortávolsággal. A 2015. évben a vetés április 2-án helybe történt, 1 cm-es mélységbe. A herbadrog betakarítását teljes virágzásban végeztük augusztus 12-től 17-ig. A leszüretelt borsikafű drog nyers és száradás utáni tömegét mértük, valamint SPME (Szilárd fázisú mikroextrakció) és GC-MS (gázkromatográf-tömegspektrométer) alkalmazásával a különböző tápanyag beállítások hatásait vizsgáltuk a növény főbb illóolaj hatóanyagainak százalékos megoszlására.
Az eredmények alapján megállapítható volt, hogy a drog mennyiségének szempontjából ideális a N30P40K60-as tápanyag beállítás. Mind a nyers, mind a száraz tömeg mérésének esetében ez a kijuttatott mennyiség gyakorolta a növény terméshozamára a legjelentősebb hatást. A nyers és száraz drogtermések tömegének vizsgálata során a varianciaanalízis nem mutatott szignifikáns különbségeket az eltérő trágyakezelést kapott parcellák között. Összefüggést vélünk felfedezni a száradási veszteség és az emelkedő tápanyag mennyiségek között. A különböző tápanyagkezelések és az illóolaj hatóanyagok megoszlása között jelentős kapcsolatot vélünk felfedezni. Az adatok elemzése során kiválasztottunk és összehasonlítottunk a borsikafű illóolajának hatóanyagai közül négy jellemző százalékos mennyiségi jelenlétét a tápanyag beállítások mintáiban.

Kulcsszavak: gyógynövény, tápanyagigény, borsikafű, illóolaj hatóanyag

A ZÖLDÍTÉS MINT IRÁNYÍTOTT TÁJHASZNÁLAT LEHETSÉGES HATÁSAI A TÁJSZERKEZETRE

MÁTÉ Klaudia
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településtervezési Kar
E-mail cím: mate.klaudia@gmail.com

A KAP-reform következtében az Európai Unió tagállamainak a mezőgazdasági támogatások 30%-át kötelezően a környezeti célokra kell felhasználni, melyeket összefoglaló néven zöldítésnek nevezünk. A fő cél a víz és a föld minőségének valamint a biodiverzitás és a vidéki táj megőrzése. Hosszú távú cél a klímaváltozás lelassítása és az ahhoz történő alkalmazkodás *(ec.europa.eu/agriculture)*. A 2015-ben elindult zöldítés során a gazdálkodóknak három különböző területen kell megfelelniük a feltételeknek ahhoz, hogy a támogatást megkapják. (1) állandó gyepterületek fenntartása, (2) terménydiverzifikáció és (3) ökológiai fókuszterületek kijelölése ('ecological focus area' = EFA).
Az állandó gyepterületek és a terménydiverzifikáció a tájszerkezet mozaikosságának szempontjából jelentős. Az ökológiai fókuszterületek megőrzése és létrehozása jelentős változásokat eredményezhet az ökológiai és biotóphálózatban, azonban különösen károssá válhat az EFA-területek nem körültekintő kijelölése.
Az ökológiai fókuszterületek kijelölése nem jelenthet gondot a gazdálkodók számára, mivel a kölcsönös megfeleltetés szabályai szerint ezen tájelemek védelme kötelező. Több kritika is megfogalmazódott azzal kapcsolatban, hogy a gazdálkodók egy egyébként is kötelező tevékenységre kapnak ettől az évtől támogatást ahelyett, hogy valódi lépéseket tennének a biodiverzitás fenntartása érdekében *(Matthews, 2014)*. Egyes vészjóslóbb előrejelzések szerint a klímaváltozás lassítása tekintetében éppen az ellenkező eredményt érik el a zöldítéssel, mivel a "kötelező" extenzív gazdálkodásból származó bevételkiesést más területek intenzívebb művelésével, extrém esetben újabb területek művelés alá vonásával igyekeznek majd kompenzálni.
A zöldítésre vonatkozó előírások sok esetben mesterkéltek, életszerűtlenek. A nem megfelelő szakértelem és a térségi komplex szemlélet hiánya jelentős problémákat okozhat a tájszerkezetben, az ökológiai hálózat konnektivitásában. Az élőlények (beleértve az embert is) egymás közötti és környezetükhöz fűződő viszonyáról szóló, kulturálisan átörökített, alkalmazkodási folyamatok során létrejövő és nemzedékeken át öröklődő tudás, gyakorlati tapasztalat és hitvilág *(Molnár, 2014, Berkes 2012)*. A hagyományos ökológiai tudás jelentősége felértékelődött az utóbbi években *(IPBES)*. Alkalmazása az agrár-környezetgazdálkodási programban fenntartható irányba terelheti a profitorientált mezőgazdaságot *(Molnár, 2014)*.
Ebben a tanulmányban összevetem a korábbi szabályozást a zöldítési előírásokkal, hogy bizonyítást nyerjen, valóban jelent-e az intézkedés előrelépést a biodiverzitás fenntartása érdekében. Ezt követően a magyarországi előírásokat vetem össze a többi uniós tagállamban előírtakkal. Végül egy mezőgazdaság-dominálta terület zöldítési folyamatát vizsgálom és vonom le a következtetést, és vetem föl az aggályokat a zöldítés első fél évében történtek vonatkozásában.

Kulcsszavak: zöldítés, tájszerkezet, hagyományos ökológiai tudás

GEOGRAPHICAL INDICATIONS (GIS) AND DIMENSIONS TO THE EVOLVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A RURAL REGION

Ilona MIKLÓS
PhD student
Corvinus University of Budapest
E-mail address: ilona.miklos@uni-corvinus.hu

There are many dimensions to evolving sustainable development of rural region. The purpose of this paper is to investigate the role of Geographical Indications as quality labels in the rural of sustainable development in Hungary. The aim of this paper is to develop several different factors and practices of GIs strategy. This paper summarizes progress of growing opportunities to the interrelationships between GI's label food products and region contribute to triple bottom line.
The 21st century's concept of the EU focuses on the origin, „good food" pretend the uniqueness of the relationship with the production area. This paper examines how food products with Geographical Indicators are integrated into their socio–emboded patterns, after that the "*delocalisation*" of food products is observable (Montanari 1994).
According to North (1991) the economic performance through time. Time as it relates to economic and societal change is the dimension in which the learning process of human beings shapes the way institutions evolve.
Geographical Indications (GIs) increased exponentially in the global agri-food marketplace in the latest 25 years producers'groups establishing, regulating and governing the use of these GIs are organized in a large variety of forms.
The method has it limits: the point of view of the analysis, the size of the territory, the dimensions taken into account for the impacts (economic, social, and environmental), the number of indicators investigated and their prioritization and aggregation, the size of the survey sample.
It can be conclude that the impacts of geographical indication systems are mainly linked with economic or economic-related issues. The findings show connections between the theory and practice of strategy at local food chains. The results show significant differences of the priorities of the stakeholders between established geographical indications and geographical indications in progress.
This paper examines how EU geographical indications (GIs) standards can integrate into Hungarian socio-embodied patterns. It uses apricots from the underdeveloped Gönc region of Hungary as an example, defined in the EU GI context as a local resource of cultural identity.
The collective memory of the region is examined in relation to products and services that have existed for generations.
It suggests that innovative responses to existing isolated economic services could provide coherence among the three pillars of sustainability given policy and institutional innovations addressed through domestic laws and policies designed to innovate and expand markets.
The paper has developed a gap. It explains why knowledge values and theory-in-use practices are different in a Hungarian region with PGI label, and the economic performance is how much strongly attached to (visible and hidden) cultural heritage among group and policy co-operations.

Keywords: Geographical Indications, food, development, competitivness

A TERMÉSBELI DIMORFIZMUS SZEREPE A SÁFRÁNYOS IMOLA (*CENTAUREA SOLTITIALIS* L.) INVÁZIÓS SIKERÉBEN

SÁNDOR Dorottya, FENESI Annamária
MSc, kutatási asszisztens
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Magyar Biológiai és Ökológiai Intézet
E-mail cím: sandor_dorottya@yahoo.com

A növények inváziós sikerét magyarázó számos hipotézist állítottak már fel, és sok jelleget is ismerünk, amelyek segítik ezen fajok térhódítását. A termésbeli dimorfizmus több úton is elősegítheti az inváziós növények terjedését és fennmaradását változatos élőhelyi feltételek mellett. Az Asteraceae család ezzel a fajta dimorfizmussal jellemezhető képviselőinel a kaszattermések eltérő diszperziós képességében nyilvánul meg ez a jelleg, ugyanis bóbitás- és bóbita nélküli kaszatok is képződnek egyazon fészken belül. Ez önmagában két fontos mozzanatot is segít az invázió szempontjából egyrészt a populáció fennmaradását biztosítva az anyanövény élőhelyén (bóbita nélküli kaszatok), másrészt az eljutást távolabbi élőhelyekre (bóbitás kaszatok). Ugyanakkor, a két típusú termés változatosabb élőhelyi feltételek melletti megtelepedést tesz lehetővé. Bet-hedging stratégiaként pedig szintén fontos lehet, hiszen az ilyen kiszámíthatatlan körülményekből adódó kockázat elosztását is lehetővé teszi. Ennek a termésbeli dimorfizmusnak a növényi invázióban betöltött konkrét szerepét azonban még nem vizsgálták, ezért kísérletünkben ezt a kérdést próbáltuk boncolgatni. Különböző környezeti tényezők hatását vizsgáltuk két, Európában őshonos, Amerikában inváziós imola fajnál, melyek közül a *Centaurea micranthos* egyféle kaszattal rendelkezik, míg a *Centaurea solstitialis* bóbitás és bóbita nélküli kaszatokat is képez. A különböző terméstípusokat ozmotikus potenciál– és pH grádiense mentén csíráztattuk, illetve felgyorsított öregedési kísérletnek is alávetettük. Eredményeinkből kitűnik, hogy a különböző terméstípusok eltérő csírázási mintázatot mutatnak úgy a különböző környezeti feltételek mentén, mint a felgyorsított öregedés esetében. Mivel ez a különbség a *Centaurea solstitialis* kétféle termése között is fennáll minden esetben, valószínű, hogy a termésbeli dimorfizmus szerepet játszik a változatos élőhelyeken való megtelepedésben, tehát az inváziós siker növelésében is ennél a fajnál.

Kulcsszavak: növényi invázió, termésbeli dimorfizmus, Centaurea soltitialis, csírázás

ERDÉSZETI KEZELÉSEK HATÁSÁRA BEKÖVETKEZETT TALAJTANI VÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATA A PILISI HOSSZÚ-HEGYEN

SASS Vivien, BIDLÓ András
Nyugat-magyarországi Egyetem, Környezet- és Földtudományi Intézet
E-mail cím: sass.vivien@emk.nyme.hu

Az erdőállományok kezelése során egyre inkább előtérbe kerül a természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása. Hazánkban a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok (szálalás, átalakító üzemmód) az elmúlt 15 évben kezdtek erősen elterjedni. Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény egyik célja a folyamatos erdőborítás biztosítása a természetközeli erdeinkben. Az irodalmi adatok szerint így csökkenthetők a termőhelyet érő degradációs folyamatok, ami kiemelt jelentőségű, mivel a termőhely termőképességének megtartása alapvető fontosságú az erdők hosszú távú fenntartásában.
A folyamatos erdőborítás egyik módja a lékes felújítás. Bár az utóbbi évtizedben több hazai talajtani és vízgazdálkodási kutatás is zajlott a lékes felújítások kapcsán - bükkösökben például Gálhidy és mtsai (2006), kocsányos tölgyesben többek között Csiha és mtsai (2011), kocsánytalan tölgyesekben pedig Bidló és mtsai (2012, 2014) -, még mindig nagyon kevés adatunk van arról, hogy magyarországi viszonyok között, milyen gazdálkodási móddal őrizhető meg legjobban a termőhely termőképessége.
A Pilisi Parkerdő Zrt. gazdálkodása alatt álló, Pilisszentkereszt községhatára mellett található kb. 40 ha-os gyertyános-kocsánytalan tölgyes erdőterületen a különböző fahasználatok (egyenletes bontás, lékes felújítás, mikrotarvágás, hagyásfacsoport) talajra gyakorolt hatását kívánjuk felmérni. Az alapállapot felmérése 2014 tavaszán kezdődött, a beavatkozás pedig 2015 elején valósult meg.
A talajban bekövetkező változások kimutatására évente kétszer történik avar- és talajmintavétel a kutatási területen, egyszer a tavaszi és egyszer az őszi időszakban.
A 2014 évben és 2015 tavaszán begyűjtött és vizsgált talajminták kiértékelésekor az összes vizsgált változó (kémhatás, higroszkóposság, humusz-, N-, C-, K- és P-tartalom) esetében mutatkoztak jelentős eltérések bizonyos blokkok között. Főképp a Kuron-féle higroszkóposság tekintetében tudtunk kimutatni szignifikáns különbséget a talajminták alapján. Ugyanakkor ezen értékeket a minta szervesanyag-tartalma jelentősen befolyásolhatja. A 4-es blokk a legtöbb változó esetében produkált statisztikailag jelentős eltérést a területen található más blokkokhoz képest, azonban a higroszkópossági értékeket vizsgálva teljesen elkülönül a többi blokktól. A későbbi vizsgálatok, kiértékelések során ezt figyelembe kell venni.
Az előzetes eredmények alapján elmondható, hogy a terület annak ellenére, hogy a rajta álló erdőállomány többé-kevésbé homogén, talajtani szempontból heterogénnek tekinthető.

Munkánk a Pilis Parkerdő Zrt., a VKSZ-Agrárklíma-2 (VKSZ 12-1-2013-0034) és az OTKA-K-111887 projektek támogatásával készült.

ERDEI PATÁSAINK TÁPLÁLKOZÁSÁNAK HATÁSA EGY TERMÉSZETKÖZELI KEZELÉSŰ ERDŐBEN

SÜTŐ Dávid
MSc hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar
E-mail cím: -

Az idők során Európa, így hazánk területét is nagymértékben átformálta az ember. Napjainkban is jelentős antropogén hatások érik erdei élőhelyeinket is. A hazai erdők természetességi állapota viszonylag alacsony szintű, amely nagyban köszönhető az eddig alkalmazott erdőgazdálkodásunknak. A klasszikus vágásos üzemmód hatására jóval homogénebb, alacsony diverzitású, gyakran hiányzó cserjeszintű erdők alakulnak ki; melyek érzékenyebbek az úgynevezett vadkárra is. Ennek elkerülésének egyik lehetséges eszköze a természetközeli erdőgazdálkodás. Erre leginkább a hazánkban az elmúlt évtizedben bevezetett szálaló, és az ahhoz vezető átalakító üzemmód ad lehetőséget. Ebben az erdőgazdálkodási rendszerben lékeket hoznak létre az erdőben, amelyekben később a felújulás során a természetes folyamatok dominálnak, így bővebb táplálékkínálatot szolgáltatva a vadon élő állatfajok számára. Tudjuk viszont, hogy a patás vadfajok nem véletlenszerűen fogyasztanak minden növényfajt, hanem preferenciát mutathatnak egyes növények irányába. Ezzel a szelektív táplálkozásukkal jelentősen beleszólnak az erdei vegetáció mintázatának, szerkezetének kialakulásába, aktuális képébe. Munkám során éppen ezért azt vizsgáltam, hogy ezek a hatásaik segíthetik-e, vagy inkább hátráltatják egy homogén, vágásos erdő változatosabb, gazdaságilag is kívánt fajösszetételűvé formálását. Feltételezéseim szerint ugyanis a talajtól felfelé haladva az egyes fásszárú fajok növekedő egyedeinek jelenlétét a rájuk eső vadrágás befolyásolja. Az elemzéseimhez Királyréten, egy átalakító üzemmódú cseres-tölgyes erdőben 2007 és 2011 között 10 lékben szezonálisan végzett felmérések biztosították az adatokat. A mérések a vadfajaink számára elérhető magasságokban zajlottak (0-50; 50-100; 100-150; 150-200 cm). A mintapontokon fajonként az összes elérhető és rágott hajtások száma került meghatározásra. Eredményeim szerint az átlagos fajszám a talajtól felfelé folyamatosan csökkent. A főfafajok, a tölgyek (*Quercus cerris* és *Q. petraea*), kevésbé voltak rágottak, arányuk felfelé kis mértékben nőtt. A nagyobb mértékben fogyasztott szeder (*Rubus* sp.) virágos kőris (*Fraxinus ornus*), gyertyán (*Carpinus betulus*) és fagyal (*Ligustrum vulgare*) kínálati aránya a magassági kategóriák növekedésével csökkent. A vizsgálatokból megállapíthatjuk, hogy a patás vadfajaink diverz cserjeszint mellett segíthetik a főfafajt azáltal, hogy az elegyfajokat és a cserjéket fogyasztják körülöttük. A változatos újulat biztosítása és a mérsékelt, szelektív vadrágás kedvező hatásainak érvényre jutása összehangolt erdő- és vadgazdálkodást igényel, ami végül természetvédelmi szempontból is kedvező erdőállapothoz vezethet.

A SZŐLŐ OLTVÁNY ELŐÁLLÍTÁS SORÁN ALKALMAZOTT ELŐHAJTATÁSI TECHNOLÓGIÁK VIZSGÁLATA „TELEKI 5C" ÉS „GEORGIKON 28" ALANYOKON, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KALLUSZOSODÁSRA

SZABÓ Péter, KOCSIS László, HEGEDŰSNÉ DR. BARANYAI Nóra
PhD hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar
E-mail cím: szabopeter@georgikon.hu

A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal (OIV) adatai szerint a világ szőlőterülete 7,5 millió hektár volt 2015-ben. Szőlő oltványok előállítására, az 1800-as évek végétől - a szőlőgyökértetű (*Daktulosphaira vitifoliae, FITCH*) nagymértékű pusztítása miatt - kényszerültek a szőlőtermelők.
Az oltással - az alany és nemes között – tartós biológiai kapcsolatot, együttélést biztosítunk. Míg az alany szerepe a talajból történő tápanyagfelvétel, a nemesé pedig az asszimiláták hasznosítása. Az oltásforradás elősegítésében jelölhető meg az oltványok előhajtatásának szerepe, mintegy elősegítve az intenzívebb kezdeti fejlődést. Az oltásforradás egyik fontos feltétele a vessző-kambium mentén jelentkező sebhegesztő szövet, a kallusz. Az előhajtatás során megindul a szőlő kallusz fejlődése, mind a vessző apikális, mind a bazális részén, illetve a hajtás- és gyökérképződés is. Az oltványok kisebb kockázattal történő előállítását előhajtatással és iskolázással biztosíthatjuk.
A kutatás során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy különböző alanyfajtákra oltott nemes szőlővesszők oltásforradását befolyásolják-e a szőlő oltvány előállítás során alkalmazott előhajtatási technológiák. Vizsgálatunkban két alanyfajta (Teleki 5C, Georgikon 28) hazánk széles körben elterjedt fehér bort adó szőlőfajtájával (Olaszrizling, Cserszegi fűszeres) történő oltáskombinációnak előállítását végeztük el új és hagyományos technológiai elemekkel. A hagyományos technológia alkalmazása során az oltást követően az oltványokat perlittel teljesen feltöltött, illetve perlittel csak az oltvány talpáig feltöltött ládákba helyeztük. Az új technológiai elemet a vízben történő előhajtatás jelentette. Ebben az esetben az oltást követően a kész oltványokat vízzel feltöltött műanyag ládákba helyeztük, de ez esetben rétegező-pakoló anyagot nem használtunk. A kész oltványokat oltóviasszal kezeltük.
Vizsgálatunk fókuszában a szőlő oltvány kalluszosodásának minősége állt az előhajtatást követően. A kifejlődött kallusz minőségét 1-től 5-ig terjedő (5: teljesen kifejlődött, 1: egyáltalán nem fejlődött ki) skálán értékeltük. A kapott eredményeket kétmintás z-próbával elemeztük. „A" betűjellel a vizes közeget, „B" betűjellel a perlittel teljesen feltöltött, míg „C" betűjellel a perlittel részben feltöltött közeget jelöltük.

1. táblázat: A kétmintás z próba esetében kapott p érték

Közeg	Teleki 5C	Georgikon 28
„A" kezelés	0,133	0,103
„B" kezelés	***0,035***	0,158
„C" kezelés	0,225	***0,000***

Forrás: Saját vizsgálat

A vizsgálat eredménye azt mutatja, hogy a Cserszegi fűszeres és az Olaszrizling átlagos kalluszosodása a „Teleki 5C" alanyfajtán perlit közegben (p=0,035), a „G28" alanyfajtán pedig perlit alján (p=0,000) tért el egymástól szignifikánsan.
Vizsgálatunkban azt is megállapítottuk, hogy perlites közegben a „Teleki 5C" alanyfajtán a Cserszegi fűszeressel értünk el jobb oltásforradási eredményt, míg a „Georgikon 28" alanyfajtán pedig az Olaszrizlinggel.

Kulcsszavak: szőlő, oltvány, előhajtatás, alany, nemes

SITUATION OF THE HUNGARIAN BAKING INDUSTRY. FINANCIAL ANALYSIS AND RESULTS OF INTERVIEWS WITH BAKING ENTERPRISES

Katalin SZÉKELYHIDI
PhD student
University of Szeged Faculty of Economics and Business Administration
E-mail address: kata.szekelyhidi@gmail.com

Hungarian baking industry has the largest number of enterprises in the food industry and a decisive share of firms are micro enterprises. Their number had doubled in the past years while the number and popularity of in-store bakeries of retail channels had also increased. They supply consumers with fresh and cheap baked goods all day. There are more and more bakeries operating with a network as a franchise and offering a more complex service to consumers. Artisanal bakeries are also more and more popular but they are very different in quality. Consumers on the other side behave rather contradictory. They search for cheap and quick solutions while the need for healthy baked goods is growing. We are still not as health conscious as for example Western European countries. It is also true that purchasing power of Hungarian consumers is rather low compared to these countries. These trends all characterize baking industry at the same time.
In order to get to know the situation of Hungarian baking market first of all I analysed global baking trends and I identified the biggest players of the market. Then I turned to the Hungarian market and analysed the financial situation of baking companies and I tried to look behind the data and find out what challenges the players of different sizes face in the baking industry. For this purpose I interviewed some market players. Results showed that baking market is overcrowded and there is a strong competition for consumers between players. The quality and availability of agricultural raw materials is crucial in the industry. Smaller players usually have more problems than larger players. It is also true that those bakers who have a traditional product portfolio face more problems because they compete with cheaper retail channels and they lag behind consumer trends. Unfair market behaviour is present in the baking market which cause difficulties for players following regulations. There is a group of bakers on the other hand who realized the importance of satisfying consumer needs and try to sell higher quality products or try to attract consumers with special products.

Keywords: baking industry, global trends, financial analysis, survey

BEJEGYZETT GAZDÁLKODÓ NÉLKÜLI ERDŐK TERÜLET ÉS FAKÉSZLET ELEMZÉSE

SZÜCS Róbert
PhD hallgató
Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola
E-mail cím: rszucs83@gmail.com

Magyarországon az erdő tulajdonosát és gazdálkodóját külön tartják nyilván, mert sok esetben a két személy – természetes vagy jogi – nem azonos. A bejegyzett gazdálkodó nélküli – gyakran rendezetlenként emlegetett – erdőterületeken a tulajdonos ismert, de a nyilvántartási rendszerben nem rendeltek hozzá gazdálkodót, ezért kiesik a gazdálkodásból. Fontos megjegyezni, hogy erdőgazdálkodó az lehet, aki az erdőtörvényben leírt előírásoknak megfelel, és az erdészeti hatóságnál a gazdálkodásra való szándékát bejelentette. A tulajdonosok pontos adatai a földhivatali nyilvántartásban szerepelnek. A tanulmány elkészítésének célja, hogy később az itt kiszámolt naturális értékeket forintosítva, gazdasági elemzéseket tudjunk készíteni.
Jelen tanulmányban kimutatásokat készítettünk a rendelkezésre álló naturális értékekből a terület és élőfakészlet adatokkal kapcsolatosan. Munkánk során az erdőállomány adattár, 2013-as adatait elemeztük. Kimutattuk, hogy Magyarországon 175 550 hektár, a bejegyzett gazdálkodóval nem rendelkező erdőrészletek összterülete. Ezen erdőrészletek 90%-a magán tulajdonban van. Az érintett erdőrészletek összes élőfakészlete 31 180 047 m3. Az átlagos hektáronkénti élőfakészlet 178 m3/ha. A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészletek száma 92 405. Az erdőrészletek darabszámából és összes területéből számított átlagos részletterület 1,90 ha. Ugyanakkor az érintett erdőrészletek 50,3%-a 1 hektár területnagyság alatti. Fafaj összetételt tekintve az akác 40%-ot képvisel. Több mint 70 000 hektár erdőrészlet elegyetlen állomány. Legnagyobb itt is az elegyetlen akácosok területe, több mint 40 000 hektár. A leszűrt erdőrészletek közül több mint 30 000 hektár 0-s vagy negatív vágásérettségi mutatóval rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a rajta található fakészlet ez ideig nem került hasznosításra, ez élőfakészletben kifejezve 6 millió köbméter felhalmozódott faanyag. Tekintettel arra, hogy számításaink szerint az elkövetkezendő öt évben a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészletekben, további 3 millió köbméter élőfakészlet válik kitermelhetővé, – vágásérettségi mutatójuk 1 és 5 közötti – a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészletek gazdálkodásba vonása gyors megoldást kíván.

A VARROA DESTRUCTOR ELLENI VÉDEKEZÉS PROBLÉMAKÖRÉNEK ELEMZÉSE

TAKÁCS Marianna, OLÁH János
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Állattenyésztési Tanszék Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola
E-mail cím: takacsmarianna@agr.unideb.hu

Ma világszerte a mézelő méhekben élősködő varroa atka okozza a legnagyobb gazdasági kárt a méhészek számára. A Varroa destructor tulajdonképpen nem betegség, hanem élősködő. A varroa atkák kizárólag a fiasításban szaporodnak, tehát a tenyészhónapokban. A herefiasítást különösen kedvelik. Hazájában, Indiában a varroa kizárólag a herefiasításban él, és nem veszélyezteti a méhcsaládok fennmaradását. Nálunk év elejétől folyamatosan károsítja a munkásfiasítást, majd nyáron két-két és fél hónapon keresztül a herefiasítást is. Nyár végétől, ha már nem talál herefiasítást, a munkásfiasítást fokozott mértékben károsítja. (GETTERT, 1998). Az érintetlen méhcsalád megfertőződésének viszonylag hosszú ideig nincs külső jele, a megbetegedésnek pedig még kevésbé (RUFF, 2007). A méhészek atka ellen alkalmazott stratégiájának számos gyenge pontjára mutat rá a szakirodalom. Az ellene való védekezés problémaköre háromtényezős: nincs összhangban a kezelés módja, a választott hatóanyag és a kezelés időpontja, továbbá ezt fokozza még a kezelés-hatékonyság ellenőrzésének elmaradása. A méhcsaládok egészségügyi állapotának kaptárbontás nélküli nyomonkövetésére alkalmas eszközök a higiénikus aljdeszkák, melyek hazai elterjedését a Magyar Méhészeti Program segítette elő. A jelenleg alkalmazott atkaellenes készítmények hatóanyagát tekintve széles palettáról válogathatnak a méhészek (pl.: amitráz, oxálsav, fluvalinát, flumetrin, kumafosz). A kémiai védekezés mellett a biológiai védekezésről (pl.: a herefiasítás kivágása áprilistól júliusig) sok esetben elfeledkeznek a méhésztársak, pedig e kettő együttes alkalmazásával is növelhető lenne az atka elleni védekezés hatékonysága. Gazdasági oldalról megközelítve a problémát a varroózis következtében a dolgozók később kezdenek el hordani, csökkenés figyelhető meg a hordás intenzitásában, megváltozik az orientációs repülést követő, a kaptárhoz való visszatérés. Csökkenés jellemzi a herék és dolgozók élettartamát, illetve megnő a betegségekkel szembeni fogékonyság mértéke.

Kulcsszavak: Varroa destructor, kémiai védekezés, herefiasítás, varroózis, amitráz

AZ IPARD MINT A VIDÉKFEJLESZTÉS EGYIK FORMÁJA ÉS ANNAK VÁRHATÓ HATÁSA A VAJDASÁGI AGRÁRIUM SZERKEZETÉRE

TOT Mária Terézia
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
E-mail cím: bogancs24@gmail.com

Szerbia legfejlettebb mezőgazdasági régiója Vajdaság, mely Európa egyik legkedvezőbb adottságú agrárvidéke. Nem véletlenül nevezik a régiót az ország "éléskamrájának". Főleg a tartomány kisebb településein, de a Vajdaságban élők jelentős része kötődik az agrárgazdasághoz.
Szerbia mezőgazdasági intézkedései az utóbbi években nem hatottak túlságosan pozitív irányban a családi gazdaságok növekedését, erősödését illetően, amit nagyon jól mutat az az adat, mi szerint az össz mezőgazdasági gazdaságok több mint fele (57%) gazdaságonként kevesebb mint 5 ha földterületen gazdálkodik. Ami nem jelenti azt sem, hogy ekkora területnek a tulajdonosai. Általában a saját földterület gazdaságonként ennél is kevesebb.
Az Európai Unióhoz való csatlakozási folyamat és az európai uniós tagjelöltség elnyerésével Szerbia számára megnyíltak az Európai Unió előcsatlakozási alapjai, melyek a vidékfejlesztésre vonatkoznak (IPARD II). A Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium 2013. év végén elkezdte a Szerb Köztársaság IPARD II programának kidolgozását a 2014-2020-as finanszírozási időszakra.
Az Európai Bizottság 2015. január 20-án határozatot hozott a Szerb Köztársaság IPARD II programtervének elfogadásáról és 175 millió eurót előirányozott ennek megvalósítására. E program célja, hogy hozzájáruljon a termelékenység és a konkurenciaképesség növekedéséhez, valamint az európai uniós előírásokkal való összehangoltság megteremtése a hazai és a külföldi piaci elvárásokkal összhangban. E mellett a cél a gazdasági aktivitások diverzifikációja és növekedése és a vidéki életminőség növelése.
A Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium Vidékfejlesztési részlege kidolgozta az első pályázatokat, melyeket ez év második felében kívánnak megjelentetni. Négy ágazat fejlesztését tűzték ki elsődleges célul: tejtermelés, hústermelés, növénytermesztés (kalászosok, olajnövények, cukorrépa) valamint a zöldség- és gyümölcstermesztés.
Az IPARD II célja a felaprózott birtokszerkezet megváltoztatása, az egyéni gazdaságok növelése, a fejlettebb mezőgazdasági gépállomány által gyorsabb gazdaságnövekedés elérése, valamint a vidék életbentartása.

Kulcsszavak: mezőgazdaság, vidékfejlesztés, IPARD, Vajdaság

HOLDING TIME OF HIGH HYDROSTATIC PRESSURE AS IMPACTING PARAMETER ON QUALITY OF LIQUID WHOLE EGG

Adrienn TÓTH, Csaba NÉMETH, Dóra BÉNYI, Barbara CSEHI, Bertold SALAMON, Péter PALOTÁS, Ildikó ZEKE, László FRIEDRICH
PhD student
Szent István University, Faculy of Food Science
E-mail address: toth.adrienn@etk.szie.hu

High hydrostatic pressure (HHP) is a so called "minimal processing" technology, it means that bioactive compounds of products are barely or not damaged during preservation processing. HHP is investigated in case of many food products. The two most important parameters of HHP are pressure and holding time. Most common attention is paid to pressure range, not to holding time, although holding time of pressure processing is neglected, it has similar importance as applied pressure.
In our study liquid whole egg (LWE) was treated at 400 MPa for 60, 120, 300, 420 and 600 s in Resato FPU 100-2000 HHP equipment. The aim of our experiment is to examine the effect of holding time to certain properties of liquid whole egg.
Physical-chemical attributes (pH-value and colour), microbiological state (mesophyll aerobic cell count) were measured in LWE and texture and sensorial quality were examined in product (omelettes) made from LWE.
Results show that neither HHP treatment, nor holding times don't influence pH-value significantly (one-way ANOVA, α=0,05), in contrast colour of LWE is significant changed. Colour of samples became brighter (CIELab colour-system). L* became higher, a* and b* lower by increasing of holding time. Colour change may be caused by denaturation of proteins.
Mesophyll aerobe cell count decreased proportional to increasing holding time. HHP reached two orders of magnitude decreasing of cell count in 10 minutes at 400 MPa, but it is not enough to produce microbiological safe LWE. Acceptable microbiological safety can be provided through combination of HHP and other preservation methods.
For investigation of texture omelettes were cooked. We examined texture instrumental (Stable Micro System) and sensorial (12 untreated panellists). Results of the two methods show similarity: samples with instrumental measured same textures showed equal popularity of panellists. Sensorial test shows that HHP treated samples have better texture, smell, taste and overall quality. Longer treated samples were preferred by the panellists. The top rated omelettes were cooked from 420 s HHP treated LWE.
Summarising our results show that different holding times of HHP at 400 MPa cause significant changes in examined properties (excepted pH-value). It means that it is not sufficient to study pressure range in studies, in applied research we have to focus on holding time same extent as pressure.

Keywords: minimal processing technologies, HHP, liquid whole egg, holding time

VETÉSIDŐ ÉS TŐSZÁM HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ GENOTÍPUSÚ KUKORICA HIBRIDEK (ZEA MAYS L.) TERMÉSÉRE

TÓTIN ÁKOS
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Növénytudományi Intézet Debrecen
E-mail cím: totin.akos@agr.unideb.hu

A kukorica kísérletet a DE ATK Látóképi Kísérleti Telepén állítottuk be mészlepedékes csernozjom talajon. A kísérlet beállításának célja a különböző genotípusú kukorica hibridek reakciójának vizsgálata a vetésidő és a tőszám hatására. A növények növekedése során folyamatosan végeztünk LAI (Leaf area index) illetve SPAD méréseket. A partcellák betakarítása SAMPO parcellabetakarító kombájnnal történt. A kísérletben vizsgált hibridek az SY Arioso (FAO 300), P9486 (FAO 360), DKC4943 (FAO 410 voltak). A hibrideket három csíraszámmal vetettük el. A beállított tőszámok 60,-76,-90 ezer ha^{-1}voltak. A kísérlet három vetésidővel került beállításra (korai Április 1, átlagos Április 21 és megkésett Május 5). Jól megfigyelhető hogy a növények átlagában az Április 21.- én vetett partcellák hozták a legmagasabb hozamot. A második legjobb átlagot a korai vetésidő produkálta. A harmadik, azaz megkésett vetésidő terméseredményeiben elmaradt a többitől. A legnagyobb termésátlagot a DKC4943 érte el a korai (90 ezer tő ha-1) valamint az átlagos vetésidőben (90 ezer tő ha^{-1}) 13,6 t ha^{-1} terméssel. A harmadik, azaz megkésett vetésidőben (60 és76 ezer tő ha^{-1}) 12,3 t ha^{-1} et ért el. A második legjobb hibridnek a P9486 bizonyult. A legmagasabb terméseredményt az átlagos vetésidőben érte el (76 ezer tő ha^{-1}) 12,9 t ha^{-1}, míg a korai vetésidőben a második legmagasabb volt a hozama (90 ezer tő ha^{-1}) 12,5 t ha^{-1} illetve a megkésett vetésidőben (60 ezer tő ha^{-1}) 12 t ha^{-1} et. A kísérletben a legkisebb termésátlagot az SY Arioso hozta. Az korai vetésidőben (90 ezer tő ha^{-1}) 12.3 t ha^{-1} az átlagos vetésidőben (76 ezer tő ha^{-1}) 12,2 t ha^{-1} a megkésett vetésidőben (60 ezer tő ha^{-1}) pedig 10,1 t ha^{-1} et ért el.

Kulcsszavak: kukorica, vetésidő, tőszám

GYOMFLÓRA VIZSGÁLAT KÜLÖNBÖZŐ NITROGÉN ELLÁTOTTSÁGNÁL, NYÍRLUGOSI TARTAMKÍSÉRLETBEN

VIKÁR Dóra, DR. SZALAI Zita, DR. LEHOCZKY Éva
PhD hallgató
Szent István Egyetem Kertészettudományi Doktori Iskola, MTA ATK TAKI
E-mail cím: vikardo@gmail.com

Vizsgálatainkat Nyírlugoson, a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Kutatóközpont Talajtani és Agrokémiai Intézetének műtrágyázási tartamkísérletében folytattuk. A kísérlet 1962-ben került beállításra a területet jellemző savanyú homokos barna erdőtalajon különböző kultúrák terméseredményeinek vizsgálata céljából. A területen 1991 óta tritikále monokultúra van. 2013 óta vizsgáljuk az eltérő tápanyag-ellátottság hatását a kultúrnövény gyomviszonyaira, elsősorban a különböző nitrogénellátottság hatásaira fókuszálva. Kutatásunk célja feltárni azokat a folyamatokat, melyek egyes gyomnövények szélsőséges felszaporodását eredményezhetik a kultúrnövény kárára, valamint ezen folyamatok megakadályozása. Jelen publikációban a 2014. évi vizsgálati eredményeket ismertetjük. A felvételezést a tritikále virágzásakor, május végén végeztük három kezelésben (N:P:K: 0:0:0, 50:0:0, 150:0:0 kg ha^{-1} $év^{-1}$) 3 ismétlésben, 5 x 5 méteres parcellákban. Felmértük a gyomok fajonkénti és összes egyedsűrűségét és borítását.
A vizsgált parcellákban 11 gyomfaj fordult elő, 10 egyéves (ebből 3 egyszikű és 7 kétszikű) és egy évelő faj. Mindegyik kezelésben a nagy széltippan (*Apera spica-venti* (L.) P.B.) dominált, de a nitrogén kezelésekben (N50 és N150) a kontrollhoz képest még jobban fel tudott szaporodni a számára kedvező feltételek között erősen versengve a kultúrnövénnyel. Az egyoldalú, szélsőséges nitrogénellátás (N150) a gyomok többségét visszaszorította, azonban a pirók ujjasmuhar (*Digitaria sanguinalis* (L.) Scop.) és a mezei csibehúr (*Spergula arvensis* L.) számára kedvezőnek bizonyult, egyedsűrűségük és gyomborításuk is ebben a kezelésben volt a legnagyobb. A parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia* L.) egyedsűrűsége és a gyomok összes egyedszámához viszonyított aránya is szignifikánsan csökkent a nitrogén kezelésekben a kontroll területhez képest, azonban az 50 kg és 150 kg nitrogén kezelések közt nem volt kimutatható különbség.

Kulcsszavak: gyomflóra, nitrogén, tritikále, Ambrosia artemisiifolia L., Apera spica-venti (L.) P.B.

AZ ŐSZI KÁPOSZTAREPCE (BRASSICA NAPUS VAR. NAPUS F. BIENNIS L.) ÁLLOMÁNYOK BELTARTALMI ÉRTÉKEINEK VIZSGÁLATA ELTÉRŐ VETÉSTECHNOLÓGIAI MODELLEKBEN

VINCZE Éva
E-mail cím: -

Az őszi káposztarepce (Brassica napus var. napus f. biennis L.) állományok beltartalmi értékeinek vizsgálata eltérő vetéstechnológiai modellekben
Az elmúlt évtizedekben a növényi olajok iránti kereslet hatalmas mértékben növekedett, részben a humán táplálkozási szokások változása, részben a különböző iparágak nyersanyag igények növekedése, részben a bioüzemanyagok előállításának fokozódása miatt. Hazánkban a napraforgó meghatározó jelentősége mellett folyamatosan nőtt az őszi káposztarepce vetésterülete és részben termésátlaga a termesztett olajnövények között. Az elmúlt 10 évben jelentős átalakuláson ment keresztül a repce fajta/hibrid portfoliója. Ennek a folyamatnak az eredményeként országos átlagban a repce mintegy 200 ezer hektáros vetésterületén 80%-ban hibrideket, 20%-ban pedig fajtákat termesztenek. Jelentősen bővült a fajta/hibrid választék is. Annak ellenére, hogy Magyarországon érték el nagyüzemi körülmények között Európában a 7 t/ha termést, ugyanakkor a hazai repcetermesztés számos technológiai elem vonatkozásában fejlesztést igényel.
A PhD kísérlet keretében célunk az, hogy a repce egyik legkritikusabb termesztéstechnológiai elemének, a vetéstechnológiának komplex vizsgálatát végezzük el. A kutatási projektben a vetéstechnológia több elemének vizsgálatát végezzük, melyek a következők: biológiai alapok (ennek keretében 2015-ben az Arkaso hibrid a vizsgálatát végeztük el), vetésidő (olyan vetésidő kezeléseket állítunk be, amely az üzemi gyakorlatot széles spektrumban modellezik: korai és optimális vetésidők), állománysűrűség (amelynek keretében modelleztük a kiritkult, az optimális és a túlsűrített állományok reakcióját). A kísérletnek több tényezős rendszere biztosítja azt, hogy az őszi káposztarepce vetéstechnológiai elemeit egyenként és kölcsönhatásaikban is vizsgálhatjuk, ill. az adatok felhasználásával modellezni tudjuk. A kísérletben elvégezzük a termés mennyiségnek és termés minőségnek a meghatározását.
A kísérlet a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ (ATK) Látóképi Kísérleti Telepén lett beállítva négy ismétlésben, két különböző vetésidőben (I. vetésidő 2014.08.22. és II. vetésidő 2014.09.09 a hiányos kelés miatt a második állományban újra vetés történt 2014.10.01-én), három különböző tőszámmal 200, 350 és 500 ezer ha-1, azonos tápanyagellátással 45 cm-es sortávolság mellett. A kísérlet elővetemény őszi búza volt. Az Arkaso őszi káposztarepce hibrid állományban végeztünk növényfiziológiai vizsgálatokat: relatív klorofill tartalom (SPAD) és levélterület-index (LAI) méréseket. A relatív klorofill tartalom (SPAD) és levélterület-index (LAI) méréseket 7 különböző időpontban (2015.03.24, 2015.04.02, 2015.04.17, 2015.04.29, 2015.05.12, 2015.05.28, 2015.06.09) végeztük el.

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A HITELBIZTOSÍTÉKI NYILVÁNTARTÁST VEZETŐ KÖZHATÓSÁG HIÁNYÁNAK A VESZÉLYEI

ANKA Márton Tibor
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Doktori Iskola
E-mail cím: anka.marton@kamara.mokk.hu

A hitelbiztosítéki nyilvántartás újdonsága az, hogy a nyilvántartást nem vezeti semmilyen hatóság, a nyilvántartás egy számítógépes rendszer, ami automatizált műveleteket végez. Mindez nem alapvetően és elvetendően rossz. Ehhez azonban Magyarországon hiányzik az éltető környezet. Így a személyes adatokat is tartalmazó és az egyértelmű azonosítást lehetővé tevő elektronikus aláírás, a zálogjogi nyilvántartással összekapcsolható cég- és civil szervezetek nyilvántartása, olyan felszámolási-végelszámolási eljárási szabályok, amelyek lehetővé teszik, hogy a cégbíróság a cég átalakulása, egyesülése, szétválása vagy jogutód nélküli megszűnése folytán a bejegyzett zálogjogban bekövetkezett változásokat közvetlenül vezesse át a zálogjogi nyilvántartásban.
A hitelbiztosítéki nyilvántartás óriási hibája, hogy mindezen feltételek hiányában a döntést igénylő változások átvezetését vagy külső kontroll nélkül a felekre bízza, vagy egyáltalán nem teszi lehetővé a változások átvezetését.
A bejegyzésben az összeg mező megváltoztathatatlanná tétele többek között a forintosítást hiúsítaná meg, de a fedezetelvonás teljesen új dimenziói nyílnak meg azzal, hogy a felek a zálogjog összegét a kielégítési ranghely megtartása mellett 1 Ft-ról bármikor 1 milliárd Ft-ra módosíthatják, így a később bejegyzést nyert zálogjogosultak kielégítését bármikor ellehetetleníthetik. A zálogtárgy mező megváltoztathatóvá tételével a felek a rozsdás biciklit terhelő zálogjogot bármikor, a kielégítési ranghely megtartása mellett minden ingóságot terhelő jelzálogjoggá alakíthatják. A zálogtárgy mező megváltoztathatatlanná tétele viszont a zálogjog résztörlését tenné lehetetlenné. Az emberi közreműködés nélkül működő nyilvántartás nem képes megítélni azt, hogy a felek milyen okból módosítják a bejegyzésben az összeg és a zálogtárgy mezőket.
Ezenkívül az emberi közreműködést nélkülöző hitelbiztosítéki nyilvántartás azt sem képes megítélni, hogy a felek a bejegyzés ranghelyét milyen okból nem a bejegyzés időpontjára irányadó időpontnak megfelelően határozzák meg. Ha a jogalkotó felekre bízná a zálogjog visszamenőleges bejegyzési időponttal való bejegyzésének a lehetőségét, az a zálogjogi nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjogok zálogfedezeti értékének a megszűnéséhez vezetne. A nyilvántartás semmilyen biztonságot nem nyújtana, hiszen a bejegyzett jogosult mindig tarthatna attól, hogy a később bejegyzett jelzálogjog a már bejegyzett jelzálogjogát kielégítési sorrendben előzni fogja.
A jogalkotó úgy döntött, hogy a hitelbiztosítéki nyilvántartásban a ranghelyre irányadó időpont nem lehet eltérő a bejegyzés időpontjától. Erre azonban szükség lenne többek között akkor, ha az anyagi jogi szabályok szerint a dolgot a szerző fél zálogjoggal terhelten szerzi meg. Ilyenkor a jelzálogjog megtartja az eredeti ranghelyét, új jelzálogjogként a szerző fél terhére bejegyezni nem lehet, de a bejegyzést sem lehet automatikusan átemelni, mert a zálogtárgyak körének a meghatározását szűkíteni kell. Ellenkező esetben az eredetileg minden ingóságot terhelő zálogjogbejegyzés az ingóságok közül egyetlen zálogtárgy tulajdonjogát megszerzőnél azt a hamis állapotot tükrözné, hogy a szerző minden ingóságát is terheli a zálogjog, holott csak a zálogjoggal terhelt adott ingóságot terheli.

A már bejegyzett jelzálogjogok módosítására szükség van. A módosítgatások fölött pedig mindenképpen lennie kell kontrollnak. A tisztán elektronikus nyilvántartás nem képes ezt a feladatot ellátni, mert nem tudja a rosszhiszemű felhasználást megkülönböztetni a jogszerűen elvégzett műveletektől.
Ha a Ptk. módosítás vissza szeretné hozni a törölt jelzálogjog ranghelyének fenntartását, a jelzálogjog ranghelyének előzetes biztosítását, az átalakítható vagyont terhelő jelzálogjogot, akkor mindenképpen szükséges, hogy a zálogbiztosítéki-nyilvántartást közhatóság vezesse.

Kulcsszavak: hitelbiztosítéki, zálog, ingó jelzálog, nyilvántartás, közjegyző

AZ EURÓPAI UNIÓBAN « MEGTŰRT » SZEMÉLYEK JOGI HELYZETE

Dr. BARTÓK Tünde
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Sorbonne-Panthéon-Université Paris I. Faculté de Droit
E-mail cím: -

Az Európai Unióban az illegális bevándorlókat két fő csoportra lehet osztani:

- Az elsőbe tartoznak azok, akik rejtőzködve élnek. Sem a rendőrség, sem a bevándorlási hatóságok nincsenek tisztában a jelenlétükkel az Európai Unió területén.
- A második csoportba tartóznak azok a harmadik országbeli állampolgárok, akiknek a jelenléte ismert a bevándorlási hatóságok előtt, de akik különböző okokból (jogi, humanitárius, gyakorlati akadályok vagy politikai döntés) kifolyólag az EU-ban maradnak és „ megtűrtek” lesznek. Ezekben az esetben, a nemzeti hatóságok felfüggesztik a kiutasításról szóló döntéshozatalt, vagy egyáltalán nem adnak ki, illetve nem hajtják azt végre, mindezt anélkül, hogy a tartózkodási engedélyt adtak volna ki.

Ebbe a csoportba tartóznak például:

- menedékkérők, akiknek kérelmét elutasították, de akik kiutasítására nem került sor, a jogi vagy gyakorlati akadályok miatt
- kiutasítási vagy kitoloncolási határozat hatálya alatt állók
- kiutasítási döntés ellen fellebbezettek és így felfüggesztették a kiutasítási döntés végrehajtását
- harmadik országbeli állampolgárok akiknek lejárt tartózkodási engedély és várnak a tartózkodási engedély megújítására.

Visszatérési irányelv 2008/115/EK tiltja azon személyek őrizetét akiknek kitoloncolására már nem látszik ésszerű lehetőség, vagy indokoltsága megszűnik. (15.cikk (4)). A 9.cikkjében pedig felsorolja a kitoloncolás elhalasztásának esetleges eseteit. A tagállamok bármikor dönthetnek úgy, hogy a területükön jogszerűtlenül tartózkodó harmadik országbeli állampolgár számára könyörületességből, humanitárius vagy egyéb okokból önálló tartózkodási engedélyt vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedélyt adnak ki.(6.cikk)
A kitoloncolásukat bármilyen okból felfüggesztett, vagy az őrizetből kiengedett személyek további sorsáról, helyzetéről már nem rendelkezik részletesebben az irányelv. (Ezen személyek számára az irányelv a 14.cikke nem ír elő csak minimális alapjogokat.) A kérdés nyitott maradt, és a tagállamok kezében. A tagállamok nem kötelesek tartózkódási engedélyt adni nekik. A tagállamok különböző megközelítéseket választottak a területükön megtűrt személyek helyzetének felismerésére.
Előadásomban, elsősorban szeretnék beszélni a kitoloncolást akadályozó tényezőkről.

1. Jogi és humanitárius okok
2. Technikai okok
3. Politikai okok

Másodsorban, szeretném megvizsgálni, a tagállamok viselkedését a területükön „ megtűrt” személyekkel szemben. A tagállamok különböző megközelítéseket választottak a területükön megtűrt személyek helyzetének felismerésére:

1. ténylegesen, de facto elnézik, eltűrik (tolérence de facto)
2. hivatalosan elnézik, eltűrik (tolérence officielle)
3. tartózkódási engedélyt adnak ki (ideiglenes)

ÁRT VAGY HASZNÁL? A POLIGRÁFOS HAZUGSÁGVIZSGÁLAT SORÁN FELMERÜLŐ JOGBIZTONSÁGI KÉRDÉSEK

BENCZE Krisztina
E-mail cím: -

Kétségtelen tény, hogy az igazságszolgáltatás örökös harcot vív az igazság eszményével. Nemcsak a laikusok szeretnék a legalapvetőbb építőkövet megtudni egy bűnügyben, hanem a bíróság fő törekvése is többek között az igazság kiderítésére irányul. Ki hazudik? Ki mond igazat? Ezen két kérdés alapjaiban határozza meg a büntetőjogi felelősségről való döntést.

Jogtörténeti forrásokból tudunk számtalan olyan eszközről, cselről, kezdetleges eljárásról, amelyet mind a hazugság detektálására vezettek be. Ezen korai „próbálkozások" vezettek el lassan oda, hogy az 1930-as években létrejött az első technikai berendezés, amely eltérő fiziológiás jeleket mutatott ki a vizsgált személyeknél.

Magyarországon az 1970-es évek végén került be a bűnüldöző szervek fegyvertárába a poligráf. Azóta mind több és több ügyben alkalmazzák a műszeres hazugságvizsgálatot. Nem is találunk szinte olyan kiemelt tárgyi súlyú bűncselekményt, ahol ne fordulnának segítségként a poligráfhoz. Használata tehát egyre inkább teret nyer, szabályozás azonban messze elmarad a kívánt szinttől. A kezdetekben még szabályozást sem találunk, majd ezt a „csendet" a 40/1987-es BM utasítás töri meg. A ma hatályos szabályozás ugyan többrétű, mégsem elégíti ki álláspontom szerint az Alkotmánybíróság által oly sokszor rögzített és kifejtett jogbiztonság elvét. Ezen hiányosság véleményem szerint megával hozza több eljárásjogi alapelv sérelmét is. A védelemhez való jog és az önvádra kötelezés tilalma elsősorban a szabályozatlanság miatt szenved csorbát. A közvetlenség elvének csorbulása miatt csökken a vizsgálat ellenőrizhetősége és dokumentálhatósága is. Olyan alap elvekről van álláspontom szerint szó, amely minden egyedi ügyben kétségbe vonhatja a poligráfos vizsgálat jogszerűségét. Szabályozás nélkül, azonban a jogalkalmazó sincs könnyű helyzetben. Nem áll rendelkezésre egy vonalvezető, ami alapján állást foglalhatna a felhasználhatóság kérdésében. Kiszolgáltatott helyzetben, és anélkül, hogy a konkrét bizonyíték jelleget meg lehetne jelölni, a gyakorlat legtöbbször elfogadja a vizsgálat jegyzőkönyvét. Számos aggályt vet tehát fel a poligráfos hazugságvizsgálat ami bizonytalanná teszi nemcsak a jogalkalmazót, de végső soron a terheltet is.

Megoldásként a vizsgálat teljes körű szabályozási lefedése mutatkozik. Szükségesnek tartom a hazugságvizsgálat elhelyezését a most készülő eljárásjogi törvényben. Mindenképpen szabályozást igényel a vizsgálat technikai háttere is. Ezen joghézagok kitöltése után tudná elfoglalni a poligráf méltó helyét a magyar büntetőeljárásban.

AZ ÉRVÉNYTELENSÉG MINT JOGÁGAKON ÁTNYÚLÓ INTÉZMÉNY – MEDIÁCIÓS ELJÁRÁS SORÁN KÖTÖTT MEGÁLLAPODÁSOK MEGÍTÉLÉSE

BERECZKI István
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: bereczki.jb@gmail.com

Legyen szó bármilyen megállapodás jogi megítéléséről, az egyik legfontosabb kérdés az adott megállapodás érvényességének kérdése. Az érvénytelenség intézményéről elmondható, hogy az egy sajátosan magánjogi jogintézmény, melyet ismernek és alkalmaznak mindazok a jogágak, melyekben egy- illetve kétoldalú jogügyletek szolgálnak jogok és kötelezettségek keletkezésére, alakítására és megszüntetésére. Az érvénytelenség intézményének tanulmányozása kapcsán megállapítható, hogy a munkajog és a polgári jog hasonlóan szabályozza azt. A két jogág viszonya hazánkban megkérdőjelezhető, ugyanis a nyugati modern jogrendszerekben nem különül el a magánjog eme két meghatározó területe egymástól. Az érvénytelenség intézményén keresztül -értve itt azt például, hogyan is merített a jogalkotó a polgári jogi szabályokból az „új" Munka Törvénykönyvének megalkotása során- jól elemezhető a két jogág egymáshoz való viszonya. Érdekes kérdés lehet még annak a megvizsgálása, hogy milyen esetleges hatásai lehetnek a jelenleg hatályos Polgári Törvénykönyv kiszélesedett érvénytelenségi szabályainak a munkajog jövőbeni alakulására. Ugyanis, ha megfigyeljük a korábbi Polgári Törvénykönyvből a jelenleg hatályos Munka Törvénykönyvébe majdnem minden érvénytelenségi ok átültetésre került, melyeket nem ismert már amúgy is a munkajog. Így a törekvés, hogy a jogi tévedés intézménye a munkajogban is nyerjen tételes jogi szabályozást megvalósult. Ilyen „megvalósulásnak" tekinthető még a színlelt szerződés és a jogszabály megkerülésével kötött szerződések semmiségének munkajogban való szabályozása. Ezek alapján, tehát, hogy az új Munka Törvénykönyve a polgári jogból merített ihletett az érvénytelenség szabályanyagának tovább mélyítésére, és, hogy a Munka törvénykönyve több helyen is, így az érvénytelenség szabályainál is a polgári jog szabályait rendeli alkalmazni, valamint, hogy általában egyfajta kiegyenlítődés zajlott le a munkáltató és a munkavállaló közötti erőviszonyok tekintetében, azt lehet mondani, hogy egyre inkább közeledik a két törvény egymáshoz.
Érdemes megvizsgálni a közvetítői eljárás során született megállapodások érvénytelenségének kérdését. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 35. § (2) bekezdése értelmében a közvetítő –az esetlegesen születő- megállapodást írásba foglalja. Ez a szabály vonatkozik nyilvánvalóan arra az esetre is, ha a megállapodás bírósági közvetítés során születik. Ezt a megállapodást lehet aztán a polgári perrendtartás szabályai szerint benyújtani egyezségként való jóváhagyás végett a bírósághoz. Általánosságban elmondható, hogy a felek élnek is ezzel a lehetőséggel. Megítélésem szerint a bírósági közvetítés során keletkezett megállapodások kapcsán elképzelhetetlen, hogy érvénytelenségről beszéljünk, hiszen a –jogban jártas- bírósági mediátor csak abban az esetben foglal(hat) írásba megállapodást, ha az a jogszabályoknak és a felek érdekeinek megfelel. Ez azonban korántsem igaz a bírósági szervezetrendszeren kívül zajló mediáció eredményeképpen születő megállapodások esetében. Ez talán egy újabb pont lehet, amivel igazolni lehet a bírósági mediáció „előbbre valóságát" a hagyományos, bírósági szervezetrendszeren kívül zajló mediációval szemben.

Kulcsszavak: érvénytelenség, polgári jog, munkajog, bírósági közvetítés, mediáció

A LÍBIAI HELYZET A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁG ELŐTT

BÉRES Nóra
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi Jogi Tanszék
E-mail cím: noraberes@gmail.com

Líbia helyzetét az 1970 (2011). sz. ENSZ BT határozat[1] utalta a Nemzetközi Büntetőbíróság elé, elítélvén az államban 2011. február 15. és október 23. között történt súlyos és rendszeres emberi jogi jogsértéseket, amelyek a *Muammar Gaddafi* rezsimje elleni békés tüntetések, majd felkelések erőszakos és véres leverése során öltöttek testet.
Az ENSZ BT a Római Statútum[2] 13. cikk b)[3] értelmében csupán magát a konfliktusos szituációt utalta a nemzetközi büntetőbírói fórum elé, melyből a Főügyészi Hivatal által lefolytatott vizsgálatok után három konkrét ügy rajzolódott ki. Az ICC Főügyésze az alábbi terheltek vonatkozásában bocsátott ki letartóztatási parancsot: maga a *de facto* államfő, *Muammar Gaddafi*; egyik fia, Líbia tényleges miniszterelnöke, *Saif Al-Islam Gaddafi*; illetve a Katonai Titkosszolgálat vezetője, *Abdullah Al-Senussi* ellen. Mivel időközben *Muammar Gaddafit* lázadók egy csoportja meggyilkolta, valamint *Abdullah Al-Senussi* ügyét az ICC „elfogadhatatlannak" nyilvánította,[4] így jelenleg már csak egyetlen gyanúsított ellen folyik eljárás a bíróság előtt.[5]
Az ICC I. Tárgyalást Előkészítő Kamarája úgy találta, alapos gyanú áll fenn arra vonatkozóan, hogy *Saif Al-Islam Gaddafi* 2011. február 15-28. között közvetett társtettesként emberiesség elleni bűncselekményeket – szándékos emberölést és üldözést – követett el. Mindazonáltal a terhelt mind a mai napig nem került a bíróság őrizetébe, ugyanis Líbia – az egyébként rendes joghatósággal rendelkező állam – arra hivatkozva, hogy a nemzeti hatóságok le fogják folytatni a büntetőeljárást, nem adta ki a gyanúsítottat az ICC-nek.
A tanulmány azt járja körbe, hogy miként került a líbiai helyzet a bíróság elé, valamint, hogy milyen gátjai merültek fel a nemzetközi szintű felelősségre vonásnak – mind a komplementaritás elve, mind az ICC-vel való együttműködés tükrében.

Kulcsszavak: ENSZ BT, ICC, Líbia, komplementaritás, nemzetközi együttműködés

[1] Resolution 1970 (2011), S/RES/1970 (2011). Elfogadva a Biztonsági Tanács 6491. ülésén, 2011. február 26-án.
[2] Rome Statute of the International Criminal Court, A/CONF.183/9. Elfogadva az Egyesült Nemzetek Diplomáciai konferenciájának ülésén, 1998. július 17-én. Hatályba lépett 2002. július 1-jén.
[3] Római Statútum 13. cikk b): *„A Biztonsági Tanács az Egyesült Nemzetek Alapokmánya VII. Fejezetének megfelelően eljárva a főügyész elé utalja azt az esetet, amellyel kapcsolatban feltehető, hogy egy vagy több ilyen bűntettet elkövettek […]".*
[4] Anna BISHOP, *Failure of Complementarity: The Future of the International Criminal Court Following the Libyan Admissibility Challenge*, Minnesota Journal of International Law, 2013/2. 388-421.
[5] The Prosecutor v. Saif Al-Islam Gaddafi, ICC-01/11-01/11

PRINCIPLES AND REQUIREMENTS ESTABLISHED UNDER THE CASE LAW OF THE ECHR ON PRE-TRIAL DETENTION

Hedwig BICSKEI
PhD Student
University of Debrecen, Géza Marton Doctoral School of Legal Studies at the University of Debrecen
E-mail address: -

Article 5 of the European Convention on Human Rights (Art.5 ECHR for short) provides that everyone has the right to liberty and security of person. Liberty and security of the person are taken as a "compound" concept - security of the person has not been subject to separate interpretation by the Court.
In this present paper I would like to present the principles and requirements that are established under the case-law of the Court with special consideration on the pre-trial detention. As a starter, Article 5, paragraph 3 presents two distinct guarantees-principles: the necessity to be presented to an independent judge and the right to be judged in a reasonable time or to be set free during the procedure.
As a general principle, the pre-trial detention has to have an exceptional character, the state of freedom being the normal state. Detention must not exceed reasonable limits and this detention must also respond to human rights.
A very interesting case, which I would like to bring forward, is the case of Gaciu vs. Romania, in which eventually Romania was convicted to pay moral damages because of discriminative actions and lack of respect towards private life and torture actions. After over 1 year spent in pre-trial detention under insanitary conditions, the indicted has submitted a request for a conjugal visit, but the authorities have rejected this request, in accordance with the Application Regulation of Law 275/2006 on the execution of punishments and measures ordered by judicial organs in the course of the criminal trial, which states that "the persons deprived of liberty may benefit of conjugal visits, in case they submit a request on this matter, only if there is a final conviction in their case."
Through the pronounced decision, the European Court of Human Rights has condemned Romania both for the conditions in which the detainee was held in pre-trial detention, but also for discrimination and lack of respect towards private and family life, setting out that the Romanian authorities have proven a differentiated treatment when they refused to grant him his request during pre-trial detention.
With this trial I would like to analyse the legality and most importantly the reasoning of the decisions, which have attracted a series of convictions on behalf of the European Court of Human Rights.

A MUNKASZERZŐDÉS TELJESÍTÉSE A MUNKÁLTATÓ OLDALÁRÓL

BIHARI Erika
hallgató, osztatlan jogász képzés
Debreceni Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar
E-mail cím: erikabihari89@gmail.com

A munkaszerződés teljesítésének szabályait a Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) tartalmazza. Azon belül is az I. rész VIII. fejezete, amelyből megismerhetjük a szűkebb, alapvető munkáltatói és munkavállalói jogok és kötelezettségek részletes szabályait. A munkaviszony felépítéséből eredően a munkáltatói kötelezettségek egyben a munkavállalói jogokat is jelentik. Például, a munkáltató kötelezettsége a munkavédelmi szabályok betartása, a munkavállaló joga pedig, hogy ezek teljesítését követelje. A tágabb jogokat és kötelezettségeket a bevezető rendelkezések körében az általános magatartási követelményeket tartalmazó címben találjuk. A korábbi Mt., ezen jogokat és kötelezettségeket egybe foglalva, egy fejezetben helyezte el.
Dolgozatom témája a munkaszerződés teljesítése a munkáltató oldaláról. A korábbi és jelenleg hatályos Mt., valamint egyéb szakirodalom tanulmányozása során azt tapasztaltam, hogy a munkáltató kötelezettsége nincsen konkrétan egy fejezetbe foglalva. Ezért a dolgozatban arra törekedtem, hogy ezen kötelezettségeket összefoglaljam. A fő és mellékkötelezettségek vizsgálatához és azok értelmezéséhez segítségül hívtam a bírói gyakorlatot, a munkajogi témájú folyóiratokat, munkajoggal kapcsolatos tankönyveket és jogszabályokat. Próbáltam az egyes kötelezettségek kifejtésekor megvizsgálni azt, hogy a jelenlegi szabályozás miben tér el a korábbitól, valamint melyek azok az elemek, amelyek teljesen újak, vagy éppen a régiből nem is kerültek át.
A dolgozat több részből áll, ezen belül a munkaszerződés teljesítése a leghangsúlyosabb fejezet. Az egyes bírói határozatok és a mindennapi munkaviszonyból eredő esetekkel szerettem volna arra a kérdésemre választ kapni, hogy a munkáltató mennyiben tesz eleget a jogszabályban leírtaknak a munkaszerződés teljesítése során.
A munkajog egy élő jogág, folyamatosan változik, ezért rendszeresen igényli a kutatást. Ezen témakörben a vizsgálódást különösen fontosnak tartom, hiszen a munkaszerződés és annak teljesítése elengedhetetlen része egy jogszerű munkaviszonynak.

Kulcsszavak: Munkaszerződés, alapelvek, munkáltató, jogok és kötelezettségek, munkavállaló

WHO ARE THE NATIONAL MINORITIES IN HUNGARY AND ITS NEIGHBOURING COUNTRIES?

DR. Dóra BOGÁRDI
PhD candidate, iuris doctor
University of Pécs, Hungary Faculty of Law, Doctoral School
Department of International and European Law
E-mail address: -

Over the years numerous sources of law and legal documents have been created regarding the protection of minorities at the level of international law, EU law or national law. These documents extend their protection to – for the most part – national, religious and linguistic minorities. Furthermore, they ensure different individual and collective rights of minorities. However, the definition of minorities may vary. What accounts for this phenomenon is that there is no standard definition of minorities at the level of international or EU law and every state has the right to create their own definition.
To find a common term is very difficult because it may depend on – inter alia – whether the minorities live separated from the majority population or scattered in the country or they are a constituent part of the political community and the State or not. For instance, in Hungary, the Fundamental Law (the Hungarian constitution) declares in its National Creed that national minorities living in Hungary form a constituent part of the Hungarian political community and the State. Furthermore, the National Creed is also committed to protect and cherish the language and culture of national minorities living in Hungary. The definition of national minorities is determined by the Act CLXXIX of 2011 on the Rights of Nationalities immediately in its first paragraph. However, in Croatia, the Constitutional Law on the Rights of National Minorities does not define national minorities because they are specified in Historical Foundation of the Constitution of the Republic of Croatia.
The purpose of the paper is to discover and compare the definition of national minorities in Hungary and its neighbouring countries. On the one hand, the paper provides an academic analysis regarding international and EU law background of the (protection of) national minorities and various national minority terms. On the other hand, the paper presents the definition of neighbouring countries and the level of regulation. In addition, a comprehensive comparison is also set out in details in the paper such as what the main elements of the definitions are; who the accepted national minorities are or which sources of law determine the definition. Finally, this comparison may show whether the common definition is possible and necessary or not.

AZ EURÓPAI TÁRSASÁGI FORMÁK KIALAKULÁSÁNAK ÉS SZÜKSÉGESSÉGÉNEK OKAI AZ EURÓPAI UNIÓBAN

CSAHOLCZI Erika
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

Előadásom témájának kiválasztásában nagy szerepet játszott, hogy az utóbbi években több, az Európai Unió tagállamait érintő társasági jogi irányelv illetve tervezet is megjelenésre került, amelyeknek alkalmazása esetén jelentős lépést tesz az Unió pontosabban az uniós politika afelé a kitűzött cél megvalósításának irányába, hogy a különböző tagállamok társasági jogát közelítse, illetve összehangolja.
Az 1957-es Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződésben a meghirdetett közös piac még elsősorban olyan piaci integrációt tűzött ki célul, amely elsősorban a kereskedelmi akadályok leküzdésével és a versenykorlátozások eltörlésével valósul meg. A szerződés keretjellegű szabályozását az Európai Bíróság töltötte ki tartalommal melynek kapcsán egy olyan értelmezési keretet állított fel, amely a tagállami jogalkotók számára nagyon szűk mozgásteret adott abban az esetben, ha a közös piacot gátló intézkedést próbáltak hozni.
A jogharmonizációra vonatkozó szerződéses rendelkezések könnyítésével az egységes Európai Okmány lehetőséget teremtett az uniós szintű jogalkotás megteremtésére. Ebbe a folyamatba kapcsolódott be a tagállamok társasági jogának közelítését célzó irányelvek, rendeletek megalkotása, melyek rövid bemutatását szeretném majd a hallgatóság elé tárni.
A szabad tőke és áruforgalom szempontjából a gazdasági erőforrások társas kiaknázásának lehetősége rendkívül fontos. Ahhoz, hogy a közös piac létrejöjjön és a gyakorlatban is működőképes legyen, az adekvát társasági jogi keretfeltételek megteremtésére van szükség. A nemzeti társasági jogok összehangolása mellett közösségi egységes jog alkotására volt szükség, melynek kapcsán létrejöttek az európai szintű társasági formák, vagy más néven az ún. szupranacionális társasági formák.
Az európai szintű társasági formák elsődleges célja, hogy az olyan társaságok, amelyek nemzeti határaikon túl kívánnak tevékenykedni, legyen lehetőségük arra, hogy egyetlen jog hatálya alá tartozzanak. Tanulmányomban a már létező társasági formák, mint az Európai részvénytársaság (SE), az Európai Szövetkezet (SCE), az Európai gazdasági egyesülés (EEIG) mellett az Egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság (SUP) részletesebb bemutatatását kívánom előadni, melynek létrejöttére az Európai Parlamentnek és Tanácsnak a Bizottság 2014.április 10-én nyújtott be javaslatot. A javaslat megkönnyítené a vállalkozások határokon átnyúló tevékenységét azáltal, hogy felkéri a tagállamokat, hogy nemzeti jogalkotásukban olyan nemzeti társasági formáról rendelkezzenek, amelynek szabályai valamennyi tagállamban azonosak, és amelyet az Unióban egységesen az SUP (Societas Unius Personae) rövidítés jelöl.
Az Európai Unió jelenlegi joganyagát tekintve, egységes társasági jogi rendszer, európai társasági jog nem létezik. Mindazonáltal tagadhatatlanul haladunk abba az irányba, hogy a kötelmi jog területén már kidolgozott Principles of European Contract Law (PECL) és a Draft Common Frame of Reference of European Private Law(DCFR) mellett az Európai Társasági Modelltörvény Tervezet (Europen Model Company Act-EMCA)végleges, kidolgozott formáját tanulmányozhassuk. Fontosnak gondolom az új Modelltörvény tervezet néhány lényegi kérdését is bemutatni tanulmányomban.

AZ ALAPJOGSÉRTÉS ELMÉLETE

DR. CSEPORÁN Zsolt
tanársegéd
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: cseporan.zsolt@ajk.pte.hu

Jogsértés alapvetően a jogkövetés mellet az emberi magatartások másik nagy csoportját képezi. A jogsértés tehát minden esetben jogi normák pontosan meghatározott körének a megsértése, amely cselekvések változatos módon, ágazati (pl.: büntetőjogi, polgári jogi stb.) jogellenesség formájában jelennek meg.
A jogsértések alkotmányjogi értelmezése magában foglalja mind az állam (jogalkotói, jogalkalmazói), mind pedig az egyén magatartását. E területnek sajátos részét adják az alapvető jogok megsértése köré fűzhető elemek. A téma kibontásának első lépeseként az alapjogok fogalmához kell visszanyúlni: az alkotmány által az egyénnek alkotmányjogilag elismert és garantált alanyi jogai, amely sajátos jogviszonyként jogosítja az egyéneket és kötelezi az államot. Ebből következik, hogy az alapjogsértés tárgya mindig csupán az alkotmányban szereplő alapvető jogokra terjeszthető ki. Az alapjogok garantálásnak viszont nem lehet az a követelménye, hogy az egyén jogosult lenne alapjoga korlátlan gyakorlására. Ez pedig elvezet a második releváns megállapításhoz, ami az alapjog-korlátozás tárgyának beemelését jelenti az alapjogsértéssel összefüggésben. A téma szempontjából ugyanis eredendően két fajtája különböztethető meg a jogsértések alapjogi halmazának: az állam, illetve az egyén általi jogellenes magatartások köre. Az előbbi esetben ennek előfeltétele a vonatkozó alapjog nem megfelelő, azaz alkotmányellenes korlátozása, ami jogsértéshez vezet. Az utóbbinál azonban – az alapjog-korlátozás fogalmi kizártsága okán – a meghatározás nehézsége az alapjogok lényeges tartalmához kapcsolódó standardokhoz szorít vissza, amelynek következtében megannyi alcsoportra bontható az alapjogsértő magatartások összessége. A tárgykör kapcsán végezetül az alapjogok alanyi jogi jellege emelhető ki, amely biztosítja, hogy az egyén e jogokat adott esetben bírói úton érvényesítheti, amely jogsértéseknél felveti a kvázi jogorvoslatkénti értelmezés lehetőségét.

Kulcsszavak: alapvető jogok, jogsértés, alapjog-korlátozás

A JOGOS VÉDELEM MEGJELENÉSE A DEBRECENI KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK BÜNTETŐ PERES IRATAIBAN 1878-1944 KÖZÖTT

DR. DEÁK Viktória
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: deakviki9191@gmail.com

Előadásom a magyar jog egyik legrégebbi, és legnagyobb hagyományokkal rendelkező jogintézményével, a jogos védelemmel, illetve annak szabályozásával foglalkozik.
A 2012. évi C. törvény elsősorban a szituációs jogos védelem intézményének bevezetésével új fejezet nyitott e jogintézmény életében. Ezt megelőzően ugyanis a jogos védelemre vonatkozó törvényi szabályozás első büntetőtörvénykönyvünk megalkotása óta nem esett át jelentősebb módosításokon. Éppen ezért, előadásomban nem a normaszövegek ismertetését tűzöm ki célomul, hanem a bíróság ítéleteinek vizsgálatán keresztül igyekszem következtetéseket levonni arra vonatkozóan, hogy hogyan fejlődött a jogos védelem szabályozása, illetve szabályainak alkalmazása.
Kutatásomat a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú- Bihar Megyei Levéltárában folytattam, ahol megvizsgáltam a Debreceni Királyi Törvényszék előtt 1878 és 1944 között lezajlott büntető ügyeket. 155 doboznyi ítéletet tanulmányoztam, melyek közül első lépésként kiszűrtem az élet-és testi épség ellenes bűncselekményeket, második lépésként pedig ezen ügyeket vizsgáltam meg abból a szempontból, hogy található-e bennük jogos védelemre való hivatkozás. Végezetül alaposan megvizsgáltam ezeket az eseteket, hogy választ kaphassak a következő kérdésekre: milyen arányban jelenik meg a jogos védelemre való hivatkozás a Csemegi kódex hatálya alatt; hogyan jelenik meg az elhárításhoz szükséges mérték túllépése; hogyan viszonyult a korabeli ítélkezési gyakorlat a tisztán vagyon ellen intézett támadások esetén alkalmazott jogos védelem kérdéséhez; illetve merült-e fel igény a ma „megelőző jogos védelem” néven ismert jogintézmény iránt.
Kutatásom során arra a megállapításra jutottam, hogy a valamilyen élet- és testi épség ellenes bűncselekmény elkövetése miatt emelt vádak negyede alól próbálkozott meg a vádlott vagy védője jogos védelemre történő hivatkozással kibújni. Ezen próbálkozások 25%-ban tekinthetőek eredményesnek. A jogos védelemre vonatkozó törvényi szabályozás alkalmazása szinte évente eltérő képet fest, a bíróság nem alkalmazza egységesen a jogos védelem megállapítására vonatkozó folyamat lépéseit, és nem tekinthető következetesnek a jogos védelem megállapítása szempontjából olyan jelentős fogalmak, mint a jogtalan támadás, a szükségesség és az arányosság használatának alkalmazása körében sem. Tisztán vagyon ellen intézett támadás, illetve olyan eset, amelyben felmerült volna az igény a ma megelőző jogos védelem néven ismert jogintézmény iránt, a vizsgált korszakban nem jelent meg a Debreceni Királyi Törvényszék előtt.
Annak ellenére tehát, hogy a jogos védelemre vonatkozó törvényi szabályozás mintegy száz éven keresztül változatlan volt, a szabályok alkalmazását illetően mindez nem mondható el. A jogos védelem megállapításához vagy elvetéséhez vezető folyamat egységessé válása, az alapvető fogalmak jelentésének tisztázása és egymástól való elhatárolása egy hosszú fejlődési folyamat eredménye, ugyanúgy, ahogyan az igény megjelenése is, egyes ma ismert jogintézmények iránt.

Kulcsszavak: Jogtörténet, jogos védelem, Debreceni Királyi Törvényszék, szükségesség, arányosság

A KÖZREMŰKÖDŐ FOGALMA

DEBRECZENY Flóra Dorottya
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
E-mail cím: debreczeny@caesar.elte.hu

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2015. évi V. törvény (Ptk.) a 6:148.§.-ban a szerződésszegésért való felelősség körében mondja ki a közreműködőért való felelősséget.
A közreműködő fogalmának pontos meghatározását a Ptk. nem tartalmazza. A szerződés teljesítése cím alatt az általános rendelkezések között a 6:129.§(1) bekezdés úgy fogalmaz, hogy a „felek a kötelezettségük teljesítéséhez, vagy joguk gyakorlásához más személy közreműködését vehetik igénybe.” Ezzel a Ptk. lényegében megtartotta az 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 315.§-nak megfogalmazását.
A tanulmány célja: a Ptk. szabályának keretei közé tartozó közreműködői kör meghatározása, választ keresni arra a kérdésre, hogy ki minősül „más személy”- nek?
A válasz keresését bonyolítja, hogy a közreműködő fogalmának meghatározásakor elkerülhetetlenül találkozunk a teljesítési segéd fogalmával, ezért mindenekelőtt a tanulmányban megkíséreljük tisztázni a két fogalom egymáshoz való viszonyát, hogy eltérő, vagy azonos fogalmakról van e szó.
Az a kérdés, hogy ki a közreműködő úgy is felvethető, hogy ki az a harmadik személy, akiért annak igénybe vétele esetén- a szerződő fél a Ptk. közreműködőért való felelősség szabálya szerint köteles helyt állni?
A közreműködők körének meghatározása során több elhatárolási kérdés merül fel. A közreműködői kör meghatározásával kapcsolatos első elhatárolási kérdés az alkalmazottért, szövetkezeti tagért való felelősség vonatkozásában merül fel tekintettel arra is, hogy a jogintézmény a kialakulásakor az alkalmazottakért, megbízottért való felelősséget takarta. A másik elhatárolási kérdés a megbízottért való felelősség körében merül fel.
Felvetődik a kérdés, hogy a közreműködői kör határai hol találhatók. A közreműködői kör terjedelmét tekintve a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban eltérő felfogások érvényesülnek. Az egyik felfogás a közreműködői kör terjedelmét szűken, a másik felfogás tágan értelmezi.
A kérdéskör vizsgálatának eredményességét elősegítheti, ha megkíséreljük meghatározni, hogy mit jelent az Ptk.-ban megjelölt „igénybe vesz” fogalom.
A közreműködői kör meghatározására ad egy alternatív megoldást a Bécsi Vételi Egyezmény és a hozzá kapcsolódó nemzetközi bírósági gyakorlat, valamint felvetődik a Közbeszerzési törvényben meghatározott korlátozások alkalmazhatósága is.

Kulcsszavak: közreműködő, elhatárolás, határok, kitekintés

ANALYSIS ON THE APPLICATION OF REGULATION 1/2003/EC TO THE NATIONAL COMPETITION AUTHORITIES COMPETENCES (COMPARATIVE STUDY IN ASEAN COMPETITION LAW)

Dodik Setiawan Nur Heriyanto
E-mail address: -

Regulation 1/2003/EC gave significant changes to the European Competition Law. It aimed to empower the National Competition Authorities with the enlargement and the modernization of competition law enforcement. It displaced the previous Regulation No. 17/ 1962 that mainly adopted centralisation system. Using normative legal research, this study will primarily analyze the general application of Regulation No. 1/2003/EC to the National Competition Authorities (NCA) competences and functions. It will describe first the general content of regulation 1/2003/EC and most importantly its enactment purposes. Then, it also outlined the NCA empowerment under Regulation 1/2003/EC whether it will effective in the practice or not. Practice in ASEAN would be as comparative reference how the regionalism gives full absolute competence for NCA though there is still lackness of developed national law on competition law. This study will give comprehensive ideas for further development to maintain fair competition in ASEAN regional.

Keywords: 1/2003/EC, Competition Law, Decentralization, National Competition Authorities, and ASEAN Economic Community

AZ ERŐSZAKOS NEMI BŰNCSELEKMÉNYEK ÚJ MAGYAR SZABÁLYAI A NEMZETKÖZI ÉS UNIÓS KÖVETELMÉNYEK TÜKRÉBEN

DR. NAGY Alexandra
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: jognagys@uni-miskolc.hu

A 2012. évi C. törvény, vagyis az új Btk. a korábbi szabályozáshoz képest jelentősen átalakította az erőszakos nemi bűncselekmények rendszerét. Erre egyrészt azért került sor, mert a „korszerűség, a nemzetközi kifejezésekkel való összhang és a jobb közérthetőség követelményének megfelelően" új fogalomkészletre volt szükség, másrészt pedig azért, mert a nemi erőszakkal szemben fellépni kívánó irányadó nemzetközi dokumentumok olyan magatartások szankcionálását is előírták, amelyek a korábbi szabályaink rendszerébe koherensen nem voltak beilleszthetőek.

Az erőszakos nemi bűncselekmények újraszabályozása során a jogalkotó különösön az Európa Tanács ún. Lanzarote Egyezményére, az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelvére, valamint az Európa Tanács keretében elfogadott ún. CAHVIO vagy Isztambuli Egyezményre volt tekintettel, figyelemmel arra, hogy Magyarország 2010. november 29-én aláírta a Lanzarote Egyezményt, illetve az Európai Unió tagállamai 2011 decemberében elfogadták a 2011/93/EU irányelvet, amelynek legkésőbb 2013. december 18-ig meg kellett feleltetni jogszabályainkat. Mivel a 2011 áprilisában elfogadott és 2014-ben hatályba lépett Isztambuli Egyezményt hazánk is aláírta és ratifikációja folyamatban van, a magyar szabályozásnak ezen egyezmény által felállított követelményeknek is eleget kellett tennie. A hatályos szabályozásra ható nemzetközi dokumentumok köréből kiemelendő még az Európa Tanács Miniszterek Bizottságának R (2002) 5. sz. ajánlása, amely a szexuális cselekmény büntetendőségével kapcsolatban a sértett beleegyezését vizsgálja. Az ajánlás nem kötelező erejű, de zsinórmértékül szolgál.

A régi Btk. erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállásai biztosították ugyan a nemi erőszak szankcionálását, de az erőszakot vagy kvalifikált fenyegetést nélkülöző, de mégsem konszenzusos, tehát az ún. „non-consenting" szexuális cselekmény pönalizálására nem volt nemi deliktum. A gyermekek fokozottabb védelme érdekében is átalakításra szorult az erőszakos nemi bűncselekmények rendszere.

Az előbbi követelmények teljesítésére a jogalkotó szexuális kényszerítés elnevezés alatt (Btk. 196. §) új tényállást iktatott be a nemi bűncselekmények közé, tekintettel arra, hogy mind az Isztambuli Egyezmény, mind pedig a Miniszterek Bizottságának R (2002) 5. sz. ajánlása az erőszakos nemi cselekmények vonatkozásában kiemelten kezeli a beleegyezést nem adó személy sérelmére elkövetett deliktumokat. A gyermekek fokozottabb védelme érdekében pedig az új Btk. a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális cselekményt súlyosabban minősülő önálló alapesetként szabályozza, illetve az erőszakos nemi bűncselekményekhez kapcsolt minősített esetek biztosítják e passzív alanyok kiemelt védelmét.

Tanulmányomban annak bemutatására törekszem, hogy a nemzetközi sztenderdeknek való megfelelés érdekében hogyan változott az erőszakos nemi deliktumok szankcionálása a régi Btk.-hoz képest, illetve, hogy a nemzetközi elvárások milyen esetleges további feladatokat rónak a jogalkotóra.

Kulcsszavak: erőszakos nemi bűncselekmények, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak, nemzetközi követelmények, EU jog

AZ ALKOTMÁNYOS ALAPJOGOK ÉRVÉNYESÍTÉSÉNEK ÁGAZATI JOGI ESZKÖZEI

DR. RIMASZÉCSI János
bírósági fogalmazó, PhD hallgató
Fővárosi Törvényszék, Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

Az állam ágazati jogszabályok megalkotásán és az ehhez kapcsolódó komplex intézményrendszer fenntartásán keresztül köteles biztosítani az alapjog közvetlen érvényesülését. Magyarország Alaptörvényének 24. cikkének (2) bekezdésének d) pontjának értelmében az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Szintén az Alaptörvény 28. cikkének értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Mindebből egyenesen következik az ágazati bíróságok felé az a kötelezettség, hogy a határozatok meghozatalakor egyfajta alkotmányossági tesztet kell lefuttatniuk, ennek hiányában ugyanis egy esetlegesen benyújtott alkotmányjogi panasz esetén hatályon kívül helyezheti az Alkotmánybíróság a határozatot. Érdekes módon arról nem tesz említést az Alaptörvény, hogy az ágazati bíróságok jogértelmezésének az alkotmánybírósági határozatokon keresztül kell-e történnie, vagy pedig egyfajta autonóm jogértelmezési jogkör alapján. Véleményem szerint az alkotmánybírósági határozatok mutathatnak irányt ez ügyben, mindazonáltal szabályozási hézagként jelenhet meg, hogy ha nincs kötelező jelleggel előírva az ágazati bírák számára az Alaptörvénynek az alkotmánybírósági határozatokon keresztül történő értelmezése. Magyarország Alaptörvényének VI. cikkének értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. Ez az alkotmányos alapjog a társadalom részéről egyfajta passzív magatartást, tűrési kötelezettséget kíván, míg az állam részéről aktív intézményvédelmi kötelezettség jelenik meg. Az Alaptörvény VI. cikkében megjelenő alkotmányos alapjogok ágazati jogi védelme elsősorban – számos más szabályozási hely mellett – a polgári törvénykönyv második könyvének harmadik részében, a személyiségi jogok szabályozásánál és büntető törvénykönyvben az egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények szabályozásánál érhető tetten. Az előadó bírósági jogeseteken keresztül kíván rámutatni azokra az értelmezési nehézségekre, amelyek vonatkozásában az alkotmánybírósági értelmezés eltér az ágazati bíróságok általi jogértelmezéstől.

Kulcsszavak: alapjogsértés, alapjogvédelem, alkotmánybíróság, alaptörvény, bíróság

A JOGI FELELŐSSÉG A KÖZÉPKORBAN ÉS AZ ÚJKORBAN

DR. ZSOLDICS Zsófia
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Jogbölcseleti és Jogszociológiai Tanszék
E-mail cím: -

A kutatási témám a jogi felelősség kérdésköre, a jogi felelősség általános dogmatikai, filozófiai összefüggéseit vizsgálom alapvetően jogelméleti nézőpontból. Viszont a jogelméletben és a modern jogtudományi kutatásokban irányadónak vett tétel szerint minden jogintézmény kiindulópontja annak története kell, hogy legyen, így kutatásom során igyekeztem a felelősség történeti gyökereit, fejlődési útját is feltérképezni.
Előadásomban a jogi felelősség intézményének újkori sajátosságait, illetve fejlődéstörténetét szeretném bemutatni. Ennek keretében többek között arra a kérdésre keresem a választ, hogy ezt a jogintézmény milyen körülmények között definiálták legelőször, továbbá arra, hogy az újkorban milyen változáson ment keresztül, ugyanis úgy gondolom, hogy a felelősség történeti gyökereinek, fejlődési menetének megismerése lényeges és szükségszerű előfeltétele, illetőleg kiindulópontja a mai felelősségi rendszerek tanulmányozásának, megértésének.
A jogi felelősség legáltalánosabb értelemben helytállást jelent valamely jogi kötelesség, elmulasztása, megszegése miatt, továbbá a jogi normáknak, illetve a normák megsértésének esetére előírt szankcióknak való alávetettséget is jelent.
A jogi felelősség intézményét szinte minden társadalomban egyaránt ismerik és használják. Ugyan elvont fogalomként való megjelenése csak a XVIII. század idejére tehető, de a felelősség tartalmi elemei már jóval korábban kialakultak, habár nem a mai formájában, de már az ősi, ókori társadalmakban is jelen volt, és azok az elméleti keretek, amelyek a mai felelősségi rendszerünk alapját képezik, már akkor kialakultak. Kezdetben a felelősség még differenciálatlan volt, az ókori római jogászok viszont már részletes felelősségi szabályokat dolgoztak ki.
A középkorban megkezdődött a büntetőjogi és a magánjogi felelősség elkülönülése, amely már a XII-XIII. században egyértelműsödött, emellett szélesedett az általános érvényű szabályok területe a kazuisztikával szemben. A vétkesség elve a felelősség központi elemévé vált hiszen a középkor szellemi hatalma, a kereszténység az emberi magatartások értékelése szempontjából az emberi akaratot állította a középpontba. Újkorban a kapitalista társadalmi rend hajnalán keletkezett jogforrások felelősségi rendszere az áruviszonyok által indukált követelményeket és a természetjog szisztematikáját tükrözték. A büntetőjogi és magánjogi felelősség már következetesen elkülönült. Általános érvényű szabályok rendszere alakult ki. Véglegesen és minden területre vonatkozóan felszámolták a szankcióik nyílt osztályjellegét, többé általában már nem lehetséges, hogy a szankció nagysága az adott személy társadalmi állásától függjön. A modern jogrendszerek felelősségi jogi felfogását először a francia Code Civil és az osztrák polgári törvénykönyv fogalmazta meg**.** Az első kódexek a felelősségről a kizárólagos érvényesülés igényével igyekeznek mindent elmondani. Véglegesen és minden területre vonatkozóan felszámolták a szankcióik nyílt osztályjellegét, többé általában már nem lehetséges, hogy a szankció nagysága az adott személy társadalmi állásától függjön.

LEHETSÉGES BÜNTETŐJOGI VÁLASZOK A KIBERTERRORIZMUSRA

DR. DORNFELD László
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: jogdlaci@uni-miskolc.hu

A kiberterrorizmus önálló kategóriaként 2001. szeptember 11. után jelent meg a büntetőjogi irodalomban. A fogalom igen tágas és nincs egységesen elfogadott definíciója, sokan pedig létjogosultságát is kétségbe vonták. Az informatikai terrorizmussal kapcsolatosan nem született új nemzetközi szabályozás, mivel a már meglévő jogszabályok alkalmazhatók az új környezetben is. Különálló kategóriaként való kezelését azonban indokolja az, hogy az informatikai rendszerek felhasználásával olcsóbban és korábban ismeretlen mértékben lehet elérni a terroristák célját, az állampolgárok állam felé mutatott bizalmának és biztonságérzetének állandó fenyegetését elérni. Jól példázza ezt, hogy az Észtország ellen 2007-ben végrehajtott kibertámadás napokra megbénította az állam működését.
S kiberterrorizmus elleni büntetőjogi fellépés azonban számos nehézségbe ütközik. Így például mind elméletben, mint a gyakorlatban bonyolult azt elhatárolni más hasonló informatikai fenyegetésektől, elsősorban a kiberbűnözéstől és kiberháborútól. Amennyiben valamilyen politikai cél elérését tekintjük a megkülönböztetés alapjának, úgy a hacktivizmustól is szükséges elhatárolni a jelenséget. Problémát jelent továbbá annak pontos meghatározása is, hogy mely informatikai cselekmények tartoznak a fogalom alá, például az elkövetők eszméinek hirdetése a közösségi oldalakon megvalósítja-e a kiberterrorizmust.
A kiberterrorizmus eszközei azonosak a többi, fentebb említett típusával, azon belül is elsősroban rosszindulatú (malware), illetve kémprogramokat alkalmaznak a célpont informatikai rendszerekbe történő jogosulatlan belépésre. Bizonyos esetekben azonban az is elegendő, ha az adott szolgáltatás elérhetetlenné válik, ezt szolgáltatásmegtagadással járó támadásnak nevezik.
A definíciós nehézségeken túl előadásomban foglalkozom még a lehetséges büntetőjogi válaszokkal, valamint azon eljárásjogi lehetőségekkel, amelyek ezek alkalmazását lehetővé teszik. Ilyen például az hírközlő szolgáltatók részére a 2006/26/EK irányelvben előírt adatmegőrzési kötelezettség, a bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzés, illetve a terrorizmust támogató tartalmak eltávolítását lehetővé tevő elektronikus adat hozzáférhetetlenné tétele.

Kulcsszavak: hacktivizmus, kiberterrorizmus, kiberbűnözés, nyomozás

KÖTELEZŐ MEDIÁCIÓ SZABÁLYOZÁSA ÉS TAPASZTALATAI AUSZTRÁLIÁBAN

DR. BAKSA Gréta
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: -

Az új Ptk. egyik újítása, hogy a szülői felügyelet gyakorlásával és a kapcsolattartással kapcsolatos jogvitákban bevezette a bíróság által elrendelhető kötelező mediációt, amellyel kísérletet tett az alternatív vitarendezés mélyebb hazai meghonosítására. Ugyan Magyarországon is lassan évtizedek óta lehetőség van közvetítői eljárás keretében a jogviták rendezésére, ezzel a lehetőséggel azonban nagyon ritkán éltek a jogvitában érdekelt felek, melynek oka egyrészről az információhiány, másrészről pedig a bíróságoknak az alternatív vitarendezési módokkal szembeni negatív hozzáállása volt.
Ahhoz, hogy ez a helyzet megváltozzon és a mediáció valódi alternatívaként szolgálhasson a családjogi jogviták rendezésére, elengedhetetlen lenne átfogó, a bírósági és a mediációs eljárást több szempontból összehasonlító (eljárás időtartama, költségek, felek elégedettsége, megoldás tartóssága stb.) kutatások folytatása. Hasonló kutatásokra Magyarországon azonban még tudomásom szerint nem került sor.
Hazai kutatások hiányában a jogfejlődést elősegítheti a különböző külföldi jogrendszerek által alkalmazott megoldások, illetve az ott folytatott kutatások elemzése is, ezért a jelen előadásomhoz az ausztrál szabályozást, kutatásokat és az ott alkalmazott alternatív vitarendezési megoldásokat vizsgáltam meg. Ausztráliában több évtizedes hagyománya van a mediációnak és az egyéb alternatív vitarendezési módoknak a családjogi jogvitákban. 2006- ban több éves előkészítést követően egy átfogó családjogi reform lépett hatályba, amely többek között a gyermekkel kapcsolatos ügyekben kötelezővé tette a mediációt. A 2006-os reformhoz egy a reform eredményeit követő kutatás is kapcsolódott 2009-ben, amelynek a tapasztalatai és megállapításai nagyon hasznosak lehetnek a hazai környezetben is.
Az előadás első felében az ausztrál szabályozás sajátosságait fogom bemutatni, a második felében pedig a kapcsolódó kutatás eredményeit szeretném prezentálni. A 2009-es ausztrál kutatás eredményei azért is kiemelkedő fontosságúak, mert egy rendkívül széleskörű, reprezentatív kutatásról van szó, amely ezáltal értékes információval szolgálhat a mediációs eljárások hatékonyságával kapcsolatban.

Kulcsszavak: Mediáció, családjog

INTERNATIONAL TRENDS OF FAMILY LAW

Ágota FAZEKAS
PhD student
Graduate School of the Faculty of Law and Political Sciences of University of Szeged
E-mail address: faagota14@yahoo.com

In the last 40 years, considerable changes have occurred in family law internationally that have affected particularly the countries of North America, Europe and Australasia. In this countries which share a common legal tradition, the familiy law systems have had to cope with several demographic and social changes in recent decades, such as the dramatic growth of divorce rates, the reconsideration of family relationships, the transformation in custody law, the promotion of women's and children's rights and the growth in the number of the non – marital cohabitation.
These changes can be universal in many areas, that is to say some trends can be evident in certain other parts of the world also. For example, the decline in the importance of marriage and the dramatic growth in the number of the non – marital cohabitation are as much a feature of South American and some Asian countries.
Forty years ago, the divorce meant not only the breakdown of marriage, but the dissolution of family. After the divorce, namely, only one of the two parents could continue the factual parenthood, and the other's role was no more than a visiting one in most cases.
However, the family law was characterised by the approach of the „enduring family" in the 1980s in which the divorce was a transition between the original family unit and the reorganisation of the family. In parallel, the sole custody has changed into the joint legal custody particularly in the United States and Europe where the law emphasised the importance of both parents being involved in children's lives.
In addition, in many parts of the world, the enforcement of women's rights and the promotion of gender equality remain a key human rights objective especially in family law. Formerly, the subordination of women in the family was typical, but later the equal involvement of both parents, the protection of women and children and action against the family violence came to the front. Similarly, important progress has been made in the area of protection of children's rights. In particular, the assurance of right to the child that he or she could express his or her own views, shows that the child is no longer seen as the passive recipient of parental influence.
These international trends have had a significant effect on court proceedings for many years.

Keywords: marriage, non-marital cohabitation, custody, women's and children's rights, court proceedings

A POLITIKAI VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABÁLYOZÁSA A KATONAI TESTÜLETEKNÉL - TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS -

FEJES Erik
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- ás Államtudományi Egyetem Jog- és Államtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: fejes.erik@t-online.hu

Az Alaptörvény IX. cikkének (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, amely egyfelől egyéni szabadságjog, másfelől a demokratikus államok működéséhez elengedhetetlenül szükséges politikai alapjog. Minden jogrendszer kiemelten óvja még akkor is, ha gyakorlása mások jogainak sérelmével jár. Legkiemeltebben védett területének a „politikai" szólás, azaz a közügyekben folytatott vita, kifejtett vélemény tekinthető. Kitüntetett szerepe ugyan nem jelenti abszolút voltát, azonban csak igen kevés esetben kell engednie, amire a gyakorlatban akkor szokott sor kerülni, ha a korlátozás alapjául szolgáló érdeksérelem különösen súlyos. Az Alaptörvény 45. cikkének (4) bekezdése, valamint 46. cikkének (5) bekezdése értelmében a Magyar Honvédség, a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet. Az Alaptörvény indokolása ugyan nem tér ki e korlátozás indokaira, de a szabályozás visszavezethető a katonák speciális jogállására; mely szerint köz-, illetve katonai szolgálatot látnak el. A közszolgálat aspektusából a tilalom jogpolitikai indoka az állami intézmények független, (párt)politikától mentes működésének szavatolása. A katonai szolgálattal kapcsolatos korlátozás megértéséhez a katonai testületek működését meghatározó szolgálati rend, fegyelem, függelem és bajtársiasság fogalmát kell elemeznünk. A politikai véleménynyilvánítás, illetőleg politikai tevékenység mindezen tényezőkkel összeférhetetlen, de főként a fegyelemmel. Napjainkban valamennyi államban a magyar megoldáshoz hasonló szabályozást találhatunk, de felmerül a kérdés; vajon a történelem folyamán létezett eltérő szabályozás, és ha igen, mi volt az indoka? Előadásomban a két alapvető modellt; a klasszikus katonai hivatásrenden, valamint a politikai ideológián alapuló megoldást ismertetem jogesetek segítségével.

Kulcsszavak: szólásszabadság – politikai véleménynyilvánítás – a véleménynyilvánítás szabadságának korlátai – a katonai szolgálati jogviszony sajátosságai

A JOGOS VÉDELMI HELYZETET LÉTREHOZÓ TÁMADÁS JOGTALANSÁGÁRÓL

GÁL Andor
tanársegéd, PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék
E-mail cím: andor.gal@juris.u-szeged.hu

A jogos védelem egyes dogmatikai kérdéseit illetően a hazai jogirodalom érdeklődésének homlokterében kifejezetten az elhárító cselekmény szükségességének vizsgálata áll.[6] Ez nem véletlen, hiszen egyfelől e tényállási elem értelmezése terén a judikatúra változást mutat,[7] másfelől olyan jogintézmények nyertek szabályozást a büntetőkódexben,[8] amelyek jelentősen befolyásolhatják a jogtalan támadásokkal való szembeszegülés büntetőjogi megítélését. Jelen előadás azonban – a recens jogirodalomban rendhagyó módon – nem az elhárító cselekmény jellemzőit, hanem a védekezés alkalmazási előfeltételéül szolgáló jogos védelmi helyzet kialakulását jelentő támadás legfőbb ismérvét, annak *jogtalanságát* tárgyalja.
Az uralkodó joggyakorlat szerint a támadás jogtalansága *objektív* ismérv, amely kimeríti valamely bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállását.[9] Ezen absztrakt megállapítás első felével csak egyetérteni lehet, hiszen a jogtalanság ebben az esetben a támadáshoz mint cselekményhez és nem a támadóhoz mint a cselekmény tanúsítójához kapcsolódik. Álláspontom szerint ugyanakkor indokolatlan e fogalom azon restriktív értelmezése, amely csak a büntetőjogi értelemben vett jogtalanságot érti alatta. A német jogirodalom helytállóan mutat rá arra, hogy a jogtalansággnak/jogellenességnek eltérő dogmatikai karaktere, és így más bűncselekménytani rendeltetése lehet attól függően, hogy a büntetőjogi felelősség pozitív vagy negatív oldalához kapcsolódik.[10] Ezt tapasztalhatjuk a jogos védelem kontextusában is: a jogtalanság megléte itt ugyanis *nem a cselekmény büntetendőségét megalapozó*, hanem éppen azt *kizáró* hatású lehet. Másként fogalmazva: a Btk. 21-22. §-ai nem a támadó büntethetőségéről, hanem a védekező által kifejtett cselekmény büntetendőségének kizárásáról rendelkeznek. Az előadás a kérdést e premisszára alapozva vizsgálja, gyakorlati példákon keresztül bemutatva a tényállási elem extenzív értelmezésének lehetőségét, és az ezt alátámasztó egyes dogmatikai érveket.

Kulcsszavak: jogos védelmi helyzet, jogtalanság, támadás, objektivitás

[6] Lásd pl. Belovics Ervin: Gondolatok a jogos védelem körében kifejthető védelmi cselekményről. Rendészeti Szemle, 2007/7-8. 105-123 p..; Ujvári Ákos: A jogos védelem és az arányosság kérdései a 4/2013. Büntető jogegységi határozat tükrében. Magyar Jog, 2014/4. 214-218. p.
[7] Vö. Kúria 4/2013. BJE
[8] Erre nézve lásd a Btk. 22. § (2) bek. szerinti szituációs jogos védelemre, a (3) bek. szerinti mennyiségi túllépésre, illetve a (4) bekezdésben meghatározott kitérési kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseket
[9] Vö. Kúria 4/2013. BJE I/1.
[10] Wolfgang Mitsch: Rechtswidrigkeit. in Jürgen Baumann – Ulrich Weber – Wolfgang Mitsch: Strafrecht Allgemeiner Teil. 11. Auflage. Verlag Enrst und Werner Gieseking, Bielefeld, 2003. 303. p.; Roland Felber: Die Rechtswidrigkeit des Angriffs in den Notwehrbestimmungen. C. H. Beck"sche Verlagsbuchhandlung, München, 1979. 85. p.

A TITKOS INFORMÁCIÓGYŰJTÉS ÉS A TITKOS ADATSZERZÉS

GARZULY Éva
PhD hallgató, osztályvezető ügyész
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Központi Nyomozó Főügyészség
E-mail cím: garzulye@gmail.com

A bűnüldözés elleni harc eszközei a titkos információgyűjtés, illetve a titkos adatszerzés, amelyek elsődleges, de hangsúlyozni kell, hogy nem egyetlen célja az, hogy a nyomozó hatóságok olyan információk, adatok birtokába jussanak, amelyek tervezett, jelentős tárgyi súlyú bűncselekmények - napjaink jellemző példájaként a terrorcselekmény elkövetését említeném - felderítését segítik elő. De ezen módszerek nem újkori találmányok, az állam bűnüldöző szervei ősidők óta alkalmazzák azokat a leplezett erőket és módszereket, amelyekkel titokban, a nyilvánosság mellőzésével végzik tevékenységüket. Természetesen nem lehet figyelemnek kívül hagyni, hogy mindezt a bűncselekményeket elkövető, általában szervezett(ebb) csoportok is eredményesen használják, gyakran olyan technikai háttér mellett, amelyről a nyomozó hatóságok még csak álmodni sem mernek. Ráadásul őket az emberi jogok és a jogállamiság garanciájaként megkövetelt törvényes szabályozás sem köti. Ezen jogi szabályok Magyarországon az 1990-es éveket követően kerületek nyilvános és mindenki által megismerhető jogszabályokban rögzítésre. Célszerű megemlíteni azonban, hogy az ezt megelőz időszakban sem hiányzott a titkosszolgálati eszközök alkalmazásának szabályozása, de azok titkos belügyminiszteri utasításokban voltak megtalálhatóak. Előadásomban elsődlegesen szeretnék egy rövid történeti áttekintést adni, majd beszélni kívánok a jelenleg hatályos törvényi szabályozás szerint felépített rendszerről, így elsődlegesen a titkos információgyűjtésnek a rendőrségről szóló, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényekben meghatározott szabályairól és az alkalmazható eszközökről. Kitérnék arra is, hogy egyes egyéb jogszabályok más hatóságokat, így például az ügyészséget, vagy akár az utóbbi időben az Európai Emberi Jogi Bíróság - Szabó Máté és Vissy Beatrix által kezdeményezett eljárás alapján 2016. január 12. napján hozott - ítéletében is szereplő Terrorelhárítási Központot mire jogosítanak fel, és milyen garanciális előírásokat kell betartaniuk. Mint elöljáróban már említettem, a titkos információgyűjtés főszabály szerint felderítési célt szolgál, azonban egyes bűncselekmények - tipikusan ilyenek a korrupciós jellegű deliktumok - bizonyításához nélkülözhetetlen, ezért indokolt beszélni arról, hogy mi a követendő, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (továbbiakban: Be.) meghatározott eljárás abban az esetben, ha a vádhatóság a titkos információgyűjtés eredményét bizonyítékként kívánja felhasználni. Ezzel kapcsolatban a gyakorlatban felmerülő nehézségekről, így különösen a célhoz kötöttség és haladéktalanság problematikájáról, egyes bírósági döntésekben megjelenő álláspontokról is beszélni kívánok, majd röviden az új büntetőeljárási törvény kodifikációja során kidolgozott, a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szabályozási koncepciójával foglalkozom. Ezt követően külön tartom indokoltnak a titkos adatszerzésre vonatkozó szabályok és alkalmazható eszközök ismertetését, figyelemmel arra, hogy a titkos információgyűjtésre a nyomozás elrendeléséig van törvényes lehetőség, a nyomozás elrendelését követően kizárólag titkos adatszerzés folytatható. Ezen túl a hatályos törvényi szabályozásra, azaz a Be. 201.§-ának (1) és (2) bekezdésében megtalálható kógens felsorolásra figyelemmel - szintén gyakorlati példák ismertetésével - arra is kitérnék, hogy milyen bűncselekmények esetében tartom indokoltnak a titkos adatszerzés alkalmazását, tekintettel arra, hogy ez a nyílt nyomozást nem pótolja, és nem is helyettesíti. Befejezésül a titkos adatszerzés eredményének megismeréséről, valamint annak bizonyítékként történő felhasználásáról kívánok beszélni, a hatályos jogi szabályozásban meghatározottak alapján.

Kulcsszavak: titkos információgyűjtés, titkos adatszerzés

A MAGYAR BÜNTETÉSI RENDSZER BÜNTETŐPOLITIKAI IRÁNYVONALÁRÓL

DR. GÓCZA Ágnes
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: goczaagnes@gmail.com

A magyar jogalkotónak a büntetési rendszer reformját illetően több büntető-igazságszolgáltatási koncepció elvárásának kellett megfelelnie, amelyek azon túl, hogy eltérő érdekeket fejeznek ki, a legtöbb esetben ellentétes irányba is hatnak. Egyrészt érvényesíteni kell a preventív szemléletet, amely elsősorban a társadalmi megelégedettség miatt indokolt. Másrészt a retributív szemlélet érvényesítése is elengedhetetlen, amivel kapcsolatban azonban problémát jelent a nyugat-európai és a hazai nézőpont közötti különbség. Harmadik irányvonalként pedig egyre inkább jelen van a resztoratív koncepció, amely az áldozati érdekeket tartja szem előtt. A vázolt három büntetőpolitikai irány közül az első a domináns, azaz a következetes szigor, a visszaeső elkövetők még szigorúbb büntetése, a szabadságelvonással járó joghátrányok körének bővítése valósult meg leginkább. A 2012. évi Btk. egészét, különösen a szankciórendszerét illető kormányzati törekvés az áldozatok védelme érdekében a törvény szigorára, a büntetési tételek növelésére, az életfogytig tartó szabadságvesztés többszöri alkalmazására irányul. A bűnelkövetők számára hatékony és visszatartó erejű büntetések kilátásba helyezésével kívánta elérni a Kormány Magyarországon a rend helyreállítását, az állampolgárok biztonságérzetének javítását. A jelenleg hatályos Btk.-val szembeni „egyik legfontosabb elvárás – a törvényjavaslat indokolása szerint – „a szigorúság, amely a tettarányos büntetőjogi szemlélet hangsúlyosabb megjelenítését jelenti a törvényben.” A hatályba lépett új Büntető törvénykönyv szankciótana jelentős módosításokat tartalmaz a büntetések tartamát, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, kizárását és megszüntetését, vagy az új szankciók körét illetően. A büntetések tartamának növelése, illetve a kedvezmények körének szűkítése mellett újabb szankciófajtákat is bevezetett a jogalkotó.

FARKASTÓL A SZOLGÁLATI KUTYÁIG

HORVÁTH Orsolya
PhD jelölt
Pécsi Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar
E-mail cím: horvath.orsolya@ajk.pte.hu

Ember és kutya kapcsolata sok ezer éves múltra tekint vissza. Az, hogy az embernek a legszorosabb kapcsolata a háziasított állatokon belül a kutyával alakult ki, nem véletlen. Ahhoz, hogy megértsük mit is várhatunk a szolgálati kutyáktól főként teljesítményükben a különböző szolgálati területeken (robbanóanyag-keresés, nyomkövetés stb.) meg kell vizsgálnunk milyen folyamatok vezettek odáig, hogy a kutya nemcsak hobbiállatként, hanem szolgálati társként is jelen van az életünkben. Számos elképzelés létezik a domesztikációra vonatkozóan, egy azonban bizonyos: a kölcsönös hasznok mentén alakulhatott csak ki ez a különleges kapcsolat, amely mára (sajnos) olyan mértékű változáson ment keresztül, hogy számos család, kutyatulajdonos számára az együttélés inkább szenvedés, mint valamiféle szimbiózis jellegű kapcsolat. A teljes genom feltérképezése a kutyáknak és a farkasoknak számos olyan új információt adott a tudománynak, amelyek alátámasztják a régészeti leletek által felállított hipotéziseket, vagy cáfolják azokat, esetlegesen újakat hoznak létre. A kutya háziasítása, a különböző régészeti leleteken alapuló domesztikációs helyek, folyamatok modellezése, valamint a modern genetikai vizsgálatok tehát újabb és újabb eredményekkel késztetik állandó vitára a kutatókat. A viselkedési változásokon, az évezredes tudatos szelekciónak köszönhetőem több olyan kutyafajta is versenybe száll a „legalkalmasabb" szolgálati kutya címért, amely nem is áll olyan távol őseitől viselkedésben. Az etológiai kutatások eredményeivel kiegészítve számos olyan új információt, tudást építhetünk napjaink modern kutyakiképzésébe, amely nemcsak az ember-kutya kapcsolat harmóniáját teremtheti meg, hanem sikeresen kamatoztatható a bűnüldözés szolgálatában is. Előadásomban tehát a fenti eredmények tükrében alternatív lehetőségeket, elgondolkodtató módszereket kívánok megemlíteni a kutya háziasításának történeti áttekintésén túlmenően.

Kulcsszavak: domesztikáció, háziasítás, szolgálati kutya

JOGÉRVÉNYESÍTÉS A NEMZETKÖZI SZERVEZETEK MUNKAJOGÁBAN

HRECSKA Renáta
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar
E-mail cím: Dr.h.renata@gmail.com

PhD-értekezésem témája egy, a magyar jogi szakirodalomban kevéssé feldolgozott terület: a nemzetközi szervezetek belső munkajoga. A különböző nemzetközi szervezetek általában egységesnek mondható foglalkoztatási joganyaggal dolgoznak, ez alól kivételeket képeznek az olyan szervezetek, amelyek tevékenységük okán speciális belső rendet határoznak meg – jó példa erre a NATO, amely tisztviselőit két – katonai és civil – kategóriába sorolja. A formális beosztások ellenére azonban elmondhatjuk, hogy a nemzetközi szervezetek – bár önálló nemzetközi jogalanyok – önmagában semmilyen különleges belső munkajogot nem alakítottak ki az elmúlt évtizedek során: főszabály szerint megfigyelhető, hogy a nemzetközi munkajogi standardokat és bevett normákat alkalmazzák bizonyos mértékű specializált szabályozással, amelynek köszönhetően a kialakult normarend leginkább a közszolgálati és a magánmunkajog fúziójára emlékeztet – természetesen az előbbi javára billentve az arányokat.
Értekezésem egyik fő részét képezi az alternatív vitarendezési eljárások (ADR) vizsgálata – ebből a szempontból a nemzetközi szervezetek széles körben határozhatják meg saját belső rendjüket. Ennek értelmében vannak nemzetközi szervezetek, amelyek egyáltalán nem ismernek hivatalos ADR-módokat, de ennek ellenkezőjére is találhatunk példát.
Izgalmas vizsgálati alapot adnak a különböző adminisztratív bíróságok joggyakorlatai, fontos következtetéseket vonhatunk le az egyes ítéletekben megfogalmazott hasonló és eltérő jogértelmezésekből. Lényeges kutatási lehetőséget nyújt mindemellett a kollektív munkajog működésének feltárása: a vonatkozó rendelkezési keretek általában megjelennek a belső szabályzatokban, azonban a valóságos önszervezési és érdekérvényesítési lehetőségek eltérőek lehetnek az egyes szervezetek gyakorlatában.

Kulcsszavak: jogérvényesítés, vitarendezés, nemzetközi szervezet, munkajog, tisztviselők

A MŰHIBAPEREK SAJÁTOSSÁGAI

DR. JÓZAN Flóra
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar
E-mail cím: jozanflora@gmail.com

1992 előtt évente csak néhány műhibaper indult Magyarországon, azóta évről-évre egyre több ilyen témájú per indul. Heti szinten hallhatunk egy-egy műhibaperről a kommunikációs csatornákon keresztül és a régi „gyakorlattól" eltérően gyakrabban végződnek a beteg vagy a hozzátartozó pernyertességével. Előadásomban a műhibaperek sajátosságait szeretném bemutatni jogesetek felvonultatásával.
A hatályos szabályozás alapján amennyiben valamilyen peren kívüli eljárásra, elsődlegesen mediációra nem kerül sor, vagy az nem vezet eredményre, akkor a felek jogvitájukat csak műhibaperek keretei között rendezhetik ennél fogva a perbeli különbségek vizsgálata indokolt.
Prezentációm első felében a magyar orvosi felelősségi jog kialakulását mutatom be, kitekintve az „orvosi műhibának" mint fogalomnak az átalakulására.
A téma tényleges sajátosságait kiemelve beszélni kell először a felekről a nevezett perekben. A műhibaperekben felperesként a sérelmet szenvedett betegek, a betegek illetve az elhunytak hozzátartozói továbbá a beteg által indított perekben – értelem szerűen a beteg elhalálozása esetén – a beteg jogutódai állnak. Alperesként jelen perekben a kórház vagy a magánorvos illetve a kórház és magánorvos együttesen is perelhető. Ezen felül fontos megemlíteni, hogy az orvosok együttesen perelhetők a szakszemélyzettel, továbbá az általuk igénybe vett más egészségügyi dolgozókkal.
A műhibaperekben előterjesztett kereseti kérelemnek speciális tartalma illetve mellékletei vannak, kuriózuma, hogy a keresetlevelek, a kereseti kérelmek alátámasztására már a beadáskor bizonyítékokat tartalmaznak, de ez nem volt mindig így..
Előadásom második nagyobb egységében és egyben záró részében az egészségügyi szolgáltatások során keletkező műhibák csoportosítását mutatom be jogesetek alapul vételével. Bármilyen egészségügyi szolgáltatások során keletkező műhibákat két nagyobb csoportra oszthatjuk. Az egyik csoport a szakterülettől független általános műhibák a másik pedig a szakterülettől függő egyedi műhibák. A „rendszer megalkotója" Simon Tamás: Típusműhibák általában – avagy amikor már ugrani is tanítja a gazellát az oroszlán.
Úgy gondolom a téma aktualitása miatt szükségszerű egy áttekintés ezen felül a többi „pertípustól" eltérő lényegi különbségek bemutatása és egyben vizsgálata.

Kulcsszavak: orvosi műhiba, felelősségi jog, peres felek, egészségügyi szolgáltatások

AZ EJEE 3. CIKKÉBŐL A HATÓSÁGOKRA HÁRULÓ KÖTELEZETTSÉGEK

JUHÁSZ Andrea Erika
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: juaner.andrea@gmail.com

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) 3. cikke mondja ki a kínzás, valamint az embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát.
A nevezett cikk a fogvatartottak oldalán keletkeztet egy abszolút érvényű jogot, míg a bántalmazásukkal kapcsolatos kérdések vonatkozásában háromféle kötelezettséget keletkeztet a tagállamok számára:

1. negatív kötelezettséget;
2. pozitív kötelezettséget;
3. eljárásjogi kötelezettséget.

Ad 1. A negatív kötelezettség lényege az, hogy bizonyos esetekben a hatóságoknak kényszerítő eszközt kell igénybe venniük, amennyiben az a fogvatartott ellenállásának megtörése érdekében szükséges.
Ad 2. A pozitív kötelezettség akkor jelenik meg, amennyiben a bántalmazó nem hivatalos személy, hanem magánszemély, és a hatóság feladata az abúzus megelőzése, illetve adott esetben a megakadályozása.
Ad 3. Az eljárásjogi kötelezettség az EJEE 13. cikkétől (hatékony jogorvoslathoz való jog) függetlenül azt a kötelezettséget keletkezteti, hogy a hatóságoknak hatékony, alapos, valamint gyors nyomozást kell lefolytatniuk, amennyiben alapos gyanú merül fel arra vonatkozóan, hogy valamely fogvatartottat bántalmazták. Ez a kérdés egyúttal azt is jelenti, hogy az EJEE 3. cikkét el kell határolni a 13. cikktől.
Előadásomban először rávilágítok arra, hogy a fogvatartottak bántalmazásának milyen esetei lehetnek, illetve azok az EJEE 3. cikkében meghatározott mely bánásmódot sérthetik.
Ezt követően részletezem a fent említett kötelezettségeket. A kifejtés során bemutatom a nemzetközi, illetve hazai instrumentumok releváns szabályozását, valamint a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság ajánlásait. Majd a megfelelő szemléltetés érdekében jogeseteket ismertetek az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogából.
Előadásomban külön kitérek a strasbourgi testület magyar vonatkozású ítéleteire is, valamint megemlítek néhány ügyet az anonim bírósági határozatok tárában közzétett egyedi döntésekből.

Kulcsszavak: EJEE 3. cikk; embertelen és megalázó bánásmód; Emberi Jogok Európai Bírósága; hatóságok kötelezettségei

SZEMÉLYISÉGI JOGSÉRTÉSEK AZ ORVOS-BETEG VISZONYBAN – SZEMELVÉNYEK AZ EGYES NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI BÍRÓSÁGOK GYAKORLATÁBÓL

DR. KÉMERI Zsófia Eszter
PhD hallgató, egyetemi tanársegéd
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: kemeri.zsofia@gmail.com

Az utóbbi 10-15 évben fokozott igény keletkezett az orvosi kérdések etikai szemszögből való megközelítésére. Az orvos-beteg viszonyban egyre gyakrabban merülnek fel olyan nehéz kérdések, melyek az ember lényét érintik, így amennyiben az orvosi etikában felmerülő dilemmákkal kívánunk foglalkozni, úgy nem maradhat ki ebből a körből a személyiségi jogok vizsgálata sem. Nap mint nap találkozhatunk olyan esetekkel az orvos-beteg viszonyban, amikor érdekek ütközése esetén kényszerűen megtörténik a személyiségi jogok megsértése, valamint egyre hangsúlyosabb az a tény, hogy az orvostudomány fejlődése általi vívmányok olyan új kérdéseket hordoznak magukban, melyek kiemelkedően érintik az ember személyhez fűződő jogosultságait. Vitathatatlan, hogy az orvosi titoktartás intézménye már a korai időkben vetett fel személyiségi jogsértésekkel kapcsolatos kérdéseket, viszont kétségtelen, hogy a helyzet az egyéni autonómia határainak kiszélesedésével, valamint az orvostechnológia dinamikus fejlődésével változott meg igazán. Az utóbbi évek tapasztalatai szerint a terhességmegszakítással élni kívánó anya önrendelkezési joga és az eutanáziát támogató beteg emberi méltósága lassan háttérbe szorulnak mindazon kutatási eredmények által felvetett személyiségi jogokkal, melyeket a testen kívüli embriók, szövetek, sejtek, génkutatások és DNS vizsgálatok vetnek fel. Ezek az új eljárások egytől egyig az egyének személyiségi jogához fűződő etikai kérdéseket vetnek fel. A személyiségi jogok tehát erősen kapcsolódnak az emberi lét minőségéhez, melyet manapság komolyan fenyegetnek a biológiához és gyógyításhoz kapcsolódó tudományos felvetések. Alapvető célom, hogy megvizsgáljam a személyiségi jogsértésekkel kapcsolatos joggyakorlatot az orvos-beteg viszonyban mind a nemzeti bíróságok, mind pedig a strasbourgi emberi jogi bíróság gyakorlatában annak érdekében, hogy rávilágítsunk: újabb és újabb nem nevesített személyiségi jogok kerülnek terítékre, amelyre vonatkozóan feltétlenül szükséges kialakítanunk egy univerzálisan megosztott, kulturális különbségektől független értékítéletet, mely egy egész emberiségre vonatkoztatható.

Kulcsszavak: orvosi etika, személyiségi jogok, emberi méltóság, strasbourgi bíróság

AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÓ ÉS A BETEG KÖZÖTTI JOGVISZONY MAGÁNJOGI JELLEGE A MAGYAR JOGBAN

KISS János Márk
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

Az egészségügyi szolgáltató és beteg között létrejövő, egészségügyi szolgáltatás nyújtására irányuló jogviszony a hazai jogtudomány képviselői körében kialakult álláspont szerint polgári jogi szerződéses kötelék. Ez utóbbi megállapítást elsősorban az egészségügyi szabályozás egyes megoldásai támasztják alá. Az Eütv.[11] ugyanis elődjétől[12] eltérő módon az egészségügyi ellátás körébe tartozó, valamint az ahhoz kapcsolódó egyéb tevékenységeket – polgári jogi terminológiát alkalmazva – szolgáltatásnak minősíti. A törvény részletesen szabályozza továbbá az egészségügyi szolgáltatásban résztvevők és a betegek jogait, illetve kötelezettségeit, amelyeket áttekintve a felek autonómiája, egyenjogúsága és mellérendeltsége rajzolódik ki.[13]

Az egészségügyi szolgáltatás nyújtása során a betegnek okozott kárral, nem vagyoni sérelemmel összefüggő bírói gyakorlat a kártérítési, sérelemdíj iránti igények megalapozottságának vizsgálata során azt veszi alapul, hogy az egészségügyi szolgáltató és a beteg között – társadalombiztosítási elemekkel is átszőtt – szerződéses kapcsolat jön létre.[14] Az Eütv. 2010-ben történt módosítását követően pedig már jogszabály rögzítette, hogy a fenti kárigények elbírálásakor az 1959-es Ptk.[15] szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A 2014. március 15-én hatályba lépett Ptk.[16] azonban – a kontraktuális felelősségi szabályait az üzleti élet szereplőhez, azok jogviszonyaihoz igazítva[17] – megszüntette a kontraktuális és a deliktuális felelősség szabályai közötti, a felelősség alapját és a kimentési okokat érintő „átjárót", melynek következtében a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályainak a fenti jogviszony vonatkozásában történő további alkalmazása, figyelemmel az orvos-beteg kapcsolat sajátosságaira nem kívánatos eredményekhez vezetett volna, egyfajta objektív felelősséget keletkeztetve az egészségügyi szolgáltató oldalán. A Ptk. hatálybalépésével egyidejűleg szükségessé vált az Eütv. módosítása, amely nyomán jelenleg a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai alkalmazandók az egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggésben felmerült kárigények és személyiségvédelmi igények vonatkozásában.

A felelősség szempontjából így már nincs jelentősége az egészségügyi szolgáltató és a beteg között fennálló jogviszony szerződéses jellegének. Előadásom keretei között az egészségügyi szolgáltatók működésének jogi kereteit és a fenti jogviszony és az egyes szolgáltatások sajátosságait áttekintve arra keresem a választ, hogy mely helyzetekben, illetve ellátások esetén járhat mégis előnyökkel az orvos-beteg kapcsolat szerződés jogviszonyként történő definiálása, illetve kívánatos-e a külföldi jogokban (pl. Németország) ismert „kezelési szerződést" önálló szerződéstípusként szabályozni a magyar jogrendszerben.

[11] 1997. évi CLIV törvény az egészségügyről (Eütv.)
[12] 1972. évi II. törvény az egészségügyről
[13] Jobbágyi Gábor: Orvosi Jog, Szent István társulat, Budapest, 2011., 37. oldal
[14] BDT 2008.36; 2009.6.; 2010.186 stb.
[15] 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (régi Ptk.)
[16] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
[17] Hidvéginé Adorján Lívia, Sáriné Simkó Ágnes: Műhibák és kártérítési perek az egészségügyben, Budapest, 2013., Medicina 45. o.

JOGELLENES GYERMEKELVITELI ÜGYEK AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK GYAKORLATÁBAN

KISS-KONDÁS Eszter
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi Tanszék
E-mail cím: -

A téma jelentősége és aktualitása napjainkban kétségtelen: a közelmúltban, különösen az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt a szülői felelősséggel, s ezen belül is a gyermekek jogellenes elvitelével illetve visszatartásával kapcsolatos ügyek száma világszerte.
Az Európai Unióban közel 122 millió házasságot tartanak nyilván, ebből 16 millió tekinthető nemzetközinek [1] (hiszen könnyebben köt ismeretséget két különböző országból származó ember, akik adott esetben később összeházasodnak, gyermekük születik stb.), másrészt a házasságok felbomlásának növekvő száma is hatással van az ilyen ügyek gyarapodására − az Unióban 2007-ben 2,2 millió volt a házasságkötések száma, a bontóperek száma pedig meghaladta az 1 milliót.[2] A nemzetközi családjog területén a jogellenes gyermekelviteli ügyeknek kiemelkedő jelentősége van, ezt bizonyítja az a statisztika is miszerint 2008-ban az Európai Unió tagállamaiból összesen több mint 1000 visszavitelre irányuló kérelem érkezett.[3]
A családok felbomlása esetében az együttműködés különösen fontos ahhoz, hogy biztonságos jogi környezet jöjjön létre annak érdekében, hogy a gyermekek tarthassák a kapcsolatot a felettük szülői felügyeletet gyakorló és esetlegesen egy másik tagállamban élő személyekkel.
A jogellenes elvitel problémájának jelentőségét felismerve nemzetközi és Uniós szinten is születtek szabályozások a probléma megoldására, kutatásom során elsősorban a Hágai Gyermekelviteli Egyezményt[4] és az új Brüsszel II. Rendeletet[5] vizsgálom.
Az Európai Unió Bírósága elé került ügyek tekintetében már korábban is megfigyelhető volt számos olyan jogalkalmazási, jogértelmezési probléma, amelyek a határon átnyúló családjogi ügyek gyakorlatában a legnehezebben megválaszolható értelmezési kérdéseket vetik fel. Ezek főként a rendeletek tárgyi, személyi hatályával, kapcsolóelveivel: a szokásos tartózkodási hellyel, ill. az állampolgársággal, az ideiglenes és védelmi intézkedések gyakorlatával, ill. a rendeletek univerzális hatályával, egyetemes alkalmazásával, közrendi vonatkozásokkal voltak összefüggésben. Az Európai Unió Bírósága legfrissebb joggyakorlatának megállapításaiból azonban kiderül, hogy olyan rendelkezések, amelyekről azt gondolhattuk, hogy az uniós joggyakorlat mellett a hágai joggyakorlat is megfelelő támpontokat szolgáltatott azok megfelelő értelmezéséhez, további vizsgálódást, és fontos összefüggések feltárását igénylik.[6]
Az előadásomban ilyen problémákat kívánok megvilágítani egy-egy eset bemutatásával.

---

[1] Wopera Zsuzsa: Az európai családjog kézikönyve, HVG-ORAC, Budapest, 2012., 15. o.

[2] Wopera Zsuzsa: Az európai családjog kézikönyve i.m.: 15. o.

[3] http://www.hcch.net/upload/wop/abduct2011pd08ae.pdf (a letöltés ideje: 2016.02.20.)

[4] Hivatalosan: A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980.évi október 25. napján kelt szerződés.

[5] Hivatalosan: A Tanács 2201/2003/EK Rendeletét- a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

[6] Wopera Zsuzsa: A gyermek szokásos tartózkodási helye és a jogellenes elvitel, visszatartás összefüggései a legújabb európai bírósági joggyakorlatban, Decem anni in Europaea Unione II., Európai és nemzetközi jogi tanulmányok, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015, 10. o

A PLEVEN-TERV ÉS A KÖZÖS EURÓPAI HADSEREG GONDOLATA

DR. KLEMM Dávid
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: klemice@gmail.com

Az Amerikai Egyesült Államok szembesülve az 1950-ben kitört koreai háború által okozott problémákkal, felvetette a Német Szövetségi Köztársaság újrafelfegyverzésének szükségességét. A múltbéli francia-német ellentét még mindig fennállt, és annak ellenére, hogy régi ellensége megosztott lett, Franciaország továbbra sem tett le a Saar-vidékről. A nyugatnémetek újrafelfegyverzése pedig újból erősítette a régi ellentétet a franciák szemében. A Pleven-terv a franciák megoldáskeresésének egyik válasza volt, egyfajta kisebbik rossz, mely a közös európai hadsereg felállítását célozta, egy európai hadügyminiszter vezetésével. Az Európai Védelmi Közösséget létrehozó terv azonban több olyan akadályba ütközött, mely végül a végét jelentette. A közösséget megalapító szerződést hat tagállam (NSZK, Franciaország, Olaszország, Benelux-államok) írta alá 1952-ben, ám mivel végül pont az ötletgazda Franciaország sosem ratifikálta a szerződést, így sosem lépett hatályba. Az NSZK a gazdasági fejlődés útjára lépett 1951-től, ám a francia gazdaság folyamatosan gyengült. A franciák helyzetét az indokínai gyarmati háború is negatív irányban befolyásolta, mely végül a francia csapatok megadásával zárult. Franciaország életében kettős válság keletkezett, egyik részről az indokínai helyzet, másik részről pedig az Európai Védelmi Közösség. A brit álláspont egyértelművé tette, hogy a közösség francia vétója ellenére is meg fog történni a nyugatnémet újrafelfegyverzés. 1954-ben került sor a francia Nemzetgyűlés azon ülésére, melynek során arról szavaztak nemmel, hogy egyáltalán tárgyaljanak-e a szerződésről. Ez lett az Európai Védelmi Közösség bukása. A nemzetekfeletti jelleg, valamint a szuverenitásról való valamilyenszintű lemondás is felmerült, mint nehézség, de a végét Franciaország gyengesége okozta.

Kulcsszavak: Pleven-terv, Európai Védelmi Közösség

A PAKSI ATOMERŐMŰ BŐVÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS JOGI KÉRDÉSEK

DR. KOCSIS Bianka Enikő
PhD hallgató, jogász
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: civkbius@uni-miskolc.hu

Magyarország energia termelésének szempontjából a Paksi Atomerőmű különösen nagy jelentőséggel bír, hiszen a hazánkban megtermelt villamos energia több mint 50 százalékát biztosítja. Az atomerőmű jelenleg 4 blokkból áll, melyből kettő már megkapta az üzemidő hosszabbításhoz szükséges engedélyeket, azonban a 3. és 4. blokkok üzemidejének meghosszabbítására irányuló engedélyezési eljárások még jelenleg is tartanak. Emellett a villamosenergia-ellátás zavartalanságának garantálása érdekében folyamatban van az erőmű bővítése is. A 2014. január közepén bejelentett orosz-magyar kormányközi megállapodás szerint a Paksi Atomerőmű telephelyén két új, egyenként 1200 megawatt elektromos teljesítményű blokk épülhet, amelyek várhatóan a 2020-as évek végén kezdik meg az energiatermelést. Az atomerőmű efféle fejlesztése számos jogi kérdést vet fel. Ugyanis ehhez a két irányú fejlesztéshez például több engedélyezési eljárás lefolytatása is szükséges, melyek közül a legfontosabbak a következők: telephely-vizsgálati és program engedély, a környezetvédelmi engedély, a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal elvi engedélye, a telephely engedély, illetve a létesítési engedély beszerzésére irányuló eljárások. De jogi problémákat vet fel például a bővítés finanszírozása is. Ezt tükrözi, hogy az Európai Bizottság kötelezettség szegési eljárást indított Magyarországgal szemben, hogy megvizsgálja, a beruházás megfelel-e az uniós közbeszerzési szabályoknak, nem minősül-e esetleg tiltott állami támogatásnak. Amint az látható, számos jogi kérdés vetődik fel az atomerőmű bővítése, illetve a meglévő blokkok üzemidejének meghosszabbítása kapcsán. Előadásomban tehát ilyen és ehhez hasonló problémák felvetésére, elemzésére vállalkozom. Mindezt a vonatkozó joganyag ismertetése révén kívánom megtenni a minél alaposabb jogtudományi szempontú elemzés érdekében.

Kulcsszavak: Paksi Atomerőmű, atomenergia, villamos energia, engedélyezés, bővítés

DEFINING DEMOCRACY: A ROLE FOR INTERNATIONAL LAW?

Gergő KOCSIS
PhD student
University of Pécs
E-mail address: gergokocsis@yahoo.com

The changes in the early 1990s in Europe after the Cold War have brought with them a new approach to democracies and democratic assistance. We have seen the rise in number of more democratic states according to the different democracy indexes by such think tanks as the Economist Intelligence Unit and NGOs such as Freedom House. As to help the democratization of developing countries the international community has created new tools that can serve this purpose, these include international development cooperation projects and most notably the election monitoring mechanisms. These developments clearly express the international communities strong support for democracy as the most preferable internal political system of a state.

The clear preference for democracy, the international efforts to promote the democratization of states and the tools that the international community has been using in the past quarter of a century to help the development of democratic governance all lead to the hypothesis that we must be able to define democracy. Defining democracy has in the past centuries been more of a political theory question, rather than legal. One of the key reasons that democracy has more widely been discussed in political theory is that the choosing of the political system of a state is an integral part of its sovereignty, with which international law traditionally does not interfere. However, in the past decades democracy has started to emerge in international law and with the spreading of the norm of the democratic political system it has appeared in the international legal instruments of the United Nations, the Council of Europe, The European Union, the Organization of American States and the OSCE. These international laws have created the framework for democratic assistance and monitoring mechanisms such as the widespread phenomenon of election observation making it easier to rank states as more or less democratic. Thus it is the purpose of this paper to present the appearance and the definition of democracy in the major international legal documents.

Keywords: democracy, international law, political rights, electoral rights

A FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐ MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK HIÁNYA A MUNKAERŐ-PIACON

KOVÁCS Dominika
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
E-mail cím: -

A megváltozott munkaképességű személyek[18] helyzetének, ellátásának és integrációjának kérdései már évtizedek óta megoldást kívánó területek hazánkban. Ez többek között annak köszönhető, hogy a magyar társadalom egy igen jelentős része érintett. A KSH 2011-es adatai szerint 767 ezer személy[19] minősült megváltozott munkaképességű személynek. Ez a kimagaslóan magas szám maga után vonta a jogi szabályozás szükségességét, mind ellátásuk, mind integrációjuk tekintetében. Már a 2008-as évben az addig elsősorban pénzbeli, passzív ellátórendszeren belül paradigmaváltás következett be, mivel céllá vált azon személyek munkaerő-piacra történő visszavezetése, akik rehabilitálhatónak minősültek. Ezt követően pedig a munkáltatói oldalt érintő, szintén a megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piacra történő visszavezetésének erősítését, felgyorsítását szolgáló intézkedésnek szánták, hogy a rehabilitációs hozzájárulás összegét 2009-ben 177.600-ról 964.500 forintra emelték. Döntően ennek is köszönhető, hogy 2009-et követően a munkáltatók számára pénzügyi érdekké vált a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása.
A megváltozott munkaképességű személyek esetében is igaz, hogy a munkáltatók felsőfokú végzettséggel rendelkezőket is keresnek. Hiszen akár a cégük profilja követelheti meg a felsőfokú végzettségű személyeket, akár az, hogy a vállalati sokszínűség jegyében, az alapfokútól a felsőfokú végzettségi szintet megkövetelő munkakörökig szeretnének foglalkoztatni megváltozott munkaképességű személyeket. Az említett személyi kört foglalkoztatni kívánó munkáltatók azonban nehéz helyzettel találják szemben magukat, mikoris felsőfokú végzettséget kívánó munkakör betöltésére szeretnének megváltozott munkaképességű személyeket felvenni. A munkáltatói oldalon felmerülő probléma, hogy az általuk megkívánt iskolai végzettséggel, és munkatapasztalattal rendelkező megváltozott munkaképességű személyt nem találnak.[20]
Munkámban arra keresem a választ, hogy a magas számú, megváltozott munkaképességű személyi körön belül miért nem találnak a munkáltatók számukra megfelelő, felsőfokú végzettséggel rendelkező megváltozott munkaképességű munkavállalókat; miközben a hazai jogi szabályozás nem gátolja a fogyatékkal élő személyek főiskolai, egyetemi tanulmányainak folytatását.

[18] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény által meghatározott definíció alapján használjuk jelenleg a megváltozott munkaképességű személy elnevezést. A korábbi ellátórendszerek rokkantsági nyugdíjas, baleseti rokkantsági nyugdíjas, egészségkárosodott személyek elnevezésekkel éltek.
[19] KSH 2012 Megváltozott munkaképességűek a munkaerő-piacon. KSH. Budapest, 2012. 6. o. http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/megvaltmunkakep.pdf (Letöltés: 2016. január 10.)
[20] Lásd például Tardos Katalin: Jó gyakorlatok a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatására. KULTÚRA ÉS KÖZÖSSÉG. IV. folyam IV. évfolyam 2013/I. szám 73. o. http://www.hrportal.hu/download/megvaltozottmunkakepesseg.pdf (Letöltés: 2016. január 18.)

UCC HATÁSOK A MAGYAR BIZTOSÍTÉKI JOGBAN

KOVÁCS Krisztián
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: kovacs.krisztian@jak.ppke.hu

Magyarországon az új Ptk. elfogadásával, majd hatálybalépésével egy, az addigiaktól gyökeresen eltérő biztosítéki rendszert vezettek be. A Hitelbiztosítéki Nyilvántartás alapját az amerikai *Uniform Commercial Code* 9. cikkelye (valójában: könyve) nyújtotta. A UCC tulajdonképpen a mai napig az egyetlen kontinentális értelemben vett kodifikáció az angolszász világban. A UCC 9. könyve nem differenciál az egyes biztosítéki formák között: bármilyen ügylet ölthet biztosítéki jelleget, s kaphat egyúttal mintegy dologi hatályt, ha betartják a UCC-ben megkövetelt eljárást. A 9. könyv kizárólag az ún. *personal property*-vel foglalkozik (ebben az ingatlanokon kívül minden megtalálható), az ingatlanokhoz kapcsolódó joganyag továbbra is a *common law*-ból származik. A könyv jellegzetessége az ún. „*filing system*"; ebben a rendszerben az egyes biztosítéki jogokról a nyilvántartás csak egy figyelmeztetést tartalmaz, magáról a jogról nem derül ki semmi – az ún. *debenture*-t nem kell (nem lehet) csatolni a bejegyzéshez. Szembe megy ez a magyar közjogi hagyományokkal, ahol egyrészt a rendszer szinte mindig közhiteles volt, másrészt a bejegyzésnek része volt az ún. *debenture* (biztosítéki okirat) is. Az amerikai rendszerben a biztosítéki jog dologi hatályához ún. *perfection* is szükséges, melyet 4 módon lehet elérni: birtokbavétellel, bejegyzéssel, kontrollal, illetve egyes jogoknál ez automatikusan megtörténik. A Ptk. is ugyanezt a rendszert vette át: a nem lajstromozott ingó dolgokon ezekkel a módokkal lehet biztosítéki jogot alapítani. Kézizálognál a magyar „*perfection*" módja a birtokbavétel, jelzálognál a bejegyzés, a törvényes zálogoknál automatikusan történik, míg óvadék esetén ez irányításszerzéssel is megtörténhet. A UCC-rendszer bevezetése nagy érvágás volt a közjegyzőknek: feleslegessé tette a biztosítéki szerződések közokirati formában történő megkötését, valamint az eddigi, ügyértékhez igazodó munkadíj helyébe fix munkadíj került. Az új Ptk. küszöbön álló módosítása, a biztosítéki rendszer újbóli átírása aktuálissá teszi azt a kérdést, hogy alapjaiban elhibázott ötlet volt-e az amerikai rendszer bevezetése, vagy csak sokkal több (legalább valamennyi) időt és energiát kellett volna arra szánni, hogy a jogásztársadalommal megismertessék az új rendszert, s bevezetésének indokait.

Kulcsszavak: Biztosíték, zálogjog, nyilvántartás, Ptk

A SZEMÉLYISÉGI JOGI VÉDELEM FEJLŐDÉSE HAZÁNKBAN

DR. KŐMÜVES Barbara
PhD hallgató, jogász szak
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: komuvesbarbara1@gmail.com

Előadásom központi témája a személyiségi jogok védelmének kialakulása és fejlődése hazánkban a különböző jogpolitikai változások és törvénymódosítások elemzése által.
A személyiségi jog védelme világszerte egyre jelentősebbé válik, így Magyarországon is egyre erősebb jogpolitikai hangsúly esett és esik mai napig a kérdésre.
A magyar magánjogban a személyiségi jog kevésbé erőteljesen jelent meg, mint más európai országokban (pl. Franciaországban). A magyar jogtudományban sokáig vitatott volt, hogy a személyiségi jog védelmét a magánjognak kell-e biztosítania és alapvető kérdés volt, hogy egyáltalán tartozhat-e a polgári joghoz. A polgári jogi személyiségi jogok fejlődése során megfigyelhető egy erőteljes politizálódás, emiatt a személyiségi jogokat az egész jogi, ezen belül is polgári jogi fejlődésbe kell illesztenünk.
A személyiségi jogi védelem megteremtődéséhez egyaránt szükséges a jogalkotónak anyagi és eljárásjogi szabályokat alkotnia, ehhez azonban feltétlenül szükséges a személyiségi jog elismerése és meghatározása, valamint annak megsértése esetén az ahhoz kapcsolódó adekvát szankciórendszer kialakítása.
A jelenleg hatályos szabályozás a személyiségi jogvédelem biztosítását az általános személyiségi jogi, a sajtó-helyreigazítási, a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránti, a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti perek megindíthatóságában kívánja biztosítani.
A kutatás történeti fejlődésének mérföldkövei többek közt: az 1914. évi XIX. törvénycikk a sajtóról, az 1959. évi Ptk., annak 1977. évi módosítása, a 2009-es Ptk. javaslat, valamint a 2013. évi V. törvény.
A kutatás eredménye, hogy a személyiségi jogokat érdemes a polgári jogi fejlődés egészébe illeszteni. Amennyiben a személyiségi jogi védelmet vonjuk vizsgálat alá, az számos esetben leválhat a szubjektív jogsérelem megállapításáról, hatása nem csak az egyénre, hanem a joggyakorlatra is meghatározó lehet.

Kulcsszavak: polgári eljárásjog, személyiségi jog, jogvédelem

A HÁZASSÁGI VAGYONJOGI SZERZŐDÉSEK SZABÁLYOZÁSA A NÉMET ÉS MAGYAR JOGBAN

DR. KRISTON Edit
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék
E-mail cím: kristonedit01@gmail.com

„A házasság is gazdasági kapcsolat…" – mondja ezt Füst Milán. Különösen igaz ez a mai társadalomban, ahol a felgyorsult és változó élethelyzetek újszerű megoldásokat hoznak magukkal. A házasság érzelmi oldalán továbbél a tradicionalitás, ám a gazdasági nézőpontok igencsak megváltoztak. Ha egy pár úgy dönt, hogy összeházasodik, előtérbe kerül a felek anyagi helyzetének vizsgálata, különösen ott, ahol eltérő vagyoni viszonyok jellemzőek. Gondolkodóba esnek, mi lesz ha…? Szükséges-e mindent beadni a közösbe, vagy a külön kassza kedvezőbb megoldást jelenthet? Ha a házasság véget ér, kinek mi jár? Ezek voltak azok a kérdések többek között, amelyek életre hívták a házassági vagyonjogi szerződés intézményét.
Ezek voltak azok a kérdések többek között, amelyek életre hívták a házassági vagyonjogi szerződés intézményét, hiszen ezen megállapodásoknak időről időre egyre nagyobb szerepe lett a társadalomban. A felek igyekeznek vagyoni viszonyaikat a saját elképzeléseiknek megfelelően meghatározni, szemben a jogszabályok kínálta lehetőségekkel. A 2013. évi V. törvény jelentősen bővítette a házassági vagyonjogi szerződésekre vonatkozó szabályanyagot, egyfelől a társadalmi változások figyelembe vételével, másrészt a bíróságokon kialakult joggyakorlat követelményeinek szem előtt tartásával.
A házassági vagyonjogi szerződések sajátossága, hogy nem csak családjogi jogintézményként kell rá tekintenünk, hanem a kötelmi jogi szerződések egyik speciális fajtájaként, hiszen a kötelmi jellege megkérdőjelezhetetlen. Maga a jogalkotó is kihangsúlyozta a Polgári Törvénykönyv indoklásában ennek a jelentőségét, hiszen kimondta, hogy minden olyan kérdésben melyet a Családjogi Könyv normái nem szabályoznak a házassági vagyonjogi szerződések tekintetében, arra a kötelmi jog szabályait kell alkalmazni.
Akár a korábbi, akár a ma hatályos Polgári Törvénykönyvet alapul véve elmondhatjuk, ezen joganyagok kialakulására nagy hatást gyakoroltak a német BGB rendelkezései is. Nincs ez másképp a családjogi normák tekintetében sem, mely ma már mindkét kódexnek részét képezi. Éppen ezért szükséges lehet a két joganyag összehasonlító elemzése, melynek eredményeként egy átfogó képet kaphatunk a házassági vagyonjogi szerződések szabályainak magyar és német jogi megoldásairól.

Kulcsszavak: polgári jog, családjog, házassági vagyonjog, házassági vagyonjogi szerződés, német jog

ADJUNK SZÓT A GYERMEKNEK - A GYERMEKEK ÜGYVÉD ÁLTALI KÉPVISELETE A CSALÁDJOGI PEREK SORÁN

DR. KUNDRÁK Villő
E-mail cím: -

Napjainkban Magyarországon minden második házasság válással végződik. A válások legnagyobb áldozatai pedig a gyermekek, hiszen a család nyújtja számukra azt a biztonságot és védőhálót, amely személyiségük harmonikus kibontakozásához és egészséges felnőtté válásukhoz nélkülözhetetlen. Ezért ennek a mikroközösségnek a felbomlása a gyermekek számára hatalmas krízist okoz. A 2014. év során több mint 17.000 gyermeknek kellett szembenéznie és megküzdenie szülei válásával.
A gyermekjogok az 1970-es évek végén, az 1980-as évek elején, az emberi jogok nemzetközi védelmének fejlődésével láttak napvilágot. Ekkor került megfogalmazásra, hogy a gyermekeknek önálló érdekeik és jogaik vannak, amelyek a felnőttek, legfőképpen a szüleik jogaival és érdekeivel nem feltétlenül azonosak, így azoktól elkülönítve kezelendőek. Megjegyzendő azonban, hogy a legfontosabb emberi jogi egyezmények (az ENSZ Alapokmánya, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya), hogyha nem is tartalmaznak konkrét rendelkezéseket a gyermekekre vonatkozóan, széles alapot nyújtanak a gyermekjogok védelmére. Előadásomban az emberi jogi egyezményeknek a gyermekekre is vonatkoztatható alapelveit, valamint az 1989-es Gyermekjogi Egyezményt elemzem, végül kitérek a legfontosabb hazai törvényi rendelkezések vizsgálatára is.
Az elemzettekből következően kérdésként vetem fel, hogy a gyermekjogokat illetően lefektetett jogszabályi környezet ellenére a családjogi perek során miért éppen a leginkább védtelen és rászorultabb személy az, aki hazánkban nem rendelkezik önálló ügyvédi képviselettel. Ez nem minden jogállamban van ekképpen. Többek között Kanadában, valamint több észak-amerikai államban a gyermek önálló ügyvéddel rendelkezik. Előadásom központi részében Kanada, valamint Ontario államának a gyermekek ügyvédi képviseletére vonatkozó szabályozását veszem górcső alá.
Az idézett államok jogszabályrendszerének bemutatását és elemzését követően megvizsgálom előnyeiket, valamint kifejtem azzal kapcsolatos álláspontomat, hogy melyik jogszabályrendszert találtam a legmegfelelőbbnek arra, hogy a gyermek legfőbb érdeke a családjogi perek során biztosítva legyen.

A JOGVITÁBAN ÉRINTETT FELEL KÖZÖTTI KÖZVETLEN TÁRGYALÁS KÉRDÉSE A NEMZETKÖZI JOGBAN

LÉSZAI-KOVÁCS Orsolya
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: leszaiorsolya@yahoo.com

A témám a nemzetközi közjogban felvetődött jogviták békés rendezése közvetlen úton, ezzel kizárva a mediálás és bírói úton történő vitarendezési lehetőségeket.
Dolgozatomban először meghatározom a jogvita fogalmát, különbséget téve az érdekkonfliktus és jogvita között, bemutatva több megközelítési lehetőséget. Itt röviden kitérnék a felek magatartási kötelezettségeire (gyors és méltányos megoldás kérdése és ezek ellentéte bizonyos esetekben) és az ehhez kapcsolódó nemzetközi jog alapelveire (jóhiszeműség, együttműködés, szuverén egyenlőség), kiemelve a viták megelőzésének kötelezettségét.
Továbbá a viták békés rendezésének a tartalmi elemeire térnék ki és ezeket röviden vázolnám, hiszen ezeknek nincs különösebb érdemi jelentősége azt illetően, ami a viták rendezését tekinti.
A legfontosabb és a lényegi része a dolgozatomnak a viták békés rendezésének az eszközeinek a kutatása. Nem elég csak felfedeznünk a különböző tartalmi elemeket, megfelelő eszközöket kell találnunk ahhoz, hogy ezeket a vitákat minél gyorsabban és gördülékenyebben meg tudjunk oldani.
Az eszközök felfedezésére a különböző nemzetközi szerződéseket használtam alapul, illetve visszanyúltam a szokásjogban fellelhető, szerződésekben nem foglalt eszközökre, amelyek valamilyen módon mégis használhatóak lennének a nemzetközi színtéren.
Majd szó esne arról is, hogy mennyire fontos, hogy a felek, majd tárgyaló felek egyetértsenek a vitarendezés eszközeiről, úgy a vita megszületése előtt, mint a vita felmerülése után.
A tárgyalás, mit a jogviták közvetlen megoldási útja a legáltalánosabb és leggyakrabban használt módszer. Ez nem véletlen, hiszen minimális követelmények szabályozzák ezt a vitarendezési módszert, míg például a bírósági eljárásokban rengeteg és részletes szabályt találunk. De a tárgyalásnak van egy kiemelkedő előnye (főleg, ha egy nagyobb hatalmi pozícióban levő államról beszélünk), ami nem más, mint a nyomásgyakorlás lehetősége. S bár a kimenetele ezeknek a tárgyalásoknak igen bizonytalan, mégis az államok a legszívesebben talán ezt a vitarendezési eszközt választják. Hogy pontosan miért? Erről majd részletesebben a teljes dolgozatban és lehetőség szerint az áprilisi konferencián.

Kulcsszavak: tárgyalás, vitarendezés, nemzetközi jog

A POLGÁRI PER JOGSZOCIOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSBEN

LUGOSI József
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola
E-mail cím: drlugosijozsef@gmail.com

Bevezetés: A polgári per nem más, mint bíróság előtti jogérvényesítés. A polgári peres eljárás jellemzőit a *polgári eljárásjog* foglalja össze. A *jogszociológia* a tételes jogi előírásokon túl a főleg a keresetindítás mögött meghúzódó okokkal és indokokkal, illetve azok társadalmi hátterével foglalkozik. A jogszociológia központi kérdése, hogy „miként alakul a jog a társadalmi keretek között, milyenek a társadalom és a jog kapcsolatai, a társadalom mennyiben határozza meg a jogot és fordítva, a jog miként hat a társadalomra" (Maczonkai Mihály: Jogszociológia 2. kiadás, Pécs, 1997. 3. o.). Jelen dolgozat elsősorban *a peres felek perbeli helyzetével, és annak a polgári peres eljárás befejezésére gyakorolt hatásával foglalkozik.*
Tárgyalás: A jelenlegi jogi szabályozás egyik hiányossága, hogy a hatályos Pp. nem ír elő kötelező egyeztetést (közvetítést) minden pertípusban a keresetindítás előtt. Ez alapvetően befolyásolja a hazai perindítással kapcsolatos állampolgári attitűdöt és a bíróság előtti keresetindítások számát. *A jog hiánya hat a társadalom magatartására.* Friedman *rendszerként (jogrendszerként) látta leírhatónak a jogot*, amely „feldolgozza a külvilágból érkező igényeket és forrásokat (*inputs*), és ugyanebbe a környezetbe bocsátja ki a rendszer kimeneteit (*outputs*), melyek különböző funkciókat látnak el" (Fleck Zoltán: Jog és társadalom, jogszociológia – in: Jogszociológiai előadások (szerk.: Fleck Zoltán) Eötvös Kiadó Bp., 2014. 9-63.o., 46.o.). A kötelező, pert megelőző egyeztetés hiánya nem feltétlenül kellene, hogy a feleket perindításra „késztesse", hiszen a pert elhárító előzetes eljárás önkéntes, fakultatív alapon is igénybe vehető. A politikai hatalmat gyakorlóknak és a civil társadalomnak a *nevelő funkció*ja segíthet a személyek közötti konfliktus-kezelés fejlesztésében. Ha viszont keresetindításra kerül sor, a peres fél helyzetét döntően befolyásolja, hogy jogi képviselővel vagy anélkül jár-e el (a hatályos szabályozás szerint a jogi képviselet a bíróság előtti eljárásban nem kötelező, de a felülvizsgálati eljárásban, illetve az ítélőtábla és a törvényszék előtti bizonyos eljárásokban kötelező). A polgári per alakulását az eljáró bíró felkészültségén túl a felperes és az alperes együttműködése és a per alatti működése határozza meg. A jogi képviselő perbeli jelenléte az eljárás ésszerű időn belül való befejezésének eszköze és gátja is lehet.
Következtetések
• A felperes (aktív szerep) és az alperes (passzív szerep) egymáshoz való viszonyát és a polgári peres eljárásban tanúsított magatartását meghatározhatja, hogy *az érvényesíteni kívánt perbevitt jog megilleti-e* (igaza van-e) és a saját jogérvényesítést elősegítő *az anyagi háttere biztosított-e.*
• *A bíró szakmai rátermettsége* a polgári per ésszerű időn belül való befejezésének első alapfeltétele.
• A tisztességes eljáráshoz való jog biztosítása a *bíróság kötelezettsége*, az eljárás ésszerű időn belül való befejezése elvben (de nem minden esetben) *az aktív és a passzív peres félnek is érdekében áll.*
• A felperes és az alperes perbeli magatartása (attitűdje) szempontjából *a jóhiszemű eljárás* meghatározó.

Kulcsszavak: jog, társadalom, szabályozás, per, felek

WHAT IS PRIVACY? THE HISTORY AND DEFINITION OF PRIVACY

Adrienn LUKÁCS
PhD student
University of Szeged, Faculty of Law and Political Sciences, Department of Labour Law and Social Law
E-mail address: lukacs.adrienn@juris.u-szeged.hu

The protection of privacy cannot be separated from technological development: nowadays, due to the development of science and technology, the possibility to intrude into someone's privacy has increased. The law has to react to these changes, ensuring the legal protection of privacy. However, in order to ensure this protection, first of all it is necessary to determine the subject of this protection: privacy.
Privacy has known a long development throughout history; it is as old as mankind. However, what is considered to be private differs according to the era, the society and the individual. A very important step was the creation of the modern privacy notion, which first appeared in the famous study (The Right to Privacy) written by Louis Brandeis and Samuel Warren in 1890. In this paper the authors defined the right to privacy as "the right to be let alone". Since then, the right to privacy has become widely known and acknowledged, started to evolve and became a fundamental human right. In spite of the fact that legal systems ensure the protection of privacy, there is no consensus on the question: what exactly has to be protected, what is privacy? Several great jurists made attempts to create a definition of privacy, but due to the inconceivability, the on-going changing of the elements belonging to the private sphere of the individual, most of these definitions only highlight an aspect of it.
Nowadays we live in the information society, in which it has changed where the individual draws the line between himself/herself and the outside world. These new changes – with special regard to the spread of Internet use – represent new kinds of challenges both during defining privacy and ensuring its legal protection.
In spite of the fact that privacy has existed for centuries, it is a very topical subject nowadays too, as it is changing continuously and it can only be interpreted in the context of the current social, economic and cultural circumstances. In my presentation I am going to discuss the most significant events of its historical development, the most important definitions and the most urgent challenges to privacy in these days.

Keywords: the right to privacy, history of privacy, information society

A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE

MAJOROS Tünde
E-mail cím: -

Egy évtizeden átívelő kodifikációs folyamat eredményeként, 2014. március 15-én lépett hatályba Magyarországon a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény. A jelentősen kibővült kódex nyolc könyvből áll, a technikai jellegű változások mellett meghatározó, szemléletbeli változás jellemzi: a kódex nem titkoltan a magánjog alaptörvényének szerepét kívánja betölteni, így önálló könyvként jelenik meg benne a családjog és társasági jog. Az új Ptk. kodifikátorai a monista elv mellett tették le a voksukat, és az új törvénykönyvre mint totális magánjogi kódexre tekintettek.
A társasági jogi szabályokat – már jóval a Ptk. hatálybalépését megelőzően – sok kritika érte. A sajtó, és gyakran jogvégzett emberek is tévesen értelmezték az új törvénykönyv vezető tisztségviselők felelősségére vonatkozó szabályait: a híresztelések a vezető tisztségviselők felelősségének jelentős szigorításáról számoltak be.
A vezető tisztségviselő felelősségének három irányát különíthetjük el: 1) jogi személlyel (társasággal) szembeni, ún. belső felelősségét, amelyre az új Ptk. a szerződésszegésért való kárfelelősség főszabályát rendeli alkalmazni, 2) a társaság hitelezőivel szembeni, jogszerűtlen, csalárd gazdálkodásért való felelősségét *(wrongful trading)*, 3) és az új Ptk. nóvumaként megjelenő speciális, deliktuális alapú felelősségét harmadik személyekkel szemben.
A hatálybalépést megelőzően megjelent kritikák még csak sötétben tapogatózva tudták megjósolni, hogy az új rendelkezések milyen anomáliákhoz vezethetnek a gyakorlatban. Később sem csitultak el azonban a viták, de a jogtudomány képviselőinek egy része már úgy gondolta, hogy érdemes kivárni, hogy a vitatott rendelkezések alapján bírói döntések szülessenek, néhány ügy eljusson magasabb bírói fórumokra, amelynek eredményeként a jogkereső közönség számára is megnyugtató, kielégítő iránymutatások születnek. Míg mások továbbra is a szabályok hatályon kívül helyezését, a régi szabályokhoz való visszatérést, módosítást sürgettek. 2016 januárjában a Magyar Jogász Egylet honlapján jelentek meg az Igazságügyi Minisztérium Ptk. módosításra vonatkozó tézisei[21], amelyek a Ptk. legtöbbet támadott szabályai kapcsán kerültek megfogalmazásra.
Az előadás célja egyrészt bemutatni a vezető tisztségviselők felelősségének hatályos szabályait, annak neuralgikus pontjait, másrészt részletezni az IM új Ptk.-t érintő kodifikációs törekvéseit, a tézisekben megfogalmazottakat, és azok elméleti, illetve gyakorlati megítélését, harmadrészt utalni az Országgyűlés tavaszi törvényalkotási programjában 35. pont alatt szereplő törvényjavaslatra, amely áprilisra időzíti az új Ptk. módosításának parlamenti vitáját.

[21] http://www.jogaszegylet.hu/up_image/Ptk%20%20fel%C3%BClvizsg%C3%A1lat%20t%C3%A9zisek.pdf (letöltés: 2016. 02. 19.)

AMIRŐL NEM TUDOK, AZ NEM FÁJ? A TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOG ÉRVÉNYESÜLÉSE AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELE SORÁN

MARSOVSZKI Ádám
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: marsovadam@gmail.com

A WHO meghatározása szerint az egészség nem csak a betegség hiányát jelenti, hanem a testi, lelki és a szociális jóllét állapotát. Ennek eléréséhez, illetve az egészség helyreállításához az állam létrehozta és működteti az egészségügyi ellátórendszer intézményét.
Az egészségügyi ellátáshoz való jog biztosítása mellett meg kellett teremteni annak a feltételeit is, hogy a beteg az ellátás igénybevétele során megőrizhesse emberi méltóságát és ő maga rendelkezhessen az orvosi beavatkozások alkalmazásáról, illetve azok elutasításáról. Az egészségügyről szóló 1997.évi CLIV. törvényben meghatározott kilenc betegjog érvényesülésének és érvényesíthetőségének egyik legmeghatározóbb feltétele a betegek számára nyújtott teljeskörű és egyéniesített formában történő tájékoztatás.
Vajon mit jelent a megfelelő és az egyéniesített formában történő tájékoztatás a különböző iskolai végzettségű és életkorú, eltérő egészségi állapotú, eltérő nemzetiségű, illetve a fogyatékkal élő betegeknél? Milyen jogszabályi és orvosetikai követelményeknek kell, hogy megfeleljenek az egészségügyi dolgozók a tájékoztatással összefüggésben? Mennyiben találkozik a jogszabályi előírás és gyakorlat, vagyis az egészségügyi ellátórendszer jelenlegi állapota, az orvos kivándorlás, valamint az egy orvosra, ápolóra nehezedő terhek folyamatos növekedése mennyiben jelentenek akadályt a betegek teljeskörű tájékoztatásában?
Amennyiben a beteg úgy érzi, hogy az egészségügyi ellátás igénybevételét megelőzően, közben vagy azt követően csorbultak a jogai, nem tájékoztatták megfelelően a diagnózisról, a szükséges beavatkozásokról és azok lehetséges szövődményeiről, akkor kihez fordulhat az érintett személy és milyen segítségre számíthat?
A kutatásom során a fenti kérdésekre szeretnék választ találni az eshetőleges hiányosságok feltárásával és megoldási javaslatok körvonalazásával. Kiemelten fontos ezzel a kérdéssel foglalkozni, hiszen a megfelelő tájékoztatással növelni lehet a betegek elégedettségét, számtalan konfliktust lehet megelőzni – csökkentve az egészségügyi dolgozókra nehezedő nyomást – és nem utolsósorban emelni lehet az egészségügyi szolgáltatások minőségét.

Kulcsszavak: egészségügyi szolgáltatás, tájékoztatáshoz való jog

A VÁLLALKOZÁSON BELÜLI ELŐNYOMOZÁSI ELJÁRÁS MINT A BŰNFELDERÍTÉS POTENCIÁLISAN HATÉKONY ESZKÖZE

MOLNÁR Erzsébet
E-mail cím: -

A vállalkozáson belül – tipikusan annak javára, avagy érdekében – elkövetett bűncselekmények felderítése igen nehéz, ugyanis e szervezetek olyan zárt, hierarchikusan felépített entitások, amelyek képesek megőrizni belső integritásukat, képesek hatékonyan védekezni a külső behatásokkal szemben, így az elkövetett bűncselekmények könnyen maradnak rejtve a bűnüldöző hatóság szeme előtt. A bűnüldöző hatóságok bűnfelderítési hatékonyságának javítása e tipikusan látens bűncselekmények körében a vállalkozás bűnfelderítésben történő együttműködésre való ösztönzésével hatékonyan szolgálható. Az említett célt szolgálni hivatott ún. *szervezeten belüli előnyomozási eljárás* (internal investigation) intézményesített formában az angolszász, ill. a német jogrendszerekben elterjedt, hatékonyan működő szervezeti eljárás.
A *compliance*, azaz a normáknak való szervezeti megfelelőség büntetőjogi részhalmazra történő leszűkítésének *(criminal compliance)* represszív aspektusaként definiálható internal investigation genus proximuma, ill. az említett célnak való megfelelése abban áll, hogy a szervezet az általa lefolytatott belső nyomozási eljárás során megszerzett bizonyítékokat – megfelelő kriminálpolitikai feltételek fennállása esetén – az állami bűnüldöző hatóságok rendelkezésére bocsátja, ekképpen jut az egyébként látensen maradó *bűn*cselekmény a hatóság tudomására. Az internal investigation akkor lehet működőképes, ha a vállalkozás kellőképpen motivált arra, hogy az elkövetett, büntetőjogilag releváns cselekmény titokban tartása helyett azt a bűnüldöző hatóság tudomására hozza. A kérdés tehát az, hogy milyen jogi eszközökkel ösztönözhető a szervezet a bűnfelderítésben történő együttműködésre. A legtöbb jogrendszer immáron lehetőséget biztosít a jogi személy büntetőjogi felelősségre vonására, illetőleg szankcionálására akkor, ha a bűncselekményt a szervezet tagja vagy dolgozója követi el. Vizsgálandó, hogy a szankcionálástól való félelem mint *negatív motiváció* elegendő-e az együttműködésre való hajlandóság megteremtésére, valamint vizsgálandó az is, hogy a hatályos magyar büntetőjogi szabályok milyen egyéb rendelkezései lehetnek alkalmasak a kívánt hatás eléréséhez. Vajon adottak a feltételek az eljárási forma működőképes megvalósításához? Van egyáltalán létjogosultsága a jogintézménynek a magyar jogrendszerben?

A HAGYATÉKI ELJÁRÁS JOGORVOSLATI RENDSZERE A POLGÁRI PERRENDTARTÁS FÉNYÉBEN

MOLNÁR Tamás
közjegyzőhelyettes, PhD hallgató
Dr. Jóóné Dr. Molnár Zita Közjegyzői Irodája – Hajdúszoboszló, Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: mtomi.de.ajk@gmail.com

Tanulmányomban arra a kérdésre kívánok választ adni, hogy a közjegyzői hatáskörbe utalt hagyatéki eljárás jogorvoslati rendszere „kiállja-e az alkotmányossági próbát”?
Alaptörvényünk *XXVIII. cikk (7)* bekezdése szerint “Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti”.
A fenti tétel a jogorvoslathoz való jog alaptörvényi szintű kimondása, vagyis az Alaptörvény elismeri mindenki jogát ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.
A hagyatéki eljárás jogorvoslati rendszere - csak úgy, mint maga a hagyatéki eljárás is - az elmúlt évszázadban hatalmas változásokon ment keresztül. A kiindulási pontnak mondhatjuk, hogy bírósági nemperes eljárásból közjegyzői nemperes eljárás lett, rendeleti szintű szabályozását törvényi szintű szabályozás váltotta fel. A törvényi szintű szabályozás az elmúlt évtizedekben már alkotmányossági követelmény volt, melynek beteljesülése 2010. évben valósult meg. A *13/2008. (II. 21.) AB határozat* is rámutatott arra, hogy a “He.-vel összefüggő mulasztásokat az Országgyűlésnek a törvényi szintű szabályozás megteremtésével kell pótolnia.”
A hagyatéki eljárásról szóló *2010. évi XXXVIII. törvény* jogorvoslati rendszere sokkal összetettebb valamint cizelláltabb, mint a régi *6/1958. (VII.4.) IM rendeleté*: a rendes és rendkívüli jogorvoslatok a polgári perrendtartás szabályaihoz idomulnak.
A megújult hagyatéki eljárásban a közjegyző által hozott hagyatékátadó végzés továbbra sem *res iudicata,* ami azt jelenti, hogy nem rendelkezik anyagi jogerővel, így bíróság előtt megtámadható.
Véleményem szerint az „ítélt dolog” hiánya egy újabb alkotmányossági feltétel teljesülése lehet, hiszen így az örökösöknek, igénylőknek, a hagyatéki eljárásban érdekelteknek megvan a lehetőségük, hogy polgári peres eljárásban érvényesítsék igényeiket. Azonban ez a szabály sem mondható általánosnak: a közjegyző által jóváhagyott egyezség már anyagi jogerővel is rendelkezik.
A Hetv. 113. § (1) bekezdése a jogorvoslathoz való jog általános megjelenésének és leképeződésének is mondható: “A közjegyző végzése a jogorvoslat szempontjából a járásbíróság által hozott végzéssel azonos hatályú”.
Tanulmányomban a nemperes eljárás jellegéből adódó eltéréseket fogom középpontban állítani, tekintettel arra, hogy a nemperes eljárásokat általában „jogorvoslati csonkoltság”[22] jellemzi.

Kulcsszavak: közjegyző, nemperes eljárás, hagyatéki eljárás, jogorvoslat

[22] *Varga István* – Polgári nemperes eljárások joga, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013. 41. o.

A ZAKLATÁS MINT MAGÁNINDÍTVÁNYOS BŰNCSELEKMÉNY - A MAGÁNINDÍTVÁNYHOZ KÖTÖTTSÉG HATÁSAI A HÁBORGATÓ ZAKLATÁSOK MIATTI BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉG MEGÁLLAPÍTÁSÁBAN

MONORI Zsuzsanna Éva
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: monori.zsu@gmail.com

A zaklatás büntetőjogi tényállását a Büntető Törvénykönyv XXI. fejezetében, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények között helyezte ez a jogalkotó (Btk. 222.§). A zaklatás bűncselekményének kettő alapesete és három elkövetési fordulata van, emellett pedig bármely fordulathoz kapcsolódóan megvalósíthatóak a meghatározott minősített esetek. A Btk. 231. § (2) bekezdése értelmében a bűncselekmény minden fordulata kizárólag magánindítványra üldözendő, a zaklatás bűncselekményének elkövetője tehát kizárólag magánindítványra büntetendő. Egy adott bűncselekmény magánindítványhoz kötöttségének két indoka lehet: a társadalomra veszélyesség csekély foka és a sértett kímélete. A zaklatás feltehetően az előbbi indok miatt került a magánindítványos bűncselekmények közé, hiszen jogi tárgyát, a tényállás szubjektív jellegét és társadalomra veszélyességét tekintve sem lóg ki a magánindítványos bűncselekmények sorából.
Azonban álláspontom szerint a magánindítványhoz kötöttségnek, valamint a magánindítvány előterjesztésre vonatkozó szabályrendszernek – amelyet egyrészről a Btk. 31. §-a, másrészről a Büntető eljárásról szóló törvény 173. §-a tartalmaz – bizonyos rendelkezései a zaklatás miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai alapján továbbgondolásra szorulnak. Ezt különösképpen a 222. § (1) bekezdése szerinti, ún. háborgató zaklatás tekintetében igaz. Nem egyértelmű ugyanis, hogy a háborgató zaklatás tényállásának hatályos megszövegezésében szereplő rendszeresség és tartósság követelménye milyen hatással van a magánindítvány előterjesztésének harmincnapos határidejére, mivel a háborgató magatartások szükségképpen egy folyamatot jelentenek, s sem a rendszerességnek, sem a tartósságnak értelmezését a jogalkotó mindezidáig nem bontotta ki. További kérdésekhez vezet, hogy a büntetőeljárás megindítását követően realizált részcselekményekre vonatkozóan a hatóságoknak szükséges-e további magánindítványt beszereznie, illetőleg ennek hiányában az ügyész – egy esetleges későbbi – vádiratába belefoglalhatja-e törvényesen ezen későbbi magatartásokat.
Az eljárásjogi és anyagi jogi kérdéseken túl további gyakorlati problémákhoz vezet, hogy a Btk. értelmében az előterjesztett magánindítvány oszthatatlan és visszavonhatatlan. Azonban viszonylag gyakori, hogy a korábban tett erélyes sértetti feljelentést - a benne foglalt magánindítvánnyal együtt - a sértett utólag vissza kívánja vonni. Ennek oka az, hogy zaklatás legtöbbször egyazon családi, rokoni körön belül valósul meg, ahol a személyes kapcsolatok változásával a sértett sokszor utólag kibékül a zaklatóval, megbocsát neki, a büntetőeljáráshoz pedig nem ragaszkodik.
Előadásomban tehát a magánindítványhoz kötöttség szabályrendszerét vizsgálom a zaklatás Btk. 222. § (1) bekezdése szerinti alapesetének szemszögéből, amelynek során empirikus kutatási eredményeimet és a vonatkozó ügyészségi gyakorlatot is be kívánom mutatni. Mindemellett azt a felvetést szeretném igazolni, miszerint a zaklatás háborgatással magvalósuló fordulatának a magánvádas bűncselekmények között lenne a helye, amelyet jogpolitikai és célszerűségi indokokkal is alá kívánok támasztani.

Kulcsszavak: zaklatás, háborgatás, magánindítvány, magánvád

PARENTAL CHILD ABDUCTION

Fanni MURÁNYI
PhD student
Eötvös Loránd University, Faculty of Law, Doctoral School of Law and Political Sciences
E-mail address: fanni.muranyi@gmail.com

According to the Eurostat statistics from 2013, more than 14 million EU citizen live in another Member State. With the growing trend of mobility, the relations between different nationalities or couples living in different countries have been also increased. As a consequence, the family law cases are not discussed within the limits set by the national borders: where will the child grow up if his/her mother move back to her home country after the divorce?
According to the Brussels II bis Regulation, the child abduction occurs when the removal or the retention of a child is in breach of custody rights under the law of the child's habitual residence immediately before the removal or retention, and at the time of removal or retention these custodial rights were actually exercised or would have been so exercised. The retention in this case means that a parent goes abroad with the child legally, but his intention has changed and stays in that country. At this point I would like to add that without the identification of the child's habitual residence at the time of the abduction, it is not possible to work out whether the child's removal or retention was lawful or not. However, there is no exact legal definition for habitual residence, the court examines the circumstances of the case to see which residence of the child reflects some degree of integration in a social and family environment.
Child abduction research cannot be undertaken without interdisciplinary dialogue, because there are many disciplines (psychology, sociology, social sciences and languages) which have a few words to say in this discussion: what are the risk factors? How can we establish a prevention system against child abduction? How can we eliminate the damages?
The relocation of the child is regarded as one of the most controversial issues in abduction cases. If the abduction has been committed, the authority concerned orders the return of the child, but the authority is not bound to order the return in certain cases.
The intercultural dimension in abduction cases requires the support of mediation. Mediation is an alternative dispute resolution where a third party is involved in order to help parties come to an agreement. The interdisciplinary work of the mediator requires certain skills: he/she should be highly qualified in law and psychology, speak languages, easily handle cultural differences and different legal systems and bear emotional challenges. Although different interpretations exist about the role of mediation in abduction cases, it is a common view that the mediation should have a more explicit and specific placing in the legislation.
With my future dissertation, I would like to contribute to the classification and improvement of child abduction, because the media and the lack of information cause a lot of harm in the prevention and damage control and more research is need for the increased tendency of child abduction cases.

Keywords: abduction, children's rights, mediation, law, interdisciplinarity

A PÉNZÜGYI FOGYASZTÓVÉDELEM TÉNYEZŐINEK VIZSGÁLATA NAPJAINKBAN

MURÁNYI Klaudia
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: muranyi.klaudia90@gmail.com

A Magyar Nemzeti Bank 2014-2019-re vonatkozólag egy különböző pilléreken nyugvó felügyeleti stratégiát dolgozott ki, ebben kiemelt értéknek a stabilitást és a bizalmat nevezik meg. Maga a stratégia a mikro- és makroprudenciális felügyeletre, a szanálásra, a fogyasztóvédelemre, és a piacfelügyeletre vonatkozik.[23] A pénzügyi fogyasztóvédelem esetén releváns foglalkozni a 2013-as jegybank törvény szabályaival. A rendszerkockázatok feltárásával és kezelésével kapcsolatban a törvény alapvető feladatai közé sorolja a túlzott hitelkiáramlás mérséklését szolgáló intézkedéseket. A Magyar Nemzeti Bank elnöke rendeletben a természetes személlyel kötött hitel- és pénzkölcsön nyújtási tevékenységgel összefüggésben megállapíthatja az ingatlan-, illetve gépjárműhitelek és pénzügyi lízingügyletek maximális hitelfedezeti arányát, valamint a jövedelemarányos törlesztő részlet legfelső mértékét.[24] A túlzott hitelkiáramlás negatív irányba befolyásolhatja a reálgazdaságot, mert a nagyfokú ingadozás egy kockázati tényező. Másrészről ez az intézkedés védi a fogyasztókat a túlzott eladósodástól is azáltal, hogy ilyen maximalizálásokat vezet be. A devizahitelekkel kapcsolatosan felmerülő problémák a kötelezett oldaláról mind fogyasztóvédelmi kérdések, melyek előtérbe 2008. után kerültek. Az addig árukra és termékekre használt jogi megoldásokat nem lehetett alkalmazni a pénzügyi szolgáltatások esetében, így szükséges volt egyfajta koncepcióváltás, amely fokozottabban védte az ügyfeleket.[25] A pénzügyi fogyasztóvédelem 2015-ben újabb megoldandó problémával találkozott a Quaestor/Buda-Cash kapcsán, amikor a károsultakat kiemelt figyelemben kellett részesíteni.[26] A Magyar Nemzeti Bank a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ létrehozásával közérthető tájékoztatást ad a fogyasztóknak pénzügyi döntéseik előtt, valamint panaszos ügyekben is segítséget nyújt.[27]

Kulcsszavak: pénzügyi fogyasztóvédelem, túlzott hitelkiáramlás, Magyar Nemzeti Bank, kárrendezés

[23] https://felugyelet.mnb.hu/data/cms2423424/14_07_31_Felugyeleti_strategia_abra.pdf Letöltve 2015.05.17. 13.00 a Magyar Nemzeti Bank weboldaláról
[24] 2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról 32. § (2) bekezd.
[25] Nagy, Z.: *A pénzügyi fogyasztóvédelem aktuális kérdései,* 220-221.o. Letöltve 01.02.2015. 18:55 a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság weboldaláról: http://www.vmtt.org.rs/mtn2013/207_223_Nagy_A.pdf
[26] Bujtár, Zs. – Kecskés, A. : *Merre tart a gazdasági jogi szabályozás a Quaestor botrány után? (II.)*, Gazdaság és Jog, 2015. december, 12. szám, 15. o.
[27] http://www.mnb.hu/fogyasztovedelem Letöltve 2016.02.21. 13:01 a Magyar Nemzeti Bank weboldaláról

FEJTEGETÉSEK A SÉRELEMDÍJ CÉLJÁRÓL – AVAGY MIT AKART A JOGALKOTÓ?

NAGY Gergő:
E-mail cím: -

Az Alaptörvény 28. cikke tulajdonképpen intézményesíti a teleologikus (cél szerinti) jogértelmezés követelményét: „*A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*”
A sérelemdíj az új Ptk. egyik sokat vitatott újítása, gyakori hivatkozások szerint koncepcionális koncepcionális jelentőségű. A kódex miniszteri indokolása szerint funkciója a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő közvetett kompenzációja és egyben magánjogi büntetése. Milyen változást jelent ez a „jogelődnek” számító nem vagyoni kártérítéshez képest elméletileg, és hogyan értelmezi a sérelemdíj célját az eddigi – igencsak kezdeti stádiumban levő – jogalkalmazói gyakorlat? És vajon hogyan kellene értelmeznie? Változott egyáltalán valami?
Előadásomban a témát érintő teleologikus értelmezés lehetőségeit keresve kívánom felvázolni, hogy vajon mire irányult a kodifikációs jogalkotói szándék a sérelemdíj megalkotásakor, milyen védelmet és szankciót kell, hogy betöltsön, és melyek azok az esetkörök, amelyekben érvényesülése eleve kizárt, vagy éppen nem kívánatos. Az Alaptörvény 28. cikkelye szerint a sérelemdíjra vonatkozó szabályokról is azt kell feltételeznünk, hogy „*…a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*” A bírói gyakorlatnak mindezt érvényre kell juttatnia a jogalkalmazásban, de vajon milyen szempontok szerint töltse meg tartalommal a sérelemdíj iránti igények esetén a józan ész, a közjó, az erkölcsös és a gazdaságos cél kritériumrendszerét?

AZ EGYHÁZAK BEFOLYÁSA AZ OKTATÁSPOLITIKÁRA 1848 UTÁN

NIKLAI Patrícia Dominika
hallgató, jogász osztatlan képzés
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: dominika.niklai@gmail.com

Kutatásom során magyar és német nyelvű szakirodalmat használtam fel, valamint feldolgoztam az érintett jogszabályok és tervezeteik eredeti szövegeit, országgyűlési jegyzőkönyveket, a korszak meghatározó személyiségei által írt emlékiratokat és levelezéseket, továbbá az osztrák minisztertanácsi jegyzőkönyvek szövegeit.
A XIX. századi Magyarországon a forradalmi időszak során meghatározó szerepe volt a szabadságjogok biztosításáért folytatott küzdelemnek. A polgári átalakulás magját képezte a vallásszabadság megteremtése, az állam és az egyház elválasztása, illetve a felekezetek jogegyenlősítése. Az egyház és az oktatáspolitika alakulása szorosan összekapcsolódó területek voltak, erre utal már önmagában a vallás- és közoktatásügyi miniszter egységes hivatala is. A korszakban e tisztség legjelentősebb betöltője a liberális Eötvös József báró volt, aki az egyház szabadságának híveként hangsúlyos szerepet játszott az egyházpolitikai kérdések rendezésében. Nevéhez köthető többek között az oktatási törvény előkészítése, melynek keresztülvitele a forradalom előestéjén ugyan megakadt, de szellemiségét megőrizték a későbbiekben is.
1848 után az iskolák fenntartását állami költségen rendelték ellátni, ugyanakkor a források biztosítása nem volt megoldott. Az 1855-ös, Ferenc József által a Szentszékkel kötött konkordátum gátat vetett a felekezeti egyenlőségre tett törekvéseknek, a katolikusok dominanciája érvényesült, így a vallásoktatás felett is a katolikus püspöki kar gyakorolt felügyeletet. Emellett azonban több vitás kérdés is napirendre került az elkövetkező években, melyeket tanulmányomban részletesen vizsgálok. Ezek közé tartozik a vallási- és tanulmányi alapok állami tulajdonba kerülése, a felekezeti illetve közös iskolák létrehozása körüli vita, valamint a felekezetek egymáshoz és az államhoz való viszonya. Az állam és az egyház elválasztását – Deák Ferenc iránymutatása alapján – a fokozatosság jegyében kívánták megvalósítani.
Az 1848-as elveknek a forradalom és szabadságharc leverése gátat vetett, bár a liberális politikai elit nem tett le róluk, mégis jó időre megrekedt érvényre juttatásuk. Az 1870-es évekre az egyházpolitikai reformok terén elmaradtak a magyar területek Ciszlajtánia mögött, ahol a Májusi Törvények által az állam már semlegesként határozta meg magát a felekezetekkel szemben. Jelentősebb előrelépés Magyarországon a századforduló előtt történt az 1894-1895-ös egyházügyi törvényekkel, melyek azonban szintén nem képviselték a szabadelvű kívánalmakat teljes mértékben.

Kulcsszavak: vallásszabadság, oktatáspolitika, felekezeti jogegyenlőség, állam-egyház viszonya

MILYEN SZEREPET JÁTSZANAK AZ ÁLLAMFŐK A NEMZETKÖZI KÖZJOGBAN? AZ ÁLLAMFŐK NEMZETKÖZI JOGI SZEMPONTBÓL RELEVÁNS HATÁSKÖREI

DR. PAPP Nikolett
tanársegéd
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: papp.nikolett@law.unideb.hu

Az elmúlt években az államfők és más, magas rangú állami képviselők jogi helyzete kiemelt figyelmet kapott a nemzetközi irodalomban, köszönhetően a nemzeti és nemzetközi bíróságok előtti eljárásoknak. Az államfők, mint államuk legmagasabb rangú képviselői számos vonatkozásban kiemelt szerepet játszanak a nemzetközi jogban, hiszen rendszeresen képviselik államukat nemzetközi színtéren, szerződést kötnek, megbízzák a diplomáciai képviseletek vezetőit és gyakorta utaznak hivatalos minőségükben.
Kijelenthető azonban, hogy jelenleg az államfők nemzetközi jogállására vonatkozó szabályozás hiányos, mivel nem létezik egyetlen nemzetközi jogi dokumentum sem, mely átfogóan rendezné jogi helyzetüket. Az egyes államok belső joga általában rendezi a kérdést, azonban a nemzetközi jogban az államfők jogállására vonatkozó szabályok sok esetben nem egyértelműek, ahogyan azt az egyes jogviták is mutatják.
Jelen írásban arra vállalkozom, hogy a vonatkozó nemzetközi egyezményekre, a szokásjogra, a gyakorlatra és a szakirodalomra támaszkodva bemutassam az államfők nemzetközi jogi szempontból releváns hatásköreit és, hogy rámutassak arra, hogy nem egyszerű magánszemélyekről van szó, hiszen az államfők tevőlegesen részt vesznek a nemzetközi közjog alakításában. Tanulmányom célja, hogy megvizsgáljam az államfők egyes nemzetközi jogi szempontból releváns hatásköreit, különös tekintettel a háború és béke jogával kapcsolatos kérdésekre, a nemzetközi szerződéskötési eljárásban betöltött szerepükre, az államuk képviseletéhez fűződő jogukra, valamint a diplomáciai képviselők megbízásához kapcsolódó jogukra. Külön kitérek az államfőket és más magas rangú állami képviselőket megillető védelmi kötelezettségre és immunitási jog jelenlegi kérdései is bemutatásra kerülnek.

Kulcsszavak: államfők, nemzetközi szerződések, immunitás

AZ ADATVÉDELMI SAFE HARBOUR VÉGE – MERRE TOVÁBB, SZEMÉLYES ADATOK?

DR. PATAKI Gábor
PhD hallgató
L Tender-Consulting Kft.
E-mail cím: pataki.gabor.dr@gmail.com

Maximilian Schrems 1987 októberében született Ausztriában. Edward Snowden 1983 júniusában született az USA-ban. Egy osztrák adatvédelmi aktivista, aki a Facebookkal küzd és egy amerikai adatvédelmi aktivista, aki az amerikai titkosszolgálatok titkos adatgyűjtési folyamatáról szivárogtatott ki információkat. Két ember, aki megváltoztatta az emberek „privacy"-fogalmát.
Az Európai Unió Bírósága 2015. október 6-án hozott döntése értelmében az adatvédelmi „Safe Harbour-egyezmény" érvénytelen. A döntésig ez adott 2000 óta jogalapot az EU-ból az USA-ba, az egyezményhez csatlakozó szervekhez történő adattovábbításokhoz, ám most már tudjuk: ennek köszönhetően az Államok titkosszolgálati szervei korlátozás nélkül hozzáférhettek az uniós állampolgárok személyes adataihoz. Ennek immár végérvényesen vége. Vége?
A Bíróság döntésével duplán aláhúzta az Európai Unió egyik legalapvetőbb problémáját: a széttagoltságát. Mindez ugyanis azonban nem csak a Facebookot érinti, hanem minden olyan vállalkozást, amely rendszerét a Safe Harbour-egyezményre alapozta.
A Fehér Ház a döntést követően azonnal bírálta azt, lévén annak „súlyos gazdasági hatásai" lesznek. Nem véletlenül: a Forbes által nyilvánosságra hozott, a világ legnagyobb vállalkozásait tartalmazó 2015-ös listán több olyan államokbeli cég is szerepel, amely az elmúlt másfél évtizedben megváltoztatta az emberek napi szokásait online szolgáltatásával: az Apple a 12., a Microsoft a 25., a Google a 39., a Facebook pedig a 280. listán - az Európai Unióból egyetlen e-cég sem került az első 300-ba…
Mindeközben egy felhasználó személyes adatainak összessége éves szinten több mint 3.000 forint bevételt hoz a Facebooknak - a személyes adat vagyoni értékű jószággá vált!
A kialakult helyzet nem vizsgálható szigorúan jogi szemmel, lévén komoly gazdaságpolitikai és közgazdaságtani oldala is van. Miért használják az uniós polgárok az államokbeli szolgáltatásokat? Mert azok a legjobbak – sőt, a legtöbb esetben nincs is rájuk európai alternatíva. Nincsenek jelentős informatikai, közösségi szolgáltatást nyújtó szolgáltatók az Unióban, nincsen alternatívája a Facebooknak, a Google-nek és megannyi, ma már napi szinten használt alkalmazásnak. Nem az Amerikai Egyesült Államoknak akarják megadni az adataikat az EU polgárai, hanem minél jobb szolgáltatásokat akarnak használni – csak ezek jelenleg amerikai szolgáltatóknál érhetőek el…
Miután 2000-ban kiengedte a kezéből az irányítást a nevetségesen ellenőrizetlen Safe Harbour szabályozással, az EU most foggal-körömmel ragaszkodik ahhoz, hogy megmondja, kik kezelhetik polgárai adatait és ez ügyben akár a polgárai helyett is dönteni akar – ahelyett, hogy éjjeliőr államként felügyelné mindezt.
Nem konkrét jogi klauzulákat kellene az EU-nak kitalálnia, hanem egy olyan jogi-gazdasági környezetet teremtenie, amiben az adatok a kontinensen maradnak…
Merre tovább, adatok?
Merre tovább, adatvédelem?
Merre tovább, Európai Unió?

Kulcsszavak: adatvédelem, Safe Harbour, adatkezelés, adattovábbítás

A KARTELEZŐK VERSENYJOGI ÉS BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉGREVONÁS ALÓLI MENTESÜLÉSE

DR. PERJÉSI Adrienn
E-mail cím: -

A piacgazdaság sine qua non-ja a vállalkozások közötti, fogyasztók „kegyeiért" folyó verseny kialakulása. A gazdasági társaságok azonban hamar felismerték, hogy egymás közötti megállapodásokkal az abban résztvevő felek mindannyian kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek az adott ágazati piacon. E káros jelenség visszaszorítása, illetve a verseny szabadságának, valamint a megállapodásból kimaradó versenytársak védelmének biztosítása érdekében a piacgazdaság működése „nem nélkülözheti az állami befolyásolás és beavatkozás jogi rendszerét"[28]. A visszaélésszerű magatartások megakadályozása, a vállalkozások közötti verseny szabadságának megóvása érdekében szükség van bizonyos korlátozások kialakítására. A törvényi garanciák meghatározásának elsődleges és legfontosabb feladata a szabad verseny működésébe történő beavatkozás határainak, illetve módjának megállapítása.
A versenykorlátozó megállapodásokra vonatkozó alapvető szabályokat minden állam jogrendszerében a versenyjog határozza meg. Ezen jogág szabályozására épülnek, illetve ezen jogág szabályozásához igazodnak az esetleges polgári jogi és büntető jogi szankciók.
A versenyjogi szabályozás nem biztosított kellő visszatartó erőt, illetve a versenyjogi szankció nem bizonyult elegendő eszköznek a kartellezés visszaszorítására, így a XX. század második felében a kartelljog erőteljes kriminalizációja következett be. A magyar büntetőjogi szabályok a versenyjogi szabályokra épülnek.
A kartellek feltárásához nagyobb érdek fűződik, mint a megvalósulásuk miatti büntetőigény érvényesítéséhez. A büntetőjogi szabályozás kialakítása során emiatt a versenyjogban alkalmazott engedékenységi politikát is beépítették a bűncselekmény tényállásába. A versenyjogi és a büntetőjogi szabályozás együttes alkalmazása azonban nem volt problémamentes, mely a két intézmény alapvető különbségeiből adódott. Mindkét jogintézmény a bűncselekmény felderítését szolgálja és az elkövető(k) ugyanazon magatartást tanúsítják, azonban az elkövetés feltárására más feltételek között kerülhet sor. A jogalkotó a jelenleg hatályos büntetőtörvény kodifikációja során felismerve a fenti problémát, igyekezett a két jogintézmény összhangját megteremteni.
A versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban elnevezésű bűncselekmény miatt csekély számú büntetőeljárás indul, még kevesebb nyomozás jut el a vádemelési szakba, bűnösséget megállapító jogerős ítélet pedig még nem született annak ellenére, hogy a tényállás több, mint tíz éve a büntető törvény részét képezi. Felismerve ezt az anomáliát, a jogalkotó a bűncselekmény feltárást leginkább elősegítő területen is törekedett a versenyjogi és a büntetőjogi szabályozás harmonizációjának megteremtésére, azonban a két terület különböző bizonyítási szabályaira figyelemmel ez nem biztos, hogy a jelenlegi formában lehetséges.
Előadásomban az engedékenységi politika és a büntetőjogi felelősségre vonás alóli mentesülés szabályait, illetve összhangját kívánom megvizsgálni tekintettel a jogterületek eltérő bizonyítási szemléletére.

[28] Vida Mihály: Versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban. Ius et legitimatio: Tanulmányok Szilbereky Jenő 90. születésnapja tiszteletére. Pósay E. Alapítvány. Szeged. 2008. 343.

A CYBER-MEGFÉLEMLÍTÉS FOGALMI KÉRDÉSEI

DR. PONGÓ Tamás
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cm: -

Az internet robbanásszerű szétterjedése számos előnye mellett, káros hatásokkal is gazdagította világunk. Mindezek közül az egyik legaggasztóbb jelenség a cyberbullying (magyar terminológiával élve a cyber-megfélemlítés), amely főként, de nem kizárólag, a középiskolás diákokat érinti. A cyber-megfélemlítés alatt érthetünk minden olyan virtuális térben történő bántó, megalázó, lekicsinylő stb. magatartást, amelynek fő célja a felek közötti erőegyensúly felborítása. A cyber-megfélemlítés offline formája, a bullying (megfélemlítés) már régóta létező jelenség és probléma, azonban az internet, mobiltelefonok és wi-fi hotspotok elterjedésével a jelenség átalakult. A korábban biztos családi környezet, napjainkban már nem jelent védelmet a gyermekek számára, hiszen az online felületek a hét minden napján, annak minden órájában elérhetőek, a káros tartalmakkal együtt.
Azonban, sajnálatos módon, a jelenségre vonatkozó egységes és egzakt definíció nem áll rendelkezésünkre, ugyanis sem a szakirodalom, sem a jogalkotó nem azonos módon definiálja a kérdéskört. Bizonyos lényeges elemek megtalálhatók szinte minden fogalomban, például az erőegyensúly felborítása iránti célzat, ugyanis e nélkül nem beszélhetünk megfélemlítésről sem offline, sem online környezetben.
Jelen előadásomban a törvényhozási szervek által kimunkált fogalmakra kívánok fókuszálni. Tekintettel arra, hogy számottevő mértékű jogalkotási javaslat, illetve törvényi fogalom kizárólag USA-ban és Kanadában érhető el, ezért jelen konferencián az USA és Kanada egyes tagállami és tartományi törvényhozó szervei által kidolgozott definíciókat kívánom bemutatni, összehasonlítani, majd azok egyes hibáira is rámutatni. Kutatásom során az összes USA tagállami és kanadai tartományi jogalkotó szerv, minden megfélemlítésre, vagy cyber-megfélemlítésre vonatkozó törvényjavaslatát és elfogadott törvényét megvizsgáltam, s ezek függvényében keresem a legmegfelelőbb fogalom-meghatározást, amely a későbbiekben hazánk számára mintául szolgálhat.

A SZÍRIAI POLGÁRHÁBORÚ GAZDASÁGI ÉS JOGI HATÁSAI TÖRÖKORSZÁGRA

DR PRIEGER Adrienn
E-mail cím: -

A szíriai polgárháború következében kimagasló nemzetközi figyelem összpontosul Szíriára, Törökországra és az egész Európára is. Törökországra és Európára ránehezülő probléma a 2015. szeptember óta elindult menekülthullám kapcsán központi kérdéssé vált a migráció által érintett legtöbb célországban. Az elmúlt évek alatt a bombázások és a hadiállapot miatt másfél millió lakóház rongálódott meg teljes mértékben vagy részben. A szíriai konfliktus ideje alatt az ENSZ 2015. augusztusi becslése alapján több mint 250 ezren vesztették életüket.[29] Törökország gazdasági és jogi szabályozása kapcsán is rengeteg változáson ment keresztül a szíriai polgárháború és a menekültek tömeges érkezése miatt. Ahmet Davutoğlu török miniszterelnök elmondása alapján több mint 2 millió menekültet kell ellátnia az országnak. A menekültválság kezelése szempontjából kiemelt fontosságúvá váltak a jogalkotási folyamatok, amelyek egész Törökországra jelentős hatással bírnak. A növekvő számú menekült és illegális bevándorló okozta probléma kapcsán az Európai Unió is számos ajánlást fogalmazott meg, amelyek a csatlakozási kérelem 1999-es helsinki csúcson történt elfogadása után a csatlakozás feltételeivé váltak. A 2005-ben újraindult EU-csatlakozási tárgyalásokban szereplő feltételek között szerepelt a menekültügyi jogszabályok részletes kidolgozása (vízumszabályok és munkaengedélyek kiadásának felülvizsgálata, családegyesítési megoldások javítása valamint a büntető törvénykönyv módosítása), visszatoloncolási egyezmények aláírása harmadik országokkal és az 1951-es genfi egyezményekkel kapcsolatos területi korlátozások megszüntetése.
Az Európai Unió feltételei közül csak a 2013-ban elfogadott, külföldiekről és a nemzetközi védelemről szóló törvény (6458. sz. törvény) 2014. áprilisi hatályba lépését követően teljesült néhány.[30]
Dolgozatomban jogi és gazdasági szempontból szeretnék kitérni a menekülttörvényre és Törökország jövőbeni kilátásaira egyaránt.

[29] UN meeting, 2015: Alarmed by Continuing Syria Crisis, Security Council Affirms Its Support for Special Envoy's Approach in Moving Political Solution Forward. http://www.un.org/press/en/2015/sc12008.doc.htm
[30] Marján A. – Szuhai I. 2014: *Törökország EU-tagságának vizsgálata a migráció kérdésének szemszögéből.* Magyar Külügyi Intézet. MKI Tanulmányok 14.

A MAGÁNBIZTONSÁG EGYETEMES ÉS MAGYAR TÖRTÉNETE

ROTTLER Violetta
tanársegéd, PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: rottler.violetta@uni-nke.hu

A magánbiztonság napjainkban világszerte felértékelődik, több tényezőnek köszönhetően. A társadalmi-gazdasági fejlődés egy szintjén az állam már nem képes kielégíteni a társadalom szükségleteit, ezért egyre több állami feladat kerül magáncégek kezébe. Ezt a kiszervezést Európában Anglia vitte a legmesszebb, ott a rabkísérés és a börtönök egészségügyi ellátása, valamint a szabadult fogvatartottak társadalomba visszainzertálása is magáncégek feladata. Világszerte megfigyelhető jelenség a feladatok egyre nagyobb mértékű kiszervezése. Ezzel szemben Magyarországon a merev szemléletmód és politikai múltunk miatt ez még elképzelhetetlen egy paradigmaváltás nélkül.
Fontosnak tartom a magánbiztonság történelmi gyökereinek megismerését az ókori, középkori, újkori és legújabb kori történelemben, mert csak ennek alapján érthetjük meg a magánbiztonság jelenlegi struktúráját, belső folyamatait és a fejlődés jövőbeli irányait.
Az archaikus társadalmak heterogén összetételű önvédelmi közösséget alkottak. A XII. Táblás Törvények széles körben elismerték az önvédelemhez való jogot. A személy elleni támadásokra vonatkozó szabályok analóg értelmezése lehetővé tette a tulajdon védelmének megjelenését, mivel az önsegély megengedett volt azt ki lehetett terjeszteni a római polgár vagyonára is.
Az ókori Rómában a császárok liktorokat alkalmaztak, akik vesszőnyalábba rejtett bárdot viseltek. A szerény és egyszerű magatartású Claudius császár idején nagyon szigorú biztonsági intézkedések voltak érvényben, mai kifejezéssel élve a palotába és tömegrendezvényekre a „beléptetés" precízen le volt szabályozva és az ellenőrzéshez megfelelő személyi állomány állt rendelkezésre. Beléptetéskor a császári palota minden látogatójának átvizsgálták a tógáját vagy palliumát, sőt a császár még ételeit is előkóstoltatta, egy esetleges mérgezéstől tartva. Testőrparancsnoka és a katonai tribunusok – a szenátus engedélyével- a Curiába is elkísérték Claudius imperátort. Nem volt véletlen az elővigyázatosság, hisz több ellene elkövetett - de végül meghiúsult- merényletet is feljegyeztek. Néró császár ezzel szemben szerette a veszélyes helyzeteket, a tömegbe vakmerően és magabiztosan kiment, a liktorait szétkergette.
Míg az ókori Rómában világosan elvált egymástól a közügyek és magánügyek (a polgár saját rendelkezési jogkörében elintézhető ügye) köre, addig a középkori feudális rendszerben már az uralkodó magánigazgatása nem vált el a közigazgatástól.
A kora újkortól a szovjet típusú diktatúráig a magánbiztonsági szolgáltatás megerősödésének folyamatát láthatjuk. A szocialista államrendben eltűnt, felolvadt a magánbiztonsági szolgáltatás. Magyarországon a rendszerváltozástól kezdve ismét kezdett kialakulni a magánbiztonsági piac. Európát tekintve a magánbiztonság bölcsője Dániában volt, itt született meg 1901-ben, egy jelentős alkotmányos-politikai-társadalmi átalakulás következményeként.

Kulcsszavak: magyar magánbiztonság-történet, egyetemes magánbiztonság-történet

AZ ÉPÍTÉSZETI TEVÉKENYSÉG VIZSGÁLATA A POLGÁRI JOGBAN

DR. SÁPI Edit
tanársegéd, PhD hallgató,
Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar (Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola)
E-mail cím: sapiedit89@gmail.com

Az emberiség fejlődése során mindig központi kérdést jelentett az építkezés. Az építési tevékenység áthatotta a mindennapokat. Magában hordozta egyrészről a stratégia, szempontjait, a praktikusságot, célszerűséget, az uralkodók nagyságának kinyilvánítását, és nem utolsósorban művészeti tevékenységet. Amilyen összetett az építészeti tevékenység múltbeli és jelenlegi célrendszere, éppolyan komplex az erre vonatkozó hatályos jogszabályi környezet.
Az új Polgári Törvénykönyv változást hozott az építési tevékenység szabályozása kapcsán, hiszen a régi, 1959-es Ptk-tól eltérően már nem nevesíti az építési szerződést, mint átfogó kategóriát (régi Ptk. 402-406.§), hanem magát az építési tevékenységet a két legfőbb momentuma kapcsán kettébontja, és létrehozza a tervezési – és kivitelezési szerződést (Ptk. 6:251.§ és 6: 252.§). E két szerződést a Ptk. a vállalkozási típusú szerződések körében szabályozza, mely szerkezeti elhelyezés is mutatja, a szerződés eredménykötelem jellegét.
Az építés, építészet a jogszabályi környezet szempontjából is - egy rendkívül összetett tevékenység, hiszen mind közjogi (építési és építésfelügyeleti hatósági feladatok) mind magánjogi (a fent említett Ptk-beli szerződések) szabályanyag is irányadó rá. A közjog és magánjog határán elhelyezkedő közbeszerzési jog szintén megemlítendő e témában, hiszen a közbeszerzés egyik megengedett tevékenysége az építési beruházás. Az építészet különleges helyzete e törvény vonatkozásában is megfigyelhető, hiszen a közbeszerzési eljárásra és a közbeszerzési szerződésre vonatkozó általános szabályok alól a törvény mindig olyan kivételes szabályokat fogalmaz meg, melyek az építési beruházásokra vonatkoznak.
Az előadásban az építési tevékenységet a magánjog oldaláról kívánjuk megközelíteni. Magánjogi oldalról sem homogén ugyanakkor a szabályozás. Amellett ugyanis, hogy a Polgári Törvénykönyv nevesített szerződéstípusokat tartalmaz a tervezési és kivitelezési tevékenységre vonatkozóan, az épületekre vonatkoztatva speciális szabályokat alkot mind a dologi jog (pl. épület és föld jogi helyzete), mind az egyes szerződések, mind pedig a kárkötelmek (épületkárok) esetében.
A polgári jog speciális, viszonylagosan önálló részének tekintett szerzői jog az épületet, az építészeti műveket és ezek tervét szellemi alkotásnak, jogi oltalom alatt álló alkotásoknak tekinti (1999. évi LVXVII. törvény 1§ (1) bekezdés, k) pontja). Hasonlóan a Polgári Törvénykönyvhöz, a szerzői jogi törvény is felismerte az épületek, építészeti alkotások specialitását és a törvény több ponton is külön, speciális rendelkezéseket tartalmaz az építészeti művek vonatkozásában – eltérve az általános szerzői jogi szabályoktól.
Az előadásban egy rövid, a Polgári Törvénykönyv épületekkel kapcsolatos szabályainak bevezető ismertetése után áttérünk a tervezési és kivitelezési szerződés vizsgálatára, figyelemmel mindeközben arra, hogy a szerzői jogi törvény milyen speciális szabályokat tartalmaz az építészeti tevékenységre vonatkozóan és a két törvény szabályai között hol találhatunk harmóniát és hol ellentmondást.

Kulcsszavak: építészeti tevékenység, építészeti alkotás, építészet produktumai, Polgári Törvénykönyv, Szerzői jogi törvény

AZ ELŐVIGYÁZATOSSÁG ELVÉNEK KÉRDÉSE A GENETIKAILAG MÓDOSÍTOTT SZERVEZETEK TEKINTETÉBEN

SERES Eszter Lilla
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: eszter.seres.92@gmail.com

Napjainkban – mint ahogy az elmúlt években is – a GMO-k (géntechnológiával módosított szervezetek) a biotechnológia rohamos fejlődésével és térnyerésével, valamint a benne rejlő kockázatok kétséget kizáró tudományos bizonyosságának hiányában támadásnak vannak kitéve. Az FAO adatai alapján jelenleg 22 fejlett és fejlődő országban termelnek több mint 150 millió hektáron GMO növényeket, amelyek közül a mai napig az egyik legnagyobb termelő az Egyesült Államok.
A GMO-k körüli viták egyik legalapvetőbb kérdése az elővigyázatosság elve: mivel jelenleg nem tudni, hogy a genetikailag módosított növények milyen hatással lehetnek az emberi szervezetre, az állatok és növények egészségére az elkövetkező évtizedekben, valamint azon feltevések miatt, hogy genetikailag módosított élőszervezetek génjei vadon élő megfelelőjükbe tevődhetnek át, vagy pedig patogénekké alakulhatnak, ezért számos országban – köztük Magyarországon is – jelentős korlátozásoknak vagy hosszadalmas eljárásoknak vetik alá engedélyezésüket. A genetikailag módosított növényeket termesztő államok viszont a GMO-kban rejlő előnyök kiaknázását célozzák: vagyis a termesztéshez szükséges vegyszerek mennyiségének csökkentését, a tápanyagérték növelését, a szárazságra való érzékenység csökkentését tartják szem előtt, vagy pedig a nagyobb termékmennyiséget és az éhínségek leküzdése lehetőségével igyekeznek „népszerűsíteni" a GM-termékeket.
A tanulmány célja, hogy bemutassa az elővigyázatosság elvének GMO-khoz köthető megjelenését a nemzetközi, európai, illetve a magyar szabályozás viszonyában. E szabályozási szintek kiemelt jelentőséggel bírhatnak az Európai Unió és az Egyesült Államok között formálódó szabadkereskedelmi megállapodás (TTIP) kapcsán. Így szükséges az amerikai „lényegi azonosság" –, amely alapján, ha egy genetikailag módosított szervezet lényegileg egyezik természetes megfelelőjével, abban az esetben a két terméket biztonsági szempontból ugyanúgy lehet kezelni – és az európai elővigyázatosság koncepciója közötti eltérőségek ismertetése, ahhoz, hogy szemléltethetőek legyenek azok az eltérések, amelyek esetleg megnehezíthetik a GMO-k területén történő előrelépést. Mindemellett ismertetésre kerülnek a nemzetközi szinten keretet adó egyezmények által meghatározott követelményrendszeren belül kiütköző problémák, amelyek a GMO-k kapcsán kialakult álláspontok közelítését is megnehezíthetik. Végül pedig bemutatásra kerül a magyar szabályozás, illetve annak a kérdése, hogy hogyan illeszthető be az Alaptörvény vonatkozó rendelkezése az európai, valamint nemzetközi szabályrendszerekbe.

Kulcsszavak: genetikailag módosított szervezetek, GMO, elővigyázatosság elve, TTIP

A HAMIS VÁD EURÓPÁBAN, SZABÁLYOZÁSI MEGOLDÁSOK.

DR. SIMON Nikolett
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar Doktori Iskola
E-mail cím: nicolettsimon@gmail.com

A hamis vád tényállásának rendszere rendkívül speciális a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben. A hazai releváns büntető anyagi jogi szabályok tükrében, aki mást hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A büntetési tétel pedig már súlyosabb abban az esetben, ha a hamis vád alapján az érintett ellen büntetőeljárás is indul. Figyelemmel arra, hogy a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a hamis vád alapján a vádlottat elítélik, a hamis vád hazai szabályozása egyedülállónak számít Európában. A hamis vád bűntettének rendszere az alábbi lépcsőzetes rendszert követi, de hogyan minősül a hamisan vádaskodó személy cselekménye az egyes európai Büntető Törvénykönyvek közül Németországban, Ausztriában, vagy éppen Franciaországban, figyelemmel az alapügyre? A büntető anyagi jog területén lefolytatott kutatás összehasonlító jogi szempontokat figyelembe véve vizsgálja meg a hamis vád európai tényállásait a vizsgálat alá von európai országok Büntető Törvénykönyveiben, különös figyelmet fordítva a hazai Büntető Törvénykönyvben található igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények között fennálló elhatárolási és dogmatikai nehézségekre. Az előadásban több olyan, a vizsgált országok között fennálló hasonlóságra és különbségre mutatok rá, melyek a hatályos jogszabályszöveg és az alkalmazott gyakorlat közötti ellentmondások feloldására jelenthetnek hatékony választ.

Kulcsszavak: igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények, hamis vád, alapügy, büntetés, büntetőeljárás

POPULIZMUS A BÜNTETŐ JOGALKOTÁSBAN

DR. SKODA Gabriella
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: skodag.2010@gmail.com

A büntetőjogi jogalkotás politikai meghatározottsága, illetve annak a mindenkori hatalmi elit kezében a hatalom megtartása és megerősítése érdekében alkalmazott eszköz-jellege tényként állapítható meg. Jelen előadás ezen kiindulási pontból arra a kérdésre keresi a választ, hogy miként befolyásolták a hazai rendszerváltást követő társadalmi és aktuálpolitikai események a büntető jogalkotást.
Hipotézisként az a feltételezés fogalmazható meg, hogy a rendszerváltást követően egyre határozottabb eltolódás figyelhető meg egy ellenség-konstruáló, és ezért a jogi garanciáknak egyre kisebb jelentőséget tulajdonító jogalkotás felé, melynek hátterében a szakmaiságot háttérbe szorító politikai populizmus húzódik meg.
Ezen kérdések megválaszolásához a populizmus fogalmának elemzésével próbálok közelebb jutni, bemutatni ennek a rendkívül összetett jelentéstartalmat hordozó kifejezésnek a különböző dimenzióit (ideológia vagy retorikai stílus), értelmezési köreit. Ehhez nagyon széles szakirodalom áll rendelkezésre, jellemzően külföldi forrásokból, azonban a szűkebb témában – a büntető populizmus kérdéskörében - az ezredfordulót követően számos hazai elemzés és tudományos megközelítés is napvilágot látott.
A legáltalánosabb megközelítés szerint büntető populizmusról akkor lehet beszélni, amikor a média által közvetítetten a politikai aktorok tudatosan és következetesen fenntartják az állampolgárokban a folyamatos veszélyeztetettség érzetét, illetve azt a képet, hogy ezen veszélyhelyzet ellen a vezető politikai elit hatékonyan fel tud lépni, és ehhez eszközként a büntetőjogi rendelkezések fokozódó szigorítását alkalmazzák.
Ennek a jelenségnek egyre határozottabb jelenlétét az egyik legutóbbi törvénymódosítás (Be. 132.§ (3a) bekezdés 2013. november 19. napján történt módosítása az ún. „Ároktői-ügyhöz” kapcsolódóan) hátterének elemzésével bizonyítom. A konkrét jogalkotási eseten messze túlmutató kérdésként felmerülhet az is, hogy miként hatnak ezek a törekvések a büntetőjog legitimációjára, a társadalmi elfogadottságra, az alkalmazhatóságára, érvényesül-e ebben a közegben a büntetőjog „ultima ratio” jellege, illetve a konkrét eseten túltekintve próbálom megmagyarázni, hogy vajon tényleg ez a jelenség áll-e a jogi fejlemények hátterében, vagy változtatni kell-e a hipotézisen.

Kulcsszavak: populizmus, büntetőjog, büntető eljárásjog, jogalkotás

AZ INFORMATIKAI ELEMET TARTALMAZÓ BŰNCSELEKMÉNYEK ELLENI FELLÉPÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

SORBÁN Kinga
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: kinga.sorban@gmail.com

Az informatikai bűncselekmények elleni fellépés kialakulásának vizsgálata, illetve az ebbe a bűncselekményi körbe tartozó deliktumok vizsgálata során nem hagyhatjuk figyelmen kívül az Egyesült Államokat. Az Egyesült Államok az informatikai bűncselekmények őshazája és az ország az elsők között ismerte fel azt, hogy az információtechnológiai eszközök fejlődése és a széles rétegek számára való elérhetősége a számtalan lehetőség mellett veszélyforrásokat is rejt magában. A tanulmányom célja annak bemutatása, hogy az Egyesült Államokban miként határozzák meg az informatikai bűncselekmények körébe tartozó deliktumokat, illetve mely szervezetek segítik az ilyen típusú bűncselekmények elleni hatékony fellépést. Az értekezés négy nagyobb témakörre bontható.
Az első rész azokat a definíciókat veszi számba, amelyekkel az Egyesült Államokban az informatikai bűncselekményeket leírják. Ahogy Európában, úgy az Amerikai Egyesült Államokban sincs egységes elnevezése az informatikai bűncselekményeknek. Általánosságban elmondható, hogy az egyes fogalmak jelentése és használata ugyanannyira zűrzavaros, mint a kontinentális jogban. A második rész azzal foglalkozik, hogy hol helyezkednek el az Egyesült Államok jogrendszerében az egyes deliktumok. Mivel az Egyesült Államokban szövetségi rendszer működik az informatikai bűncselekmények szabályozása is kétszintű: a szövetségi informatikai büntetőjog egy egységes mindent magába foglaló rendszer, a területi hatálya az Amerikai Egyesült Államok teljes területére kiterjed, az állami informatikai büntetőjog azonban mindenhol eltérő, mind az 50 szövetségi állam (valamint a kolumbiai körzet) informatikai büntetőjoga csak az adott állam területén érvényes. Egyrészt terjedelmi okokból, másrészt azért mert az egyes államok rendszerei között sokszor nagy az átfedés értekezésem kizárólag a szövetségi szintet tárgyalja. A harmadik rész tárgyalja az egyes deliktumokat, amelyeket a fenti törvények büntetni rendelnek. Az amerikai jogban megjelenő informatikai elemet tartalmazó bűncselekményeket többféleképpen lehet csoportosítani. Az egyik ilyen csoportosítás a számítógép bűncselekményben játszott egyes szerepeit veszi alapul, létezik azonban történeti jellegű csoportosítás is. A tisztán informatikai jellegű bűncselekmények között bemutatásra kerül a hackelés, a kártékony programok (malware) készítése és terjesztése, valamint a számítógépes csalás egyes esetei. Az informatikai elemet tartalmazó, de nem tisztán informatikai bűncselekmények körében igen sokféle tényállás található, amelyek között a legjelentősebbek a tartalommal kapcsolatos bűncselekmények (pl. a gyermekpornográfia, szerzői jog megsértése) a személyazonosság lopás, a zaklatás, valamint napjainkban kialakult ún. cyberbullying. A negyedik rész az informatikai bűncselekmények elleni fellépés rendszerével foglalkozik, különös tekintettel azokra a nyomozó hatóságokra, amelyek az informatikai bűncselekmények elleni küzdelemben részt vesznek. A tanulmány a szövetségi szintű fellépésre koncentrálva mutatja be a National Cybersecurity and Communications Integration Center, a titkosszolgálaton belül működő Electronic Crimes Task Force-ok, valamint az FBI-on belül működő Cyber Task Force-ok munkájára.

Kulcsszavak: informatika, büntetőjog, rendvédelem, Egyesült Államok, kiberbűncselekmény

JÓVÁTÉTEL A BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁS ALATT - SZAKMAI ÉS LAKOSSÁGI ÁLLÁSPONTOK

DR. SZABÓ András
E-mail cím: -

A jóvátételi módszerek alkalmazása a büntetőjogban egyre elterjedtebb Európában. A büntetőeljárás során alkalmazandó közvetítői tevékenység, valamint a közösségi jóvátétel lehetősége már nagyon sok országban jelen van, és láthatók törekvések abba az irányba is, hogy a resztoratív igazságszolgáltatás egyes elemeit a büntetés-végrehajtás során is megjelenítsék (néhány országban pedig már meg is valósult a büntetés-végrehajtás alatti jóvátétel lehetősége).
Ezen módszereknek ugyanakkor a mai napig számos ellenzője van, mind az elméleti és a gyakorló jogászok, mind a lakosság körében. Ezen álláspontok legfőbb érve, hogy nagyon sok sérelmet nem lehet jóvátenni, ezenkívül maga a jóvátétel az elkövető részéről gyakran a megbánásból adódik, hanem a hátrányos jogkövetkezmény elkerülése motiválja őket. Ez pedig ellentétben áll a jóvátétel céljával, továbbá gyengítheti az állami büntetőhatalom tekintélyét is.
A jóvátétel nyújtásának akadálya lehet még a sértett hozzáállása is. Lehetséges, hogy az áldozat düh, az események által kiváltott félelem, vagy az okozott sérelem nagysága miatt semmilyen formában nem szeretne az elkövetővel további kapcsolatba kerülni, még akkor sem, ha kompenzálásról van szó. A sértett akaratát ilyenkor tiszteletben kell tartani, hiszen az eljárás nem járhat a viktimizáció következményeinek a fokozásával.
A jóvátétel nyújtásának másik akadálya lehet, hogy az okozott sérelem mértékét az elkövető és az áldozat másként ítéli meg. A jóvátétel ugyanis könnyen meghiúsulhat, ha az elkövető nem látja tisztán a bűncselekmény által okozott sérelmet, vagy ha a sértett irreális követeléssel próbál indokolatlan haszonhoz jutni. Ez egy különösen nehéz kérdés, mivel a bűncselekmény által okozott sérelem mértékére egységes rendszert nem lehet létrehozni.
Magyarországon korábban számos lakossági felmérés, kutatás próbálta kideríteni, mi az emberek álláspontja a jóvátétellel kapcsolatban, mely elkövetőknél, bűncselekményeknél lehet ez a modell működőképes. Ugyanezen kérdéskörben jómagam is készítettem egy, nem reprezentatív, online kérdőíves felmérést. Ennek a felmérésnek egyik célja volt, hogy egyes bűncselekménytípusoknál a kitöltők, áldozattá válás esetén, hajlandóak lennének-e jóvátétel céljából felvenni a kapcsolatot az elkövetőkkel és milyen típusú, illetőleg mekkora összegű kompenzációt éreznének reálisnak. Előadásomban elsősorban ezen kutatás egyes részleteit és a belőlük levont következtetéseimet szeretném prezentálni.

A „CIGÁNYBŰNÖZÉS" FOGALMÁNAK (JOG)TÖRTÉNETI EREDETE ÉS TOVÁBBÉLÉSÉNEK LEHETSÉGES ELŐZMÉNYI OKAI AZ ELŐÍTÉLETESSÉG TÜKRÉBEN

DR. SZABÓ Patrik
ügyvéd, okleveles teológus, PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék
E-mail cím: patrik.szabo@t-online.hu

Kutatásaim átfogó célja a büntetőeljárásokban felfedezhető előítéletes attitűd detektálása és annak nyomon követése, hogy a büntetőeljárás hivatásos alanyainál felbukkanó előítélet hogyan befolyásolhatja az egyes eljárási cselekmények lefolyását. Vajon a terheltekkel való bánásmódot ez esetenként megváltoztatja-e, és ha igen, milyen mechanizmus útján, illetve amennyiben ez kimutatható, milyen típusú jogi vagy egyéb társadalomirányítási módszerekkel lehet(ne) ennek elejét venni.
A jelen, fenti címet viselő tanulmányom megírását, illetve szakmai előadásra történt jelentkezésemet az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában végzett, túlnyomórészt szigorúan titkos minősítéssel ellátott és eddig nem kutatott forrásanyagok témám szempontjából történt részbeni feldolgozása ihlette, hiszen olyan, az eddigiekben még nem kiadott, korabeli iratkötegekhez jutottam, melyek ismertetése és a fenti aspektusból megvalósítandó részletes elemzése többek – és reményeim szerint nem csak a büntetőeljárás témája iránt elkötelezett kollégák - érdeklődésére is számot tarthat.
Ekként a jelen tanulmány és előadás módszertanilag elsősorban az általam eddig csak részben feldolgozott eredeti forrásanyagok közeli olvasatának, néhol szükségszerűen szöveghű ismertetéséből és azok szövege előítéletességre fókuszáló elemzéséből tevődik össze.
A "cigánybűnözés" fogalmának használói – bár kétségtelen, hogy szándékuk nem mindig erre irányul - szerint a cigány származásúak által tendenciaként elkövetett bűncselekményeket jelenti, azonban a leggyakoribb, és főként nem tudományos használati közeg alapján mára egyértelműen rasszista, etnicista és kirekesztő jellegű kifejezéssé vált. Ugyanis azt sugallja, hogy amennyiben bármely bűncselekményt cigány származású tettes követett el, az alapvetően - és csak emiatt - más, mintha azt nem cigány származású követné el; ekként az etnikai hovatartozás eme logika szerint alapvetően identifikálja a törvényszegéseket, annak más, etnicista alapozottságú minőséget adva.
Az előadásomban ismertetésre kerülő jogtörténeti előzmények, normák és egyéb titkos dokumentumok tartalma alapján jóval árnyaltabb és igen érdekes képet kaphatunk hazánk XX. századi totalitárius kommunista rendszerében lezajlott - romákkal kapcsolatos - eljárásokról, illetve a titkos rendőrség ehhez kötődő munkájáról.

Kulcsszavak: cigánybűnözés, jogtörténeti előzmények, ÁBTL iratok

Sir Angus Fraser: A cigányok (Osiris Kiadó, Budapest, 2006.,194-195.o.)
Ian Hancock: The Pariah Syndrome, 1987. Karoma Publishers, Inc., Ann Arbor, Michigan. ISBN 0897200799
Lipovszki J. (1973): A cigánybűnözés néhány jellemző sajátossága. (Vígh József: Szakkriminológia. Jegyzet a Rendőrtiszti Főiskola részére. XII. fejezet, 153-178., Budapest)
Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) 4.1. A - 4186/11.sz. forrásanyag

A PÉNZHAMISÍTÁS A NEOABSZOLUTIZMUS BÜNTETŐ-IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI GYAKORLATÁBAN

DR. SZABÓ Zsanett
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: porcsizsani@gmail.com

Kutatásom keretében tehát az 1849-1878 közötti büntető anyagi jogot vizsgálom, konkrétan azt szeretném feltárni, hogy a korszak sajátosságaihoz képest a megjelölt időszakban hazánk joggyakorlata hogyan is nézett ki, hogyan tudott reagálni az ekkor lezajló változásokra. A megjelölt időszak büntető igazságszolgáltatás szempontjából igen sok érdekességet tartalmaz, többek között, kiemelném azt az időszakot, amikor is az 1852. évi pátenssel hatályba léptették Magyarországon az osztrák büntetőtörvénykönyvet, az 1803. évi Strafgesetzet, amely a magyar jogrendszerbe ugyan nehezen illeszkedett, de a rendi büntetőjoghoz képest előrelépés volt. Viszont aránytalanul súlyos büntetési tételek, és a politikai bűncselekmények tág köre jellemezte, amely széles bírói önkénynek engedhetett teret. Ráadásul a büntetőtörvénykönyv hatálybaléptetése csak látszólag oldotta fel a szokásjog alkalmazásból eredő bizonytalanságokat, hiszen innentől kezdve a bíráknak az idegen jogrendszer hazai helyzetekre történő alkalmazása jelentette a kihívást. Azt pedig, hogy az osztrák büntetőjogot a gyakorlatban mennyire követték, vagy mennyiben tértek el attól, a tiszántúli bíróságok gyakorlatára kihegyezve kívánom bemutatni.
Ezen a témán belül pedig előadásom keretében a pénzhamisítással kapcsolatos büntetéskiszabási gyakorlatot szeretném bemutatni, ugyanis kutatásom során a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltárában a IV./B 156. jelzetű Debreceni Császári Királyi Megyei Törvényszék (1850-1861) büntető periratai között meglehetősen nagy számban találkoztam pénzjegy hamisítással kapcsolatos bűncselekménnyel, konkrétan több száz eset áll rendelkezésemre, ezek elemzéséből már helytálló következtetéseket tudok levonni.
Az előadásom keretében kitérnék a pénzjegy hamisítással kapcsolatos hazai szabályozás sajátosságaira, szeretném ismertetni az osztrák büntetőtörvénykönyvbe foglalt szabályokat, és ehhez képest mutatnám be a bírósági gyakorlat alakulását. Konkrétan, hogy milyen arányban fordult elő a nevesített bűncselekmény, melyek voltak a leggyakoribb elkövetési módok, milyen képet mutat az elkövetői kör, és nem utolsó sorban azt, hogy a bíróság milyen mértékű büntetést szabott ki az egyes esetekben, vajon mennyiben alkalmazták az osztrák büntetőtörvénykönyvben előírt szigorú büntetési tételeket.
A téma kapcsán Kahler Frigyes végzett hasonló kutatásokat, azonban ezek időben az 1848 előtti évekre korlátozódnak, tehát a szokásjogon alapuló rendi bírósági gyakorlatot mutatja be, így az általam végzett kutatás akár remek összehasonlítási alapul is szolgálhat.

Kulcsszavak: büntető-jogtörténet, pénzhamisítás, bírósági gyakorlat, neoabszolutizmus

LEHETŐSÉG VAGY KORLÁTOZÁS? A PTK. 2:44 SZAKASZÁNAK MARGÓJÁRA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖZÉLETI SZEREPLŐK MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOGÁRA

SZEGHALMI Veronika
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar
E-mail cím: -

A közéleti szereplők magánéletének nyilvánosságra hozatalát – amennyiben bármilyen hatással van közéleti pozíciójukra, az abból eredő feladataik ellátására – a közönség tájokozódáshoz fűződő joga indokolhatja. Míg a korábbi Polgári Törvénykönyvben a közéleti szereplők magánéletének védelme a magánélethez fűződő jog egyes részjogosultságai (képmáshoz való jog, stb.) által volt védelmezett, az új Polgári Törvénykönyv a magánélethez való jog kifejezett védelmének garantálása, valamint a magánélethez való jog egyéb részjogosultságainak biztosítása mellett kiemelten a *közéleti szereplő személyiségi jogának védelméről,* az ilyen személyek személyiségi jogai korlátozásának feltételeiről (2:44) rendelkezik. Az említett szakasz kimondja, hogy a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja. A szóban forgó paragrafus elemeinek részletes vizsgálatán túl, a rendelkezést tágabb kontextusban vizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy a szakasz fontos mérföldkő lehet a közéleti szereplők magánéletének nyilvánosságra hozatala megítélésének jogszerűségében. Az említett szakasz ugyanis lehetőséget biztosíthat arra, hogy az adott eset „közügy jellege", és ne kizárólag az érintett közéleti szereplő közéletben betöltött státusza alapján ítéljenek meg egy- egy kritikus ügyet, valamint utat nyithat afelé, hogy a jogszabály által előírt feltételek mentén a bírói gyakorlat jól kimunkált feltételrendszert állítson fel a közszereplők magánéleti eseményeinek jogszerű nyilvánosságra hozatala kapcsán. Az érintett szereplő státuszával szemben az adott ügy közérdekűsége vizsgálatának fontosságát a Strasbourgi Bíróság gyakorlata több ízben is hangsúlyozta,[31] és a közszereplők magánéletének felfedését biztosító kritériumrendszert is kimunkálta már, [32] továbbá a szóban forgó irányváltás nem ismeretlen hazánkban sem, hiszen az Alkotmánybíróság is elismerte [7/2014. (III. 7.)], hogy a fokozott alkotmányos védelem alatt álló közéleti véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak, ezért a személyiségvédelem korlátozottsága nem csupán a hivatásszerűen közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály. Mindezen alapvetések felvethetik azt a kérdést, hogy a közéletben folytatott, a közéleti szereplők magánéletét érintő viták megítélése a Ptk. 2:44 szakaszának bevezetésével vajon szélesebb körben biztosítják-e lehetőséget a jövőben a szabad szólásnak, vagy éppen ellenkezőleg a Ptk. által bevezetett, feltételhez kötött szabály a közéleti szereplők személyiségi jogainak fokozottabb védelmét kívánja elmélyíteni? Jelen leírás alapján összeállított előadás a Ptk. 2:44 szakasza által felvetett anomáliák, a különböző álláspontok, lehetséges értelmezési lehetőségek bemutatását célozza, valamint külföldi államok vonatkozó joggyakorlatát vizsgálja.

[31] Bladet Tromsö and Stensaas v. Norway, no. 21980/93., 1999. május 20-i ítélet, Nilsen and Johnsen v. Norway, no. 23118/93., 2001. február 27-i ítélet, Thorgeirson v. Iceland, no. 47/1991/299/370., 1992. május 28-i ítélet.
[32] Von Hannover V. Germany (no. 2) no. 40660/08 and 60641/087, 2012. feburár 7-i ítélet.

A MUNKAVÁLLALÓHOZ HASONLÓ JOGÁLLÁSÚ SZEMÉLYEK MUNKAJOGI ÉS KÖTELMI JOGI VÉDELME A NÉMET JOGRENDSZERBEN

DR. SZEKERES Bernadett
PhD hallgató
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: szekeres.bernadett@uni-miskolc.hu

A munkavégzés dogmatikai eszköztára jelentős változáson megy keresztül. A gazdasági felgyorsulás magával hozta a munka világa alanyi körének átalakulását. Ennek eredményeképp létrejöttek olyan munkavégzésre irányuló viszonyok, amelyek nem tekinthetőek sem munkaviszonynak, sem önfoglalkoztatási viszonynak (vállalkozási, megbízási szerződés). Ezen személyeket együttesen a munkavállalóhoz hasonló jogállású személyeknek nevezzük. Sokan használják rájuk a szürke zóna kifejezést, mivel jogi szabályozásuk a magyar és a külföldi jogban is jelenleg homályos, hiányos, nincs egyértelmű tendencia. Ez a megnevezés többféle jogviszonyt foglal magában, amelyből ad hoc jelleggel kiemelten bizonyos viszonyok védelemben részesültek a magyar jogrendben, mint az atipikus munkaviszonyok a Munka Törvénykönyvében, vagy a tartós közvetítői jogviszony a Polgári Törvénykönyvben. Viszont a szürke zóna általános fogalmának meghatározásakor nehéz a dolga a jogalkotónak, és talán még nehezebb a rájuk vonatkozó védelem módjának és mértékének megállapításakor. Erre a Munka Törvénykönyvének 2011-es Tervezetében elhelyezett általános definíció, meghatározott védelmi katalógus, valamint azok vitatottsága a bizonyíték. Mivel ez végül nem került bele a törvénybe, ezért jelenleg Magyarországon a szürke zóna kérdése megoldatlan, nem csak fogalmi szempontból, de védelmi oldalról is. Azonban ezzel a kérdéssel foglalkozni kell. A szürke zónában lévő személyek növekvő száma egyre növeli a nyomást a jogtudósok és a jogalkotó vállán, mivel ezen különleges jogállású személyek védelmi igénye tagadhatatlan. Kapcsolódik a probléma az Európai Unióhoz is, mivel már az Unió dokumentumai foglalkoztak a munkavégzési dimenziók változásával, kiemelve egy új kulcsszót: a „flexicurity”-t. Így a jogalkotói lépés kimondottan szükséges, amelynek kutatásokkal való megalapozása az elsődleges feladat. Emiatt érdemesnek tartottam a külföldi megoldásokat is megvizsgálni, kezdve az előremutató német jogrendszerrel. Érdekes dogmatikai eszközöket választott a német jogalkotó, és a védelem biztosítását is különleges módon oldotta meg. Vannak olyan elemei a német védelemnek, amelyeket kifejezetten érdemes lenne a magyar jogalkotónak is megfontolnia a szürke zóna szabályozásakor, azonban hiányosságokra is bukkantam. Mindezeket, és az ebből levont következtetéseimet szeretném bemutatni az előadás keretében.

Kulcsszavak: munkavégző, dogmatika, védelem, német, munkajog

A MINŐSÍTETT TÖRVÉNYEK MÚLTJA, JELENE, JÖVŐJE

SZENTGÁLI-TÓTH Boldizsár
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola
E-mail cím: totboldi@gmail.com

Az elmúlt évtizedekben számos országban létrehozták a törvények egy sajátos kategóriáját, melyeket az általánosnál szigorúbb eljárásrend szerint kell megalkotni, vagy módosítani.[33] Ezeket a törvényeket kétharmados többséggel kell elfogadni, esetleg a törvényhozás két kamarájának egyetértésére van szükség, vagy kötelező esetükben az alkotmányossági kontrol a törvény kihirdetését megelőzően, illetve az általános törvényhozási eljárásba is beépíthetők garanciális elemek. Jelen tanulmány három jogrendszer releváns tapasztalatainak összevetésére törekszik: a francia, a spanyol, illetve a Magyar jogfejlődés idevágó mozzanatait mutatja be. Ezek mellett azonban számos más európai,[34] afrikai[35] és latin-amerikai[36] példákra is kitérek, hogy érzékeltethessem a jogrendszerek sokszínűségét. Célom a minősített törvényekkel kapcsolatos legvitatottabb kérdések beazonosítása, megoldási javaslatok megfogalmazása, valamint a minősített törvény ideális modelljének keresése.

- Először a különböző nemzeti tapasztalatok alapján a minősített törvény általános jellegű definícióját kívánom megadni.
- Ezt követően röviden összehasonlítom a három ország eltérő történelmi hátterét és jogrendszerét. A legfontosabb közös vonás a minősített törvények kiemelkedően fontos szerepe a demokratikus átmenet, a diktatúrából való kibontakozás elősegítésében.
- Eltérő törvények tartoznak a minősített törvény kategóriába az egyes országokban, így a következőkben a minősített törvények minél szűkebb körű alkalmazása mellett érvelek.
- A minősített törvények általában az alkotmányi és a törvényi szint között helyezkednek el a jogforrási hierarchiában, itt a legfontosabb kérdés a vonatkozó alkotmányos rendelkezések minél pontosabb megfogalmazása.
- A minősített törvények jelentős hatást gyakorolnak a hatalom megosztásra is: fő téziseim a kétharmados többség mellőzése, valamint a kötelező előzetes alkotmányossági felülvizsgálat szükségessége lesznek.
- Végül néhány következtetést fogalmazok meg, melyek egy későbbi esetleges alkotmányozási folyamat során megfontolandók lehetnek.

Kulcsszavak: minősített többség, sarkalatos törvény, jogforrási hierarchia, kétharmad, alkotmányozás

[33] Organikus törvény, Franciaország alkotmánya 46. cikk; Spanyolország alkotmánya 81. cikk (1) bekezdés, Magyarország Alaptörvényének T. cikk (4) bekezdése
[34] Románia alkotmánya 73. cikk; Moldávia alkotmánya 72. cikk; portugál alkotmány 136. cikk (3) bekezdés
[35] Algéria alkotmánya 123. cikk; szenegáli alkotmány 78. cikk; Tunézia alkotmánya 65. cikk
[36] Ecuador alkotmánya 133. cikk; venezuelai alkotmány 203. cikk

PROMISES, LAW AND NON-COMPLIANCE

Flóra Márta SZIGETI
PhD student
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail address: floramarta.szigeti@gmail.com

Whether they follow or leave their previously declared path, the examination of states' decisions is a multilevel assessment. We might apply several approaches to find answers to the question, why a state choses one alternative rather than the other.
International law seems not to follow the 'usual' concept of law as it is a bunch of self-enforced agreements of states having a force strengthened or weakened by policy or political reasons.
The problem the paper examines is a basic dilemma is of public international law: why does international law have a legal nature if there is relatively no enforceable sanction between states.
The approach of the study is theoretic, since it observes the abstract system and nature of international law.
The purpose of the study is to conclude whether the application of different theories on international law offers distinct answers as to how international law works, how it affects the behavior of states, or are there concepts that fit better to answer this question.
The study is based on the assumption that international law influences states' acts. The core question is, why international law or previously undertaken obligations have an effect on the decision-making process. This problem is approached from various perspectives pursuant to certain theories.
The study, after outlining the basic concept of legal obligations and how this classic model may be projected to international law, enumerates and evaluates i.a. mainstream theories of international law: realism, liberalism, rational choice and game theory, and international legal process.
The conclusion and results of the study might serve as a register of conditions that qualify the effectiveness of international legal rules.
As to further opportunities arising from the paper, the final catalogue of aspects may be the foundation of an examination about the efficiency of non-compliance with international legal obligations.

Keywords: nemzetközi jog

THE FUTURE OF EUROPEAN COPYRIGHT LAW: THE PROSPECT OF UNIFICATION

Andrea Katalin TÓTH
PhD student
Eötvös Loránd University, Faculty of Law
E-mail address: andrea.toth@fulbrightmail.org

At the time of the first attempts of internationalization of copyright, when the need to replace bilateral treaties with a more compresensive scheme became urgent, a movement supporting the idea of a universal and globally binding code of copyright emerged. However, this concept has been displaced by the principles of territoriality and national treatment that were introduced by major international treaties such as the Berne and Rome Conventions, the TRIPS, the WIPO Copyright Treaty or the WPPT.
Though not on a global level, but the idea of a unified, European copyright code has recently reappeared in the EU copyright-discourse, due to the emergence of Internet and technical advancement. Although the concept of the European Copyright Code and community-wide copyright title has been set aside since it's initial presentation by the Wittem Group, the Commission has recently made the "effective and uniform application of copyright legislation across the EU" and making it a place where "all those concerned by copyright are subject to the very same rules" its long-term vision for the EU copyright framework. The consolidation of this concept makes it relevant to study and analyze the subject. Commentators are divided over the topic: some are against the draft code, while others picture a uniform copyright regime of directly applicable EU regulations as the only way for EU copyright to evolve. Given that harmonization has developed marginally in the period between 2010 and the present day, the issues of unification prevail. Essentially, the EU consists of 27 member states of different cultural, linguistic and economic backgrounds, all highly relevant from the aspect of copyright. Also, Europe is legally polarized: fundamental differences between common law and civil law, copyright tradition and droit d'auteur regimes need to be reconciled. The thorough scrutiny of these issues and factors is necessary to assess the impact and feasibility of such an undertaking.
Interestingly, the EU's harmonizational incentives have recently taken on measures and rhetorics similar to the attempts at broadening federal legislative competence in the United States. Even more so with the adoption of Article 118. TFEU, that allows for the establishment of "measures for the creation of European intellectual property rights to provide uniform protection of intellectual property rights throughout the Union". Given that the copyright vision entails a rather US/federal-like unification of not only copyright, but contract and property regulations as well, it is worth studying how and on what basis did the US copyright system emerge to the federal level and whether such a framework would be attainable as one of the many possible solutions in the scheme of the EU, a presently rather supranational-intergovernmental organization that cannot yet be qualified as federal.
In this paper I aim to analyze the timeliness and feasibility of an EU copyright code and single copyright title from legal, social and economic aspects in the context of European and international harmonization. Furthermore, I wish to assess whether and when the Commission's vision about a uniform European copyright could emerge and under what kind of conditions and circumstances.

Keywords: EU, copyright, unification

A PÉNZHAMISÍTÁS HAZAI TÉNYÁLLÁSA NEMZETKÖZI ÉS EURÓPAI UNIÓS JOGFORRÁSOK TÜKRÉBEN

DR. TÓTH Dávid
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Kriminológiai- és Büntetés-végrehajtásjogi Tanszék
E-mail cím: toth.david@ajk.pte.hu

Kutatási területem a pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények büntetőjogi és kriminológiai aspektusai. A tanulmányom célja a pénzhamisítással kapcsolatos 2014-ben megalkotott Európai Uniós irányelv, illetve a magyar Büntető Törvénykönyv szabályozásának elemzése, és összehasonlítása.
Kutatásomban vizsgálom az uniós szabályozás megalkotásának indokait, a szabályozás tartalmát, illetve a magyar Btk. szabályozásának azzal való megfelelőségét.
A pénzhamisítás, és azon belül kiemelten az eurohamisítás aktuális probléma az Európai Unióban. Az Európai Rendőrségi Hivatal szerint az euró továbbra is kedvelt célpontja a bűnözőknek, és ezt alátámasztják a kriminálstatisztikák is. Az Európai Központi Bank becslése szerint az euró 2002-es bevezetése óta több mint 500 millió eurónyi kárt okoztak a pénzhamisító bűnszervezetek. 2014-ben az egész Unió területén összesen 843 000 hamis eurót vontak ki a forgalomból.
A pénzhamisítás deliktuma sérti az állam pénzkibocsátási monopóliumát, a fizetőeszközbe vetett bizalmat. Nagy mennyiségű hamis vagy hamisított pénz forgalomba kerülése veszélyezteti az állam gazdasági rendjét, valamint a pénzeszközök és az árualap egyensúlyát.
A pénzhamisítás napjainkra nemzetközi kiterjedésű, szervezett bűnözéssé vált. Ezt felismerve 1929-ben született meg az első pénzhamisítás tárgyában hozott nemzetközi multilaterális egyezmény: a Genfi Egyezmény. A nemzetközi egyezmény legfontosabb rendelkezése előírta a pénznemek közötti diszkrimináció tilalmát, vagyis azt, hogy a külföldi pénznemeket azonos büntetőjogi védelemben kell részesíteni a hazai pénznemekkel.
Az Európai Unió közösségi szinten először 2000-ben egy tanácsi kerethatározattal kívánta megteremteni az euró védelmét a pénzhamisítókkal szemben. A tanácsi kerethatározat a Genfi Egyezményen alapult, s emellett előírta tagállamok számára, hogy csatlakozzanak hozzá.
Az Európai Unió hosszú előkészítő munka után, a szabályozás hatékonyabbá tétele érdekében elfogadott egy új irányelvet, amely szigorító rendelkezéseket tartalmaz, és emellett a bűnügyi együttműködést kívánja elősegíteni a tagállamok számára.
Az irányelv mellett fontos megemlíteni az ún. Periklész akcióprogramot. A Periklész program keretében az EU képzéseket illetve technikai segítségnyújtást vezetett be a pénzhamisítás elleni küzdelemmel foglalkozó hatóságok számára.
A kutatás várható eredményeként megállapítható lesz, hogy mennyiben irányelvkonform a magyar szabályozás, illetve hogyan lehet hatékonyabbá tenni a pénzhamisítás elleni küzdelmet az Európai Unióban. A pénzhamisítás mindig is egy komoly és társadalomra veszélyes bűncselekménynek minősült, ez még inkább igaz amióta nemzetközivé vált. A hatékony bűnözés elleni küzdelemhez elengedhetetlen az EU tagállamainak együttműködése, amelyet az új irányelv remélhetőleg elősegít majd.

Kulcsszavak: pénzhamisítás, irányelv, Genfi Egyezmény, Btk

FOGYASZTÓI KEZESSÉG, ILLETVE FOGYASZTÓI ZÁLOGJOG MEGÍTÉLÉSE A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐESZKÖZ-FINANSZÍROZÁSI SZERZŐDÉSEKBEN

DR. TÓTH Gábor Márton
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola Polgári Jogi Tanszék
E-mail cím: tothgabormarton@gmail.com

Az új Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) számos jelentős jogterületen fundamentális változást vezetett be a magyar polgári jogba. Ezen területek egyike a hitelbiztosítékok joga. Az Európai Unió jogalkotásának egyik privilegizált területe a fogyasztóvédelmi jog, mely - leginkább irányelvek útján - jelentős hatást gyakorolt a törvényhozóra a Ptk. kodifikációja során is. Mind a zálogjog, mind pedig a kezesség vonatkozásában bevezetésre került egy, a magyar jogban merőben új jogintézmény: a fogyasztói zálogszerződés, s így a fogyasztói zálogjog [Ptk. 5:90. §], továbbá a fogyasztói kezesség [Ptk. 6:430. §].
Előadásom során a rendelkezésre álló keretek között azonban az így megújult fogyasztóvédelmi polgári-pénzügyi jognak kizárólag csak egy kis szegmenésére kívánok fókuszálni. A vizsgálódás egyik iránya a polgári jogi kódexben található új, fogyasztókat védő szabályok bemutatása az egyes biztosítéki formáknál (zálogjog, kezesség), olyan finanszírozási jellegű szerződések vonatkozásában, amelyeknek tárgya kizárólag mezőgazdasági termelőeszköz beszerzése. Számba kívánom venni továbbá, hogy a mai Magyarországon milyen jogi keretek között (*milyen gazdasági formában*) lehetséges üzletszerű mezőgazdasági tevékenységet folytatni. **A két említett terület metszetén helyezkednek el a fogyasztóinak minősülő agrárjogi biztosítéki jogviszonyok.** Az előadás során választ próbálok találni arra a kérdésre, hogy az egyes gazdálkodási formák esetén (*pl. gazdasági társaság, egyéni vállalkozó, mezőgazdasági őstermelő, családi gazdaság… stb.*) kik és mely feltételek teljesülése esetén minősülhetnek fogyasztóknak és ezek a helyzetek milyen jogkövetkezményekkel járnak. A fogyasztóvá válás feltételrendszerének vizsgálatánál érintőlegesen ki kívánok térni a legjelentősebb nemzetközi egyezmények, illetve modelltörvények (*pl. PICC, PECL, DCFR*) releváns szabályaira is, melyek a hatályos magyar szabályozás megalkotása során példaként szolgáltak.
A témaválasztásom érinti a klasszikus értelemben vett polgári jogot és az agrárjogot egyaránt.

Kulcsszavak: fogyasztó, zálogjog, kezesség, mezőgazdaság, őstermelő

A MUNKÁLTATÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE AZ MT., A HJT. ÉS A HSZT. ALAPJÁN

DR. TRENYISÁN Máté
PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: trenyisan90@gmail.com

Az új Munka Törvénykönyve (továbbiakban Mt.) 2012. július 1-én hatályba lépett. Ezzel nem csupán egy egységes és átláthatóbb szerkezetű törvénykönyv született meg, hanem egy olyan szabályrendszer is, amely számos ponton paradigmaváltással élt az 1992-es Mt. szabályozásához képest. A munkáltató kártérítési felelősség alóli mentesülésének szabályai jelentősen megváltoztak - a működési kör helyett bevezetett - ellenőrzési kör fogalmával, valamint az előreláthatóság jogi kategóriájának a mentesülés szabályrendszerébe történő beépítésével. E módosulások nehéz feladat elé állítják mind a munkaviszony részvevőit - a jogkeresés terén -, mind a jogalkalmazó szerveket.
E szabályanyag változása kihatással bírhat - kellene, hogy bírjon - számos más foglalkoztatási jogviszonyra jelenleg hatályban lévő szabályozásra is, ugyanis a mindenkori Mt. szabályozási megoldásai nem csak a versenyszféra munkajogában, de a tág értelemben vett közszféra (közalkalmazotti jogviszony, kormány- és köztisztviselői jogviszony, szolgálati jogviszony) munkajogában is a munkáltatói kárfelelősség szabályozásának mintájául szolgál.
A honvédség kártérítési felelősségére irányadó szabályokat két jogszabály tartalmazza, a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (a továbbiakban Hjt.), valamint a kártérítési felelősségről, valamint egyes meg nem térülő károk leírásának és törlésének szabályairól szóló 10/2013. (VIII. 12.) HM rendelet (a továbbiakban Kárrendelet). A rendvédelmi szervek kártérítési felelősségét szintén két jogszabály szabályozza, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban Hszt.), valamint a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről szóló 23/1997. (III. 19.) BM rendelet (a továbbiakban Hszt. rendelet).
Jelen előadás és írás keretében arra vállalkozom, hogy - a munkáltató kártérítési felelősség alóli mentesülésére vonatkozó szabályok kritikai szemléletű elemzésével - összehasonlítsam a versenyszféra munkáltatójának, a honvédségnek, valamint a rendvédelmi szerveknek, mint munkáltatóknak a kárfelelősség alóli mentesülésére vonatkozó szabályokat.

Kulcsszavak: munkáltatói kárfelelősség, kártérítés, munkajogi kártérítés, mentesülés, ellenőrzési kör

A BÜNTETŐJOGI ALAPELVEK, MINT AZ UNIÓS JOGALKOTÁS KORLÁTAI

DR. UDVARHELYI Bence
tanársegéd
Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: jogbence@uni-miskolc.hu

Bár az európai integráció alapító atyái még figyelmen kívül hagyták a büntetőjogot, és az Európai Közösségek kezdetben kifejezett büntetőjogi hatáskörökkel nem rendelkeztek, nem lehet azt mondani, hogy a büntetőjog függetleníteni tudta volna magát az uniós jog befolyása alól. A büntetőjog – és a büntető eljárásjog – fokozatosan az európai jogalkotás fókuszába került, amely következtében az uniós jog ma már jelentős mértékben befolyásolja a tagállamok nemzeti büntetőjogait. Ez a tendencia tovább erősödött a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével, amely az uniós büntetőjogi együttműködést új alapokra helyezte.
Az Európai Unió – egyre erősödő – büntetőjogi jogalkotása természetesen nem jelenthet valamiféle korlátozás nélküli beavatkozást a tagállamok nemzeti büntetőjogának koherens rendszereiben. E tekintetben igen fontos szerepet játszanak a büntetőjog alapelvei, amelyek az Unió büntetőjogi jogalkotásának korlátját jelentik.
2009-ben egy jogtudósokból álló csoport, a *„European Criminal Policy Initiative”* közzétette az Európai Kriminálpolitika Manifesztumát, amelyben kidogozta az európai büntetőpolitika alapelveit, amelyeket az uniós jogalkotónak minden anyagi büntetőjogi tárgyú jogi aktus kibocsátásánál figyelembe kell vennie. Ez a hat alapelv a következő: a büntetőjog védelmi kötelezettsége, az ultima ratio elve, a bűnösség elve, a törvényesség elve (a törvényi meghatározottság elve, a visszaható hatály tilalma, a lex mitior elve és a parlamentáris törvény szükségessége), a szubszidiaritás elve és a koherencia elve. Ezek az alapelvek, amelyek számos nemzetközi – emberi jogi – dokumentumban is megjelennek és a tagállamok alkotmányos hagyományainak részét képezik, természetesen kivétel nélkül levezethetők az Unió normatív alapjaiból. E körben érdemes külön is kiemelni az Európai Unió Alapjogi Chartáját, amely a Lisszaboni Szerződéssel jogilag kötelező erejűvé vált.
Az Európai Kriminálpolitika Manifesztuma nemcsak az egyes büntetőjogi alapelvek felsorolására vállalkozik, hanem az Európai Unió büntetőjogi jogalkotását is górcső alá veszi. A büntetőjogi alapelvek ugyanis amellett, hogy a jövőbeli jogalkotás számára iránymutatást jelentenek, a már elfogadott jogi aktusok kriminálpolitikai igazolását is elősegítik. Ennek keretében a Manifesztum számos pozitív és negatív példát hoz az uniós jogalkotásból, amellyel a gyenge pontok feltárását és a negatív tendenciák kiküszöbölését célozza. Emiatt az Európai Kriminálpolitika Manifesztuma kiemelt jelentőséggel bír az európai büntetőjog fejlődéstörténetében, hiszen ez jelentette az első érdemi lépést egy egységes európai büntetőpolitika kialakítása felé.

Kulcsszavak: Európai Unió, büntetőjog, büntetőjogi alapelvek, Európai Kriminálpolitika Manifesztuma

MILITARY NECESSITY

DR. Viola VINCZE
PhD student
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail address: drvinczeviola@gmail.com

Introduction
The body of Customary International Humanitarian Law (accepted as carrier of *opinio juris* manifested in wide-spread state practice) has beyond doubt integrated the principle of distinction, the principle of proportionality, as well as the principle of military necessity and humanity as guiding principles governing the conduct of hostilities. In case of military necessity, rules of customary law and treaty law provisions overlap – further strengthening the *jus cogens* feature of the principle and the concerning provisions in Protocol I Additional to the Geneva Conventions of 1949.
The short history of the concept
There have been two major blocs in the debate that goes back hundreds of years: according to one, military necessity can override the application of positive International Humanitarian Law and it could serve as a justification for the breach of the law of armed conflict. According to the other opinion however, circumstances in which military necessity occurs are still governed by the rules of International Humanitarian Law and therefore military necessity cannot justify any actions which are non-compliant with these rules. The most important milestones during the development of the concept were inter alia the clausewitzian military conduct adjusted to the political purposes, the 1863 Lieber Code, the military maxim of *Kriegsräson* used during World War I and World War II and the modern notion of the concept with a strong emphasis on humanitarian concerns.
Definition
Fundamentally, military necessity is the concept of using only that degree and kind of force, not otherwise prohibited by the law of armed conflict that is required to achieve complete or partial submission of the enemy. Therefore, conditions and limits of a certain military situation and considerations of International Humanitarian Law shall be taken into account when planning any military engagement. Military necessity never provides defence for unlawful actions; on the contrary: it fosters the realization of humanitarian requirements of law.
Basic elements of military necessity:
The elements of military necessity can be split up into four cumulatively applicable features: (1) use of controlled force,
(2) necessity cannot excuse a departure from the law of armed conflict,
(3) use of force not otherwise prohibited is legitimate if it is necessary to achieve submission of the enemy, and
(4) not necessary use of force is unlawful.
Balancing military necessity and humanity
The protection of the victims of armed conflict and the effective regulation of the conduct of hostilities as being the most important objectives of IHL have to be based on a delicate balance between military necessity and humanity. The latter implies securing respect for human life, dignity and human rights, as well as compassion. Military necessity and humanity are not competing, distinct rules; they are complementing and strengthening each other. The question arises though what happens if the balance is compromised by disproportionately favouring humanitarian considerations.

Keywords: Military necessity, humanity, conduct of hostilities, International Humanitarian Law

GLOBALIZÁCIÓ ÉS TISZTESSÉGES ELJÁRÁS

DR. VÖRÖS Eszter
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Jogbölcseleti - és Társadalomelméleti Tanszék
E-mail cím: voros.eszter@ajk.pte.hu

Jelen sorok írójaként úgy vélem, hogy egy témával foglalkozni csak akkor érdemes, ha az valóban egy olyan kérdéskör, amely egyrészről minket aktuálisan és mélyen foglalkoztat, másrészről pedig „benne van a levegőben", azaz sokan keresik a választ a témával kapcsolatban felmerülő kérdésekre.
Abban a rendkívül kedvező helyzetben vagyok, hogy témaválasztásom aktualitását nem kell indokolnom, hiszen napjainkban minden eddiginél nagyobb mértéket öltött a globalizáció speciális aspektusaként megjelenő népvándorlás, a migráció.
A társadalom tagjainak jelentős része úgy véli, hogy van, amitől tartanunk kell, és ha van mitől tartani, akkor nem meglepő, hogy az emberek joggal tartanak is a bekövetkezéssel fenyegető helyzettől.
Hosszú ideig gondolkodtam, hogy milyen módon dolgozzam fel ezt a témát, egyfelől az előadás terjedelme, másfelől a téma sokrétűsége okán a migrációnak csak bizonyos aspektusairól lesz szó.
2011-ben ugyan még tanulmányaimat folytattam, viszont már ekkor érdeklődve olvastam egy tanulmányt az akkor egyre erősödő migrációs hullámról, aminek nem csak Európa, de az egész világ ki volt/van téve.
Már ekkor érezhető volt, hogy az a kihívás, amit az európai migráns és több generáció óta itt élő muszlim közösségek jelenléte okoz válaszokat, lépéseket igényelne Európa részéről.
Azóta öt év telt el és bártan állíthatjuk, hogy már nem válaszokra van szükség, hanem a kialakult helyzet azonnali orvoslására, és annak kimondására, hogy Európában migránsinvázió van.
A II. világháború után vendégmunkások tízezrei érkeztek Európába a szebb jövő reményében. Az 1990-es évek végétől családegyesítési szándékkal legális a bevándorlás, azonban ezzel egyidejűleg az illegális migráció is megindult. A befogadó országok polgárai egyre ellenségesebbé váltak a bevándorlókkal szemben, negatív érzelmeket váltott ki belőlük megszaporodásuk az egyes államokban. Ez nem annyira meglepő, ismeretében annak, hogy az európai államok lakóinak saját nemzeti öntudata van, ezzel szemben a muszlim személyeket saját identitásuk a saját nemzetükhöz köti és bármennyire is próbálnak beilleszkedni a befogadó társadalomba, mindaddig, amíg az európai és az iszlám kultúrák között ennyire éles a különbség addig ez a helyzet nem nagyon tud változni.
Korunk Európájának egyik, ha nem a legnagyobb kérdése, hogy egyáltalán lehet e, vagy hogyan lehet közös nevezőre hozni két ennyire eltérő jogi kultúrát.
Fontos kijeleni, hogy az európai államok, mint jogállamok keze „meg van kötve", ugyanis a jogállam csak jogállami eszközökkel léphet fel az őt fenyegető jelenségekkel, magatartásokkal szemben.

Előadásomban röviden ki szeretnék térni az iszlám életmód és jog jellegzetességeire, valamint a tisztességes eljárás követelményének fogalmi hátterére, a keresztény Európa és az iszlám találkozására emberjogi szempontból, valamint a kultúrák közötti párbeszéd fontosságára.

AZ EMBERI ÉLET BÜNTETŐJOGI VÉDELME A PREIMPLANTÁCIÓS DIAGNOSZTIKA TÜKRÉBEN

ZELENA Viktória
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: zelena.viktoria@freemail.hu

Az Alaptörvény szerint az emberi élet a fogantatástól kezdve védendő[37]. Az érték kiemelt fontosságát jelzi, hogy ezen védelem érdekében a jogalkotó -egyebek mellett- a büntetőjog eszközeit is alkalmazza.
Első ránézésre úgy tűnik, hogy az emberölés, az öngyilkosságban közreműködés, illetve a magzatelhajtás tényállásai „lefedik" a biológiai létezésünk ellen irányuló cselekményeket. Erre utal a kódex szerkezete és ezt sugallják általában a tankönyvek, kommentárok is, amikor hosszan értekeznek a magzatelhajtás és az emberölés elhatárolásáról, vagyis a magzatelhajtás elkövetésének végső időpontjáról, viszont általában egyetlen szót sem ejtenek arról, hogy mikortól követhető el ez a bűncselekmény. Úgy tűnik, hogy az abortusz tiltása védelmet jelent a kezdet kezdetétől, pedig ez nyilvánvalóan nincs így, hiszen az élet nem a terhesség kialakulásával, hanem a fogamzással jön létre. A kettő között eltelt idő alatt a (pre)embrió elpusztítható akár aktív módon is, de ugyanarra az eredményre vezet, ha „csak" megakadályozzuk a beágyazódást, a terhesség létrejöttét.
A preimplantációs diagnosztika lényege, hogy az asszisztált reprodukciós eljárás során testen kívül létrehozott (pre)emberiók közül -megfelelő vizsgálat után- kiválaszthatóvá váljanak azok az egyedek, amelyeket beültetésre alkalmasnak (vagy inkább érdemesnek?) ítélünk. Másik oldalról közelítve tehát kiválasztásra kerülnek azok a (pre)embriók, amelyek -legalábbis egyelőre[38]- nem kapnak esélyt arra, hogy tovább éljenek. Természetesen ez is egy jogilag szabályozott terület, a kérdés az, hogy ezek a normák mennyire ésszerűek, illetve mennyire illeszkednek a (büntető)jog rendszerébe.

Kulcsszavak: bioetika, preimplantációs diagnosztika, jog, életvédelem

37 *Magyarország Alaptörvénye* II. cikk
38 Az IVF eljárás során létrehozott preembriók fagyasztva -elvileg- korlátlan ideig tárolhatók, vagyis egy későbbi időpontban is beültethetők.

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

DINAMIKUS "BLIND DOCKING" MÓDSZER, KÖTŐHELYEK KERESÉSÉRE

BÁLINT Mónika
E-mail cím: -

A gyógyszer-hatóanyagok fejlesztésének korszerű módja a molekulaszerkezetből kiinduló számítógépes tervezés. A fehérje konfomáció-változása és ennek szerepe egyre több figyelmet kap a molekulamodellezés során. Ám nem csak a fehérjék flexibilitása fontos, számos tanulány kimutatta a szerkezeti vizek kulcsfontosságú szerepét a fehérje-ligandum kötésben (Shan et al., 2011, Garcia-Sosa et. al., 2013).
Mivel a fehérje flexibilitását és komplexitását szerkezeti vizekkel kezelni, pontos számítógépes módszerekkel (pl. molekuláris dinamika) időigényes; ezért egyszerűsített rendszerek (pl. merev fehérjék, implicit vízmodellek) és nagy átereszőképességű módszerek (pl. dokkolás) alkalmazása jó kiindulópont lehet a gyógyszertervezésben. A kutatócsoportunk által kidolgozott „blind docking" eljárás (Hetényi és van der Spoel 2002) a teljes fehérje felszínén térképezi fel a lehetséges kötőhelyeket. Módszerünket több kutatócsoport alkalmazta alloszterikus kötőhelyek keresésére (Hocker et al., 2014, Gutierrez et al.,2010). Emellett azonban azt is kimutattuk, hogy módszerünk több ponton is további fejlesztésre szorul (Hetényi és van der Spoel 2011).
A fehérje-ligandum kötési útvonalak és kötési módok leírását MD módszerrel, friss, úttörő tanulmányokban használták, (Shan et al., 2011, Buch et al., 2011). Ezeknek a módszereknek viszont, a főbb hátrányuk a fent vázolt módszerekhez képesti lassúság és a nagy gépidőigény.
A fenti próblémák megoldására korábbi eredményeinket és az új megközelítések előremutató vonásait felhasználva új módszert fejlesztünk ki, amit több kötőhellyel rendelkező fehérjéken tesztelünk és validálunk. A két kötőhely keresési módszer (dokkolás és MD szimuláció) előnyeit ötvözve egy teljesen szisztematikus módszert fejlesztünk a kutatócsportunkban, a dokkoló program gyorsaságát, és a dinamika pontosságát kihasználva. Módszerünk segítségével lényegesen lecsökkentjük a gépidő igényt az MD szimulációhoz, ugyanakkor egy teljes szisztematikusságot biztosítunk a kötőhely kersésre. E szisztematikusság rendkívülien fontos azokban az esetekben, mikor nincs semilyen információ az adott kötőhely pozíciójáról a fehérje felszínén. Így atomi szinten tudjuk leírni a fehérje-ligandum kötési mechanizmust. Módszerünket kísérletes rendszereken validáljuk és saját fejlesztésű program segítségével értékeljük ki. Több allosztérikus fehérjét is bevontunk vizsgálatunkban, mint például MAP-kináz, foszfoinozitid – dependens kináz 1, tirozin protein kináz, valamint a humán szérum albumin is, mint ismert rendszerek ahol több kötőhelyet is azonosítottak már a szakirodalomban. Ugyanakkor fehérje-peptid komplexeket is viszgálunk, mert ezek a komplexek ma még problematikus eseteket jelentenek számítási szempontból a flexibilitásuk és a szolvatáció miatt, de ugyanakkor terápiás és epigenetikai téren is fontosak.

1. Hetényi, C.; van der Spoel, D. Protein Sci. 2002, 11(7), 1729-1737.
2. Gutierrez LJ et al., (2010) J Phys Chem A 114, 10261–9.
3. Hetényi, Csaba, and David van der Spoel. Protein Science 20.5 (2011): 880-893.
4. Hocker, Harrison et al.,. Journal of chemical information and modeling (2014).
5. García-Sosa, Alfonso T. Journal of chemical information and modeling (2013).
6. Shan, Yibing, et al.,. Journal of the American Chemical Society 133.24 (2011): 9181-9183.
7. Buch, et al., Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America (2011), 108, 10184.

AZ NM23 HOMOLÓG NDK-1 SEJTMIGRÁCIÓRA GYAKOROLT DÓZISFÜGGŐ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA *CAENORHABDITIS ELEGANS*BAN

GRÁF Alexandra, VELLAINÉ TAKÁCS Krisztina, FARKAS Zsolt
MSc hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar
E-mail cím: graf.szandi.biosz@gmail.com

Napjainkra körülbelül 30 metasztázis szupresszor gént azonosítottak. Ezek a gének az áttét képződését képesek gátolni, mind ezt oly módon, hogy közben a primer tumor növekedésére nincsenek hatással. Az elsőként azonosított metasztázis inhibitor gén az *nm23* (non-metastatic clone 23) géncsalád egyik tagja, az *nm23*-H1 volt. Az NM23-H1 fehérje nukleozid-difoszfát kináz aktivitással, illetve protein kináz aktivitással bír. A tumor progresszió során bizonyos daganatsejtek invazívvá válnak, motilitásuk fokozódik, sejtmigrációra válnak képessé. Többféle tumoros sejtvonalban bizonyítást nyert, hogy csökkent NM23-H1 szint esetén az invazív potenciál nagymértékben nő. A nukleozid-difoszfát kinázok sejtmigrációra gyakorolt hatását *in vivo*, modellszervezetekben is vizsgálják. Az első kísérleteket a *Drosophila melanogaster* NM23-H1 homológjával, az AWD-vel (abnormal wing disc) végezték és azt találták, hogy az ecetmuslica oogenezise illetve embrionális fejlődése során az AWD szabályozza mind a border sejtek, mind pedig a tracheahálózatot kialakító sejtek migrációját. Célom a nukleozid-difoszfát kináz dózisa és a sejtmigráció közötti összefüggés további vizsgálata egy másik modell organizmusban, *Caenorhabditis elegans*ban a gonádkarok kifejlődését irányító disztális tip sejt (DTC) migrációján keresztül. Nematódában az NM23-H1 homológ, NDK-1 hiánya csökkent disztális tip sejt migrációt eredményez. Munkám során *ndk-1-/+* heterozigóta fonálférgek DTC migrációját elemeztem, a vizsgált gonádkarok 24%-ában túlzott migrációt tapasztaltam. A munka további részében az NDK-1 overexpresszióját váltom ki és ennek a gonádkarok fejlődésére gyakorolt hatását vizsgálom. Ezek az eredmények, illetve a nematóda, mint modellorganizmus bevonása a vizsgálatba, az általános következtetések levonása miatt előnyös, mely a téma jellegéből, illetve az NM23-H1 emberben betöltött szerepéből adódóan igen fontos.

Kulcsszavak: NM23, metasztázis inhibítor, sejtmigráció, DTC

EGY NÖVÉNY, HAT GOMBA… „HÁT ÉN IMMÁR KIT VÁLASSZAK, VIRÁGOM, VIRÁGOM…”

KOVÁCS Ramóna, SZILI-KOVÁCS Tibor, PARÁDI István, FÜZY Anna, TAKÁCS Tünde
tudományos segédmunkatárs, PhD hallgató
MTA ATK Talajtani és Agrokémiai Intézet és ELTE TTK Biológia Doktori Iskola
E-mail cím: kovacs.ramona@agrar.mta.hu

Az arbuszkuláris mikorrhiza (AM) gombák (Glomeromycota) hatással vannak gazdanövényük élettani folyamataira azáltal, hogy segítik a növények víz- és tápanyag felvételét és befolyásolják fejlődését és stressztűrő-képességét.
Tenyészedény kísérletben sziki őszirózsa (*Tripolium pannonicum*) növényeken teszteltük különböző BEG (European Bank of Glomales) AM gomba törzsek hatását (*Claroideoglomus claroideum* BEG23, *Diversispora versiformis* BEG47, *Funneliformis geosporum* BEG11, *F. mosseae* BEG12, *Rhizoglomus fasciculatum* BEG53, *R. intraradices* BEG144; 5 g/tenyészedény). A vizsgálatok elsődleges célja az volt, hogy megismerjük e magyar szikeseken jellegzetes, jól mikorrhizálódó növény AM gomba preferenciáját és a különböző AM gomba törzsek hatását a növényekre. Továbbá a tiszta kultúrák megfelelő referencia anyagot biztosítanak a terepi minták molekuláris vizsgálataikhoz, melyek a későbbi szikes talajokból illetve más sziki növényekből történő vizsgálatok során felhasználhatók.
A növényeket pumicit (horzskőtufa) közegben egy hónapig előneveltük, majd a fent nevezett AM gomba törzsekkel oltottuk és 6 hétig neveltük őket, kontrollált körülmények között, klímaszobában. A kísérlet végén vizsgáltuk a gyökerek AM gomba kolonizációját, megmértük a hajtások tömegét, a levelek felületét és klorofill tartalmát.
Az AM gombák extraradikális hifahálózatának mennyiségi becslésére megmértük a nevelőközeg glomalin (Glomalin related soil protein) tartalmát. A hajtástömegekből számoltuk a hajtások víztartalmát és a növények mikorrhizafüggését a különböző oltóanyagok tekintetében.
A sziki őszirózsa hajtásának tömege a *D. versiformis* és *F. geosporum* oltásoknál volt a legnagyobb; míg a *F. mosseae* és *R. fasciculatum* oltások esetében a kontrollnál is kisebb volt a biomassza produkció. A levélfelület esetében a fentiekkel megegyező tendenciát kaptunk. A hajtások víztartalmában és az összklorofill-tartalomban nem volt szignifikáns különbség az egyes oltások között. A mikorrhizafüggés az alábbi sorrendben nőtt a különböző oltások esetében: *R. fasciculatum* < *F. mosseae* < *C. claroideum* < *R. intraradices* < *F. geosporum* < *Diversispora versiformis*. A glomalintartalom és a gyökérkolonizáció vizsgálata még folyamatban van.

Kulcsszavak: arbuszkuláris mikorrhiza, sziki növények, AM gomba törzsek, klorofill, glomalin

A POLYCOMB REPRESSZÍV KOMPLEX 2 SZEREPE A STRESSZVÁLASZOKBAN *CAENORHABDITIS ELEGANS* MODELLSZERVEZETBEN

KOVÁCS Réka
MSc, biológus
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar
E-mail cím: koveszreka@gmail.com

Kutatásom során a Polycomb csoport (PcG) PRC2-es komplexének (Polycomb Represszív Komplex 2) szerepét vizsgáltam különböző stresszválaszokban C*aenorhabditis. elegans* modellszervezetben. A PRC2 az erősen konzervált Polycomb csoport egyik szabályozó komplexe, mely metiltranszferáz aktivitásán keresztül a hármas hiszton 27-es lizinjének (H3K27) trimetilációját katalizálja. A PcG egy represszív epigenetikai szabályozó csoport, jelenléte kromatin kompakcióhoz vezet. A csoportnak alapvető szerepe van az embrionális fejlődés epigenetikai szabályozásában, a sejtsors és a sejtindentitás kialakításában, a sejtes memória fenntartásában, valamint az X kromoszóma inaktiválásban. Bár e témában a vizsgálatok száma még csekély, néhány esetben már találtak összefüggést a PRC2 és a stresszválaszok között. Humán mellrák sejtvonalban például kimutatták, hogy a HIF-1 (Hipoxia Indukálta Faktor-1) szabályozza az enzimatikus alegység expresszióját, továbbá megfigyelték, hogy EZH2 (PRC2 enzimatikus alegységének humán ortológja) expressziója megemelkedik humán tumorokban és úgy tűnik, hogy alapvető fontosságú az aktivitása bizonyos daganatok fejlődésében. A HIF-1 szabályozza az alacsony oxigénszintre, vagyis a hipoxiára adott sejtes és szisztémás választ. A szolid tumorok növekedése során a belső sejtekben fellépő oxigénhiányos állapot hipoxiát eredményez,a hipoxikus szövetek pedig növekedési faktorokat termelnek, hogy növeljék a vaszkularizációt, így a hipoxia központi szerepet játszik a tumorbiológiában.
Kutatásom során a fent említett összefüggések miatt, a PRC2 szerepét elsősorban a hipoxiára adott válaszban kívántam kimutatni, illetve célom további stresszválaszokban például hősokk és endoplazmatikus retikulum stresszválaszban is megvizsgálni. Munkám során beállítottam egy új, a hipoxia vizsgálatára alkalmas rendszert. Létrehoztam a PRC2 katabolikus alegységének promóterét tartalmazó transzkripciós riporter konstrukciót, melynek expresszióját összehasonlítottam hipoxiás és normoxiás körülményeknek kitett nematodákban. A PRC2 jelentőségét a hipoxia által kiváltott peteletalitásban etetéses RNS interferencia módszerrel mutattam ki.

Kulcsszavak: Polycomb komplex, PRC2, EZH2, hipoxia

AZ INFLAMMASZÓMA AKTIVÁCIÓJA ÉS SZABÁLYOZÁSA AGYI ENDOTÉLSEJTEKBEN

KOZMA Mihály
MSc hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar
*Magyar Tudományos Akadémia, Szegedi Biológiai Kutatóközpon*t
E-mail cím: kmisi322@gmail.com

A központi idegrendszer immunprivilegizált területnek tekinthető. Ezt a tulajdonságát elsősorban az idegrendszer és a keringési rendszer közötti aktív határfelület, a vér-agy gát biztosítja, amelynek legfontosabb sejttípusa a kapillárisokat bélelő endotélsejt. Egyre több kísérletes bizonyíték van arra, hogy az endotélsejtek képesek a természetes immunitásban résztvevő mintázatfelismerő receptorok (PRR) expressziójára. A PRR-ek egyik legnagyobb tagú családja a NOD-szerű receptorok (NLR). Bizonyos NLR-ek, aktivációjukat követően, részt vehetnek egy, a gyulladás során összeszerelődő fehérjekomplex, az inflammaszóma kialakításában. Kísérleteinkkel azt vizsgáltuk, hogy aktiválódhat-e az inflammaszóma agyi endotélsejtekben.
Kísérleteinkhez humán agyi mikrovaszkuláris endotélsejtvonalat, illetve sertés agyi endotélsejteket használtunk. Valós-idejű RT-PCR segítségével megállapítottuk, hogy az inflammaszóma komponensei közül a NOD2, az NLRP3 és az effektora, a kaszpáz-1 mRNS szintje jelentősen megnövekedett a sejtekben lipopoliszacharid (LPS) „priming" és muramyl-dipeptid (MDP) aktiválás hatására. Továbbá immunprecipitációs és immunofluorescens technikával bebizonyítottuk, hogy az NLRP3 és a NOD2 fehérjék expressziója fokozódik a gyulladásos ágensekkel való kezelés következtében. A kaszpáz-1 által hasítható IL-1β és IL-33 mRNS mennyisége is megnövekedett priming és aktiváció hatására. Az IL-1β-t fehérje szinten is sikerült kimutatni az agyi endotélsejtekben mind pro-, mind aktív formában; mennyisége pedig legnagyobb mértékben a kombinált (LPS+MDP) kezelés során növekedett meg, ami gátolható volt kaszpáz inhibitorral (Z-VAD-FMK). Emellett az U0126 MAPK-útvonal gátlószer is csökkentette az IL-1β szekréciót, míg az NF-κB aktivációját gátló PDTC nem változtatta meg az IL-1β szekréciót, csupán mRNS szinten növelte tovább az IL-1β expresszióját. A citokinek transzlációját szabályzó RNS-kötő fehérjék közül a TIA-1 expressziója felére csökkent LPS és MDP hatására, ami valószínűsíti a transzlációs gát feloldását.
Eredményeink alapján arra következtethetünk, hogy az agyi endotélsejtekben megvalósulhat az inflammaszóma aktiváció, amely egy eddig ismeretlen immunológiai szereppel ruházhatja fel ezeket a sejteket.

Kulcsszavak: agyi endotélsejt; inflammaszóma; interleukin; vér-agy gát

A DANDÁR FÜRDŐ MIKROBIOLÓGIAI VIZSGÁLATA TENYÉSZTÉSES MÓDSZEREKKEL

LIPPAI Anett, KÁLI Szandra, SZURÓCZKI Sára, DR. TÓTH Erika
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Mikrobiológiai Tanszék
E-mail cím: lippai.anett@gmail.com

Hazánk kiemelkedően gazdag termálvíz készlettel rendelkezik. Gyógyfürdőink vizét szabványos módszerekkel elsősorban közegészségügyi szempontból vizsgálják, a forrásokat és medencéket benépesítő természetes mikrobaközösségekről ismereteink hiányosak.
Munkák során a Dandár fürdő 44 °C-os forrásvizét, egy töltő-ürítő típusú és egy vízforgatásos 38°C-os, valamint egy töltő-ürítő típusú 20°C-os medencéjének mikrobiológiai vizsgálatát végeztük el tenyésztéses eljárások alkalmazásával.
A fürdővizekből 10%-os R2A és egy tápanyagban szegény (minimál médium) segítségével, közvetlen szélesztést követően baktérium törzseket izoláltuk. A táptalajokat két szilárdító ágenssel (agar-agar és gelrite), desztillált víz helyett a fürdővízzel készítettük el. A 44°C-os forrásvízből a direkt szélesztés mellett purhab tömbös dúsítást is alkalmaztunk. Az izolált baktériumokat DNS-ük izolálása és 16S rRNS génjük felszaporítását követően ARDRA módszer segítségével csoportosítottuk, a csoportreprezentánsokat és a csoporton kívül eső törzseket 16S rRNS génjük bázissorrend elemzése alapján azonosítottuk. Emellett DAPI festést követően epifluoreszcens mikroszkóppal meghatároztuk a vízminták valós sejtszámait.
A forrás esetében $1,7*10^2$ TKE/ml, a töltő-ürítő típusú 38 °C-os medencében $4,01*10^5$ TKE/ml, a 20°C-os medencében $1,71*10^5$ TKE/ml, a vízforgatásos 38°C-os medencében $1,31*10^5$ TKE/ml csíraszámokat kaptunk. A legnagyobb csíraszám értékeket az agarral elkészített 10%-os R2A táptalajon tapasztaltuk. A DAPI festés eredményei alapján a forrás esetében két nagyságrenddel ($1,43*10^4$ sejt/ml), míg a medencék esetében egy nagyságrenddel nagyobb sejtszámokat kaptunk (töltő-ürítő 38°C-os medence $4,94*10^6$ sejt/ml,20°C-osmedence $2,6*10^6$ sejt/ml, vízforgatásos 38°C-os medence $7,83*10^5$ sejt/ml), ez felhívja a figyelmet a tenyésztéses módszerek szelektivitására.
A forrásvízben domináns szervezetek a *Brevibacillus chosinensis* és *Brevibacillus brevis*, amelyek a két 38°C-os medencében is nagy számban megjelentek. A beltéri 38°C-os medencéből jelentős mennyiségben izoláltuk a *Hydrogenophaga atypica* faj képviselőit, a kültéri vízforgatásos medencében pedig a *Pseudomonas* fajok jelenléte jellemző, amelyek a természetben széles körben elterjedtek, emberekben némelyik opportunista patogénként is megjelenhet. A beltéri 20 °C-os medence a többi medencéhez képest eltérő baktériumközösséggel volt jellemezhető. Az általunk izolált törzsek hőmérsékleti optimuma 20-30°C közötti, nagy részük az Alphaproteobacteria osztály képviselőihez tartozik. A forrásvízben is megjelenő *Brevundimonas* fajok és *Micrococcus aloeverae* mellett domináns a *Rhizobium herbae* és a *Porphyrobacter colymbi* baktériumok jelenléte. Az *Acinetobacter johnsonii* és a *Brevundimonas nasdae* fajok legyengült immunrendszerű emberek esetében szintén viselkedhetnek kórokozókként, de ez nem köthető hibás vízkezeléshez, általában előfordulhatnak emberi bőrfelületen
Munkánk során sikerült egy, a tudományra nézve új baktérium taxont is tenyésztésbe vonnunk a töltő-ürítő típusú 38°C-os medencéből, ami a 16S rRNS gén szekvenciája alapján a *Hydrogenophaga atypica*-val áll legközelebbi (96,7%-os) rokonságban.

Kulcsszavak: tenyésztés, Dandár fürdő, forrás, medence

GENETIC DIVERSITY AND CATABOLIC PROFILES OF RHIZOSPHERE MICROBIAL COMMUNITIES INHABITING SALINE SODIC SOILS IN HUNGARY

Márton MUCSI, Petra NYERKY, Barbara SZIRÁNYI, Péter CSONTOS, Andrea K. BORSODI, Tibor SZILI-KOVÁCS
assistant research fellow, PhD student
Institute for Soil Sciences and Agrochemistry, CAR, HAS
Department of Microbiology, Faculty of Science, ELTE
E-mail address: mucsi.marton@agrar.mta.hu

Saline sodic soils in Hungary are important both from an agricultural and an environmental protection point of view. These extreme environments provide unique habitats which host halo- and alkaliphilic micro- and macrobiota. The microbial ecology of these type of soils is a particularly understudied field of research. To our knowledge, the genetic diversity of sodic soils so far has not been studied simultaneously with their physiological profiles.
Our research project aims the better understanding of the microbial relations in solonchak grasslands. We studied the rhizosphere microbial communities in four different natural vegetation types, all located at Apajpuszta, Kiskunság National Park. The sampling sites include a saline bare spot, a Puccinellia sward, an Artemisia steppe, and a shortgrass pasture dominated by Achillea spp. and Festuca pseudovina. These four habitats represent different phases of soil salinization. After a detailed description of plant associations, samples were taken in the dry and wet seasons (June and September). The genetic diversity of rhizosphere communities was studied based on the 16S rRNA fingerprint by denaturing gradient gel electrophoresis (DGGE). Bacterial strains were also identified by their 16S rRNA genes after cultivation on two different agar media. Basal and substrate induced respiration of soils was measured to estimate biomass and overall microbial activity. Community level catabolic profiles of the rhizosphere samples were examined by the MicroResp^{TM} method, using 15 carbon sources, mainly carbohydrates and organic acids.
Our results so far show that the microbial communities of the four sites can be clearly distinguished both by their genetic fingerprints and their catabolic profiles. Bacterial cultivation also indicates the differences in the community structure. Seasonal changes were detected in both the structure and the catabolic profiles, the former being more affected by the location of the samples and the latter more by season. From this we can conclude that seasonal changes in these soils have greater effect on the physiological status of microbes than on the structure of rhizosphere communities.
A further comparison of the four sites with the addition of a nearby cultivated field (wheat) through a four-seasons period is currently in progress, which may reveal further differences and more detailed seasonal dynamics of the microbial communities. A deeper metagenomic study of the microbial communities by new generation sequencing is also planned this year.
This research was supported by the Hungarian Scientific Research Fund (OTKA K-108572).

Keywords: Saline Soils, Genetic Diversity, Soil Biology, Catabolic Profiles, Environmental Microbiology

IN VITRO MODELLRENDSZER KIALAKÍTÁSA HÁZINYÚL GYÓGYSZER-METABOLIZMUSÁNAK VIZSGÁLATÁRA

PALÓCZ Orsolya, FARKAS Orsolya, CSIKÓ György
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Állatorvos-tudományi Kar, Gyógyszertani és Méregtani Tanszék
E-mail cím: palocz.orsolya@aotk.szie.hu

A citokróm P450 enzimek olyan hem-fehérjék, melyek az endogén és exogén anyagok biotranszformációjában, a fázis I. reakciókban különböző kémiai reakciókat (oxidáció, redukció, hidroxiláció, dealkiláció, stb.) katalizálnak. Az alcsaládokba sorolt citokrómok, különösen a CYP1A, CYP1B, CYP2E, CYP3A, a gyógyszer-metabolizmusban betöltött központi szerepük miatt az elmúlt évtizedekben és jelenleg is számtalan kutatás tárgyát képezik.
Vizsgálataink célja egy olyan *in vitro* modellrendszer kialakítása a citokróm enzimek vizsgálatára, amely jó közelítést ad az *in vivo* zajló folyamatokkal. Ehhez házinyúlból származó primer májsejt-tenyészeteket használtunk fel, melyben a citokróm enzimaktivitásokat valamint három citokróm gén kifejeződésének változását határoztuk meg. A méréseket modellvegyületek alkalmazásával *in vivo* is elvégeztük a módszer extrapolálhatóságának ellenőrzéséhez. A gyógyszer-metabolizmusban központi szerepet játszó CYP1A1, a CYP1A2 és a CYP3A6 izoenzimeket vizsgáltuk.
Nyúl primer májsejt-kultúrát hoztunk létre, majd a vizsgált CYP450 enzimekre (CYP1A1, CYP1A2, CYP3A6) specifikus indukáló- (0,5 mM fenobarbital) és gátlószerekkel (50 μM alfa-naftoflavon, 25 μM ketokonazol), illetve 25 és 50 μM koncentrációjú apigeninnel (flavonoid), önmagában és fenobarbitállal együttesen alkalmazva azt, két órán át kezeltük a hepatocita tenyészeteket. Továbbá 12 Új-Zélandi fehér nyulat három csoportra osztva (kontroll, indukált, gátolt) három napon át kezeltünk, szájon át, 80 mg/ttkg fenobarbitállal, valamint 40 mg/ttkg ketokonazollal. A harmadik kezelési napon eltávolítottuk a májakat, majd azokból elvégeztük mikroszóma szeparálást. Mind a sejttenyészetekből, mind a májszövetből mRNS-t is izoláltunk. Az enzimaktivitásokat a kemilumineszcencia módszerével, a citokróm gének kifejeződését, a transzkripció szintjén, qPCR-rel mutattuk ki.
A fenobarbitál mind *in vitro*, mind *in vivo* serkentőként hatott mindhárom vizsgált CYP enzim aktivitására valamint a CYP gének expressziójára. A ketokonazol *in vitro* körülmények között erősen gátolta a CYP1A1 valamint a CYP3A6 enzimek aktivitását, mely hatás a CYP3A6 izoenzim esetén *in vivo* is megegyező volt, azonban a CYP1A1 esetében aktivitásnövekedés jelentkezett. Az mRNS szintjén azonban a ketokonazol fokozta a CYP1A1 valamint a CYP3A6 gének expresszióját *in vitro*, valamint a CYP3A6 gén esetében *in vivo* is. Az *in vitro* alkalmazott apigenin mindkét koncentrációjában gátlószerként hatott a CYP1A2 és a CYP3A6 izoenzimek aktivitására. A transzkripció szintjén az apigenin a CYP1A1 és CYP1A2 gének expresszióját gátolta, a CYP3A6 gén expresszióját serkentette.
Összességében elmondhatjuk, hogy a fenobarbitál serkentőként hat a vizsgált citokróm enzimekre mind a transzkripció mind az enzimaktivitás szintjén. A ketokonazol a CYP1A1 és a CYP3A6 izoenzimek kompetitív gátlószere, azonban ezen gének transzkripcióját serkenti, tehát az enzimtermelődés fokozódik. A ketokonazolnak a CYP1A1 génhez nagyobb az affinitása, mivel élő állat kezelése után ennek a génnek az átíródása korábban lezajlott, mint a CYP3A6 géné.
Az általunk felállított *in vitro* modellrendszerben az indukáló és gátlóvegyületek hatása jól összhangban áll az élő állatban kapott eredményekkel. Tehát, a rövid távú májsejt-tenyésztés alkalmas módszer a különböző xenobiotikumok, takarmány-adalékok előzetes tesztelésére. A nyúl hepatociták CYP450 enzim-aktivitása az alkalmazott szerek esetében, a szakirodalmi adatok alapján jó közelítést ad a humánokban leírt hatásokkal.

Kulcsszavak: Citokróm P450, házinyúl, májsejt kultúra, kemilumineszcencia, ketokonazol

NOSTOC FAJOK BIOAKTÍV METABOLIT TERMELÉSÉNEK VIZSGÁLATA

RIBA Milán, TAR Ágnes HANYICSKA Martin, VASAS Gábor
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Növénytani Tanszék
E-mail cím: milan.riba@gmail.com

A *Nostoc* fajok az egyik legnagyobb elterjedési területtel rendelkező fonalas cianobaktériumok a Földön, megtalálhatók mind a vízi, mind a szárazföldi ökoszisztémákban. Elterjedésük az ellenálló képességükkel áll kapcsolatban. UV sugárzással szemben ellenállók és jól tűrik a kiszáradást, képesek visszanyerni metabolikus aktivitásukat akár több éves deszikkációt követő rehidratációval, valamit jól tolerálják az egymást követő fagyasztást és felolvadást. Nitrogén fixálóként nagy jelentőségük van a talaj termékenységének javításban, fontos szerepet játszanak a vízi és szárazföldi ökológiai rendszerek nitrogén körforgásában, Ázsiában széles körben alkalmaznak *Nostoc* fajokat a rizsföldek termőképességének növelésére. A szárazságtűrő és nitrogén fixáló képességük következtében a szimbiotikus interakciókban nagyon gyakori partnerek, izoláltak *Nostoc* fajokat zuzmókból, mohákból, páfrányokból, cikászokból és zárvaterműkből.
Ezek a szervezetek képesek különböző másodlagos metabolitok termelésére, melyeknek ökológiai, egészségügyi és farmakológiai jelentősége is figyelemre méltó. Ezek az anyagok főként a fogyasztókkal, kompetítorokkal szemben nyújtanak védelmet, de számos antibakteriális, antivirális, tumor ellenes és toxikus hatású metabolitot is leírtak már, és ezek száma napjainkban egyre csak nő.
Munkánk során a Hortobágy különböző területeiről származó *Nostoc* közösségek biológiai aktivitását vizsgáltuk, valamint kerestük az aktivitás hátterében álló anyagcseretermékeket.
Az eltérő biológiai aktivitású izolált sejtvonalak LC-ESI-MS/MS vizsgálata során bioaktív oligopeptid és terpenoid metabolitokat sikerült azonosítanunk. A peptidek között 6 nostoginin variánst találtunk. Ezek a négy-hat aminosavból álló lineáris peptidek a mikrogininek csoportjába tartoznak, melyek cink-metalloproteináz gátló (ACE; AMP) hatásúak, így a magas vérnyomás kezelésében lehet fontos szerepük. Ciklikus peptidek közül anabaenopeptin és nostopeptolid variánsokat sikerült azonosítanunk. Az anabaenopeptinek a protein-foszfatázok illetve proteolitikus enzimek (tripszin, kimotripszin, elasztáz, karboxipeptidáz-A) inhibitorai, ezen kívül egyes variánsok gyenge izomlazító hatását is megfigyelték. A nostopeptolidok egy nem proteinogén aminosavat (4-mPro) tartalmazó ciklikus vegyületek, melyeket antitoxinként tartanak számon, hatásukat organikus anion-transzporter polipeptidek blokkolása révén fejtik ki. Nostopeptolid termelő törzseknél gyakori a cryptophycinek jelenléte, melyek citotoxikus hatásukról ismertek.
Baktériumok esetében gyakran számolnak be jellegzetes pentaciklikus triterpén vegyületek jelenlétéről. A bakteriohopánpoliol vegyületek leggyakrabban *Proteobakteria* törzs tagjaihoz köthetők, de számos cianobaktérium fajnál is azonosították variánsaikat. A bakteriohopánok a membrán stabilitásának fenntartásában, annak átjárhatóságának szabályozásában és a pH homeosztázis fenntartásában van szerepe. A magas bakteriohopán változatokat termelő sejtvonalunk mustár csíranövényre gyakorolt növekedés gátló hatása összefüggésben állhat ezen folyamatokkal.

Kulcsszavak: Nostoc, nostoginin, anabaenopeptin, nostopeptolid, bakteriohopán

NÖVÉNYI GENOMSZEKVENCIÁK ELEMZÉSE SZŐLŐBEN

SCHILLER Mátyás
NAIK-NBK – Mezőgazdasági Genetika és Bioinformatikai csoport
E-mail cím: maytasschiller@gmail.com

A gödöllői NAIK MBK-ban Dr. Marincs Ferenc 2014-ben megszekvenált 12 szőlőfajtát. Bár a szőlő refrencia genomszekvenciát már 2007-ben publikálták, a genom magas (majdnem 42%-os) ismétlődő, elsősorban ugráló elem (TE, transposable element) tartalma miatt nagyon nehéz az egyes fajták genomszekvenciáit vizsgálni.
Az újgenerációs szekvenálás elterjedésével napjainkra egyre több növényfajt és fajtát is megszekvenálnak. Ez lehetővé teszi, hogy a genomszekvenciák elemzésével új információkhoz jussunk például az egyes géncsaládok vagy akár az ugráló elemek evolúciójáról. [1]
Manapság szinte naponta publikálnak új genomszekvenciákat, valamint egyre jobb algoritmusokat és programokat is, amelyekkel genomszekvenciákat lehet elemezni. A burgonyaféléknél több paprika, burgonya, paradicsom és dohányfaj, vagy például a padlizsán referencia genomja és annotációja is elérhető. Az NCBI SRA adatbankban [2] ma (2016 január) már 53 különböző szőlőgenom szekvenálási eredmény (leolvasások, read-ek) érhető el.
A rendelkezésre álló letölthető eredmény és a az MBK-ban megszekvenált szőlőgenomok esetében olyan módszert dolgozunk ki, amely lehetővé teszi viszonylag alacsony lefedettség esetén is a read-ek pontos illesztését az ismétlődő szakaszokra, és ezáltal meghatározni, hogy az egyes fajták között milyen különbségek vannak az ugráló elemek tekintetében, hol vannak például fajtaspecifikus inszerciók.
Munkánk során bioinformatikai módszerekkel letöltjük és elemezzük az elérhető genomszekvenálásokat. Az adatokat minden esetben adatbázisokban gyűjtjük, amelyeknek webes interfészt is készítünk. Megpróbálunk olyan algoritmusokat kifejleszteni és implementálni, amelyek alkalmassak mind a szőlő TE-k mind az ismétlődő pin2 gének esetében pontosan meghatározni a referencia genom és a szekvenálás (read-ek) használatával a valódi helyzetet. Az eredményeket saját szkriptjeinkkel, programjainkkal elemezzük.
A rendelkezésre álló letölthető genomszekvenciák és a az MBK-ban megszekvenált szőlőgenomok esetében olyan módszert dolgozunk ki, amely lehetővé teszi viszonylag alacsony lefedettség esetén is a read-ek pontos illesztését az ismétlődő szakaszokra, és ezáltal meghatározni, hogy az egyes fajták között milyen különbségek vannak az ugráló elemek tekintetében, hol vannak például fajtaspecifikus polimorfizmusok, inszerciók. Munkánk során kipróbáltunk kétféle szőlő referencia genomot és azt találtuk, hogy az ENSEMBL adatbázisból letölthetőhöz sokkal több read-et tudunk illeszteni, tehát a továbbiakban ezt használjuk. Meghatároztuk a polimorfizmusok számát is szekvenált genomonként, és azt találtuk, hogy a referencia genomhoz képest átlagban 5 millió SNP-t és 300-400 ezer indel-t lehet találni.
Ezek segítségével elérhető lesz, hogy a teljes genom szekvenciáinak elemzésével rájöjjünk, hogy az egyes fajtákban milyen evolúciós változások történtek, illetve megállapítani, hogy az egyes fajoknál a háziasítás során történt-e valamiféle gyorsított evolúció.

Kulcsszavak: vitis vinifera, bioinformatika, transzpozábilis elemek

[1] **Katia Pauwelsa,** Philippe Hermana, (2015) Next-generation sequencing as a tool for the molecular characterisation and risk assessment of genetically modified plants: Added value or not? **Trends in Food Science** & Technology Volume 45, Issue 2, Pages 319–326
[2]http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sra/?term=((%22vitis+vinifera%22%5BOrganism%5D)+AND+genome)+NOT+(%22RNA-seq%22+OR+miRNA-seq

A RENDEZETLEN TPPP/P25 FEHÉRJE FIZIOLÓGIÁS ÉS PATOLÓGIÁS KÖLCSÖNHATÁSAINAK JELLEMZÉSE: ÚT ANTI- PARKINSON-MOLEKULÁK FEJLESZTÉSÉHEZ

SZABÓ Adél
PhD hallgató
Magyar Tudományos Akadémia Természettudományi Kutatóközpont
E-mail cím: szabo.adel@ttk.mta.hu

A központi idegrendszeri betegségek kialakulásában meghatározó szerepet játszanak a rendezetlen, stabil 3D szerkezettel nem rendelkező fehérjék. Az Enzimológiai Intézet Sejtarchitektúra Kutatócsoportja azonosított egy ilyen agy-specifikus fehérjét, melyet funkciója és molekulatömege alapján Tubulin Polymerization Promoting Protein/p25-nek (TPPP/p25-nek) nevezett el. A fehérje humán agyban az oligodendrocitákban fejeződik ki, fiziológiás célpontja a mikrotubuláris rendszer, melynek stabilitását és dinamikáját szabályozza. Parkinson-kór és más szinukleinopátiák esetén a TPPP/p25 a zárványtestekben halmozódik fel a szintén rendezetlen α-szinukleinnel (SYN) együtt. A TPPP/p25 a „neomorphic moonlighting" fehérjék prototípusa, mivel fiziológiás és patológiás körülmények között különböző funkciókat lát el, a fehérje génszintű változása nélkül. Az agyspecifikus fehérje középső, flexibilis („core") régióját (130 aminosav) szerkezet nélküli N- és C-terminális (45 és 44 aminosav) szakaszok határolják, melyeknek több kötő régióját, azok funkcionális szerepét a kutatócsoport azonosította.
Az eredendően rendezetlen TPPP/p25 és SYN gyógyszercélpontként való alkalmazása jelentős kihívást jelent, egyrészt mert nem rendelkeznek jól meghatározott 3D szerkezettel, másrészt mivel többfunkciójú, „moonlighting" fehérjék. Fiziológiás szerepük ellátása nélkülözhetetlen a normális agyműködéshez. Munkacsoportunk ezért a Parkinson-kór és más hasonló patomechanizmusú betegségek kezelésére egy új, innovatív stratégiát dolgozott ki, amely a patológiás aggregációra hajlamos fehérjekomplex (TPPP/p25-SYN) kontaktfelszínét javasolja gyógyszercélpontként, ami különbözik a fiziológiás komplexétől (TPPP/p25-tubulin), emiatt csökkenti a nemkívánatos mellékhatásokat. E cél eléréséhez a TPPP/p25 fiziológiás és patológiás kölcsönhatásaiban domináns szerepet játszó fehérjeszegmensek azonosítása szükséges.
Vad típusú humán rekombináns fehérjékkel, rekombináns/proteolitikus fragmenseikkel, valamint célzottan szintetizált peptidekkel végzett molekuláris és sejtszintű vizsgálataink megmutatták, hogy elsődlegesen a TPPP/p25 C-terminális szegmense játszik meghatározó szerepet a fehérje fiziológiás funkciójának betöltésében, azaz a mikrotubuláris rendszerrel való kölcsönhatásban, ezáltal a mikrotubuláris hálózat stabilitásának és dinamikájának szabályozásában. Ugyanakkor a patológiás TPPP/p25-SYN komplex kialakulásában az ún. flexibilis „core" régiónak van meghatározó szerepe, melyet biokémiai, biofizikai valamint immunológiai módszerekkel sikerült azonosítani. A fehérje fiziológiás funkciójában szerepet játszó szegmens (147-156) különbözik a patológiás komplexétől (178-187), ami megteremti a lehetőségét annak, ami kutatásaink célja, azaz hogy szelektíven lehessen gátolni a patológiás komplex kialakulását, mely a Parkinson-kór és más szinukleopátiák terápiás kezeléséhez elengedhetetlenül szükséges. Eredményeink tehát innovatív irányt mutatnak specifikus anti-Parkinson-molekulák tervezéséhez, szintéziséhez és fejlesztéséhez.

Kulcsszavak: Parkinson-kór, TPPP/p25, α-szinuklein, moonlighting, rendezetlen fehérje

A DUNAVIRÁG FÉNYBÖRTÖNE: KIVILÁGÍTOTT HIDAK MINT ÖSSZETETT ÖKOLÓGIAI CSAPDÁK

SZÁZ Dénes, FARKAS Alexandra
PhD hallgató, tudományos segédmunkatárs, kommunikációs felelős
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fizika Doktori Iskola, Környezetoptika Laboratórium
MTA ÖK Duna-kutató Intézet
E-mail cím: szaz.denes@gmail.com, farkas.alexandra@okologia.mta.hu

A dunavirág (*Ephoron virgo*) kérészfaj július-augusztusban lezajló milliós tömegrajzásai a 20. század közepéig rendszeresen megfigyelhetők voltak a Duna mentén. Ezt követően azonban a faj a Duna vizének növekvő szennyezettsége miatt évtizedekre eltűnt a folyóból, és a Rába, a Répce és a Tisza egyes szakaszaira szorult vissza. A kérész Dunába való visszatérésére egészen az elmúlt évekig kellett várni, ám ezzel együtt egy új, környezetoptikai és vizuálökológiai kutatás is kezdetét vette.
2012 és 2015 között végzett terepi megfigyeléseink során bebizonyosodott, hogy a dunavirág sötétedés utáni tömegrajzását nagymértékben befolyásolják a folyó felett átívelő hidak és a part menti épületek fényei. A tahitótfalui Tildy Zoltán hídnál végzett megfigyeléseink során elsőként írtunk le egy olyan összetett ökológiai csapdát, ahol a hagyományos ökológiai fényszennyezés és a közelmúltban felfedezett poláros fényszennyezés egymás hatását erősítve hat a dunavirág természetes viselkedésére. Megfigyeltük, hogy a dunavirág nőstények (vízszintesen poláros) vízfelület feletti kompenzációs repülését a híd (függőlegesen poláros) tükörképe optikai gátat képezve megszakította, miáltal a kérészek a híd előtt feltorlódtak. A kivilágított hídlámpák ezután magukhoz vonzották a petézés előtt álló fototaktikus dunavirág egyedeket, amik aztán a híd aszfaltútjáig érő csóvákat alakítottak ki a lámpák körül. A kérészek ezután kimerülve a hídra hullottak, és polarotaxisuk révén az aszfaltút erősen és vízszintesen poláros jelét tévesen természetes vízfelületként azonosították. Az aszfaltút felületére hullott egyedek aztán arra rakott petéikkel együtt tömegesen pusztultak el, jelentős természetvédelmi kárt okozva ezzel az egyedenként 10 000 Ft természetvédelmi értékű dunavirág utódgenerációjában.
Vizsgálatainkra alapozva azonban kidolgoztunk egy természetvédelmi megoldást, mely megakadályozhatja a dunavirág nőstények aszfaltra való petézését. Terepkísérleteink során kimutattuk, hogy különböző polarizációs tulajdonságú lámpákkal ingermozgást válthatunk ki a dunavirág kérészekben, azok pedig 5-10-szer erősebben vonzódnak a vízszintesen poláros fényhez, mint az azonos intenzitású polarizálatlanhoz. Egy hídról közvetlenül a folyófelszín fölé lógatott, poláros reflektorokból álló fénysorompóval tehát a kérész nőstényeket a vízfelszín felett tarthatjuk. A nőstények ez esetben is a fent leírthoz hasonló örvénylő csóvákat alakítanak ki a reflektorok körül, ám később kifáradva nem az aszfaltútra, hanem a folyó vizébe hullanak és petéznek majd. Módszerünket 2015 augusztusában egy szűrő nélküli polarizálatlan fényű, és egy vízszintesen poláros reflektor segítségével Rábahídvégen és Tahitótfalunál teszteltük. Mivel (a várttal ellentétben) a szűrő nélküli reflektor esetében erősebb vonzódást tapasztaltunk, így azt is ki tudtuk mutatni, hogy az erősebb fényintenzitáshoz való vonzódás (a fototaxis) domináns a vízszintesen poláros fényhez való vonzódással (a polarotaxissal) szemben. Vizsgálataink eredményeinek részleteit ismertetjük jelen előadásunk során.

Kulcsszavak: dunavirág, polrizáció, fénycsapda, természetvédelem, poláros fényszennyezés

A GELLÉRT FÜRDŐ BAKTÉRIUMKÖZÖSSÉGEINEK VIZSGÁLATA TENYÉSZTÉSES MÓDSZEREKKEL

SZURÓCZKI Sára, DR. KÉKI Zsuzsa, DR. TÓTH Erika
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Mikrobiológiai Tanszék
E-mail cím: sara.szuroczki@gmail.com

A termálfürdők vizében a természetes és az antropogén eredetű ökológiai faktorok sokféleségei kombinálódnak, mindez tükröződik mikrobiológiai állapotukban is. Magyarországon a termálfürdőket ellátó források és medencék mikrobaközösségeinek vizsgálata első sorban közegészségügyi jellegű, kevés adattal rendelkezünk a természetes mikrobaközösségeket illetően. Munkánk során a Gellért fürdő termálforrása és egy medencéje vizének mikrobiológiai állapotát térképeztük fel hagyományos és speciális tenyésztéses módszerekkel. A baktériumok izolálásához 10%-os R2A valamint szerves anyagokat alacsony koncentrációban tartalmazó (minimál médium) táptalajokat (forrásvíz hozzáadásával) alkalmaztunk agar-agar és gelrite szilárdító anyagokkal. Az izolált baktériumtörzseket ARDRA csoportosítás után 16S rRNS génjük szekvenciája alapján azonosítottuk.
A baktériumok csíraszáma a medencében feltehetően a „fürdőző-hatás" következtében egy nagyságrenddel nagyobb volt a forrásvízben észleltnél. A legnagyobb csíraszám értékeket a gelrite-tal elkészített táptalajokon (10%-os R2A, minimál médium) kaptuk. A forrás vízében a sejtszám értékek legalább három, a medence vizében pedig legalább egy nagyságrenddel nagyobbak voltak a csíraszámlálás során kapott értékeknél. A forrás és medence vizében eltérő összetételű mikrobaközösség megjelenését tapasztaltuk, bár mindegyik táptalajon és mintavételi helyen ezen oligotróf közegekben az Alphaproteobacteria osztály képviselőit mutattuk ki legnagyobb számban. A medence vizében a *Tistrella* és a *Chelatococcus* nemzetségekbe tartozó baktériumok voltak domináns megjelenésűek.
A forrásvíz legjelentősebb képviselője egy olyan új taxon volt, ami a *Hartmannibacter diazotrophicus*-szal mutatott legnagyobb hasonlóságot (93,93%). Sikerült a tudomány számára egyéb új baktérium taxonokat is izolálni, amelyek 16S rRNS génjük alapján a *Nocardioides daphniae, Mycoplana dimorpha,* és *Brevundimonas vesicularis* fajokkal mutattak legközelebbi rokonságot. Új baktérium taxonok kitenyésztésére legalkalmasabbnak a minimál médium táptalaj alkalmazásának kombinálása volt a speciális tenyésztési technikákkal és a megnövelt inkubációs idővel.

Kulcsszavak: tenyésztés, Gellért fürdő, forrás és medence víz, 16S rDNS, baktériumközösség felépítése

FÖLD- ÉS FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

SZEMCSÉS ANYAGOK NYÍRÁSÁNAK MEZOSZKOPIKUS MODELLJE

LÉVAY Sára, DR. TÖRÖK János
MSc hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Elméleti Fizika Tanszék
E-mail cím: levay.sara93@gmail.com

A szemcsés anyagok nyírásának vizsgálata nagy múltra tekint vissza, a téma gyakorlati jelentősége miatt. Makroszkopikus és mezoszkopikus elméletek sokasága áll rendelkezésre, hogy az anyag viselkedését minél pontosabban leírja, azonban ezen modellek túlnyomó többsége igen specifikus, nincs összhangban minden kísérleti eredménnyel [1]. Egy nagy általánosságban használható elmélet még mindig hiányzik.
A kvázistacionárius nyírás során, a lassan feszültséggel telítődő minta időről időre, egy nyírási sáv formájában tehermentesíti az anyagot. A nyírási sáv folyamata azonban nem kvázistacionárius, mivel igen gyorsan játszódik le, miközben jelentős hatással van az anyag szerkezetére, és ezáltal a következő lehetséges nyírási sáv helyére. Több próbálkozás van, hogy ezt az önszervező folyamatot modellezzék, mégis mi egy új, egyszerű megközelítést fogunk választani.
A modellünk lényege, hogy a nyírási sáv helyét egy minimalizációval tudjuk meghatározni, majd az esemény lokálisan módosítja az anyag szerkezetét és ebben az új módosult szerkezetben keressük meg a következő nyírási sávot. Megmutatjuk, hogy az így definiált mezoszkopikus modell kétdimenziós egyszerű nyírás esetén analóg a Bak--Sneppen evolúciós modellel [2].
A dinamikus folyási tartományra pedig az említett mezoszkopikus modell továbbfejlesztett változatát alkalmazzuk [3].
Modellünket összevetjük más elméletek eredményeivel, illetve numerikus szimulációkkal és azt tapasztaljuk, hogy annak egyszerűsége ellenére pontosabb eredményeket kaphatunk, mint más modellek esetén.

Kulcsszavak: szemcsés, granuláris, nyírás, mezoszkopikus, szimuláció

[1] Alexander Ries, Lothar Brendel, and Dietrich E. Wolf. "Shearrate diffusion and constitutive relations during transients in simple shear." *Computational Particle Mechanics* (2015): **1-8**.
[2] Per Bak and Kim Sneppen, *Phys. Rev. Lett.* **71**, 4083 (1993).
[3] Tamás Börzsönyi, Balázs Szabó, Gábor Törös, Sandra Wegner, János Török, Ellák Somfai, Tomasz Bien and Ralf Stannarius, *Phys. Rev. Lett.* **108**, 228302 (2012).

AZ AGYI ELEKTROMOS TEVÉKENYSÉG ELEMZÉSE HÁLÓZATI MÓDSZEREKKEL

PAPP István
PhD hallgató
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
E-mail cím: steve.prst@gmail.com

Az *elektroencefalográfiai* (EEG) mérés alapja, hogy az idegsejtek elektromos impulzusok segítségével kommunikálnak egymással. A többi agyi képalkotási módszerrel szemben az EEG rendelkezik a legnagyobb *időbeli* felbontással, ezért alkalmas teljes éjszakás, alvási aktivitás megfigyelésére is. Az EEG csatornákban több forrásból érkező jelek egymásratevődése szerepel, az információ áramlásra utal a csatornák közti időbeli korreláció. Alvási EEG lévén időbeli fejlődést vizsgálunk, célunk a személyek egyéni jellemzőjét, agyi aktivitásuk ujjlenyomatszerű viselkedését feltárni. Az agykutatásban már vannak eredmények hálózat-elemző módszerekkel, Watts és Strogatz a Caenorhabditis elegans idegrendszerének anatómiai kapcsoltságát tanulmányozták [1]. Ed Bullmore és Olaf Sporns áttekintő cikkéből kiderül [2], hogy minél előrehaladottabb e kutatási terület, annál több kérdés merül fel. Legtöbb téma *térbeli* illetve funkcionális agyi térképet alkot.
A csatornákat csomópontoknak tekintjük és a köztük levő korrelációt az őket összekötő élek súlyának, így *időben fejlődő* hálózatot kapunk. Első lépésben a csatornák közötti kapcsolatot jellemező mennyiségeket számolunk ki: koherenciát, köztük levő kölcsönös információt stb. Koherenciával már kimutatható eltérések voltak Aspergeres és kontroll csoportok között [3]. Második lépésben a mennyiségekből kapott adatokból úgynevezett teljes gráfokat hozunk létre, minden személyhez tartozik egy időben fejlődő gráf. Csomópontjai az elektródák és a köztük levő élek súlya pedig a hozzájuk tartozó csomópont-pár kapcsolatát jellemező érték. Harmadik lépésben ezekben a hálózatokban különböző hálózati mutatót számolunk, illetve közösségkereső módszerrel klasztereket keresünk [4]. Egy közösségi mátrixot kapunk, melynek elemei egyszerűen 1 ha két adott csomópont ugyanabba a közösségbe tartozik és máskülönben 0. Közösségbe tartoznak azok a csomópontok, melyek egymás közt nagyobb számú kapcsolattal rendelkeznek, mint a hálózat többi pontjával. Eredményeken megfigyelhető az agyféltekék közötti kommunikáció változása, személyreszabott jellegzetes minták.

Kulcsszavak: elektroencefalográfia, alváskutatás, mennyiségi elemzés, temporális hálózatok, klaszterezés

[1] Watts DJ, Strogatz SH, *Collective dynamics of "small-world" networks*. Nature 1998, 393:440-442.
[2] Ed Bullmore and Olaf Sporns, *Complex brain networks: graph theoretical analysis of structural and functional systems*, Nature Reviews, Vol. 10, 2009
[3] A.S. Lázár, Z.I. Lázár, A. Bíró, M. Gyori, Z. Tárnok, C. Prekop, A. Keszei , K. Stefanik , J. Gádoros , P. Halász , R. Bódizs, *Reduced fronto-cortical brain connectivity during NREM sleep*
in Asperger syndrome: An EEG spectral and phase coherence study, Clinical Neurophysiology,
121 11 (2010) 1844
[4] Deritei D; Lazar Zs; Papp I; Jarai-Szabo F; Sumi R; Varga L; Regan E; Ercsey-Ravasz MM; *Community detection by graph Voronoi diagrams*, New Journal of Physics (2014)

GRAFÉN/ARANY HIBRID NANOSZERKEZETEK VIZSGÁLATA PÁSZTÁZÓ ALAGÚTMIKROSZKÓPIÁVAL

PÁLINKÁS András, MOLNÁR György, OSVÁTH Zoltán
tudományos segédmunkatárs, PhD hallgató
MTA EK Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet – Nanoszerkezetek Osztály
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, TTK, Fizikai Tudományok Doktori Iskola
E-mail cím: palinkas@mfa.kfki.hu,

A grafén már egy évtizede a nanotechnológiai kutatások középpontjában álló kétdimenziós kristály. Nem szűnő érdeklődés övezi mind az alapkutatásban, mind az ipari szereplők körében. Sokat ígérő fizikai tulajdonságainak kihasználásához azonban elengedhetetlen a környezettel, a hordozó felülettel való kölcsönhatásának részletes vizsgálata. A grafén és különböző fém nanorészecskékből kialakított hibrid szerkezetek kiegészítő, új tulajdonságokkal rendelkezhetnek a grafén és a nanorészecskék közti kölcsönhatás miatt.
Munkámban grafit hordozón kialakított grafén/arany hibrid nanoszerkezeteket vizsgáltam pásztázó alagútmikroszkóppal (STM) és alagútspektroszkópiával (STS). A fő cél az volt, hogy feltárjam a grafén állapotsűrűségében az arany nanorészecskékkel való kölcsönhatás következtében bekövetkező változásokat. Állandó áramú STM méréssel vizsgáltam az arany nanorészecskékre helyezett grafén topográfiáját, illetve STS üzemmódban a töltéshordozók állapotsűrűségét. Megállapítottam, hogy az arany hordozó jelentősen befolyásolja a grafén lokális állapotsűrűségét. Ez függ az arany és a grafén közötti csatolástól, az arany kristályszerkezetétől, valamint a két kristályszerkezet közti elforgatás mértékétől is.
STM-mel megfigyeltem a grafén és az arany felület kristályszerkezetének egymáshoz viszonyított elforgatásából adódó, néhány nanométer periódusú ún. Moiré mintázatokat. Megállapítottam, hogy a Moiré mintázat periódusa is modulálja a grafén lokális állapotsűrűségét. Ezzel ellentétben, azokon a részeken ahol nem figyeltem meg Moiré mintázatot, a grafén állapotsűrűség görbéje nem mutatott grafénos (lineárisan növekvő) jelleget, feltehetően az aranyhoz való erős csatolás miatt. Ezeken a részeken inkább fémes karakterisztikákat mértem, amelyekkel kimutattam a grafén alatt levő kristályos arany Shockley-féle felületi állapotát is.
A mintákat különböző hőmérsékletű hőkezeléseknek vetettem alá, és vizsgáltam a hőkezelésnek az arany nanorészecskék felületi kristályosodására gyakorolt hatását. Megállapítottam, hogy hőkezelés hatására az arany nanorészecskék felülete kizárólag azokon a területeken kristályosodik, amelyek grafénnal fedettek. Az alacsonyabb, 350 ^{o}C-on végzett hőkezelés esetén a felületi kristályosodás részleges, míg a magasabb, 650 ^{o}C-os hőkezelés esetén minden grafénnal fedett arany nanorészecske felülete kristályos lesz.
Az előadáson bemutatott eredmények a grafénnal bevont fémes felületek lokális elektronszerkezetének tervezett kialakításához járulhatnak hozzá.

Kulcsszavak: Grafén, nanotechnológia, moiré, nanoszerkezet, szilárdtestfizika

A KÖZÖSSÉGI MEZŐGAZDASÁGI RENDSZEREK VÁROS ÉS VIDÉK KAPCSOLATOT ÁTSTRUKTURÁLÓ SZEREPE

BENDE Csaba
E-mail cím: -

A közösségi mezőgazdasági rendszerek a helyi mezőgazdasági termelés és értékesítés sajátos szemléletét és rendszerét képviselik. A termelők és fogyasztók úgy köteleződnek el egymás mellett, hogy az ideális esetben mindkét fél számára előnyökkel jár. A termelő közvetlen és hosszú távú kapcsolatot építhet ki a fogyasztóival, azok biztos felvásárlóivá válhatnak. A biztos felvevő piac lehetőséget teremt arra, hogy a gazdálkodó a minőségi javak előállítására koncentráljon. A kapcsolat ugyanakkor előnyös a fogyasztó számára is, mert tudja, honnan származik az elfogyasztott étel, s azt milyen módon és kik termelik meg. A módszer lényeges eleme a bizalom, a termelési kockázat megosztása – mert a fogyasztók a szezon elején előre meghatározott összeget fizetnek a termelőnek, s cserébe heti rendszerességgel jutnak friss élelmiszerhez.
A közösségi mezőgazdasági hálózatok egymással párhuzamosan Japánban és Németországban jelentek meg elsőként. Ezt követően német és svájci közvetítéssel jelentek meg az Egyesült Államokban, az 1980-as évek közepén, ahol az addig sokféleképpen működő hálózatok működési modellje egységessé vált. Később az amerikai tapasztalatok után vált globális jelenséggé, s jelentek meg az első közösségi mezőgazdasági hálózatok Magyarországon az elmúlt néhány évben.
A témával foglalkozó kutatók számos szempontból vizsgálták meg a mezőgazdasági hálózatokat. Feltárták e mezőgazdasági rendszerekhez csatlakozó tagok társadalmi-gazdasági jellemzőit, illetve elemezték csatlakozási motivációikat. Részletesen vizsgálták a közösség szerepét is a csatlakozási motivációkban és a napi működésben, melyjelentősége máig vitatott, egyesek szerint túlértékelt, mások szerint alapvető fontosságú. A fogyasztóközpontú kutatások a termelési hálózatokra feliratkozottak elégedettségével és fogyasztási szokásainak változásával foglalkoztak. Néhányan pedig alternatív marketing stratégiaként értelmezték e mezőgazdasági hálózatokat.
Kutatásomban egyrészt arra kerestem a választ, hogy a közösségi mezőgazdasági rendszerek magyarországi megjelenése mögött milyen mechanizmusok állnak? Másrészt a hálózathoz csatlakozó tagok motivációi között milyen tényezők szerepelnek? A kérdéseim megválaszolásához először is a nemzetközi és hazai vonatkozó szakirodalom feldolgozását végeztem el. Majd a hazai közösségi mezőgazdasági hálózatok körében végeztem félig strukturált interjús kutatást.
Eredményeim azt mutatják, hogy a közösségi mezőgazdasági rendszerek számos kérdést értelmeznek újra. Egyrészt a termelő-fogyasztó kapcsolata változott meg, ellenérdekeltből szövetségesekké lettek. Másrészt a perifériára sodródó mezőgazdasági dominanciájú vidéki terek számára alternatív fejlődési utat jelent, ha a helyi erőforrásokat biztos piaci kapcsolatokon keresztül juttatják el a fizetőképes nagyvárosi kereslethez. Ebben a folyamatban hangsúlyosan jelenik meg a tagok vidék iránt érzett szolidaritása, a „helyi" termelők segítése. A tagok körében megjelenik a vidék, mint olyan romantikus értelmezése is, valamint csatlakozási motivációik között a közösséghez tartozás is szerepet kap, mely akár a rendszerváltással megváltozott mezőgazdasági termelési feltételekre adott alternatív válaszlehetőségként is értelmezhető.

Kulcsszavak: mezőgazdasági termelés, alternatív vidékfejlesztés, város és vidéke, közösségi mezőgazdaság

ENHANCED OIL PRODUCTION IN SANDSTONE RESERVOIRS BY POLYMER-TENSIDE INJECTION

Roland DÓCS
PhD student
University of Miksolc
E-mail cím: -

At this moment, if our Worlds energy consumption is observed the most important sources are produced from various hydrocarbons. One of which oil is one of or if not the most important material off all.
As consumption rates are increasing, high efforts are put in research work that could lead to discovery of new hydrocarbon fields. As a second option reservoir engineers for the past few decades were working on methods that could increase productions in those reservoirs that are already being produced. As a result oil can further be produced from those fields that after primary and secondary productions were already papered dead in the past because of high water cuts.
These so called EOR (Enhanced Oil Recovery) methods, than can also used to increase productions in newly discovered fields as well. And by applying from the very start of production, resulting in even more preferable results in produced oil volumes. These tertiary methods can produce additional oil by making modifications in parameters that are present in the given reservoir (viscosity of fluids, mobility ratio between wetting and non-wetting fluids, interfacial tensions between fluids and the rock material) resulting in additional oil production decreasing residual oil saturation (Sor).
This paper contains results of laboratory measurements made from one of the most commonly used EOR method the so called Polymer-Tenside slug injection. In it, effects on final displacement efficiencies (ΔEd) for sandstone reservoirs in multiple scenarios regarded to slug sizes and slug orientations are discussed. As for the data displacement measurements were made in the laboratory of the Research Institute of Applied Earth Sciences (AFKI; Alkalmazott Földtudományi Kutatóintézet) University of Miskolc on cores of natural origin.

BUDAPEST ÉS VERSENYTÁRSAINAK ERŐVISZONYAI A KÖZÉP-EURÓPAI TÉRSÉGBEN

HILBERT Bálint
MSc hallgató, geográfus
Eötvös Loránd Tudományegyetem
E-mail cím: hilbert.balint@gmail.com

Munkám célja alapvetően Budapest, Bécs, Prága és Varsó részletes, helyzetük szinte összes aspektusának a vizsgálata annak érdekében, hogy kiderítsem a régió "zászlóshajójának" kilétét, valamint a négy város jelenlegi és várható gazdasági-társadalmi erőviszonyaikat. Külön fókuszálva sok helyen Budapestre, tettem fel a kérdést: Vajon képes lenne-e fővárosunk irányító pozíciókat betölteni a térségben? A kérdés feltevését alapos szakirodalmi áttekintés után tettem meg, amely során fény derült az 1990-es évek magyar kutatóinak optimizmusára Budapest régiós pozíciójával kapcsolatban. Az új évezredtől kezdve apadt a kutatások száma a témával kapcsolatban, amely arra sarkallt, hogy vizsgálódásommal képet adjak a négy főváros aktuális társadalmi-gazdasági erőviszonyairól elsősorban egymáshoz viszonyítva, az európai és globális színtér mellett. Mindennek érdekében végeztem el három, külön módszerrel összeállított kutatást.
Első kutatásomban az OECD: Competitive Cities in the Global Economy című városversenyről szóló kiadványából kiindulva vettem sorra a fejlett világ városainak előnyös (dinamizáló) és hátrányos (visszahúzó) attribútumait és ezek alapján, saját adatgyűjtéssel jártam utána a négy vizsgált város helyzetének. Az öt dinamizáló és hét visszahúzó tényező között találhatjuk meg például a gazdasági szerkezet sokszínűség, a fizikai- és humán tőke fejlettség vagy a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek, a fokozódó bevándorlás és környezeti problémák tényezőjét. Második kutatásomban, az első kutatás tapasztalataiból kiindulva, gyűjtöttem össze a négy városra vonatkozóan közel 50 (gazdasági, társadalmi, infrastrukturális, környezeti, közigazgatási) versenyképességre vonatkoztatható statisztikai mutatót. Az ötven, kategóriákba (gazdaság, társadalom, infrastruktúra, környezet, közigazgatás) rendezett indikátor értékeiből Bennett-féle komplex mutató módszertanának segítségével saját versenyképességi mutatót állítottam össze, amelynek kiszámításánál a kategóriákhoz különböző jelentőséget (súlyt) rendeltem. Harmadik kutatásomban több, mint 20 nemzetközi kutatóintézetek és szervezetek által összeállított városrangsorban néztem utána a vizsgált fővárosok helyezésének. A világ városait rangsoroló listákat módszertanuk szerint alapvetően három csoportba soroltam: versenyképességet komplexen, versenyképességet egy aspektusból vizsgáló és egyéb módszerekkel összeállított rangsorok. A listák alapján európai és globális szinten is rálátást nyertem Budapest, Bécs, Prága és Varsó teljesítményére és megítélésére, valamint városversenyben elfoglalt pozíciójuk aspektusaira és háttérben húzódó okaira.
Munkám végén vetettem össze e három kutatás eredményeit és fogalmaztam meg városonként főbb megállapításaimat. A dolgozat három részében levont konklúziók nagyon hasonló képet mutattak, amelyek határozott végkövetkeztetésekre engedtek vezetni. Az eredmények mindenképpen sokat mutatnak nemcsak Budapest, de versenytársainak pozíciójáról is, amelyeket a magyar főváros fejlesztésének tervezésénél mindenképpen figyelembe kell venni.

Kulcsszavak: városi versenyképesség, Közép-Európa, városrangsor, komplex mutató

NEMZETISÉGI IDENTITÁS VS. KISEBBSÉGPOLITIKA

HOHL Zsófia
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Földrajztudományi Központ Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék
E-mail cím: hohlzsofi@gmail.com

Magyarország területén hagyományosan több nemzeti vagy etnikai kisebbség él, melyek időről időre a tudományos, politikai és közéleti érdeklődés középpontjába kerülnek. Azonban mind a tudományos (esetünkben az etnikai földrajzi), mind a szakpolitikai (jogi), mind pedig a közéleti diskurzusban másképp jelennek meg a hazai nemzetiségek.
A jelenkori Magyarország történetében az 1980-as évek közepétől figyelhető meg egyfajta nemzetiségi revitalizáció, szoros összefüggésben a nemzetiségi jogok törvénybe iktatásával és a nemzetiségi önrendelkezés útjából fokozatosan elháruló ideológiai akadályok eltűntetésével. Az 1989-ben kihirdetett alkotmány sürgette a kisebbségi törvény megalkotását, s ezáltal a nemzetiségek politikai érdekképviseletének és önigazgatásának megvalósulását. 1993-ban hosszú előkészítő munka után megszületett a 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól. A kisebbségi törvény, és az általa szabályozott nemzetiségi önkormányzati rendszer, az elmúlt több mint húsz évben több módosításon és felülvizsgálaton esett át, legutóbb 2011-ben, amikor elfogadták a jelenleg is hatályos 2011.évi CLXXIX. törvényt a nemzetiségek jogairól. Ez a jogszabály a nemzetiségi kérdést új megközelítésbe helyezi azáltal, hogy a nemzetiségi önkormányzatok alapítását a jövőben a népszámlálások etnikai adataitól teszi függővé. A rendelkezés deklarált célja, hogy megszűnjenek a kisebbségi önkormányzatok létrejötte kapcsán folyamatosan felmerülő, s szóban forgó problémák (többek között az úgynevezett etnobiznisz).
Kutatásom hipotézise, hogy a nemzetiségi önkormányzatok létjogosultsága és a közösségek vitalitása nem ítélhető meg kizárólag a számok (népszámlálási adatok) alapján, s nem vizsgálható csupán a többségi társadalom szemszögéből. Mind a tudományos, mind a közéleti diskurzusba szükséges bevezetni az etnikai identitás fogalmát, s segítségül hívni egy-egy kisebbségpolitikai döntés következményeinek értékelésekor. Munkámban végigkövetem a kisebbségi jogok, s a települési szintű nemzetiségi önkormányzatiság magyarországi alakulását a rendszerváltozástól napjainkig, s a hazai német nemzetiségi közösség identitásán keresztül igyekszek egy-egy kisebbségekkel kapcsolatos, érzékeny szakpolitikai-közéleti kérdést új, alkalmazott etnikai földrajzi megvilágításba helyezni.
Kutatómunkám távlati célja teret nyitni a magyar etnikai földrajzban a szociológiai szemléletmódnak, erősíteni az etnikai földrajzi vizsgálatok alkalmazott jellegét, s bizonyítékul szolgálni arra, hogy a 21. században is léteznek vitális nemzetiségi közösségek Magyarországon, melyek tagjainak identitása azonban nagyon különböző, s kvantitatív módszerekkel nehezen meghatározható.

Kulcsszavak: nemzetiségi identitás, kisebbségpolitika, nemzetiségi törvény, nemzetiségi önkormányzat

AZ ALSÓ-TISZA MEDERDINAMIKÁJÁNAK ALAKULÁSA

HORVÁTH Roland
MSc hallgató
Szegedi Tudományegyetem
E-mail cím: csaki90@gmail.com

A Tisza vízrendszerében egyre nagyobb árvizek fordulnak elő, amely kialakulásában több tényező együttesen játszik szerepet. Az árvízszintek emelkedését okozhatja a vízgyűjtőn zajló tájváltozás, a klímaváltozás, a hullámterek feltöltődése és érdességének növekedése, illetve a meder horizontális és vertikális paramétereinek módosulása. A meder paramétereit vizsgálva megállapítható, hogy a meder szűkül, különösen azokon a szakaszokon, ahol a külső ív erózióját meggátolják a partbiztosítások, miközben a belső íven az övzátonyépülés tovább zajlik. Azonban a túlságosan leszűkült mederben helyenként már a partbiztosított szakaszok alámosása megkezdődött, ami a meder lassú, természetes tágulását eredményezi. Célom annak vizsgálata, hogy a partbiztosítások megépítésére a Tisza milyen morfológiai választ adott. Ehhez célul tűztem ki a parterózió és akkumuláció térbeliségének vizsgálatát az Alsó-Tisza vidékén. A mederdinamika térbeli változását az Alsó-Tisza csaknem teljes hosszán (Csongrád–Szeged) a partok terepi osztályozása alapján elemeztem. Méréseimet kiegészítettem egy, a mintaterület közepénél lévő (Csanytelek) partbiztosított szakasz pusztulásának vizsgálatával is. Itt célom vízrajzi felmérések (1842-1976), műholdfelvétel (2011) és 2014 évi önálló RTK-GPS és szonáros vízmélység felmérések alapján elemeztem a meder természetes tágulási ütemét és a partbiztosítás megsemmisülésének módját.
Az Alsó-Tiszán az 1890-es felméréskor feltérképezett 47 övzátonyból napjainkra már csak 20 maradt, miközben teljes hosszuk 52,3 km-ről 4,7 km-re csökkent (-91%). A meder egyensúlyi állapotának megszűntét nemcsak az övzátonyok felszámolódása jelzi, hanem az is, hogy ma már az Alsó-Tisza partjainak 5%-a omlások, 35%-a csuszamlások, 5%-a együttes csuszamlások és omlások révén formálódik, míg további 51%-ot kisebb mértékű eróziós folyamatok (pl. kúszás) pusztítják. A folyamatok eredményeként a partbiztosítások 23,3%-a már becsúszott a mederbe, és van olyan partbiztosítás amelynek 82%-a már megsemmisült.
A részletesen felmért csanyteleki mintaterületen azt tapasztaltam, hogy a partbiztosítás becsúszása után a part omlások révén folyamatosan hátrál a gát irányába, amelyet már 33 méterre megközelített. Míg az 1976-os vízrajzi térképen a partbiztosítás épnek látszik, addig azóta a part átlagosan 1,5 m/év ütemben hátrál. A szonáros mederfelmérés azt mutatja, hogy a meder erőteljesen túlmélyült az egykori partbiztosítás előterében (partbiztosítástól 21 métere), ami omlásos partpusztulásnak megfelelő domborzati feltételt biztosít. Véleményem szerint az árvízi biztonság fenntartása miatt, a gátak védelmének és a partbiztosítások kezelésének átgondolása fontos jövőbeli feladat.

Kulcsszavak: árvizek, mederszűkülés, partbiztosítás, egyensúlyi állapot, gátvédelem

INNOVATÍV VÁLLALATOK TÉRBELI JELLEMZŐI AZ ALFÖLDÖN

KÁPOLNAI Zsombor
E-mail cím: -

A kutatás-fejlesztés, innováció egyaránt stratégiai jelentőséggel bíró tevékenységek a 21. században. A jellemzően a csúcstechnológiai ágazatokban működő innovatív vállalatok, melyek a magyar kutatás-fejlesztés komoly szereplői. A napjainkban egyre inkább kiéleződő globális versenyben legsikeresebben helytálló vállalatok és nemzetgazdaságok egyaránt a kutatás-fejlesztési tevékenységek zászlóvivői közé tartoznak.
Tanulmányomban összegzem az innovatív vállalatok hazai megjelenését, a magyar gazdaságban betöltött szerepüket.
Magyarországon az innovatív vállalatok a Közép-Magyarországi Régión és Budapesten kívül is komoly hatást gyakorolnak térségükre.
Tanulmányomban az Észak-Alföldi és a Dél-Alföldi Régiókat alkotó Békés, Csongrád, Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben működő, illetve ott bejegyzett vállalatok térbeli jellemzőit kívánom feltárni. Vizsgálatomban külön figyelmet szeretnék fordítani a szakirodalomból jól ismert településhierarchia és az innovatív vállalatok települési szinten vizsgált jellemzői között mutatkozó eltéréseinek bemutatására. (Amennyiben léteznek ilyen eltérések).
A kutatáshoz szükséges adatokat a Központi Statisztikai Hivatal, a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal valamint a témában kompetens szakmai szövetségek adatbázisaiból lehet elérni. Az összeállítani kívánt adatbázis települési szintre lebontva tartalmazza az innovatív vállalatokat jellemző mutatókat.
Az innovatív vállalatokat több jellemző mutató alapján kívánom csoportokba rendezni ilyenek többek között alkalmazottaik száma, alapítási évük, árbevételük, szervezeti formájuk.
A vizsgált innovatív vállalatokat jellemző mutatók elemzését összetett matematikai-statisztikai módszerek segítségével
A vizsgálat eredményeinek bemutatásához tematikus térképeket kívánok készíteni.

KÖZÉP- ÉS ÉSZAK-EURÓPAI KORRAJZ 1814-BŐL GÖRAN WAHLENBERG KÖZÉP-EURÓPÁBAN TETT KUTATÓÚTJÁNAK ELEMZÉSÉN KERESZTÜL

LENDVAINÉ TIMÁR Edit
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, FFI Társadalom és Gazdaságföldrajzi Tanszék
E-mail cím: lendvai.timar@foldrajzimuzeum.hu

Tanulmányom tárgya egy svéd kutató, Göran Wahlenberg Északnyugati-Kárpátokban végzett növényföldrajzi munkássága. Wahlenberg négy és fél hónapos terepmunkájának eredményeképpen 1814-ben Göttingenben publikálta Flora Carpatorum principalium címen, az általa kutatott területet átfogóan bemutató, földrajzi és botanikai alapművét. Célom az, hogy a következő három ellentétpár: objektivitás és a szubjektivitás, igazság és a hamisság, illetve konzervatív és az innovatív fogalmak köré rendezzem elemzésemet; képet adjak az európai felvilágosodás korának és eszmerendszerének a tudományra gyakorolt történelmi szerepéről és eredményeiről, kiemelve a svédországi és a magyarországi sajátosságokat. Szemléltetem a növényföldrajz, mint új diszciplína születésének jellemzőit, és a fogalom tartalmi jelentésének változásait. Felvázolom a korszak tudományos életének és tudományfilozófiai rendszerének hálózatát, bemutatom a tudás birtokosait, és művelőit, illetve a tudás terjedésének lehetséges eszközeit és útvonalait. Kitérek azokra a gazdasági, társadalmi és kulturális tényezőkre, amelyek a XVIII–XIX. században a tudás – mind az ismeretanyag, mind az összefüggések – terjedésének motorjai vagy akadályai voltak. Megkísérlem felrajzolni azt a szocio-tudományos szervezeti rendszert, amelyben Wahlenberg is alkotott. Ennek a struktúrának a szerepe és jelentősége kulcsfontosságú, hiszen a hálózatot nem csak tudományos intézmények és jegyzett tudós társaságok alkotják, hanem informális, akár amatőrnek tekinthető személyek és csoportosulások is, akik a szervezet alkotóelemeiként mégis tudományos jelentőséggel bírhatnak. Ebbe a keretrendszerbe ágyazva fejtem ki, mi volt az az alapgondolat és kutatási módszer, amely Wahlenberg terepkutatásának középpontjában állt. Wahlenberg önéletrajzának, a pszichológia módszereihez közelítő elemzésével kísérletet teszek arra, hogy mint tudóst, és mint embert is bemutassam a hazánkban alig ismert növényföldrajzi kutatót. Objektív tudományos munkáinak és szubjektív visszaemlékezésének elemzésével képet kaphatunk arról is, hogyan látta az Északnyugati-Kárpátok vidékét a XVIII–XIX. század fordulóján egy európai hírű tudós és hogyan terjesztette ki személyes benyomásain alapuló véleményét hazánk egészére.

Kulcsszavak: Göran Wahlenberg, európai felvilágosodás, növényföldrajz, tudományos hálózatok, Északnyugati-Kárpátok

A VÁROSI KÖRNYEZET NAGYFELBONTÁSÚ TÉRKÉPEZÉSE ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ALKALMAZÁSAI

LISKA Csilla Mariann
MSc szakos hallgató
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar
E-mail cím: Liska.Csilla.Mariann@geo.u-szeged.hu

A természet és a társadalom konfliktusait jól szemléltetik a városok. A környezet erőforrásait fokozottan igénybevevő települések városökológiai elemzésének egyik alapfeladata a felszínborítás térképezése, a változások térbeli-időbeli értékelése. Kulcsszerepet kapnak a távérzékeléses adatok, pl. a nagyfelbontású légifelvételek, a hiperspektrális felvételek, a 3D-s pontfelhők. A különböző forrású adatok együttes alkalmazása (adatfúzió) azonban számos módszertani problémát okoz, ezek megoldására több kutató tesz napjainkban is kísérletet.
Szeged ritkább beépítésű alsóvárosi körzetéből választottam ki egy két háztömb méretű egységet, ahol a mesterséges felszínek arányát kívántam meghatározni, amelyek módosító hatással vannak a városklímára, a lefolyásviszonyokra és egyéb környezeti tényezőkre. Dolgozatomban adatfúziós eljárás segítségével a légifelvételek térbeli és a hiperspektrális felvételek spektrális információtartalmát használtam fel nagy pontosságú felszínborítás térkép létrehozására.
A hiperspektrális és az általam mért laboratóriumi spektrális adatok kapcsolatának numerikus elemzésével csökkentettem az osztályozáshoz szükséges sávok számát. Létrehoztam egy spektrumkönyvtárat, amelynek segítségével a főbb felszínborítási típusok elkülöníthetőek. Az objektumok határainak és méreteinek pontosabb meghatározása érdekében az adatfúziós eljárás során egy nagy térbeli felbontású légifelvételt is bevontam az osztályozásba, amelyen szegmentáció segítségével homogén egységeket határoztam meg. Ezekhez a hiperspektrális kép átlagos reflektanciaértékeit rendeltem. A szegmenseket a spektrális szögeltérés vizsgálattal (Spectral Angle Mapper) osztályoztam. A műveletek során további megoldásokat nyújtottam nagy mennyiségű adat kezelésére.
A mesterséges felszínek arányát mutató térképen meghatároztam azokat a telkeket, amelyek az építési szabályzatban meghatározott értékeket túllépik. Valamint kapcsolatot kerestem a mesterséges felszínek aránya és mért hőmérsékleti adatok között.

Kulcsszavak: távérzékelés, hiperspektrális, adatfúzió, szegmentáció, városökológia

TÉRKÉPEK INFORMÁCIÓTARTAMÁNAK MÉRÉSE INDIVIDUALIZÁLT TURISTATÉRKÉPEK ESETÉN

SZIGETI Csaba
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: szgtcsaba@map.elte.hu

Terepi tájékozódásra szolgáló térképek szerkesztésekor a jelkulcs kialakításának alapvető jelentősége van a megfelelő használat érdekében, ugyanakkor figyelembe kell venni a felhasználókat is, hiszen különböző térképolvasási képességekkel rendelkező személyek eltérő módon értelmezik a térképeket. A kutatás célja olyan személyre szabott turistatérképek kialakítása és információtartamának mérése, amelyek segítségével térképolvasási képességtől és tapasztalattól függetlenül minden térképolvasó azonos hatékonysággal képes tájékozódni.
A kutatásban három térképolvasói csoport lett megkülönböztetve (átlagon felüli, átlagos, átlag alatti), majd egy kijelölt mintaterületről három, eltérő fokon generalizált és különböző jelkulcsú turistatérkép készült. A térképek információtartamának vizsgálatát egy online teszt segítségével végeztük, amely két részre bontható: az első fele meghatározta a tesztalanyok térképolvasási képességét, a második fele tájékozódási feladatokkal (pl. síkrajz, domborzatrajz értelmezése, irányok meghatározása) mérte meg a térképek hatékonyságát, a megadott válaszok és kitöltési idők segítségével.
Az elemzés során 302 kitöltést vizsgáltunk meg. Sajnos a csoportok létszáma nem oszlott el arányosan, kevés átlag alatti kitöltés született a másik két csoporthoz képest. Az eredmények kimutatták, hogy a közepes, és átlag feletti térképolvasók közel azonos mértékben oldották meg a feladatokat, és néhány kivételtől eltekintve hasonló idő alatt, ami azt mutatja, hogy a számukra készített két térképből kinyerhető információtartam közel azonos. Az átlag alatti csoport eredményei meglepőek voltak, mivel az ő kitöltési idejük az egyes feladatoknál jelentősen rövidebb volt az átlagosnál, ugyanakkor az eredményük elmaradt a másik két csoportétól. Ebből arra lehet következtetni, hogy a számukra készített térkép nem volt megfelelő, gyakran annak értelmezése helyett véletlenszerű válaszokat adtak meg. Összességében a célul kitűzött három turistatérkép közül kettőt sikerült létrehozni, amelyek jelkulcsbeli és generalizálásbeli különbségüknek köszönhetően segítik a megcélzott csoportokat a tájékozódásban, csökkentik a térképolvasási képességből adódó különbséget a tájékozódásban és kiegyenlítik a térképekből kinyerhető információ mennyiségét.

Kulcsszavak: Individualizált térkép, térképolvasási képesség, turistatérkép

ETNIKAI ÖSSZETÉTEL ÉS KÖZOKTATÁSI MIGRÁCIÓ SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉBEN

TAR Ferenc
E-mail cím: -

A lakosság térbeli mozgásának, migrációjának egyik sajátos típusa az általános iskolai tanulók napi, heti rendszerességgel történő, településhatárt átlépő vándorlása, ingázása, ami annak érdekében történik, hogy elérjék azt a közoktatási intézményt, ahol tanulmányaikat folytatják. Ez a jelenség a közoktatási migráció, de a mindennapokban egyszerűen bejárásnak, ingázásnak nevezzük. Mindenképpen figyelmet érdemel a jelenség, hiszen a legfiatalabb iskolásokat érinti, de hatással van az őket fogadó intézményekre, településekre és azokra az intézményekre, településekre is, amelyek szolgáltatását nem veszik igénybe. Kiemelt figyelmet érdemel a közoktatási migráció jelensége az aprófalvas térségekben, ahol ez közvetlenül összefügg a települések munkahely- és lakosságmegtartó-képességével.
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén 2013-ban 50.914 tanuló járt általános iskolába, 159 intézmény (ebben nincsenek beleszámolva azok a középiskolák, ahol hat- és nyolcosztályos gimnáziumi képzés van), 229 feladat-ellátási helyén. 162 olyan település található a megye területén, ahol mindössze egy iskola áll a tanulók rendelkezésére. A megye területén 55 olyan település található, ahol nem áll rendelkezésre általános iskola.
A potenciális közoktatási migránsok (azaz azok a tanulók, akiknek a településén nincs általános iskola) száma a megyében több mint két és félezer fő. A megye ötvenezer tanulójának ez mindösszesen az 5%-a, azonban ennél lényegesen nagyobb számban indulnak útnak egy másik településre az általános iskolások. Mintegy hétezer főt érint a közoktatási migráció, ez a megyei diáklétszám 14%-a. Ennek több mint a fele, négy és félezer gyermek kapcsolódik be az ingázásba annak ellenére, hogy lakóhelyén rendelkezésére áll általános iskola.
A diákok migrációját kiváltó vonzó és taszító tényezőként szokták megnevezni a választott iskola vélt vagy valós oktatási színvonalát, a választott iskola társadalmi és etnikai összetételét, illetve a választott iskola által nyújtott szolgáltatások számát, színvonalát. A bejárókat vonzó tényezők közül korábban a kompetenciamérések eredményeit, valamint a HH-ás és HHH-ás tanulók arányát vetettetem össze a bejárók számával, ami más-más okok miatt, de nem mutatott szoros összefüggéseket egymással. Komolyabb összefüggést feltételeztem viszont a bejárók száma és az őket befogadó települések és iskolák etnikai összetétele között. Előadásomban ezt a feltételezést kívánom megvizsgálni a KSH és saját adataim felhasználásával, illetve bemutatni a jelenség mögött meghúzódó mozgatórugókat.

A LELESZI-VÖLGY (VAJDAVÁR-HEGYSÉG) HOMOKKÖVES FORMAKINCSÉNEK FÖLDTUDOMÁNYI TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA

VERES Zsolt
geológia és földrajz szaktanár
Békéscsabai SzC Vásárhelyi Pál Szakközépiskolája és Kollégiuma
E-mail cím: vereszsolti@gmail.com

Magyarország északi határvidéke mentén, a Mátra és a Bükk hegységektől északra húzódik az erdőkkel borított, változatos morfológiájú, a hazai szakemberek által is kevésbé ismert és megkutatott Vajdavár-hegység.
A dombsági és alacsony középhegységi terület fő felépítője a kora-miocén Pétervásárai Homokkő Formáció, amely a Magyar Paleogén Medence sekélytengeri és parti zónájában rakódott le, kb. 23-19 millió évvel ezelőtt. A képződményt általában sárgásszürke színű, karbonátos kötőanyagú finom- és középszemcsés homok, homokkő, alárendelten kavicsos homokkő alkotja. Az üledékes kőzet átlagos karbonáttartalma 14-15 % körüli, de ez helyenként akár 25-51 % is lehet.
Az erősen változó cementáltsági viszonyok miatt az összlet különböző részei eltérő módon állnak ellen a lepusztulási folyamatoknak. Emiatt a Vajdavár-hegység homokköves területén rendkívül változatos formakincs alakulhatott ki: gomba alakú sziklák, padok és párkányok, különféle alakú konkréciók, mederlépcsők, szurdokok és kisebb sziklaereszek váltogatják egymást lenyűgöző sokféleségben. A felsorolt formák nagy része a földtudományi (földtani, felszínalaktani, vízföldtani, talajtani), valamint a tájképi és kultúrtörténeti természeti tájalkotó elemek közé sorolható, védelmük, megőrzésük és bemutatásuk alapvető feladat.
A közel É-D-i csapású Leleszi-völgy a Vajdavár-hegység központi részén helyezkedik el, s a Nagy-völgyi-patak vízgyűjtőjét képezi. A völgyrendszer rendkívül tagolt, s számtalan helyen feltárul a terület alapkőzetét képező „pétervásárai homokkő”. Emiatt a terület kiválóan alkalmas a homokköveken kialakult földtudományi értékek vizsgálataira, térképezésére és kataszterezésére is.
A több hetes terepbejárások és térképezések során részletesen felmértük a Nagy-völgyi-patak teljes vízgyűjtőjén fellelhető, szálkőzeten kialakult homokköves formakincset, értékeltük, s minősítettük azokat. A nagy kiterjedésű homokkőfelszínek (Herc-ortvány, Pes-kő, Szarvas-kő, Dagadó-far, Debornya, Pataj-völgy) kisebb formái közül kiemelendő a Pes-kő déli oldalában található gombaszikla, amely a terület egyetlen ilyen jellegű, magányosan álló homokkősziklája. A kevésbé cementált homokkőrétegek kimállásával keletkezett, természetes „nemkarsztos barlangok”, ereszek számát hét objektummal (Mocsolyási-eresz, Herc-ortványi-eresz, Vízeséses-eresz, Galagonya-eresz, Csipke-eresz, Veres-eresz, Debornya-Sarkágyi-barlang), a mesterségesen kialakított üregek számát pedig egy objektummal (Halászok ürege) gazdagítottuk. Ezek mellett felmértük a nagy esésű aszókban található ún. mederlépcsőket is, amelyek közül a legszebbek a Pes-kő környezetében helyezkednek el (Vízeséses-eresz).
A felsorolt földtudományi értékek típusosságuk, egyben egyediségük, látványosságuk miatt alkalmasak egy, a területet bemutató tanösvény megállóhelyeinek, valamint egyéb geoparki bemutatási lehetőségek attrakcióinak is.

Kulcsszavak: Pétervásárai Homokkő Formáció, szelektív denudáció, földtudományi érték, tanösvény, geoturisztika

HAD- ÉS RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A VESZÉLYHELYZETI HÍRKÖZLÉS HELYZETÉNEK VÁLTOZÁSA AZ ELMÚLT ÉVTIZEDBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A LAKOSSÁGI RIASZTÁS ÉS TÁJÉKOZTATÁS TERÜLETÉN

BALOG Fatime
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: fatime.balog@gmail.com

A veszélyhelyzeti hírközlés az elmúlt évek technikai, technológiai fejlődése, illetve a kapcsolódó jogszabályi változások hatására számottevő átalakuláson ment keresztül, lehetőséget biztosítva az eredményesebb kommunikáció kialakítására. A veszélyhelyzeti hírközlés részeként a lakossági riasztás és tájékoztatás feladatának hatékony lebonyolítása égető kérdéssé vált, hiszen az utóbbi évek katasztrófahelyzetei azt mutatták, hogy az eddig alkalmazott eljárások nem bizonyultak kielégítőnek. A lakossági riasztás és tájékoztatás feladata ezért kihívás elé állítja az ellátásért felelős szervezeteket, hogy milyen módon képesek a megfelelő időben és helyre eljuttatni az akár életmentő információkat. A mobilkommunikáció, az okos készülékek és azok célszoftverei hatékony alternatívát biztosíthatnak. A mobiltelefonok elterjedésével egy olyan újfajta kommunikációra alkalmas eszköz teremtődött, amelynek nagy előnye az azonnali elérhetőség. Mindemellett hatalmas népszerűségre tett szert és vált hétköznapjaink általánosan használt eszközévé. Az évek során a hagyományos készülékek folyamatos átalakuláson mennek keresztül és helyüket fokozatosan veszik át az okos készülékek, melyek számos funkcióval kiegészülve nyújtanak még több kommunikációra alkalmas lehetőséget a mobil hírközlésben. Ezen tulajdonságok adták meg és adják meg ma is létjogosultságukat a lakossági riasztás és veszélyhelyzeti tájékoztatás feladataiban, azonban Magyarországon még mindig egy viszonylag új és kihasználatlan területnek tekinthető a számos pozitív tapasztalat ellenére. A közlemény célja, hogy megvizsgálja az okos eszközök veszélyhelyzeti hírközlésben elfoglalt szerepét, különös tekintettel a külső kommunikációra és olyan új megvalósításokat javasoljon, amik kiegészítik és javítják az eddig alkalmazott módszereket.

Kulcsszavak: veszélyhelyzeti hírközlés, mobil kommunikáció, lakossági riasztás és tájékoztatás, mobil alkalmazás

A KÖZÖSSÉGI MÉDIA SZEREPE A LÉLEKTANI MŰVELETEKBEN AZ ELMÚLT IDŐSZAK VÁLSÁGAINAK TÜKRÉBEN

BÁNYÁSZ Péter
kutatási és fejlesztési referens, PhD jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Tudományos Ügyek Irodája
E-mail cím: banyasz.peter@uni-nke.hu, banyasz.peter@gmail.com

Az előadás célja az elmúlt időszak válságainak elemzésével bemutatni a közösségi médiában alkalmazható azon eszközöket, eljárásokat, amelyeket állami és nem állami szereplők használnak fel a lélektani műveletek végzése során. A lélektani műveletek általánosságban olyan tevékenységet takarnak, amelynek során a szembenálló felek céljaik elérése érdekében tudatos lélektani ráhatással kívánja elérni. A szerző röviden áttekinti az ukrán-orosz konfliktust, a szíriai polgárháborút, az Iszlám Állam születését, illetve az európai migrációs válságot, továbbá bemutatja a közösségi médiában folytatott médiabefolyásolás, valamint propaganda lehetőségeit.
A négy válság, amit ismertetni fogok, több közös ponttal is rendelkeznek. Az egyik, hogy az európai biztonságra, ebből következően az Európai Unió szervezetére komoly hatással bírnak. Szintén közös pont, és kapcsolódik az EU stabilitásához, hogy igen komoly lélektani műveletek célpontja a szervezet, amelyeknek célja az EU gyengítése. További közös pont, hogy mindegyik esetében felsejlik Oroszország befolyásolásra irányuló törekvése. Hazánk EU – és NATO – tagságából, valamint geopolitika fekvéséből kifolyólag régóta Oroszország érdekszférájában fekszik.
Az előadásban vizsgált lélektani műveleteket egy állami és egy nem állami szereplő oldaláról elemzem. Teszem ezt azzal a céllal, mert mindkettő más-más célt képvisel elsődlegesen az általa folytatott műveletekkel, még ha nem egy esetben túl is lép azon, és más területeken is érvényesül. Az állami szereplő esetünkben Oroszország, a politikai döntéshozatal befolyásolás szándékával alkalmazza a közösségi oldalakat, rendkívül következetesen és professzionálisan. A nem állami szereplő az Iszlám Állam, amelynek esetében a propaganda toborzásban betöltött szerepét mutatom be.

Kulcsszavak: közösségi média, lélektani műveletek, propaganda, terrorizmus, migráció

LÉGITÁMADÁSOK UNGVÁR KÖRZETÉBEN (1944)

BOROS László:
E-mail cím: -

Az első bécsi döntés következtében Kárpátalja magyar lakta területe, többek között Ung vármegye jelentős része, visszakerült Magyarország kötelékébe. Azonnal kezdetét vette a terület beillesztése az anyaország vérkeringésébe. Egyes esetekben, mint például a közigazgatás átszervezése, 1939 első napjaira lezajlott ez a folyamat. A légoltalom átszervezése is gyors ütemben valósult meg. Magyarországon a légoltalmi feladatok ellátására. Magyarországon az 1937. december 5-én létre jött „Légoltalmi Liga" feladata volt a lakosság felkészítése az ellenséges légitámadásokra.
Kárpátalja lakosságának, ezen belül Ungvár város polgárainak nem volt ismeretlen a légoltalom. Csehszlovákiában már 1935-ben megkezdődött a polgári légoltalom kiépítése a CPO[39] szervezésében. Ezekre az alapokra építette fel a Légoltalmi Liga Ungvár és környékének védelmi tervét. Ung vármegyét ebben az időszakban két járásra alkotta. A két legjelentősebb települése Csap (vasúti csomópont és Tisza hidak) és Ungvár (területi központ) volt. A kitűzött célok elérése sajnos nem ment a terveknek megfelelően. A veszélyesebb időszakokban, mint 1939 tavasz és ősze, majd 1941 második fel hatalmas lendületet adott a fejlődésnek, de a közvetlen fenyegetettség elmúltával a munka lelassult. 1943 őszétől vált újra egyre intenzívebbé a felkészülés az ellenséges légitámadások hatásainak kivédésével szemben.
1944 tavaszától egyre jobban megélénkült a légi tevékenység Kárpátalja légterében. Ebben az időszakban főleg a szövetségesek szállítógépei érintették a légteret, utánpótlást szállítva Lengyelországba és Jugoszláviába. Nyáron már egyre több támadó jellegű bevetést hajtott végre a szovjet légierő, többek között a 8. légi hadsereg gépei, a 4. Ukrán front csapatait támogatva. Ungvár öt jelentősebb légitámadás érte ebben az időszakban. A támadások okozta károk mérsékeltek voltak, köszönhetően többek között a Légoltalmi Liga helyi csoportja által véghezvitt munkának, valamint a támadásokat végre hajtó gépek aránylag kis számának köszönhetően. Csap városát végül nem szőnyegbombázta az amerikai légierő, de szinte teljesen megsemmisült a harcok során.
Munkámban ismertetem többek között azokat a légitámadásoknak, melyek próbára tették a magyar állam és a helyi szervek munkáját − Ungvár és környékének megóvására − a légi veszéllyel szemben. Eddig feltáratlan, többek között a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár beregszászi osztályában felelhető források alapján mutatom be ezen eseményeket.

[39] CPO = Civilní Protiletecké Ochrany – Polgári Légvédelem.

A MAGÁNVAGYON VÉDELEM FEJLŐDÉSE ÉS LEHETŐSÉGEI HAZÁNKBAN

CSEGE Gyula, GÁLL Tamás
PhD hallgtó
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: gyulacsege@gmail.com

A tanulmány a nemzetközi és hazai nagyvállalati megbízói oldalon egyre inkább időszerű és szükségessé vált igényt dolgozza fel, amely a külső (piaci) vagyonvédelmi szolgáltatóknak valós megelőző védelmi tevékenységének képessége. A védelmi képességhez kidolgozott technológiákkal kell rendelkezniük többek között a közveszéllyel fenyegetések kiküszöbölésére, robbanóanyag maradvány, kábítószer maradvány detektálásra, csomag és/vagy áruvizsgáló röntgenek kezelésére. A megszerzett információk a kor elvárása szerinti felhasználása érdekében olyan elemző és tervező eljárásokat kell kialakítani, amelyek az alkalmazott folyamatokat megalapozottá és hitelessé teszik.
A folyamatok között igen fontos helyen van a megelőző védelmi tevékenység. Ennek tervezésén azon kockázat csökkentő eljárásokat értjük, amelyek az általános őrzésvédelmi kockázatokon túlmenően a védendő objektum elhelyezkedése, védendő objektum környezete, építészetéből adódó mechanikai védelme, telepített mechanikai védelme, elektronikus jelzőrendszeri, valamint a jelenlévő élőerő mértéke, veszélyes anyag, nagy értékű termékek, pénz, minősített adat, társadalmi vagy piaci pozíció vizsgálják. [1] A fentiek tekintetében kiemelt fontosságú az üzletmenet folytonosság fenntartása érdekében a tevékenységből adódó egyedi kockázatokat, valamint a működőképesség fenntarthatóságának kockázatait is vizsgálni.[2] A magyarországi termelő nagyvállalatok jellemzően adott városok melletti ipari területen, zöldmezős beruházásként[40] építik fel üzemeiket. Ezen üzemek közös jellemzője, (leszámítva a speciális, Pl. Robbanóanyag tárolást szolgáló épületeket) hogy könnyűszerkezetes technikával, a gyors létrehozás és esetleges átépítés, relokáció lehetőségét is magában hordozva kerül kialakításra. Az épületek tervezésekor a fő szempont, a majdani termelés maximális kiszolgálása, sok esetben a vagyonvédelmi, ezen belül a megelőző védelmi tevékenység érdekeit háttérbe szorítva.

[40] A zöldmezős beruházás olyan új ipari vállalkozást jelöl, amely korábban mezőgazdasági művelés alatt álló területen jön létre. A telephely teljes egészében újonnan létesül építészeti, üzemi előzmények nélkül. Előnye, hogy nincsenek sem elrendezési, sem funkcionális, sem építési megoldási megkötöttségek. Hátránya az infrastruktúra kiépítési – bekötési igénye és a szigorú környezetvédelmi szabályozás (bár ez utóbbi ipari parkban történő beruházás esetén jelentősen csökken.) 2015. június 15. pályázati fogalomtár http://www.trenderprime.hu/?oldal=fogalomtar

JUGOSZLÁVIÁBÓL EURÓPÁBA? - FEGYVERES ERŐK, CIVIL-KATONAI KAPCSOLATOK ÉS EUROATLANTI INTEGRÁCIÓ SZLOVÉNIÁBAN A KILENCVENES ÉVEKBEN

HARANGOZÓ Dániel
PhD jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem, Politikatudományi Intézet Politikatudományi Doktori Iskola
E-mail cím: daniel.harangozo@uni-corvinus.hu

Előadásomban a civil-katonai kapcsolatokat és a fegyveres erők társadalmi szerepét vizsgálom Szlovéniában az első többpárti választásoktól (1990 tavasz) 2000-ig terjedő időszakban.
A civil-katonai kapcsolatokat kétféle, „szűkebb" és „tágabb" értelmezésben is vizsgáljuk. Az első esetben a fogalom a politikai elit és a katonaság, különösen annak tisztikara közötti kapcsolatokat jelöli, míg a második magában foglalja a hadsereg, mint intézmény és a társadalom közötti viszonyt is. Itt a vizsgálatunk a hadsereg társadalmi szerepeinek alakulására, valamint társadalmi legitimitásának forrásaira, azok változására irányul.
Az elemzésben kitérünk a NATO-hoz való csatlakozás követelményrendszerére is, illetve vizsgáljuk, hogy a NATO elvárásai mennyiben befolyásolták a döntéshozók magatartását ezen a területen. Mivel a szlovén állami függetlenség elnyerésére egy rövid (10 napos) fegyveres konfliktust követően került sor, valamint a 90-es években az államépítés és a demokratikus átalakulás folyamata összekapcsolódott, a fegyveres erők társadalmi szerepét ebben a kontextusban is vizsgálom.
Az előadásom végkövetkeztetése egyfelől, hogy a Szlovénia függetlenné válásához vezető tíz napos konfliktus rövid időtartalma és a többi délszláv konfliktushoz képest elhanyagolható súlyossága ellenére a formálódó szlovén fegyveres erők kulcsfontosságú államépítő és rendszerlegitimáló szerepet töltöttek be. Ez azonban nem azt jelentette, hogy a szlovén államot és társadalmat militarizmus vagy a hadsereg politikai befolyása (pretorianizmus) jellemezte volna, hanem épp ellenkezőleg, a fegyveres erők civil politikusok általi pártpolitikai célokra való felhasználása vagy politikai konfliktusokba való bevonása jelentett problémát. Ez részben megmagyarázza, hogy a szlovén politikusok ambíciói ellenére a NATO csatlakozás a szervezet bővítésének első körében miért nem volt reális az ország számára.

Kulcsszavak: Szlovénia, civil-katonai kapcsolatok, euroatlanti integráció, NATO-bővítés

A KÜLÖNLEGES JOGREND GAZDASÁGI SZERKEZETÉNEK ÉS A TERVGAZDASÁG FELÉPÍTÉSÉNEK AZONOSSÁGAI ÉS KÜLÖNBÖZŐSÉGEI ÉS ANNAK NEMZETKÖZI VETÜLETE

KISS Dávid
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: kiss.david@uni-nke.hu

A közel keleti államokból érkező illegális bevándorlók, migránsok okozta európai krízis és az Ukrajnában folyó fegyveres harcok rávilágítottak arra, hogy mind Magyarországnak, mind Európa államainak szüksége van egy olyan krízis forgatókönyvre, amely mind a társadalmi, mind a fegyveres fenyegetésekre válaszul szolgálhat. Az egyre égetőbb biztonságpolitikai helyzetben, ezek a krízismenedzsment tervek biztosíthatják az Állam számára azt az előzetes felkészültséget, amit feltétlenül meg kell teremtenie annak érdekében, hogy ne érjék váratlanul a hasonló helyzetek.
A gazdaság az Állam működésének motorja. Mindazok a veszélyhelyzeti forgatókönyvek, amelyek figyelmen kívül hagyják a gazdaságot, mint tényezőt, jelentős kockázati faktort redukálnak nullára, így ezáltal sikerességük is megkérdőjelezhető. Magyarország jelenlegi katonai stratégiája, illetve alaptörvénye nem ad kielégítő választ arra, hogy a gazdaság, milyen szerepet tölt be különleges jogrend idején.
A mai modern szabad piaci struktúra lehetőséget ad a gazdasági szereplők számára a minél nagyobb profit elérésére, a fogyasztók igényeinek kielégítése mellett. Ez a gazdasági struktúra a piac folyamatos változását figyelembe véve rugalmasnak tekinthető, de nem alkalmas és határozottan rugalmatlan ebben a formában arra, hogy egy, az országot veszélyeztető helyzetben kielégítse a drasztikusan megváltozott igényeket. A gazdaság szeparált, autonóm szereplőinek egy olyan egységes célt kell kiszolgálnia, aminek alapfeltétele az egység és a kooperáció. Erre normál időszakban a szereplőknek csak kis mértékben és korlátozottan van lehetőségük és céljaikkal se azonos a legtöbb esetben. Ennek a kooperációnak a megvalósításához viszont feltétlenül szükséges egy olyan központi gazdasági irányító szerv, amely fókuszálva az adott veszélyhelyzet generálta problémákra összefogja a gazdaság szereplőit és integrálja azokat egy egységes egésszé. Ennek az egyedi gazdasági struktúrának az elemzése és elméleti felépítésének vizsgálata elengedhetetlen annak érdekében, hogy Magyarország gazdasága különleges jogrend idején megfelelően működhessen és választ adjon a drasztikusan és váratlanul torzult társadalmi, gazdasági igényekre.
A fenti alaptéziseket figyelembe véve kitekintést kell tennünk a gazdaság fejlődésének előzményeire, illetve esetlegesen már működő elveire. A központosított gazdaságirányító rendszer esetében nem kell hosszasan keresnünk, mert a közelmúltban még aktívan működő, a rendszerváltás előtti gazdasági modell alapjai hasonlóak a fent vázolt különleges jogrendbeliekhez.
Szerző célja, hogy a tervgazdaság szerkezetét vizsgálva megoldást keressen a különleges jogrend gazdasági struktúrájának optimális felépítésére. Mindemellett a mai modern gazdaság sajátosságait figyelembe véve a nemzetközi piacok szerepének vizsgálatát is fókuszba állítja a szerző, ami jelentős mértékben befolyásolja a gazdaság szerkezetét, így a különleges jogrend időszakára is számottevő hatást gyakorol.

Kulcsszavak: különleges jogrend, gazdasági szerkezet, tervgazdálkodás, nemzetközi piacok

POLITIKAI VÍZ

LIGETVÁRI Krisztina
PhD jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: ligetvarikrisztina@gmail.com

A vízhez való hozzáférés egyre inkább hatalmi eszközzé válik. Máris látszanak annak a jelei, hogy a bőséges vízkészletek ugyanúgy egy ország geopolitikai felértékelődéséhez vezetnek, mint az olaj vagy a földgáz.
A közös, nemzetközi vízrendszerek mentén a vízbázisok megszerzése, biztosítása konfliktusokat válthat ki.
Békés országok között mindez vitákhoz, ellenséges viszonyban lévő országok esetében viszont akár fegyveres konfliktusok kialakulásához is vezethet. A kedvezőbb vízstratégiai pozícióban lévő nemzetek csökkenthetik az átengedett vízmennyiséget, valamint befolyásolhatják azok minőségét.
Az erősebb katonai potenciállal rendelkező országok pedig kiharcolt vízpolitikai fölényüket a velük függőségi viszonyban álló népek fenyegetésére, befolyásolására, kényszerítésére használhatják fel. Különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak a folyók alsó folyásánál elhelyezkedő országok, hiszen a felvízi államok sokszor elhasználják, vagy elszennyezik a víz jelentős részét. Mindez erőszakos konfliktusok kialakulását eredményezheti, különösen, amikor az alvízi ország katonailag erősebb a felvízinél.
Kizárólag a vízért még soha nem folytattak háborút a történelem során, de a jövőben ez a tendencia minden bizonnyal meg fog törni, és a nem működő államiság egyéb következményeivel összekapcsolódva a nemzetközi közösség egyik legfontosabb megoldandó feladata lesz a veszélyeztetett térségekben.
A vízhiány biztonságpolitikai kockázatának mérsékléséhez a vízstratégiailag előnyösebb helyzetben lévő országok hidroszolidaritása, továbbá a közös vízrendszeren osztozni kényszerülő nemzetek hidrokooperációja szükséges.
Még az Európai Unión által, a minden ember számára szükséges egészséges ivóvízellátás biztosítása érdekében ez idáig tett erőfeszítései sem hozták meg a kívánt eredményt.

Kulcsszavak: vízstratégiai pozíció, geopolitika, hidrokooperáció

AZ OKOSVÁROS KOCKÁZATAI

ORBÓK Ákos
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
E-mail cím: orbokakos@uni-nke.hu

A gyors urbanizáció globális jelenség. 2007-ben először az emberiség történetében, több volt a városlakó, mint a vidéki, és ez a tendencia azt mutatja, hogy ez nem fog megfordulni. A városok lakosság száma az ENSZ előrejelzése szerint a következő 25-30 évben jelentősen átalakul. A becslések szerint, a városi környezetben élők aránya 2050-re meghaladja a 70%.
A változássokkal az is együtt jár hogy egyes városok nem képesek az új lakosokat a régi struktúrába illeszteni ezért olyan negyedek alakulnak ki ahol a város szolgáltatásai nem vagy kevésbé elérhetőek. Ezeket jól láthatjuk például Rio de Janeiro favelláiban. Ezekben a negyedekben nem csak a szolgáltatások hiányosak, de az életkörülmények is rosszabbak, mint máshol a városban.
Ez a tendencia új lépésekre sarkalta a városfejlesztőket és fenntartókat. Az új szemléletmód megkívánta azoknak az innovatív megoldásoknak a megszületését, amelyet ma már egységesen okos városnak nevezzünk. A technológia adta lehetőségeket felhasználva olyan új válaszokat találtak a kor kihívásaira, amelyekkel a városlakók életminőségét jelentősen javítani lehet. Az új megoldások azonban olyan kockázatokat indukáltak, amelyekkel még nem szembesültek az újítók a fejlesztések előtt.
A kockázatokat több csoportra lehet felosztani. A kockázatok összefüggésben vannak az információs technológia alkalmazásával. A kibertér veszélyeivel ma is találkozunk. Ahogy a társadalom egyre inkább kezd függeni a technológiától, úgy válik egyre nagyobb kockázattá a kibertér. A technológia más közvetett kockázatokat is indukálhat, amelyek ma még csak elvétve jelentkeznek. A szerző kísérletet tesz arra, hogy összegyűjtse, azokat a kockázatokat, amelyek az okosváros koncepció megvalósulása hozhat létre vagy erősíthet fel.

Kulcsszavak: okosváros, kibertér, urbanizáció, technológiai függőség

JOGI HATÁRZÁR ÉS A TÖMEGES BEVÁNDORLÁS OKOZTA VÁLSÁGHELYZETTEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOZÁS

DR. PETRUSKA Ferenc
jogtanácsos, oktató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: petruska.ferenc@uni-nke.hu

A jelen tanulmány témája mind módszertanát, mind tartalmát tekintve része a doktori kutatásomnak, szervesen kapcsolódik doktori témámhoz, amelynek megoldásához különböző szolgálati ágak (katonák, rendőrök, nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos tagjai, stb.) szoros együttműködésében valósulhat meg. A 2015-ben jelentkező tömeges bevándorlás ugyanis hazánk számára precedens nélküli kihívást jelentett: az Európai Unióban - természetesen a népességhez viszonyítva - Magyarországra érkezik a legtöbb illegális bevándorló. Az uniós dublini rendszernek ugyanis az a lényege, hogy az Európai Unióban mindig az a tagállam vizsgálja meg a menedékkérelmet és regisztrálja a menekültet, amelyen át a menekült az Európai Unió területére először belépett, hogy ezáltal párhuzamos eljárások ne folyjanak. Ez földrajzi értelemben nyilvánvalóan Görögországot és Szerbiát jelenti, viszont egy 2011-es Európai Bírósági döntés alapján ezen országok egyike sem rendelkezik a menekültek fogadásához szükséges legalapvetőbb feltételekkel sem. Az Európai Unióban ennek következtében Magyarország az első, ahol regisztrálják a menekülteket.
A menedékkérők száma[41] hazánkban 2011-ben 1695 fő, 2012-ben 2155 fő, 2013-ben 18900 fő és 2014-ben 42775 fő, valamint 2015-ben már szeptemberben elérte a 175963 főt[42]. A kérelmezők nyitott befogadási állomásokra, közösségi szállásra, illetve menekültügyi őrizet esetén őrzött köz-pontokba kerülhetnek. A kérelmezőknek azonban csak egy része érkezik meg az állomásokra, többségük tovább utazik általában Ausztria és Németország irányába. Ezt mutatja a megszüntetett eljárások magas száma is: 2013-ban 11 339, 2014-ben 23 406 eljárást szüntettek meg. Befogadó állomás Bicskén, valamint Debrecenben és Vámosszabadiban, menekültügyi őrzött befogadó központ Békéscsabán, valamint Nyírbátorban működik.
A szükséges jogszabályváltozások gerincét a 2015. szeptember 4-én elfogadott, 7-én kihirdetett és 15-én hatályba lépett, *az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény* vezette be. A törvény bűncselekménnyé nyilvánít és szigorít tényállásokat, a Magyar Honvédség feladatait bővíti, új rendelkezéseivel gyorsítja a menedékkérelmek elbírálását, valamint bevezeti a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet fogalmát a magyar jogrendszerbe és megállapítja ez ezzel kapcsolatos részletszabályokat. A törvényi és rendeleti szintű szabályozás elemzésével és bemutatásával, összegzésével és hiányosságainak kiküszöbölősére tett javaslatokkal kívánom migrációs szabályozást, mint rendkívül aktuális témát az érdeklődők számára bemutatni.

Kulcsszavak: migráció, tömeges bevándorlás, válsághelyzet

[41] http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00191
[42] https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_wnvn001.html

NAGY ALAPTERÜLETŰ LÉTESÍTMÉNYEK TŰZOLTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ERŐK-ESZKÖZÖK MEGHATÁROZÁSA

RÁCZ Sándor
tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: racz.sandor@uni-nke.hu

A tűzoltói beavatkozás hatékonyságának egyik legfontosabb eleme a műveletirányítás által elvégzett riasztási fokozat meghatározás, majd annak a helyszíni minősítése. Ez különösen fontos lehet a nagy alapterületű létesítményekben keletkezett tüzeknél, mert a megfelelő mennyiségű, elsőként kiérkező beavatkozó erők döntő jelentőséggel bírnak a tűz megfékezésében. A helyszínen a tűzoltás vezetőjére már a beavatkozások kezdeti szakaszában sok, azonnal végrehajtandó feladat nehezedik. Itt kulcsszerepet játszik a kiadott riasztás minősítése, hiszen a kialakult helyzetet ő jogosult értékelni, és amennyiben szükséges, a további erők helyszínre rendelését kezdeményezni.
Mivel ezeknek a káreseteknek az előfordulási aránya ritka, a jelentkező feladatokkal kapcsolatos döntéshozó mechanizmusok sem mindennap jelentkeznek a vezetők életében.
Az eredményes végrehajtáshoz szükséges erők, eszközök bevetésénél jelentkező szempontok szerint optimális mennyiségű, optimális oltótulajdonságú, optimális intenzitású, optimális taktika szerint szeretnénk oltani, a legkisebb veszélyeztető tényező (civil személyeket, beavatkozó állományt, környezetet, további menthető értéket stb.) mellett.
Ugyanakkor a káresemény/tűzeset során jelentkező egyéb tényezők (mentendő személyek, időjárás, megközelítés, anyagtulajdonságok, épületszerkezet, a helyszínre érkező további erők időbeni korlátja stb.) miatt ezen irányelvek egy része nem, vagy csak időveszteséggel valósulhat meg.
A tűzoltással kapcsolatban jelentkező feladatmennyiségből kiemelve ezt a fázist, egyértelművé válik, hogy miért lehet ez, ami döntően befolyásolhatja egy beavatkozás eredményességét, és miért fontos megismerni, és megérteni azt a folyamatot, amely a későbbiekben egyrészt optimális helyzetet teremt a végrehajtás tekintetében, másrészt védhető, tudományos alapokra helyezett döntési lehetőséget biztosít a riasztás elrendelőjének, és a tűzoltás vezetőjének.
A téma feldolgozása abban nyújt segítséget, hogy a kialakult tűzterület, illetve veszélyeztetett terület milyen tűzoltó erőt, eszközt igényel.

Kulcsszavak: nagy alapterületű létesítmények tűzoltása, adagolási intenzitás, tűzterület, tűzoltási terület, oltóanyag meghatározás, riasztási fokozat, erő-eszköz igény

AKNAVETŐK A MAGYAR NÉPHADSEREGBEN AZ 1948-AS REFORM UTÁN

SEBŐK István
tanársegéd, PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: sebok.istvan78@gmail.com

Az 1945-től 1948-ig tartó átfogó haditechnikai átfegyverzés után alapvetően megváltozott az akkor már Magyar Néphadsereg technikai eszközparkja. A fegyvereket akkor már csak a Szovjetuniótól lehetett beszerezni elsősorban a már legyártott háborús készletekből. Nem a célszerűség vagy a korszerűség, hanem az akkor már tömeghadseregi idények kielégítése volt a cél. Nem lehetett az eszközöket kipróbálni, összehasonlítani esetleg más eszközökkel kiegészíteni. 1948-tól azt lehetett használni, amit a Szovjetunió biztosított, esetleg amit az akkor újraéledő magyar hadiipar gyártott, fejlesztett vagy valamilyen kétoldalú szerződés alapján modernizált. Az alábbi tanulmány nem egy típusbemutató. Ebben a tanulmányban bemutatom elsősorban a beszerzés körülményeit, esetleg azokat a típusválasztékot, ami rendelkezésre állt. A NATO csatlakozásig, sőt azóta is bizonyos típusokból a szovjet örökséget használjuk néha igen jó hatékonysággal. A tanulmányban bemutatom azokat a Néphadseregből, jövő kezdeményezéseket, modernizációs elképzeléseket, valamint azokat a kétoldalú államközi szerződésben lefektetett ipari együttműködéseket, amely igen jó minőségben, nagy mennyiségben és abban a korszakban modernnek mondható technológiából állt.
A tanulmány végén kísérletet teszek egy összehasonlításra, az adott korszak hasonló kaliberű valamint modernizációs szintű eszközeivel, hogy a Szovjetuniótól kapott, megvásárolt eszközök mennyire állnák meg a helyüket esetleg egy „nyílt” közbeszerzési eljárásban. Mivel álláspontom szerint a Kbt. (Közbeszerzési törvény) nem egy akadályozó tényező, hanem egy eszköz, az általam kitűzött célok ebben az esetben egy aknavető beszerzésére. Egy meghívásos eljárásban lehetőségem van az eszközök összehasonlítására illetve lehetőség szerinti kipróbálására. Illetve az általam kitűzött technikai célok megvalósítása érdekében akár az eszközök megrendelőnek megfelelő módosítására is.

Kulcsszavak: Magyar Néphadsereg, aknavető, Közbeszerzési törvény, Szovjetunió, hadiipar

A SIS II LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁSA
(AZ RRI-N VÉGZETT MÉLYINTERJÚ ISMERTETÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE)

SUTKA Barbara Éva
PhD hallgató
Országos Rendőr-főkapitányság, Nemzetközi Kapcsolatok Osztály, ktv.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: sutkabarbara@gmail.com

A kutatási témám kiindulópontja az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendeletében előírt, a Schengeni Információs Rendszer második generációjára (továbbiakban SIS II) vonatkozó tájékoztatás. Magyarországon számos olyan közigazgatási szerv van, ami a SIS II rendszerrel dolgozik. Ezek között találjuk a Magyar Rendőrséget is. Disszertációmban, első sorban arra keresem a választ, hogy a Magyarországon megvalósított SIS II-re vonatkozó tájékoztatási kampány tartalma eljutott-e és ha igen, milyen formában jutott el a magyar állampolgárokhoz.
A tájékoztatásban nagyon fontos szerepet kapnak a SIS II-vel dolgozó közigazgatási szervek, különösen azok az alkalmazottak, akik valamilyen formában kapcsolatba is kerülnek az ügyfelekkel, azaz a magyar állampolgárokkal. Az ilyen interakciók során adott esetben információt adhatnak át a SIS II-ről, pl. annak feladatáról vagy jelentőségéről.
Az érintett közigazgatási szervek, így a kutatásomban vizsgált Magyar Rendőrség, pontosabban azon belül is a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (továbbiakban RRI) vezetése már a SIS II bevezetése előtt időben megkezdte a szisztematikus felkészülést és az állomány felkészítését. A vezetés az állománynak átadott szaktudást a mai napig szinten tartja, sőt frissíti és bővíti. A képzés különösen fontos szerepet tölt be az RRI-n, ami részben a vezetés egyedi gondolkodásmódjának is köszönhető.
A felső- és középvezetőkkel folytatott mélyinterjúban arra kerestem a választ, hogy az állományt hogyan készítették fel a SIS II indulása előtt, napjainkban milyen formában ösztönzik az állományt a tanulásra, hogyan ébresztik fel bennük a tanulás iránti igényt és nem utolsó sorban milyen eszközökkel ellenőrzik a tudásukat.

Kulcsszavak: SIS II, RRI, mélyinterjú

AZ ETIKÁTÓL A TAKTIKÁIG: A BIOTERRORIZMUSRÓL ÉLELMISZERBIZTONSÁGI ÉS ÁLLATORVOSI NÉZŐPONTBÓL

SZENDRŐ Éva
E-mail cím: -

A társadalmi-gazdasági konfliktusok éleződése és a globalizáció hatásai következtében térben és időben is egyre közelebb kerül a bioterror támadások veszélye hazánkhoz. Az élelmiszerlánc, mint a társadalom működése szempontjából nélkülözhetetlenül fontos, kritikus infrastruktúra különösen sérülékeny, ezért az állatorvosoknak megkülönböztetett szerepük és felelősségük van az esetleges támadásokra történő felkészülésben és azok hatásainak csökkentésében. A terrorveszély fokozódásának hatására a kutatás és publikálás eddigi gyakorlata is átalakulhat: a hagyományos, a kutatók szabadságára és autonómiájára vonatkozó paradigmákat módosíthatják a hosszú távú, közösségi biztonságot szolgáló korlátozások. Szakmai konszenzust, a biztonságot szolgáló különböző hivatásrendek komplex együttműködését feltételezi annak eldöntése, hogy az élelmiszerlánc mely elemei igényelnek megkülönböztetett védelmet, és hogy az esetleges bioterror támadást követően milyen lépéssorozatok vezethetnek el a veszteségeket/károkat minimalizáló megoldások felé.

A VÉDŐESZKÖZÖK TERHEINEK HATÁSAI ÉS EZEK CSÖKKENTÉSI LEHETŐSÉGEI A TŰZOLTÓI BEAVATKOZÁSOK ESETÉBEN

URBÁN Anett
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
E-mail cím: urban.anett@uni-nke.hu

Bevezetés: A beavatkozó állomány védelme mindig kiemelten fontos szerepet töltött be a múltban és napjaink folyamán is. A változatos tűz és káresetek során a helyszínek és a körülmények is igen különbözőek. Nincs két egyforma beavatkozás. Tűzoltóink védelmét a különböző rendszeresített védőeszközök és a számukra előírt szakmai képzések sokasága próbálja minél magasabb szintre emelni. A védőfelszerelés viselőjére nézve megterhelő tényező. Ezek a többlet terhek többek között a légzésvédelemből, a védőfelszerelés súlyából, a ruhából adódó mozgáskorlátozottságból, a látótér beszűküléséből, a nehezebb megérthetőségből (kommunikációs nehézségek) adódnak össze. A folyamatos fejlesztések ellenére, a beavatkozást végző tűzoltók hőháztartását a magas külső hőmérséklet jelentősen megterheli, de a keringési rendszer, a só- vízháztartás igénybevételét az is tovább fokozza, hogy az egész testfelületet takaró öltözékben kell dolgozniuk. Tudnunk kell, hogy a nagy meleg, jelentős közérzet- és teljesítőképesség romlás mellett hő pangást, hő kimerülést, hőgutát okozhat, a koncentrálóképesség csökkenése pedig könnyedén hozzájárulhat a balesetveszélyes, akár emberéletet követelő helyzetek kialakulásához. Ez a tűzoltók esetében végzetes is lehet egy-egy szituációban. A korábbi évek folyamán sok hazai és külföldi kutatás vizsgálta a tűzoltói beavatkozások alkalmával fellépő negatív élettani hatásokat. A felboruló bioritmus, stressz hatások, alvás - és étkezési zavarok mellett nem elhanyagolható tényező a tűzeseteknél és a veszélyes anyag jelenlétében történő beavatkozások esetén a tűzoltókat érő hőhatások következményei a szervezetre.
Módszerek: A témához tartozó szakirodalmak feldolgozásán túl, a szerző célja felkutatni és ismertetni azokat az eszközöket és lehetőségeket, amelyek elősegítenék a tűzoltók testhőmérsékletének csökkentését és ezzel lehetővé tennék a jobb teljesítőképesség elérését a beavatkozások alkalmával.
Eredmények: A testhőmérsékletet csökkentő eszközök alkalmazása lehetővé teszik a tűzoltók számára, hogy tűzesetek esetében, a veszélyes anyag szállításnál történő balesetek vagy az elhúzódó beavatkozást igénylő erdőtüzek következtében a külső környezet és az egyéni védőruházat által okozott hőterhelést csökkentsék. A napjainkban ismert és a tűzoltói beavatkozások esetén alkalmazható eszközök részletes bemutatása.

*Kulcsszavak***:** tűzoltók, beavatkozás biztonsága, fizikai terhelés, védőeszközök

EGY TERRORTÁMADÁS MARGÓJÁRA – 11/13 HATÁSA A FRANCIA BEL- ÉS KÜLPOLITIKÁRA

VAJKAI Edina Ildikó
tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar
E-mail cím: vajkai.edina@uni-nke.hu

2015. november 13-án este terroristák egyszerre több helyszínen, a párizsi a Bataclan koncertteremben, a Le Carillon bárnál, a Rue de Charonne-on található Belle Équipe bárban, a Voltaire körúton és a Saint-Denis városrészben található Stade de France előtt hajtottak végre fegyveres támadásokat és öngyilkos merényleteket, amelyek 130 ember életét követelték. Az európai és francia hatóságok ezt követően hajtóvadászatot indítottak a feltételezett, még életben lévő elkövetők ellen (amelynek egyik következménye volt a sokat vitatott 2015. november 18-án végrehajtott Saint-Denis-ben végrehajtott rajtaütés), és rövidesen nyilvánvalóvá vált, hogy a szálak Belgiumba vezetnek.
Mindamellett, hogy nemzetközi színtéren is egy rendkívül intenzív párbeszéd indult meg, többek között az egyes országok rendészeti szervei közötti együttműködés és a titkosszolgálati munka hatékonyabbá tétele érdekében, a politikusok által Franciaország történetének egyik legvéresebb támadássorozataként aposztrofált események traumatikus nyomokat hagytak maga után. Ezen felül a francia politikai életben is mélyreható változásokat hozott, elég csak a köztársasági elnök népszerűségének (mint utóbb kiderült ideiglenes) növekedésére, a francia külföldi jelenlét (OPEX-műveletek) megerősítésére, vagy éppen a szükségállapot bevezetése körüli vitákra gondolnunk. Nem szabad megfeledkezni az egyik, és talán legfontosabb, legnagyobb vitát kiváltó következményről: a francia Szenátus 2016 februárjában elfogadta az alkotmány azon passzusainak módosítását, amelyek egyrészt a rendkívüli állapotról, másrészt pedig a terrorizmussal vádolt, vagy terrorista cselekmények miatt elítélt (Franciaországban született, kettős állampolgársággal rendelkező) személyek állampolgárságtól való megfosztásáról rendelkeznek. A kialakult polémia következtében lemondott a cayenne-i születésű Christiane Taubira igazságügyi miniszter, és több szervezet is nem tetszését fejezte ki a döntés miatt.
Az előadás középpontjában a 2015-ös támadások kapcsán végbement, a fentiekben is említett bel-, kül- és biztonságpolitikai változásokat, és azok hosszú távú következményeit fogom megvizsgálni.

Kulcsszavak: Párizs, terrorizmus, Bataclan, válaszok

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A REMÉNYSÉG ÉVEI 1945-1951 A BAPTISTÁK SZEMPONTJÁBÓL

BACSÓ Benjamin
E-mail cím: -

A második világháború súlyosan érintette országunkat. A front átvonulása, a rekvirálások, a Szovjet hadsereg itt tartózkodása, lerombolt épületek jelezték, hogy valami újnak kell kezdődnie. Dr. Somogyi Imre az 1947-es elnöki jelentésében így írja le a helyzetet: *„A világháború viharainak elvonulása után, a pusztulás képét mutató országban s annak egykor világhíres, majd pedig romba dőlt fővárosában még nem indult meg a vasúti s villamos közlekedés, valamint a postai szolgálat- sőt még rajtunk volt a pince dohos illata és sápadt orcánkon még ott tükröződött az átélt izgalmak és keservek nyoma- amikor már összehívtuk az első rendkívüli hitközségi közgyűlést és rendeztük közösségünk ügyeit, melyeket a változott helyzet dobott felszínre...*"
A háború végi helyzetről Gyarmati György nagyon frappánsan fogalmazza meg a következőt: „*Magyarország 1944-45 évfordulójának téli hónapjaiban inkább volt történelmi-földrajzi fogalom, semmint valóságos, „működőképes" társadalmi-politikai entitás."*[43] Ha pedig ehhez hozzávesszük, hogy 1945 csak „*egy felszabadulással vegyített hódítás és egy forradalmi mélységű rendszerváltozás (felfordulás) kezdete*"[44], akkor ez a rövid időszak a baptisták életében maghatározó. Esély kínálkozott a parlamentáris demokrácia kiépítésére (ezt nevei Bibó István „próbálkozó demokráciának")[45.]
Az egyházak számára is komoly károkkal járt a háború. A Baptista Teológia épületét találat érte,[46] lelkészek és lelkész gyermekek haltak meg[47] és a gyülekezetek tagjai közül többeket is súlyos veszteség ért. Ebben az időszakban mégis mutatkozott valami különös fogékonyság arra, hogy az evangélium üzenetét befogadják. Az egyházak abban a reményben éltek, amelyben az egész társadalom ezen időszakban, hogy az ország demokratikus irányban fejlődik tovább.[48] Ennek reményében s a szabadegyházakkal közösen a baptisták két dologban szerettek volna előrébb jutni. Az egyik a teljes vallásszabadsághoz, a másik pedig, ehhez szorosan kapcsolódva, a lakosság között végzett missziós tevékenység erősítése.
Mind a két cél elérésére reális esély mutatkozott. Az embereknek nem csak a háza, hanem az élete is romokban hevert. 1945 után a baptisták szemszögéből nézve úgy tűnt, hogy várakozásaik beteljesednek, azonban 1950 nyarán Révai József beszéde jelezte, hogy jelentős fordulat állt be a kisegyházakhoz való hozzáállás tekintetében is.[49] Már 1949-ben látszottak ennek a fordulatnak bizonyos előjelei, összességében azonban, az 1950-es év mindenféleképpen egy belső korszak határt jelöl.
Röviden összefoglalva ez az öt év arról szól, hogy a remények, a kialakuló diktatúra árnyékában hogyan vállnak köddé. Ahogy a polgári demokratikus államberendezkedés nem valósul meg, úgy az egyházaknak is észre kell venniük, hogy „reakcióssá" váltak. Azok az értékek amelyeket képviseltek, egyre inkább feleslegessé, kispolgárivá lesznek.

43 Gyarmati György: A Rákosi-korszak, ÁBLT-Rubicon, Bp., 2011. 35. old
44 Balogh Margit: „Isten szabad ege alatt" – az egyházak Magyarországon 1945 és 1948 között. In: FELEKEZETEK, EGYHÁZPOLITIKA, IDENTITÁS.
http://www.mtatk.hu/interreg/kotet2/04_balogh_margit.pdf (utolsó letöltés: 2016. febr.1.)
45 Bibó István: Válogatott tanulmányok I-IV. Magvető Kiadó, Bp., 1986-1990
46 Gerzsenyi László- Mészáros Kálmán: A magyarországi baptista teológiai oktatás története 1906-2006, MBE, Bp.,2011. 45.old
47 Dr. Somogyi Imre: 1947-es elnöki beszámolója 3.old (Baptista Levéltár)
48 Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris Kiadó, Bp., 2005., 295.old
49 Szabadnép 1950 április

„PÁRBAJ ÁLTAL DÖNTENDŐ EL”

BERKES Orsolya
E-mail cím: -

Az 1241-42-es tatárjárás után Budán magyarok és németek mellett zsidók is megjelentek az 1250-es évektől. IV.Béla 1251-ben bocsátotta ki a magyar zsidók jogállását szabályozó privilégiumát.
Ennek a szabadságlevélnek minden egyes pontját IV.Béla király, Babenberg Frigyes osztrák herceg 1244-ben kibocsájtott privilégiumából vette át. Szinte az összes törvény megegyező Babenberg Frigyes törvényeivel, egyet kivéve. Mely magában foglalja egyben a zsidók fegyverviselési jogát is.
A hét évvel azelőtt kiadott osztrák zsidó törvény alapján készült, amely az akkori jogfelfogáshoz viszonyítva igen kedvezően szabályozta a zsidók jogi helyzetét. IV. Béla mindössze kisebb-nagyobb módosításokat tett az eredeti szövegen és mint kiváltságlevelet adta ki a magyar zsidók számára. A magyar állami és jogi viszonyok szem előtt tartásával készült el az eredeti osztrák törvénytől eltérően hol a zsidók javára, hol hátrányára. Azokat a rendkívül szigorú büntetéseket, amelyeket az osztrák törvény a zsidók ellen elkövetett bűntettekre szab, Béla lecsökkenti.
Ezek közül emelném ki a 19. paragrafust, mely teljesen eltér az eredeti osztrák törvénytől.
19.& „Ha egy meggyilkolt zsidó rokonai valakit alapos oknál fogva gyanúsítanak, a kérdéses ügy párbaj által döntendő el”.
Az osztrák zsidótörvény kizárja annak lehetőségét, hogy egy zsidó személyesen akarjon párbajozni. Ellenben a magyar törvénnyel, ahol a király elrendeli ilyen esetben a felek közti párbaj lehetőségét; illetve akár a zsidó maga helyett, fizetett bajvívót állíthat; de akár maga a nevezett zsidó is megküzdhet párviadalban.
IV.Béla ugyanúgy, mint az Árpád-házi királyok többsége, felismerte a zsidóság mind kereskedelmi, mind pénzügyi tevékenységének szükségességét.
Felismerte azokat az előnyöket, melyek a törvény életbe léptetésével a koronára szállnak.
A zsidók fegyverviselése nemegyszer jelenik meg forrásokban (pl.Mátyás idejében is)
Mennyire volt ez meghatározó az akkori zsidóság életére?
Hogy ez mennyire védte a zsidókat és mennyire hatott ki a magyar társadalomra, ezt szeretném előadásomban ismertetni.

A REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLETI SZERVEZKEDÉS KÉSEDELMÉNEK OKAI KÁRPÁTALJÁN TRIANON UTÁN

HARSÁNYI Béla
PhD hallgató
Debreceni Református Hittudományi Egyetem
E-mail cím: harsanyibela@freemail.hu

Az előadás a trianoni békediktátum után Csehszlovákiához került Kárpátalja területén élő magyar református gyülekezetek szervezeti újjáépítésének a folyamatát mutatja be, különös tekintettel az ebben a feszült és bizonytalan egyházpolitikai helyzetben felmerülő belső problémákra és ellentétekre. Egy egyházkerület megalapításának történetét általában valamiféle szent pátosszal, hitbeli hősi teljesítményként képzeljük el, amikor az alapító atyák hivatásuk és Istentől rendelt felelősségük magaslatán állva, testtel és vérrel nem tanácskozva, egyedül a magasztos cél által vezérelve, viszik véghez a nagy munkát. Ehhez képest, ha megvizsgáljuk a Kárpátaljai Református Egyházkerület megalakulásának körülményeit, azt kell megállapítanunk, hogy az alapító atyák, bármily hűséges és odaadó sáfárai voltak egyházuknak, mégis csak emberek voltak ők is, és maga az egyházkerület megalakítása sok tekintetben nagyon is emberi, a gyarló emberi természethez méltó módon ment végbe. Bár kezdetben az egyházkerületi szervezkedés fő akadálya Kárpátalja bizonytalan közigazgatási helyzete Csehszlovákián belül és egyéb külső tényezők voltak, később azonban a késedelemnek, és ezzel együtt igen sok anyagi és lelki problémának és nyomorúságnak is az oka az egyházon belüli széthúzás és a versengés lett. A személyes ambíciókon túl az akkori egyházi közszereplők magatartásában és hozzáállásában felfedezhetjük azt a nagy törést, dilemmát is, amit egyrészt az új államalakulattal szembeni szükséges igazodás, együttműködés másrészt pedig a régihez, az anyaországhoz való köteles hűség okozott az emberi lelkekben, és amit az egyes szereplők vagy könnyebben vagy nehezebben oldottak fel saját lelkiismeretükben.

Kulcsszavak: Kárpátalja, Trianon, református, egyházszervezet, egyházkerület

AZ ÓKORI IZRAELI NŐK HELYZETE A BÖLCSŐTŐL A KOPORSÓIG. A NŐK SZEREPÉVEL FOGLALKOZÓ ÓSZÖVETSÉGI KUTATÁSOK TÖRTÉNETE

JENEINÉ HURJA Bettina Valéria
PhD hallgató
Debreceni Református Hittudományi Egyetem
E-mail cím: bettinka1987@hotmail.com

Napjainkban a felszabadítás-teológiák fénykorát éljük, ezért nem csoda, ha felerősödött az igény az Ószövetséggel foglalkozó tudósokban is egy korábban elhanyagolt terület, az ókori izraeli nők helyzetének feltárása iránt. Míg a külföldi biblikus szakirodalomban sorra jelennek meg a nők szerepével foglalkozó írások, addig hazai színtéren ritkán találkozunk ilyen jellegű kutatásokkal. A téma magyarországi feldolgozatlanságából adódóan nemcsak a terület maga, hanem a témával foglalkozó kutatások fő irányvonalai is kevésbé ismertek. Így az előadás fő célja, hogy felhívja a figyelmet erre a hazánkban figyelmen kívül hagyott kutatási területre.
Az előadás első része az ókori izraeli nők helyzetével foglalkozó kutatások történetét kívánja bemutatni. A két fő irányvonal, a társadalomtörténeti és a feminista hermeneutikai módszer előnyeit és hátrányait, illetve legfontosabb úttörőit ismerhetjük meg az áttekintésből. Az előadás második része az Ószövetségben szereplő nők helyzetével kapcsolatos bevezető jellegű kérdéseket tárgyal: a nők szerepköreit a családban és a társadalomban táblázatok segítségével ismerteti; illetve megoldást keres arra a rejtélyre, hogy matriarkális, patriarkális vagy esetleg fratriarkális jellegű volt-e az ókori izraeli társadalom. Az előadás harmadik része az ókori izraeli nők életének legjelentősebb állomásait mutatja be a bölcsőtől a koporsóig. Az áttekintés fő erénye, hogy nemcsak egy módszer segítségével tárja fel a témát, hanem igyekszik több álláspontot is felvillantani, valamint kritikailag elemezni.

Kulcsszavak: nők, matriarkális, patriarkális, monogámia, poligámia

FIZIKAI ESZKATOLÓGIA A LÁTHATÁRON

PELESKEY Miklós Péter
PhD hallgató
Debreceni Református Hittudományi Egyetem
E-mail cím: peleskey@gmail.com

Az eszkatológia a keresztyén tanrendszer természetes része. A természettudomány eddig is vett kölcsön kifejezést a teológia területéről, többek között akkor, amikor analógiát keresett a fény kettős természetének leírásához. Most a természettudomány újabb szakszót veszi át a teológiától, feltűnik a fizikai eszkatológia. Mi vezette oda a természettudományt, hogy aktív érdeklődéssel tekint az emberiség és az Univerzum végső sorsa felé, amikor száz évvel ezelőtt még tabu és meglehetősen spekulatív témának számított jövőkutatásról beszélni? Milyen eddigi eredményeket mutatott fel ez a kutatás és mi várható a jövőben? Hová vezethet az az egyre aktívabb párbeszéd a keresztyén és ateista tudósok között az eszkatológiával kapcsolatban, ami az angolszász területeken napjainkban zajlik? Nem csak a természettudomány eszkatológia iránti nyitottságának mibenlétére keresem a választ, hanem az elméleti felvetés és a folyamat megértése által gyakorlati tanácsot lehet adni arra vonatkozóan, hogyan kezelheti helyesen az ember a természettudomány és a hittudomány kapcsolatát, egyiket sem túl- vagy alábecsülve, megtartva autonóm kutatási területüket és nem alkalmazva egyik módszerét a másik területén. Miképp tudja összeegyeztetni hitvilágát és a tudományos világképet gyülekezetünk tagja, hol nem szabad összemosni a két területet, és miben segítheti a két tudományterület egymást? A két tudomány nem avatkozhat egymás területébe, csak szemléletet adhat. E kérdések megválaszolása után az eszkatológia teológiai oldalának újragondolásával igyekszem konstruktívan hozzájárulni ehhez a párbeszédhez meghagyva mindkét terület egymástól való függetlenségét, elismerve különböző módszereiket. A közeljövőben a természettudomány új időértelmezéssel és térszemlélettel fogja bővíteni jelenlegi ismereteinket, már vannak alternatív elméletek, és ezek mindegyike bár egymástól eltérő és sokszor egymást kizáró, magában foglalja és meghaladja az eddig uralkodó általános szemléletet. Melyek ezek, milyen irányban mutatnak, hogyan hathat ez a keresztyén időértelmezésre?

Kulcsszavak: Eszkatológia, fizikai eszkatológia, keresztyén kozmológia

AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE FACTORS OF MOTIVATION THAT INFLUENCE VOCATIONAL CHOICE IN THE CASE OF CURRENT STUDENTS OF THE PTHU GRONINGEN

András László RÁD
PhD student
Babeș-Bolyai University
E-mail cím: laszlo_rad@yahoo.com

Just as in the case of many research projects, the motivation to start working on the present one is not purely academic but rather it is a blend of personal curiosity and scholarly fascination. Coming from a Christian family with a mixed heritage, after several years when I was immersed in my studies I wanted to be able to formulate my own statement regarding my personal vocation. This prompted me to delve into this question on a personal as well as professional level. Why would a young student choose to become a pastor in an ever more secularized world? How does the process of choosing work, and what influences it? These are merely a few questions that peaked my curiosity.
There is an intense research being conducted in the academic world on the way in which pastors can fulfil certain roles,[50] such as persons providing pastoral care,[51] as being health professionals,[52] doing social work,[53] acting as leaders, or missionaries.[54] The main issues of theological education have always been of a central concern for the established Churches of Europe[55] and the rest of the World as well,[56] but the development of these foci could not yield a comprehensive analysis outside of the realm of theology. Some research has tried to give a quantitative overview of vocational motivation from a psychological standpoint with focus on ministers, but a qualitative approach has not yet been systematically undertaken. Although there have been some endeavours to do so in the setting of the Catholic Church[57], the historical Protestant denominations are seemingly behind in this process.[58] This is the state of fact to which my qualitative research aims to contribute to. My approach aims to provide a balanced qualitative analysis on vocational motivational factors in case of the current students of the PThU, a study in which I will not restrict myself to merely presenting theological references and theoretical conclusions, rather applying an interdisciplinary approach.

Keywords: motivation, calling, vocation, pastor

[50] Hunt, R.A., Emotional competence (Intelligence) and vocational choice among candidates for the ordained ministry. In: *Journal of Pastoral Care & Counseling, 63/3,* 2013. 1-9.
[51] Park, H., Pastoral identity constructed in care-giving relationships. In: *Journal of Pastoral Care & Counseling, 66/2,* 2012. 1-13.
[52] Andersen, L., What determines the behaviors and performance of health professionals? Public service motivation, professional norms and/or economic incentives. In: *International Review of Administrative Sciences,75/1,*2009, 79-97.
[53] Stevens, M. et al., Helping others or a rewarding career? Investigating student motivations to train as social workers in England. In: *Journal of Social Work, 12/1,* 2012. 16-36.
[54] Myers, T., Tracing a theology of the Kingdom of God in Willam Carey's Enquiry: A case study in complex mission motivation as component of "Missionary spirituality". In: *Missiology: An International Review, 40/1,* 2012. 37-47.
[55] Brown, C. and Brown, W., Progress and challenge in theological education in Central and Eastern Europe, In: *Transformation, 20/1,* 2003. 1-12.
[56] Niebuhr, R. (1955). The main issues in theological education. In: *Theology Today, 11/4,* 512-527.
[57] Coopman, S. et al., Power, hierarchy, and change: the stories of a Catholic parish staff. In: *Management Communication Quarterly, 13/4,* 2000. 567-625.
[58] Smit, D., Trends and direction in Reformed theology. In: *The Expository Times, 122/7,* 2011. 313-327.

IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

VANITATUM VANITAS A XIX. SZÁZAD IRODALMÁBAN. A KESERŰ KIÁBRÁNDULTSÁG LÍRAI MEGNYILATKOZÁSA KÖLCSEYNÉL ÉS LEOPARDINÁL

BOGNÁR Anna
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Olasz Irodalomtudomány Doktori Iskola
E-mail cím: bognarannus@gmail.com

Magyar-olasz szakon végeztem az ELTE-n, majd a Debreceni Egyetemen köteleződtem el a Leopardi-kutatással, az Olasz Irodalomtudomány Doktori Iskolában. Fontosnak tartom az irodalomtörténetben kiaknázni a komparatisztika adta lehetőségeket, hiszen az összehasonlító elemzés mindig új dimenzióban tár fel egy-egy alkotást, életművet. Babitscsal egyetértve hiszem és vallom, hogy a nagyok „kezet nyújtanak egymásnak a népek feje fölött". A korszellem áthatja és átjárja az adott éra gondolkodói műhelyeit. Elemzésemben két költőgéniusz, a mi Kölcseynk, és olasz kortársa, Leopardi nyújt kezet egymásnak. A vanitatum vanitas Bibliáig visszanyúló mély megrendülésének lélekállapotát fejezi ki halhatatlan egyetemességgel a két alkotó. A művek elemzése során korábban még nem vizsgált eszmetörténeti és filozófiai párhuzamokra találhatunk, amelyek izgalmas és eredeti kérdéseket vetnek fel (A nihilizmus előfutárai? A magyar és olasz filozófiai pesszimizmus hasonlóságai és különbségei stb.). Előadásomban három korpusz kerül az összehasonlítás górcsője alá, a *Prédikátorok Könyvé*nek vonatkozó szakaszaiból kiindulva elemzem majd Kölcsey Ferenc *Vanitatum vanitas* és Giacomo Leopardi *A se stesso* (*Önmagához*) c. versét.

Kulcsszavak: vanitatum vanitas, komparatisztika, pesszimizmus, korszellem, eszmetörténet

BEÖTHY ZSIGMOND: ÉLETEMBŐL - EGY ÖNREPREZENTÁCIÓ TANULSÁGAI

BOLDOG-BERNÁD István, MÉSZÁROS Gábor
PhD hallgatók
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
E-mail címek: boldogbernad.istvan@gmail.com, meszi.gabor90@gmail.com

A XIX. század első felének tárgyalásakor kevés szó esik az irodalmi élet másod- vagy harmadvonalbeli alkotóiról. A művelt olvasóközönség előtt egész életművek maradnak rejtve, melyek bár közel sem zseniálisak, olykor mégiscsak igen sokszínűek. Ilyen író Beöthy Zsigmond is, aki komáromi nemesi család sarjaként nemcsak komoly közéleti karriert futott be, hanem még a korszak irodalmi életébe is sikerült tevékeny szereplőként beépülnie.
Kutatásunk elsősorban szövegkiadó jellegű, ugyanis Beöthy Zsigmond *Életemből* című emlékiratát készítjük sajtó alá, mely jelentős forrásértékkel bír az 1830-as ‘40-es évekről. A kéziratos mű végigköveti egyrészt Beöthy gyermek- és fiatalkorát, iskoláztatását; másrészt irodalmi törekvéseit, fontosnak tartott műveinek kiadástörténetét; harmadrészt pedig előrehaladását politikai pályáján, sikereit és kudarcait a köz- és a magánélet területén - egészen 1848 nyaráig.
Előadásunkban a forrás tanulságait tárjuk fel, kezdve az önreprezentációs aktus feltérképezésétől, hogy milyennek is akarja láttatni Beöthy Zsigmond önmagát az utókorral. Majd Beöthy kapcsolatrendszerének feltárását is elvégezzük, bemutatva emellett azokat a műveket, melyekről említést tesz az *Életemből* lapjain, legyen szó a hazai gyermekirodalom igen korai darabjait adó két elbeszéléskötetéről, drámáiról vagy a név nélküli hírlapcikkeiről. Az életírás tanulsága szerint Beöthy mint politikus és szépíró reprezentálja magát, ezért az életút mindkét aspektusával foglalkoznánk előadásunkban.
Beöthy Zsigmondot bár az irodalomtörténet jórészt elfelejtette, a jogtörténetben mindmáig megemlékeznek róla, mint az első magyar közjogi összegzés szerzőjéről. Kutatásunkkal szeretnénk Beöthy Zsigmondot újra az irodalomtörténet-írás horizontjába állítani, hiszen habár életműve nem versenyezhet a nagyokkal, mégis mint kiterjedt irodalmi kapcsolatrendszerrel rendelkező író, a magyar gyermekirodalom alapítóinak egyike, életművének áttekintése nem tanulság nélkül való.

Kulcsszavak: Beöthy Zsigmond, emlékirat, reformkor

REFLECTING VICTORIANISM: SECOND SON PROBLEM AND THE NARRATION OF SENSITIVITY IN GEORGE ELIOT'S 'THE LIFTED VEIL'

Georgina BOZSÓ
University of Debrecen
E-mail address: ginabozso@yahoo.co.uk

George Eliot's short story entitled 'The Lifted Veil' deals with the peculiar case of Latimer who shares his life story with the readers. The novella contains numerous elements demonstrating Latimer's peculiar connection to the age in which he must live. In order to understand these connecting elements one must realize and study Latimer's reactions to them. As a quasi-consequence of a long-term illness Latimer begins to show symptoms that could be read as his unintentional reactions on Victorian society's expectations and the space he has to fulfil in it. This paper is concerned to study how these two perspectives (sensitivity and Latimer being a second son) intertwine in the narrative and in what ways other side elements of the story – the mother's absence and the father's presence, the narrative structure, the ability of seeing the future and Bertha's appearance (his wife) – complement these issues.
The subject-matters of male sensitivity and second son problem are closely connected in the context of "The Lifted Veil". Sensitivity is seen as a female attribute and a man owning much of this quality is never seen as something good from the Victorian society's perspective. Each person of the Victorian society was supposed to participate and stay in the construction of the space attributed to his/her class and social roles. When talking about Victorian culture's traditions in terms of gender constructions we must keep in mind that heteronormative distinction was strongly present. Both man and woman had (have?) their own traditional, segregated gender roles. The woman is the private figure who always remains behind and provides a stable pillar to the institution of the family, does philanthropic-charity work; she is the Angel in the House. Opposed to that stands the man, who is the owner of the absolute authority in the family – he is the public figure who carries the basic, masculine building element of the Victorian society's dominant side: he is the representative of unlimited power. Therefore in this paper my main argument is that Latimer's illness and the symptoms typically recall Victorian women's common disease: hysteria. In this way in his existence and his newly gained position as heir of the family fortune Latimer must face an environment in which his sensitivity is treated as an unfortunate disadvantage.

A MŰ MINT A LÉT KITÜNTETETT ŐRZŐJE

BUSKU Szilvia
Miskolci Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

A heideggeri lét történetének értelmezésénél a létező létezőségeként [Seiendheit] való elgondolása alapozódik meg. Ezt az alapozást előkészítve – Heidegger szerint – a létezőnek a *lét őrzésévé* kell válnia. S éppen ezért van szükség a művészetre, mert abban *a mű a lét kitüntetett őrzése* lesz, mely *művébe helyezi az igazságot*.
A művészet a létre irányuló kérdésfeltevés útján határozható meg, így az csak a létező és a lét problémafejtegetésével együttesen vizsgálható a mindennapiság lényegi struktúráján keresztül. Alapvetően arról van szó, hogy eddig nem történt meg a mű, mint önálló mű-léttel rendelkező alkotás vizsgálata. Mi tehát a mű mű-léte? A mű valóságának megfejtéséhez a dolog és az eszköz létén keresztül vezet az út. Így tehát ahhoz, hogy a mű érthetővé váljék, először annak analizálása szükséges, majd a mű mű-léte, a dolog és az eszköz léte kerül előtérbe. Majd a dolog kérdésköreinek illetve a mű szerkezetének fókuszaként az igazság (el-nem-rejtettség) felfedése, nemcsak mint fenomén, hanem a léttel való összefüggésben való értelmezése.
Heidegger művészetértelmezésének egyediségét az adja meg, hogy érvei a következő összefüggésben értelmezhetőek: a jelenvalólét csak a lét vonatkozásával együttesen válik hozzáférhetővé, s mivel a jelenvalólét a mű nyitottságához hozzátartozik, így az el-nem-rejtettséghez való viszonya eleve fennáll. Mivel ebben a térben minden létező megmutatkozhat, ez a lényegi módja annak, hogy az igazság ebbe belerendeződve igazzá váljon. Láthatólag a mű állítja fel ezt az egész szerkezetet, így az igazság lényegében a *műbe való belevonódásként* létezik.
Heideggernek a műalkotás lényegére vonatkozó eredeti kérdésfeltevését, úgy tűnik, megválaszolta azon az általa választott úton, hogy nem a művészet fogalmából indult ki, hanem a mű valóságát és lényegét elemezte. Így a művészet, mint az igazság működésbe-lépése a hagyományos elgondoláson túlmutatva más értelmet nyer.

HONNAN BESZÉL, HERR KANT? A JOGI METAFORIKA ESETE KANTNÁL FOUCAULT FELŐL ÉRTELMEZVE

FEJES Péter
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola
E-mail cím: etioop@gmail.com

Előadásom Immanuel Kant *Tiszta Ész Kritikája* című művének *külszíni* olvasatára tesz kísérletet. Külszíni, mert nem a német gondolkodó által kifejtett tanokat vizsgálja, hanem azt, miként szövik át írását bizonyos gyakorlatokból kölcsönzött képek. Az első tisztázásra szoruló kérdés tehát, jogosult-e ez az olvasat? Ezt követően azt veszem górcső alá, hogy milyen gyakorlatokra történő utalással kerül *a maga kerékvágásába* a kanti gondolatmenet egésze. Ennek érdekében meg kell vizsgálni azt is, hogy találhatunk-e a különböző forrásból származó képek alkalmazásában valamiféle szabályszerűséget?
Majd rátérek annak a taglalására, hogy milyen a viszonya a háborús és jogi metaforikának a műben. Az előadás ezt a gravitációs pontot kívánja jól láthatóvá tenni. A *Tiszta Ész Kritikája* ünnepélyes pulpitusa árnyékában történő játékot, mely nélkül bármilyen ítélethozó procedúra lehetetlen volna, mely ugyanakkor nem illik a kritika magáról konstruált képébe. Korai lenne viszont abba az álomba ringatni magunkat, hogy a kanti projektum mélystruktúrájára leltünk.
Kant „montírozás-technikájával" számot vetvén – azaz azzal, ahogyan a német gondolkodó a különböző gyakorlatokból vett képekkel sáfárkodik – adódik a kérdés, maradhat-e konzekvencia nélkül az, hogy Kant gondolatmenetének legitimálása során rendre egy újabb gyakorlat végszavához folyamodik? A háborús és a jogi helyzet antagonizmusának felszámolásában tapasztalható bizonytalankodás problémává teszi azt, hogy honnan is származhat a kritikai indítványozás maga.
A záró részében arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy a *Tiszta Ész Kritikája* marginális olvasata formálhatja a Kant és Michel Foucault kapcsolatáról mondottakat. Meglátásom szerint a kritikai alapmű alternatív elemzése lehetővé teszi a két gondolkodó új relációjának kidolgozását. A kurrens összevetésekkel ellentétben – melyek alapvetően két Kant interpretációt különítenek el a francia filozófus munkásságában – amellett érvelek, hogy a jogi képek használata és az elbeszélő helyének problematikussága más lehetséges nyomvonalak bejárását is lehetővé teszik.

Kulcsszavak: Kant, Tiszta Ész Kritikája, metaforika, Foucault

DOBAI SZÉKELY SÁMUEL ÉS WAGNER KÁROLY LEVELEZÉSE

HENCZ Enikő
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: henczen@gmail.com

Dobai Székely Sámuel (1704–1779) a magyarországi értelmiségiek érintkezésének egyik központi alakja volt, működése csomópontként jelenik meg, ha a korszak hír-áramlását megfigyeljük. Habár jelentőségéről sokat beszél a szakirodalom, műgyűjtőként mindeddig rekonstruálatlan, saját művet pedig nem írt (összesen egy művét ismerjük, ez is fordítás). Jelentősége gyűjteményében és ezzel összefüggően abban mutatkozik meg, hogy számos tudományos munkához szolgáltatott forrásokat. Tehát nem történeti művek alkotásával tűnt ki a kortársak között, hanem a segítségnyújtásban, amire a korban különböző területen működő tudósok számíthattak rá. Ezen művek jelentős része saját tulajdonában volt.
Könyvtárában számos értékes kiadványt és kéziratot halmozott fel, mivel azonban halála után hagyatéka szétszóródott, a gyűjtemény meghatározása nehéz feladat, kutatásában leginkább levelezése és küldött könyvjegyzékei nyújtanak segítséget.
A szintén felvidékről származó, jezsuita tanár, történész (a rend feloszlatását követően többek között az egyetemi könyvtár őre) Wagner Károly (1732–1790) az 1760-as években elsősorban készülő tudományos műve kapcsán fordult Dobai Székely Sámuelhez. Az említett mű a Szepesség történetét tárgyaló, végül négy kötetben megjelent *Analecta Scepusii* […] (I – IV, Bécs–Pozsony–Kassa, 1774–1778.), amelyhez többek között Dobai Székely is segítséget nyújtott. Ennek bizonyítéka a levelezés mellett maga a kiadás is, amelyben az adatküldők között szerepel, emellett a kötetekben különböző forrásoknál többször említődik Dobai Székely neve.
Dobai Székely Sámuel számos 18. századi tudóssal folytatott tudományos levelezést. Jelen előadásomban Wagner Károllyal folytatott levelezését ismertetem. Mivel a téma rendkívül szerteágazó, a levélváltásokat elsősorban abból a szempontból vizsgálom, hogy milyen műveket ajánlott vagy említett Dobai Székely Sámuel saját gyűjteményéből Wagner Károlynak.

Kulcsszavak: Wagner Károly, Dobai Székely Sámuel, tudományos levelezés, gyűjtemény

A LÉT NYOMORÚSÁGA: A TAR SÁNDOR-NOVELLÁK ÉRTELMEZÉSEI

KÁLI Anita
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: kalianita34@gmail.com

Tar Sándor műveinek recepciója az író pályakezdésétől kezdve rendkívül heterogén, az életmű, illetve a novellák megítélését hangsúly-áthelyeződések, újrafelfedezések jellemzik. Előadásomban azt a jelenséget vizsgálom, hogy a Tar-novellák értelmezéseit hogyan befolyásolja a szociologikum felől meghatározott írói alak, valamint az életút és írói szerep kettőse miképpen válik kiindulópontjává a kritikákban megjelenő szociografikus olvasás és realizmus szempontjainak. Kutatásom anyagát elsősorban a rendszerváltás után, többnyire folyóiratokban megjelent tanulmányok szolgáltatták. Jóllehet Tar novelláival pályakezdésétől folyamatosan foglalkoztak, de igazán csak a rendszerváltás után növekedett a róla szóló írások száma, és halála – pályájának lezárulta – után sokasodtak meg az életművel foglalkozó tanulmányok, valamint újraértékelő törekvések. Az olvasatok, méltatások rendszerezését az is nehezítette, hogy Tar későbbi novellásköteteiben – például a 2000-ben megjelent *Nóra jön*ben – a korai írásai is újra megjelentek, így a pályakezdés erősen szociografikus novellái hatással voltak a későbbi művek értelmezéseire is.
Előadásomban ismertetem elsőként a Tar életút és az abból következő szerep megformálódásának lehetséges okait és körülményeit, majd ezt követően az általam vizsgált szövegekben megjelenő megközelítéseket tanulmányozom. Kitérek arra is, hogy a recepciót jellemző szociografikus olvasásmód valamint a realizmus újragondolása miképpen adhat alkalmat a novellák értelmezéseinek módosítására, valamint a Tar írások képviseleti jellegét hangsúlyozó olvasat átgondolására. Az említett fogalmak és jellemzők más szemszögből való definiálása, Tar életművének és szerepeinek újraértelmezése magával hozhatja a novelláinak, regényeinek új kontextusba kerülését, valamint az ehhez kapcsolódó irodalmi hagyomány újragondolását és a kortárs irodalom bizonyos műveivel való esetleges kapcsolódási pontjainak megfogalmazását.

Kulcsszavak: Tar Sándor, szegénységirodalom, realizmus

POPKULTÚRA AZ OKTATÁSBAN

KISS Tímea
PhD hallgató
Selye János Egyetem
E-mail cím: kistimcsi86@gmail.com

Kutatási témám tágabb értelemben az olvasásfejlesztés. Kutatásom során megoldási javaslatokat szeretnék adni az irodalomoktatásban felmerülő problémákra, s eközben arra is igyekszem rámutatni, hogy a közoktatásban is szükség van tudományközi kommunikációra, s az irodalomtörténet oktatása mellett nagyobb hangsúlyt kellene fordítani olyan irodalmi szövegek vizsgálatára, melyek segíthetnek egy tudományközi kommunikációra érzékenyebb generáció felnevelésében, és megláttatni az összefüggéseket az információk tengerében. A vizsgálat során több kérdés is felmerült.

Vajon miért olvasunk?
Az olvasás csak egyszerű információszerzés, vagy a tapasztalás utáni vágyunk kielégítése is?

Vajon miért olvassunk?
Több évtized olvasási szokásokkal kapcsolatos kutatásait összehasonlítva a számadatok azt mutatják, hogy egyre kevesebbet olvasunk (Kiss 2015: 286–305) Az általam vizsgált korcsoport jelentős része 10-12 éves iskolai „pályafutása" alatt nem alakított ki pozitív viszonyt az irodalommal és az olvasással. Okok és magyarázatok szép számmal akadnak: az aktuálisan érvényben lévő tantervek, a számonkérés folyamata, az internet addiktív hatása. Az irodalomtudósnak ezért mindennél jobban oda kell figyelnie, hogy ne 19. századi módszerekkel tanítsa az irodalmat. Miközben az idegennyelv-oktatás területén évente több új módszer lát napvilágot, addig az irodalom, és benne az olvasóvá nevelés 150 év lemaradással küzd.

Vajon miért olvastassunk?
Az irodalomoktatásra nagy felelősség hárul, mert jelentős szerepe van az olvasási szokások kialakításában. Az olvasáskultúra milyensége tükrözi a társadalom tudatállapotát, így tényközlések helyett a tudományos gondolkodás kialakítását, a problémamegoldó képesség fejlesztését kellene célul kitűzni az oktatás minden szintjén. A szavakban kifejezett műalkotások mindig is termékeny hatással voltak más tudományterületekre, így a felelősségünk közös.

Vajon mi a cél?
Vizsgálataimban a megértés fontosságát, a populáris irodalom létjogosultságát, a párhuzamos világok tudományterületeket átszövő és összekapcsoló mechanizmusát szövegvizsgálatokon keresztül kívánom bemutatni.

Kulcsszavak: módszertan, olvasáskutatás, populáris irodalom, irodalomoktatás

KOLDUS(ÉLET)KÉPEK. A KOLDUS SZÓHOZ KAPCSOLÓDÓ FRAZÉMÁK DIAKRÓN VÁLTOZATAINAK ELEMZÉSE

KULCSÁR Sarolta
PhD hallgató
Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Doktori Iskola
E-mail cím: kulcsar.sarolta1988@gmail.com

A dolgozat témája a koldus szó köré épült/épülő frazémák kutatása, de nemcsak e frazémák szinkrón megjelenési formáival foglalkozunk, hanem elsősorban „fejlődéstörténetükre" helyezzük a hangsúlyt. Tesszük ezt oly módon, hogy elsősorban megvizsgáljuk a koldus szó diakrón szemantikai módosulásait, majd az azokhoz társuló frazémák diakrón megjelenési formáit vetjük górcső alá, a koldustarisznya, a koldusbot, a koldusének és a koldusok testi fogyatékaihoz kapcsolódó frazémák alapján.
A dolgozat célja, hogy rámutasson azokra a frazémákra, melyek kapcsán elemezhetővé és nyomonkövethetővé válik az adott nemzet nyelve, történelme és kultúrája.
Bańczerowski nyomán a frazeologizmusokban rögzült/rögzül az a világ, amelyben az adott nemzet élt/él, és ezzel együtt társadalmi–politikai szokásai is, amelyek az adott kulturális és civilizációs körhöz való tartozásról tanúskodnak. Így tehát nem meglepő, hogy a köznyelvben rögzült frazémákat nagy előszeretettel alkalmazzák/alkalmazzuk a hétköznapokban is, de visszaköszönnek az újságok hasábjairól és egy–egy irodalmi mű szövegéből egyaránt. Sokrétű használatuk tükrözi a változatos jelentéstartalmukat, ami különösképpen segíti a nehezen kimondható/elmondható, de mégis közlésre váró tartalmak rafinált beleszövését beszédünkbe/írásunkba.

Kulcsszavak: frazeológia, koldus, koldustarisznya, koldusbot, koldusének

THE FEATURES OF FAIRY TALES IN THE STORIES OF MARY POPPINS

Renáta MAROSIOVÁ
PhD student
Eötvös Loránd University
E-mail address: marosireni@gmail.com

The purpose of this paper is to analyse several fairy tale features in the stories of Mary Poppins. Fantasy literature has adopted and altered the fairy tale formulae. Thus for example supernatural beings (fairies, goblins, dragons), magic (flying, magic spell) and magic tools (invisibility cloak or ring, wand) which are part of fantasy literature are all derived from the world of fairy tales. The Mary Poppins books, as examples of this mode, reflect the fairy tale pattern in many ways, and P. L. Travers's, the creator of the series, as an aficionado of this genre also claimed that her governess originated in the realm of the fairy tale. I suggest that in respect to Poppins's role in the Banks family, she can be decoded as the fairy tale archetype of the Fairy Godmother, who regarding her function is actually a magic helper. Since fantasy literature has changed the fairy tale pattern, the character of the magic helper has been altered as well. Therefore Mary Poppins is neither an old dwarf in the woods nor an enchanted princess. She is a subversive helper, a 'Great Exception' in respect of her outward appearance, speech, manner, magic aid and attitude toward the Banks children. The Fairy Godmother acquaints her protégés with the fairy world: she introduces characters like the crones (Mrs Corry, the Balloon Woman, Ms Calico) and other fairy tale beings like princes, the features of magic (act of flying, talking animals, living statue) and so forth. Journeys with Mary Poppins carry moral messages and maxims that finally have fascinated and influenced the Banks children: reward, punishment, discovery of the unknown self and their physical world. Finally a happy ending that is so common in fairy tale formulae is also present but modified in Mary Poppins stories in interesting ways.

Keywords: Fairy tale, fairy godmother, Mary Poppins, mental journeys, happy end

AZ ELTŰNT ÁLOM NYOMÁBAN – AZ ÁLOM-MOTÍVUM JEAN-ANTOINE WATTEAU FESTÉSZETÉBEN

MOLNÁR Luca
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: luca.molnar@hotmail.com

A 18. századi francia rokokó festőről, Jean-Antoine Watteau-ról szóló szövegek fogalmi változásainak nyomába eredve az „álom” fogalmának (mely franciául *„rêve”* vagy *„songe”*) vizsgálata a bemutatásra szánt munkánk célja. Ennek során 18. századi francia enciklopédiákat és szótárak szócikkeit, életrajzokat, valamint 19. és 20. századi művészetelméleti és szépirodalmi műveket tanulmányozunk, melyek középpontjában Watteau művészete áll. Az „álom” nem szerepel a festő kortársai által írt szövegekben, ám annál gyakrabban fordul elő a 19. és 20. századi szerzők írásaiban. Miért válik fontossá az „álom” fogalma több mint egy évszázaddal Watteau 1721-ben bekövetkezett halála után és milyen jelentést tulajdonítanak neki a különböző korokban? Hipotézisünk a következő: a változás nem csupán terminológiai, hanem szemléletbeli átalakulás eredménye is. Watteau kortársai egyöntetűen méltatják a művész gazdag képzelőerejéről tanúskodó festményeinek gondtalan, vidám hangulatát, az „álom” azonban mégsem jelenik meg a művész sajátos képvilágának leírásaiban. A korabeli szótárak világítanak rá arra, hogy a fogalom akkoriban negatív jelentéssel bírt, ezért sokkal inkább magára a búskomor, álmodozó festőre illett volna, mintsem a műveire. Ezzel szemben a 19. században, Watteau újrafelfedezésekor a festő munkáit továbbra is ünneplő írók – egyebek közt Nerval, Théophile Gautier, a Goncourt-fivérek és Verlaine – már a képeket tartják álomszerűnek, sőt melankolikusnak. A romantikus szemlélet szaturnuszi művészt formált Watteau-ból, és műveit is ez alapján értelmezte. Ebben a kontextusban az „álom” új jelentésekkel gazdagodhatott: a nosztalgia, a vágy és a képzelet szinonimája lett, és egyúttal Watteau művészetének leírására is szolgált. A romantikus Watteau-értelmezés hagyományának a 20. században is akadtak követői Marcel Proust, vagy akár a magyar Gulácsy Lajos személyében. A művészetről alkotott felfogás 19. századi átalakulása eredményezte azt a jelentésbeli változást, melynek köszönhetően az „álom” immár a Watteau-ról szóló szövegek elmaradhatatlan fogalmává vált.

Kulcsszavak: Jean-Antoine Watteau, álom, romantika, melankólia

A BALTI ORSZÁGOK FELSŐOKTATÁSI KÖNYVTÁRAINAK MŰKÖDÉSE

NEMES László
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Könyvtártudományi Doktori Program
E-mail cím: nemes.laszlo84@gmail.com

A felsőoktatási intézmények elsődleges feladatait az oktatást és a kutatatást, illetve az úgynevezett harmadik misszió ellátását is jó pár szolgáltatás támogatja, ezek közül a legszorosabban a könyvtár és az információs szolgáltatás kapcsolódik az intézményekhez. Akárcsak Magyarországon, úgy a világ bármelyik országában az egyetemek egyik legfontosabb akkreditációs feltétele, valamint kiemelkedő hallgató csalogató szolgáltatása egy megfelelő színvonalú könyvtári hozzáférés biztosítása. Nemegyszer az alumnusokat is e szolgáltatás folytatólagos biztosításával kötik tartósan magukhoz.
A felsőoktatásra jellemző, hogy nem csupán a régi meglévő tudást és kutatási eredmények információit adja tovább a tanulmányokat folytatóknak, hanem a kötelező kutatási tevékenység révén új tudás is keletkezik benne. Ennek célja a résztvevők egyéni fejlesztésén túl, annak társadalmi hasznosítása. A tudást tehát ki is kell jutatani az intézmények falain kívül. E folyamatokban vizsgálom a felsőoktatási könyvtárak szerepét. Ugyanakkor ezen folyamatok két irányúak. Ebben a folyamatban a könyvtáraknak a szerepe különösen fontos, hiszen időt állóan és mindenki által hozzáférhetően tárolják nemcsak az adott intézményben, hanem akár az azon kívül keletkező tudást.
Előadásom szűkebb témája a balti országok egyetemei könyvtárainak működése és helye az intézményi modellben, elsősorban a Tallinni, Tartu és Lett Állami Egyetem esetében. A három egyetem három eltérő modellt valósít meg, míg a Tallinni Egyetem egy modern, nem elsősorban klasszikus tudományegyetem jelleggel kiemelt figyelmet fordít az alkalmazott kutatásokra, addig a Tartui Egyetem klasszikus tudományegyetemnek tekinthető. Mindkettőre jellemző a szovjet érából valókilépés utáni gyökeres újragondolás és egyre inkább az észak-európai, elsősorban a finn példákhoz való igazodás. A Lett Egyetemen (Riga), ahogy az országban sokkal inkább tovább élt a szovjet idők tudományos élete, tudományszervezése. Az előadás alapját a 2015 őszén ezen egyetemek vezetőivel készült interjúk és a vonatkozó szakirodalom áttekintése adja.

Kulcsszavak: felsőoktatási könyvtárak, tudástranszfer, Baltikum

MALE POWER STRUGGLE FOR THE ENIGMA OF A WOMAN IN HAROLD PINTER'S *BETRAYAL*

Bettina PUSKÁS
E-mail cím: -

Harold Pinter's probably most autobiographically inspired play, *Betrayal* (1978), depicts a love triangle between a husband and wife and the husband's best friend in a reversed chronological order. However, the main problematic issue, that is the secret liaison of Emma and Jerry, is clearly stated at the very beginning, it soon becomes evident that beside this adultery, the viewer has to tackle the matter of disloyalty on various –social– levels as well. It is true for all Pinter dramas that some images of a given play, for instance the place, the characters or even the basic problems exposed, stem from a real personal experience. Pinter often explained the construction of his works: "I've never started a play from any kind of abstract idea or theory." The rich texture of *Betrayal* is interwoven with numerous personal references, probably even more so than any of his other plays. In spite of the initial dislike, Harold Pinter and Vivien Merchant got married in the autumn of 1956. They spent at least a few happy years together until 1962 when Pinter started a relationship that persisted seven years long beside his matrimony with Vivien. This intense experience clearly affected and inspired his 1978 production, *Betrayal*. In an interview, Pinter summed up his drama as follows: "the play is about a nine-year relationship between two men who are best friends." This brief description seems to neglect the only female character, Emma, who ostensibly stands in the limelight of the love triangle. For some reason, Pinter highlighted the conflict of two – former – friends. The purpose of the present paper is to investigate the power relations between the genders: who dominates whom; which male character seems to be more powerful; are these men controlled by a female authority and if so, in what way are they manipulated? While trying to find plausible answers to these questions, the difference between the two types of masculinities – hegemonic and subordinate – will be also scrutinized at length.

A PÉCSI EMIGRÁNS ÍRÓK SZEREPE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI VAJDASÁGI MAGYAR (NOVELLA)IRODALOMBAN

ROMODA Renáta
PhD hallgató
Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelv és Irodalom Doktori Iskola
E-mail cím: renataromoda@gmail.com

A közfelfogás szerint a jugoszláviai magyar irodalom 1918-ban született meg, de ezzel szemben csak annyi a bizonyos, hogy a történelmi és politikai folyamatok miatt 1920 előtt a regionalizmusnak csupán nem volt jelentősége, ami nem azt jelenti, hogy nem létezhetett.
A húszas években a legkülönfélébb, de többnyire haladó világnézetű és esztétikai hitvallású lapok és folyóiratok jelentek meg. Vajdaságban ekkor huszonnyolc magyar nyelvű lap jelent meg. A legmodernebb elvek szerint szerkesztett magyar újság a Szabadkán megjelenő Bácsmegyei Napló, 1929-től Napló, amelynek nagy szerepe volt a kulturális öntudat ápolásában, az irodalmi élet felnevelésében. A régi írók mellett bevonta, felfedezte vagy támogatta az új nemzedéket is. Így köreiben Milkó Izidor, Radó Imre mellett helyet kapott többek között Munk Artúr, Tamás István, Novoszel Andor, Szigethy Vilmost, Szenteleky Kornél és több pécsi emigráns író is. A kor legnagyobb példányszámú jugoszláviai magyar napilapja volt.
Nem csak a Napló, más lapok, folyóiratok is publikálták a pécsi emigráns írók műveit.Az egységesítés, az irodalmi összefogás szándékával születnek meg a délvidéken az első irodalmi orgánumok. Ekkor Vajdaság magyar szellemi életében egy magasabb szintje kezdődik az irodalomról és az írói hivatásról való gondolkodásnak, melynek szerves részét képezik az emigráns írók is. Ekkor mutatkozott be először a jugoszláviai magyar irodalom legjava.
A húszas évek irodalmi életében néhány antológia is szerepet játszott, hiszen a kezdetleges könyvkiadás miatt az irodalmi élet elsősorban az újságok hasábjaira szorult, ezért csupán antológiákban mutathatta meg magát valójában.
A dolgozat arra keresi választ, hogy a pécsi emigráns írók hogyan illeszkedtek be, majd hogyan formálták és alakították a trianoni határmódosulás által lecsatolt déli régió irodalmát. Ezek az írók szerepet vállaltak a vajdasági irodalom alakításában és alakulásában. A vizsgálódás a kor novellairodalmára helyezi a hangsúlyt, a két világháború közötti vajdasági magyar lapokat, folyóiratokat, gyűjteményes köteteket véve alapul.

Kulcsszavak: pécsi emigráns írók, vajdasági irodalom, novellairodalom

A „BÖCSÜLETES HÁZASULANDÓNAK” PÉLDÁJA DUGONICS ANDRÁS KÉT MŰVÉBEN

SZABÓ P. Katalin
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: katalin.szabo1988@gmail.com

Dugonics András legnagyobb sikerű szépirodalmi munkáját, az *Etelká*t 1788-ban írta, és benne egy magyar kisasszony házasulását mondta el. Az 1808-ban megjelent *Cserei, egy honvári vitéz* története pedig egy vitéz viszontagságos életét beszéli el ügyes megnősüléséig. A két Dugonics-szöveg összehasonlítását nem csak az indokolja, hogy mindkét regény a boldog házasulás bekövetkezésével ér véget, hanem a magyar korai történeti tematika, mint a történet tetszetős háttérdíszlete is. Előadásomban ennek a két szövegnek vizsgálata alapján arról szeretnék beszélni, milyen házasulást ajánl egy volt piarista pap, egy királyi oktató a 18. század végén.
Ennek megvilágításához beszélek arról, kit tartott Dugonics becsületes embernek a fent nevezett két szöveg alapján, és mivel kitérek arra, milyen viselkedésmódokat tartott az ilyen ember számára elsajátítandónak, ezért javaslatait összevetem Baltasar Gracián *Az életbölcsesség kézikönyvé*ben adott útmutatásaival. A Dugonics által ajánlott magatartásformák ugyanis a 18. századi udvari kultúrában való sikeres boldogulást célozták meg. Például: „Előre intelek: vigyázz magadra. Ha fel-nösz; szívedet tenyeredenn ne hordozd. Vedd eszedre, kivel mit közölsz.” (*Cserei,* 4.) vagy „Tudta az észnek birtokában tartani a' bé-fogoltt nyelvet. Soha ez, esze' híre nélkül, nem pörgött.” (*Etelka,* 27.) Erényekről vallott interpretációja tehát mélyen keresztény, de a boldogsághoz az Istenbe vetett hiten kívül azt is nélkülözhetetlennek tartotta, hogy a világ által meg nem vesztegetett szív ne is tévedjen el a világban, így az udvari nemes kisasszony és vitéz okos is legyen tehát, ne csak jó.
Ismertetni kívánom előadásomban, hogy Dugonics munkái szerint igaznak tekinthető-e, hogy a nemesi származású udvari embert azért kíséri a szerencse, mert szenvedélyeit okosan álcázza.

Kulcsszavak: felvilágosodás, magyar korai történet, Dugonics András, becsületes ember

AZ ÉN HATALMA A MŰFAJ FELETT – A MŰFAJ-KÉRDÉS VIZSGÁLATA AZ ÉN-KONSTRUKCIÓ SZEMSZÖGÉBŐL JÓZSEF ATTILA A DUNÁNÁL CÍMŰ MŰVÉBEN

SZABÓ Roland
magyar és történelem szakos gimnáziumi tanár, PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi DI
E-mail cím: tanar.szabo@gmail.com

A 2015. november 22-én az ELTE Bölcsészettudományi Karán megrendezett Határidentitások az irodalomban című konferencián – ahol József Attila A Dunánál című költeményének értelmezési lehetőségeit az én-pozicionáltság szempontjából közelítettem meg – egy rövig kitérő erejéig rámutattam arra is, hogy az eddigi, a költemény műfaji kereteit tárgyaló, meglehetősen széttartó értelmezések továbbgondolhatónak tűnnek abból a nézőpontból, ha nem a műfaji kritériumokat próbáljuk meg a szövegre alkalmazni, hanem a műben erősen megnyilatkozó Én és annak szerepeinek oldaláról közelítjük meg a poétikai konvenciókat.
A költemény kapcsán adódó műfajiság-kérdések a pindaroszi ódát tekintik kiindulópontnak. Az előadásomban röviden ismertetni kívánom József Attila neves kutatóinak álláspontjait. Ezen álláspontok közös kiindulópontja – a pindaroszi óda verstani kötöttségeit sem elhanyagolva – magának a műfaj által megkívánt poétikai keretek meglétének vagy hiányának a megállapítása. Egyes kutatói nézőpontok erősen kitartanak a költemény ódai határok közé való bezárása mellett, ugyanakkor más nézőpontok felfüggesztik az óda-kérdés problémáját, azon túllépve újabb műfaji kereteket keresve bizonyítják megalapozott álláspontjaikat. Összességében ezen kutatói viták kapcsán meghúzható közös nevező az alábbi kérdésben áll: József Attila A Dunánál című költeményének műfaja pindaroszi óda vagy átmenet a ciklus és a vers között?
A fentebb említett előadásomban arra az álláspontra jutottam, miszerint egy egész költeménnyel egy egész költeményként kell bánni.
Vajon mennyiben közelíthető meg a műfajkérdés vitája, ha nem a műfaji kereteket próbáljuk meg keresni a költeményben, hanem sokkal inkább a költeményt tematikus egészként szemlélve tesszük fel a Mi a költemény műfaja? kérdésünket. Azonosulva tehát azon értelmezők meglátásaival, akik az Én viszgálata szemszögéből érkeznek meg a műfaj problémájához, ezen az úton indultam el én is.
A Határidentások az irodalomban konferencián az Én önmeghatározásának kérdéseit vizsgáltam többféle nézőpontból, mint az idő-kérdés és az Én – világ kettőssége és azok viszonya, azonban a költemény műfajával kapcsolatos vizsgálataimra csak egy fejezetnyi – a fentiekben vázolt – terjedelmet tudtam szánni. Az Önök által megrendezett konferenciára szánt előadásomban ezt a műfajkérdést kívánom továbbgondolni.
Röviden be kívánom mutatni azt, hogy a költemény miért nem pindaroszi óda, és reagálni kívánok arra, a véleményem szerint e téma kapcsán legkevésbé vitatható kutatói nézőpontra, miszerint József Attila A Dunánál című remekműve átmenet a vers és a versciklus között.
Az előadásomban érveket kívánok felsorakoztatni amellett a nézetem mellett, hogy A Dunánál miért inkább vers és nem versciklus. A költeményre „organikus egészként” (vö. Tverdota Gy.) tekintek, nem kívánom a részeit önmagukban vizsgálni, hanem egymáshoz való szoros viszonyukban. Ennek a vizsgálatnak pedig a legerősebb pontja az Én és annak pozíciói, mely Én a rész – egész, az Ős valamint a történeti és mitikus idő kérdéseinek viszonylatában is fölveti azt, miszerint végsősoron nem feltétlenül mellérendelt, hanem hierarchikus viszonylatban rendeződő részekről is beszélhetünk.

Kulcsszavak: A Dunánál, Én, műfaj, versciklus, vers

„TÉVEDÉS-E VAGY IGAZSÁG, HOGY ALATTVALÓK VAGYUNK?" – MÉSZÖLY MIKLÓS ANTI-MACHIAVELLI CÍMŰ MŰVÉNEK ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEIRŐL

TANOS Márton
E-mal cím: -

Mészöly Miklóst a recepció elsősorban regény- és novellaíróként tartja számon és értékeli. Bár teljesen igaz, hogy Mészöly alapjaiban újította meg a magyar prózanyelvet, ez azonban nem csupán regényeiben, hanem esszéisztikus írásaiban is tetten érhető; mindazonáltal a szerző ezen szövegei – melyek ugyancsak jelentős, több kötetre kiterjedő korpuszt alkotnak – eddig csak kevéssé kerültek vizsgálat alá. Mészöly számos esszéisztikus szövege azonban nem csupán gondolati tartalma szempontjából lehet érdekes, hiszen formai, retorikai szempontból is elkerülik az a transzparencia és az egyértelműség csapdáját. Mészöly regénypoétikájával foglalkozó doktoranduszként úgy gondoltam, készülő disszertációm szempontjából is produktív lehet a regényvilágon kívüli szövegekre való kitekintés.
A szerző *Anti-Machiavelli* című írása ennek megfelelően számos műfaj jegyeit ötvözve tesz szert sajátos műfajközi meghatározottságára. A szöveg érdekessége, hogy önnön fikciós keretét megteremtve írja bele magát Niccolò Machiavelli *A fejedelem* című emblematikus művének kritikai-értelmezői hagyományába. Az önmagát reneszánsz kori szövegtöredékek halmazának föltüntető Mészöly-mű azonban maglátásom szerint a fikciós szövegfelszín alatt saját korának politikai-társadalmi helyzetére reflektál. Elsődleges célom tehát az volt, hogy az elrejtés és az önfeltárás szövegbeli mozzanatainak, gesztusait azonosíthassam, melyek megteremtik további jelentésrétegek képződésének lehetőségét.
Ehhez többirányú vizsgálatot végeztem el. Elsőként az *Anti-Machiavelli* és *A Fejedelem* viszonyának megállapításához meg kellett vizsgálnom a Machiavelli művéhez kapcsolódó recepciós hagyomány irányait (különös figyelmet szentelve Nagy Frigyes porosz király *Antimachiavel* című pamfletjének), hogy megállapíthassam, Mészöly írása hol helyezi el magát ebben.
Másodsorban a kommentár mint filológiai értelmező műfaj elméleti hátterét tekintettem át – Kulcsár Szabó Ernő, valamint a német filológia meglátásait alapul véve –, mert a Mészöly-mű jelentős vonása, hogy a szövegtöredékeket (tipográfiailag is elkülönülő) fiktív kommentárok fűzik össze, sőt értelmezik. Ez a felépítés lehetőséget ad arra, hogy elterelje a figyelmet egy potenciális harmadik jelentésrétegről.
Végül a fenti irányok eredményeinek fölhasználásával végeztem el az *Anti-Machiavelli* lehetséges politikai konnotációinak vizsgálatát, amelyre pedig a fikciós keret működésének feltárása által nyílt lehetőség. Meglátásom szerint e többes beszéd által rejtett valóságreferens jelentésréteg szoros kapcsolatot képez valós keletkezési idejének – az 1970-es évek végének – ideológiai világával. Végső soron célom az volt, hogy rámutassak az *Anti-Machiavelli* valódi tétjére: a szöveg oly módon képes kritika, vita tárgyává tenni az általánosságban vett önkényuralmi berendezkedést – az elit és az alávetettek viszonyát, az elnyomásra adható lehetséges válaszokat –, hogy egyszersmind a cenzori tekinteteket is elkerüli.

PERFORMANCE ART IN VIRGINIA WOOLF'S TO THE LIGHTHOUSE

Krisztina Kitti TÓTH
PhD student
Eötvös Loránd University
E-mail address: toth.k.kitti@gmail.com

By posing the question of how, when and by which processes artistic performance is produced in Virginia Woolf's novel, To the Lighthouse my research presents analyses of the conditions of art and artistic activity. Reflecting on relationships between artist and audience, as well as practices and concepts of ephemerality, materiality and preservation, I scrutinize different artistic motivations; Lily, the painter, who produces material art, and Mrs Ramsay, who creates a dinner scene that stands as a time- and site-specific, ephemeral work. With the proposition of new approaches on art and artistic creativity I shall consider how art and artistic activity are coded in Woolf's text.

I argue for a performance artwork regarding Mrs Ramsay's piece; a work that takes art out of the confines of materialism. As a specific event that is separated from the rest of life, the dinner scene is presented by the performer, Mrs Ramsay, and attended by an audience, her guests, both of whom regard the experience as made of material to be interpreted, to be reflected upon, to be engaged in. To further expand the number of activities Performance Studies is willing to consider I aim to scrutinize not only the functions of artistic performances in Woolf's novel, but the structure of the performance, the action, interaction and relationship it enables; its responsive concept, and the transformative site it carries.

The issues related to ephemerality will be analyzed through Mrs Ramsay's attempt to transform a situation-specific act into something permanent through memory, duration and stillness. By so doing, Mrs Ramsay enables Lily to change her perception of art; a shift of attention from tactile art object, her painting, to the act of performance, the process of creation, occurs. By analyzing how moments of stillness, that are growing organically through the construction process, are marked in Woolf's text I intend to present a novel view on the role of artist and art in To the Lighthouse.

Keywords: Virginia Woolf, art, performance art, ephemerality, memory

ÉN, DIALÓGUS, ÁLOM – A KELET ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEI ÉS TEREI SZABÓ LŐRINC KÉSŐMODERN POÉTIKÁJÁBAN

VÁRADI Ábel
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Általános irodalom- és kultúratudományi alprogram
E-mail cím: abel.varadi@gmail.com

A korábbi, a haiku mint jellegzetesen keleti műfaj hazai recepciójának kutatása során fordult érdeklődésem Szabó Lőrinc életművének keleti aspektusai felé, elsősorban nem magára a keleti tartalom megjelenésére, sokkal inkább azokra a poétikai megoldásokra koncentrálva, amelyek egyáltalán lehetővé tették ennek a tematikának a megjelenését éppen a nyugati lírában. Szabó Lőrinc életművének keleti szempontú vizsgálatához jelentős segítséget nyújtottak A Tan Kapuja Buddhista Főiskolán végzett tanulmányaim, valamint a buddhista meditációs praxisban szerzett több éves gyakorlati tapasztalataim.
Folytatva a tavalyi konferencián megkezdett témát, amely a keleti tematika kapcsán elsősorban az éntelenség reprezentációjának nyelvi megalapozásaként értelmezte Szabó Lőrinc néhány korábbi kötetében megjelent versét (elsősorban az 1925-ben megjelent *Fény, fény, fény* című kötetben megjelent *Óda a genovai kikötőhöz* című verset), jelen tanulmányban részben arra teszek kísérletet, hogy az éntelenség buddhista tanításának nyelvi reprezentációját a versek retorikai szintjén is értelmezhetővé tegyem Szabó Lőrinc keleti tematika által közvetlenül érintett köteteiben is (*Te meg a világ, Különbéke, Harc az ünnepért*). Tanulmányom emellett arra is kísérletet tesz, hogy olyan versekben is kimutassa bizonyos keletről érkező elemek jelenlétét, amelyeket általában nem szokás az ezen tematika alá sorolt versek között említeni. Kutatásom során felfigyeltem rá, hogy olyan műfaji kategóriák is újraértelmezhetővé válhatnak kelet és nyugat határmezsgyéjén, amelyek jellegzetesen nyugati diskurzusokhoz kapcsolódnak, valamint Szabó Lőrinc címadási szokásai is megvilágították annak a retorikai szituációnak a bonyolultságát, amely a keleti tematika nyugati megjelenésével adódott.
Az életmű keleti vonatkozásaival a szakirodalom már a kezdetektől foglalkozott, a saját kérdésfeltevési irányainak megfelelően faggatva a corpus ezen elemeit (Simon Zoltán, Rába György, Kabdebó Lóránt, Buda Attila, Csibra Zsuzsanna, Markó István, Kulcsár-Szabó Zoltán). A recepció mára nagyjából feldolgozta Szabó Lőrinc keleti témájú verseinek feltárható filológiai kapcsolatait. Olyan továbbgondolásra indító felvetések is megtalálhatóak a szakirodalomban, mint Kabdebó Lóránt a keleti tematikát a nyugati filozófia, természettudomány és poétika kontextusába ágyazó tanulmánya, vagy éppen Kulcsár-Szabó Zoltán monográfiája, amely az idegen el-, vagy átsajátítása kapcsán is tett irányadó megjegyzéseket a témában.
Hipotézisem szerint az idegen hermeneutikai szempontból kézenfekvő értelmezési szituációja mellett Szabó Lőrinc keleti versei részben olyan területeket is újraértelmezhetnek keleti aspektusból, amelyek a korabeli pszichoanalízis számára kiemelt vizsgálódási területet jelentettek, mint amilyen az álom. Emellett a Szabó Lőrinc versekben idézett szakrális keleti szövegek és témák értelmezési lehetőségei a nyugati verset olyan nyelvi nehézségek elé állították, amelyeket Szabó Lőrinc poétikája különböző retorikai eszközökkel igyekezett feloldani. Tanulmányom célja ezek feltáró végiggondolása és értelmezése.

Kulcsszavak: irodalomtudomány, Szabó Lőrinc, kelet, poétika, buddhizmus

ÓÐINN THE FARMER: ON THREE MYTHOLOGICAL (DOMESTIC) BEASTS

Dávid VERESS
Pre-doctorate graduate student
E-mail address: veress.kardos@gmail.com

This paper will examine three animals known from Old Norse mythology, three that – unlike the World Serpent, the eight-legged horse, and other wondrous beasts – are not uncommon for the eyes of man, at least not at first sight, since they are all domestic animals. After a second glance, though, it would be a gross understatement to call them common. The first is Auðhumla, the primordial cow (closely related to the cows of other creation stories) who emerged from the drips of rime of the vast, dark, and empty chaos. Four streams of milk ran from her udders, and she nourished the progenitors of giants and gods in primal times. The second is a goat, Heidrún, who stands up on the roof of Valhöll (the hall of the slain), and bites the leaves off the limbs of a nearby tree. From her teats not milk but mead runs endlessly – enough to get every chosen warrior living in this other-worldly hall completely drunk night after night. The final animal is a rooster (or rather three roosters) who will crow at the beginning of Ragnarök, the demise of the gods and of the cosmos at the end of the mythological present. Our study will review the available sources of the subject, it will explore each animal and their possible counterparts in other mythologies, it will show their common characteristics, especially in relation to Óðinn, the chief god of the Norse pantheon, and it will try to find their place and significance in the world of Scandinavian mythology. It will argue that there is a very good reason why the mythographers used such well-known and widely used animals as their symbols, and it will point out their temporal and spatial interconnectedness. In order to gain a better understanding of the three symbols, we will *take an interdisciplinary approach*, combining the methods of folklore, literature, and religious studies.

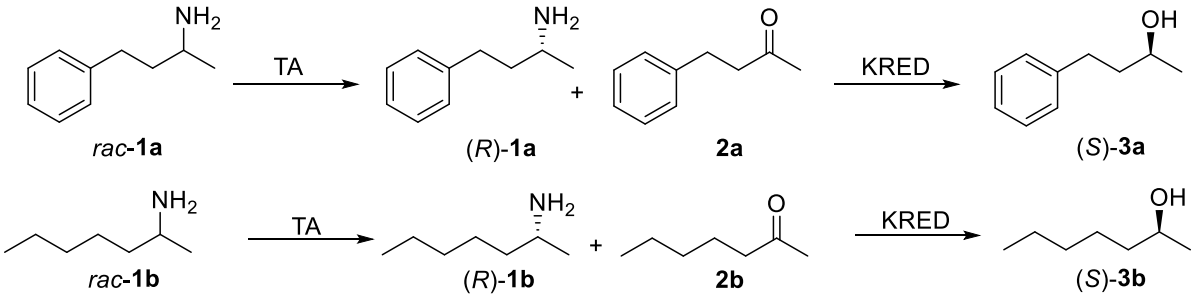
Keywords: Norse, symbol, myth, beast, primordial-cow

KÉMIA- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

MULTIENZIMES RENDSZEREK FEJLESZTÉSE KIRÁLIS AMINOK ÉS ALKOHOLOK ELŐÁLLÍTÁSÁRA

ABAHÁZI Emese, POPPE László
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
E-mail cím: abahazi.emese@mail.bme.hu

Napjainkban a gyógyszeripar számos királis aminszármazékot állít elő kémiai módszerekkel, azonban néhány példa már ismeretes biokatalitikus úton történő előállításokra is [1-4]. A biotechnológiai módszerekkel történő szintézis már enyhe körülmények között is végbemehet, tisztább terméket eredményezhet, ezért iparilag is vonzó alternatívát jelent.
Az enzimek oldott formában történő felhasználása kezd háttérbe szorulni és előtérbe kerülnek olyan technológiák, melyek során az enzimet szilárd hordozóhoz rögzítik vagy valamilyen mátrixba zárják. Ez azért lehet előnyös, mert így az enzimek egyszerű szűréssel eltávolíthatóak a reakcióelegyből és újrafelhasználhatóvá válnak.
Királis aminok előállítására alkalmasak a transzaminázok, melyek a transzferázok osztályába tartozó enzimek. Kinetikus rezolválásokban és aszimmetrikus szintézisekben is felhasználhatóak. Amennyiben kiindulási szubsztrátként racém amint alkalmazunk, a reakció terméke a megfelelő keton és magas enantiomertisztaságú amin. Az így nyert ketont egy kapcsolt reakcióban sztereoszelektíven királis alkohollá alakíthatjuk ketoreduktáz enzim felhasználásával.

Kutatási témánk kihívását az jelenti, hogy a natív transzamináz enzim rendkívül érzékeny a reakció körülményinek megváltozására és alacsony a szerves oldószertűrése.
Munkám során célul tűztük ki a multienzimes reakciók körülményeinek optimálását mind natív, mind rögzített enzimkészítményekkel. Szubsztrátként két eltérő alapvázú királis amint választottunk: racém 4-fenilbután-2-amint (*rac*-**1a**) és racém 2-heptánamint (*rac*-**1b**). A rögzített készítmények fejlesztésekor olyan módszereket választottunk, amelyek mindkét enzim számára megfelelő stabilitást biztosítottak. A reakciók optimálását szakaszos reaktorokban végeztük, majd a nagy aktivitást mutató készítményeket folytonos üzemű, átfolyásos reaktorokban tervezzük alkalmazni.

Kulcsszavak: Biokatalízis, kinetikus rezolválás, transzaminász, ketoreduktáz

1. D. Koselewski, K. Tauber, K. Faber, W. Kroutil, *Trends in Biotechnology*, **2010**, *28*, 324-332.
2. K. E. Cassimjee, C. Branneby, V. Abedi, A. Wells, P. Berglund, *Chem. Comm.*, **2010**, *46*, 5569-5571.
3. K. E. Cassimjee, C. Branneby, V. Abedi, A. Wells, P. Berglund, *Chem. Comm.*, **2010**, *46*, 5569-5571.
4. B. Wang, H. Land, P. Berglund, *Chem. Comm.*, **2013**, *49*, 161.

MÁGNESES NANOSZÁLAK ELŐÁLLÍTÁSA MÓDOSÍTOTT FLAGELLÁRIS FILAMENTUMOK SEGÍTSÉGÉVEL

BERECZK-TOMPA Éva, PÓSFAI Mihály, TÓTH Balázs, VONDERVISZT Ferenc
Pannon Egyetem, Kémiai és Környezettudományi Doktori Iskola
E-mail cím: eva.tompa88@gmail.com

A mágneses nanorészecskék különféle műszaki és orvosbiológiai célú felhasználhatóságának kritériuma a szabályozott, egységes méretű és alakú részecskék előállítása, ami bonyolult feladat. A hagyományos laboratóriumi szintézismódszerekkel, amelyek gyakran magas hőmérsékletet és erős oxidálószereket igényelnek, a kristályméret jobban, míg a kristályalak nehezebben szabályozható. A részecskemorfológia jelentős mértékben csak szerves adalékanyagokkal változtatható meg, melyek által nem-egyensúlyi kristálymorfológiák, például hosszúkás alakú magnetit kristályok hozhatók létre. Kutatásunk célja egy egyszerűbb és könnyebben kezelhető szintézismódszert használva biológiai templáton erősen megnyúlt alakú mágneses nanokristályok, mágneses nanoszálak előállítása.
A *Salmonella typhimurium* baktérium flagellumának fontos része a hosszú, helikális filamentum, amelyet flagellin alegységek ezrei építenek fel. A flagellin fehérje szerkezetvizsgálata kimutatta, hogy a polipeptidlánc középső része a filamentumok felületén elhelyezkedő D3 domént alkotja, mely nem játszik szerepet a filamentum szerkezetének kialakításában és stabilizálásában, ezért helyére idegen fehérjék építhetők be. A flagellin fehérje önszerveződő képessége révén lehetőségünk nyílik olyan flagellin alapú fúziós fehérjék létrehozására, amelyek stabil filamentumokat alkotnak, és amelyek felületén különböző, tervezett tulajdonságok jelennek meg.
Munkánk során a D3 domén helyére génsebészeti technikákkal különböző vas- illetve magnetitkötő oligopeptideket illesztettünk be, létrehozva a flagellin alapú fúziós konstrukciókat. Ezt követően a létrehozott fúziós fehérjéket flagellin gént nem hordozó *Salmonella* gazdasejtekben termeltettük, melyek képesek voltak filamentumokat formálni a sejtfelszínen. A baktériumok úszási képességét sötét látóterű mikroszkóppal vizsgáltuk, mely alapján elmondható, hogy a baktériumok többsége jól úszott, tehát ép flagellumokkal rendelkeztek. Vizsgálatainkból megállapítottuk, hogy a flagellin fehérje szerkezetébe az önszerveződési képesség megzavarása nélkül tudtuk beépíteni a különböző oligopeptideket. Ezáltal olyan módosított flagellint tartalmazó filamentumokat hoztunk létre, melyek kedvező templát-felületet alkotnak mágneses vas-oxid (magnetit, Fe_3O_4) kristálycsírák képződéséhez vagy megkötéséhez. Utóbbi kísérlethez mágneses szelekciós eljárással kiválasztottuk azokat a sejteket, amelyek filamentumai a magnetitet a legerősebben megkötni képesek, a kiszelektált fúziós fehérje és magnetit részecskék közötti kölcsönhatást izotermális titrációs mikrokalorimetriával vizsgáltuk. A filamentumokat ezután arra használtuk, hogy magnetit részecskéket kössünk a felületükre, ezáltal mágneses nanoszálakat hoztunk létre.

Kulcsszavak: flagellin, önszerveződő képesség, vas- illetve magnetitkötő oligopeptid, mágneses nanoszál

MODELLING OF DRUG RELEASE FROM HYBRID SILICA-CHITOSAN BILAYER

Mátyás DABÓCZI, Márta KABAI-FAIX, Emőke ALBERT, Zoltán HÓRVÖLGYI
Centre for Colloid Chemistry, Budapest University of Technology and Economics, Department of Physical Chemistry and Materials Science
E-mail address: daboczimatyas@gmail.com

Controlled drug release systems are in the scientific spotlight in the last decades thanks to their promising properties which may allow to reach an effective and selectively localized drug concentration for a long time in the body.
Our purpose with this study was to form a hybrid, bi-layer system containing mesoporous silica and chitosan thin layers that can serve as a model system and enables to conveniently investigate its properties relevant for controlled drug release. The inorganic silica layer functioned as a drug storage layer, while the organic chitosan coating was present for controlling drug release. The thin layers were deposited onto glass substrate using the inexpensive and simple dip-coating technique.
The biopolymer coatings were cross-linked ionically (by sodium-triphosphate) and covalently (by glutaraldehyde), which was confirmed by attenuated total reflection Fourier transform infrared, energy-dispersive and solid state ^{13}C nuclear magnetic resonance spectroscopy. In-situ spectroscopic ellipsometry was applied to determine the swelling ratio of native and cross-linked chitosan layers.
Rhodamine 6G cationic dye and vancomycin were used as model drugs and their incubation into the mesoporous silica layer was studied under different conditions. The release of model drugs was investigated in phosphate buffer solution (pH =7.3) and to examine the responsive behaviour of chitosan in acidic (pH = 3) and basic (pH = 11) aqueous media.
Both the cationic dye and the drug were successfully incubated into the porous system and their accumulation there was found. The role of electrostatic interaction in that process is discussed. Cross-linking the chitosan ionically and covalently resulted in a higher and in a lower swelling ratio, respectively, compared to native chitosan, while both coatings showed a retard effect in model drug release investigations at neutral pH.
The drug release results were interpreted by mathematical model of diffusion. The effective diffusion coefficient for porous silica was consistent with literature and an order of magnitude decrease in it due to the cross-linked chitosan coating could be shown.
The results and their interpretation provide information about the mechanism of incubation, accommodation and controlled release of the used model drugs from porous silica through chitosan layer, and may facilitate the use of silica-chitosan hybrid coatings in controlled drug release.

Keywords: mesoporous silica, cross-linked chitosan, drug release, ellipsometry, modelling.

Acknowledgements
The authors would like to express their thanks to Erzsébet Hild, Norbert Nagy and Emil Agócs.
This work was supported by the MOL Talent Support Programme.

HEPARIN-ANALÓG PENTASZACHARIDOK ANTITROMBIN-III FEHÉRJÉVEL VALÓ KÖLCSÖNHATÁSÁNAK VIZSGÁLATA NMR SPEKTROSZKÓPIAI MÓDSZEREK ÉS MOLEKULADINAMIKAI SZÁMÍTÁSOK SEGÍTSÉGÉVEL

GYÖNGYÖSI Tamás
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Kémiai Tudományok Doktori Iskola
E-mail cím: gyongyosi89@gmail.com

A jelenkori orvoslás egyik legnagyobb kihívása a szív- és érrendszerrel kapcsolatos, azaz kardiovaszkuláris kórképek és elváltozások gyógyítása. Ezen betegségcsoporton belül is kiemelkedő jelentőséggel bír a véralvadási rendszer zavara, melynek egyik súlyos következménye a tromboembólia. A heparint a véralvadási folyamat farmakológiai befolyásolására már 1937-től kezdve alkalmazzák a klinikumban. Napjainkban nagy intenzitással folynak a heparinnál jobb farmakológiai tulajdonsággal rendelkező heparin-analóg pentaszacharidok előállítását célzó kutatások, valamint hatásukat igazoló klinikai vizsgálatok.
Az általunk vizsgált származékok előállítása során az irányvonal a következő volt: a jó antikoaguláns tulajdonsággal rendelkező idraparinux adott cukoregységeinek C-6-os pozícióban levő farmakofór szulfátészter-csoportokat ($-OSO_3^-$) bioizoszter metánszulfonsav-csoporttal ($-CH_2SO_3^-$) helyettesítették, majd vizsgálták ezen származékok biológiai aktivitását.
Az elmúlt években kutatócsoportunkban elvégezték két ilyen heparin-analóg pentaszacharid NMR spektroszkópiai módszereken alapuló szerkezetvizsgálatát, valamint tanulmányozták antitrombin-III fehérjével való kölcsönhatásukat. Kutatómunkám fókuszában az azóta előállított harmadik, ún. triszulfonsav-származék áll. Bár a három származék kémiai szerkezete csak nagyon csekély különbséget mutat, a biológiai aktivitás vizsgálatok eredményei azt jelezték, hogy a mono- illetve diszulfonsav-származék közel azonos anti-Xa faktor aktivitással rendelkezik, míg a triszulfonsav-származék ennél jóval gyengébb biológiai aktivitást mutat.
Célul tűztük ki - az eddig általunk még nem vizsgált - triszulfonsav-származék NMR spektroszkópiai módszereken alapuló jellemzését, térszerkezetének vizsgálatát a molekulában lévő hidrogénatomok térbeli távolságának meghatározásával. Ezen túlmenően mindhárom származék esetében terveztünk mind a szabad, mind az antitrombin-III fehérjéhez kötött formára vonatkozó számítógépes molekuladinamikai szimulációkat. Az antitrombin-III fehérje és az említett pentaszacharid származékok közötti kölcsönhatás jellemzése érdekében sikerrel végeztünk el ITC (isothermal titration calorimetry) méréseket. A mérések kiértékeléséhez elengedhetetlen a AT-III fehérje koncentrációjának pontos ismerete, melyet ezen fehérjére specifikus ELISA módszerrel határoztunk meg.
Megállapítható, hogy az NMR adatok alapján végzett ^1H-^1H távolságbecslés kiváló egyezést mutat a molekuladinamikai szimulációk eredményeként kapott távolságértékekkel. A számítógépes szimulációs vizsgálatok során meghatároztunk további jellemző - és a térszerkezetet nagyban befolyásoló - kötésszög értékeket is.
Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy sikeresen elvégeztük a három származék szabad és kötött formájának molekuladinamikai vizsgálatát, mely alapján a triszulfonsav-származék esetében feltételezünk egy - a másik két származékra nem jellemző - térszerkezetet, melynek megléte magyarázatul szolgálhat ezen származék biológiai aktivitásának csökkent értékére.

Kulcsszavak: NMR spektroszkópia, molekuladinamika, hemosztázis, véralvadás

*PC*PAL FERMENTÁCIÓJA ÉS ÚJ HETEROAROMÁS SZUBSZTRÁTANALOGONOK ELŐÁLLÍTÁSA BIOKATALÍZISHEZ

GYŰJTŐ Imre, KÓKAI Eszter, HEGEDŰS László, POPPE László, NAGY József
MSc hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
E-mail cím: gyujtoimre@gmail.com

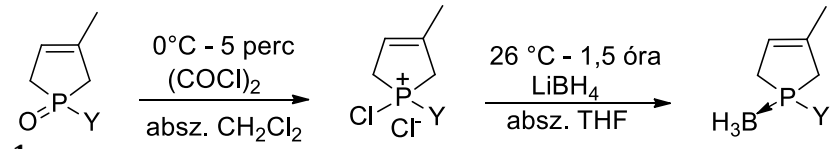
A mesterséges aminosavaknak fontos szerepük van a gyógyszer- és peptid-kutatásban. A polipeptidláncba történő beépítésükkel a létrehozható fehérjék változatosságát növelhetjük. Így olyan nagymolekulás készítményeket hozhatunk létre, amelyek gyógymódot jelenthetnek napjainkban még gyógyíthatatlannak tűnő betegségekre is. Továbbá új katalitikus képességű proteineket is előállíthatunk, melyekhez különleges tulajdonságú szubsztrátok és inhibitorok tervezhetők, valamint elemorganikus aminosav analogonok használatával a már létező enzimek szerkezet-aktivitás összefüggései felderíthetők és finom-hangolhatók. A *Petroselinum crispum* L-fenilalanin ammónia-liáz az (*E*)-fahéjsav–L-fenilalanin átalakulást katalizálja, azonban széles szubsztráttoleranciával rendelkezik, így több nem-természetes heterociklusos vegyület biotranszformációját is megtalálhatjuk az irodalomban. Kutatómunkánk során arra kerestük a választ, hogy a fenilalanin benzotiazol-2-il analogonja a *Petroselinum crispum* L-fenilalanin ammónia-liáz enzim megfelelő szubsztrátja-e. Ehhez a kereskedelmi forgalomban olcsón beszerezhető, aktív metilcsoportot tartalmazó kiindulási anyagból, 2-metilbenzotiazolból (*E*)-3-(benzotiazol-2-il)akrilsav és 2-amino-3-(benzotiazol-2-il)propánsav kémiai szintézisét valósítottuk meg. Az aminocsoport kialakításásának lehetőségeit széleskörűen tanulmányoztuk az oxim-csoport kémiai és katalitikus redukciója során. Az enzimet 10 literes fermentorban *Escherichia coli* Rosetta (DE3) törzzsel expresszáltattuk, a feltáráshoz homogenizátort használtunk. A rekombináns fehérje polihisztidin szekvenciát tartalmaz, ami alkalmas Ni^{2+} ionok komplexálására, így a tisztítást affinitás kromatográfiával végeztük. A biotranszformáció egy egyensúlyi folyamat, melynek irányát a reakció körülményeivel befolyásolhatjuk. Az eliminációs reakció során az enzimaktivitás optimuma 0,1 mol/L trisz-hidroximetil(aminometán) pufferben 8,5-9,0 p*H*-n van. Míg az addíció 2-8 mol/L koncentrációjú vizes ammónia oldatban, 10,5 körüli p*H*-n játszódik le. Az enzimatikus reakciót rázógépben, 30°C-on, natív és rögzített enzimmel is végrehajtottuk.

Kulcsszavak: redukció, fermentáció, biokatalízis

P-HETEROCIKLUSOS FOSZFIN-BORÁNOK ÉS OPTIKAILAG AKTÍV FOSZFIN-OXIDOK ELŐÁLLÍTÁSA FOSZFÓNIUMSÓ INTERMEDIEREN KERESZTÜL

HERBAY Réka
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
E-mail cím: herbay.reka@mail.bme.hu

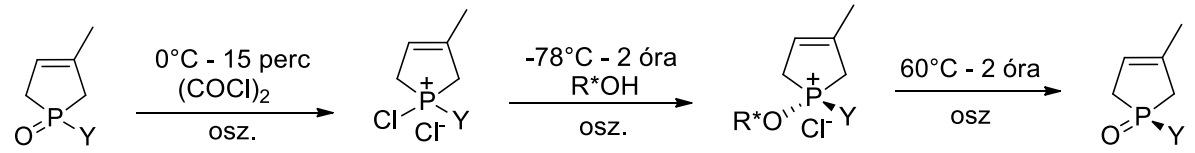
A szerves foszforvegyületek az élet sok területén töltenek be fontos szerepet természetes illetve szintetikus vegyületként. A homogén katalitikus reakciók előtérbe kerülésével intenzív kutatási területté vált az átmenetifém-komplexekben hasznosítható P(III)-ligandumok szintézise és alkalmazása[1,2]. A foszfortartalmú ligandumok különleges csoportját alkotják a P-aszimmetria-centrumot tartalmazó foszforvegyületek, amiket elsősorban aszimmetrikus homogén katalitikus reakciókban alkalmaznak átmenetifém katalizátorok ligandumaként.[3-5]
Munkánk során irodalmi analógiák[6] alapján megvalósítottuk foszfolén-boránok (**3**), illetve optikailag aktív foszfolén-oxidok (**1***) előállítását foszfóniumsó (**2**) intermedieren keresztül. A 3-foszfolén-oxidokat (**1**) oxalil-kloriddal reagáltattuk, és így a megfelelő klór-foszfóniumsókhoz (**2**) jutottunk, amelyeket ezután $LiBH_4$-del reagáltatva a megfelelő foszfolén-boránokat (**3**) állítottunk elő 58-85%-os termeléssel. Ezzel az eljárással tehát a foszfolén-oxidok (**1**) deoxigénezésének és borán-komplex-képzésének praktikus „one-pot" eljárását dolgoztuk ki szilánok, mint redukálószerek alkalmazása nélkül.

1 **2** **3**

Y = Ph, Naft, 2-MeC_6H_4, 4-MeC_6H_4, Et, ^{n}Pr, ^{n}Bu, ^{i}Bu, ^{i}Pent

Az előállított gyűrűs klór-foszfóniumsók (**2**) értékes intermedierek, ugyanis azokat királis alkoholokkal reagáltatva egymással diasztereomer viszonyban álló alkoxi-foszfóniumsók (**4**) képződtek nem egyenlő arányban. Az alkoxi-foszfóniumsó (**4**) diasztereomerek keverékét melegítve *Arbuzov*-reakcióban a várt optikailag aktív foszfolén-oxidot (**1***) kaptuk 52-85%-os termeléssel és legfeljebb 21%-os enantiomertisztasággal.

1 **2** **4** **1***

Y = Ph, Naft, 2-MeC_6H_4, 4-MeC_6H_4, Et, ^{n}Pr, ^{n}Bu, ^{i}Bu, ^{i}Pent
R*OH = mentol, fenil-etanol, benzil-mandelát, 2-metil-butanol, TADDOL, spiro-TADDOL, BINOL

Kulcsszavak: foszforkémia, foszfor heterociklusok, reszolválás, foszfin-borán komplexek, foszfóniumsók

[1]Brunner, H.; Zettlmeier, W. Handbook of enantioselective catalysis with transition metal compounds, VCH, Wenheim, **1993**
[2]Kollár, L.; Keglevich, G.; Chem. Rev., **2010**, 110, 4257
[3]Börner, A., Ed. Phosphorus Ligands in Asymmetric Catalysis; Wiley-VCH: Weinheim, **2008**.
[4]Noyori, R. Asymmetric Catalysis in Organic Synthesis; John Wiley & Sons: New York, **1994.**
[5]Bagi, P.; Kovács, T.; Szilvási, T.; Pongrácz, P.; Kollár, L.; Drahos, L.; Fogassy, E.; Keglevich, G. J. Organomet. Chem. **2014**, 751, 306-313.
[6]Rajendran, K. V.; Gilheany, D. G. Chem. Commun. **2012**, 48, 817-819.

DOMINO KNOEVENAGEL-GYŰRŰZÁRÁSI REAKCIÓK VIZSGÁLTATA O,N-HETEROCIKLUSOK ELŐÁLLÍTÁSÁRA

KIRÁLY Sándor, DR. KURTÁN Tibor
PhD hallgató
Debreceni Egyetem Szerves, Kémiai Tanszék
E-mailcím: kiraly.sandor.balazs@science.unideb.hu

A domino Knoevenagel-hetero Diels-Alder reakció az egyik legjobb teljesítőképességű reakció heterociklusok és természetes vegyületek előállítására.[1] 2H-kromének hetero Diels-Alder reakciójára azonban igen kevés példa található az irodalomban.[2]
Kutatómunkám keretében akirális, *2H*-kromén egységet tartalmazó származékok gyűrűzárási reakcióit vizsgáltam domino Knoevenagel-hetero Diels-Alder reacióban. Ehhez egy 5 lépéses szekvenciában előállított *2H*-kromén származékot különböző, gyűrűs illetve nyílt láncú, aktív metiléncsoportot tartalmazó vegyületekkel reagáltattam. A reakcióban kapott kondenzált hexa- illetve heptaciklusok új gyűrűrendszert képviselnek, melyek a reakcióban diasztereoszelektíven képződnek. A diasztereoszelektivitást NMR (2D-technikákkal történő teljes jelhozzárendelést követő NOESY méréssel, királis HPLC, HPLC-ECD mérésekkel, valamint TDDFT-ECD számításokkal vizsgáltuk. A diasztereoszelektivitás értelmezésére kvantumkémiai számításokat is végeztünk. Ezen módszerekkel a diasztereomerek relatív konfigurációját és a királis HPLC-n elválasztott enantiomerek abszolút konfigurációját egyaránt meghatároztuk.
Az előállított vegyületek farmakológiai hatását vizsgáltuk, és néhány vegyület ígéretes sejtosztódást gátló hatást mutatott humán colorectalis adenocarcinoma sejtvonalon (IC_{50} = 4 μM).
A 2H-kromén egységben a C3-C4 kettőskötés redukciójával kapott króman származékot a korábban alkalmazott aktív metiléncsoportot tartalmazó vegyületekkel reagáltatva más mechanizmusú gyűrűzárási reakció ment végbe. A Knoevenagel kondenzáció után tercier-amino effektusú gyűrűzárás ment végbe. Diasztereoszelektivitás azonban már nem volt észlelhető ezekben az esetekben, diasztereomer keveréket kaptam, melyek elválasztása nem járt sikerrel, ami megnehezíti a szerkezet azonosítását az NMR spektrumokból.

Kulcsszavak: Domino reakció, Hetero Diels-Alder, diasztereoszelektív, O,N-heterociklusok, sztereokémiai vizsgálatok

[1] – (a): D. Kannan *et. al. Org. Lett*. **2009**, 11(*19*), 4466-4469; (b): L. F. Tietze *et. al. Angew. Chem.* **1982**, 94(*11*), 868-869
[2] – M. A. Chauncey, M. F. Grundon, *Synthesis*, **1990**, 11, 1005-1007

RÖNTGEN ABSZORPCIÓS SPEKTROSZKÓPIA ALKALMAZÁSA ÁTMENETIFÉM KOMPLEXEKRE

KISS Mercédesz
tudományos segédmunkatárs
MTA-ELTE Lendület Kémiai Szerkezet/Reaktivitás Kutatócsoport, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Kémiai Intézet, Szervetlen Kémiai Tanszék
E-mail cím: mercedesz.kiss@hotmail.com

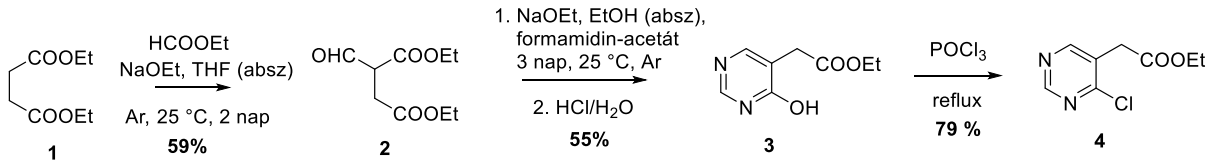
A röntgen abszorpciós spektroszkópia (XAS) szinkrotron sugárzáson alapú kísérleti módszer. Az XAS mérések egyedisége abban áll, hogy az átmentifém komplexek elektronszerkezetéről és a koordinációs geometriájáról közvetlen kísérleti információt nyerhetünk anélkül, hogy ismernénk a kristályszerkezetüket. Ez különösen akkor igaz, ha mind a fém, mind a ligandum abszorbereket külön-külön vizsgáljuk, megfelelő röntgen sugárzási energia tartományokban. Szerves és fémorganikus homogén katalitikus reakciókban széles körben alkalmazott átmenetifém tartalmú komplexek elektronszerkezetét vizsgáltuk röntgen abszorpciós spektroszkópiával változatos ligandumkörnyezetet alkalmazva. A japán KEK Photon Factory-ban és az amerikai Stanford Synchrotron Radiation Lightsource-ban végeztünk méréseket. A szerkezetét tekintve jól definiált palládium központi fémet tartalmazó komplexek (mint $PdCl_2(PPh_3)_2$) L-küszöbeinek kvantitatív leírását követően különböző foszfin ligandumot tartalmazó komplexeket (pl. $PdCl_2$(xantphos), $PdCl_2(PPh_2vin)_2$) vizsgáltunk. Összefüggéseket állapítottunk meg a Pd effektív magtöltés, valamint az ionizációs küszöb előtti spektrális tartomány, és a gerjesztési küszöb energiája között. A palládium tartalmú komplexek központi fématomjának L-küszöb mérései mellett felvettük a ligandumok K-küszöbeinek (klór, foszfor) spektrális jeleit is, amelyek segítségével nemcsak a kiindulási anyagról és a végtermékről nyertünk szerkezeti információkat, hanem közvetlenül a katalitikusan aktív Pd-P komplexről is, valamint annak koordinációs geometriájáról és ligandumairól. Definiáltuk az átmeneti dipólus integrálokat a klór K-küszöb 1s→3p, a palládium L_3- és L_2-küszöb 2p→4d, valamint a foszfor K-küszöb 1s→3p átmenetekre. Ezen információk kulcsfontosságúak, mert a kísérletileg megadott spektrális intenzitásokból következtethetünk az elektronszerkezeti tulajdonságokra.
A kutatás az MTA Lendület program támogatásával valósult meg (LP2015-10/2015, 96 122).

Kulcsszavak: röntgen abszorpciós spektroszkópia, palládium komplexek, foszfin koordináció, fém-ligandum kötés, elektronszerkezet

PIRROLOPIRIMIDINON SZÁRMAZÉKOK SZINTÉZISE

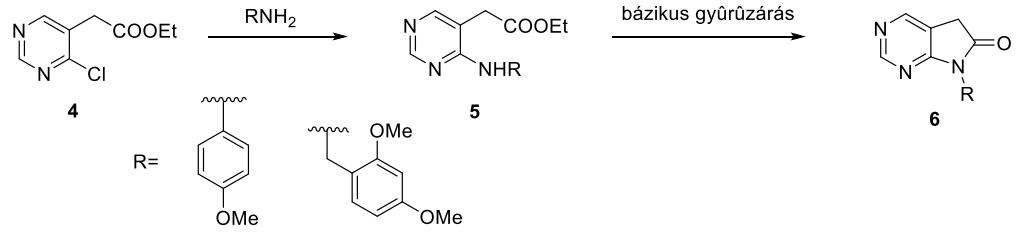
KÓKAI Eszter, NAGY József, HUSZTHY Péter, SIMIG Gyula, VOLK Balázs
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
E-mail cím: ekokai@mail.bme.hu

Az 5*H*-pirrolo[2,3-*d*]pirimidin-6(7*H*)-on származékok gyakori szereplői szerves és gyógyszerkémiai publikációknak, mivel változatos biológiai hatást mutatnak. Számos szabadalom és publikáció foglalkozik a diazaoxindol származékok protein kináz inhibíciós hatásával, valamint kardiovaszkuláris rendellenességek megelőzésében, kezelésében való alkalmazásával [1-3]. Ennek hatására terveztük megvalósítani a 7-es helyzetben szubsztituált diazaoxindol származékok szintézisét, melyek szintén potenciális gyógyszerhatóanyag jelöltek lehetnek.

1. ábra: Kulcs intermedier előállítása

A szintézis kulcs intermediere az 1. ábrán látható **4**-es klór-származék, melyet egy háromlépéses szintézisben állítottunk elő. Elsőként dietil-szukcinát formilezésével dietil-2-formilszukcinátot (**2**) kaptuk, melyet formamidin-acetáttal alakítottunk tovább, így egy pirimidin származékot nyertünk. Ezután a hidroxil-csoportot klór funkciós csoportra cseréltük, majd különböző aminokkal reagáltattuk, és egy bázikus gyűrűzárást elvégezve a 7-es helyzetben szubsztituált diazaoxindol származékokat állítottuk elő (**6**, 2. ábra).

2. ábra: 7-es helyzetben szubsztituált diazaoxindolok előállítása

A **6**-os terméket ezt követően alkilezési reakciókban tanulmányoztuk, két lépésben kiépítve a molekula 5(*C*) pozíciójára egy etil- vagy izopropil-csoportot, majd vizsgáltuk a védőcsoport eltávolítási lehetőségeit a szintézis különböző lépéseiben.

Kulcsszavak: heterociklus, klórozás, gyűrűzárás

[1] Shepherd TA, Dally RD, Joseph S (2010) Akt and p70 S6 kinase inhibitors. US Patent Appl. US 2010120801, 13 May 2010
[2] Shepherd TA, Dally RD, Joseph S (2010) Chem Abstr 152:568154
[3] Mitchell IS, Spencer KL, Stengel P, Han Y, Kallan NC, Munson M, Vigers GPA, Blake J, Piscopio A, Josey J, Miller S, Xiao D, Xu R, Rao C, Wang B, Bernacki AL (2005) Chem Abstr 143:40007

ARANY NANORÉSZECSKÉK IRÁNYÍTOTT ÖNSZERVEZŐDÉSE

POTHORSZKY Szilárd, ZÁMBÓ Dániel, DR. DEÁK Tamás, DR. DEÁK András
PhD hallgató
MTA Energiatudományi Kutatóközpont – Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet
E-mail cím: pothorszky@mfa.kfki.hu

A nanorészecskés rendszerekben lezajló fizikai-kémiai effektusok vizsgálata, valamint e rendszerek egyedi tulajdonságából adódó újszerű alkalmazási lehetőségek feltérképezése az utóbbi évtizedekben számos kutatás alapját képezte. A kolloid (100 nm alatti) mérettartományba tartozó objektumok magasabb rendű struktúrákba rendezése újabb irányvonalakat teremtett a nanotechnológia területén. Kolloidok önszerveződése során külső tényezők és az építőelemek tulajdonságainak kézben tartásával előre megtervezett módon állíthatóak elő komplexebb rendszerek. Az ily módon létrehozott szerkezetek jelentős alkalmazási potenciállal bírnak többek között az optoelektronika (pl. energiakonverzió), a felületerősített Raman spektroszkópia, valamint az orvosbiológia területén. A struktúraképzés megvalósításának egy hatékony módszere lehet az irányított önszerveződés, mely során a kolloid részecskék közötti kölcsönhatások felelősek a kialakuló szerkezetért. Ez egyben megköveteli a releváns kölcsönhatások pontos ismeretét és tervezését. A lehetséges szerkezetet az egyedi építőelemekbe „kódolt” tulajdonságok hordozzák, ilyenek a részecske anyagi jellemzői, felületi kémiája, mérete és alaki tulajdonságai; ezek határozzák meg a termodinamikai hajtóerők segítségével kialakuló komplex részecske-szerveződést.
Az előadás során egy olyan irányított önszerveződési stratégiát mutatok be [1], mely rúd alakú (anizometrikus) arany nanorészecskék speciális felületmódosításán alapszik. A részecske-morfológiát kihasználva olyan heterogén felületi kémiájú nanorudat hozhatunk létre, mely a végeken felületi töltésekkel rendelkezik, palástján semleges makromolekulákkal borított. Az ilyen régió-specifikusan módosított rudakat ellentétes töltéssel bíró arany gömbökkel elegyítve régió-szelektív önszerveződést idézhetünk elő, melyet kolloid kölcsönhatások irányítanak. Optikai szimulációk alapján a létrehozott szerkezetek felületerősített Raman spektroszkópiában lehetnek alkalmazhatóak.

Kulcsszavak: arany nanorészecske, önszerveződés, kolloid kölcsönhatás

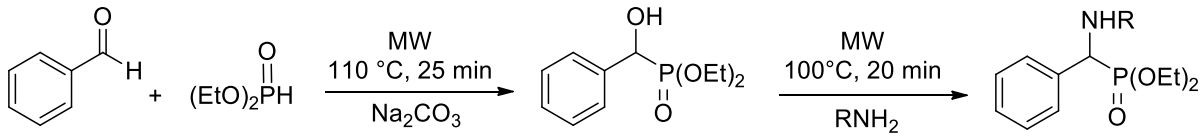
[1] Pothorszky, Sz.; Zámbó, D.; Deák, T.; Deák, A. Assembling Patchy Nanorods with Spheres: Limitations Imposed by Colloidal Interactions. *Nanoscale* **2016**, *8* (6), 3523–3529.

Munkám anyagi támogatása a kutatóhelyen folyó két Országos Tudományos Kutatási Alap projekten (OTKA-PD-105173 és K-112114), valamint egy EU FP7-es (N° 310250) projekten keresztül biztosított.

α-HIDROXIFOSZFONÁTOK ELŐÁLLÍTÁSA ÉS SZUBSZTITÚCIÓS REAKCIÓJA PRIMER AMINOKKAL

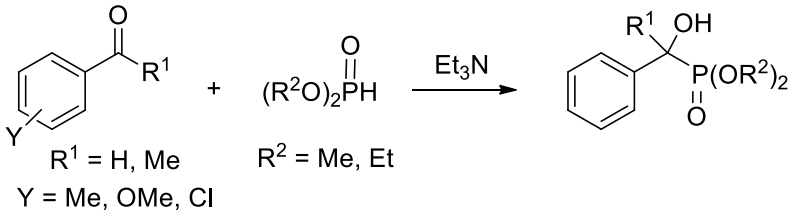
RÁDAI Zita
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
E-mail cím: radai.zita@mail.bme.hu

A hidroxifoszfonátok és aminofoszfonátok potenciális biológiai aktivitásuk miatt nagy érdeklődésre tartanak számot. Széleskörűen alkalmazzák őket a gyógyszeriparban többek között antibiotikumként, tumor-, valamint vírusellenes ágensként, herbicidként és enzim inhibitorként [1]. Kutatócsoportunkban már korábban foglalkoztak hasonló vegyületek előállításával. A hidroxifoszfonátokat az ún. Pudovik-reakcióval állították elő benzaldehid és dietil-foszfit reakciójában, bázis jelenlétében, mikrohullámú (MW) körülmények között [2]. A hidroxifoszfonátokat primer aminokkal reagáltatva a megfelelő aminofoszfonátokhoz jutottak, melyek képződését egy kedvező szomszédcsoport hatás segíti [3]. (*1. ábra*).

1. ábra

A reakciókat kiterjesztettük *para*-helyzetben Me-, OMe-, illetve Cl-csoporttal helyettesített aminofoszfonátok előállítására. Ebbe a munkába bekapcsolódva kilenc aminofoszfonátot állítottunk elő, melyek közül néhány már ismert az irodalomból, mások pedig új vegyületek.
Egy még érdekesebb vegyületcsaládot alkotnak az α-helyzetben Me-csoportot tartalmazó hidroxifoszfonátok, melyek acetofenon és dialkil-foszfit reakciójában nyerhetők. Az irodalomban számos, az elmúlt pár évben megjelent cikk található az előállításukról, különféle katalizátorok és bázisok – köztük trietil-amin – jelenlétében [4]. Kvantumkémiai számításaink alapján a „zsúfolt" hidroxifoszfonátok képződése energetikailag kevésbé kedvezményezett, azonban a trietil-amin katalizálja a reakciót.
Munkám során különböző hidroxifoszfonátok képződését vizsgáltuk benzaldehidet és származékait, illetve acetofenont dimetil- és dietil-foszittal reagáltatva trietil-amin jelenlétében (*2. ábra*).

2. ábra

Törekedtünk arra, hogy az irodalomban ismert eljárásoknál „zöldebb" módszert dolgozzunk ki. Vizsgáltuk a reakciókhoz szükséges trietil-amin mennyiségét, a különböző származékok

előállításához szükséges körülményeket, illetve az α-helyzetű Me-csoport hatását a reakció kimenetelére. Az így előállított hidroxifoszfonátokat MW körülmények között, primer aminokkal reagáltatva aminofoszfonátokká alakítjuk tovább.

Kulcsszavak: α-hidroxifoszfonátok, α-aminofoszfonátok, oldószermentes, foszfitok

[1] Liu, B.; Carpentier, J. F.; Sarazin, Y. *Chem. Eur. J.* **2012,** *18,* 13259
[2] Keglevich, G.; Tóth, V. R.; Drahos, L. *Heteroatom Chemistry,* **2011,** *22,* 15
[3] Kiss, N. Z.; Kaszás, A.; Drahos, L.; Mucsi, Z.; Keglevich, G. *Tetrahedron Letters,* **2012,** *53,* 207
[4] Chubei, W.; Jianwei, Z.; Xingbin, L.; Junlei, W.; Hongwu, H. *Phosphorus, Sulfur Silicon Relat. Elem.* **2013,** *188,* 1334

CISZTEIN TARTALMÚ PEPTIDEK ÓLOM(II)KOMPLEXEINEK POTENCIOMETRIÁS ÉS SPEKTROSZKÓPIÁS VIZSGÁLATA

SZUNYOG Györgyi
PhD hallgató
Debreceni Egyetem
E-mail cím: szunyog.gyorgyi@science.unideb.hu

A környezetünkbe kikerülő nehézfémionok (köztük az ólom) potenciális veszélyforrást jelentenek mind a növény-, mind az állatvilágban, és komoly fiziológiás elváltozásokat okozhatnak az emberi szervezetbe jutva. A fémionok kémiai tulajdonságaik alapján könnyen kötődhetnek olyan fehérjékhez, amelyek létfontosságú fémiont (cink, kalcium stb.) tartalmaznak, és így töltik be az adott biokémiai funkciót. Ha ezen fémionok helyére a lágyabb karakterű toxikus fémionok lépnek be, irreverzibilis kölcsönhatásokat alakíthatnak ki, megváltoztatva, illetve megakadályozva a fémiontartalmú fehérje működését. Ez hatással lehet a csontokra, a vesékre, kifejthet karcinogén hatást, és az agyba kerülve a neurodegeneratív betegségek kialakulásában közvetve szerepet játszhat.
A toxikus fémionok eltávolítására, megkötésére így alkalmasak lehetnek olyan – elsősorban kéndonoratomot tartalmazó – peptidek, amelyek szelektíven képesek kötni a fent említett fémiont.
Munkám során az volt a cél, hogy olyan peptideket állítsak elő, amelyek nagy stabilitással képesek kötni az ólom(II)iont. Az eddigi vizsgálatok egyértelműen mutatják, hogy a legjobb kötőhely a fémionok számára a cisztein oldalláncbeli tiolátcsoport, és a stabilitást befolyásolja a ciszteinek száma, helyzete és a terminális aminocsoport jelenléte.
Ennek vizsgálatára három – terminálisan védett – egy, illetve két ciszteint tartalmazó (Ac-SAAC-NH_2, Ac-CSC-NH_2, Ac-CSSC-NH_2) és két – nem védett – két ciszteint tartalmazó (CSSACS-NH_2, ACSSACS-NH_2) peptidet szintetizáltam és elvégeztem azok Pb(II)-komplexeinek oldategyensúlyi vizsgálatát.
Az Ac-CSC-NH_2 és Ac-SAAC-NH_2 esetében az ólom-nitrát hozzáadását követően azonnal csapadék válik ki az oldatból. Feltételezhetően a kén donoratom hídként viselkedve többmagvú komplexet képez. Az Ac-CSSC-NH_2 ligandum ólom(II)ionnal csak 1:1 összetételű komplexeket képez, így nem zárható ki a többmagvú komplexek jelenléte sem.
A nem védett peptidek esetén a terminális aminocsoport egy újabb koordinálódó csoport lehet. A két ligandumot több fémion-ligandum aránnyal vizsgálva megállapítottuk, hogy a Pb(II) elősegíti a tiolcsoportok deprotonálódását, nagystabilitású monokomplexek képződnek, biszkomplexeket viszont egyik ligandummal sem mutattunk ki. Mindkét esetben a ligandum háromfogú koordinációja valósul meg, mely akadályozza, hogy még egy peptid kapcsolódjon a fémionhoz. Míg a CSSACS-NH_2 esetében az aminocsoport mellett az N-terminális tiolát csoport koordinálódik a fémionhoz, majd azt követi a másik tiolát csoport koordinációja, addig az ACSSACS-NH_2 esetében a C terminálishoz közelebbi tiolát csoport és az amino csoport koordinációját követi a C terminálistól távolabbi S^- kötődése. A vizsgálataimat ^{1}H-NMR spektroszkópiával, és UV-spektroszkópiával is alátámasztottam.
Stabilitási állandóikat más fémionok adataival összevetve elmondható, hogy nagy stabilitású komplexek képződnek, a stabilitási állandók értékei a Cd(II)- és a Zn(II)-ionra vonatkozó értékek között helyezkednek el. Ugyanakkor ellentétben a másik két vizsgált fémionnal, ahol általában megjelentek biszkomplexek, az ólom(II)-nél csak monokomplexeket figyelhettünk meg minden esetben.
Ezekből a mérési adatokból arra jutottunk, hogy a cisztein tartalmú ligandum ólom(II)ionhoz való koordinációja kedvező, így a több ciszteint tartalmazó peptidek alkalmasak lehetnek az ólom(II) stabilis, szelektív megkötésére.

Kulcsszavak: peptid, cisztein, ólom, koordináció, spektroszkópia

VÍRUSSZÁMLÁLÓK FEJLESZTÉSE

TEREJÁNSZKY Péter, MAKRA István, GYURCSÁNYI E. Róbert
PhD jelölt
MTA-BME „Lendület” Kémiai Nanoérzékelők Kutatócsoport
E-mail cím: terejanszky.peter@mail.bme.hu

Az utóbbi évek világméretű járványai ismételten felhívták a figyelmet a vírusok gyors érzékeny, szelektív meghatározására alkalmas eljárások, érzékelők fontosságára. Járvány sújtotta területeken a fertőzések gyors azonosítása és elkülönítése kulcsfontosságú, ugyanakkor a vizsgálatok fals negatív eredményei végzetesek lehetnek. A legtöbb módszer a genetikai állomány kimutatásán alapul valamilyen nukleinsav amplifikációs eljárás alkalmazásával, vagy a vírus fertőzés kimutatásán sejttenyészetekben. Ezek közül egyik sem igazán alkalmas akár helyszínen történő gyors mérésekre. A megoldást szelektív felismerő ágenst tartalmazó, közvetlenül a vírust detektáló bioszenzorok jelenthetik. Kutatócsoportunk olyan költséghatékony vírus meghatározási módszerek kidolgozására törekedik, amely a vírus nanorészecske karakterének kihasználásán alapul. Az általunk fejlesztett szenzor a Coulter-elven működik, de a sejtszámlálókban alkalmazott mikrométeres pórusok helyett a vírusok és egyéb nanorészecskék méretével összemérhető pórusok alkalmazásával. A módszer lényege hogy két, egymástól egyetlen pórust tartalmazó membránnal elválasztott oldatcellába elektródok merülnek; az elektródokra feszültséget kapcsolva a detektálható áram nagyságát a cellákba töltött elektrolitok vezetőképessége és a pórus geometriája határozza meg. A póruson keresztül haladó részecskék a méretüknek megfelelő térfogatú elektrolitot szorítanak ki a pórusból, így az érzékelő zónában az ellenállás megnő, a mért áram lecsökken. Az áramcsökkenések amplitúdója a részecskék méretétől, száma a részecskék koncentrációjától függ. A megfelelő méretű érzékelő zónát kvarc nanopipetta húzásával hozzuk létre. Ezzel a módszerrel gyorsan, széles mérettartományban és költséghatékonyan hozhatunk létre a meghatározni kívánt minta méréséhez alkalmas nanopórust. Ebben a mérettartományban azonban a felületi jelenségek és molekuláris kölcsönhatások jelentősége hatványozódik, így már nem csak a hidrodinamikai áramlás lehet transzport meghatározó tényező, mint a sejtszámlálók esetében és gyakoribbak a nem specifikus adszorpció által okozott problémák. Az összetett és bonyolult transzport folyamatok, illetve a nanopórus kónikus alakja miatt a nanopórusokon alapuló számlálók esetében nehéz kvantitatív módon meghatározni a vizsgált nanorészecskék koncentrációját és méreteloszlását méret és koncentráció standardek nélkül. A vírusok esetében ráadásul koncentráció sztenderdek általában nem állnak rendelkezésre. Ennek a problémának a megoldására kidolgoztunk egy részecske sztenderdek nélküli eljárást, amellyel lehetségessé vált a szintetikus és biológiai eredetű nanorészecskék méretének és koncentrációjának kvantitatív meghatározása. A módszer a különböző képalkotó eljárásokhoz (pl: SEM, TEM) hasonló felbontó képességgel, de oldatfázisban képes akár rendkívül polidiszperz és egymástól csak kevéssé eltérő méretű részecskesokaságok azonosítására. A módszert sikeresen alkalmaztuk poliovírus és rotavírus méretének és koncentrációjának meghatározására.

Kulcsszavak: érzékelés, nanopipetta, vírus, méreteloszlás, koncentráció

ETIL-ACETÁT – VÍZ ELEGY ELVÁLASZTÁSÁNAK VIZSGÁLATA

ANDRÉ Anita, TÓTH András József, PORÁCZKI Anna, KOZÁK Marianna, HAÁZ Enikő, ANGYALNÉ KOCZKA Katalin, MIZSEY Péter
MSc hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Tanszék
E.mail cím: -

A pervaporációs membrán szeparáció ipari alkalmazása egyre inkább terjed az utóbbi évtizedekben, köszönhetően a hagyományos elválasztási technikákhoz (desztilláció, abszorpció, stb.) mérten kisebb energiafelhasználásának, magas szelektivitás biztosítása mellett. A folyadékelegyek elválasztásán belül egyik legfőbb alkalmazási területe a különböző azeotropot képező vizes oldószerelegyek vízmentesítése. Az elválasztás extra komponens hozzáadása nélkül elvégezhető, a kinyert oldószer és víz újrahasznosítható, így elmondható hogy a pervaporáció környezetkímélő eljárás.
Az elválasztási folyamatok tervezéséhez és optimalizálásához elengedhetetlen eszköz a megfelelő számítógépes modellezés, melyhez a folyamatokat minél jobban leíró modellekre van szükség.
Munkánk során egy elterjedt, széles körben alkalmazott szerves oldószer, az etil-acetát vizes modelloldatokból való kinyerhetőségét vizsgáltuk pervaporációval, három különböző hőmérsékleten, három különböző kiindulási koncentráció és azonos térfogatáram mellett, kereskedelmi forgalomban kapható PERVAP 4060 típusú organofil membrán alkalmazásával.
A kísérleteket a pervaporációt jellemző mutatók meghatározásával elemeztük: teljes és a parciális fluxusok, szelektivitás, szeparációs faktor, permeance, pervaporációs szeparációs index.
A teljes fluxus értékek 2,5-18,84 kg/m^{2}h tartományban változtak és a hőfok emelésével, illetve a betáplálási összetétel növelésével, exponenciális jelleggel nőttek. A parciális fluxusok a hőmérséklet és a betáplálási koncentráció emelkedésével növekedtek és a szerves anyag fluxusai a két nagyobb kiindulási koncentráció esetén jobbak voltak a víz értékeinél.
A szelektivitási értékek egyértelműen mutatják, hogy a membrán az etil-acetát számára jobban átjárható, de a hőmérséklet emelkedésével csökkenő tendenciát mutatnak.
A kapott eredmények alapján nem vonható le egyértelmű következtetés a hőmérséklet illetve a kiindulási összetétel szeparációs faktorra gyakorolt hatását illetően.
Az etil-acetát- és víz-permeance-ok között egy-két nagyságrend különbség van, hőmérséklet-függés nem figyelhető meg.
A pervaporációs szeparációs index függ a kiindulási elegy összetételtől és a pervaporáció hőmérséklettől, és megmutatja, hogy az optimális üzemeltetési hőfok az általam vizsgált tartományban a legnagyobb hőfok, a 70 ^{0} C
A mérési eredmények alapján paramétereket illesztettünk a pervaporáció folyamatát leíró Rautenbach-modellhez és vizsgáltuk a modell illeszkedését a mért parciális fluxusokhoz, mindhárom hőmérsékleten. Megállapítottuk, hogy az illesztett paraméterekkel a folyamatot a modell jól leírja, a mért és számított értékek közötti eltérés kicsi.

Kulcsszavak: organofil pervaporáció, membrán műveletek, paraméter illesztés, modell fejlesztés

[1] A. J. Toth, F. Gergely, P. Mizsey: Physicochemical treatment of pharmaceutical wastewater: distillation and membrane processes, Per. Pol. Chem. Eng., 2011, 55/2, pp. 59–67.

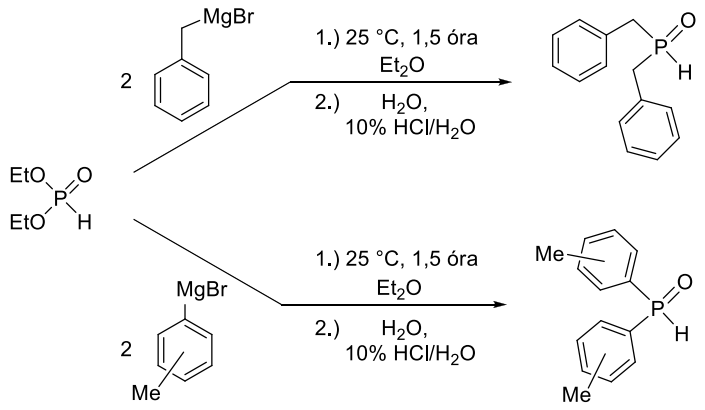
[2] Mizsey P., Tóth A. J.: Ipari ökológiai elvek alkalmazása technológiai hulladékvizek fiziko-kémiai módszerekkel történő kezelésénél, Ipari Ökológia, 2012, 1/1, pp. 101–125.
[3] A. J. Toth: Liquid Waste Treatment with Physicochemical Tools for Environmental Protection, PhD Dolgozat, BME, Budapest, 2015.
[4] A. J. Toth, P. Mizsey: Methanol removal from aqueous mixture with organophilic pervaporation: Experiments and modelling, Chem. Eng. Res. Des., 2015, 98/6, pp. 123–135.
[5] A. J. Toth, A. Andre, E. Haaz, P. Mizsey: New horizon for the membrane separation: Combination of organophilic and hydrophilic pervaporations, Sep. Purif. Technol., 2015, 156/2, pp. 432–443.

Köszönjük az OTKA 112699-es pályázat támogatását.

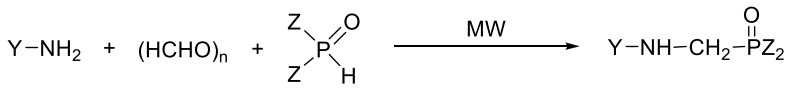
α–AMINOFOSZFIN-OXIDOK SZINTÉZISE ÉS HASZNOSÍTHATÓSÁGUK VIZSGÁLATA

TRIPOLSZKY Anna, BÁLINT Erika
MSc hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék
E-mail cím: anna.tripolszky@gmail.com

Napjainkban az α-aminofoszfin-oxidok kutatási területe egyre inkább előtérbe kerül, hiszen az α-aminofoszfonátok stukturális analogonjaiként potenciálisan bioaktivitással rendelkezhetnek, emellett bizonyos származékaik P(III)-ligandumként is felhasználhatók.[1-4] Előállításuk leghatékonyabb módja a Kabachnik–Fields-, vagy más néven foszfa-Mannich reakció, mely egy primer vagy szekunder amin, egy oxovegyület és egy szekunder foszfin-oxid kondenzációján alapul.
Kutatómunkánk során, első lépésként, különböző szekunder foszfin-oxidokat (dibenzil-, di(*p*-tolil)- és di(*o*-tolil)foszfin-oxid) szintetizáltunk dietil-foszfit két ekvivalens Grignard-reagenssel megvalósított reakciójával.

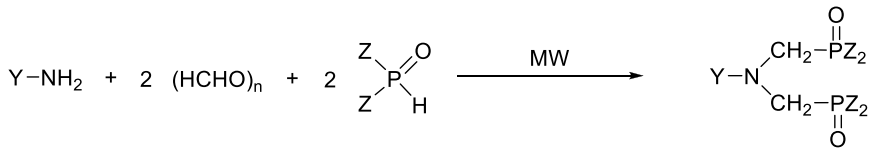

Ezt követően a vegyületeket egyszeres és kétszeres Kabachnik–Fields-reakciókban hasznosítottuk. A háromkomponensű kondenzációkat, a zöldkémia alapelveit szem előtt tartva, minden esetben katalizátor felhasználása nélkül és mikrohullámú (MW) körülmények között valósítottuk meg.
Az egyszeres foszfa-Mannich reakciók során a primer aminokat (*n*-propil-, *n*-butil-, ciklohexil-, benzil- és 4-metoxibenzil-amint, valamint anilint és 4-metoxi-anilint) egy ekvivalens paraformaldehiddel és egy ekvivalens P-reagenssel (dibenzil-, di(*p*-tolil)- és di(*o*-tolil)foszfin-oxiddal) kondenzáltattuk.

Y = ^{n}Pr, ^{n}Bu, ^{c}Hex, Bn, 4-MeOBn, Ph, 4-MeOPh
Z = Bn, 4-MeC_6H_4

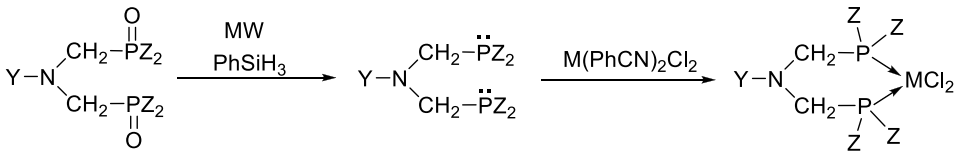
A „kétszeres reakciók” során a különböző aminokat kétszeres feleslegben vett paraformaldehiddel és szekunder foszfin-oxiddal reagáltattuk.

Y = ^{n}Pr, ^{n}Bu, ^{c}Hex, Bn, 4-MeOBn, Ph, 4-MeOPh

Z = Bn, 4-MeC_6H_4, 2-MeC_6H_4

Munkánk során célul tűztük ki a kétszeres Kabachnik–Fields-reakciók során előállított termékek P-ligandumként történő felhasználhatóságának vizsgálatát. A bisz(foszfinoilmetil)-aminokból kétszeres deoxigénezést követően platina- és palládium-komplexeket képeztünk.

Y = ^{n}Bu, ^{c}Hex, Bn

Z = Bn, 4-MeC_6H_4

M = Pt, Pd

A gyűrűs komplexek térszerkezetét kvantumkémiai számításokkal és röntgendiffrakciós vizsgálatokkal támasztottuk alá. A platina-komplexek katalitikus aktivitását sztirol hidroformilezési reakciójában teszteltük.[5]

Kulcsszavak: α-aminofoszfin-oxid, Kabachnik–Fields-reakció, MW, P-ligand, átmenetifém komplex

[1] S. Hanessian, Y.L. Bennani; *Synthesis* **1995** 1272-74.
[2] R. Gancarz, J.S. Wieczorek; *Synthesis* **1977** 625-28.
[3] V.P. Kukhar, H.R. Hudson (Eds.), Aminophosphonic and Aminophosphinic acids: Chemistry and Biological Activity, Wiley, Chichester, **2000**.
[4] R. Jana, T. P. Pathak, S. M. Sigman; *Chemical Reviews* **2011** (111) 1417-92.
[5] E. Bálint, A. Tripolszky, E. Jablonkai, K. Karaghiosoff, M. Czugler, Z. Mucsi, L. Kollár, P. Pongrác, Gy. Keglevich; *J. Organomet. Chem.* **2016** (801) 111-21.

Köszönetnyilvánítás: OTKAPD111895

KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A TÁNC SAJÁTOS KOMMUNIKÁCIÓJA

BÁNKÚTI Ágnes
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: bankutiagnes@gmail.com

Relevancia

A téma felvetése több éves tánctanári tapasztalatomból fakad, melynek során felfigyeltem arra a jelenségre, hogy az egyének viselkedése megváltozik, amikor a mindennapi életből belépnek a tánc világába. Ennek a folyamatnak a részletei érdekelnek.

A témáról olvasva kiderült számomra, hogy hazai vizsgálat nem igazán született, és külföldön is csak nagyon kevés kutatás készült.

A vizsgálat témája

Kutatásomban a tánc közbeni nonverbális kommunikációt szeretném vizsgálni. Ezen belül a következőket tervezem kutatni:

1. Milyen tényezők befolyásolják a tánc sajátos és meghatározott nonverbális kommunikációjának jeleit? (pl. az egyén aktuális érzelmi-hangulati állapota, vagy épp a partnerhez való viszonya, stb.)
2. Annak feltérképezése, hogy milyen nonverbális jeleket használunk tánc közben.
3. Mennyire fogadjuk el az érintéseket, a gesztusokat, mennyire értjük meg vagy éppen értjük félre azokat? A félreértések miből adódhatnak?

Hipotézisek

Az eredeti hipotézisek, ahogy az eredeti témák is, túl széles skálán futottak, nem tűntek vizsgálhatónak. Az eredeti hipotézisekből a következőket mindenképpen érdemesnek tartom azonban megőrizni valamilyen formában:

- Feltételezem, hogy a tánc közben tudatosan és nem tudatosan nonverbális üzeneteket küldünk és fogadunk, és ezek befolyásolják a táncbeli teljesítményünket, hangulatunkat.
- Feltételezem azt is, hogy az általam tanított társastánc nagy hatással van az interperszonális kommunikációra. Alkalmas az emberek társadalmi interakciójának, viselkedésbeli szokásainak megváltoztatására, nonverbális és verbális kommunikációjának fejlesztésére.

Kutatásmódszertani felvetések

Kutatásom elsődleges célja új ismeretek szerzése jelenségek alapvető lényegéről és a megfigyelhető tényekről. Kvalitatív kutatás lesz, leíró jellegű.

Az információ gyűjtés tervezett módszerei a terepkutatás, a kérdőíves vizsgálat, és a fókusz csoport.

A terepmunkát azért tartom hasznosnak, mert nemcsak adatokhoz lehet jutni általa, hanem az adatgyűjtés során meg lehet fogalmazni újabb hipotéziseket, elméleteket is. Ráadásul segít átfogó képet kapni a vizsgált jelenséggel kapcsolatban.

További kutatási lehetőségek

További izgalmas témát jelenthetnek majd a csoportokra és a szerepekre vonatkozó kérdésfelvetések. Ilyen lehet például annak a vizsgálata, hogy az egyes emberek által hozott eltérő élethelyzetek, társadalmi szerepkörök miként befolyásolják az interperszonális kommunikációt a táncosok között.

Kulcsszavak: nonverbális kommunikáció, interperszonális kommunikáció, tánc

HAZATÉRŐ IDEGEN (A TERÜLET-VISSZACSATOLÁSOK SZIMBOLIKÁJA MINT A RE-KOLONIALIZÁCIÓ GESZTUSA AZ 1938-1941 KÖZÖTTI MAGYAR FILMHÍRADÓKBAN)

BARKÓCZI Janka
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: barjanka@gmail.com

A magyar filmhíradó a két világháború között a tömegkommunikáció fontos eszközének számított, mellyel hatékonyan és professzionálisan lehetett a társadalmi kommunikációt tematizálni, emellett pedig erős szimbólumképző funkcióval bírt. A filmhíradók jelentősége különösen felértékelődött azokban a történelmi pillanatokban, amikor a szimbólumok megerősítésére és pozicionálására komoly társadalmi igény jelentkezett. A két világháború közötti terület-visszacsatolások idején a hódítás/visszahódítás gesztusának ábrázolása, a velünk, illetve mellettünk élő idegen vizuális reprezentációja különös jelentőséget kapott, melyet egyfajta „re-kolonializációs" folyamatként is leírhatunk. Előadásom a kérdéses időszakban keletkezett filmhíradók vizuális és tartalmi elemeit vizsgálja, hogy az elemzés segítségével közelebb kerüljünk egy nem gyarmatosító hatalom speciális visszagyarmatosító tendenciáinak és a korabeli kommunikáció szimbolikus működésének alaposabb megértéséhez. Az elemzés különös hangsúlyt helyez a vizuális retorika technikáira, a valóságos események és a filmhíradókban megjelenő eseménysorok összevetésére, az egyes szereplők és etnikumok ábrázolására. Tézisem szerint a korabeli filmhíradók elsősorban a jelképes területfoglalás megújuló rítusaiként működtek, és csak másodsorban funkcionáltak aktuális információkat továbbító, tájékoztató médiumként. A kutatás során forrásként a Magyar Világhíradók 1938 és 1941 között megjelent kiadásait használom, az elméleti keretet a posztkoloniális filmelmélet szövegei és fogalmi struktúrája, valamint a rituális kultúraelmélet és James W. Carey művei adják.

Kulcsszavak: idegen, kolonializáció, posztkoloniális filmelmélet, filmhíradó, magyar film, propaganda, rituális kultúrakutatás

FENNTARTHATÓ ADATOK ÉS ADATVÉDELEM

BENKŐ Lívia
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola, PhD hallgató
E-mail cím: benkolivia@gmail.com

Az adatalapú analitika, a Big data alkalmazása számos kutatási területet mozdít előrébb. A tudatos adatfelhasználás társadalmi ökológiára gyakorolt hatását mutatja az ENSZ kezdeményezése: Ban Ki Mun nemzetközi tudósokból álló grémiumot kért fel, hogy a Big data-nak a fenntartható fejlődésre gyakorolt hatását vizsgálják. Barack Obama 2014-ben az amerikai kongresszust bízta meg, hogy 90 nap alatt készítsenek tanulmányt a Big data hatásáról az amerikai társadalomra, közszolgálatra, oktatásra. Az adathalmazok elemzése a civil szektorban is megjelent: a Pittsburgh Health Data Alliance, a SocialCops mind azért használják a fogyasztóktól származó adatokat, hogy a társadalom egészét érintő problémákat oldjanak meg.
Kérdés azonban, hogy a vállalati szektor a fogyasztóktól származó adatokkal mit kezd az üzleti felhasználáson kívül? Vannak-e olyan cégek, melyek központi CSR stratégiájukba beépítik az adatok társadalmi célú felhasználását? Vállalják-e, hogy fogyasztóik, munkatársaik felé programokat szerveznek az adattudatosság kialakítására, így biztonságban, de tudatosan vegyenek részt a digitális technológia forradalmában? Felkészítenek-e minden szereplőt a privát szféra és a nyilvánosság határainak elválasztására, a személyes adatok védelmére?
Előadásom célja, hogy bemutassam a hazai és nemzetközi cégek körében végzett felmérésemet arról, hogy a Big data robbanásszerű növekedésével a digitalizáció korában a piac fordít-e figyelmet arra, hogy szolgáltatásainak fenntarthatóságát, érintetti körének edukációját kiterjessze.
A felmérés azt vizsgálja, hogy a nagyvállalatok társadalmi felelősségvállalási jelentésükben foglalkoznak-e azzal, hogy a reklámtevékenységük során beérkezett adatokból ne csak üzleti hasznuk legyen, hanem visszaforgassák társadalmi programokba. A kutatás arra is kitér majd, hogy a márkatulajdonosok a fogyasztók felé kampányokat, a munkatársak felé pedig belső képzést indítanak-e adatvédelemi témában. Az adatfelvétel során az FMCG, a telekommunikáció és a pénzügyi szektor legfontosabb szereplőit világítom át.

*Kulcsszavak***:** adatvédelem, információs társadalom, társadalmi felelősségvállalás, digitalizáció, fenntarthatóság

RÚZSA MAGDI MEGJELENÍTÉSE A MAGYAR NŐI MAGAZINOKBAN

BRUSZEL DÓRA
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Irodalomtudományok Doktori Iskola, Magyar és Összehasonlító Irodalom
E-mail cím: bruszeldora@gmail.com

A különféle sztárterületeket figyelve az énekes sztárok vizsgálata rendelkezik a legtekintélyesebb nemzetközi kutatási eredményekkel, ami részben magyarázható azzal, hogy ez az a csoport, amelyik a legnagyobb rajongói tömeget tudja elérni, és azokban a legkülönfélébb érzelmi reakciókat képes kiváltani a zene, a dalszövegek és a felépített imázs által. Kutatásomban Rúzsa Magdinak, a TV2 Megasztár című tehetségkutató műsor harmadik szériájának győztesének a magyar női magazinokban történő megjelenítésén keresztül próbálom bemutatni ezt a legszélesebb közeget megszólító sztárcsoportot. Mi jellemzi az énekes sztárok megjelenítését? Miként változnak a médiaszövegek Rúzsa Magdolna megjelenítésében akkor, amikor még a tehetségkutató műsor versenyzőjeként volt jelen a médiában és azt követően, hogy megnyerte azt? Milyen szerepekben jelent meg? Hogyan épít fel köré a média olyan narratívát, amelynek köszönhetően eladható termékké vált az énekesnő?
Forrásként magyar és nemzetközi szakirodalmat, illetve a *Nők Lapja*, a *Meglepetés* és a *Kiskegyed* című magazinok cikkeit használtam fel. Ezekből kigyűjtöttem az összes olyan írást, amely Rúzsa Magdiról jelent meg a kezdeti lapszámoktól (A *Nők Lapja* magazin esetében terjedelmi korlátok miatt 1990-től) 2012-ig. Ez összesen 43 írást jelent. Kódlap segítségével szerkesztési (*cím, alcím, megjelenési idő, oldalszám, terjedelem, környezet, rovatcím, átvett vagy saját anyag*) és tartalmi szempontokat (*miről szól, műfaja, szereplők, szereplők közötti viszony, szereplők által végzett tevékenység, a szereplőre vonatkozó értelmezők*), valamint a fotókat figyelembe véve (*fotók száma, mérete, helyzete, keretezése, színe, előtere, háttere, fotón megjelenő tárgyak, szereplők, kamerához való viszony, képaláírás, kép és képaláírás viszonya*) dolgozom fel és értelmezem a cikkeket. Kutatásom egy eleme lehet annak a folyamatnak, amely egyrészt azt vizsgálja, hogyan történik a sztárok megkonstruálása, másrészt azt, hogy egy olyan piacon, ahol napról napra újabb énekes sztárok jelennek meg, és ahol tulajdonképpen a piac túltelítettségéről beszélhetünk, mitől maradhat valaki tartós jelenség és ehhez hogyan járul hozzá az adott médium, a nőknek szánt magazin?
A kutatás során kirajzolódott, hogy az énekes sztárok megjelenítésénél gyakoriak a hosszabb műfajú anyagok, amelyekben a sztár magánélete kerül a középpontba, és így orientációs ponttá válik. A zenész sztárok megjelenítésénél a holdudvar-hatásnak köszönhetően a tehetség okozta pozitív hatás kivetül egyéb tulajdonságaikra is. A magazinokban megjelenő fotók nem a sztár funkcionális tevékenységére utalnak. A vizsgálat során kibontakozott az is, hogy a sztárok megjelenítésének elemzésénél elengedhetetlen azok társadalomtörténeti keretbe helyezése is: Rúzsa Magdolna a Megasztár befejeztét követően többek között új típusú, a végzet asszonya szerepben is feltűnt. Ez arra mutathat rá, hogy egyes esetekben többféle történet (a népmesei hős, a karriert építő nő) keveredhet, s azt látjuk, hogy Ruzsa Magdi a self made woman egyik érdekes hazai képviselője lett.

Kulcsszavak: rajongás, tehetségkutatók, funkcionális tevékenység, médianarratíva, pletyka

A REKLÁMKÉP MINT KOMPLEX KÉPI REPREZENTÁCIÓ

CSEH Sylvia
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: -

A 21. századot, a mediatizált fogyasztói kultúrát meghatározó vizuális reprezentációk egyik legjellegzetesebb formája a reklámkép. A komplex szimbolika, a statikus vagy mozgóképeken alkalmazott társadalmi és vizuális kódok olyan absztrakt struktúrát alkotnak, amelyek interpretációja a szemiotika, a kommunikációtudomány egyik legaktuálisabb kérdése.
A posztmodern elméletek mutattak rá a vizualitás növekvő jelentőségére, különösen a 20. század végén megjelenő újmédia-technológiák hatására. Rose – Harvey nyomán[59] − a következőképpen fogalmazza meg a kérdést: a kortárs kultúra az információk mobilitását az idő és a tér sűrítésével szervezi meg. W. J. T. Mitchell álláspontja[60] hasonló: a vizuális behatások többsége ugyanolyan gyorsan tűnik el, mint ahogy megjelenik, és a megtapasztalásukhoz „felhasznált" idő csak átmeneti, pillanatnyi tapasztalatot jelent. A fotográfia megjelenésével, de különösen a digitális kultúrában a szemlélő aspektusa megváltozik, és − a Barthes-i *punctum* koncepció szerint − a nézőben azonnali hatást vált ki, amely a valóság, a közvetlen társadalmi környezet értelmezésére is kihat, például a mindennapokat meghatározó social media vagy a **reklámok** képei esetében.

[59] David Harvey a *The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change* című, 1990-ben megjelent munkájában fogalmazta meg a globalizáció technológiai jellemzőit és azok társadalmi hatásait. Idézi Gillian Rose In: *Visual Methodologies. An Introduction to the Interpretation of Visual Materials.* London: SAGE Publications, 2001.
[60] *What do pictures want?* Interview with W. J. T. Mitchell, 2006. Online. http://www.visual-studies.com/interviews/mitchell.html [ ]

HOGYAN KOMMUNIKÁLNAK A STARTUPPEREK? - A STARTUPOK BELSŐ KOMMUNIKÁCIÓS STRUKTÚRÁJA

CSORBA Zsuzsanna
Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: csorbazsuzsanna3@gmail.com

Milyen szervezeti struktúra szerint épülnek fel a startupok? Milyen arányban jelennek meg a formális és informális viszonyok? Miként lehet felrajzolni egy fiatal induló vállalkozás belső kapcsolatrendszerét? Miként kommunikálnak egy szervezeten belül a startupperek?
A startupok olyan fiatal, induló vállalkozások, melyek bizonytalan környezetben, nagy növekedési potenciállal vezetnek be és szilárdítanak meg a piacon egy innovatív szolgáltatást vagy terméket, amivel a nemzetközi piacot is szeretnék meghódítani. Közgazdaságtanilag a startupok a kis-és középvállalkozások kategóriájába tartoznak, annak egy speciális fajtájaként értelmezhetők. Jellegzetességük, hogy ugyan temérdek írás születik ebben a témában itthon és külföldön is, mégis tudományos megközelítésben kevéssé tárgyalt.
A hálózati szemlélet három szinten jelenik meg a startup világban: egyéni, szervezeti és társadalmi szinten. Az egyén szintjén a hálózatosodás a gondolkodásmódban jelenik meg, szervezeti szinten a munkaformában és a közösségek kialakulásában érhető tetten, társadalmi szinten pedig a startupok által létrehozott innovációkban nyilvánul meg. A második aspektus, vagyis a szervezeten belüli szint kerül jelen tanulmány fókuszába.
Vajon milyen elemekben tér egy startup egy klasszikus KKV-től a belső kommunikáció szempontjából? A szervezeti kommunikációjuk megvizsgálásával igyekszem feltárni kommunikációs struktúrájukat, a formális és informális viszonyok arányát, egyedi jellemzőiket és a nyelvhasználatot. Konkrét példákon át rajzolódik ki egy kép, mely remélhetőleg hozzájárul ahhoz, hogy jobban megértsük ezeknek az innovatív szervezeteknek a működését.

Kulcsszavak: startup, szervezeti kommunikáció, szervezeti kultúra

A SZEMIOTIKAI TEXTOLÓGIA KOMMUNIKÁCIÓELMÉLETI LEHETŐSÉGEIRŐL

GION Zsófia
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: zsofi.gion@gmail.com

A szemiotikai textológia Petőfi S. János szövegtani koncepciója. A petőfiánus megközelítés a szövegelemzést három fázisban hajtja végre: nominális és predikatív (ko)referenciális organizáció, vertikális kompozíciós organizáció és horizontális kompozíciós organizáció által. Ez a szemiotikai megközelítés azonban kommunikációelméleti szempontból problémás. Petőfi S. János matematikus nyelvészként a szövegtani elméleti keretben a kommunikáció matematikai, tranzaktív modelljét alkalmazza. Ez a modell azonban immár elavult, valamint nem fedi le a társadalmi kommunikáció jelenségkörét. Így célszerű a participációs elmélet (PTC) alapján megközelíteni, újraértelmezni a szövegtani modellt – ezáltal nem csak Petőfi elmélete kerül aktualizálásra, hanem az interpretációs folyamatról is tágabb tudással rendelkezhetünk kommunikációtudományi szempontból.
Hogyan lehet beemelni a társadalmi kommunikáció diszciplínájába a szemiotikai textológiát? Kutatói tevékenységem azt a kérdéskört vizsgálja, hogy a nyelvészeti-matematikai megközelítésből dolgozó szemiotikai textológia miként illeszthető kommunikációelméleti keretbe. Ezen kapcsolat feltérképezésének első lépéseként a szemiotikai textológia nyelvét érdemes azonos nyelvre „fordítani”, mint amivel a PTC dolgozik. A PTC logikai megközelítése alapján a szövegértelmezés különböző organizációformáinak leírására az extenzionális, majd az intenzionális logika eszköztárát alkalmazom.
Jelen előadás ezen kutatói munka egy fázisát mutatja be. A kutatás során a vertikális kompozíciós organizáció leírása a petőfiánus interpretációhoz képest számos ponton módosításra került. Mind fogalmi, mind tartalmi szempontból olyan konkretizálási, valamint egyszerűsítési folyamat ment – és megy – végbe, amely lehetővé teszi a későbbiekben az organizációforma kommunikációelméleti megfeleltetését. Ennek érdekében a szöveg mélyszerkezetének feltárása az egyes szegmentumokat, mondatértékű elemeket összekapcsoló funktorok extenzionális logikai megfelelőivel történik.
A kutatás következő lépése a nominális és predikatív elemek ágenshez való viszonyának feltárása lesz, amely intenzionális logikai felkészültséget követel meg az ágens és attitűdjei szövegalkotó erejének leírása érdekében. Hipotézisem, hogy a petőfiánus jelentéskutatási megközelítés a PTC kommunikációelméleti kritériumainak megfelelően átírható.
Jelen előadás egy konkrét példán bemutatva tömören felvázolja a vertikális kompozíciós organizáció - a petőfiánus megközelítéshez képest – módosított interpretációját, valamint annak szövegértelmezési jelentőségét.

Kulcsszavak: szemiotikai textológia, jelentéskutatás, PTC, extenzionális és intenzionális logika, funktor

A VIZUÁLIS MEGJELENÉS MŰVÉSZI LEHETŐSÉGEI A KLÍMAVÉDELEM KOMMUNIKÁCIÓJÁBAN

GOSZTOM András, PROF. DR. –ING. HABIL. PALOCZ-ANDRESEN Mihály
PhD hallgató, tudományos munkatárs
Nyugat-magyarországi Egyetem, Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola
E-mail cím: andras.gosztom@skk.nyme.hu

A 20. század végi kommunikációs technikák rohamos fejlődésével jelentősen megnőtt a képek szerepe nemcsak a társadalmi kapcsolattartás területén, de a tudományos kommunikációs folyamatokban is. Mivel a kommunikációs technikák egyre nagyobb mértékben építenek a képek erejére, nyilvánvaló, hogy ez az ábrázolásmód a tudományos kommunikációban, így a klímavédelem vizuális megjelenésében is új feladatokat kell, hogy ellásson. A tanulmány célja, hogy bemutassa, miként lehetséges a bonyolult planetáris folyamatokat a művészet eszközeivel közérthetően ábrázolni.
A hétköznapi gondolkodásban a tudomány nyelve leginkább szöveges leírásokra korlátozódik, bár olyan ágakban mint a botanika, az orvostudomány vagy a fizika területén önmagában véve is jelentős művészi kvalitású ábrázolások készültek az évszázadok alatt. A tudomány és művészet ábrázolásmódjának összevetéséhez empirikus kutatást kellett végezni, valamint rendszerezni azt a kommunikációs eszközkészletet, amelyekkel a tanulmányban vizsgált tudományágak éltek és élnek. A tudományos megismerés a világot egyre kisebb és specializáltabb területekre osztja, melyről egzakt, tömör, de gyakran száraz és nehezen befogadható eredményeket közöl. A művészi ábrázolás az elvonatkoztatás és az érzelmi érintettség eszközével élve – felhasználva a tudományos eredményeket – mutat túl az ábrázolt látványon és a képes annak lényegi ábrázolására.
A kutatás fókuszába állított klímavédelem népszerűsítéséhez tehát elengedhetetlen a művészi kifejezésmód, mely a képek, illusztrációk segítségével láttatja a folyamatokat. Ezek a szerteágazó vizuális lehetőségek fontos szerepet kaphatnak a klímamodellezésben, a klímafolyamatok megismertetésében, értelmezésében. A képi információ, a szöveg és az adat összeolvadásából létrejött vizuális nyelv, az infografika, infoplakát és annak eszköztára alkalmas arra, hogy a szövegesen bonyolultan leírható jelenségeket is ábrázolja. A kutatásban vizsgált szöveges-képi rendszerek egymásra hatásából a széles közönség számára is befogadhatóbb, látványos és adatgazdag világ bontható ki.
Ahogyan a klímáról alkotott tudományos világkép, úgy a művészi látásmód is folyamatosan változik, különböző hangsúllyal mindkettő jelen van a mindennapi életben és mindkettő vélemény- és viselkedésformáló hatású. A kutatás eredménye azt az igényt fogalmazza meg, hogy korszerű képi nyelv kialakítására van szükség a komplex klímavédelmi folyamatok vizsgálatához és bemutatásához. A vizuális nyelvet segítségül hívva az alkalmazott művészi eszköztár így a tudományos eredményekre támaszkodva pozitívan alakíthatja ki a felnövekvő generációk környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdjét.

Kulcsszavak: infografika, infoplakát, klíma, tudományos kommunikáció, grafika

A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS, MINT TÖRTÉNELMI TRAUMA A POLITIKAI SAJTÓBAN, 1920.

ILG Barbara
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: ilgbarbi@gmail.com

A trianoni békekötést és következményeit a magyar nemzet egyik legnagyobb tragédiájának tartják, csakúgy a téma tudományos kutatói, mint a mindennapi emberek. A valódi sokkhatás- azon túl, hogy Magyarország elveszítette területének és nemzeti vagyonának egyharmadát - az elcsatolt területeken élő több mint hárommillió magyart és családjukat érte. Családok, közösségek tagjait szakították el egymástól, és sokan elkeseredettségükben az anyaországba menekültek.
Így tehát a totális háború okozta emberi és anyagi veszteségek mellett, sokakat a békeszerződés következményei személyesen is érintettek és ezek az egyéni tragédiák együttes élménnyé összefonódva a kollektív trauma részévé váltak. (Erős, 2007)
Az ilyenfajta traumákat tehát, amelyek nem csupán következményeikben, hanem eredetükben is társadalmiak, és következményeik újabb pszicho-szociális traumákat indukálnak, kollektív traumáknak nevezzük. A történelmi traumák olyan kollektív traumák, amelyek csoportkonfliktusok következményei, ahol az elkövető és az áldozati csoportok jól beazonosíthatók. A traumatikus hatás annak köszönhető, hogy az embernek a világba és embertársaiba vetett hite alapjaiban rendül meg.
A történelmi traumák sajátossága továbbá, hogy a közösségből bárki azonosulhat az esemény áldozataival anélkül, hogy ő maga közvetlenül bármit is traumatikusként élt volna meg. A történelmi traumákról szóló történetek narratív formát öltenek, amelyek a kollektív emlékezetben tárolódnak, ahol a történeti tudat, a személyes emlékezet és a csoportmemória nem élesen elválasztott entitások. Ezek a narratívák a csoport történetének részét képezik, beépülnek a csoporttörténetébe. A tudományos narratív (szociál)pszichológia koncepciója szerint a kollektív emlékezetben őrzött nagy történelem történetek, amelyek egy-egy nemzet történetét írják le, alkalmasak arra, hogy rajtuk keresztül a nemzeti identitás pszichológiai jellemzőit vizsgáljuk.
A modell a személyes és a csoportidentitás folyamatainak vizsgálata során figyelembe veszi az alkalmazkodás és a megküzdés vagy a trauma feldolgozásának különböző formáit is. Azaz feltételezi, hogy akár a személyt, akár a csoportot érintő trauma kiváltotta tünetek az identitás folytonosságát és stabilitását veszélyeztetik és megtörik.(László, 2011)
Az 1920-ban hat különböző politikai irányultságú (a liberális-konzervatív *Budapesti Hírlap*, a keresztényszocialista *Új Nemzedék*, a liberális *Az Est*, szociáldemokrata *Népszava*, radikális baloldali *Világ*, és a liberális-nacionalista *Pesti Hírlap*) napilapban megjelenő, a trianoni békeszerződésről szóló újságcikkeket a narratív pszichológiai tartalomelemzés módszerével vizsgáltam. A szövegekben olyan kompozíciós egységeket kerestem, amelyek a csoport identitás konstrukciójában szerepet játszanak, és ezáltal kapcsolatba hozhatók a csoport megküzdési módjaival. Mivel a trianoni békeszerződés egy csoportközi konfliktus, az első világháború lezárása, ezért a narratív pszichológiai módszer segítségével megbízható megállapításokat tehetünk a szemben álló csoportokról. Az 1920-as újságcikkek tulajdonképpen a konfliktust, és az ezzel járó traumát közvetlenül átélő különféle magyar politikai csoportok megnyilatkozásai, ha elfogadjuk, hogy az egyes napilapok valóban a csoportok politikai meggyőződésének tükrei. A kutatás eredményei pedig azt mutatják, hogy ezek a politikai csoportosulások minél inkább a részesei voltak a konfliktusnak, annál kevésbé fogadták el a békeszerződés tényét.

Kulcsszavak: történelmi trauma, narratív pszichológia, csoportközi konfliktus, politikai napilap

HOGYAN SEGÍTIK A 100 ÉVES HÁZAK A KREATÍV IPAR MEGTELEPEDÉSÉT EGY VÁROSBAN? BUDAPEST, MINT INSPIRATÍV TÉR AZ EGYRE VARÁZSTALANABBÁ VÁLÓ VILÁGBAN.

KATONA Gyöngyi
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: gyongyi.katona@interware.hu

Az egyediségre, sokszínűségre való igény rendkívüli mértékben felerősödött a társadalomban. Richard Florida, *Cities and the creative class* című munkájában arról értekezik, hogy mennyire fontos a városi tér szerepe a kreatív gazdaság kialakulásában.
A városok – egyéni, közösségi, kulturális és fizikai közege - inspirálhatják a kreatív ipar létrejöttét. A kreatív ipar kialakulása, megtelepedése jótékonyan hat vissza a város fejlődésére, önmegújító képességére, fennmaradására. A kreatív ipar munkásai, az un. kreatív osztály, értékválasztása egy markánsan kifejeződő életstílus megjelenését eredményezi, mely a város belső tereinek újraértelmezéséhez, újraalakításához vezethet.
Az elmúlt években számtalan olyan üzleti kezdeményezés indult, amely Budapest városának egyedi, különleges inspiratív hangulatára épített. Ezek a kezdeményezések feltételezésem szerint erősen kapcsolódnak az ideszületett és hosszú ideje a városban élők és az általam *tranzit (*egy ideje a városban élők), vagy *virtuális városlakóknak* nevezett (olyan személy,aki vágyik idetelepülni, ezért a hálón keresztül folyamatosan követi a városban zajló,városhoz köthető eseményeket*)* fejében a városról kialakult mentális képhez, kognitív térképhez.
A városkutatás témájához kapcsolható, néhány, általam kiválasztott kutató megközelítését használtam gondolkodási keretnek. Ezt a keretet kiegészítettem saját résztvevő megfigyelésen alapuló tapasztalatokkal, melyekre támaszkodva - amely főleg város bejárásokat és a témához köthető, nem kizárólagosan tudományos forrás feldolgozását jelenti – tettem kísérletet arra, hogy választ fogalmazzak meg arra a kérdésre, hogy mi lehet a magyarázata annak, hogy Budapest városa, márka értékű fogalommá vált az elmúlt években.

SZÓVAL TARTANI. A SZÓNOKI BESZÉDEK RETORIKAI-NYELVI ELEMEINEK VIZSGÁLATA: FEMININ VS MASZKULIN STÍLUS

KOMÁR Zita
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: komar.zita@gmail.com

Létezik-e *feminin retorika*? Tetten érhető-e a retorika történetében a nő, mint szónok? S ha igen, mi alapján tudjuk elhatárolni a női szerzőket és/vagy feminin típusú retorikákat a klasszikus értelemben vett, maszkulin típusú retorikai művektől? Az elmúlt évtizedekben elindult egy újrafelfedezési folyamat, mely feltételezi, hogy a hagyományos retorikai kánon mellett, létezik/létezett egy egyértelműen kirajzolódó, ugyanakkor a közelmúltig szinte teljesen homályba merült tradíció, melynek tagjai olyan nők, akik (gyakorlati vagy elméleti munkáikban), a szónoklástan művészetének elsajátítását tűzték ki célul, s akik, maguk is rétorként (vagy inkább rétornőként) tekintettek magukra.
A retorikában való jártasság megszerzése, a szónoklástan gyakorlása és a nyilvános megszólalás korlátozása évezredeken át kizárta a nőket a nyilvános szférából, s ezzel együtt a klasszikus retorikai kánonból is. A modern kor azonban egyre újabb kihívások elé állította a retorika tudományát, mígnem az utóbbi években megindult egy rehabilitációs folyamat: mely vizsgálódások szerves részét képezi a kulturális holttérbe szakadt retorikák, s köztük a *szónoknők* és *rétornők* felkutatása is. Az elmúlt évszázadban előtérbe került a nő, mint szónok, és a feminin, mint kulturális értelemben, valamint retorikai kontextusban is elhelyezhető (újradefiniálható és újradefiniálandó) érték. A modernizáció során a kulturális- kommunikációs kontextusok átrendeződtek, a kapcsolattartás formáinak át-, ill újraértelmezésének lehetőségét vonva maga után – s ezzel a retorikai elemek, valamint szónoki stílusok vizsgálata előtt is új utak nyíltak meg.
Szemben a több-évszázados tradícióval, a legújabb kutatások előrevetítik, hogy a múltra irányuló újra-felfedező kísérletekkel párhuzamosan, a feminin értékek előtérbe kerülése és a feminin értékrend egyre kifejezettebb artikulációja jelen század meghatározó áramlatai közé tartoznak, s várhatóan aktívan beleszólnak a következő évtizedek alakításába is. Jelenkorban tehát a nők szabadon gyakorolhatják a retorika tudományát, nyilvánosan felszólalhatnak és szót követelhetnek maguknak, azonban ezzel együtt arra is fény derült, hogy létezik egy új, másfajta retorika és érvelési mód – nevezzük femininnek–, amely nemtől független értékként tételeződik (amelyet nemcsak nők, de a férfiak előtt is nyitva áll). Mindez azonban nem jelent radikális szembenállást, vagy erőszakos szakítást a maszkulin értékrenddel, csupán egy olyan új hagyomány kibontakozását, amely alternatívaként szolgál(hat) a jövő rétorai és rétornői számára.
Kutatásomban, a retorikai elemek megjelenését férfi, ill. női szónoktól származó, alkalmi típusú beszédek bevezető (köszöntő) és argumentatív (meggyőző) részleteinek elemzésén keresztül vizsgálom. Kutatásom célja – a feminin, ill. maszkulin típusú szónoki megnyilvánulásokban megjelenő szimbólumok, metaforák és más nyelvi elemek bemutatásán keresztül –, a hallgatósággal való kapcsolatteremtés jellegzetes elemeinek elkülönítése, feltárása és vizsgálata. Előadásomban, elsődleges célom annak megválaszolása: a feminin retorika eredményeire támaszkodva, létre hozható-e egy olyan „szótár", amelynek segítségével, biztonsággal elkülöníthető egymástól maszkulin, ill. feminin típusú szónoki beszéd, érvelés és beszédkészlet? A retorikai elemek vizsgálatát, a nemek kommunikációjának jellegzetességeire fókuszálva, egyszersmind kultúraközi kontextusban elemzem, reflektálva a retorika inter- és transzdiszciplinaritásának lehetőségeire is.

*Kulcsszavak***:** retorika, feminin retorika, gender nyelvészet, feminin-maszkulinitás dimenziók, politikai kommunikáció

A FORMÁLIS SZERVEZETI KOMMUNIKÁCIÓ ÁGAZATSPECIFIKUS TERMINOLÓGIAI ASPEKTUSAI

NAGY Ágnes
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: nagy.tanar@windowslive.com

A tanulmány a formális szervezeti kommunikáció során használt ágazatspecifikus terminusok vizsgálatát helyezi fókuszba az államigazgatási kommunikáció területéhez tartozó adózás témakörében. A kutatás célja egyfelől a szervezeti kommunikáció – ezen belül az államigazgatási kommunikáció – rendszerszemléletű meghatározása, másfelől a formális szervezeti kommunikáció terminológiai szemléletű elemzése. A leírás a gazdasági kommunikáció rendszeréből indul ki, amelyben a szervezeti kommunikáció mint a gazdasági kommunikáció részterülete jelenik meg. A kommunikációs rendszer alapját a luhmanni rendszerszemlélet adja, amely a szociális rendszereken belül a gazdaságot a társadalom egyik működési rendszerének tekinti. A tágabb értelemben vett megközelítésben a működési rendszer különböző kommunikációs szférákat – szervezeti, tömegkommunikációs, és privát – tartalmaz. Az elemzés ezen belül a formális szervezeti kommunikációra orientál és az ágazatspecifikus adózáshoz kapcsolódó terminusokat vizsgálja.
Az adózás témaköre egyidejűleg a Luhmann elméletében megjelenő társadalmi rendszerek strukturális kapcsolódására is példaként szolgál, azaz a politikai és a gazdasági rendszer szoros összefonódására, az érintett területek jogszabályok általi szabályozásának révén. Az adók csoportosítása a közgazdasági funkciók szerinti szemlélet alapján történik, és példaként a fogyasztást terhelő adók ágazatspecifikus típusai szolgálnak. A konkrét terminusok két specifikus területről származnak: a több szférát érintő környezetvédelmi termékdíj, valamint a jövedéki szabályozás témaköréből. A terminológia aspektusából a terminusok fogalmi azonosságának vizsgálata négy azonossági szintet – teljes, közel teljes, funkcionális, és a fogalmi ekvivalencia hiánya – vesz alapul, mely alapján az empirikus elemzés (magyar, angol és olasz nyelven) a környezetvédelmi termékdíj és a jövedéki adózás esetében eltérő eredményeket szemléltet.
A szervezeti kommunikáció meghatározásának alapját Szekfű (szerk. Béres, Horányi: *Társadalmi kommunikáció*, 2001) elmélete, valamint McPhee, R. D., és Zaug, P. *A szervezetek kommunikatív konstrukciója* (*The communicative constitution of organizations,* 2009*)* című könyve jelentette. A terminusok meghatározási módjának és a terminológiai elemzés forrásaként Tamás (2014) *Gazdasági szakszövegek fordításának terminológiai kérdéseiről* című monográfiája szolgált.

Kulcsszavak: gazdasági kommunikáció, formális szervezeti kommunikáció, államigazgatási kommunikáció, adózási terminológia, ekvivalencia

THIRD CULTURE KIDS (HARMADIK KULTÚRÁS GYEREKEK)

NAGY Erzsébet Györgyi
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
E-mail cím: -

Több kultúrában felnőni nem újkori jelenség, hisz már a legkorábbi népvándorlások óta találunk rá rengeteg példát. A politikai, társadalmi és társadalomtudományi diskurzus középpontjába kerültek az etnicitás, az etnikai és/vagy kulturális identitás kategóriái. Napjainkban naponta többször is használjuk a fogalmakat, mint globalizáció, integráció, migráció.
Ezekkel a fogalmakkal kapcsolatosan leginkább a felnőtt, nagykorú személyekkel kapcsolatosan beszélünk, ritkábban esik azonban szó a családban determináns szerepet betöltő gyerekek életéről. Ezen a területen eddig kevés tudományos kutatást folytattak, mint ahogy a meglévő irodalom is csak leírásokra és a tapasztalatokra szorítkozik.
Gert Hofstede kulturális dimenziói küzül kiemelem a „különböző felfogások, de azonos problémák" kérdését. Teljesen jellemző ugyanis a harmadik kultúrás gyerekekre.
A kultúra, mint mentális program arra utal, hogy minden ember hordoz valamilyen gondolkodásos, érzékelési és eljárásos mintákat (thinking, feeling, acting), ezeket az életünk során sajátítjuk el

- A mentális program elsajátítása gyerekkorban kezdődik
- Nagyban függ a közegtől, amiben szocializálódunk
- Főbb színterei: család, szomszédság, iskola, baráti kör, munkahely, stb.
- Geert Hofstede szerint a kultúra „kollektív szellemi beprogramozás, amely emberek egy csoportját vagy kategóriáját megkülönbözteti egy másiktól"

Az idegen, új kultúra hosszútávú hatása a befogadó országban élő fiatalkorúakra, akik szüleikkel vándoroltak ki az anyaországból, hasonló hatásokat váltanak ki.
A különböző, saját hagyományokkal rendelkező és a saját zárt területen élő etnikus kultúrák megjelenése és összeolvadása az anyaországból hozott kultúrával, individumokra gyakorolt hatása, a kulturális különbségeknek a territorializált felfogása.
Az individualizáció vizsgálata, a társadalmi milliők, hagyományok érvényesülésének kérdése az egyéni, egyedi életpályák tipikusságának kérdése a TCK fiatalok esetében.
A harmadik kultúrás gyerekek esetében miképpen lehet etnikai, nemzeti hovatartozásról vagy kulturális identitásról beszélni. Miképpen, milyen stratégiák segítségével lehet ezt a réteget egy olyan társadalmi térben reprezentálni, amelyet nem az egyes etnikai csoportok közötti világos határok, hanem a legkülönfélébb kulturális áramlatok (cultural flows) egyidejű jelenléte, a kulturális különbségek egymásba fonódó hálója jellemez.
Harmadik kultúrás gyerekek
Az előadás a külföldön élő és tanuló diákok interkulturális helyzetével foglalkozik, hisz akik külföldi iskolában tanulnak, kulturálisan sokszínű környezetben nőnek fel. Ennek a résznek a középpontjában főleg azok a gyerekek és fiatalok állnak, akik szüleik munkája révén több országban és azok kultúráján nőttek fel. Őket egy, az ötvenes években kialakult elnevezés szerint „Third Culture Kids"-nek (a következőkben csak TCK) nevezzük. Sok olyan kérdés tehető fel , amit nem tudunk ezekről a fiatalokról. Figyelembe kell vennünk, hogy emberekről, tehát belső folyamatokról és fejlődésről beszélünk, nem pedig állandó és kötött helyzetről, valamint adottságokról. Minden ember egyedien és sajátosan reagál környezetére, ezért fontos, hogy az általánosítások elkerülése végett a következőket az egyéni különbségek tudatában szemléljük.

Kik a „Third Culture Kids"? - Definíció

Ezt a kifejezést két amerikai szociológus**,** Dr. John és Ruth Hill Useem vezették be, akik az ötvenes években egy évet töltöttek Indiában, hogy tanulmányozzák azokat az amerikaiakat, akik misszionáriusként, diplomataként, fejlesztőként, tanárként, üzletemberként, médiaképviselőként vagy katonaként külföldön dolgoznak. Megállapításuk szerint a külföldi közösségekből rendszerint szubkultúrák alakulnak ki. A külföldiek rendszeresen érintkeznek egymással, például hasonló helyeken találkoznak: a gyerekek külföldi iskolájában, nemzetközi vállalkozásokban, nemzetközi egyesületekben vagy egyszerűen csak az utcán. Dr. John és Ruth Hill Useem azt figyelték meg, hogy a külföldiek egy olyan közös életstílust alakítanak ki, amely sem a saját, sem a fogadó ország kultúrájával nem azonos: tehát sem a „hazai kultúrához", sem a „vendéglátó kultúrához" nem sorolható. Az első hazai - és a második kultúra közötti élet elvezetett egy átmeneti-, „köztes" kultúrához, vagy más néven egy „harmadik kultúrához". Ezzel magyarázható a TCK kifejezés, hiszen az ebben felnőtt gyerekeket nevezték „harmadik kultúrás gyerekeknek", azaz „Third Culture Kids"-nek[61].

Egyetlen könyv létezik a TCK-ról, amelyet David Pollock és Ruth van Reken írt. Ebben következőképpen definiálják ezt a fogalmat:

„A harmadik kultúrás gyerek (TCK) olyan személy, aki fejlődési éveinek jelentős részét szülei kultúráján kívül töltötte el. Minden kultúrával épít ki kapcsolatot, de egyiket sem teszi teljesen magáévá. Igaz élettapasztalatába mindegyik kultúrából épít be elemeket, de hovatartozási érzése azokra az emberekre vonatkozik, akik hasonló háttérrel rendelkeznek."[62]

Paradox és ellentmondásos lehet ez a definíció, ha figyelembe vesszük, hogy a kultúra szorosabb értelemben azoknak az embereknek a csoportját jelenti, akik valamiben hasonlítanak egymásra. Ennek ellenére a TCK-knak teljesen más élettörténetük van - más országokból jönnek, más nyelveket beszélnek – mégis összekapcsolja őket valami, amit harmadik kultúrának nevezünk. Első pillantásra nem lehetnek közös vonásaik, más szemszögből viszont hasonlítanak abban, hogy mindannyian idegen kultúrkörben élnek. Ez egy olyan közös vonás, ami a gyerekeknél egyfajta kötöttséget vált ki, amely gyakran idősebb korukig is fennáll.

A „harmadik kultúra" elnevezés máig használatos, igaz jelentése időközben kicsit megváltozott. Az említett szociológusok vizsgálatai során megfigyelt nyugati államból származó, külföldön foglalkoztatott polgárok saját rendszerben éltek, például katonai bázisokon, missziós állomásokon vagy cégtelepeken**.** Ebből adódóan elég könnyen csoportosulhattak, míg a mai emigránsok kinti körülményei megváltoztak. A külföldiek nem mereven elhatárolt lakóterületeken laknak, hanem többnyire keverednek a vendéglátó ország lakosaival**.**

Az interkulturális kommunikáció megfigyelhető hatásairól történő vizsgálataimat, kutatásomat szeretném az előadáson előadni.

[61] http://www.socialnet.de/rezensionen/1446.php, 2008. 05. 12.

[62] Pollock, David & van Reken Ruth & Pflüger, Georg (2001): „Third Culture Kids- Aufwachsen in mehreren Kulturen.", Marburg an der Lehn: Verlag der Francke-Buchhandlung GmbH

MAPPING THE RADICAL RIGHT MEDIA: THE CASE OF HUNGARY AND ROMANIA

Annamária NEAG, Nikolett KORMOS
PhD candidate
Corvinus University of Budapest, HAS Centre for Social Sciences Institute for Political Science
E-mail address: anamaria.neag@gmail.com

Despite a steadily growing body of research that explains the emergence and electoral contours of populist radical right in Central and Eastern Europe, there is still little knowledge about the radical right mass communication channels themselves. With this in mind, the present paper investigates the differences and similarities pertaining the media visibility of populist radical right in Hungary and Romania. The paper presents the preliminary results of a two-year-long empirical examination that is driven by the main research question: what are the differences and similarities concerning the media visibility of radical right populism in Romania and Hungary?
We offer a micro-level empirical analysis to explore the media networks of two of the most controversial political topics of the year 2014 in both countries.Using network analysis as a methodological approach, we study both the general connection structure of the media network and the ego network of the radical right media outlets. The ego network provides information on the neighborhood of the radical right media products. However, we need to comprehend the general structure of the whole network to assess the embeddedness of the radical right media. Paying attention to how inequality issues are framed, our purpose is to shed light on the communicative construction of radical right populism and its location in the public spheres in Hungary and Romania in a comparative perspective. It is our assumption that the Romanian case reveals that the low level of media visibility goes together with lack of electoral success of radical right. For the Romanian case we will present the preliminary results for the first two politically relevant issues: the second conviction of former prime minister Adrian Nastase and the controversy surrounding the leaders of radical right party PRM, when both the former and the present leader of the party submitted lists to European Parliament elections in the name of PRM.
The Hungarian case is expected to demonstrate the opposite; higher level of media visibility correlating with the higher popular support concerning the right wing radicalism.

Keywords: radical right media, media visibility

EUROPEAN NEED FOR INDEPENDENT SCIENCE JOURNALISM

Dániel Gergő PINTÉR, István PALUGYAI, Andrea KÁRPÁTI
Head of Communications, PhD student
Hungarian Academy of Sciences, Institue for Computer Science and Control, Budapest
University of Technology and Economics, Faculty of Economic and Social Sciences,
Department of Philosophy and History of Science
E-mail address: pinter.daniel.gergo@gmail.com

The paper presents current research about the access of European adults to scientific and technological information and discusses the resulting image of science in public. European surveys indicate that citizens in this area experience a crisis of trust in journalism. In order to explain this serious obstacle for science communication, changes in media consumption and accessibility as well as changes in the habits of general news consumers will be discussed in order reveal opportunities and problematic issues of independent science journalism in Europe.

The digital revolution and the media convergence, resulting in the interconnection of information and communication technologies, computer networks and media content spreading word wide resulted in a decline in scientific accuracy as generalist newsmen replaced science columnists, despite the layman reader's needs for reliable, up to date and useful for everyday life scientific information. The danger of public relations information presented as science journalism as well as political efforts to influence independent science journalism will be analysed through case studies. The new science media landscape is community driven: emerging forms of communicating science through social web or new media applications by citizen journalism. Giant academic networks involve scientist, who often follow discussions, discover recommended papers and comments on research-related topics using these channels. However, these channels do not reach the general public that needs to be informed by independent science journalists to act as responsible citizens and take part in socially relevant, science and technology bases policy decisions.

As a conclusion, we summarize necessary steps to improve this profession. We suggest to reinvent its business models; build consumer relationships across multiple platforms; manage a mix of monetization models across advertising, subscriptions and stablish funding sources for investigative and independent science journalism.

Keywords: science journalism, media consumption, European Union

KALÁCS VAGY KORBÁCS
MODERN ENGEDELMESSÉGI ÉS MEGFIGYELÉSI MÓDSZEREK A VILÁGBAN, ÉS EZEK MÉDIAREPREZENTÁCIÓJA

RÉTVÁRI Márton Gergely
E-mail cím: -

A társadalom megfigyelése, valamint a társadalmi engedelmesség megteremtésére irányuló tevékenységek nem új keletűek, azonban a modern technológia kihasználásával korábban soha nem látott módszerekkel élhetnek az államok. Az előadás fő vizsgálati pontja egy – amennyiben a megvalósulását a következő években nem szegi keresztbe semmi– a társadalmi engedelmesség kialakításában paradigmaváltást jelentő módszer a Kínai Népköztársaságban által elindítani kívánt szociális engedelmességi rendszer, amelynek alapjait napjainkban fektetik le. Ezt az alapot jelenleg egy, nyugati országokban már működő hitelminősítő rendszer kialakítása adja, amelyet a kormány privát vállalatoknak adott, akik a saját rendelkezésre álló adataik alapján próbálják megállapítani, mennyire hitelképesek az adott állampolgárok.
Ahogy azonban ezek a cégek felhasználóikat próbálják átvilágítani, a párt szemei folyamatosan figyelik, milyen problémák, akadályok és társadalmi ellenállás alakul ki ezekkel a rendszerekkel szemben, ami a 2020-ban állami szinten is bevezetni kívánt rendszer útjába állhat.
Az előadásban a különböző piaci megoldásokon alapuló hitelminősítő rendszerek, és a tervezett állami engedelmességi-index milyen módon kerültek reprezentálásra a médiában, különös tekintettel a nyugati médiumokra.
Ennek oka, hogy több lépésen keresztül a tényleges események egyre jobban torzultak, és sok esetben az olvasók már csak egy –az önmagában is sok szempontból aggasztó– valóság helyett egy orwelli rémálmokat idéző világot láttak kitárulkozni maguk előtt. Az előadásban tisztán bemutatom, hogyan –és miért– torzult el a médiában megjelenő kép lépésről lépésre, és azt, hogy a torzulásnak köszönhetően hogyan kapott a tényleges valóság is újabb erőre a médiában.

PETŐFI-AFFÉR – AZ AVITT RÁDIÓMŰSORTÓL A TRENDI TÉVÉMŰSORIG CÍMŰ ELŐADÁSÁHOZ

SZAYLY József
E-mail cím: -

Előadásomban azt mutatom be, hogy hogyan változott a fiatalok percepciója közszolgálati Petőfi rádióval kapcsolatban a kereskedelmi rádiók hazai indulásától napjainkig. Előadásom alapja az a kutatás, melyből elkészítettem doktori disszertációmat, és amelynek sikeres házi védése után a nyilvános vitára készülök a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskolájában.
A gyakorlatban is rádiózással foglalkozom több, mint két évtizede, és ehhez a területhez kötődnek eddigi tanulmányaim, kutatásaim, elméleti munkáim is. Több mint 10 évig a Petőfi rádió munkatársaként és egyik irányítójaként, majd 2006-tól négy éven át a Magyar Rádió műsorokért felelős alelnökeként tevékenykedtem, így részletes belső információval rendelkezem a rádió működésével, az elmúlt két évtizedben az intézményben lezajlott folyamatokkal kapcsolatban. Tudományos munkám és kutatásom során nagyban támaszkodtam ezekre az ismeretekre és tapasztalatokra.
A rendszerváltástól napjainkig számos műsorstruktúra-változáson esett át a Petőfi rádió. A kilencvenes években sok sikeres és még több sikertelen kísérlet zajlott a változó médiakörnyezetben a fiatal hallgatók megtartására, az adóhoz kötésére. Ezek nem tudtak fordítani azon a tendencián, hogy a Petőfi műsorai „együtt öregedtek a hallgatóságával". Az ezredfordulóra annak ellenére, hogy a Petőfin több pregnáns ifjúsági műsorsáv is helyet kapott (Apukám világa Csiszár Jenővel, Kívánságreggel), a Petőfi már sokkal inkább az idős korosztály rádiójának számított, mint ifjúsági adónak.
Gyökeres változást 2007 hozott. Ekkor a Petőfi rádió addigi vegyes programozású műsorának a helyét az adón egy főként fiataloknak szóló, a hazai és külföldi könnyűzene legígéretesebb tehetségeit bemutatni kívánó 24 órás zenés műsorfolyam vette át.
Előadásomban bemutatom, hogy az elmúlt két évtizedben milyen kvalitatív kutatások vizsgálták a fiatal hallgatók attitűdváltozását a Petőfivel kapcsolatban. Három ilyen jellegű átfogó kutatásra támaszkodom (Medián 1998., Szonda Ipsos 2006., Ariosz 2012.), melyekből az első kettőt személyesen kezdeményeztem és irányítottam a Magyar Rádióban. Ezek eredményeire alapoztam kontroll vizsgálatomat, személyesen végzett fókuszcsoportos kutatásomat, melyben azt vizsgáltam, hogy milyen tendenciák erősödtek meg, illetve milyen változások detektálhatóak a fiatalok percepciójának változásában a közszolgálati Petőfi rádióval kapcsolatban az évezred második évtizedére.
Kutatásom témájának külön aktualitást ad, hogy 2015 tavaszán a köztévé új, fiataloknak szóló tévéprogramot indított. Az m2 esti műsorsávja „Petőfi tévé" néven próbálja megszólítani a napjainkban egyre kevesebbet tévéző fiatalokat. A program elnevezésével egyértelműen a korosztály körében az elmúlt években népszerűvé és kedveltté vált Petőfi rádió brandjére építi az új tévéprogramot az MTVA.
A kvalitatív kutatási módszerek közül a rádiózásban szinte kizárólag fókuszcsoportos kutatásokat alkalmaznak. A fókuszcsoportos vizsgálat mindezek feltérképezésére, megismerésére is kiválóan alkalmas. Ezért önálló saját kutatásom is erre épült.

AZ ONLINE PANOPTICON

TÓTH Alíz
E-mail cím:-

Előadásomban a WEB 2.0-ás közösségek online aktivitását vizsgálom meg; ezen belül is azt mutatom be, hogy a közösség-orientált weboldalak milyen strukturális sajátosságai mellett alakul ki a demokrácia vagy az anarchia rendszere az egyes online közösségeken belül.
Előzetes kutatásaim során mind anarchisztikus, mind demokratikus működésű közösség-orientált weboldalakra találtam példát. Utóbbira példaként a külföldi vonatkozású Reddit.com-ot említeném meg, melynél már-már a szocializmus ideológiájához hasonló társadalmi berendezkedés valósul meg, ahol a tagok a kollektivizmust, az egyenlőséget és a szolidaritást helyezik előtérbe.
Különösen fontos pillére témámnak annak vizsgálata, hogy azoknál a közösség-orientált weboldalaknál, amelyeknél létezik valamiféle moderációs rendszer, az mennyiben járul hozzá a közösség demokratikus társadalmi berendezkedéséhez. Hipotézisem, hogy főleg az olyan hatalmas felhasználói bázissal rendelkező weboldalaknál, mint a Reddit.com, ahol kevés, de következetes moderátor jut egy-egy fórumra, azoknál az oldalaknál Jeremy Bentham utópisztikus Panopticonjához hasonló online „csarnok" jön létre. Bár vannak moderátorok, akik eltávolítják a nem kívánt hozzászólásokat, egyrészt túl kevesen vannak ahhoz, hogy bárhol és bármikor lecsapjanak, másrészt sok felhasználó összehangolt „támadása" ellen végtelenek lennének; azonban pusztán a moderátori intézmény fennállása elég ahhoz, hogy a felhasználók betartsák a játékszabályokat. *„Nem a törvény védi meg az embereket, hanem az emberek védik a törvényt."* (Akane Tsunemori)
A WEB 2.0-ás weboldalakon kialakult társadalmi berendezkedések kutatása azért fontos, mert választ adhat arra, hogy mik az optimális feltételei annak, hogy leginkább érvényesüljön a kollektív-tudás akár az internet egészén. Vagyis, mik a feltételei annak, hogy „az egész több legyen, mint részeinek összessége."
Továbbá keresem arra is a választ, hogy Robinson Crusoe-k vagyunk-e a WEB 2.0 szigetein annak értelmében, hogy az offline világunk társadalmi berendezkedését próbáljuk az online színterekre átörökíteni vagy mivel az online világ képes időn és téren átlépni, keretet teremthet-e valamiféle utópisztikus társadalom létrejöttének. Az utópisztikus társadalom előképét mi sem bizonyítja jobban, hogy emberek a világ minden pontján, ingyen, nem kevés idő és energia befektetéssel törekszenek arra, hogy folyamatosan bővítsék és javítsák az emberiség egyetemes online tudásbázisát, a Wikipédiát.
Az online kollektív-tudás létjogosultsága pedig szintén növekvő fontosságú. A világ második legnépszerűbb kereső motorja, a Bing, a találatok sorrendjét egyfajta kollektív IQ-ra épülő algoritmus alapján határozza meg. Azonban nem a Microsoft internetes keresője az egyetlen, amely a kollektív tudásban látja a jövőt. A marketing szakma már régóta jósolja a professzionális híroldalak halálát és a közösségi „hírszerkesztés" térnyerését. Utóbbira példa szintén a Reddit egyik aloldala, ahol hírek linkjei találhatók meg a felhasználók által írt szalagcímekkel. Itt azok a hírek kerülnek felülre, amelyeket a közösség „felpontoz", azaz egyfajta közösségi döntési mechanizmus alapján megy végbe a hírek tematizálása.

CONTEXT AND REMEMBRANCE. AFTERIMAGES OF CROP APPROPRIATION IN NYÉSTA

Judit Gabriella TÓTH
PhD student
Corvinus University of Budapest, Social Communication Doctoral School
E-mail address: -

Present study is tending to analyse the role of the context by studying individual and collective remembrance in a little village in Cserehát (Hungary) called Nyésta. A very special communication net works in the settlement like in other „rural" societies, the social places are formed, the number of social meetings is very law.
In my point of view remembrance doesn't leave a very passive clue in a cultural community but the individuum constructs and interprete that accordingly to the given situation. Case of telling a narrative is determined by context of the place where we put the narrative teller and ask him to introduce us his walk of life. I wish to take not only the historical and cultural aspects into the process of the context's interpretation but I study the communication action in a given place and time, verbal and nonverbal momentums of the narrative teller and I set the narrative in autobiography of the individuum. The most important view is to bring memory round and to prove the fact that life story isn't only a simple narrative making process but context determines evocation and oblivion of the moments considered significant.
The basic life story which I am going to analyse is connected with crop appropriation years, when most inhabitants were forced to contribute with determined amount of cereals and animals in the village. Who tried to face this liability he/she could get into prison very easily. I am studying these kinds of events by individual and group interviews carried out on the original spot. Its result can show that we can get deeper information on a life event if we change the context so this kind of researching method should have more significant role in studying of collective remembrance.

Keywords: communication, remembrance, identity

SZTEREOTIP GENDERKÜLÖNBSÉGEK AZ OFFENZÍV NYELVHASZNÁLATBAN

TÓTH Loretta
E-mail cím: -

A genderkülönbségeket fókuszba helyező feminista gondolkodásban már a kezdetek óta axiómának számít a férfiak és a hatalom, valamint a nők és a hatalomnélküliség között érzékelt, a szociális erőtér megannyi színterén megnyilvánuló korreláció. Bár a kurrens gender szakirodalom mindent megtesz azért, hogy eltörölje az alá-és fölérendeltség, valamint a férfi női kategóriák bináris oppozícióját, a társadalomban elfogadott normák és konvenciók által termelt sztereotípiák érezhetően továbbra is jelen vannak (pl. szőke nős viccek). Az udvariatlanságkutatásban egyre nagyobb támogatottságot kap az az elgondolás, miszerint korreláció fedezhető fel az offenzív viselkedés és az interakciós hatalom között (Bousfield–Locher 2008). A nyelvhasználatban és a társas viselkedés módozataiban manifesztálódó genderidentitás kérdése ezért hamar a pragmatikai vizsgálódások tárgya lett, különös tekintettel arra vonatkozóan, hogy a társadalmi nemek hogyan konstruálódnak a másokkal folytatott beszélgetésekben. A jelen dolgozat célja a genderkutatás és az udvariasság-udvariatlanság jelenségének szociopragmatikai vizsgálatai közötti összefüggések bemutatása, különös tekintettel arra, hogy a társadalmi nemiséggel átitatott beszédaktusoknak milyen szerepe van egy adott megnyilatkozás offenzív viselkedésként való interpretálásában. A jelen tanulmányban amellett érvelek, hogy az interakciós hatalom birtoklása tipikusan a maszkulinnak tulajdonított nyelvi (és nem verbális) viselkedésekkel korrelál, ezen nyelvi eszközök használata pedig offenzívabb hatást eredményezhet, ha a közlő nő. A dolgozatnak nem célja kitérni a kultúrák közötti különbségekre, kizárólag a nyugati társadalomban releváns társadalmi normák és konvenciók mentén értékeli az udvariatlanság, a hatalom és a gender viszonyát.

*Kulcsszavak***:** szociopragmatika, udvariasság, udvariatlanság, arculat (face), gender, irónia, szarkazmus, hatalom, diskurzus

AZ INTERNETES MÉMEK ÉS A RETORIKA

VECZÁN Zoltán
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Magatartástudományi Intézet
E-mail cím: veczan.zoltan.stud@gmail.com

A blogok 2000-es évekbeli felfutása után sok szempontból úgy tűnhet, a 2010-es évek nagy nyertesei az internetes mémek. Eme Davison-i értelemben vett humoros, általában képi és textuális elemeket is tartalmazó műalkotások sorozata – többek között a közösségi médiumok robbanásszerű fejlődése következtében – milliárdnyi emberhez jutottak és jutnak el, nap, mint nap rezonálva a mindennapi események, jelenségek mellett többek között a közélet és a politikai nyilvánosság történéseire is. Számos más tulajdonságuk mellett nagy számuk, népszerűségük, és könnyű „olvashatóságuk" miatt úgy gondolom, véleményformáló szereppel bírhatnak, különösen a mainstream politikától elforduló, úgynevezett „csendes generáció" körében. Emellett az említett korosztály számára ez a – sokszor korruptnak, megvásároltnak és kirekesztőnek ható – mainstream médiával szembenállónak is tekinthető ellennyilvánosság, az internetes mémek nyilvánossága különösen vonzó lehet demokratikus jellege, relatíve könnyű hozzáférhetősége és anonimitása miatt is.
Úgy vélem, egy-egy közéleti-politikai vonatkozású internetes mémsorozat végső hatása a befogadó attitűdjének elmozdulása (vagy – bár mivel a műfaj természetéből fakadóan jellemzően kritikai szerepet tölt be, ritkábban: megerősödése) lehet a célkeresztbe került közszereplő vagy esemény kapcsán.
Ez a véleményalakító szerep egyszerre érvényesülhet a műalkotások, és azok együttes hatásának szintjén. A befogadót érő effektusok így igen összetettek: az egyes műalkotások szintjén többek között a vizuális retorika játszhat meghatározó szerepet, míg ezek együttes érvényesülésének jellege leginkább a hagyományos médiaelméleteket idézi az agenda settingtől a framingen át a kétlépcsős modellig– itt az internetes mémek afféle opinion leader szerepet vehetnek fel. Az egymáshoz hasonló üzenetek sorozatos, ismétlődő megjelenítése jellemzően egy-egy üzenet, értelmezési keret bevésését szolgálja az adott témával és/vagy szereplőjével kapcsolatban – azaz az issue- és/vagy karakterképzés, deheroizálás kimondatlan célja az alkotóknak. A hatás elérésében emellett azt gondolom, a klasszikus retorikának sokszor rejtve maradó, mégis kiemelt szerep jut: hiszen az egy-egy üggyel kapcsolatos, látszólag változatos alkotások együttese jellemzően az éthosz-pátosz-logosz hármasa mentén érvel a mémesedés középpontjába került ügy, vagy esemény kapcsán. Ezt az érvelési mechanizmust szeretném felfedni egy Facebook-on terjedő, népszerű internetes mém, a Szoci Nyugdíjas elemzésével.

Kulcsszavak: Internet, mém, politika, befolyásolás, retorika

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

Ó VERSUS ÚJVILÁG: AVAGY KI NYERI A BORHÁBORÚT?

BALOGH Jeremiás Máté
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola Agrárközgazdasági és Vidékfejlesztési Tanszék
E-mail cím: jeremias.balogh@gmail.com

A világon működő egymillió borászat közel 3 milliárd láda bort állít elő évente. Míg a bor iránti globális kereslet évről évre növekszik, a globális borpiac folyamatos átalakuláson megy keresztül. A hagyományos bortermelő országok és régiók fokozatosan veszítenek dominanciájukból a világpiacon, míg az olyan újvilági bortermelő országok, mint Argentína Chile, Ausztrália, Új-Zéland, Dél-Afrika vagy Kína fokozatosan előretörnek az Európai bornagyhatalmakkal szemben.
A millenniumi fordulót követően a világ borágazatát a borfogyasztás szerkezetének jelentős átalakulása jellemezte; a borfogyasztás több mint egyharmada Európán kívüli országokban realizálódott. Az európai bort érintő csökkenő piaci tendenciák ellenére az itt található bortermelők még uralják a világ borpiacát. Az elmúlt évtizedben a globális borpiacon olyan, nem tradicionális, új belépők is megjelentek, mint Brazília, Kína vagy India, akik jelentős mértékben növelték szőlőtermő területüket és bortermelésüket.
Az éleződő világpiaci versenyben azonban fontos megvizsgálni, hogy jelenleg mely országok állnak nyerésre illetve a jövőben kik nyerhetik a jelenleg zajló „borpiaci háborút". Az európai bortermelők továbbra is fent tudják-e tartani erőfölényüket? Vagy a jövőben az Újvilág országai válnak piacvezetővé?
A tanulmányom célja, hogy a világ borkereskedelemét, a piaci trendeket és a piacvezető országok helyzetét elemezze a globális piacon, 2000 és 2013 közötti időszakban. A kutatás továbbá vizsgálja a jelenlegi és jövőbeli lehetséges forgatókönyveket, az új versenytársak piaci részesedésének alakulását, kiemelt figyelmet fordítva a három vezető európai és a három vezető Újvilági bortermelő ország kereskedelmének elemzésére. Az elemzés eredményeképpen megállapítható, hogy míg Franciaország, Olaszország és Spanyolország fokozatosan veszít exportpiaci részesedésesből, Ausztrália, Chile, USA dominanciája egyre jelentősebbé válik a világ borpiacán. Ráadásul Brazília, Kína és India borágazatának kialakulása és fejlődése szintén nem elhanyagolható jelenség.

ROLE OF INNOVATION CHAMPION IN A HIERARCHICAL COMPANY CULTURE

Csaba DEBRECZENY, Kitti SCHWARTZ PhD, Nikolaus KATSIKIS PhD, Balázs DEBRECZENY
PhD student
Pannon University, Veszprem, Management Faculty
E-mail address: csabadebreczeny@gmail.com

Although Innovation is defined by many classical sources (Schumpeter, Oslo Manual etc.) it is still remains a myth at companies what it really means. It is well understood that sustainable growth is not possible without proper innovation management. Lots of energy is invested to implement and setup well-structured stage gate processes – from idea generation till market launch with state of the art project management, however fundamental question is mostly ignored, neglected: what innovation culture matches to industries, markets certain companies serve. Another important aspect how overall company culture has impact on innovation capability and what conditions are necessary to conduct innovation under certain cultural aspects. This paper reports about a current research-in-progress online innovation capability model questioning, followed by a quantitative survey as part of a model validation process at a new industry. The model main claim is that there is no good or bad innovation culture. The main question is how innovation culture/capability is matching to the company current and future targeted strategy and operational of excellence. During the validation process 2 strategic business fields (SBF) are being selected similar in size and challenges (matured markets with stagnating product lifecycles, still need for 5-10 % of innovative growth within next 5 years which can be only reached via competence enhancement – not to be derived from current markets). These conditions provide excellent opportunity to validate the model at this industry and propose if applicable necessary adjustments. Quantitative measurement showed importance of role of management, and shows clear tendency towards a hierarchical overall company culture. Current progress of data processing based on qualitative measurement shows at both SBFs the importance of internal champions which were not been captured at the online survey. Innovation champions seems to play an inevitable role at this type of innovation and overall business culture.

Keywords: Innovation, Innovation Capability, Innovation Culture, Strategy, Company Culture

A HAZAI BIZTOSÍTÁSI PIAC VÁLTOZÁSA A RENDSZERVÁLTÁS IDŐSZAKÁBAN

EKE Zsolt
PhD hallgató
Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar
Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: eke.zsolt_968@yahoo.com

A vizsgált téma jelentőségét általánosságban az adja, hogy a kedvezőtlen klímaváltozás által generált növekvő számú katasztrófahelyzet okán az öngondoskodás jelentősége folyamatosan növekszik. Egyre inkább sokasodnak a megszokottól eltérő időjárási jelenséget, továbbá azok kedvezőtlen károsító hatásai, az általuk okozott károk mértéke is folyamatosan növekszik. Jelen tanulmány ehhez úgy kapcsolódik, hogy a múltbeli folyamatok vizsgálata a jelen adatain túl további ismertekkel ruház fel minket a vizsgált terület működését illetően, melynek segítségével pontosítani tudjuk várakozásainkat is.
A biztosítási piac a rendszerváltás időszakában jelentős változásokon ment keresztül, amely egyrészt minőségi másrészt mennyiségi változásokat jelentett. Az előadás során arra vállalkozom, hogy jelentős mértékben matematikai, statisztikai vizsgálatok eredményeire támaszkodva bemutassam az ágazati piac legfontosabb változásait abban az időszakban, a ’80-as évektől az ezredfordulóig. A vizsgálat fókuszpontjába az ágazati piaci koncentrációt, valamint a kumulált díjbevételt helyeztem.
Ennek keretén belül megfigyelhetjük a tapasztalati adatokat, az 1990-es esztendő előtti várakozásokat, valamint azt hogy ezek miként változtak az 1990-es éveket követően a változó gazdasági, politikai és jogi környezetben, továbbá az Európára jellemző globális folyamatokba illeszkedően.
Az 1985-2000 közötti időszakot három külön időintervallumra osztva (1985-1990; 1990-1995; 1995-2000) és egyben is vizsgálva az időszakok külön-külön kerülnek elemzésre, ezen belül megvizsgáljuk azt is, az ott megfigyelhető trendek mennyiben nyertek megerősítést a későbbiekben.

Kulcsszavak: Öngondoskodás, rendszerváltás, statisztikai elemzés, kvantitatív és kvalitatív változások

LABOUR ASPECTS OF THE RENEWABLE ENERGY PRODUCTION!

Balázs Sándor GÁL
PhD student
University of Miskolc
E-mail address: reggabas@uni-miskolc.hu

The activities and tasks against global climate change, nowadays get, more and more attention. A significant part of the environmental problems, come from the utilization of fossil sources. Without being exhaustive, may be listed here the intensifying greenhouse effect, acid rain, the increased concentration of dust of atmosphere in the winter season, the emissions what caused thetransport and the list goes on to a number of environmental problems. The preventive, avoidance activities so very important, and it would be most useful if based on the principle of sustainability and balanced between its pillars, namely the Environmental / Economic / Social and this principle is applied in practice. Present study examines the labor market effects of the different renewable energy generation investments. My research aims to examine the use of life-cycle approach to analyze the primary and secondary job creation ability of energy production from renewable resources per unit of energy output. That is, I investigate how many new jobs would be created thanks the different forms of renewable energy production. That is why I modeled the energy production based on certain renewable resources, and the production of necessary equipment, installation, operation maintenance, management of final waste and even logistical needs and survey the direct and indirect labor forces what required in the production chain. As a result of this study, near economic and environmental examinations, I wish to fortifythe socio-way approach and the sustainability in one. I would like to increase the volume of renewable energy generation, with achieved models of good practice and presentations of positive social examples. In addition, this analysis can help those, who want to produce energy from renewable sources in a sustainable way.

Keywords: Labour, renewable energy, sustainability

TŐKESZERKEZET A VÁLSÁGBAN - A 2007-08-AS VÁLSÁG HATÁSA A VÁLLALATI TŐKESZERKEZETRE MAGYARORSZÁG PÉLDÁJÁN

GERGELYNÉ Kása Marianna
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola, Vállalkozások Pénzügyei Tanszék
E-mail cím: marianna.kasa@commerzbank.com

Modigliani és Miller irrelevancia-tétele [1958] óta a tőkeszerkezet vizsgálata, az optimális tőkeszerkezet utáni kutatás számos elméletet generált; ugyanakkor továbbra sem keletkezett egy egységes, empirikusan is validálható elmélet.
Napjaink tőkeszerkezeti kutatásai esetében két fő irányvonal látszik kirajzolódni. A vizsgálatok egy része túllép a vállalati-, mikroszintű determinánsok körén, és eddig nem vizsgált, *iparág- és országspecifikus determinánsok* segítségével próbál nagyobb magyarázó erejű modelleket építeni és azokkal a gyakorlatban megfigyelhető tőkeszerkezetet magyarázni (Booth et al. [2001], Giannetti [2003], Hall et al. [2004], Antoniou et al. [2008], de Jong et al. [2008], Aggarwal-Kyaw [2009], Alves-Ferreira [2011], Kayo-Kimura [2011], Fan et al. [2011]). A másik irány – meghaladva a tőkeszerkezet keresleti oldali megközelítését – feloldja az Miller-Modigliani-féle tökéletes tőkepiac kínálati oldalának végtelen rugalmasságára vonatkozó feltételezést és a *kínálati oldali folyamatok* tőkeszerkezetre gyakorolt hatását vizsgálja (Faulkender-Petersen [2006], Becker [2007], Ivashina-Scharfstein [2008], Akbar et al [2013], Lemmon-Roberts [2010], Goyal et al [2011], Leary [2009], Duchin et al [2010], Voutsinas-Werner [2011]).
Továbbá, a speciális gazdasági helyzetek, így a szűk monetáris időszakok tőkeszerkezetre gyakorolt hatását bár több kutatás vizsgálja (Gertler-Gilchrist [1993, 1994], Oliner-Rudebusch [1995], Bernanke et al. [1996], Kashyap et al [1994], Kashyap-Stein [2000]), a válságok, hitelkínálati sokkok hatását azonban mindeddig kevés kutatás elemzi, kifejezetten a 2007-08-as válság esetére pedig mindössze néhány vizsgálat vonatkozik. A kutatások többsége nem európai mintán készült (jellemzően amerikai piac esetében, lásd pl Duchin et al. [2010], Lemmon-Roberts [2010]), továbbá jellemző a nagyméretű, tőzsdei vállalatokat tartalmazó minták használata. *Az eredmények nem mutatnak egyirányba, nem világos, hogy van-e a kínálati oldali sokkoknak hatása a tőkeszerkezetre.*
Továbbá, kevés kutatás foglalkozik a finanszírozási mix válság alatti alakulásával (pl. Becker-Ivashina [2014]; Iyer et al. [2013]), így feltáratlan, hogy a mix elemei hogyan alakulnak a hitelkínálat szűkülése, válság esetén. Nem meghatározott, hogy a kínálati sokk, válság milyen csatornán keresztül hat a tőkeszerkezetre, mely elemek érzékenyek a kínálati oldal változására, mely elemek lépnek fel alternatív, helyettesítő forrásként.
Az eddigi kutatási eredmények egyrészt hiányosak, másrészt alkalmazhatóságuk az európai piacra, valamint a vállalati szektor egészére (kisebb méretű, nem tőzsdén jegyzett vállalatok) kérdéses.
Jelen tanulmány célja, hogy a vonatkozó irodalom feldolgozása alapján feltárásra kerüljenek a válság során a tőkeszerkezetre ható kínálati és keresleti tényezők, kiemelten a CEE régió esetében.
A gyakorlati kutatás célja pedig, hogy vizsgálja a 2007-08-as válság hatását a vállalati tőkeszerkezetre, és azonosítsa a külső forrásokhoz való hozzáférés jelentőségét a válság vállalatok tőkeszerkezetére gyakorolt hatása során, mindezt Magyarország példáján.

Kulcsszavak: tőkeszerkezet, válság, kínálati sokkok, Közép-Kelet-Európa

AZ UNIÓS ENERGIAPOLITIKA KILÁTÁSAI

HAFFNRER Tamás
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola / Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola
E-mail cím: haffner.tamas@ktk.pte.hu

Az energiapolitika az 1950-es éveket követően a nemzetállamok fontos stratégiai kérdésévé vált, az energiatermelést domináló fosszilis energiahordozók egyenlőtlen földrajzi elhelyezkedése energiaimportőr és energiaexportőr országokra osztotta fel a világot. Az energia meghatározó politikai potenciállá, s több esetben háborút kiváltó okká vált a 20. század második felétől napjainkig. Az energiahordozók felhasználását a környezetvédelem, a technológiai fejlődés, a politikai események, valamint a világgazdaság elmélyülése nagymértékben meghatározták és határozzák meg a mai napig. Az informatikai rendszerek fejlődése, a szállítási lehetőségek kiszélesedése és ezzel olcsóbbá válása megteremtette a lehetőségét a szükséges energiahordozók távolabbról, akár a világ másik feléről történő beszerzésének. A technológia fejlődése befolyásolta az energiaforrásokhoz való hozzáférést, valamint megnyitotta a kaput a megújuló energiaforrások alkalmazása előtt, melyek terjedését a környezettudatos gondolkodás térnyerése is elősegítette.
Svéd kutatások alapján 1990 és 2006 között 55 alkalommal vezetett be Oroszország e csoportba tartozó országokkal szemben ellátási megszorításokat. Ezen intézkedések közül egyedül a 2005/2006 fordulóján Ukrajnával szemben bevezetett szankciónak volt több országra is kiterjedő hatása, azonban e konfliktus hátterének elemzése egyértelműen megmutatja, hogy Oroszország földgázszállítási korlátozásait a politikai nyomásgyakorlás eszközeként alkalmazza. Magyarország primer energiahordozók tekintetében rendkívül szegény állam, mely kifejezetten igaz földgáz esetén. Az ország ugyanis felhasznált földgáz több mint 85%-át importból fedezi, melynek 75%-a Oroszországból, Ukrajnán a Testvériség gázvezetéken keresztül érkezik Magyarországra. A Földgázfelhasználás meghatározó tényezője a magyar villamosenergia- és távhőtermelésnek. A villamosnergiát termelő erőművek 58 százaléka, névleges energiatermelő kapacitás 60 százaléka származik földgázfelhasználásból.

Kulcsszavak: energiapolitika, orosz-ukrán konfliktus, földgáz, ellátásbiztonság

ENERGIATANÚSÍTVÁNYOK A FENNTARTHATÓSÁG SZOLGÁLATÁBAN

HAMBURGER Ákos
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola
E-mail cím: hamburgerakos@gmail.com

Az energetika köztudottan az egyik legnagyobb környezeti kockázatokkal járó ágazat, így az elmúlt évtizedekben világszerte egyre több figyelmet kapott ezen a területen a fenntarthatóság szempontjainak érvényesülése, így – többek között – a megújuló energiaforrások hasznosítása is. A piaci és szabályozói fejlődésnek köszönhetően a világ számos területén lehetővé vált a fogyasztók részére az, hogy megújuló forrásból származó energiát válasszanak. Ennek legelterjedtebb eszköze a különböző forgalmazható tanúsítványok alkalmazása. Az Európai Unióban – így Magyarországon is – az úgynevezett származási garancia tanúsítványok segítségével igazolhatóak a felhasznált villamos energia tulajdonságai. Sok országban működnek különböző néven hasonló tanúsítványrendszerek, számos esetben állami kvótaelőírások biztosítják a megfelelő keresletet e tanúsítványok iránt. A tanúsítványok villamosenergia-ágazatban alkalmazott módszere kiterjeszthető más energiatípusokra is, így a gázra, hűtési vagy fűtési energiára.
A tanúsítványok alkalmazása lehetővé a fogyasztók számára a választást, és azt, hogy döntésükkel személyesen hozzájáruljanak a fenntarthatóbb technológiák és energiaforrások térnyeréséhez a termelői oldalon – állami támogatásoktól vagy kvótáktól függetlenül. A tanúsítványokért – vagyis a megújuló energiáért – a fogyasztók által fizetett többlet ugyanis részben a termelőknél realizálódik. Ez a többlet versenyelőnyt jelenthet a hagyományos technológiákkal szemben, és ösztönözheti a fenntartható technológiákba történő beruházásokat. Tanulmányomban azt vizsgáltam, hogy milyen feltételek esetén járulhat hozzá a tanúsítványkereskedelem az energiaszektor, különösen a villamosenergia-termelés szerkezetének fenntarthatóbbá tételéhez.
A kutatást a tanulmányban a vonatkozó szakirodalom vizsgálatára alapozott kvalitatív kutatással, a fogalomtérkép módszerével kívánom megalapozni.
A villamosenergia-piacot alapvetően négy tevékenység működteti: termelés, fizikai szállítás (átvitel, elosztás), kereskedelem és felhasználás. Mindegyik területen számos beavatkozási lehetőség van a fenntarthatóság felé történő elmozdulás tekintetében. A megújuló energia tanúsítványokon keresztül történő fogyasztása egy olyan eszköz, amely felhasználói igény esetén a kereskedelmi tevékenységen keresztül a termelői oldalra van hatással. A kívánt termelői versenyelőny alapfeltétele a megújuló alapon megtermelt energia iránti fogyasztói igény. A tanulmányban a fogalomtérképen összesen hat tényezőt különböztettem meg, amelyek szükségesek a megfelelő fogyasztói igény létrejöttéhez: tájékozottság az energiafogyasztás környezeti hatásaival kapcsolatban, környezettudatos fogyasztói elkötelezettség, fizetőképesség, bizalom a tanúsítványok iránt, szabályozás, üzleti modellek. Ezek a tényezők egymásra is hatással lehetnek ugyanakkor egyaránt feltételei annak, hogy a fogyasztói oldalon kialakuljon egy olyan kereslet a megújuló energiák iránt, amely akár beruházói döntéshozatalban is szerepet játszhat. E tényezők kölcsönhatásának vizsgálata, valamint a felsorolás esetleges újabb elemekkel történő kiegészítése további kutatás eredménye lehet.

Kulcsszavak: energetika, fenntarthatóság, energiatanúsítványok, származási garancia, környezettudatos fogyasztás

KÓDOLÁS AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN. BEVEZETÉS A KÓRHÁZAK FINANSZÍROZÁSÁBA

HEITLER Krisztina
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: krisztina.heitler@gmail.com

Napjaink egyik sokat hangoztatott és megoldásért kiáltó problémája a hazai egészségügyi szolgáltatók gazdasági helyzetének és fizetőképességének javítása. A kormányzati oldalon sokat hangoztatott a kórházak nem megfelelő gazdálkodása, gyakori túlköltekezése. Szakmai oldalról viszont az alulfinanszírozott rendszerben látják a probléma forrását, mely adósságspirálba kergeti az intézményeket. Ebből a kiút egyre nehezebb, lassan már-már lehetetlen. Az egészségügy szakadék szélén áll, s az állam szakszerű beavatkozása nélkül nagyon hamar a mélybe eshet. Kivezető utat nyújthat az egészségpolitika új alapokra helyezése mellett a jelenlegi finanszírozási technika átgondolása, felülírása.
A rendszerváltást követően többféle finanszírozási technikát próbáltak alkalmazni az egészségügyben. Rövid ideig találkozhattunk szektorsemleges finanszírozással, valamint megismerhettük a kasszákra történő szétosztást. A napjainkban érvényben lévő módszer a teljesítmény-volumen korlát (TVK), aminek alapja járóbeteg ellátás esetén az úgynevezett OENO pont (Orvosi Eljárások Nemzetközi Osztályozása), vagy német pont, míg aktív fekvőbeteg ellátás esetén a HBCS súlyszám (Homogén Betegségcsoport). Európában elsőként nálunk, 1993-ban került bevezetésre ezen teljesítmény alapú finanszírozás, mely az amerikai DRG (Diagnosis Related Groups) rendszer elvén működik. Lényege, hogy az alapdíjak előre rögzítettek. Bevezetését mind orvosszakmai, mind gazdasági szempontok vezérelték. Új jogszabályi környezet megteremtésével az évek során a módszert többször módosították, mígnem 2004-ben a degressziós elv is bevezetésre került. A teljesítésnek felső határ lett szabva a finanszírozás egy előre meghatározott pont felletti csökkenésével, s egy másik pont feletti megszűnésével. Ezen intézkedés az egészségügyi intézmények bevételének korlátozása mellett az ellátás minőségére is negatív hatást gyakorolt.
Jelen tanulmány a Magyarországon, legfőképpen az aktív fekvőbeteg-szakellátás során alkalmazott finanszírozási technikákat kívánja górcső alá venni, s rámutatni, hogy mind az orvosszakmának, mind a kórházmenedzsmentnek milyen adminisztrációs, de finanszírozási szempontból kiemelt jelentőséggel bíró „teherrel" kell nap mint nap megküzdeni.

Kulcsszavak: egészségügy, finanszírozás, kódolás, TVK, HBCS

PORTFÓLIÓ-ÉRTÉKELÉS LIKVIDITÁSI ELVÁRÁS ÉS PERMANENS ÁRHATÁS FIGYELEMBEVÉTELÉVEL

HEVÉR Judit
E-mail cím:-

Acerbi és Scandolo (2008) egy portfólió értékét adott likviditási elvárás (amit egy befektető támaszt) és az eszköz marginális keresleti-kínálati görbéje (MSDC) alapján határozza meg. Megközelítésükben csak a likviditási elvárást teljesítő portfóliókat tekinthetjük elfogadható portfólióknak, ezért a portfólió értéke az eredetiből (egy részének likvidálásán keresztül) elérhető olyan portfóliók mark-to-market értékének maximuma lesz, melyek teljesítik a megadott likviditási elvárást. Tanulmányunk célja bemutatni, hogyan változik az elmélet, ha a portfólió átrendezése miatti kereskedésünk permanens árhatásával módosítjuk az eszköz marginális keresleti-kínálati görbéjét.

AZ ÉLELMISZERHULLADÉK EGYES GAZDASÁGI, TÁRSADALMI, ÉS ÖKOLÓGIAI HATÁSAINAK ELEMZŐ BEMUTATÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HAZAI HELYZETRE

HUBERT Klára
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
E-mail cím: hubert.klara@econ.unideb.hu

A mai felgyorsult világban, ahol számos ember éhezik, és ahol a források végesek, kulcsfontosságú, hogy megfelelő figyelmet kapjon az élelmiszerveszteség, illetve élelmiszerpazarlás megelőzésének és csökkentésének témája. Az élelmiszerveszteséget vagy élelmiszerpazarlást úgy lehetne meghatározni, mint minden olyan, eredetileg emberi fogyasztásra szánt élelmiszert (a nem élelmiszer-felhasználású termékek, azaz a „non-food" termékek kizárásával), melyet a „farm to fork" vezető élelmiszerlánc bármely szintjén kidobnak vagy megsemmisítenek. A FAO meghatározása szerint az élelmiszerveszteségek az élelmiszerlánc elején (primer termelés, betakarítás utáni és feldolgozási szakasz) következnek be, míg az élelmiszerpazarlás inkább a lánc végén (az értékesítési és végső fogyasztási szakaszban) tapasztalható.
Globálisan és hazai szinten is jelentkező probléma a már előállított és a végső felhasználóhoz (fogyasztóhoz) eljuttatott élelmiszerek pazarlása, „kidobása", mely társadalmi szinten mindenképpen hatékonyságveszteséget eredményez. Míg világviszonylatban 1,3 milliárd tonna nagyságrendű élelmiszerhulladékot említ a FAO tanulmánya, addig hazánkban 1,8 millió tonnára becslik az élelmiszerszemét éves mennyiségét, amely magába foglalja a termeléstől a fogyasztásig minden láncszem hulladékát. A Magyar Élelmiszerbank által közölt lakossági élelmiszerhulladék mennyisége 400 000 tonna.
Az „élelmiszerkidobásnak" több területe is elemzésre fog kerülni, szekunder adat- és információgyűjtés alapján. Elsődlegesen az „élelmiszerkidobás" (háztartási, közterületi, stb.) kérdéskör, valamint az ehhez kapcsolódó egyes gazdasági, környezeti, társadalmi vetületeinek elemző vizsgálatára helyezve a hangsúlyt.
Véleményem szerint a végső fogyasztói szakaszt tekintve az élelmiszerek pazarlása messze túlmutat azon a tényen, hogy ha ételt dobunk ki, akkor pénzt is pazarolunk. Gazdasági szemléletben a problémát nem csupán a termékek pazarlása jelenti. A kidobott élelmiszerekkel együtt ugyanis kárba mennek azok az óriási mennyiségű erőforrások is, melyek az ételek alapanyagainak előállításához szükségesek.
A szakirodalomban fellelhető háztartási élelmiszerhulladékok összetételére vonatkozó adatok begyűjtését követően, célszerűnek tartom a kidobott élelmiszerszemét mennyiségéhez hozzárendelni azokat az inputokat, - naturáliában és pénzértékben kifejezve - amelyek a termelés során felmerültek. Ezzel a módszerrel azt szeretném tudatosítani a fogyasztókban, hogy az általuk kidobott végtermékekkel - legyen az pékáru, hús, zöldség vagy gyümölcs - mennyi erőforrást (földterületet, illetve felhasznált műtrágyát és növényvédő szert) kötöttek le feleslegesen az élelmiszervertikumban.

Kulcsszavak: élelmiszerpazarlás, háztartás, élelmiszerhulladék, erőforrás

KORSZERŰ MOBILTECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA A VÁROSMARKETINGBEN

IVÁNYI Tamás
MSc hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
E-mail cím: info@ivanyitamas.hu

A tanulmány célja elemezni az okostelefonok piacán az IT nyújtotta lehetőségeket, az elérhető informatikai funkciókat, és rámutatni ezek szerepére, valamint fejlesztési lehetőségeire a városmarketingben.
A vizsgált téma, elméleti és gyakorlati vonatkozásban egyaránt, az információ- és a marketingmenedzsment határterületét érinti. A bemutatott fejlesztési és alkalmazási lehetőségek arra irányítják rá a figyelmet, hogy a korszerű IT megoldások miként segíthetik elő a települések és a turizmus életét szervező intézmények munkáját, hogyan növelhetik a turizmus, illetve városmarketing hatékonyságát.
Marketing oldalról bemutatom a város- és a desztináció-marketinget, mint a szolgáltatásmarketing egy sajátos területét, annak fő jellemzőit, céljait, eszközeit. Kitérek a desztináció-marketing fő érintettjeire, és a turizmus fogyasztói folyamatára. Az okostelefonos alkalmazások szempontjából három szakaszra bontom, amelyek különböző marketing és IT fejlesztési stratégiákat követelnek meg. A szakaszok részletes bemutatása mellett, kiemelt hangsúlyt fektetek arra is, hogy nem csak a turisták számára, hanem a helyi „törzsgyökeres" lakosok számára is fontos funkciókat tudnak nyújtani az applikációk, amely széles fogyasztói kör ugyancsak több fejlesztési stratégia alkalmazásának lehetőségét adja.
A fentiek tükrében vizsgálom meg, hogy milyen szolgáltatások érhetőek el a legnépszerűbb Web-es alkalmazásokkal, ezek felhasználásával milyen előnyök realizálhatók a városmarketinges applikációkban. Bemutatok már létező, a vizsgált applikációkban is sikeresen alkalmazott mobiltelefonos IT technikákat (Például a QR-kód, helyfüggő szolgáltatások, keresési lehetőség). Külön hangsúlyt kap, hogy az alkalmazások révén hogyan növelhető a felhasználói élmény, a városhoz és egyúttal az applikációhoz való kötődés.
Munkámban egyrészt a szakirodalmakra, szekunder forrásokra támaszkodom, másrészt primer kvalitatív és kvantitatív kutatási eredményeimre, mélyinterjúk és online kérdőíves megkérdezés alapján.
A tanulmányban a már megvalósult alkalmazások vizsgálata és kutatási eredményeim alapján javaslatokat fogalmazok meg egy sikeres városmarketinges mobil applikáció fejlesztési stratégiájára vonatkozóan, amelyek három fő irányelvben foglalhatóak össze: összekapcsolt webes és mobilalkalmazás párhuzamos fejlesztése; az üzenetek pontos targetálására alkalmas okostelefonos funkciók kihasználása; illetve a felhasználói élmény növelése a technológiai lehetőségek, a közösségi oldalak és a játékosítás integrációjával.

Kulcsszavak: városmarketing, turizmus fogyasztói folyamata, mobiltechnológiák, IT fejlesztési stratégiák

A NEMZETKÖZI SZÁMVITELI STANDARDOK KIALAKULÁSA

JAKKEL Vivien
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Üzleti Információgazdálkodási és Módszertani Intézet
E-mail cím: stjakkel@uni-miskolc.hu

Napjainkban rendkívül fontos szerepet játszanak a nemzetközi számviteli standardok, mind a gazdasági életben, mind a számviteli politikában. A számvitel az elkövetkezendő években – szakmai és szabályozási okokból - várhatóan jelentősen át fog alakulni. A változást követően a standardok – a célkitűzések szerint - az Uniós előírásoknak és az Unió által megalkotott jogszabályoknak megfelelnek. Célja egy olyan számviteli rendszer működése, melyben az összeállított éves beszámoló adatai, információi megbízható, valós képet adnak, mivel a vállalkozás könyvviteli rendszere, a főkönyvi és az analitikus számviteli elszámolások rendszere megfelel a számviteli alapelveknek, előírásoknak. Kutatásom során e rendszer kialakulásának, fejlődésének létrejöttét vizsgálom továbbá a nemzetközi standardok hazai számviteli politikába való beépülésével és annak hatásaival foglalkozom.
A nemzetközi kapcsolatoknak köszönhetően az elmúlt években jelentősen növekedett azon vállalati tevékenységek száma, amelyek, átlépik a nemzeti kereteket. A saját nemzeti számviteli szabályok alapján készülő - eltérő tartalmú - pénzügyi kimutatások alapján egy-egy ország gazdálkodóinak teljesítménye csak nehezen vagy egyáltalán nem hasonlítható össze. A tőkepiacok fejlődése és a versenyképesség javításának érdekében Magyarországon elfogadták az IFRS hazai alkalmazásának lehetőségét, ezáltal a nemzetközi standardok közelítését a magyar számviteli szabályozás felé, melyek alapján készítik a vállalkozások számviteli elszámolásaikat és melyek alapján összeállítják pénzügyi kimutatásaikat. Az IFRS beépülésének, elfogadásának köszönhetően létrejön egy egységes számviteli rendszer, mellyel a pénzügyi kimutatások könnyen összehasonlíthatóak lesznek. Kiemelt jelentőséggel bír, hogy napjainkban a nemzetközi standardok hogyan és milyen szempontok alapján épülnek be a magyar számviteli rendszerbe, mivel egy-egy nemzet gazdasági és jogi szabályozását „le kell küzdeni” vagy az új rendszer normáit úgy kell beleépíteni a már meglévő szabályozásokba, hogy a lehető legkevesebb eltérés mutatkozzon az új és a „régi” rendszer között.

Kulcsszavak: nemzetközi standardok, egységes számviteli rendszer, beépülés, nemzetközi kapcsolatok, összehasonlíthatóság

A MIKRO- ÉS KISVÁLLALKOZÁSOK INNOVÁCIÓS POTENCIÁLJÁNAK VIZSGÁLATA A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN

KERESZTES Gábor
tanársegéd
Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar
E-mail cím: keresztes@ktk.nyme.hu

Az utóbbi évtizedekben az innovációs folyamatok vizsgálata kiemelt területté vált a tudományos szféra és a gazdaság számára egyaránt. Nem véletlen, hisz a szereplők felismerték, hogy a hosszú távú és fenntartható fejlődés csak az innovativitás figyelembevétele és alkalmazása mellett valósulhat meg. Az államok, a nemzetközi szervezetek és a gazdasági élet vezetőinek szemléletváltása megtörtént és a kutatás-fejlesztési folyamatok felé fordult. Rajtuk kívül a társadalom tagjainak, a hétköznapi fogyasztóknak is ugyanolyan fontossá vált, hogy hozzájussanak az innováció nyújtotta előnyökhöz és ezáltal életszínvonaluk növekedjen. Különösen fontos téma ez a XXI. sz. kezdetén, amikor a tudásalapú társadalmak jelentősége megnőtt és a tudás az egyik legértékesebb tőkévé vált.
A dolgozatban bemutatott kutatás főként gyakorlati jelentőséggel bír. A mikro-, kis- és középvállalkozások innovációs tevékenységének vizsgálata és erősítése ugyancsak különösen fontossá vált a mai időkre a nemzetgazdaságok számára, mivel ezen cégek többsége hazai tulajdonban működik és jelentős munkáltatói, növekedés-befolyásolási, valamint piacdinamikai szereppel rendelkezik.
A KKV-szektor számára az innovációs folyamatok megértése és a komplex, hétköznapi gyakorlatban is alkalmazható eredmények szakszerű alkalmazása jelentős lehetőségeket rejt magában, melyet a tapasztalok alapján, jellemzően nem sikerült kellő mértékben kiaknázni az elmúlt évtizedekben. Ez az elvesztett, vagy egyelőre fel nem használt K+F+I potenciál jelentős kihatással van a vállalati szektor termelékenységére és a gazdaság versenyképességének az állapotára. Magyarország erősen centralizált, ezért is fontos a vidéki régiók további erősítése, melynek alapja ezen területi egységek KKV-szektorának feltérképezése és fejlesztése.
A dolgozat aktualitását adja továbbá az Európai Unió 2020-ra vonatkozó törekvése, melyeknek célja az Innovatív Unió megteremtése. E cél egyik prioritása a KKV-szektor innovációs teljesítményének fejlesztése, a KKV-k helyzetbe hozása, így meglátásom szerint a kutatás megfelelően illeszkedhet ezen részcél monitoring-folyamatához, a döntéshozók felhasználhatják eredményeit.

Kulcsszavak: KKV, innováció, Nyugat-Dunántúl

NEMZETKÖZI FORRÁSOK ÉS EGYEZMÉNYEK AZ AFRIKAI REGIONÁLIS INTEGRÁCIÓK KERESKEDELMÉNEK ÖSZTÖNZÉSÉÉRT

KIS Katalin
MA hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar
E-mail cím: evry0408@gmail.com

Több afrikai illetőségű szervezet (UNECA - Afrikai Gazdasági Bizottság) és fejlesztési program (az Afrikai Unió Új partnerség Afrika fejlesztéséért – NEPAD – programja) hangsúlyozza, hogy az afrikai régió fejlesztésében nagy szerepe lehet az országok közötti kereskedelemi megállapodások megkötésének, mi több regionális integrációk kialakításának. Az integrációhoz való tartozás javíthatja az alkupozíciókat a külső tagokkal szemben, továbbá a belső vámok és kereskedelemi korlátozások lebontása ösztönözheti a belső kereskedelmet, ami az országok külső függését csökkentheti. Afrikában számos regionális integráció működik, melyek működése már hosszú évtizedekre visszanyúlik és az integrációk céljai között mindig prioritásként kezelik a belső kereskedelem növelését.
Így tanulmányom első felében az afrikai regionális integrációk kereskedelmét elemzem, kitérve az integrációk megalapításának idején folytatott kereskedelempolitikára és ennek változására. A belső kereskedelem jelenlegi alakulásának értékelésekor nem szabad eltekinteni az afrikai országok exportszerkezetétől sem, hiszen több tömörülésben a tagországok hasonló termékstruktúrával rendelkeznek – kőolaj, mezőgazdasági termékek – amely megnehezíti a belső kereskedelem növelését. Ez is az oka, hogy az afrikai országok exportjának megközelítőleg 80 százaléka még mindig harmadik országok felé áramlik. Ezek a partnerek elsősorban kontinensen kívüli országok, mit az Egyesült Államok, Kína vagy az Európai Unió országai. Így az afrikai országoknak kiemelt célja, hogy a főbb kereskedelemi partnerekkel előnyös kereskedelemi megállapodásokat kössenek. E miatt az afrikai országokra is kiterjedő külső kereskedelmi egyezmények áttekintését elengedhetetlennek tartom. Ide tartoznak a Gazdasági Partnerségi Egyezmények az Európai Unió és az afrikai, karibi és csendes-óceáni (ACP) országok között vagy az Egyesült Államokkal kötött bilaterális egyezmények. Továbbá a nemzetközi kereskedelemben kulcsszerepet betöltő szervezeteket is bemutatom, mit a Kereskedelemi Világszervezet (WTO) – és a keretében megvalósuló Aid for Trade programot – vagy az ENSZ szakosított szervezetét az UNCTAD-ot (United Nations Conference on Trade and Development).
Másfelől vannak olyan csoportosulások, melyek exportszerkezete megengedné az intra-kereskedelem növekedését, viszont Afrikában sokszor már a kereskedelem növekedéséhez szükséges alapok is hiányoznak, mint a megfelelő infrastruktúra. Ezért az afrikai országok kereskedelmének ösztönzéshez elengedhetetlen a külső segítség. A nemzetközi szakirodalom számos tényezőt említ, melyek segítik az integrációk kereskedelmét. Ilyen tényezők az FDI (külföldi működőtőke), az ODA (hivatalos fejlesztési támogatás), a hazautalások vagy az integráción belül használt közös valuta.

Kulcsszavak: Szub-szaharai Afrika, regionális integrációk, intra-regionális kereskedelem, kereskedelmi egyezmények

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

VISEGRÁDI NÉGYEK KUTATÁS-FEJLESZTÉS TELJESÍTMÉNYÉHEZ KAPCSOLÓDÓ BEMENETI INDIKÁTOROK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

KONKA Boglárka
PhD hallgató
Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: boga03@freemail.hu

Az országok kutatás-fejlesztés (K+F) teljesítményéhez kapcsolódó vizsgálatok fontosságát az adja, hogy hatást gyakorolhatnak az adott állam gazdasági növekedésére, az export tevékenységére, vagy a társadalom jólétére. A nemzetek közötti különbségek, hasonlóságok elemzése hozzájárulhat egy hatékony szakpolitika megalkotásához, amely segítheti az országokat gazdaságuk fejlesztésében. A Frascati kézikönyv meghatározása alapján a K+F olyan módszeresen folytatott alkotómunka, amely a már meglévő ismeretanyagot bővíti tovább, vagy az új alkalmazások kidolgozását segíti elő.
Az országok K+F teljesítményének mérése komplex és sokat vitatott kérdéskör. Elemzésem fókuszába a K+F ráfordításainak alakulását állítom. Az elemzett államok a következőek: Magyarország, Lengyelország, Csehország és Szlovákia, más néven a visegrádi négyek (V4). Adatbázisom az Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) és az Eurostat által elérhető nyilvános adatokra épül.
A K+F ráfordítások elemzése után az OECD által alkalmazott vállalati K+F ráfordítás (BERD), a bruttó (teljes) K+F ráfordítás (GERD), a kormányzati szektoron belül végzett K+F ráfordítások (GOVERD) és a felsőoktatás K+F ráfordítása (HERD) elnevezésű mutatószámokat vetem össze a vizsgált országokban. Bemutatom a K+F-ben foglalkoztatottak számának alakulását és összetételét.
Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy a K+F fent említett bemeneti indikátorai a V4 országok Európai Uniós (EU) csatlakozása után hogyan változtak meg. Mennyire hasonlít, vagy éppen különbözik a négy ország egymástól, illetve az EU-s átlagtól. A 2004-es EU-s csatlakozás után vélhetően a V4 K+F ráfordításai emelkedtek és közelítik az EU átlagát. Feltételezem, hogy a magasabb egy főre eső GDP-vel rendelkező országok jelentősebb összeget fordítanak K+F-re, mint az alacsonyabb mutatószámmal rendelkező államok. Hipotézisem szerint Csehország lesz a vezető a vizsgált országok közül. Magyarország az EU csatlakozáskor jobban teljesített, mint Szlovákia és Lengyelország az egy főre eső GDP alapján. Ez a tendencia megfordult. Szlovákia már a listavezető Csehországot közelíti, Lengyelország pedig utolérte Magyarországot. Górcső alá veszem, hogy a gazdasági válság hatására visszaestek-e a V4 K+F-hez kapcsolódó ráfordításai. Hipotézisem alapján az OECD mutatóiban és a K+F-ben foglalkoztatottak létszámában szignifikáns csökkenés történt a 2009-es válság hatására.
Tanulmányom célja, hogy általa pontosabb képet kaphassunk a V4 tagjainak K+F területén nyújtott teljesítményérő. Ismertetem a vizsgált országok közötti eltéréseket és azonosságokat.

Kulcsszavak: Visegrádi négyek, kutatás-fejlesztés, Európai Unió

ÉRZELMI INTELLIGENCIA AZ OKTATÁSBAN

KOVÁCS Enikő
tanársegéd
ELTE Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: kovacs.eniko@ajk.elte.hu

Napjainkban egyre divatosabb az érzelmi intelligencia „fogalmának” használata. A hétköznapi nyelvezetben gyakran találkozhatunk ezzel a kifejezéssel, ugyanakkor csak kevesen vannak birtokában annak tartalmi jelentésével. Jelentőségét tekintve mind nagyobb teret hódít a munkahelyi környezet kialakításában, ezért fogalmi tisztázottsága, mérése, vizsgálata is ennek köszönhetően releváns kérdéseket vet fel. Az intelligencia szó hallatán gyakran azonosítják az értelmi intelligenciával (IQ), e tekintetben a félreértések tisztázása nem elhanyagolható kérdés. A szakirodalmak jelentős részében a versenyszféra vezetői és alkalmazottai tekintetében foglalkoznak ezzel a témakörrel, de úgy gondolom, nem szabad lekorlátoznunk kizárólag erre a területre a fogalom használatát, alkalmazhatóságát. Minden embernek érdemes tisztában lennie az érzelmi intelligencia jelentésével, és ami elengedhetetlen, a tanulhatóságával. Ezért a tanulmányomban az érzelmi intelligencia kialakulásának bemutatását követően, a fogalmi meghatározottságon túl szeretnék kitérni a vállalkozói szférán keresztül a közszféra dolgozóira, különös tekintettel a pedagógusokra. Ennek kiemelkedő fontosságát abban látom, hogy a „tudásalapú” oktatásból, kimaradnak azok az anyagok, leckék, amelyek olyan képességekkel, készségekkel vértezik fel a jövő nemzedékét, mely megtanítják őket élni, másokkal bánni. Felmerülhet a kérdés, hogy milyen kapcsolat fedezhető fel az érzelmi intelligencia és az iskolában folytatott oktatási feladatok között. Az iskolákban dolgozó szakembereknek nemcsak oktató, hanem nevelő munkát is kell folytatniuk, ennek gyakorlati szempontból történő megvalósítását egy konkrét példán keresztül mutatom be. Természetesen az általam ismertetett módszer, „csak” egy a számos alternatíva közül, bemutatva azt, hogy az oktatás mellett a nevelés is – az érzelmi intelligencia fejlesztése – beépíthető a tantárgyi és tanórai keretek közé. Következésképpen minden pedagógusnak meg kell találni azokat a perspektívákat, melyek tantárgy-specifikusan beilleszthetők a tantárgyi keretek, elsajátíthatóság, célok megvalósíthatósága érdekében.

Kulcsszavak: érzelmi, intelligencia, oktatás, nevelés, projektmódszer

FELSŐOKTATÁS GAZDASÁGI SZEMSZÖGBŐL VIZSGÁLVA

KRAJCSIK Zsolt
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Gazdaságelméleti Intézet
E-mail cím: krajcsik.zsolt@uni-miskolc.hu

A cikk megírásával célom, hogy a felsőoktatást, mint rendszert, a szakirodalom feldolgozása alapján definiáljam, valamint annak működését közgazdaságtani és gazdaságpolitikai oldalról közelítsem meg. A cikk megírásával tehát alapvető célom, hogy a felsőoktatás működésében megfigyelhető elégtelenségeket bemutassam, ezen belül három területre, az információs problémára, az externális hatásokra, valamint a hozzáférés tekintetében a nem egyenlő esélyekre kívánok fókuszálni. Fel kívánom tárni azokat a problémákat és hatásokat, amik a felsőoktatás elégtelen működésére vezethetők vissza. Életkereseti jövedelem becslése segítségével meghatározom a diploma „értékét", vagyis azt a jelenre diszkontált hozamtöbbletet, amit a felsőoktatásban való részvétel és a diplomaszerzés biztosít az egyén számára, szemben a középfokú végzettséggel.
Az oktatás, így a felsőoktatás terén is érezteti hatását az információs probléma, hiszen a döntéshozók egyrészt nincsenek tisztában a munkapiac várható igényeivel, másrészt pedig az egyének döntéseiket jellemzően rövid távon hozzák meg, a hosszú távú döntések alulpreferáltak. A szakirodalmat jellemző kettősség megfigyelhető a témában, az egyik tábor szerint az államnak aktívan szabályoznia kell, és időnként közbeavatkozni a felsőoktatás működésébe, hiszen a felsőoktatás, mint piac, működése nem tökéletes, a másik tábor véleménye szerint azonban az államnak nem szükséges drámaian szabályozni a felsőoktatást. Mindkét nézet mögött neves közgazdászok, közgazdasági iskolák állnak, egyik véglet sem lehet sikeres – véleményem szerint –, ugyanakkor szükséges lehet a felsőoktatás olyan szintű szabályozása, mely a makrogazdaság, így a társadalom, valamint az egyén számára is kifizetődő.
A felsőoktatásban való részvétel externális hatásokat eredményez, mint például a magasabb iskolai végzettségű személyek nagyobb jövedelemre tesznek szert, az állam és annak alrendszerei számára nagyobb összegű adót fizetnek be, például személyi jövedelemadó formájában, vagy akár vásárlásaik révén fogyasztási adót, magasabb diszkrecionális jövedelemmel rendelkeznek, magasabb rendű szükségleteiket is ki tudják elégíteni. Emellett az elhelyezkedési lehetőségeik is jobbak, alacsonyabb a munkanélküliségi rátájuk, társadalomban elfoglalt helyük is előkelőbb, de még a várható élettartamuk is magasabb, illetve számos kutatás – a teljesség igénye nélkül: Kuznets, Becker és Romer – rávilágítottak arra, hogy a felsőoktatás, vagy a tudásbővülés milyen hatást gyakorol egy-egy makrogazdaság teljesítményére.
A felsőoktatás finanszírozása kulcskérdésnek számít hazánkban a rendszerváltás óta, valamennyi kormány megpróbálta átalakítani, szabályozni a felsőoktatás pénzügyi helyzetét. Felmerül a kérdés, hogy a felsőoktatás pénzügyi megközelítésének mennyire kell igazságosnak és méltányosnak lennie? Törekedhetünk-e optimumra egy nem tökéletes piacon? Mennyire helyén való az állami intervenció olyan esetben, amikor a Cobweb-ciklus szerint a munkapiac 11-15 év alatt túlkeresletes állapotból túlkínálatosba fordul át, majd ismét túlkeresletessé válik?

Kulcsszavak: felsőoktatás, oktatás-gazdaságtan, egyetem, oktatás-finanszírozás, gazdaságpolitika

HELYI PÉNZEK ÉS ÚJFAJTA TERÜLETFEJLESZTÉSI SZEMPONTOK A POSZTKAPITALIZMUSBAN

LAKÓCAI Csaba
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar
Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
E-mail cím: -

Az előadásban bemutatásra kerülő kutatási téma a regionális politika és területfejlesztés egy újfajta megközelítéséből indul ki, ami alapvetően a gazdasági tevékenység strukturális megváltoztatásával függ össze, és amit a közpolitikai gyakorlatba eddig még nem nagyon ültettek át. Eszerint a regionális fejlődés kérdését elsősorban már nem politikai-közigazgatási problémaként vagy feladatként kell kezelni, hanem egy esetleges alapvető gazdasági szerkezetváltás kulcstényezőjének tekinthető. A hangsúly a termelési és fogyasztási mechanizmusok jellegének megváltozásán van, ami a gazdasági tevékenység nyílt relokalizációjának formájában valósulhatna meg. Ez az elképzelés tagadja a jelenlegi globális szabadkereskedelmi gyakorlat fenntarthatóságát és célszerűségét, és annak alternatívájaként az úgynevezett bioregionalizmust tekinti. Egy biorégió földrajzilag a legkisebb olyan területi egységet jelenti, amely már elég nagy az önfenntartáshoz, vagyis ahhoz, hogy a szükségleteket egy helyen termeljék meg és fogyasszák el vagy használják fel. Eszerint távolra kereskedni csak olyan hely-specifikus termékkel lenne érdemes (értsd: ökológiai és társadalmi szempontból gazdaságos), amely egyfelől nem terem meg máshol, másfelől pedig már teljesen kielégítette a belső piac igényeit. A szabad kereskedelem helyébe így a „kereskedelem szabadsága” léphetne. A korlátlan szabad mozgás és áramlás pedig elég, ha csak a személyekre és az információra vonatkozik. Egy ilyen, a jelenlegi piacgazdasági paradigmán túllépő elképzelés joggal tekinthető posztkapitalistának.
A helyi pénzek használatával – amelyek nevükből adódóan helyben maradnak – jobban, és ami még hangsúlyosabb, fenntarthatóbban tudna a gazdaság relokalizációja és ezen keresztül a regionális fejlődés érvényesülni, mint a jelenleg hivatalos fizetőeszközökével. Kutatási hipotézisünk szerint a helyi pénzekkel erősíteni lehet a helyi vagy regionális piacra történő termelést (a távolra kereskedés helyett), a helyi szolgáltatások fellendülését, valamint a helyi termékek fogyasztását. Ezáltal a jelenleg periférikusnak számító területeken mind szociálisan, mind ökológiailag sokkal fenntarthatóbb körülményeket lehet teremteni az infrastruktúra fejlesztésére, mint a külkereskedelmi és versenyképességi mutatók erősítését célzó növekedésmodelleket alapul vevő jelenlegi fejlesztéspolitikai gyakorlatokkal. Vagyis a helyi pénzek a regionális fejlesztéseknek egy, az eddigieknél fenntarthatóbb közpolitikai eszközei is lehetnek, de csak akkor, ha alapvető gazdasági paradigmaváltás is társul ehhez.

FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK WEBOMETRICS RANGSORÁNAK VIZSGÁLATA GOOGLE PAGERANK TEKINTETÉBEN

LOSONCZI György
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
E-mail cím: info@CW-Index.com

A Bolognai folyamatnak köszönhetően nem csak magyar, de nemzetközi térben is versenyhelyzet alakult ki a felsőoktatásban. A felsőoktatási versenyhelyzetben a stratégia és ezen belül is a marketingstratégia egyre nagyobb jelentőséggel bír, megfelelő alkalmazása az intézmények részéről szükségszerű, időszerű. A versenyképes honlap tehát stratégiai kérdés. A honlapok versenyképességének racionális kezelése a hatásmechanizmusok szimulátor szintű leképezését igényli, mert csak ennek alapján lehet megmondani, vajon milyen akciók milyen következményt valószínűsítenek?
Az elmúlt hat év során a felsőoktatási intézmények honlapjait és versenyképességüket tanulmányoztam, és jelenleg is a doktoranduszi kutatásom része. Jelen tanulmány az intézményi online jelenlét mérhető rétegei felől közelítve vizsgálja meg a felsőoktatási intézmények honlapjait a nemzetközileg ismert WEBOMETRICS és a GOOGLE PAGERANK „értékeit" elemezve. Mindkettő a honlapok Internetes „súlyát" határozza meg valamilyen meghatározott módszertan alapján. A tanulmány egyik kérdése, vajon mekkora a korreláció egy objektív értékelés és a nemzetközileg használt megoldások között?
Az adatvagyon több mint tízezer intézményi honlap megjelenését minősítő értékekből áll, amely a 2014-es évre vonatkozik. Frissebb adatok a WEBOMETRICS esetén továbbra is nyilvánosan elérhetők, míg a GOOGLE 2014-től már nem teszi nyilvánosságra a GOOGLE PAGERANK adatait. Ezért került a 2014-es év a vizsgálat fókuszába. A WEBOMETRICS további rész rangsorokból áll, amely szintén része az adatvagyonnak: a „Presence Rank", „Impact Rank", „Openness Rank", „Excellence Rank".
Az adatvagyon vizsgálata több szinten zajlott, statisztikai elemzési módszerekkel (SPSS) és hasonlóságelemzés alkalmazással (COCO model).
Az adatvagyon kiértékelése során a WEBOMETRICS és a GOOGLE PAGERANK értékek között a tanulmány számos ponton marketingstratégia döntést is elősegítő eredményeket mutat be, továbbá kísérletet tesz olyan szimulátor előállítására, amely a WEBOMETRICS négy rész indexe változtatásával lehetséges-e optimalizálni egy jobb GOOGLE PAGERANK eléréséhez.

Kulcsszavak: felsőoktatási marketing, adatbányászat, honlapok, WEBOMETRICS, Google PageRank

AZ EGÉSZSÉGTUDATOS MAGATARTÁS, MINT A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS KÖZPONTI ELEME

MATÓ-JUHÁSZ Annamária, DR. SZEGEDI Krisztina
tanársegéd
Miskolci Egyetem
E-mail cím: efkegtur@uni-miskolc.hu

A fenntartható fejlődés napjaink egyik legnagyobb gazdasági és társadalmi kihívása. Az egészség nemcsak a fenntartható fejlődés egy fontos elemeként értelmezhető, hanem összefügg annak mindhárom pillérével, azaz a környezeti, a gazdasági és a társadalmi dimenzióval is. Az egészség kiindulása, és egyben eredménye is a fenntartható fejlődésnek, sőt a fenntartható fejlődési célok elérésének egyik fontos indikátora is. A kutatás célja a fenntartható fejlődést elősegítő holisztikus egészségtudatossági modell kialakítása. A kutatás során arra kerestük a választ, hogy milyen stakeholderek játszanak szerepet az egészségtudatosság fejlesztésében? Milyen szerepe van az egyéneknek, az államnak, a vállalatoknak és a civil szervezeteknek az egészségtudatosság fejlesztésében? Milyen vállalati fenntarthatósági kezdeményezések járulhatnak hozzá az egészség fejlesztéséhez? Az empirikus kutatás első szakaszában kvalitatív interjú módszert és tartalomelemzést alkalmaztunk. Egészségügyi szakemberekkel folytatott interjú alapján teszteltük az egészségtudatosság modell elemeire és összefüggéseire vonatkozó hipotézisünket. A tartalomelemzés során a legnagyobb árbevételű nemzetközi és hazai vállalatok egészségtudatosság fejlesztésére irányuló gyakorlatát vizsgáltuk meg azok fenntarthatósági jelentései, és a honlapjukon közzétett információk alapján. Kutatásunk rámutatott arra, hogy mind a fenntartható fejlődés, mind az egészségtudatosság szempontjából lemaradás tapasztalható a hazai vállalati gyakorlatban a nemzetközi gyakorlathoz képest. A cikk bemutatja a fenntartható fejlődés és az egészség fogalmát, azok összefüggéseit és elemzi az egészségtudatos magatartást. Részletezi a kutatás eredményeként létrehozott holisztikus egészségtudatossági modellt, és a modell vállalati részére koncentrálva nemzetközi és hazai best practice példákat mutat be, amelyek elősegíthetik az egészségtudatosságot, az egészség javítását, hozzájárulva ezzel a fenntartható fejlődés céljainak megvalósításához.

Kulcsszavak: fenntartható fejlődés, egészségtudatosság

A MAGYARORSZÁGI MIGRÁCIÓ MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE

MIKÓ Eszter
PhD hallgató
Nyugat-magyarországi Egyetem
E-mail cím: mikoeszter2012@gmail.com

A Magyarországról külföldre irányuló migráció nem új keletű folyamat hazánkban. Minden nagyobb történelmi vagy gazdasági esemény újabb és újabb migrációs hullámot indított el akárcsak a 2008-as gazdasági világválság vagy az Uniós munkaerő-piaci korlátok megszűnése. Egyes becslések szerint 2008 és 2015 között a külföldre kivándoroltak száma elérte az 500 ezer főt.
Előadásom célja annak meghatározása, hogy az itthon dolgozók körében mekkora a kivándorlási szándék napjainkban, illetve hogy a jelenleg középiskolában tanulók között mekkora a migrációs szándék. A jelenleg középiskolában tanulók képezik országunk következő dolgozó nemzedékét, így az ő kivándorlási szándékuk jelentős hatást gyakorol országunk jövőjére is. Kutatásom során vizsgáltam a migráció okát, illetve a kivándorlási célországot, hogy miért azt az országot választanák a kivándorlók. A kutatást kérdőíves vizsgálat segítségével végeztem el mind a két korcsoport tekintetében. A kutatás legfőbb megállapítása, hogy hazánkban továbbra is magas a migrációs szándék mind a két korosztály tekintetében ugyanakkor azok aránya, akik konkrét lépéseket tettek a kiutazásért már nem tekinthető magasnak. A kivándorlási szándék mögött mind a két korosztály esetében a jobb életkörülmények és a jobb munkabér áll. Bár a konkrét lépéseket tevők aránya nem tekinthető kirívóan magasnak, ugyanakkor látszik, hogy a megkérdezettek között a kivándorlási szándék kiemelkedően magas. Az nehezen megállapítható, hogy a gondolkodó személyek közül a jövőben kik lesznek ténylegesen országot elhagyók.

Kulcsszavak: migráció, kivándorlás, Magyarország, EU

EVALUATION OF DIRECTIONAL FORECASTS

Viola MONOSTORINÉ GROLMUSZ
PhD student
Central European University
E-mail address: Grolmusz_Viola@phd.ceu.edu

Although forming expectations about the future based on our currently available information is a necessity in economics, we know little about the preferences of professional forecasters. In this paper, I aim to identify professional forecasters' loss functions from observations of forecasts and realizations of a binary variable, together with variables contained in the forecasters' information set. Using time series that provide sufficient variability, it is possible to identify a set in which the parameter summarizing the forecaster's loss function lies. A point estimate of this parameter cannot be produced in the general case, since the econometrician does not observe the full information set on which the forecaster has based his prediction. This parameter captures the relative cost of overestimating versus underestimating the forecast target. By estimating this parameter, we acquire valuable information about forecaster behavior, and if the estimated set is narrow enough, we can check whether the forecast was made using symmetric or asymmetric loss functions. Moreover, by publishing the estimates, we can provide important information for forecast users. This is because forecasts are constructed to be optimal with regard to the forecaster's loss function. It is useful for the forecast user to know the directions of the possible asymmetries underlying the forecast. In my novel application, I estimate bounds for the parameter characterizing the forecaster's loss function using GDP forecasts of different countries and the EURUSD exchange rate forecasted by different forecasters. In the Spanish GDP forecast case, I estimate a narrow set and can reject the hypothesis that the forecasts were based on a symmetric loss function. The estimated loss function coefficients tend to be lower in the exchange rate forecasts, enabling us to conclude that forecasts for exchange rate movements are more likely to be based on symmetric loss functions than GDP forecasts.

Keywords: directional forecast, loss function, time series, professional forecasts

AZ E-LEARNING BEVEZETÉS KOMPLEXITÁSA – ESETTANULMÁNY A HAZAI NAGYVÁLLALATI SZEKTORBÓL

NAGY Vitéz
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Infokommunikációs Tanszék
E-mail cím: vitez@eloszk.hu

Az internet térhódításával egy olyan új eszköztár, az e-learning megjelenése nyit új kapukat a vállalati, közoktatási, és közigazgatási szféra számára egyaránt, amely komplexitását tekintve sokkal több, mint egy újabb pusztán IT megoldás: egyes szerzők az e-learninget egyenesen az oktatás-módszertan egy új paradigmájának nevezik. Az e-learning térnyerése nem csak nemzetközi, de hazai viszonylatban is egyre jelentősebb méreteket ölt. Cikkemben egy olyan esetet kívánok feldolgozni, amelyben egy, több tízezer dolgozóval rendelkező cég megelőző e-learning tapasztalat nélkül kívánja implementálni a szervezeti kultúrába az e-learninget tendereztetés és külső beszállító közreműködésével. Az esettanulmány fókuszába azt a kérdéskört helyezem, hogy az e-learning nagyvállalati környezetben történő bevezetése mennyire komplex folyamat, mennyivel túlmutat egy pusztán IT projekt keretein, mik azok a további területek, amelyek közreműködése és bevonása elengedhetetlen a sikeres adaptációhoz.
Az esettanulmány feldolgozása során azokat a tapasztalatokat kívánom megosztani, amelyet a fent említett bevezetési projekt kapcsán mint beszállító oldali projektvezető és tanácsadó szereztem meg, kiegészítve az utólagosan a megrendelővel folytatott egyéni mélyinterjúkkal és munkacsoportos interjúkkal, ezáltal nyújtva teljes képet az ilyen projektekben rejlő kockázatokról, azok volumenéről és a lehetséges megoldásaikról. Cikkemmel tehát egyszerre kívánok segítséget nyújtani az e-learning szolgáltató vállalkozásoknak, illetve azoknak a szervezeteknek, akik potenciált látnak az e-learning bevezetésében.
Az esettanulmány végén kitekintek továbbá arra is, hogy egy sikeres bevezetési projektet követően melyek azok a fenntartó feladatok, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az adaptált e-learning rendszer és kapcsolódó folyamatok, tartalmak naprakészek legyenek, és hosszútávon támogassák a szervezet érdekeit, illetve azon módszerekre, amelyek segítik az bevezetett e-learning hatékonyságának mérését.

VERSENYKÉPES SMART CITIES

NICK Gábor
E-mail cím: -

A 21. század európai iparának komoly kihívásokkal kell szembenéznie. Az egyre csökkenő nyersanyag állomány, a növekvő energia árak, és a demográfiai változás a jelenlegi modell módosításának szükségességét vetíti előre fokozódó versenyhelyzetben.
A 2011-es Hannoveri Vásár egy új korszak kezdetét jelentette a német ipar számára: ekkor került először publikálásra egy tudományos projekt, az Industrie 4.0 – Negyedik Ipari Forradalom, amely szerint a jövőben okos gyárakban (smart factory) okos termékeket (smart product) fognak létrehozni a globális piac számára. A Cyber-fizikai (CPS) rendszer valamint az eszközök és a szolgáltatások hálózatának bevezetése a termelési folyamatokba, visszahat a gazdaság szereplőire, így befolyásolja a regionális versenyképességet.
Az Industrie 4.0 egy elképzelt jövő, de megítélésem szerint közvetlen vagy közvetett módón, de alapvetően fogja befolyásolni a városok helyzetét, elvárásokat definiál irányukba is.
A tanulmány első részében bevezetem az Industrie 4.0 és a Smart City fogalmát, illetve bemutatom gondolatiságát a ma fellelhető források alapján.
A versenyképesség méréséhez, a mind egzaktabb összehasonlíthatóság érdekében mutató számokat célszerű alkalmazni. Tekintve számtalan ismérv, indikátor és ezek súlyozása jöhet számításba adott terület esetében több már létező és bevált gyakorlatot alkalmazhatunk vizsgálódásaink során.
Áttekintjük a legelterjedtebb versenyképességi (pl.The Global Competitiveness Report - World Economic Forum) és smart city (European Smartcities – Technisches Universität Wien) rangsorok ismérveit és választ keresünk arra a kérdésre, hogy milyen statisztikai összefüggések mutathatóak ki a különböző rangsorokban szereplő városok esetében, azaz mennyire versenyképes egy smart city, melyek azok az alapadatok, melyek ténylegesen befolyásolják a smart city-k versenyképességét.
Választ keresünk arra a kérdésre, hogy vajon ezen városok mennyire támogatják az Industrie 4.0 egyik alapelvárását a mind horizontális mind vertikális szinten megjelenő elvárást, az együttműködést és ennek okán mennyire lesznek majd képesek az Industrie 4.0 bevezetésére.

WOMEN MANAGERS IN HUNGARY: REVIEW OF FINDINGS AND DIRECTIONS OF SOCIAL EMPIRICAL RESEARCH

Katalin OBORNI
PhD student
Corvinus University of Budapest
E-mail address: katoborni@gmail.com

Women managers' status and their career development is a much studied field in international social research. Contrary to it, the scientific issue of Hungarian women managers is rather under researched within the field of sociology; accordingly a limited literature is available to review. My intention is to assess the relevant literature conducted on Hungarian women managers appearing in selected sociological and management journals from the period of the 1990's to the present. My primary aim is to review the scientific results of social research produced on women managers in order to ascertain what is currently known about women managers' position, leadership competencies and their career opportunities in a Hungarian context. Based on the reviewed articles up to now, the following issues are identified as particularly being in the interest of social research: the impact of economic and social transition of 1989 on women managers' proportion and status in management, the acceptance of women managers as leaders in work organizations, the difficulties of managing work and life and social attitudes towards women as leaders. The overall conclusion is that women managers in Hungary experienced a decline in their presence in managerial and professional positions since the political and economic transition of 1989. Furthermore, it is reported that organizational culture is not supportive for women managers in the sense that they face difficulties regarding their acceptance as leaders. Women managers with children are especially face difficulties in balancing work and life. The reviewing process also ask whether the examined articles employ a feminist methodology as their analytical frame in order to explain women's power-related, structural subordination to men and to acknowledge the cultural-situational context in the interpretation of research findings. In some of the articles, gender relations and attitudes on gender roles are examined. Research already revealed that women's equal position in work organizations is hindered by the reaffirmation of traditional gender relations and conservative attitude on gender roles in the Hungarian context.

Keywords: women managers, career, gender relations, Hungary

FIATALOK TÁPLÁLKOZÁSI SZOKÁSAI ÉS ÉRTÉKRENDJE – SZEKUNDER KUTATÁS

PÁL Eszter
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Gazdálkodástani Doktori Iskola
E-mail cím: p.eszter19@gmail.com, pale@ktk.pte.hu

A fiatalok vizsgálata, akármelyik tudományterületet tekintjük, mindig is érdekes témát jelentett a kutatók, a társadalom számára. Táplálkozási szokásaik elemzése nem csak élettani szempontból fontos, hanem marketing szempontból is, hiszen ebben a korban, a másodlagos szocializáció korában kialakult viselkedésminták - beleértve az étkezési magatartást is - jelentősen meghatározzák a jövőbeli fogyasztói szokásokat, így az élelmiszerek iránti keresletet is. A táplálkozás összetett, komplex fogyasztási terület, biológiai, gazdasági, szociális, és egyéni tényezők sokasága által behatárolt. Mindezek miatt a táplálkozási szokások fogyasztásközpontú vizsgálata során nem elegendő csupán a marketingirodalmat vizsgálni, szükséges az egészségtudományok, a szociológiai, illetve a pszichológia tudományterületek szakirodalmi eredményeit is áttekinteni. Ezen tanulmány sajátos vetületét ragadja meg az étkezésnek, mert az étkezés értékekkel kapcsolatos összefüggését vizsgálja, különös tekintettel a fiatal generációs fogyasztókra. Mivel az értékek alapját képezik egy összetettebb szociológiai kategóriának, az életstílusnak, így a tanulmányban központi szerepet kap az életstílus és az étkezés összefüggéseinek tárgyalása. Az elsősorban szekunder szakirodalmi forrásokra építő tanulmány első részében a fiatalok táplálkozási szokásainak összefoglaló elemzésére kerül sor, kiemelten a magyar fiatalok esetében. Ezt követően a táplálkozás, illetve az azzal szoros kapcsolatban álló egészség és az értékek kapcsolatának vizsgálatára kerül sor. A tanulmány kitér a változó étkezési szokásokra és arra is, hogy milyen helyzetben képvisel maga az étkezés értéket, illetve mikor kerül az hátrányos helyzetbe az egyre értékesebb idővel szemben. Szó lesz a táplálkozásukra nagymértékben ható megatrendekről és trendekről, illetve a fiatalok által fontosnak tartott, az étkezések során figyelembe vett értékekről. A tanulmány utolsó része az értékrend változásairól, a „szétesett társadalomról”, illetve a fiatalok értékrendjéről, fontosnak tartott értékeiről fog szólni. Ezt mintegy kiegészítve, bemutatásra kerülnek a korábbi kutatások során feltárt fiatal generációs életstílus csoportok, s a tagjaik számára fontosnak ítélt értékek. A tanulmány összefoglaló elemzését adja e meglehetősen speciális témának, s így további kutatások kiinduló pontját jelöli ki.

Kulcsszavak: fiatal generáció, táplálkozási szokások, értékek, életstílus

A BEVÁNDORLÓK INTEGRÁCIÓJÁNAK PROBLEMATIKÁJA

PATAY Tünde
PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem, Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: tuende.patay@wien.gv.at

Az előadás a bevándorlók integrációjának kérdéskörét járja körül. Elemzi az Európára jellemző integrációs célkitűzést és gyakorlatot, összevetve a migrációs kihívások alakulását az uniós és nemzeti politikákkal, összehasonlítva a különböző szintek integrációs eszköztárát. Mindemellett az integráció területeinek, fokának, illetve a megoldások hatékonyságának értelmezési lehetőségeit is bemutatja.

A bevándorlók egyrészt hozzájárulnak az ország, és a települések gazdasági fejlődéséhez, választ adnak demográfiai és munkaerőpiaci kérdésekre, jelenlétük a kapcsolati háló bővülésének, illetve társadalmi és gazdasági sokszínűség forrása. A befogadó országoknak, illetve maguknak a településeknek is ugyanakkor a megváltozó társadalmi igények, a térhasználat, az egészségügyi és szociális ellátás, a szegregáció vagy a foglalkoztatás területén jelentkező migrációs kérdésekre is megoldást kell találniuk. További kihívást jelentenek azonban az ezekből táplálkozó társadalmi feszültségek is, melyek értelmezése és kezelése szintén stratégiai jelentőségű. A migrációhoz kapcsolódó feladatok, integrációs törekvések hátterét az Európai Unió vonatkozó politikái és célkitűzései adják, a stratégiák és keretfeltételek nemzeti szinten kerülnek meghatározásra. Európa néhány tagországában, migrációs tapasztalat hiányában, ez a stratégia még kiforratlan. Más bevándorlási célországok ugyanakkor a kihívások és megoldások több évtizedes formálódásának, valamint politikai súlyuknak köszönhetően már számos területre kiterjedő, komplex eszköztárral rendelkeznek. Ezen felül a versenyképesség és a vándorlási folyamatok közötti összefüggéseket, az ehhez fűződő feladatok jelentőségét ezekben az országokban a városok maguk is felismerték.

A bevándorlók integrációjának fogalmi meghatározása után a tanulmány első része az uniós, illetve nemzeti politikák ütköztetésével elemzi a migrációs folyamatok alakulását, valamint vázolja a mindebből táplálkozó gazdasági és társadalmi kihívásokat. Az előadás ezt követően a témakör gyakorlati oldalát, vagyis az integrációhoz kapcsolódó feladatok körét mutatja be, kiemelten kezelve az uniós, nemzeti és helyi politikák megoldásainak sajátosságait.

Az integráció fokának és a törekvések hatékonyságának értelmezése összetett kérdés. Az előadás ezt szintén konkrét példákkal szemlélteti.

Kulcsszavak: Európai Unió, integráció, migráció, munkaerőpiac, versenyképesség

A MAGYAR-HORVÁT PARTHAJÓZÁSI VÁLLALATAINK KERESKEDELME (1884–1914)

PELLES Márton
MA hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar
E-mail cím: pellesmarton@gmail.com

Fiume 1776–1919 között ugyan kisebb megszakításokkal, de Magyarország része volt. Az 1867–68-as osztrák-magyar és magyar-horvát kiegyezéseket követően a jelentős magyar állami támogatással kiépülő fiumei kikötő 1913-ra Európa 10. legforgalmasabb kikötőjévé vált, megteremtve a lehetőséget egy innovatív helyi ipar létrejöttének. Az építkezéseknek és a gőzhajózás rohamos fejlődésének köszönhetően lehetőség nyílt a helyi érdekeltségű vállalkozóknak saját kereskedelmi cégek létrehozására, fejlesztésére.
Előadásomban és tanulmányomban bemutatom a kispartmenti kereskedelemre szakosodott társaságok megalakulásának és fennállásának történetét. Bemutatom, hogy az 1884-es évtől a zágrábi Schwarz Lipót, a zenggi Krajacz László és a fiumei Sverljuga Mátyás piaci alapon működő helyi gazdálkodásából hogyan fejlődött ki állami támogatásokat igénybe véve az Adriai-tenger meghatározó nagyvállalata a Magyar-Horvát Tengeri Gőzhajózási Részvénytársaság. A vállalkozások egyesülésének – az elmúlt százötven év magyar és olasz nyelvű szakirodalma és a vonatkozó magyar állami törvények által leírt – ismertetésén túl, bemutatom saját fiumei levéltári kutatásaim (Državni arhiv u Rijeci – Magyar Királyi Tengerészeti Hatóság iratai 1870–1918) alapján a kialakult nagyvállalat működésének nehézségeit és sikereit, a társaság hajóállományának fejlődését, valamint a vállalatvezetés és a dolgozók között meghúzódó feszültségek okait és ezek megnyilvánulásait. Elemzem a fiumei kikötőre fókuszálva a statisztikai irodalom – Magyar Statisztikai Évkönyvek (1885–1918); Fiume hajó- és áruforgalma (1906–1918) – segítségével a társaság hajó- és áruforgalmát és elhelyezem azt a forgalom alapján horizontálisan a többi államilag támogatott nagyvállalat között. Munkám során az üzleti eredmények vizsgálatával lehetőség adódik egy sikeres hajózási társaság történetének reális bemutatására az első világháború előtti időkben.

Kulcsszavak: Adriai-tenger, Fiume, gőzhajózás, kereskedelem, gazdaságtörténet

A DIVATPIAC ÉRTÉKELŐ ESZKÖZEI

PERHÓCS Péter
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
E-mail cím: perhocspeter@gmail.com

Jelen tanulmány a tervezői márkák által előállított egyedi minőségi termékek árképzési folyamatának feltárására, s a divatpiac azon értékelő eszközeinek rendszerezésére törekszik, melyek az értékelő funkciókon túl, a szereplők legitimálásáért, avagy szentesítéséért is felelnek. A tanulmány további célja ama minőségi és esztétikai szempontok összegyűjtése és ismertetése, amelyeket a divatpiaci értékelők a termékek megítélésekor figyelembe vesznek.
Az utóbbi években a piaconként különböző értékelő eszközök, s az általuk alkalmazott értékelési folyamatok vizsgálata a gazdaságszociológia kulcsfontosságú területévé vált, kiváltképpen azokon a piacokon, ahol a produktumok értékének meghatározása egy kollektív cselekvés eredményeként jön létre. Az egyedi minőségű, egymással nehezen összevethető esztétikai javak piacain minden termékre kiterjedő, egységes értékelési sémák hiányában a kínálat a gyártók és a fogyasztók által értékelt. A minőség megítéléshez szükséges tudás széleskörű és változatos voltából fakadóan azonban a fogyasztók termékekről kialakult tudása hiányos, így a megfelelő döntés meghozatalához külső segítségre van szükségük. Minél nagyobb a bizonytalanság, annál valószínűbb, hogy a vásárló a termelő státusát figyelembe véve tesz megállapításokat az eladásra kínált termék minőségre vonatkozólag, ti. a státus egy olyan jelzésnek minősül, amely előre indikálja a megvásárolni kívánt áru minőségét. Az értékelő eszközök az egymással összehasonlíthatatlan termékek minőségének megítélése és rangsorolása által a termelőket hírnévvel és elismertséggel ruházzák fel, hozzájárulva reputációjuk növekedéséhez. A termelői oldalon belüli státushierarchia kialakulásából következően, a termékek utáni elismerés nagyságát és értékét azonban már nem pusztán a produktum tulajdonképpeni minősége, mint inkább a gyártó státushierarchiában elfoglalt pozíciója határozza meg.
A divatpiacot, s többségében minden olyan piacot, amelyben a Máté-hatás érvényesül, kevésbé a kompetitív felek közötti konszenzus és kooperáció, mint inkább az erősen rögzült státushierarchiában, a domináns és alárendelt felek közötti permanens szembenállás jellemzi. Az értékelő eszközök a szimbolikus tőke egyenlőtlen elosztása révén, olyan egy vagy kevés számú tervező által dominált piaci hierarchiát hoznak létre, amelyben a hegemónok termékeinek esztétikai nívójával és minőségi szintjével közel azonos termékeket előállító újonnan jövő tervezők jóval kevesebb elismerésben részesülnek, így szilárdítva meg a fennálló társadalmi rendet. A divatpiac tehát egy erősen pozícionált társadalmi tér, amelyben a decentralizáció és az egymással versengő tervezők helyett, a centralizáció és az erős alá-fölérendeltségi relációk uralkodnak. Ebben a struktúrában az ár nem pusztán a minőség egyértelmű indikátora, mint inkább a piaci hierarchiában elfoglalt pozíció visszatükröződése. A divat javak piacán sem a fizikai jellemzők, sem a termékek értéke nem rögzült annyira, mint a tervezők státushierarchiában elfoglalt pozíciója; a termékek ára tehát nem pusztán a kereslet és a kínálat alakulása által meghatározott, mint inkább a piaci szereplők által konstruált.
A kutatás során mélyinterjút készítettem két, havi rendszerességgel megjelenő divatmagazin főszerkesztőjével, négy divatbloggerrel, egy divatújságíróval, a hazai divatpiac egy, szakma által nagyra becsült divatkritikusával, résztvevő megfigyelést folytattam egy, a piacon meghatározó eseményeként számon tartott divathéten, valamint interjút készítettem az esemény korábbi szervezőjével.

Kulcsszavak: minőségi bizonytalanság, esztétikai piac, státushierarchia, piaci közvetítők

INNOVÁCIÓ A SZÁLLÍTMÁNYOZÁSBAN

PESTI István
PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: scientific.pesti@gmail.com

Korábbi szekunder kutatásaimban a logisztika és az innováció fogalmakat jártam körbe és a közgazdaságtan kiemelkedő tudósainak véleménye alapján, a fentieket szintetizálva, megfogalmaztam a logisztikai innováció fogalmát, melyet primer kutatásomban alkalmazni fogok. Szekunder kutatásom jelen fázisában a vállalat értékteremtől folyamatainak egyikét, a logisztika résztevékenységét, a szállítmányozást dolgozom fel az innováció szempontjából.
A szállítmányozási innováció tárgyalásakor ki kell térnünk a szállítmányozás vállalat életében betöltött szerepére és a társosztályokkal való kapcsolatára (ideértve akár az informatikai megoldásokat, a szállítmányozás kontrollingját, az eszközök felületét marketing eszközként való használatát, etc.), a szállítandó termékek kategorizálására (ömlesztett vagy éppen raklapon tárolt) és az alkalmazott fuvarok módjára (példának okáért közúton fuvarozott a feladás helyétől a kézbesítés helyéig vagy multimodiális megoldással). Ezeket ismerve határozhatóak meg az innováció típusai (új termék, új folyamat, új szervezet, új forrás vagy új marketing), ill. az innováció mértéke is.
A kutatás a versenyképesség és fenntarthatóság témakörökbe illeszkedik, mivel egyrészről az invenciók gazdasági hasznosítása a vállalati összköltséget csökkentheti vagy pedig a profitabilitást növelheti, másrészt pedig az erőforrások hatékonyabb kihasználásával olyan fenntartható üzleti stratégiát (és gyakorlatot!) alakíthat ki, amely a környezet károsítása, negatív externália nélkül kínál megoldást és jelen korban felmerült problémára, figyelembe véve a jövőt is.

Kulcsszavak: Logisztika, Logisztikai Innováció, Innováció, SCM

A VÁLLALATI ÉS A TERÜLETI VERSENYKÉPESSÉG ÖSSZEFÜGGÉSEI

POREISZ Veronika
PhD jelölt
Széchenyi István Egyetem, Regionális-és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: poreisz@sze.hu

A versenyképesség fogalma területi egységek és vállalatok esetén eltérhet, azonban a kettő szoros összefüggésben áll egymással. Egy régióban, városban elhelyezkedő vállalatok teljesítménye, működése meghatározza adott területegység versenyképességét is, hiszen erőforrásokat koncentrál és visszahat a céget magában foglaló régió gazdaságára. Gondoljunk csak a marshalli iparági körzetekre vagy a klaszterek kialakulására, egy-egy térség meghatározó iparága további vállalatokat vonzz adott régióba. Jelen tanulmány a területi versenyképesség és a vállalati versenyképesség összefüggéseit vizsgálja meg. A területi (országos, regionális, városi) versenyképességet és a vállalatok sikerességét, versenyképességét a szakirodalomban eltérően, más módszerekkel vizsgálja, két különálló területnek tekinthető, az előbbit a regionális tudományok, míg utóbbit menedzsment területe öleli fel. Jelen tanulmány a vállalatok jövedelmezőségének területi aspektusait veszi sorra, további megvizsgálja, hogy a területi kutatásokban milyen vállalati adatokat használnak fel és fordítva.
A hazai szakirodalomban ritka, hogy vállalati adatokon alapuló, területi szintű vizsgálatokat végezzenek a versenyképesség felmérésére, továbbá a nemzetközi szakirodalomban is határterületnek minősül a vizsgált kérdéskör. A vállalatok teljesítményének területi szempontú vizsgálata során a kutatások lehetséges csoportosítási ismérve a kiindulási alap, a vizsgálat tárgya szerinti felosztás *(irányultság*), melyek kiindulhatnak a vállalatokból vagy egy adott területegységből. Az első fő csoport a cégek területi elhelyezkedését vizsgálja, melyek célja felmérni, hogy bizonyos vállalatok (például a top 100 árbevételű, multinacionális cégek stb.) milyen térbeli eloszlást mutatnak, ezáltal következtetnek a területegységek sajátosságaira. Az irányultság szerinti kutatások másik fő csoportja pedig a területegységből indul ki, az adott térség vállalatait vizsgálja meg, szektorálisan vagy méretkategória szerint. A területegység vagy területegységek összehasonlítása is több szinten történhet, nemzetközi, országos illetve regionális vagy városi szinten is. Itt általában nem a vállalatok, hanem a területegység az adott és annak jellemzőit kívánják leírni.
A tanulmányban a szakirodalom áttekintésével bizonyítjuk, hogy a regionális jellemzők, a vállalat elhelyezkedése a produktivitást csak részben magyarázza. Elengedhetetlen figyelembe venni a vállalatok belső rendszereit, egyéni teljesítményét is. A regionális (városi) jellemzők és a vállalatok pénzügyi-számviteli mutatókkal mért jövedelmezősége még kevéssé vizsgált terület, a komplex versenyképességi mutatókban is csak elvétve vagy alacsony számban találkozhatunk pénzügyi indikátorokkal. Egy földrajzi terület gazdasági jellemzőinek, versenyképességének leírásához pedig elengedhetetlen az ott található vállalatok elemzése, hiszen azok a régió gazdaságának mozgatórugói. Jelen tanulmány arra keresi a választ, hogy a vállalatok teljesítménye hogyan hat a regionális (városi) versenyképességre.

Kulcsszavak: Területi versenyképesség, vállalatok versenyképessége, jövedelmezőség

AZ ÖNKÉNTES PÉNZTÁRAKON KERESZTÜL MEGVALÓSULÓ ÖNGONDOSKODÁS ÖSZTÖNZÉSE

POTÓCZKI Judit
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: potoczkijudit.nke@gmail.com

Az öngondoskodás szükségessége egyre inkább előtérbe kerül Magyarországon, miután az előrejelzések szerint a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer pár évtizeden belül már nem lesz fenntartható jelenlegi formájában. A lakosság fokozatos elöregedése, és a járulékfizetők számának prognosztizált mérséklődése következtében kialakuló probléma egyik lehetséges megoldása a jövőbeni nyugdíjak összegének csökkentése, ami viszont a kevésbé tehetős rétegek számára érezhető életszínvonal-visszaesést, a minimálbér környékén foglalkoztatottaknál pedig akár megélhetési nehézségeket is eredményezhet. Az önkéntes nyugdíjpénztári szektor lehetőséget biztosít az állami nyugdíj kiegészítésére, azonban a statisztikák alapján a korábban dinamikusan növekvő taglétszám évek óta csökken, ráadásul mind magasabb azok aránya, akiknek az egyéni számlájára még a kötelezően előírt tagdíjat sem fizetik be.
A nyugdíjcélú megtakarítások mellett szintén kiemelt figyelmet kell fordítani a lakosság egészségügyi és szociális helyzetének javítását elősegítő, intézményesített formában megvalósítható öngondoskodásra, vagyis az egészség- és önsegélyező pénztárak által kínált szolgáltatásokra, amelyeknél a 2016 januárjától hatályos jogszabály-módosítások kibővítették az ezzel kapcsolatos lehetőségek körét. Bár a tagok számára elérhető előnyök összegszerűen nem mérhetők a nyugdíjpénztárakéhoz, tudatosan kihasználva a lehetőségeket mégis érezhető mértékben lehet javítani ezek által az alacsonyabb jövedelmű családok anyagi helyzetén. Noha a nyugdíjpénztárakkal ellentétben ebben a szektorban viszonylag magasnak tekinthető az aktív munkavállalókhoz mért taglétszám, a tagdíj nem fizetés itt is nagymértékű.
Mindegyik pénztártípus esetében szükség lenne a tagdíjfizetés ösztönzésére, valamint arra, hogy elsősorban a fiatalok körében nőjön a pénztártagok száma, minél korábbi időpontban kezdjék el a megtakarítást, hiszen hosszú távon jóval könnyebb a megfelelő összegű felhalmozást elérni. Az ösztönzés egyik formája lehet az állam által nyújtott kedvezmények bővítése, további jogszabály-módosítás; ezek egy része nem is igényelne költségvetési kiadást, azonban talán még ennél is fontosabb a fiatalok szokásait, igényeit szem előtt tartó tájékoztatás, illetve általában a pénzügyi kultúra szintjének emelése, amely a pénztári mellett állami szerepvállalást is igényel. Ez utóbbiban kiemelt szerep jut a Magyar Nemzeti Banknak (MNB), mint a pénzügyi szervezetek felügyeletéért és a pénzügyi fogyasztóvédelemért felelős hatóságnak.
Jelen tanulmány az önkéntes pénztári szektor aktuális helyzetének bemutatása mellett felvázolja az állami nyugdíjrendszer jövőbeli átalakításával kapcsolatos lehetőségeket, különös tekintettel a jelenlegi átlagbér, illetve minimálbér körüli jövedelemmel rendelkező munkavállalók várható nyugdíjára. Bemutatja a legutóbbi pénztári jogszabály-módosításokat, az általuk elérhető tagi előnyöket, valamint ezek várható hatását az önkéntes pénztári szektorra. Végül ismertetésre kerülnek a taglétszám és a tagdíjfizetés ösztönzésére a közelmúltban tett és tervezett intézkedések, kiemelt figyelemmel az MNB fogyasztóvédelmi tárgyú tevékenységére, továbbá a szerző által kidolgozott javaslatok.

Kulcsszavak: Öngondoskodás, önkéntes pénztár, ösztönzés, tájékoztatás, nyugdíj

MENEDZSMENT STRUKTÚRÁK A MAGYAR EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÓ RENDSZERBEN – VEZETÉSI ÉS IRÁNYÍTÁSI STRATÉGIÁK AZ ÁPOLÁSBAN

TÓTH Lilla, RÁMHÁP Szabolcs
tanársegéd, PhD jelölt
Széchenyi István Egyetem, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar
E-mail cím: ramhap@sze.hu

A magyar egészségügyi ellátórendszerben zajló folyamatos reformok és strukturális átalakítások viták középpontjába állítják az ágazatot. Mindez indokolttá teszi a téma tudományos alapossággal történő vizsgálatát, menedzsment szempontból való megközelítését. A szerzők jelen publikációban kísérletet tesznek a hagyományos szervezeti- és vezetéselméleti megközelítéseknek az egészségügyi rendszerben történő folyamatokra való adaptációjára. Ezen belül írásunk az ápolási- és betegellátási területhez kapcsolódó egyéni- és szervezeti szintű menedzsment kérdésekre fókuszál.
Szemben a hagyományos termelő és szolgáltató ágazatoktól, az egészségügyben az ápolói szerepkörökben határozottan elkülönül a vezetés és irányítás fogalma. A vizsgálat tárgya, hogy ezen a területen a vezetői szerepkörbe történő kiválasztódás mely értékek mentén történik. A közvélekedésnek megfelelően valóban pusztán az egészségügyi rendszerben szolgált évek száma, vagy egyéni kapcsolati tőke függvénye, vagy milyen egyéb szakmai és szakmán túli (soft-skill) kompetenciák szükségesek vezető szerepkör betöltésére? Van-e jelentősége a magasabb szintű (MSc, PhD), és/vagy szakirányú (egészségügyi közgazdász) végzettségnek? Milyen szerepet töltenek be a szakmai továbbképzések az egyéni előmenetelben? A menedzsment területen gyakorta használt soft-skillek közül (kommunikációs készség, problémamegoldás, konfliktuskezelés, csoportvezetés stb.) melyek kerülnek e területen alkalmazásra és milyen hatékonysággal?
A kutatás kezdeti stádiumára való tekintettel a célunk a menedzsment szakirodalom egészségügyi környezetbe való adaptációjának vizsgálata, a kutatási kérdések pontos megfogalmazása, valamint az empirikus kutatás módszertanának meghatározása. Ezen kérdések kidolgozását követően a további cél primer kutatás lefolytatása hazai egészégügyi ellátó rendszerben kvantitaív elemzési módszerek alkalmazásával.

Kulcsszavak: Vezetés és szervezés, ápolásirányítás, humánerőforrás-menedzsment, vezetői kiválasztás

SZÜKSÉG VAN-E SZOCIÁLIS MIKROHITELEZÉSRE MAGYARORSZÁGON? A KIÚTPROGRAM TAPASZTALATAI (2010-2015)

DR. SCHÜTT Margit
PhD hallgató
Andrássy Német Nyelvű Egyetem Doktori Iskola
E-mail cím: schuttmargit@gmail.com

Az érdemben 2010-től indult Kiútprogram egy speciális önfoglalkoztatási program, amely közösségfejlesztéssel, pénzügyi és vállalkozás-támogató szolgáltatások közvetítésével, továbbá vállalkozási, pénzügyi, életvezetési ismeretek oktatásával, a személyes támogatás (social coaching) módszerével támogat mélyszegénységben élő embereket, főként romákat azzal a céllal, hogy saját erőforrásaikat mozgósítva tartósan javíthassanak rossz társadalmi és jövedelmi helyzetükön, kirekesztettségükön. A Kiútprogram kb. 100 (szegénységben élő, főként roma) ügyfele 2014-ben - egy nem túl „jó" mezőgazdasági évben - 22 millió Ft, 2015- ben 54 millió Ft értékben termelt konzervuborkát egy termelési és értékesítési lánc tagjaként. Az ezért kapott jövedelem sokuk számára lehetővé tette az iskolakezdés, a fűtési időszak (legalább részbeni), vagy más, elmaradt fogyasztás finanszírozását. E mellett – ha nem is teljesen, de bizonyos mértékig – képesek voltak a jövedelem-termelő tevékenységhez felvett mikrohitelt törleszteni. Mindez bizonyítja, hogy meghatározott feltételrendszer és körülmények között képesek aluliskolázott, relatív szegénységben és kirekesztettségben élő, tartósan munkanélküli emberek (romák is) fenntartható módon vállalkozni a Kiútprogram modellje szerint.
Mintaként egy jelentős pénzügyi innováció szolgált: a bangladesi szegényeknek vállalkozás-indításhoz fedezet nélküli kölcsönt nyújtó Grameen Bank. Csakhogy Magyarország nem fejlődő ország, mint Banglades, hanem az Európai Unió egyik tagországa. Miért lenne itt szükség szociális mikrohitelre?
Magyarországon a leszakadók (jövedelmi szegénységben élők és társadalmi kirekesztődés, depriváció által érintettek) száma abszolút értékben és arányaiban is jelentős. A társadalmi, gazdasági és territoriális egyenlőtlenségek - a világban tapasztalható trendeknek megfelelően (v.ö. Stiglitz, Piketty) - Magyarországon is nőnek. A folyamat veszélyeztetheti a ma még viszonylag jó magyar gazdasági teljesítmény fenntarthatóságát. Mielőbb és minden lehetséges módon tenni kell ezért a leszakadás megakadályozása, az egyenlőtlenségek csökkentése és a társadalmi jóllét növelése érdekében.
A Kiútprogram 5 éves tapasztalatai, az eredmények és kudarcok elemzése alapján szakpolitikai ajánlásokat fogalmazok meg a szociális mikrohitel eszközként való használhatóságáról a megcélzott társadalmi réteg mikrovállalkozásainak fejlesztése érdekében.

Kulcsszavak: önfoglalkoztatás, mikro-finanszírozás, szegénység, cigányság, társadalmi beilleszkedés

KERESKEDELMI PÁLINKAFŐZDÉK JOGI KÖRNYEZETÉNEK VÁLTOZÁSA

SEBESTYÉN Kinga
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
E-mail cím: sebestyen.kinga@ktk.pte.hu

Kereskedelmi pálinkafőzdék jogi környezetének változása
Kutatásom fókuszpontjában a kereskedelmi pálinkafőzdék területi elrendeződésének sajátosságai állnak. A kereskedelmi pálinkafőzdék működését alapvetően meghatározza az éppen hatályos törvényi keretek adta környezet. Az elmúlt évtizedben az ágazatban jelentős változások történtek. Ez elsősorban abból adódott, hogy 2-3 évente változtak a törvényi keretek. Azzal, hogy 2010. évi törvénymódosítással lehetővé tették legálisan az otthoni pálinkafőzést, teljesen más alapokra helyezték a kereskedelmi pálinkafőzdék helyzetét. A törvénymódosítás előtt a kereskedelmi pálinkafőzdék vállalkozásai virágkorukat élték. Bátran mertek vállalni egy-egy beruházást, akár hitellel is, mert az akkori törvényi keretek értelmében látták jövőjüket.
A Hungarikumokat, mint gyűjtőfogalmat azért hozták létre, hogy bizonyos magyarsághoz és magyar hagyományokhoz köthető dolgokat összefoglaljon. Ezzel megvédve az adott dokumentumot vagy terméket. Ez a fogalom a magyarságra legjellemzőbb értékeket igyekszik összegyűjteni. Megtalálhatók közöttük eljárások, termékek, építmények, természeti egységek és képződmények. A pálinka is része az ország kultúrájának, a hagyományos fajták előállítása és fogyasztása nemzetünk örökségét gazdagítja, ennek okán a pálinka is hungarikum lett. 2013 decemberétől tartozik a pálinka a hungarikumok közé, az Agrár- és Élelmiszergazdaság szakterületén. Véleményem szerint a hatályos törvények értelmében, a pálinka nem kapja meg azt a védelmet, amit egy hungarikumnak kapnia kéne. Az előadásomban célom bemutatni az elmúlt tíz év törvényi változásait a kutatási területemen és hogy ezzel milyen hatást értek el a kereskedelmi pálinkafőzdék életében. Fontos kiemelni, hogy az otthoni pálinkafőzés intézményesülése nem csak a kereskedelmi pálinkafőzdék életét nehezítette meg, hanem az állam is jelentős jövedéki adóbevételtől esett el.

EQUITY OR ASSET RESTRUCTURING IN ALBANIAN BANKING SYSTEM?

SHEHU Elona
PhD student
European University of Tirana, Faculty of Economy and Information Technology, Department of Economics and Finance
E-mail address: elona.shehu@uet.edu.al

There are many reasons that can drive a country into financial distress; usually they are related to the inefficiency of the financial system. Usually when countries face financial challenges and difficulties, they try to find the solution platform in other countries, who have passed through the same path. But economic experience has shown that there is no such "one size fits all" model, because different countries, have different economic conditions. This article aims to analyse the specific economic conditions that Albania should meet in order to deal with an efficient financial restructuring process. Financial Restructuring is the reorganization of the financial assets and liabilities of a corporation aiming to create an efficient financial environment. Past experience of Albania has shown many reasons why financial restructuring is important, such as poor financial performance, external competition, depreciation of market value, emerging market opportunities. In order to efficiently deal with restructuring process, Albania should meet some economic conditions. Some of this specific economic conditions are related to economic growth, inflation, interest rates, market concentration and IMF support. The methodology on which this study is based is a mix of qualitative and quantitative analysis based on secondary data. Data provided in the paper prove that Albania has done relatively well in terms of economic growth and interest rates in the past years, but it should immediately take some actions to increase competitivness in Albanian banking industry. Only this way will the concentration level decrease and the efficency increase. While an increase in efficency, decreases the price of services; when interest rates are also low, solvency risk decreases significantly.

Keywords: Albania, restructuring, economic specific conditions, GDP Growth, competition

NEW SECURITY IMPERATIVES - CHANGING AID REGIME

SZABÓ Krisztina
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
E-mail address: krisztina.szabo11@uni-corvinus.hu

The foreign policy of the United States has been shaped by two remarkable events over the last two decades; the end of the Cold War and the start of the War on Terror (WOT). During the Cold War, short term foreign policy decisions and geopolitical interest were strongly influenced the U.S. foreign aid regime. The end of Cold War was very promising, many expected that the new era would bring a long run change and peace and the U.S. bilateral aid will focus more on developmental or humanitarian objectives. Yet, the attacks of September 11, 2001 changed this expectation and ever since the War on Terror plays a central role in reshaping aid policy. Not just the end of the Cold War but the emergence of the US-led Global War on Terror should be viewed as another potential watershed in foreign aid patterns.
Changing security imperatives have reshaped the aid policy of the U.S., hence the U.S bilateral foreign aid has a renewed importance in the context of the war on terror. Even though aid is functioning as an important geopolitical tool – up to a certain, questionable degree - for the United States, it is not a wholesale reversion to the Cold War pattern.
My current analysis has three main tasks. First, by analyzing annual U.S. aid budgets the changing tendency of aid allocation is well observable. The focus of aid practice has moved away from donor interest and got closer to developmental or humanitarian incentives, hence closer to the recipient need incentives. From the end of Cold War there was a clear upward trend in the weight given to need in the allocation of aid.
The second task of my paper is to answer the questions of whether the renewed importance of U.S. foreign aid during the WOT has undermined the upward trend in the weight given to developmental objectives and whether aid allocation has less emphasis on need since the start of WOT. Using country-level panel data on aid allocations, my paper intends to prove that the allocated aid was responsive to recipient countries' economic and physical needs up to a certain degree, yet the emphasis placed on need has been falling.
The third, and the last part of my research aims to list and examine the possible explanation of why the development orientation of foreign aid has been falling since the start of WOT. This result could be explained by new focus on selectivity (for instance, more weight is given to recipient country policy and institutional quality instead of the level of its GDP). Another possible explanation is the changing income-aid relations (for instance changing weights on other aid criteria e.g.: human rights). In order to examine whether to these two explanations are valid, the third part of my paper is dedicated to compare U.S to other donors to show that the changing tendency cannot be explained by selectivity or by changing weights in other aid criteria. Hence the changing tendency in the weight given to need can be viewed as a consequence of the changing security imperatives.

Kulcsszavak: Foreign aid, war on terror, United States

KOHÉZIÓS POLITIKA HOZZÁJÁRULÁSA A MAGYARORSZÁGI RÉGIÓK GAZDASÁGI FEJLŐDÉSÉHEZ A 2007-2013 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN

SZEKERES Lászlóné
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
E-mail cím: -

Mint ismeretes a kohéziós politika, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap és a Kohéziós Alap, három célkitűzés eléréséhez nyújtott támogatást a 2007-2013 programozási időszak alatt (konvergencia, regionális versenyképesség és foglalkoztatás, európai területi együttműködés). Magyarország 2007 és 2013 között több milliárd eurós uniós támogatásban részesült, hogy felzárkózhasson a fejlett országokhoz.
A kutatásom hipotézise, hogy a kohéziós politika, az Európai Uniós támogatások hozzá járultak a térségek közötti gazdasági-társadalmi különbségek mérséklődéséhez. Ezt a feltételezésemet az által igazolom, avagy cáfolom, hogy a társadalmi és gazdasági mutatók milyen irányban mozdultak el. A kohéziós politika hozzájárulásának vizsgálatát egy adott időintervallumban vizsgálom.
Kutatásom tárgya, hogy ez a szakpolitika Magyarországon, hogyan járult hozzá a gazdasági fejlődéshez, továbbá az EU-s támogatások hogyan járultak hozzá a területi kiegyenlítődéshez, a kohézió megvalósulásához.
Kutatási kérdéseim a következőek: Hogyan alakultak a területi folyamatok Magyarországon a vizsgált időszakban? Mely régiókban értek el a területi folyamatok pozitív hatást? A pozitív hatás képes-e kiváltani a régióban azt a képességet, hogy a növekedésnek hajtóerejévé váljon? Milyen módszer használható a hatások mérésére?
Amennyiben nem tudtak a fejlesztések a fejlődéshez hozzájárulni, akkor mi az oka annak, hogy a térségbe juttatott támogatások nem tudtak elérni pozitív hatást? Milyen problémákkal küzdenek a kevésbé sikeres régiók? A támogatás mértéke szempontjából mi lehet az a kritikus tömeg, amely nélkül egy térség, vagy a térségen belül a támogatott ágazat növekedési pályára tud kerülni? Mennyire befolyásolta a fiatalok elvándorlása, infrastruktúra elmaradottsága ezeket a régiókat? A támogatások intenzitása és a magán befektetések nagyságának az egyensúlya mennyire befolyásolja az adott térség fejlődését?

Kulcsszavak: kohéziós politika, támogatások, területi folyamatok, gazdasági fejlődés, területi kiegyenlítődés

AZ Y GENERÁCIÓ ONLINE INFORMÁCIÓKERESÉSI ÉS VÁSÁRLÁSI SZOKÁSAINAK VIZSGÁLATA FÓKUSZCSOPORTOK SEGÍTSÉGÉVEL

SZÉLES Árpád
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Doktori Iskola
E-mail cím: szeles.arpad@econ.unideb.hu

Az Y generáció elnevezés az 1980 és 1999 között születettek nemzedékét jelöli a szakirodalomban (CEA, 2014). A YouTube generáció gyermekkora és felnőtté válása egy időbe esett az internet, a mobiltelefon és a közösségi média elterjedésével. Az óriási léptékű technológiai fejlődés meghatározó a Net generáció életében, és megmutatkozik szokásain, életformáján (Papp és Matulich, 2011; Williams és Page, 2011).
Jelen tanulmány célja az Y generáció online információkeresési szokásainak bemutatása, különös tekintettel a vásárlást megelőzően a termékkel vagy szolgáltatással kapcsolatban végzett információgyűjtésre. A tanulmány egy a Debreceni Egyetemen elvégzett fókuszcsoport sorozat eredményeit hivatott bemutatni, amely 4 fókuszcsoportot foglalt magában. A csoportok közül három az Y generáció eltérő korú (18-23, 24-29, 30-35) képviselőivel zajlott, a negyedik pedig a kontrollcsoport volt, amelyben az Y generációt megelőző nemzedékek tagjai (X generáció, Baby Boomers) vettek részt. A fókuszcsoportok célja kvalitatív információgyűjtés volt a millenniumi generáció online információkereséséről és vásárlási szokásairól. A vizsgálat további célja, hogy a kvalitatív adatok begyűjtését követően azok felhasználásával segítséget nyújtson egy 1000 fős, országos, reprezentatív kérdőíves megkérdezés előkészítéséhez.
A fókuszcsoportokból kiderült, hogy az Y generáció képviselői valamilyen internetezésre alkalmas eszköz (leginkább mobiltelefon) segítségével egész nap kapcsolódnak az internethez, és előnyben részesítik az online vásárlást a hagyományossal szemben. Nemcsak maguknak vásárolnak, hanem idősebb, kevésbé hozzáértő családtagok, barátok részére is. A termék kiválasztásakor a megfelelő minőségű, ideális specifikációjú terméket preferálják, és az ilyen terméket árusító, megbízhatónak vélt kereskedők legkedvezőbb ajánlatait választják. A termék megfelelő minőségéről és a kereskedő megbízhatóságáról a közösségi média segítségével bizonyosodnak meg, elsődleges információforrást jelentenek számukra a termékekhez és kereskedőkhöz kapcsolódó értékelések, fórumok, közösségi oldalak. A legjobb ajánlat kiválasztásához keresőmotort, vagy ár-összehasonlító szolgáltatást vesznek igénybe. A generáció női képviselői leginkább ruházati cikkeket és utazást, míg a férfiak inkább műszaki cikkeket vásárolnak online.

Kulcsszavak: Y generáció, online, információkeresés, vásárlás

PROJEKTALAPÚ MŰKÖDÉS ÉRETTSÉGI SZINTJÉNEK MÉRÉSE MAGYARORSZÁGON

SZLOBODA Katalin
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Gazdálkodástani Doktori Iskola
E-mail cím: szlobodakata@gmail.com

Jelen tanulmány célja, hogy a vállalatok körében megvizsgálja, milyen mértékű változás ment végbe a projektkultúra területén hazánkban. Ezen belül a különböző iparágakat hasonlítom össze magyarországi viszonylatban. Tudományos munkám a következő struktúrát követi: A kezdeti bevezető szakaszt követően a portfóliómenedzsmentet és a projekt érettség pontos értelmezését tisztázom, továbbá a projektmenedzsment eszközök és módszerek alkalmazását vizsgálom. Ezt követően bemutatásra kerül, hogy hogyan járulhatnak hozzá a projektmendzserek, projektszponzorok a vállalat sikeréhez. Alapvető fontosságú a projektmenedzselés szempontjából, hogy a projekt sikeresen zárult e vagy nem sikerült megvalósítani a kitűzött célokat. A projekt megvalósítását célul tűző vállalatban egy projekt sikerességét valamely értéket teremtő siker eléréséhez célszerű kötni. Továbbá kiemelten fontosnak tartom a projektkultúra-érettség és a projekt eredményesség összefüggése vizsgálatát. Szekunder kutatásaimra támaszkodva a projekt-eredményesség a projektkultúra magasabb fokán lényegesen nagyobb valószínűséggel valósul meg. A következő fejezetben a projektalapú szervezetekre fókuszál. A további fejezetekben megvizsgálásra kerül, hogy a projekt-eredményesség és a projekt értékteremtése között milyen különbség fedezhető fel. A projekt-eredményesség nem mindig elegendő az értékteremtéshez, projektérték létrehozásához. Szükséges a projektkultúra-érettség minél magasabb foka, de nem elegendő önmagában. Az érettségi modellek vizsgálatára a módszertan a Project Management Institute Organizational Project Management Maturity Model (OPM3®) – Third Edition mintáját veszi alapul. Végül pedig összegzem a kutatás eredményeit, levonom a következtetéseket és kijelölök néhány további lépést a kutatás lehetséges folytatásával kapcsolatban.

Kulcsszavak: Projekt, Projektmenedzsment, Projektkulúra-érettség, PMI, OPM3

ONLINE MARKETINGESZKÖZÖK HATÉKONYSÁG- ÉS HATÁSVIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGI VONATKOZÁSBAN

TARI Katalin
PhD hallgató
Szent István Egyetem
E-mail cím: katalintari@gmail.com

A marketing, – kiemelten az online marketing – világában az innovatív megoldásoknak, az új fejlődési lehetőségeknek és a hatékonyság-növelésnek mindig nagy szerepe lesz a gazdasági piacokon. Ezek a versenyképesség javításában éppen úgy nagy szerepet játszanak, mint ahogy a fogyasztók megfelelő igénykielégítésében is. A tanulmány célja, hogy az online- és az offline marketingkampányok esetében megvizsgálja, majd összehasonlítsa a hatásosság– és a hatékonyság mérését is.
A tanulmány először elméleti megközelítésből, majd a gyakorlati alkalmazásból eredő különbségekre mutat rá az online- és offline szférát összehasonlítva. A kutatás célja a rendelkezésre álló szakirodalom felhasználásával ismertetni a jelenleg Magyarországon használt online- és offline mérőszámokat, illetve mérési rátákat. A tanulmány további célkitűzése bemutatni a 2016-os online reklámozási trendeket, amelyek a magyar online piacot meghatározzák, s hatékonyan nyerik meg az érdeklődő fogyasztókat.
Ezt követően az online reklámok hatásosságait kívánom rangsorba állítani, amely a szakirodalom mellett, – a gyakorlati oldalról kiegészítve,– mélyinterjúk értékelésével egészül ki. Mélyinterjúim – a különböző szektorokból kikerülő, – online webáruház üzemeltetőkön át, kreatív- és reklámügynökségek vezető szakembereivel készül. A szakmai irodalom-feldolgozás eredményeképp, következtetésre kerül mind az online-, mind pedig az offline reklámozási módok CPM (Cost per 1000 Impression) szerinti sorrendje, illetve rámutatok a különböző reklámok hatékonyság- és hatásvizsgálatára, valamint a lehetséges hiányosságaira is. További összehasonlítási alapot a konverziós ráták adnak, melyek a hivatalos statisztikai adatokon túl, a mélyinterjúk alapján rangsorolhatók. Ezen mutató a különböző online marketingeszközök hatékonyságát, s ezzel együtt az online – ténylegesen is – vásárlásra bírt vevők elérését mutatja, amely a versenyképesség növelésének egyik eszköze.
Összefoglalva, ezen kutatás rámutat azokra a lehetséges mérési eljárásokra, mutatórendszerre, amelyek lehetővé teszik a különböző csatornákon elért teljesítmények integrált vizsgálatát.

Kulcsszavak: hatékonyság, teljesítménymérés, online marketing, versenyképesség

A „NIGHT SHOPPING” TÜNDÖKLÉSE ÉS BUKÁSA(?) MAGYARORSZÁGON

PAUKER Csaba, TÓBI István
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
E-mail cím: tobiistvan@gmail.com

A fogyasztói társadalom egyik alapvető vonása a folyamatos megújulás, a modernizáció. A szolgáltató szektor új módszereket keres arra, hogy minél nagyobb és lojálisabb vásárlói körre tegyen szert. Korunk egyik kiemelkedő trendje az azonnali elérhetőség, és ez megjelenik a vásárlói igényekben is. Ehhez köthető a night-shopping, vagyis az éjszakai vásárlás jelensége. Richbell és Kite (2007) tanulmányában kérdőíves megkérdezés segítségével részletesen bemutatta, hogy mi jellemző az angol éjszakai vásárlói szegmensre, melyek a motiváló tényezőik, továbbá milyen alszegmenseik vannak. Módszertani szempontból azonos kutatást folytattuk le Magyarországon, hogy megtudjuk, mi jellemző a magyar éjszakai vásárlókra. A kérdőíves megkérdezést három évben is elvégeztük (2008, 2012, 2015), és az utolsó kutatás során beillesztettünk egy modult az éjszakai és vasárnapi nyitva tartás megszűntetésével kapcsolatban.
Az előadás során két fő téma kerül bemutatásra, az első ezek közül a Night Shopping fogalma, mely az 1980-as évek során a 24 órás fogyasztói társadalom elterjedésével jelent meg Amerikában. Ehhez kapcsolódóan bemutatásra kerül az új fogyasztói karakter, ami magyarázza a kis- és nagykereskedelmi szektorban bekövetkezett változásokat. Ezt követi a fenti változások magyarországi leképeződésének elemzése a hipermarketek piacra lépésével és a 0-24 nyitvatartás elterjedésével összefüggésben. Az előadás második részében mutatjuk be a magyar éjszakai fogyasztó (night shopper) vásárlási szokásait, kiegészítve a mélyinterjús megkérdezések eredményeivel. A 24 órás fogyasztói társadalommal kapcsolatos aktuális trendek vizsgálata és rövidtávú kitekintés zárja le az előadást.

Kulcsszavak: night-shopping, vásárlási szokások, fogyasztói társadalom

A LEADER HELYI SIKERESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A TÁPIÓ-VIDÉKI TELEPÜLÉSEK HELYI AKCIÓCSOPORTJÁNAK PÉLDÁJÁN

TÓTH Bettina, NAGY Gyula
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék
E-mail cím: -

A tanulmány fő témája a vidékfejlesztési politika eszközének, a LEADER program elméleti hátterének és gyakorlati megvalósulásának feltárása a 2007-2013-as költségvetési időszakban. A vidékfejlesztés megvalósításának módjában segítő, hét alapelv szerint működő program célja, hogy a vidék problémáit helyi szinten, a szubszidiaritás elvének megfelelően, a lakosokkal együttműködve oldják meg a LEADER alapegységei, a helyi akciócsoportok (HACS) segítségével.
A LEADER program sikerességét a Pest megyei HAJT-A Csapat Egyesület területén vizsgáltuk. A tanulmány röviden kitér a HACS történetére, a terület gazdasági-társadalmi és természeti jellemzőire. Eztán a LEADER időszakok pályázati sikerességét mutatja be az említett mintaterületen.
A tanulmány több módszert alkalmaz, a statisztikai adatok elemzésének eredménye alapján a HACS-hoz beadott LEADER pályázatok több mint 60%-a nyert és összesen több mint 2 milliárd forinttal támogatták a projektek megvalósulását a térségben, mely az egyes pályázati időszakokban eltérő intenzitást mutattak.
A sikeresség további értékelésére kérdőíves felmérést készítettünk az Egyesület pályázóival. A pályázók körét a HACS adatbázisából értük el. A kérdőíveket az adatbázisban fellelhető összes pályázónak eljuttattuk, összesen 164 szervezetet kerestünk meg e-mailben. A válaszadói hajlandóság 25%-os, a megkeresett szervezetek közül 42 adott választ az online kérdőívre.
A LEADER sikerességét nem csupán a lehívott pénzösszeg mennyisége, hanem egyéb szempontok, mint például a pályázók elégedettsége, a ténylegesen megvalósult projektek aránya és a résztvevők LEADER hasznosságáról és hatékonyságáról alkotott véleménye alapján ítéltük meg. Több szempont közül a válaszadók zöme az idővel való gazdálkodást, a bonyolult adminisztrációt és az előfinanszírozást kifogásolta a pályázati rendszerben. Mindemellett a kitöltők közül a legtöbben pozitívan értékelték a HACS munkáját, melyből a munkatársak segítőkészségét emelték ki. A többség a LEADER programmal is elégedett volt, hasznosnak találták a vidékfejlesztés szempontjából.
Interjú segítségével bemutattuk a HACS további céljait a 2014-2020-as pályázati időszakban. Az Egyesület 2014-től civil szolgáltató központban működik tovább és az új ciklusban növelni kívánja hatékonyságát, illetve népszerűsíteni a LEADER programot és az ennek kereteiben elért sikereket. Ehhez segítséget nyújt tanulmányunk, mely mint feedback szolgál az Egyesület számára. Segítségével racionálisabbá, felhasználó-központúvá teheti a pályázati rendszert, természetesen az előírt jogszabályi keretek között.
A LEADER program bár nem tud teljes megoldást nyújtani a vidék problémáira, de a kisebb sikerek is számottevő változást indukálhatnak főleg egy olyan elmaradottnak számító belső periférikus térségben, mint a Tápió-vidéke. A program egyik leghasznosabb elemének pedig a helyi, vidéki vállalkozó-réteg aktivizálását tekintjük.

*Kulcsszavak***:** vidék, vidékfejlesztés, LEADER, helyi akciócsoport

KIS SZÁMOK TÖRVÉNYÉNEK HATÁSA A KOCKÁZATVÁLLALÁSRA KÉT BEFEKTETÉSI SZIMULÁCIÓBAN

UATKÁN Ajna, RUZSA Gábor, DR. FARAGÓ Klára
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
E-mail cím: uatkan.ajna@ppk.elte.hu

Háttér és célkitűzések: A korábbi időszakok nyereségeinek és veszteségeinek hatását a következő döntés során vállalt kockázatra számos kutatás kimutatta. Realizált nyereséget követően megnövekedik a kockázatvállalás (house money effect), míg realizált veszteségek után fokozott kockázatkerülés figyelhető meg. Vizsgálatunkban arra keresünk választ, hogy milyen esetekben és milyen mértékben érvényesülnek ezek és egyéb olyan hatások, melyek eltérést jelentenek a közgazdaság-tudományi modellekben feltételezett racionális kockázatvállalási magatartás normatív megközelítéséhez képest. Arra is választ keresünk, hogy a „hétköznapi" (nem professzionális) döntéshozók kockázatvállalási döntésük során hogyan súlyozzák a korábbi időszakok realizációnak információtartalmát, és milyen heurisztikák szerint észlelik a posterior valószínűségeket.
Módszer: Két 10×10 döntéses befektetési szimulációban kockázatos részvényvásárlással vizsgáljuk 200 résztvevő kockázatvállalását véletlenszerűen váltakozó 'nyerő' és 'vesztő' napokon, melyeken a részvényárfolyam emelkedésének vs. csökkenésének esélye 2/3 : 1/3, illetve 1/3 : 2/3. A befektetési döntések alakulását a következő magyarázó változók figyelembe vételével vizsgáljuk: 'nyerő' vs. 'vesztő' részvénnyel befektetés posterior valószínűsége, aktuális vagyonszint, a korábbi befektetési időszakok árfolyamváltozása és az egymás után előforduló azonos irányú árfolyamváltozások száma. Az elemzés normatív referencia-pontját a közgazdasági modellek szerint feltételezett racionális kockázatvállalási magatartás képezi: eszerint a döntéshozók szubjektív jóllétük várható értékének maximalizálására törekszenek.
Eredmények: Eredményeink megerősítik az eddigi kutatásokat abban, hogy a korábbi időszakok nyereségei és veszteségei hatással vannak a döntéshozó jövőbeli kockázatvállalási viselkedésére. Az esetek többségében érvényesült a house money hatás, ugyanakkor számos résztvevőnél (15%) az aszimmetrikus nyerési valószínűség fennállásakor is jelentkezett a kis számok törvényébe vetett hit. Mivel ez a heurisztika ellentétes a domináns nyerő stratégiával, nem kívánatos veszteségek realizálásához vezetett. Az ilyen döntéshozatali torzítások megismerése hasznos lehet tehát a maladaptív kockázatvállalási magatartás okozta nem kívánatos veszteségek és elszalasztott nyereségek kiküszöbölésére.

Kulcsszavak: befektetési szimuláció, kockázat, valószínűség, viselkedési közgazdaságtan, kis számok törvénye

MÁRKÁZÁS A TELEPÜLÉSMARKETINGBEN

URBÁNNÉ TREUTZ Ágnes
PhD hallgató
Szent István Egyetem
E-mail cím: tr.agnes@gmail.com

Napjainkban a márkák jelentősége folyamatosan növekszik. Ahogy egy termék vagy szolgáltatás esetében, úgy a települések, desztinációk esetében is beszélhetünk márkázásról. Egy település márkázása igen komplex, mivel számos tényezőre figyelni kell a márka kialakítása során. Mindemellett egy termékkel vagy szolgáltatással szemben egy településnek igen sokrétű a célcsoportja. A településmarketingben ismert három fő célcsoport (helyi lakosok, turisták, vállalkozások) mellett számos lehetséges célcsoportja van akár az önkormányzat, akár az egyéb szervezetek szempontjából.
Munkám során megvizsgálom a települések márkázását, miként jelenik meg a márka a településmarketingben. Feltárom a márka jelentős tulajdonságait, fontosságukat a települések esetében. Kitérek a márka státusz-, bizalomépítő szerepére, továbbá a márka és az ár kapcsolatára. Munkám során feltérképezem továbbá a márkaarculat jelentőségét, annak elemeit, és megjelenését a településmarketing esetében. Az egységes márkaarculat segít a megkülönböztetésben és azonosításban, egyben növeli a márka ismertségét és értékét. A márkaarculat legfontosabb hordozóinak a településmarketingben való jelenlétét konkrét példákkal támasztom alá.
Ismertetem a különböző márkamérési modelleket, melyeket települések esetén használnak. A márkamérési módszerek közül a legtöbb a termékekhez, illetve a szolgáltatásokhoz köthető. Számos szakirodalom próbálta adaptálni ezeket az eljárásokat, hogy alkalmazhatók legyenek a helyek, desztinációk, települések esetében is. Ezáltal ismertetésre kerül az Anholt-GMI City Brand Index, az Európai városmárka-barométer (European City Brand Barometer).
Összességében jelen munkám révén áttekintést nyerek a márkázásról, annak kapcsolódásáról a településmarketinghez és az ehhez kötődő márkamérési eljárásokról.

Kulcsszavak: településmarketing, márka, településmárkázás, márkamérési módszerek

A HAZAI PÉNZÜGYI FELÜGYELÉS KIALAKULÁSÁNAK CENTENÁRIUMA

VARGA Bence
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtani Doktori Iskola
E-mail cím: varga.caius@gmail.com

A tanulmány a Pénzintézeti Központ 1916. évi megalakulásának centenáriuma alkalmából a Pénzintézeti Központ, mint az első, integrált felügyeleti „csúcsszerv" létrejöttének történeti hátterét és kialakulásának útját mutatja be a XIX. század második felétől kezdődően. A tanulmány célja a Pénzintézeti Központ tevékenységének és működése kereteinek bemutatása, valamint rávilágítani a tevékenységével kapcsolatos negatív tapasztalatokra, körülményekre. A tanulmány további célja a Pénzintézeti Központ létrejöttét megelőző felügyeleti elődszervezetek működésének bemutatása a bankok, takarékpénztárak és szövetkezetek tekintetében. Magyarország felügyelettörténetében megvalósult egyfajta paradigmaváltás, amely már a felügyeleti elődszervezetek működésében is kifejezésre jutott, ti. a felügyeleti tevékenység az „angolszász" paradigmától a „klasszikus" paradigma irányába mozdult el, teljesen nem azonosulva azzal. A pénzügyi felügyelés szükségessége, mélysége és kiterjedtsége tekintetében a szakmai közvélemény a felügyelés megszervezésének időszakában, és azt követően, a Pénzintézeti Központ megalakulása után sem értett egyet, a felügyelés kialakításával és működésével kapcsolatos szakmai viták szinte megszakítás nélkül napirenden voltak különböző fórumokon. A felügyelés megszervezéséhez a felügyelő bizottság nem kellően hatékony működése, az 1875. évi kereskedelmi törvény nem megfelelően proaktív, túlzottan megengedő előírásai, a pénzintézetek fogalmának meghatározásával kapcsolatos diszkrepancia, az indokolatlanul nagyszámú pénzintézeti szereplő, az erősödő pénzintézeti koncentráció, az előforduló pénzintézeti bukások, valamint a nemzetközi tapasztalatok, folyamatok egyaránt hozzájárultak. A felügyeleti tevékenység a XX. századforduló időszakában érdekképviseleti szervek útján is megvalósult, azonban működésük sajátosságaiból, kiterjedt tevékenységi körükből, illetőleg a szervek közötti rivalizálásból következően ezen szervek működése nem ölthetett hatékony felügyeleti jelleget. A tanulmány rávilágít arra a tendenciára, mely szerint amíg az egyes felügyeleti elődszervezetek működésében kezdetben a felügyeleti tevékenység másodlagos szerepet kapott (valamilyen más kiemelt funkció, pl. a vidéki kisbirtokos társadalom hitelhez jutásának elősegítése, hitelszövetkezetek hiteligényének kielégítése stb. mögött), addig a Pénzintézeti Központ működésében a pénzügyi felügyelés már elsődleges funkcióvá, főtevékenységgé vált.
A tanulmány arra törekszik, hogy a korabeli gazdasági viszonyokat, a pénzügyi intézményrendszer és felügyelés helyzetét elsősorban a korabeli szellemiségnek megfelelően a kor szakértőinek vonatkozó véleménye és a korabeli források alapján mutassa be.

Kulcsszavak: Bank, szövetkezet, takarékpénztár, Pénzintézeti Központ, pénzügyi felügyelés

A BRICS ORSZÁGOK FELSŐOKTATÁSI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

VERES Anita
tudományos segédmunkatárs, PhD jelölt
MTA-PE Regionális Innovációs és Fejlődéstani Hálózati Kutatócsoport
E-mail cím: anitaveres@yahoo.com

A globalizációs folyamatok következményeként a felsőoktatás fejlődése az eddigi legnagyobb strukturális átalakulásán megy keresztül. A létszámexpanzió az egyetemi oktatás *tömegessé válásához* vezetett, illetve átlépett az *általánossá válás* átmeneti szakaszába. Ezek az expanziós folyamatok a feltörekvő országokban is megfigyelhetők.
A vizsgálatban szereplő feltörekvő gazdaságokra 2001-ben Jim O'Neill a Goldman Sachs egyik vezető közgazdásza elemzésében használta a BRIC (Brazília, Oroszország, India és Kína) mozaikszót. 2011 végétől, a Dél-afrikai Köztársaság csatlakozásával, az S betű hozzáadódott a mozaikszóhoz. A BRICS tagok mindegyike gyorsan fejlődő és frissen iparosodott ország, jelentős regionális és globális befolyással. Az országok közös jellemzője továbbá a nagy terület és népesség, illetve az olcsó munkaerő. A felsőoktatás expanziója a BRICS országokban is megfigyelhető, bár a versenyképességük növelésére eltérő stratégiai megközelítéseket használnak.
A felsőoktatásban végbemenő globalizációs folyamatoknak köszönhetően a nemzetközi és nemzeti egyetemi rangsorok szerepe is felértékelődik. Az egyetemi rangsorok megítélésével és hasznosságával kapcsolatosan jelentősek a kritikai észrevételek, de a nemzetközi hallgatóáramlásban, mint információs adatbázisok, jelentős szereppel bírnak. Az adott ország felsőoktatásának versenyképessége és az üzleti alapú szolgáltatások szempontjából is a rangsorok kiemelt hangsúlyt kapnak.
Az elemzésre használt adatbázis összeállításához a QS rangsor BRICS országok 2013-2015 évekre vonatkozó adatai kerületek felhasználásra. A tanulmányban összegzésre kerültek azok a tényezők, amelyek bemutatják a BRICS országok felsőoktatásában bekövetkezett változásokat, illetve az adott egyetemhez tartozó rangsorbeli pozícióváltozást. A kutatás arra kereste a választ, hogy a BRICS országok teljesítményében megmutatkozó különbségek, egyenlőtlenségek követik-e az eltérő gazdasági és társadalmi helyzetből adódó különbségeket, vagy másféle területi, ország specifikus sajátosságokkal rendelkeznek.

Kulcsszavak: BRICS, felsőoktatás, rangsor, versenyképesség

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A TELJESÍTMÉNYÉRTÉKELÉS ÉS A MOTIVÁCIÓ KAPCSOLATA, A VEZETŐ SZEREPE EZEN FOLYAMATOK SORÁN

DR. BODA Boglárka
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: bodaboglarka11@gmail.com

A munkavállalók teljesítménye különös jelentőséggel bír a szervezet számára. Az alkalmazottak teljesítményének fejlesztése és értékelése során a vezetőnek kiemelkedő szerepe van. A vezetőnek bátorítania és ösztönözni kell a munkatársakat, hogy a feladataikat a lehető leghatékonyabban és legeredményesebben lássák el. A motiváció, azáltal, hogy pozitív irányba képes mozdítani az alkalmazottak viselkedését, a szervezetekben alapvető fontosságú és szükséges folyamat. Számos vezető tisztában van azzal, hogy amennyiben motivált munkatársak dolgoznak a szervezetben, az nagymértékben elősegíti a szervezeti célok eredményes megvalósítását. A munkahelyi motiváció az egyike azon változóknak, amelyek meghatározó befolyással vannak a teljesítményre. A motiváció egy belső mozgatóerő, egyfajta energia, mely a teljesítmény felé mozdít. Amennyiben az egyéni ambíció, törekvés hiányzik, akkor a motiváció is hiányzik. A motiváció megerősítést, energiát és kitartást nyújt a szervezeti célok követéséhez.
A munkatársak motiválása és a teljesítményértékelés alapvető dimenziója a sikeres vezetésnek és kulcseleme a vezetői szerepnek. A szervezetek megfelelően motivált személyzettel képesek jelentős eredményeket elérni.
A legtöbb munkavállaló érdekes munkát szeretne végezni, mely felelősséggel, önállósággal és kihívásokkal jár és lehetőséget nyújt a tanulásra. Kutatások támasztják alá, hogy a világos és egyértelmű célkitűzés a legerősebb motivációs eszköz. A kihívást jelentő célok adnak értelmet a munkának és ösztönöznek nagyobb teljesítményre. A vezető feladata a teljesítménycélok kitűzése és a teljesítménykövetelmények – érintettek bevonásával történő - meghatározása. A jó munkakörnyezet, a biztonságérzet, a megfelelő fizetés mellett fontos a dolgozók számára, hogy értékeljék a munkájukat és rendszeres visszajelzést kapjanak a teljesítményükről. A célok eléréséhez folyamatos visszacsatolás szükséges. A kölcsönös visszacsatolás segít minden érintett számára, javíthatja a vezető és a beosztotti közötti együttműködést, kommunikációt. Az értékelés az értékeltek számára motiváló erővel bírhat, ugyanakkor a rosszul végzett teljesítményértékelés le is rombolhatja a pozitív hatásokat. Egy ember szervezethez való hűségét ki kell érdemelni, olyan bánásmóddal és munkahelyi könnyezet kialakításával, amely növeli bizalmát és elkötelezettségét.
A optimális motiváció megközelítése azon alapul, hogy a motiváció egy készség, ami tanulható, tanítható, és fenntartható. Az egyén döntése, hogy megtalálja személyes motivációját az előtte álló feladattal kapcsolatban. A vezetőknek az a feladatuk, hogy támogassák munkatársaikat saját motivációjuk megteremtésében.
Mit jelent a munkatársak motiválása? A különböző motivációs tényezők, hogyan befolyásolják a munkatársak teljesítményét? Mit tehetnek a vezetők munkatársaik motiválása és ezen keresztül az egyéni teljesítmények fokozása érdekében? Hogyan kapcsolódhat össze a teljesítményértékelés és a motiváció? Előadásomban és tanulmányomban ezekre a kérdésekre keresem a választ gyakorlati példák segítségével.

Kulcsszavak: Motiváció, teljesítményértékelés, elkötelezettség, vezető

VÁLTOZÁSOK A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK BEVÉTELI SZERKEZETÉBEN

BORDÁS Péter
tudományos segédmunkatárs, PhD hallgató
MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: bordaspeter.ajk@gmail.com

Az utóbbi évek reformjai jelentősen átalakították a helyi önkormányzatok bevételi struktúráját. Az Alaptörvény, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény és a Helyi adókról szóló törvény szabályozása átrendezte a helyi feladatok körét és ezzel párhuzamosan a pénzügyi önállóságot is. Egyfelől változott a saját bevételek köre és formája, bővült a helyi adók köre, de felhasználhatósága korlátozódott. Bevezetésre került a települési adó, mely keretében a helyi önkormányzatok szabadon vethetnek ki még nem adóztatott adótárgyra helyi adót, bizonyos megkötések mellett. Az új adóforma és a HIPA esetében ugyanakkor részben kötött felhasználást ír elő a törvény 2015. óta, mely céladó formájában a helyi fejlesztésekre, szociális ellátások finanszírozására és a főváros esetében a tömegközlekedés támogatására fordítandó. Másrészt megváltozott a központi költségvetési támogatások rendszere, ahol a normatív kötött felhasználású támogatások kerültek előtérbe, és ún. feladat alapú finanszírozás bevezetésére tettek kísérletet a 2013. évi központi költségvetéstől kezdődően. E mellett nem elhanyagolható tény, hogy a bevételi szerkezetre nagy hatással volt a helyi közfeladatok körében bekövetkező változás is. A legjelentősebb feladatok, mint például az alapfokú oktatás vagy az alapfokú egészségügyi, járóbeteg-szakellátás központi hatáskörbe került s így már nem a helyi költségvetéseket terheli. S ezzel párhuzamosan a központi költségvetési támogatások mértéke is jelentősen csökkentek. Mindezek tükrében érdemes tehát az elmúlt 3-4 év változásait összegezni, elemezni és a levonható tapasztalatokat megállapítani. Így az előadásom célja, hogy a változó környezetben elhelyezze a helyi önkormányzatok pénzügyi autonómiájában bekövetkező változásokat.

Kulcsszavak: Helyi önkormányzatok, feladatfinanszírozás, helyi adók, helyi adórendszer, pénzügyi autonómia

A JÓ ÁLLAM ÉS A KÖZIGAZGATÁS-FEJLESZTÉS STRATÉGIAI CÉLRENDSZERÉNEK ÖSSZEHANGOLÁSA

BOZSÓ Gábor
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: bozso.gabor@uni-nke.hu

A stratégiai tervezés a vezetés- és szervezéstudomány egyik kiemelt módszere és szemlélete, melyet a közigazgatás, mint szervezet is igyekszik minél átfogóbban érvényesíteni működése során.
A tanulmány célja három stratégiai dokumentum célrendszerének áttekintése és összehasonlítása a tartalomelemzés módszerével. Ezek a magyar kormány Közigazgatás– és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020 dokumentuma, a 2014-20-as EU fejlesztési ciklus közigazgatás fejlesztési céljára létrehozott Közigazgatás– és Közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) 2014-2020 dokumentuma, valamint a 2015-ben a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Jó Állam Kutatóműhelyében készült Jó Állam Jelentés 2015 kiadvány.
A kutatásban a célrendszer összehangolásának alkalmazott jellegét az adja, hogy a KÖFOP kiemelt projektek kedvezményezettjei számára elvárás a projekt tervezés és megvalósítás során a Jó Állam absztrakt célrendszeréhez illeszkedniük, vagyis a Jó Állam Jelentés általuk választott mutatóihoz hozzájárulniuk. Azonban a Jelentés mutatói nem azzal a céllal kerültek meghatározásra, hogy azok hatásvizsgálatra alkalmas projektindikátorok legyenek, sem pedig azzal, hogy a közigazgatás-fejlesztés részletes mérőrendszere legyen, hanem hogy a szélesen értelmezett kormányzati képességek nemzeti teljesítménymérésére és követésére alkalmas indikátorrendszert alkossanak.
A közigazgatásra ható, vagy abból kiinduló kormányzati képességek trendjeinek megbízható vizsgálata, valamint a fejlesztéspolitikai stratégiai céljai között bizonyosan vannak közös pontok, de ezek keletkezésbeli és célbeli különbözőségük mértéke jelentős. Ennek részletes megismerése és elemzése szükséges feltétele a bizonyos fokú összehangolásuknak, mely összeköti az egyes projektek mérhetőségét, valamint egy olyan egész közigazgatást átfogó, stabil és elfogadott mérési rendszer működtetését, amely képes a közszférában zajló folyamatok és jelenségek minőségi mérhetőségére, az adatok összehasonlíthatóságára és országos összesíthetőségére.

Kulcsszavak: stratégiai tervezés, kormányzás, indikátor, teljesítmény, hatásvizsgálat

AZ EURÓPAI UNIÓ PÉNZÜGYI FELÜGYELETI RENDSZERÉNEK ÁTALAKULÁSA

BUDA Lorina
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: lorina.buda@gmail.com

Az euró létrehozása után csaknem tíz évvel az övezet egy mély és elhúzódó válsággal néz farkasszemet. Ezt belső és külső okoknak egyaránt köszönheti, hiszen a strukturális hibákat, eltérő versenyképességet, eltérő gazdasági-pénzügyi stabilitási kultúrát nem a világválság okozta, azokat csupán felszínre hozta és felnagyította. Természetesen az USA-ból kiindult pénzügyi válság megérintette az Európai Unió (EU) bankrendszerét is. A válság kitörése előtt az Európai Uniónak nem voltak válságkezelő mechanizmusai vagy ehhez kapcsolódó intézményrendszere. Mivel az EU nem volt felkészülve a válságkezelésre, ezért a kezdeti pénzügyi válság napjainkra reálgazdasági és politikai válsággá alakult át.
A válság tehát rávilágított a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) befejezetlenségére, és olyan, eddig meg nem hozott, integrációt mélyítő intézkedéseket kényszerít ki az Európai Unió vezetőiből, melyekre eddig nem voltak hajlandóak.
Tanulmányomban a szerkezeti hibákat úgynevezett lehetetlenségi tételekkel mutatom be, majd kitérek azon intézkedésekre, amik ezeket a lehetetlenségeket kívánták orvosolni, különös tekintettel a pénzügyi felügyeleti rendszer új intézményeire.
A válság rámutatott, hogy Európában és a globális szinten egyaránt javítani kell a pénzügyi intézmények szabályozását és felügyeletét. A Bankunió létrejötte segít majd a pénzügyi rendszer iránti bizalom helyreállításában, különösen a betétesek és a fogyasztók védelmének fokozása révén; illetve a jövőbeni válságok elkerülésében a fokozottabb felügyelet révén. Összességében pedig a fiskális sérülékenységet csökkenti.
A válság öt éve alatt teljesen egyértelművé vált, hogy az Európai Unióban véghezvitt válságkezelés jóval túlmutat a válságon, magát az EU hosszú távú jövőjét formálja aktívan. Az eddig meghozott válságkezelő intézkedések olyan intézményi reformokat indítottak be, amelyek szükségszerűek voltak ahhoz, hogy a válság ne döntse össze kártyavárként az egész uniót. Azonban ezzel egy olyan pályára állították az integráció fejlődését, amely még koránt sincs befejezve, jóval túlmutat a válság véget érésén is. Természetesen ehhez arra lenne szükség, hogy közös legyen a cél az EU államai, de legalábbis az eurózóna tagországai között. Amely cél meghatározására eddig egyértelműen még nem került sor

Kulcsszavak: Európai Unió, válságkezelés, intézmények, pénzügyi válság, bankunió

A NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM MINT ÁLLAMI STRATÉGIA

CZIRÁKI Szabina
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: cziraki.szabina@gmail.com

A tehetségek iránti kereslet a gazdaság részéről az elmúlt két évtizedben jelentésen megnőtt, ami a tehetséggondozás területén is komoly változásokat hozott. Magyarországon a tehetségek azonosításának és segítésének komoly hagyományai vannak, először Klebelsberg Kunó oktatási minisztersége idején szerveződött a tehetségeket támogató állami program. A XX. század második felében a közoktatásban elsősorban a tanulmányi versenyek, a felsőoktatásban pedig a tudományos diákkörök és a szakkollégiumok segítették a tehetségeket képességeik kibontakoztatásában.
A tehetségfogalmak sokszínűsége ugyanakkor egyértelműen rámutatott arra, hogy a tehetségek mennyire különbözhetnek egymástól, és emiatt a velük való foglalkozás is túlmutat a versenyekre való felkészítésen. A tehetségmodellek emellett azt is megerősítették, hogy a tehetség megléte a kibontakozáshoz önmagában nem biztos, hogy elegendő, nagyon sok egyéb tényező van, amely ezt a folyamatot befolyásolhatja. Csíkszentmihályi Mihály szerint a tehetség sokkal inkább egy hosszú fejlődési folyamat, mintsem velünk született képességek. A gyerekek tehetsége egy jövőbeli lehetőség, ígéret, amelyhez sokat kell tanulni, hogy valóban érvényesüljön.[63]
A társadalom, a család, az iskola és a kortársak szerepe nagyon hangsúlyos ebben a folyamatban, és a társadalmon keresztül az állam felelőssége is jelentős. Ezt felismerve Magyarországon elindultak azok a kezdeményezések, amelyek a társadalmi támogatás bővítését és a tehetséggondozó programok körének és típusainak szélesítését tűzték ki célul.
A tehetséggondozás előtérbe kerülésének eredményeként született meg 2008-ban a Nemzeti Tehetség Program, amelyet országgyűlési határozattal fogadtak el, és amely 20 évre szólóan rendezi az állam fő célkitűzéseit és feladatait a tehetséggondozás területén. A Nemzeti Tehetség Program hatására tovább nőtt a tehetséggondozás iránti érdeklődés, ennek köszönhetően a tehetségek kiválasztásának és fejlesztésének jelentősége más állami stratégiákban is megjelent.
A kutatás célja annak bemutatása, hogy milyen előzményei voltak a Nemzeti Tehetség Programnak, és miért tekinthető állami tehetséggondozó stratégiának. A kutatás fő módszerei a szakirodalom feldolgozása, valamint az összehasonlító elemzés.

Kulcsszavak: tehetség, Nemzeti Tehetség Program, oktatás, stratégia

[63] Csíkszentmihályi Mihály - Kevin Rathunde - Samuel Whalen: *Tehetséges gyerekek. Flow az iskolában.* (Budapest, Nyitott Könyvműhely, 2010): 45-46.

A POLGÁRMESTERI HIVATALOK FELÉPÍTÉSÉNEK SZERKEZETI SAJÁTOSSÁGAI

DR. CSERTŐ Gyula
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar
E-mail cím: -

A 2010. évben kormányra kerülő pártok átfogó reformelképzelésekkel kezdték meg kormányzásukat. Az egyik ilyen elképzelés a Nemzeti Együttműködés Rendszere, mely által elérhető, hogy a gyorsan változó környezetben szükségszerűen az új kihívásokra választ adó tervek, stratégiák folyamatosan illeszkedjenek, és ezzel egyben részeivé váljanak. A Nemzeti Együttműködés Rendszerén belül foglal helyet a „Jó állam fejlesztési koncepció", melynek három iránya van: az önkormányzati reform, az igazságszolgáltatási stratégia kidolgozása, valamint a Magyary Programok.
A lezajlott változások következtében, a járások, a kormányablakok kialakítása után felállt polgármesteri hivatalok személyzeti felépítésének változásait, annak struktúráját és összetételét boncolgatom előadásomban, a megváltozott feladatok, a költségvetési törvény iránymutatása, valamint a „kiszervezések" viszonylatában. Megvizsgálom, hogy a '90-es évek óta történt változások, valamint a 2010-es reformok hogyan érintették a polgármesteri hivatalokban dolgozó funkcionális és szakági feladatokat ellátó munkatársak arányát. Igyekszem kitérni arra is, hogy községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi és fővárosi viszonylatban történtek-e elmozdulások a fenti arány tekintetében, illetve, hogy milyen tendenciát mutatnak az elmúlt évek intézkedései nyomán ezen számok.
Az előadás annak a gúnyos állításnak az alapját/alaptalanságát, tehát a közszféra intézményi igazgatásának azon sajátosságát igyekszik megvizsgálni, mely szerint egy 50 fő feletti szervezet már saját magát is ellátja elég munkával. Ezen kérdésre pedig úgy tudunk válaszolni, ha megvizsgáljuk, hogy a „kiszolgáló személyzet", azaz a funkcionális dolgozók létszáma, hogyan aránylik a szakági feladatot ellátó dolgozók arányához most és a rendszerváltozást követően.

A 2013 ÉVI L. TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSÁNAK TAPASZTALATAI KETTES SZINTŰ KÖZÖS ÖNKORMÁNYZATI HIVATALOK ESETÉBEN

ERDŐSI Péter Máté
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: erdosi.peter.kdi@office.uni-nke.hu

Közel három évvel az információbiztonsági törvény hatályba lépését követően érdekes lehet feltenni azt a kérdést, hogy a közigazgatás egy speciálisnak mondható szegmensében, a jellemzően két vagy több települést lefedő közös önkormányzati hivatalokban mennyire mérhető a végrehajtás előrehaladása, más szóval az információbiztonság. Empirikus feltáró kutatásom 14 közös önkormányzati hivatalra terjedt ki, melyben megkíséreltem az információbiztonság helyzetét bemutató jellemzőket definiálni és ezek változásait kategorizálni, historikusan követni, illetve analizálni. A biztonság fejlesztése mellett az incidensek menedzsmentjét is vizsgálat alá vettem, a Kormányzati Eseménykezelő Központ koordinálásában megvalósított riasztások és egyedi incidensek kezelését jellemző adatok feldolgozásával. A kapott eredmények vizualizációjával az információbiztonság törvényi előírásoknak való megfelelősége (compliance) expliciten kimutathatóvá vált. A kutatásban résztvevő hivatalok szervezeti biztonsági besorolása nem haladta meg a végrehajtási rendeletben definiált kettes szintet. A kutatás legfontosabb eredménye a kettes információbiztonsági szintű szervezetek biztonsági metrikájának egy lehetséges definiálása és a metrika működésének historikus bizonyítása, mely 12 hónapos intervallumra terjedt ki. Megállapítást nyert, hogy egyrészről a megfelelőség a szabályozottság előrehaladásával pozitív irányban fejlődött és a fejlődéshez szükséges volt bizonyos tárgyi és személyi feltételek teljesítése is, másrészről a hivatalok információbiztonsági változékonyságának szintje az alacsony tartományba esett a vizsgált időszakban.

Kulcsszavak: információbiztonság, közös önkormányzati hivatal, e-közigazgatás, információbiztonsági felelős, az információbiztonság mérése

AZ AKTÍV ÁLLAMMODELL TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON

FÁSI Csaba
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: fasi.csaba@uni-nke.hu

A magyar közpénzügyek a 2010 előtti időszaktól kezdve komoly változásokon ment át. Míg az 1990 előtti rendszerben hazánk gazdaságát a központi tervutasításos rendszer jellemezte, ahol is a piaci mechanizmusok kikapcsolásra kerültek, és amelynek attribútumai a kollektív tulajdon és a hatalmi eszközök, addig a rendszerváltoztatás után megerősödött a washingtoni konszenzussal teret hódító gazdaságpolitika, mely a dereguláció, privatizáció, liberalizáció elveire épít. E hármas együttes hatása egy gyengébb államot eredményezett, amelynek a 2007-től kezdődő válság során megmutatkoztak a gyengeségei.
A 2010 után bekövetkező gazdaságpolitikai megközelítés alapvetően egy paradigmaváltásnak tekinthető. Alaptétele, hogy az államnak nemcsak jónak, erősnek, de aktívnak is kell lennie, egy aktív, proaktív, cselekvő állammodellt, benne egy újfajta gazdaságpolitikát kell létrehozni – tudományosan alátámasztottan is. A közpénzügyi intézményrendszer, szabályozás és ellenőrzés újragondolásra vált érdemessé. Emellett kedvező, ha a monetáris és fiskális politika célkitűzései összehangoltak. Továbbá a nemzeti vagyonnak kiemelt szerepe van, amelyet meg kell védeni és erősíteni.
Az újfajta szemlélet konkrét intézkedéseket is magában hordoz: az új közpénzügyi rendszer jogszabályi alapjai lefektetésre kerültek az Országgyűlés által. Mindezek mellett a költségvetési egyensúly javításához, valamint az európai uniós források teljes körű lehívásához egyaránt tudatos, jól szervezett politikára, végső soron aktív államra volt szükség. A monetáris politikai mozgástér teljes újragondolása is végbement az újfajta eszközök, ösztönzők bevezetésével, az újfajta társadalmi felelősségvállalás megvalósításával. A közműszektor átalakításával – benne a közműdíjak csökkentésével – az állam az eddigieknél is aktívabban vesz részt ezen ágazat életében. A nemzeti vagyonról szóló törvény megalkotása széleskörűen biztosítja az e vagyonkörbe tartozó javak védelmét és bővítését egyaránt.
A dolgozat a szocialista tervgazdaság, a neoliberális, piacgazdasági átmenet, és az aktív állammodell elmélettörténeti elemeit, jellemzőit veti össze.

Kulcsszavak: aktív állammodell, államtudomány, közpénzügyek, piacgazdasági átmenet, szocialista tervgazdaság

A MEDIÁCIÓ ÉS A KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁS LEHETŐSÉGEI A HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

HOHMANN Balázs
hallgató, jogász osztatlan képzés
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail cím: hohbalazs@gmail.com

A hatósági eljárás erőteljesen közjogi szabályozottságú, közigazgatási jog szabályai között működő intézmény. Ennek megfelelően az eljárás alapvető résztvevői, a hatóság és az ügyfél jellemzően alá-fölérendeltségi viszonyban állnak egymással, mely jellemzően a hatóság többletjogosítványaiban, közhatalommal való rendelkezésben, végső soron pedig a kényszer jogszerű alkalmazásában testesül meg.
Ebben a viszonyban rendkívül különös jelenséget testesít meg az a lehetőség, amikor az eljárás egyes sajátos jellemzőire tekintettel szükséges az egyes eljárási szereplők között közvetíteni, s az eljárást egy, a jogszerűség határai között születő egyezség vagy alternatív megoldás irányába fordítani.
A hatósági eljárás keretében számtalan ügytípusban áll rendelkezésre a közvetítői eljárás vagy más, mediációs lehetőségeket biztosító egyéb eljárási elem (pl. környezetvédelmi, egyenlő bánásmód követelményéhez kapcsolódó, stb. eljárásokban.).
A kutatás s egyben az előadás központi kérdése az, hogy ezekben az eljárásokban milyen sajátosságok mellett működnek a közvetítés egyes elemei, illetve, hogy milyen más ügytípusok esetén lenne lehetőség a mediatív technikák alkalmazására, s ezek milyen hatást fejtenének ki a hatósági eljárás hatékonyságára.
A kutatás a jogszabályi elemzés mellett az egyes közigazgatási szervek nyilvános anyagaira, beszámolóira, a hatósági döntéshozatal dokumentumaira és a közigazgatásra vonatkozó bírói gyakorlatra támaszkodik.
A mediációs lehetőség feltárásával és a gyakorlati alkalmazásban való minél nagyobb arányú bevezetésével minden bizonnyal enyhíteni lehet a hatósági eljárások merevségét és egyes esetekben mutatkozó rugalmatlanságát, s nagyobb teret lehet engedni a hatósági eljárások egy részét alkotó jogviták konszenzusos lezárásának.

Kulcsszavak: Közigazgatási jog, hatósági eljárás, mediáció, közvetítői eljárás

CONTENTUM ET FORMAE – AVAGY SZAKPOLITIKAI KOMPETENCIÁK A KODIFIKÁCIÓBAN

JUGOVITS Károly
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Politikatudományi Doktori Iskola
E-mail cím: jugovitskaroly@gmail.com

Két meghatározó jelentőségű aspektus különíthető el a jogalkotás folyamatában: a (i) formális-jogi és a (ii) tartalmi-közpolitikai oldal a szabályok formálásakor egyszerre, egymást átfedve vagy kiegészítve jelennek meg, együttesen befolyásolva a folyamat végeredménye, azaz a jogszabály egyes tulajdonságait. Az első, klasszikusan jogi, jogtechnikai követelményeket magába foglaló oldal elemei közé tartoznak például a megfelelő fogalomhasználat (terminológiai pontosság), a jogelveknek és a jogrendszer magasabb szintű normáinak való megfelelés (koherencia), vagy a szabályok pontos számozása, tagolása, nyelvezete (jogszabály-szerkesztési követelmények). A második, közpolitikai képességekkel összefüggő oldalhoz pedig minden olyan elem sorolható, amely a megcélzott társadalmi hatás elérését vagy probléma kezelését – például a hajléktalanság vagy a munkanélküliség mérséklését – kívánja biztosítani. A tanulmány a szerző témához kapcsolódó korábbi kutatásából kiindulva e két tényező megjelenését (számosságát és narratíváit) vizsgálja a hazai jogalkotási témájú, egyetemi oktatásban használt tankönyveken túl a gyakorlat számára irány-adó, a jogalkotás kérdéseit érintő dokumentumokban. Mindenekelőtt – kvantitatív dokumentum-elemzés útján – abszolút megjelenésüket és relatív súlyukat, emellett – kvalitatív adatelemzés segítségével – további nélkülözhetetlen információkat arról, hogy a szerzők például milyen módon definiálják a jogalkotást, miben és hogyan látják a jogszabály megszövegezőjének szerepét, vagy hogy mit tartanak a „legfontosabb” tevékenységnek a jogalkotás során. A tanulmány fő hipotézise, hogy a létező hazai – mind elméleti, mind gyakorlati – munkákban, és ezáltal az oktatásban és a jogszabályok megalkotásának folyamatában egyaránt a jogi megközelítés dominál, a közpolitikai oldal rovására.

Kulcsszavak: hatásvizsgálat, jogalkotás, kormányzati döntéshozatal, közpolitika, társadalmi hatás

A KÖZIGAZGATÁS ÚJ GENERÁCIÓI: A TUDÁS ÉS KÉPESSÉG FEJLESZTÉSÉNEK MEGÚJULT ÉRTÉKALAPJAI

JUHÁSZ Lilla Mária
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: juhasz.lilla.maria@uni-nke.hu

A modern államok korában az idő kereke mintha gyorsabban forogna: illanó eszmék, gyors paradigmaváltás, jelentős világhatalmi átrendeződések és nemzetek feletti, globális problémák: migráció, nemzetközi szervezetek korrupciós botrányai, globális felmelegedés, gazdasági világválság. Felgyorsult a kommunikáció, megvalósult az informatika forradalma, rapszodikusan változnak az emberi kapcsolataink és e váltakozó mechanizmus közepette a társadalom értékkeresése állandósul. Az államok új típusú feladatokkal szembesülnek, miközben ők maguk, sajátosságaikat véve változatlanok. A váltakozó környezethez gyors alkalmazkodási képesség és innovatív szemlélet szükséges, nem elég a tudás. Mit tesz egy ilyen helyzetben az állam és közigazgatása, mely időtlen idők óta ugyanaz a karakter? Innovál. Hogyan? Jelentősen invesztál a változó, változtatható elemek fejlesztésébe: az új tisztviselői generációk kinevelésébe.
Új szemléletű közigazgatási generációk fejlődnek, megújult értékalapokkal, akiknek az állandó kihívás, a „pörgés", a véget nem érő elektronikus kommunikáció, a nemzetköziesedés nem munka, hanem a mindennapok. Akiknek a professzionalitás nemcsak a tudás meglétének jelzője, hanem az új típusú kihívásokhoz igazodó ismerethalmaz, a fejlesztett képességek, az etikai elköteleződés nevelt megléte: ez a rendszerszintű reform lényege.
Előadásomban azokat az elmúlt években megjelent közigazgatás-fejlesztési elemeket mutatom be, melyek az innovatív közigazgatási generáció megteremtését, kinevelését segítették, segítik. 2011-ben a Magyary Program adott keretet a fejlesztési reformtörekvések elindulásának: megvalósult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrehozatala, átalakult a közigazgatási felsőoktatási képzés tartalma, létrejött az országos közszolgálati továbbképzési rendszer, megerősödött a közszolgálat ethosza, mely a tisztviselői etikai értékrend megszilárdítására épül. A közigazgatás-fejlesztések új irányait államreform operatív programok is támogatták. A neoweberi közigazgatás-tudományi trend mindeközben erős hatást gyakorol, az állam megrendel, munkáltat, működtet. Aktív, beavatkozó „*good government*" irányzat érvényesül, mely ismét centralizált alapon működik, hogy a globális kihívásokat gyorsan, hatékonyan kezelje.
A jó tisztviselő karaktere átalakulóban van, hangolódva a kihívásokhoz: kutatásaim alapján a magyar közigazgatási felsőoktatási képzésben résztvevő diákok elsősorban az elhivatottságot és a képzettséget, míg a külföldi diákok a pártatlanságot és rugalmasságot jelölték meg a jó tisztviselő elsődleges karakterjegyének. Néhány év és az új közigazgatási generációk, megreformált államok éltetését látják el. Most kezünkben a jövőt meghatározó hatalom, hogy támogassuk az innovációt és egységes célok mentén kijelöljük az új generációk beépülésének értékalapjait. E keret kialakítása fenntartható alapegysége lehet a modern államok működésének és a nemzetek feletti problémák sikeres kezelésének. A nemzetközi együttműködések „gyümölcseként", egységesen kell választ adni a jó tisztviselők ismérveire és fejleszteni a hozzá szükséges tudást, képességet és szemléletet az új generációk tagjaiban, *Pro publico bono!*.

Kulcsszavak: állam, közigazgatási etika, tudás, képesség, innováció

A KÖZSZOLGÁLAT "ÚJ" BÉRRENDSZERE A RENDSZERVÁLTÁS IDŐSZAKÁBAN

KRAUSS Gábor
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: gabor.krauss@gmail.com

A közigazgatás alapvetően minden államban az egyik legnagyobb foglalkoztató. Mint munkáltatónak, az alkalmazottak foglalkoztatására, munkajogi helyzetére – magától adódóan – egységes elveken alapuló rendszert szükséges kidolgoznia. Erre kétféle elképzelés alakult ki világszerte: a versenyszféra megoldásait követő nyitott rendszer, valamint a katonai elképzeléseket a civil közigazgatásban alkalmazó zárt rendszer.
Ezen tagolás mentén a javadalmazás szempontjából a nyitott rendszer jellemzője, hogy nincsen központi bértáblázat, a bér alku tárgyát képezi. A bér növekedése nem automatikusan történik, az csak egy magasabban javadalmazott munkakör betöltése által érhető el. Ezzel szemben a zárt rendszer jellemzője a központi bértáblázat, amely rendszerint az iskolai végzettségen és a megszerzett szolgálati időn alapul. Ettől eltérni nem lehet, ugyanakkor a bértáblázatban történő előmenetel (ergo a bér növekedése) a szolgálati idő megszerzésével alapvetően automatikusan történik.
Magyarországon a két világháború között egy védett, zárt rendszerű közszolgálat kialakulását figyelhetjük meg. A második világháborút követően azonban a nyitott közszolgálati rendszer alakult ki, míg 1949-től a nyitott rendszer szélsőséges formája, az ún. zsákmányrendszer vált uralkodóvá. A rendszerváltás időszakában (1990 márciusában) megszületett meg az a koncepció, amely meghatározta a közszolgálat működésének új irányát. A koncepció előrevetítette a közszférára és a magánszférára irányuló munkajogi szabályozás különválasztását és állást foglalt hazánkban a közszolgálat területén a zárt rendszerű közigazgatási modell bevezetése mellett. A változás gyökeresen átalakította a személyzeti politika rendszerét. Joggal merül fel a kérdés, hogy a közszolgálati pragmatika ilyen mértékű változása hogyan hatott a közszolgálat javadalmazási rendszerére? A változtatás a zárt rendszermodell által meghatározott bérrendszer feltétel nélküli bevezetését eredményezte, vagy a nyitott rendszer egyes elemeit megtartva egy vegyesnek tekinthető bérrendszer alakult ki? Tanulmányomban ezen kérdések megválaszolására teszek kísérletet.

Kulcsszavak: közszolgálat, javadalmazás, bérrendszer, rendszerváltás

SZERVEZETI INTEGRÁCIÓ STRATÉGIAI SZEMSZÖGBŐL

MAGASVÁRI Adrienn
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: adrienn.magasvari@gmail.com

A közigazgatási szervezetek egyre jobban törekszenek a hatékony működés feltételeinek megteremtésére, egyre magasabb színvonalon próbálják meg ellátni feladataikat, igyekeznek minél inkább megfelelni mind az ügyféli igényeknek, mind a kormányzati elvárásoknak. Mindezek érdekében megfelelő struktúrát alakítanak ki, új technológiákat vezetnek be, felkészült és elkötelezett munkatársakat foglalkoztatnak, illetve végrehajtható stratégiát alkotnak. De vajon mi a hatékony működés kulcsa? Vajon befolyásolja-e a szervezet hatékony működését a szervezeti stratégia „milyensége", annak megvalósíthatósága? Ilyen és hasonló kérdésekre keresi a választ az előadás egy évekkel ezelőtt végrehajtott szervezeti integráció tapasztalatai mentén.

A szervezet hatékony működésére számos tényező bír befolyással. De a szervezetek sikeres és hatékony működését vizsgáló irányzatok mindegyike kiemeli a szervezet hatékonyságát befolyásoló tényezők között a stratégia, a stratégiai menedzsment kiemelt fontosságát. Az előadás azt próbálja meg igazolni, hogy a hatékony és eredményes működés szempontjából valóban kulcskérdés a megfelelő stratégia kidolgozása, a stratégiai irányok meghatározása.

Különösen meghatározó a stratégia szerepe, a stratégiai menedzsment működése akkor, amikor egy szervezetben jelentős szervezeti változások következnek be és ezeket menedzselni, kezelni kell. Hiszen ilyenkor mindenkiben felmerülnek a szokásos kérdések, szükség lesz-e a munkájukra, számítanak-e rájuk, lesz-e létszámleépítés. A változás mindig bizonytalansággal és a már megszerzett, „bebiztosított" értékek elvesztésének kockázatával jár. Ilyen bizonytalan helyzetben pedig nagy kihívás a szervezet számára a megfelelő stratégiai célkitűzések megfogalmazása, a munkatársak elkötelezetté tétele a stratégia megvalósításában.

A stratégiai dokumentumok előkészítésének, nyomon követésének, értékelésének és felülvizsgálatának folyamata ugyanis nem nélkülözheti a szervezet vezetőinek támogatását, tagjainak közreműködését, a stratégiai irányok, célok, feladatok munkatársakkal való megismertetését, az azok iránti elkötelezettség biztosítását. Hiszen egy stratégia csak akkor szolgálhatja megfelelően a szervezet érdekét, ha annak kidolgozásában és a későbbiekben való megvalósításában a szervezet valamennyi egysége részt vesz, ezáltal támogatja a szervezet számára legoptimálisabb döntési alternatívák megfogalmazását, a stratégiai menedzsment rendszer megfelelő működtetését.

Kulcsszavak: hatékonyság, integráció, stratégia, szervezeti változáskezelés

A JÓ KORMÁNYZÁS MEGVALÓSÍTHATÓSÁGA AZ EGYES KORMÁNYZATI SZINTEKEN AZ EURÓPAI TERÜLETI EGYÜTTMŰKÖDÉS KERETÉBEN

MENYHÁRT ZSOLT
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: Menyhart.Zsolt@uni-nke.hu

A modern államnak képesnek kell lennie korunk dinamikusan változó szocio-ökonómiai kihívásai közepette is körülhatárolnia önmagát. A jó állam, és szűkebb fogalmi körben a jó kormányzás paradigmája a XX. század végén új értelmezési kereteket hozott létre az állam társadalmi-gazdasági szerepvállalását illetően. Azonban látnunk kell, hogy a jó kormányzás bár értelmezhető pusztán elvi szinten is, az absztraháción túl érdemes gyakorlati megvalósulási és megvalósíthatósági szempontokból megvizsgálni.
A magyar kormány 2010 óta következetesen törekszik az ügyfélbarát és az állampolgárokban bizalmat ébresztő „Jó Állam" kiépítésére. Az évente megjelenő, korábban Magyary Programok, illetve az idei évtől a Közigazgatási-és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia olyan kiemelt jelentőségű stratégiai dokumentumok, amelyek kijelölik a fejlesztési célokat, kereteket és irányokat. Azok elérése azonban a szakmai és tudományos élet képviselőin túl a politikai döntéshozók mindenkori közreműködésén is alapszik.
Az Európai Unió a Strukturális Alapokból támogatja a régiókat és a szuburbanizációs térségeket, tehát a régióhoz tartozó kisebb szerkezeti egységeket, mint például a városkörnyéket vagy az agglomerációs tömörüléseket. A kormányzástani gondolkodásmódot a városkörnyéki igazgatás perspektívájába helyezhetjük, ami egy izgalmas és kevésbé kutatott terület. Nem felejthetjük el, hogy az EU – bár az utóbbi időszak gazdasági és menekültválságokkal tarkított időszakában ugyan nem ez volt a viták tűzkeresztjében – mindig is nagy figyelmet és anyagi támogatást fordított a kevésbé fejlett térségek felzárkóztatására. Ezért hozták létre a NUTS2 némiképp mesterségesen kialakított fejlesztéspolitikai régiókat, és ezzel párhuzamosan megindult a nagyvárosok és környékük közötti gazdasági és társadalmi együttműködési stratégiák kidolgozása.
Az európai területi együttműködést a jó kormányzással összekötni olyan 21. századi lehetőségek feltérképezéséhez járulhat hozzá, ami az egyes szupra-és szubnacionális szintek közötti hatékonyabb feladatmegosztást is előmozdíthatja. Kiemelten a kormányzási megoldásokat az Európai Unió intézményeinek és tagállamainak viszonyrendszerében elemezni tehát egy innovatív, a jövőbe mutató perspektívát kínál, ami ráadásul egy folyamatosan megújuló fejlődési és fejlesztési volument predesztinál, ezért különösen indokolt a tudományos megfigyelés.

Kulcsszavak: jó kormányzás, Jó Állam, városkörnyéki igazgatás, európai területi együttműködés

AZ E-KÖZIGAZGATÁS TELJESÍTMÉNYÉNEK A MÉRÉSE – TELJESÍTMÉNYMUTATÓK A NEMZETKÖZI ÉS HAZAI FELMÉRÉSEKBEN

ORBÁN Anna
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Kar
E-mail cím: orban.anna@uni-nke.hu

A 21. század követelményei új összefüggésbe helyezték és módosították a közigazgatásnak az államban és a társadalomban betöltött szerepét, megkövetelve a közigazgatás modernizációját. Abban mindenki egyetért, hogy az infokommunikációs technológiák (IKT) felhasználása, az elektronizálás a közigazgatásban is a mindennapok részévé vált és az e-közigazgatás a jobb, hatékonyabb, eredményesebb közigazgatás szinonimájává vált.
A közigazgatási szolgáltatások fejlesztése, az erőfeszítések értékelése megköveteli az elektronikus közigazgatási rendszerek hatékonyságának a mérését. A nemzetközi szervezetek, mint az Európai Unió, az ENSZ és a Világbank rendszeresen tanulmányokat készít az országok rangsorolására, többek között az infokommunikációs technológiák és az e-közigazgatás vonatkozásában is. Tudósok körében azonban még most is sok vita folyik arról, hogy mit jelent az e-közigazgatás sikere, milyen módszerrel lehet legjobban mérni, mely változókkal lehet legjobban leírni. A konszenzus hiánya problémákhoz vezet az e-közigazgatási fejlesztésénél és az e-közigazgatási rangsorok megállapításánál egyaránt.
Alapvető kérdések:

- Hogyan mérhető az e-közigazgatás teljesítménye?
- Melyek az e-közigazgatás teljesítménymérésének az alapvető módszerei és mutatói?
- Hogyan fejlődtek, bővültek az indikátorok az elmúlt időszakban?
- Milyen irányban kell továbblépni?

A kutatás során elsődleges kiindulópont a témával kapcsolatos nemzetközi tanulmányok, dokumentumok áttekintése és elemzése. 2000 óta sok kutató és szervezet foglalkozott az e-közigazgatás teljesítményértékelésével. A közzétett éves rangsorok, teljesítményértékelések és módszertani leírások elemzése alapján keresem a válaszokat a feltett kérdésekre.
A tanulmány első része a teljesítménymérések és értékelések módszertanát tekinti át. Ezután kerül sor a nemzetközi szervezetek és a hazai elemzések, módszertani megközelítések e-közigazgatási mutatóinak az összehasonlítására. A tanulmány befejezésül javaslatot tesz a Jó Állam Jelentéshez hasonló e-közigazgatási teljesítménymérés mutatóinak a kialakítására.

Kulcsszavak: teljesítménymérés, mutatók, e-közigazgatás

CAPGEMINI (2015): eGov Benchmark 2015. Future-proofing eGovernment for a Digital Single Market. https://www.capgemini.com/egov-benchmark
UN (2014): e-Government Survey 2014. Government for the Future We Want. https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys
OECD (2015): Government at a Glance 2015. http://www.oecd.org/gov/govataglance.htm
ITU (2015): Measuring the Information Society Report 2015. http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2015.aspx
KAISER Tamás (2014): Hatékony közszolgálat és jó közigazgatás – Nemzetközi és európai dimenziók. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest
KAISER Tamás szerk. (2015): Jó Állam Jelentés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest http://uni-nke.hu/uploads/media_items/jo-allam-jelentes.original.pdf

TUDATOS, FEJLESZTŐ VEZETŐK A KÖZ SZOLGÁLATÁBAN

PAKSI-PETRÓ Csilla
PhD jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: petrocsilla@hotmail.com

„*Ha nem követ senki, akkor csak sétálsz*." Tartja a Benjamin Hooks amerikai írónak tulajdonított találó mondás. A sikeres szervezetnek jó vezetőkre van szüksége. Olyanokra, akik ütőképes csapatot hoznak létre maguk körül, és a legjobbat hozzák ki belőlük. A közszolgálat folyamatos reformtörekvéseinek célkeresztjében az állampolgárok bizalmát élvező, ügyfélbarát, gyorsan és pontosan működő „szolgáltató közigazgatás" megteremtése áll. Ebben kulcsszerephez kellene jutnia az emberi erőforrás fejlesztésnek, a dolgozók felkészültségét növelő programoknak, különös figyelemmel a vezetői állomány képzésére. Két éve kezdte meg működését a 75.000 közigazgatási dolgozó[64] rendszerszerű továbbképzését biztosító országos intézményháló, amely a korábbi, főként jogi megközelítésű képzési filozófiát egészítette ki menedzsment és egyéb szakmai ismeretekkel, és nem utolsó sorban készségfejlesztéssel.
A közszolgálati továbbképzés és vezetőképzés országos rendszerében *olyan új eljárásrend, módszertan és eszközrendszer jött létre, amely a hazai közszolgálati felnőttképzés területén eddig példátlan méretű, és újszerű megközelítéseket alkalmaz*. Jó gyakorlatként, működési modellént szolgálhat a felnőttképzés egész területén. A közigazgatási vezetők kompenenciaalapú kiválasztásának és fejlesztésének kibővítése kulcsfontosságú feladat a jövőben, amely hosszú távon elősegíti, hogy a közigazgatás személyi állománya tudatos vezetők által vezetett, motivált, etikus, és professzionális munkavégzés mellett egyesüljön a közjó szolgálata érdekében.
Az előadás a közszolgálat vezetőképzési rendszerét mutatja be, vizsgálja legfontosabb jellemzőit, eredményeit és hiányosságait a példaértékű nemzetközi működési modellek, és a képzésmódszertani újdonságok tükrében. A *kompetencialapú vetőképzési rendszer* kifejlesztési lehetőségeit járja körbe, mely elősegítené, a közigazgatási szervezetek hatékony működését.

Kulcsszavak: kompetenciafejlesztés, tréning, coaching, vezetői készségek, emberi erőforrás fejlesztés

[64] Szakkifejezéssel ún. közszolgálati tisztviselők, akik az államigazgatás és önkormányzati igazgatás keretein belül végzik feladataikat.

GONDOLATOK A NEMZETI KONZULTÁCIÓRÓL KÖZJOGI MEGKÖZELÍTÉSBEN

DR. PÁL Emese
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Közigazgatási Jogi Tanszék
E-mail cím: pal.emese@ajk.pte.hu

„Mindent a népért, mindent a néppel együtt, semmit a népről a nép feje felett."
(Kossuth Lajos)

A Nemzeti Konzultáció intézményét a 2011. év elején vezette be a kormányzat az Alaptörvény előkészítésével kapcsolatosan. E társadalmi konzultációs folyamat megvalósítására hivatott szervként a Magyar Köztársaság Kormánya felállította a Nemzeti Konzultációs Testületet, amely egy 12 kérdéses kérdőívet fogalmazott meg és küldött ki a választópolgároknak. Ezt követték a szociális biztonságról, a nyugdíjról, a bevándorlásról, valamint az internetről és a digitális fejlesztésekről szóló nemzeti konzultációk.
A konzultáció kifejezés az angolszász nyelvterületen elterjedt „counseling" magyar nyelvű fordítása. A konzultáció - általános értelemben - két vagy több független és autonóm szereplő közötti önkéntes együttműködés, amelynek célja egymás véleményének, álláspontjának kölcsönös megismerése, befolyásolása.[65]
E meghatározást alapul véve azt mondhatjuk, hogy a Nemzeti Konzultáció tulajdonképpen egy makroszintű párbeszéd, amelynek kezdeményezője a kormány, aki mielőtt valamely döntését meghozná, a politikáját illetve a stratégiáját valamely kérdésben véglegesítené, meg kívánja ismerni az érintettek véleményét, annak érdekében, hogy azt mérlegelve szükség szerint korrigálja a saját korábbi álláspontját. Tehát egy olyan mechanizmus, amelynek során a választópolgároknak lehetőségük nyílik közvetlenül véleményt nyilvánítani a közügyekben. Ez a jelleg pedig hasonlatossá teszi a népszavazás Alaptörvényben[66] rögzített intézményéhez, hiszen utóbbi esetében is a társadalom egészét érintő kérdésről van szó, amelyről a választópolgár kifejezheti akaratát, véleményét. Ugyanakkor kétségtelen tény, hogy a nemzeti konzultáció nem a klasszikus értelemben felfogott közvetlen hatalomgyakorlás egyik eszköze. Akkor mégis hogyan viszonyul a referendum évszázados intézményéhez? Emellett a nemzeti konzultáció összefüggésbe hozható a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvétellel, hiszen bár két különböző intézményről van szó, nem szerencsés egy ilyen „politikai párbeszéd" esetén sem figyelmen kívül hagyni[67] a 2010. évi CXXXI. törvényben meghatározott alapelveket
A nemzeti konzultációs kérdőívek kitöltése érdekében mind a kapcsolatfelvétel, mind a kitöltött kérdőívek feldolgozása során személyes adatok, közelebbről különleges adatok kezelése történik, amely felvethet adatvédelmi problémákat.
A kérdőívek megválaszolását követően kerül sor az eredmények kiértékelésre. A társadalom valós véleményét visszatükröző eredmények létrejöttét azonban nem segíti elő az a tényező, hogy a különböző online belépési lehetőséget nyújtó csatornák nincsenek összhangban egymással, így egy személy akár többször is kitöltheti ugyanazt a kérdőívet. Felmerül továbbá az a kérdés, hogy a nemzeti konzultáció intézményének miben áll a joghatása, azaz van-e valamilyen kötelező ereje a kormányzatra nézve a társadalom által kialakított véleménynek?

E tanulmány az említett sarkalatos pontok tárgyalásával igyekszik kísérletet tenni a nemzeti konzultáció közjogi kereteinek tisztázására, jellegének meghatározására.

Kulcsszavak: nemzeti konzultáció, társadalmi részvétel, jogalkotás

[65] http://juris.oldportal.u-szeged.hu/download.php?docID=20384&objectParentFolderId=20434 (letöltés ideje: 2016.01.14.)
[66] Magyarország Alaptörvénye 8. cikk
[67] 2010. évi CXXXI. törvény a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről 2. §

A FELTÉTELES ADÓMEGÁLLAPÍTÁS HAZAI ÉS NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSA

SZABÓ Ildikó
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar Pénzügyi Jogi Tanszék
E-mail cím: szabo.ildiko@jak.ppke.hu

Jelen absztrakt célja annak bemutatása, hogy különböző szempontok alapján vizsgálva mennyiben különböznek, mennyiben hasonlítanak a feltételes adómegállapítás egyes szabályozásai nemzetközi viszonylatban. Ilyen vizsgálati szempont különösen

- a jogintézmény bevezetésének célja (beruházásösztönzés, jogbiztonság – jogbizonyosság),
- az eljárást indító kérelem következményei (jövőbeliség, díjfizetési kötelezettség, benyújtás módja),
- az elbíráló hatóság (adóhatóság, minisztérium, speciális intézmény).

Elsőként összefoglalom az eljárás tekintetében jelentős alapvetéseket, amely szerint a feltételes adómegállapítási eljárásban az adózó által előterjesztett kérelemben bemutatott ügylet tekintetében a hatóság közigazgatási döntés keretében meghatározza az adózó által teljesítendő adókötelezettségeket.
Ezt követően a *jogintézmény bevezetésének céljai* tekintetében nemzetközi példákat elemelek ki, így mint Hollandia, ahol a második világháború után vezette be a jogintézményt, és már ekkor is azt a célt kívánta ezzel elérni a jogalkotó, hogy a külföldi beruházások növekedjenek, és ezzel az ország újjáépítése is minél előbb megkezdődhessen. A jogintézmény belgiumi és norvég bevezetésekor is felfedezhető a *beruházás ösztönző* célzat. Ugyanakkor ez nemcsak az európai térségre jellemző, hanem ez egy globálisan (például a Dél-Afrikai Köztársaságban, Mexikóban, Thaiföldön) alkalmazott jogintézmény a beruházás ösztönzés érdekében. Ezt támasztja alá, hogy Argentínában a feltételes adómegállapítás iránti kérelem kizárólag aktuális beruházáson alapulhat, azaz nem a jogintézménynek ez a célja, hanem az eljárás kizárólagos jogalapja.
A feltételes adómegállapítás lényege azonban nem az adózó számára kedvező adójogi következmények megállapítása, hanem a *jogbiztonság* érdekében egy jövőben megvalósuló ügylet adóterheinek (adójogi minősítésének) előzetes meghatározása. Olaszország, Törökország és a Dél-Afrikai Köztársaság is a feltételes adómegállapítás jogintézményét az adózó és az adóhatóság közötti jogértelmezési viták preventív megelőzése érdekében vezette be.
Az eljárás minden esetben kérelemre indul, nincs olyan formája, ahol hivatalból indulhatna ez az eljárás. Ez a jogintézmény valós tartalmával ellentétes is lenne, hiszen egy hivatal nem mondhatja meg, hogy mely *jövőbeni* ügylet tekintetében szükséges konkrét jogértelmezést kérni. A feltételes adómegállapítási eljárás kezdeményezéséhez főszabályként nem kapcsolódik *díjfizetési kötelezettség*, amely alól kivételt képez például India, ahol a Feltételes Adómegállapítási Hivatalhoz a kérelem előterjesztésével egyidejűleg 10.000 rúpiát kell fizetnie a kérelmezőnek. Ezzel szemben Luxemburgban az ügylet értékéhez igazodóan az eljárás díja 3-10 ezer euró. Hollandiában és Törökországban kizárólag *elektronikus úton* lehet benyújtani a kérelmet, azonban például Magyarországon pedig kizárólag papír alapon az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései alapján.
Főszabályként megállapítható, hogy a feltételes adómegállapítás iránti kérelmeket az *adóhatóság jogosult elbírálni*. A nemzetközi kitekintés szerint összesen 10 olyan ország van, ahol a feltételes adómegállapítást minisztérium vagy speciális hatóság bírálja el. Érdemes kiemelni, hogy az egyes földrészek tekintetében Európa azzal is felhívja magára a figyelmet, hogy itt a leginkább sokrétű az eljáró hatóságok típusa, hiszen van példa arra, hogy az adóhatóság, a minisztérium, Adómegállapítási Tanács/ Feltételes Adómegállapításért Felelős Tanács, és Adóügyekért Felelős Biztos jár el.

Kulcsszavak: adómegállapítás, adójog, feltételes adómegállapítás, adóhatóság, jogösszehasonlítás

TURKEY'S ROLE IN THE EUROPEAN ANSWER ON MIGRATORY CRISIS

Ilona SZUHAI
PhD student
National University of Public Service, Doctoral School of Public Administrative Science
Public Administration in the European and International area
E-mail address: Szuhai.Ilona@uni-nke.hu

I have been researching the Turkish migration management system including the legislation and the institutional development since 2009. Within overall reforms, the Law on Foreigners and Asylum was adopted in 2013 and came into force in 2014. Today, the Turkish migration management is in the focus as the deeply divided Europe is struggling to cope with its biggest wave of migrants since World War Two. Countries in the Middle East that border Syria or Iraq, where conflict has displaced millions over several years, have accepted many more refugees than Europe. The number of Syrian refugees in Iraq, Jordan, Lebanon, Turkey and Egypt is more than 4.7 million. Among them, Turkey hosts the largest number of refugees which is 2.7 million now. Although, the mass refugee crisis cannot be solved without a solution to the conflict in Syria, the European Union focuses on the cooperation with Turkey on migration management. Under the joint action plan with Turkey, the EU offers more than $3 billion in aid to the Turkish government to spend on improving the lives of Syrians in Turkey in order to limit the flow of refugees to Europe.
I have analysed the international and authentic Turkish academic literature in connection with the situation of Syrian refugees in Turkey. For the current state of the migration-related legislation and institutional system I used the Directorate General for Migration Management of the Turkish Ministry of Interior as a source. With regards to the answer of the EU on the migratory crisis, I analysed the relevant EU documents and the joint action plan.
The study points out the question whether that joint action plan could be seen as a real European answer on migratory crisis. It highlights the role of Turkish migration management in the European migration policy as well.
The study argues that Turkey cannot be the solution instead of a missing joint European standpoint. The status of Syrian refugees has changed in the countries neighbouring Syria where they have spent years. In Turkey, the changes in connection with hospitality towards Syrian refugees developed in parallel with the changes in migration management and legislation. Turkey's new migration and asylum system has not been able to decrease the refugees' vulnerability and a comprehensive integration policy is still missing. For many Syrians, the decision to remain in Turkey will depend on whether they will be allowed to work legally, which could raise their wages and offer a way to citizenship. But temporariness and vulnerability leads to further mobility to Europe as eighty five percent of them live in urban areas and face with tough conditions in housing, access to labour market, education, healthcare and social services, work permit and social security. The presence of Syrian and other refugees has already have gravy effect on the neighbouring countries. It put heavy burden on the public administration and migration management as well. As uncertainty is constant, personal status i.e. registration of birth, obtaining certificate of diploma is difficult. The study gives an explanation why the traditional Turkish attitude towards foreigners challenges a real integration policy.

Keywords: EU, refugee crisis, Turkey, migration management

A DUÁLIS KÉPZÉS BEVEZETÉSÉNEK LEHETŐSÉGE A KÖZIGAZGATÁSI KÉPZÉSBEN – EGY MODELL TANULSÁGAI

TÓZSA Réka
PhD hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
E-mail cím: rekatozsa@gmail.com

A felsőoktatási modernizáció európai agendájának egyik legfontosabb eleme a felsőoktatási képzési programok és a munkaerőpiaci igények közötti relevancia erősítése. Az Európai Felsőoktatási Térség (European Higher Education Area) gazdasági versenyképessége és társadalmi fenntarthatósága nagyban függ attól, hogy a felsőoktatási intézmények mennyiben képesek felkészíteni a diplomás fiatalokat a munkaerőpiacon való helytállásra.
A duális képzési forma egy olyan innovatív megoldás, mely lehetővé teszi a felsőoktatási intézmény és a leendő munkáltató közötti szoros együttműködést, a hallgató tudásának és készségeinek egyidejű fejlesztését, valamint megkönnyíti a hallgató diplomaszerzést követő elhelyezkedését. A magyar egyetemek a német és osztrák példából kiindulva 2015-ben mintegy 100 mesterképzésben indítottak kísérleti jelleggel duális képzést, természettudományi és gazdaságtudományi területen.
Jelen tanulmány arra keresi a választ, hogy a duális képzési forma a közigazgatás-tudományi területen is beváltaná-e a hozzá fűzött reményeket. A modellezés a Nemzeti Közszolgálati Egyetem adatain és egy választott költségvetési szerv adatain alapul.
A modell a következő egyetemi adatokra építve állapít meg következtetéseket:

- a hallgatók egyetemi tanulmányai alatt végzett szakmai gyakorlatok adatai;
- a végzést követő elhelyezkedési adatok;
- az egyetemi képzés önköltsége.

Munkáltatói oldalról:

- a fluktuáció mértéke, az állomány korösszetétele;
- az új belépők betanulásának költsége (idő, erőforrás, stb.);
- a képzésre, továbbképzésre fordított költségek;

A modell a felhasznált adatok alapján a következő kérdésekre keresi a választ:

- eredményezhet-e költségmegtakarítást a duális képzési forma a jelenlegirendszerhez képest?
- mennyiben járulna hozzá a duális képzési forma a hallgatók jobb, munkaerőpiacilag relevánsabb felkészítéséhez?
- képességfejlesztési és alkalmazott tudás szempontjából előremutató-e a duális képzési forma a közigazgatásban?

Kulcsszavak: felsőoktatás, duális képzés, közszolgálat

THE POSSIBILITIES OF USING PRIVATE SECTOR HR TOOLS IN PUBLIC SECTOR ORGANIZATIONS HUMAN RESOURCES MANAGEMENT

Gábor VARJASI
PhD student
Monsanto Hungaria Ltd.
E-mail address: gabor.varjasi@yahoo.com

In my presentation I would like to introduce important research results about the currently used human resources (HR) processes and tools in the Hungarian Public Sector. The success of the organizations is all about how to manage the employees and make them act as one Team. From that prospective there is no different in Public and Private sector. In my presentation I would like to also provide an overview about the HR processes and practices of the multinational companies operation in Hungary. In this way we could make a conclusion on what is different and what the root causes can be. Using the results from the Public Sector Human Resources Management reaches we could indentify which are the most critical tools and processes in the Hungarian Public sector which are missing versus Private sector HR practices. My intention is to show the benefits of introducing these missing elements in HR management and by doing that what should be different from the private sector if any. Naturally, the private and public sector organizations are different and designed for not the same purposes. However by the end of the day we are talking about leaders and employees who are working day by day to delivering results and achieving what goals were originally defined regardless which sector the given organization is functioning. One of the good examples for that is employee engagement. Who would say that engaging workforce is not critical in any profit or non-profit oriented organizations? If we could agree on this than we could observe and analyze what are the past 10-15 years results of private sector human resources management in this filed and what can be learnt and introduced in the future in the Hungarian Public Sector. Having engaged employees would mean better public service for the citizens and of course that would goes along with better well being of the country. Beside employee engagement there are other human resources management practices which makes sense based on the researches to introduce which I will include in my presentation at the Conference.

Keywords: Human Resources, HR practices, Employee Engagement, Public Sector HR tools, Private Sector HR tools

MATEMATIKAI ÉS INFORMATIKAI SZEKCIÓ

CMMI FOR IT SECUIRITY SERVICES OR HOW TO IMPROVE IT SECURITY SERVICES

Sándor DOBOS
PhD student, Manager in IBM
Department of Information Technology, Eötvös Loránd University, IBM Budapest
E-mail address:sandor.dobos@hu.ibm.com

IT Security Services are dependent of the people, technology and process factors, these three defines quality of the specific service additionally enables security, what is confidentiality, integrity and reliability accomplished at the same time. Security should be a service and it should be based on Service Oriented Architecture, however this topic is for improvement.
Capability Maturity Model Integration (CMMI) – developed by Carnegie Mellon University -- is focusing on the process (this is as important as technology and people perspective), as an example revoking file access sub process, additionally the methodology is focusing on the "what" and not on the "how" and it is improvement and not compliance perspective, this is a guidance for better, improved practices.
The key elements of security service improvements are: Incident Resolution and Prevention (IRP), Service Delivery (SD), Service System Development (SSD), Service System Transition (SST), Strategic Service Management (STSM), Capacity and Availability Management (CAM), Service Continuity (SCON) and finally Supplier Agreement Management (SAM). CMMI has core and general elements which are also key to success.
CMMI is able to review the security service level by highlighting weaknesses based on evidences within the organization. CMMI method has several approach capability and maturity perspective and states the service level is achieved when it is institutionalized within the organization.
The organizations should recognize the importance of service capability and maturity testing and focusing on improvement to close the process related gaps, this is as important as people or technology piece. This research is focusing on a guidance how to focus on security process improvements and provide guidance of the appliance of CMMI within an enterprise.

Keywords: Security Service, CMMI Service, Improved Security

Carnegie Mellon University, Software Engineering Institute: CMMI for Services, 2010
E. Bertino, L. Martino, F Paci, A. Squicciarini, Security for Web Services and Service-oriented Architecture, Springer, 2010, ISBN 978-3-540-87741-7

SUPERVISING ADAPTIVE SERIOUS GAMES

László GAZDI, Dorottya BODOLAI
MSc student
Department of Automation and Applied Informatics
Budapest University of Technology and Economics
E-mail address: gazdilaci@gmail.com

Researches say that approximately 5 to 10 percent of the children have some kind of learning disability. They are not able to adapt the traditional educational and teaching methods, and require special treatment during their learning process. If they get the necessary treatment and the supervision of a special expert teacher, they can reach as high results as their healthy mates. There are many different methods to help improving their performance, and a number of researches show that the children with changed perception ability can communicate better, and reach better result, if digital devices, such as mobile educational games are involved in their learning. The recent years, educational software packages for students with dyslexia, dysgraphia, dyscalculia or Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) were developed. With these tools, they can practice on their own, and can learn at their own pace. It cannot be expected from a child to set the proper task, difficulty level, the number of repetition and similar properties of a task for themselves. If these values are chosen badly, it can happen that the learning process cannot reach the expected impact, or worse, it could be even contra productive.
In our research, we are giving a universal solution to these problems. Our framework, which runs on mobile devices, is able to measure the mental state of the user, with the attached biofeedback devices. It can infer the mental state of the user, and suggest changes to affect the gameplay based on the measurements. The calculation of the mental state and the mental workload is done by a classification algorithm.
In this paper we describe the method that we use to set up the training set. We present the functions of our framework, where the supervising teacher can give feedback to the system and can train the algorithm. The supervisor can make the decisions based on her personal experience, or on the measured data, which is presented to her by the framework. In classroom situations or frontal education, the attention of the supervisor is usually divided among multiple students. We also present our method, which can help the teachers supervising a whole class at the same time more efficiently.

Keywords: adaptive games, biofeedback, educational games, mobile applications, supervising

WEB2.0 KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK MAGYARORSZÁGON ÉS AZ USA-BAN

ISZÁLY Ferenc Zalán
PhD jelölt
Debreceni Egyetem
E-mail cím: iszalyf@gmail.com

Elsődleges kutatási célunk a számítógépes integrált könyvtári rendszerek összehasonlító elemzése, (WebOPAC), optimális információkeresési stratégiák, valamint E–könyvtári, internetes, Web2.0, szolgáltatások alapján, néhány meghatározó hazai és USA-beli könyvtári rendszer tanulmányozásával. A hazai és külföldi kutatási tapasztalatok felhasználásával célunk egy optimális elektronikus könyvtári szolgáltatásokkal rendelkező modell felvázolása, jellemzőinek meghatározása. Kutatásainkat 19 megyei, 67 felsőoktatási hazai, - valamint 39 USA egyetemi könyvtár integrált könyvtári rendszerének tanulmányozásával, elemzésével – induktív és kvantitatív módszerek alkalmazásával – elsősorban Internet segítségével valósítottuk meg.
Az „Elektronikus könyvtári szolgáltatások a 21. században.” kutatási területünkkel kapcsolatos konkrét vizsgálatokat 2013-ban végeztük. Elemeztük, összehasonlítottuk a hazai megyei könyvtárak és a felsőoktatási könyvtárak, valamint az USA egyetemi könyvtárainak integrált könyvtári rendszereit, Web2.0 szolgáltatásait. 2016 elején kontroll vizsgálatokat végeztünk.
Ebben az előadásban, tanulmányunkban a Web2.0 könyvtári szolgáltatások legújabb kutatási eredményeiről, tapasztalatairól szeretnénk beszámolni:

1. Ismertetjük a jelenlegi 2016 évi állapotnak megfelelő hazai felsőoktatási és USA egyetemi könyvtárak Web2.0 szolgáltatásainak főbb típusait, jellemzőit.
2. Táblázatban és diagrammal ábrázoljuk a kutatási adatokat.
3. Elemezzük, hogy a hazai és az USA egyetemi könyvtárak milyen tartalmi elemeket, megjelenési formákat alkalmaznak a leggyakoribb Web2.0 szolgáltatásoknál.
4. Levonjuk a 2016–os kontroll vizsgálat tapasztalatait. Melyek azok a Web2.0 szolgáltatások, amelyek „népszerűek” voltak, és milyen új elektronikus szolgáltatások jelentek meg az egyetemi könyvtáraknál.
5. Igyekszünk javaslatot tenni további hatékony internetes szolgáltatások bevezetésére az egyetemi könyvtárak vonatkozásában.

Az eddigi kutatásaink, a hazai és külföldi könyvtárak tapasztalatai alapján – annak továbbfejlesztéseként - vázoljuk, milyen szerepet tölthetnek be a felsőoktatási könyvtárak az „Egyetemi Innováció, Startup” területén. Első lépésben a kutatás, a fejlesztés a Debreceni Egyetem hallgatóival lenne „tesztelve”, ezt követően kerülhetne országos alkalmazásra. Nagy előny, hogy az egyetemi könyvtárak a különböző karok hallgatóival és oktatóival is aktív kapcsolatban vannak.
A könyvtárak - az okostelefonok, e-book olvasók, Google könyvek, e-könyvtárak széleskörű elterjedése miatt - hátrányba kerülhetnek. Az „Egyetemi Könyvtári Startup Webportál” szolgáltatásai hatékonyan járulhatnak hozzá a könyvtárak céljainak eléréséhez.

Kulcsszavak: Web2.0, egyetemek, könyvtárak, kontroll, Startup

„A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

PÁRHUZAMOS SZÁMÍTÁSI FELADATOK ÁTJÁRHATÓSÁGI PROBLÉMÁI

KARÓCZKAI Krisztián
E-mail cím: -

A XXI. század emberét adathalmazok veszik körül. A városi forgalom alakulásából webes és mobil alkalmazások képesek előre jelezni úti célunk várható elérési idejét. A meteorológiai állomások adataiból ma már nagy pontossággal meghatározható, hogy lesz-e szükségünk esernyőre vagy sem. Országos és regionális szinten is képesek vagyunk gyárak, energia központok termelési kapacitásait az aktuális igényekhez igazítani.
A körülöttünk lévő adatok érzékeléséhez, tárolásához és feldolgozásához, megfelelő hasznosításához egyre nagyobb tudományos, gazdasági és társadalmi igények kapcsolódnak. Egy adott méret felett a nagy és folyamatosan bővülő adathalmazok feldolgozását gazdasági és technológiai okok miatt nem lehetséges egyetlen egy számítási rendszerben megvalósítani.
Több alternatív számítási köztes réteg egyidejű alkalmazása során, már egy egyszerű „melyiket válasszam?” típusú kérdés is jelentőd tudományos, technológiai, és gazdasági problémát vett fel. Az elérhető erőforrások mindegyikéhez rendelkezik felhasználó érvényes fiókkal? Minden elérhető számítási erőforrás használatához meg van a szükséges felhasználói ismerete? Az ismert erőforrások közül melyikhez tudja legkorábban eljuttatni a feladatait? A távoli számítási erőforrások eléréséhez felhasznált hálózati sávszélesség vagy annak költsége hogyan fogja befolyásolni a feladat elvégzés hatékonyságát? Valóban ott fognak leghamarabb vagy esetleg a legkevesebb költséggel végrehajtódni ezek a feladatok? Most is működik az a számítási erőforrás amit tagnap használtunk? Mennyi kapacitást használhatunk az egyes számítási környezetekből? Másokkal is osztoznia kell a felhasználóknak, vagy kaphatnak dedikált erőforrásokat? Hol van még felhasználható egység az elérhető felhasználói kvótákból?
Ezekre és a hasonló kérdésekre minden egyes számítási feladat elindítása esetén egy-egy kutató vagy alkalmazó nem vagy csak jelentős késéssel képes választ adni, aktuális válaszok nélkül pedig nem vagyunk képesek a rendelkezésre álló számítási erőforrások közül a számunkra optimálisat kiválasztani.
Scientific Gateway környezetben vizsgáltam a számítási feladatok életciklusát, indítását és végrehajtását. Több eltérő számítási köztes réteg esetén elvégzett mérésekből meghatároztam azokat a tulajdonságokat, melyek képesek gyorsítani az számítási feladatok eljuttatását a feldolgozó egységekhez. Kidolgoztam egy mintavételezési és értékelő eljárást mely képes eltérő igényű számítási feladatok esetén is képes az optimális futtató erőforrás meghatározására.

THE JOURNEY OF DATA IN A QUANTIFIED SELF ERA

László MIHÁLYI, Levente KOVÁCS, DR. Bertalan FORSTNER
BSc student
Budapest University of Technology and Economics
E-mail address: kolle128@gmail.com

As healthcare sensors become cheaper and popular, and even smart devices have sensors capable of performing health related measurements, the phenomenon of quantified self gains popularity. However, people with average medical knowledge are not able to interpret their medical results or similar self-monitoring data in depth because they are not aware of the importance of the individual values or the meaning of deviance from normal intervals, nor can they combine different measured values to infer their health status. These can be explained at the expense of the time of the doctors, or they can be looked up on the Internet from mostly uncontrolled sources.
In our research, we are contentrating on a method which enables the collection of various kind of health data from different sensor sources, and provides a framework to infer the health status or find correlations or predictions.
A smart phone can be used as a controller device for the measurement. The server assists in the authentication between the two devices in order to protect the user's identity. The smart phone is also used as a display. Information about the ongoing measurement can be shown there as well as the final result and analysis at the end of the process. The sensors are used to execute the measurement. The users can use their own sensors for this process but it is also possible to share sensors among many users. The data analysis and storage is done on a dedicated server. Due to the massive amount of information steps to insure scalability had to be done so a distributed system called SensorHUB was used.
Special care has to be taken to the security of the personal data. In this paper we also present a complex authentication system which encrypts medical data, and authenticates the measurement device and measurement process at the same time.

Kulcsszavak: IoT, health, security, sensor, measurement

NŐK ÉS FÉRFIAK AGYGRÁFJA

SZALKAI Balázs
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Matematikai Intézet, PIT Bioinformatics Group
E-mail cím: szalkai@pitgroup.org

A jelenleg legtöbbet használt keresőoldal népszerűségéhez nagyban hozzájárultak mély gráfelméleti ötletek, mint pl. a PageRank definíciója a weboldalak által alkotott gráfon. Az agyterületek közötti összeköttetések gráfját ugyanígy vizsgálhatjuk gráfelméleti módszerekkel, és reményeink szerint ezzel jobban megérthetjük az agy mint kommunikációs hálózat struktúráját. Ezeknek az agygráfoknak (konnektómoknak) a tulajdonságait ma már széles körben kutatják. Úgy tűnik, hogy eddig a hálózatkutatás módszerei itt nagyobb szerephez jutottak, mint a klasszikus gráfelmélet. Azonban az agy makrorégiói nagymértékben specializált modulok, melyek többé-kevésbé kötött rendben vannak összekötve. Nem célszerű tehát egyforma ágensekből szerveződött hálózatként vizsgálni.
Így tehát gráfelméleti paraméterek kiszámításával hasonlítottuk össze nők és férfiak agygráfját. A gráfokat a Human Connectome Project keretén belül gyűjtött MRI felvételek alapján számoltuk ki, melyek 22 és 35 év közötti alanyok agyáról készültek. A Connectome Mapper nevű programcsomag segítségével azonosítottuk az agyterületeket (ROI-kat), amelyeket a gráf csúcsaiként definiáltunk, és az idegpályákat, melyekből aztán az agygráf élei lettek. A gráfot több felbontásban is elkészítettük, azaz az agyat 5-féle atlasz szerint is felbontottuk területekre, mely atlaszok egymás finomításai voltak. Ezenkívül 5-féle súlyfüggvényt használtunk a gráfparaméterek kiszámolásánál.
Módszerünkkel szignifikáns különbségeket találtunk a női és férfi agygráf struktúrájában. Megmutattuk, hogy a női agygráf átlagban „sűrűbb”, jobb expander gráf, nagyobb a minimális kiegyensúlyozott vágás mérete, és ez a vágás lényegében az agyféltekéket választja el egymástól. Bár a női agy tömege kisebb, mint a férfi agyé, eredményeink a gráfelmélet segítségével azt mutatják, hogy a nők agya többféle értelemben véve is gazdagabb az agyterületek közötti összeköttetésekben, mint a férfiaké.

Kulcsszavak: agy, gráf, gráfelmélet, bioinformatika, MRI

HIERARCHIKUS N-TEST MODELL, ILLESZTETT KÚPSZELETES APPROXIMÁCIÓN ALAPULÓ SZIMULÁCIÓHOZ

VÁRKONYI Dávid
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
E-mail cím: varkonyidavid91@gmail.com

Az n-test probléma egy fizikai eredetű feladat, mely Newton második és gravitációs törvényei alapján egy másodrendű közönséges differenciálegyenlet alakjában formalizálható matematikai feladattá. Ezen feladat zárt alakú megoldásának hiányában egy approximációs megoldás melyet alkalmazhatunk az ún. illesztett kúpszeletes megoldás. Ez lényegében zárt alakban megoldható korlátozott 2-test problémák megoldásait illeszti össze, így közelítve a teljes rendszer megoldását.
A rendszerben egy adott test pályáját a nála nagyobb tömegű testek ún. hatáskörei szerint bontjuk szét. Egy-egy ilyen hatáskör azon tér a test (vonzó) körül, melyben egy adott testre (vonzott) ható gravitációs erők közül a legnagyobb a vonzóé. Egy ilyen hatáskörben a feladatot redukált formájában oldjuk meg. Figyelmen kívül hagyunk minden más testet a rendszerből, és a vonzott test tömegét elhagyjuk. Ez az ún. Kepler-probléma. Ezen feladatnak zárt alakú megoldása ismert, így gyorsan, hatékonyan számítható.
Ezek alapján egy adott test (vonzott) pályaapproximációját egy adott hatáskörből, a hatáskörhöz tartozó test (vonzó) körüli pályaként indítjuk, majd hatáskör-átlépésenként a pályaapproximációt megszakítjuk, és az új hatáskörhöz tartozó test körüli pályával folytatjuk.
Ismert, hogy a Kepler-probléma megoldásai kúpszelet alakú pályák, így a hatáskörök határai mentén összeillesztett ilyen megoldások „illesztett kúpszeletek”.
Az illesztett kúpszeletes megoldást a gyakorlatban általában csak 1 test pályájának modellezésére használják, mivel teljes n-test szimuláció kidolgozása ezen approximációs eljárásra alapozva igencsak nehézkesnek bizonyul. Ennek megoldására vizsgáljuk meg egy hierarchikus n-test modell felépítésének lehetőségét, melyben a testek tömegük szerint vannak rendszerezve. Így a hierarchia szerint világos, hogy mely testek mely testek körül keringhetnek kepleri pályákon, vagyis milyen kúpszeleteket számolhatunk. Egy teljes szimulációs algoritmus felépítéséhez azonban rengeteg felmerülő problémát kell megoldanunk ezzel kapcsolatban, melyeket az előadás keretén belül fogunk megvizsgálni.

Kulcsszavak: n-test, szimuláció, illesztett kúpszeletek

ON LOG-OPTIMAL PORTFOLIO SELECTION STRATEGIES

DR. András TELCS, Ádám ZLATNICZKI
PhD student
Budapest University of Technology and Economics, Department of Computer Science and Information Theory
E-mail address: adam.zlatniczki@cs.bme.hu

One significant field of modern finance is the construction of optimal investment strategies. Investors require methods that help them in the diversification of their portfolio of stocks such that it becomes optimal under some kind of objective function and a set of constraints. The objective function usually involves the expected value or the risk of the portfolio, or a combination of both. The first groundbreaking result was the introduction of modern portfolio theory by Harry Markowitz, in which he showed that a minimal risk (variance) portfolio can be constructed with quadratic programming. For many years portfolio optimization was done with tools provided by advances in the field of operations research, which are, unfortunately, computationally burdensome and thus can only be applied offline. Due to this weakness interest gradually increases towards online portfolio optimization techniques, which might involve mathematical programming as well, but rely mostly on machine learning and information theory. One such strategy is log-optimal portfolio selection. Log-optimal portfolios are proved to asymptotically outperform any other strategy in growth, but their construction is non-trivial, since it requires information about future returns. This leads to the fact that the efficiency of log-optimal portfolios heavily depends on the way how stock returns are forecasted. Many methods have been proposed to deal with the issue, most notably non-parametric estimators. In this paper we examine the effects of combining the log-optimal portfolio selection strategy with different robust time series forecasting methods instead of the proposed non-parametric ones. Our research focuses on the application of robust autoregressive and robust ensemble methods. Since the effectiveness of autoregressive methods heavily relies on the underlying time series to be stationary, we apply a robust forecasting method for non-stationary time series as well.

Keywords: online portfolio optimization, log-optimal portfolio selection, robust methods.

MŰSZAKI SZEKCIÓ

VÉDETT HELYISÉGEK ÉS AZOK ELHELYEZÉSE

BRÉDA Gábor
PhD hallgató
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: bredagabi@gmail.com

Korunk információs társadalmában nagy jelentőségű az információhoz való hozzáférés, valamint az ahhoz való hozzáférés harmadik fél számára lehetetlenné tétele.
A védett intézményekben mindig is nagy hangsúlyt fektettek a fizikai biztonság megfelelő szintű megvalósítására. Az intézményekben papír és elektronikus formában fellelhető anyagok tárolása és továbbítása szigorú szabályok szerint valósul meg. A téma iránti érdeklődésem során találtam olyan, részben hazai, de inkább külföldi ajánlásokat, leírásokat, továbbá külföldi szabványt, amelyek a témával foglakoznak.
A védeni kívánt adatokat különösen, ha azok az államigazgatásban minősítéssel rendelkeznek, a törvényalkotó is rendelkezéssekkel védi, mind személyi feltételben, mind a tárolásuk tekintetében. A törvény előírja, hogy milyen minősített adat milyen fizikai és biztonságtechnikai védelemben részesüljön, valamint elektronikus berendezések használata esetén, milyen egyéb feltételeknek kell megfeleljen az a helyiség vagy eszköz, ahol a tárolt adatokat őrzik.
Az üzleti szférában, az üzleti titkok védelme érdekében, nem központilag szabályozott a védekezési szabályozás, ott minden résztvevő a saját lehetőségeihez mérten védi a saját érdekkörébe tartozó információkat.
A hozzáférhető források áttekintése alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a törvény az említett fontos információkat tartalmazó eszközök, berendezések, hardverek valamint szoftverek környezetének megvalósítására nagy gonddal ügyel, azonban előfordulhat, hogy más szempontokat figyelembe véve a helységek fizikai elhelyezése, megvalósítása mégsem minden védelmi igényt kielégítő.
Kutatásomban szeretném részletesebben megvizsgálni a témát, és javaslatokat tenni különböző elvi és gyakorlati megoldásokra, amelyek biztosíthatják egy védett helyiség komplex biztonságát az új technológiai eszközök fejlődésének tükrében, valamint az ott elhangzott szó védelmének érdekében.
Előadásomban a védett helyiségek lokális elhelyezéséről szeretnék szót ejteni, ami alapvető fontossággal bír egy biztonságos védett helyiség kialakítása szempontjából.

Kulcsszavak: védett helyiség, védett információ

SZÁRAZ SÚRLÓDÁS HATÁSA A MINTAVÉTELES RENDSZEREK REZGÉSI TULAJDONSÁGAIRA

BUDAI Csaba, KOVÁCS L. László
tanársegéd, PhD jelölt
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar,
Mechatronika, Optika és Gépészeti Informatika Tanszék
E-mail cím: budaicsaba@mogi.bme.hu

Jelen tanulmányban a száraz súrlódással csillapított, mintavételes rendszerek rezgési tulajdonságait vizsgáljuk. A vizsgálatokat egy egyszerűsített, egy szabadsági fokú modellen végezzük, közelítő és kvázi-analitikus megoldási módszerek alkalmazásával, illetve kísérleti eredmények felhasználásával.
A tanulmányban bemutatjuk, hogy a száraz súrlódással csillapított, mintavételesen szabályozott rendszerek, speciális amplitúdó csökkenésű rezgőmozgásra képesek. Ez a rezgés típus jellegét tekintve alapvetően különbözik a lineáris viszkózus csillapítóval vagy száraz súrlódással csillapított folytonos idejű rendszereknél tapasztalt exponenciális burkológörbéjű, illetve lineáris amplitúdó csökkenésű rezgésektől.
A súrlódásos rendszerek stabilitási tulajdonságait a szakirodalommal összhangban az un. passzivitás analízissel vizsgáljuk, amely a tényleges stabilitási határra egy konzervatív becslést ad. Az ilyen értelemben vett stabilitási határ a rendszer energetikai egyensúlya alapján határozható meg. Továbbá kimutattuk, hogy az ilyen típusú rendszerek stabilitási tulajdonsága a kezdeti feltételektől is függ.
A vizsgált rendszerekben megtalálható digitális szabályozó destabilizáló hatása (a mintavételezés okozta felharmonikusok elhanyagolása mellett) megfeleltethető egy általánosított mechanikai modellnek, ahol a csillapítási tényező értéke negatív. Így az instabil, negatív csillapítású lengőrendszer száraz súrlódással történő csillapítása esetén már folytonos időben vizsgálható a rendszer dinamikai viselkedése. Az így nyert helyettesítő modell alkalmazásának előnye, hogy a digitálisan szabályozott rendszer a szakaszosan folytonos dinamikai rendszerek elmélete segítségével vizsgálható. Továbbá meghatározható instabil határciklus mérete, azaz megfogalmazható egy kvázi-analitikus stabilitási határ a mintavételes, száraz súrlódással csillapított rendszerek vizsgálatához.

Kulcsszavak: pozíciószabályozás, száraz súrlódás, mintavételezés, negatív csillapítás, stabilitás

AUTÓIPARI ALUMÍNIUM ÖTVÖZETEK ALAKÍTHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

BUDAI Dávid
PhD hallgató
Miskolci Egyetem, Anyagszerkezettani és Anyagtechnológiai Intézet;
E-mail cím: david.budai@uni-miskolc.hu;

Az autóipari fejlesztéseket nagy kihívás elé állították a szigorú károsanyag kibocsátási normákkal, amelyek teljesítéséhez az autógyártóknak alapjaiban kell újragondolni egy autó tervezését és gyártását. A napjainkban készülő új autók minden elemét a fogyasztáscsökkentést szem előtt tartva tervezik: kis gördülési ellenállású abroncsok, fedett keréktárcsák és hűtőnyílások, kis légellenállású forma, hibrid hajtáslánc, kis lökettérfogatú motorok, hosszú áttételű, vagy 8-9 fokozatú sebességváltók, valamint a korszerű anyagokból készülő karosszéria jelentik e fejlesztések fő elemeit. A fogyasztás csökkentésére a leghatékonyabb módszer az autó tömegének csökkentése. A nagyszilárdságú acélok alkalmazásával 10-25%-os tömegcsökkentést lehet elérni, míg az alumínium ötvözetek alkalmazásával ez akár 30-40% is lehet. A lassú fejlődés oka, hogy az acélközpontú autógyártás számára az alumínium alkalmazása új kihívásokat jelent. Az alumínium esetenként alapvetően új gyártási eljárásokat igényel, amelynek oka az alumínium acéltól eltérő tulajdonságaiban keresendő. Egy alumínium autó gyártásához nem elég az acél alapanyagot alumíniumra cserélni, hanem alapjaiban kell új technológiát és szerszámokat kidolgozni az eltérő tulajdonságú alapanyag megfelelő alakításához. Az alumínium kisebb alakíthatósága miatt nem csak az alakító szerszámok geometriáját kell megváltoztatni, hanem előfordulhat, hogy magát az alkatrészt kell áttervezni, mert az adott geometria nem állítható elő alumíniumból. Az autóipari kutatások kiemelt témája az alumínium alakíthatóságának növelése. Kísérleteimben az EN AW 5754 és EN AW 6082 alumínium ötvözetek alakíthatóságát vizsgálom a növelt hőmérsékletű alakítás esetén. A kísérletekből meghatározhatjuk az ötvözetek különböző hőmérséklethez tartozó alakítási határgörbéit, amely segítséget nyújt a technológusok számára az alakítási folyamat tervezéséhez.

Kulcsszavak: alumínium karosszéria, tömegcsökkentés, alumínium lemezalakítás, alakíthatóság

RESIDUAL STRESS BEHAVIOR IN SHOT PEENED SPECIMENS DURING FATIGUE LOAD

Dávid CSEH
PhD student
University of Miskolc, Faculty of Materials Science and Engineering
E-mail address: femdavid@uni-miskolc.hu

The benefits of applied compressive residual stress on fatigue properties of materials is a well-known phenomenon, but not well described in all respects. The fatigue life and the fatigue limit could be improved by targeted created compressive residual stress in the surface layers, therefore diversified surface compressing methods are developed and used in the mechanical industry, such as rolling, laser shock peening or shot peening.
The behavior of the compressive residual stress state during a fatigue load is a less observed part of this topic, but the better description of this behavior brings us closer to the understanding of the occurring process in a fatigue loaded, residual stress reinforced body.
My presentation report about experiments, which let me monitor the changes of the residual stress state during the fatigue load. Shot peened fatigue specimens made of 42CrMo4 steel were used. The residual stress state was investigated nondestructively with a Stresstech Xtress 3000 G3R X-ray diffractometer, specially developed for residual stress measurement, directly after the shot peening and then these specimens were load on different stress levels with different cycle numbers. After a certain, well chosen number of cycles the fatigue load was stopped and the residual stress state was recorded again and again until fracture. As a result average residual stress data of twenty specimens are shown in the function of the cycle number so that the initial values are considered 100% and the further remeasured average residual stress data are expressed in the percentage of the initial value.

Keywords: residual stress, fatigue, stress relaxation, shot peening, XRD

ÉPÍTŐIPARI PROJEKT KOCKÁZATAI A SZEREPLŐK SZEMSZÖGÉBŐL

CSERPES Imre
tanársegéd, PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem
E-mail cím: cserpesi@sze.hu

Az építőipari és egyéb vállalkozások esetében minden egyes tevékenysége kockázatokkal jár, melyek feltárása, elemzése és hatásuk csökkentése a célok, a tervezett eredmények elérését, azok sikerességét segíti. Ezek elemzése és hatáscsökkentése jelenti a kockázatok menedzselését. Amennyiben egy vállalkozás a kockázatok mértékét és azok felmérését hatékonyan kezeli várhatóan sikeresen tud a piaci környezetben szerepelni és boldogulni. A tervezett előadást megelőző általános kutatás tanúsága alapján az építőipari vállalkozások jelentős része nem rendelkezik hatékony kockázat kezelő rendszerrel és döntési mechanizmusokkal.
A vállalkozók számára a kockázatok megítélésének célja és megfelelő megvalósítás (szondázás, adatfelvétel) esetén egyben hozadéka is a döntéshozók támogatása egyértelmű információkkal a tevékenység céljának megvalósulását befolyásoló kockázatokról és az esetleges döntési/cselekvési alternatívákról.
Az építőipari kockázatok felmérései a kockázatmenedzsment folyamat részeként azt a célt szolgálják, hogy a vállalkozás céljainak elérését befolyásoló tényezőket azonosítsa, bekövetkezési valószínűségüket és következményüket megállapítsák mielőtt döntés születik a kezelésükre bevezetésre kerülő intézkedések szükségességéről, típusáról és időpontjáról.
A kockáztatott elemek tételes felsorolása mindig nagyon hosszú, az erre készített csekklisták sok-sok tételt tartalmaznak. Az építés és az építési projekt kockázatnak kitett erőforrásait, folyamatait, eljárásait is szinte a végtelenségig lehet sorolni. Minden esetben elhanyagolásokat és összevonásokat kell végezni. A kockázati elemzés céljaira kijelölt értékeknek meg kell felelniük a kiválasztott nézőpontnak, tükrözniük kell a projekt célkitűzéseit. Emellett kellően átfogó jellegűeket is kell választani. További követelmény, hogy fontosak, és emiatt kalkulálhatóak legyenek. És végül, még az is célszerű, ha a projekt részeire, egészére vonatkozó, vagyis bármilyen részletességű tervezéshez igazodjon.
Az építési projekteknél két minden felsorolt feltételnek megfelelő jellemzőt találtunk: az időtartamot, illetve a költségeket. Ezek a projekt minden méretű, részletességű részére, illetve bármilyen jellegű tevékenységére meghatározhatóak. A tervezés és a projekt lebonyolítása között mindvégig ez a kettő áll a projektért felelősséget viselők érdeklődésének középpontjában. Mivel a projekt időtervei és a költségre vonatkozó előirányzatai – bár eltérő pontossággal és részletességgel – mindig meghatározottak, mindig van egy viszonyítási pont, a számított vagy becsült időtartam, illetve költség. Ebből következően az elemzésben a kockázat mértékét a tervtől való költség, illetve időtartam-eltérések fejezik ki. A projektek egyes szereplői a szinte minden esetben a tervtől való eltéréseket kutatják. Az előadás és cikk ezen eltérések okait és előfordulásait hivatott bemutatni az egyes projekt szereplők szemszögéből.

Kulcsszavak: projektkockázat, projektmenedzsment, építési projekt, kockázatelemzés

A TÖMEGBETONOK BETONTECHNOLÓGIAI KIHÍVÁSAI

DOMONYI Erzsébet
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Műszaki Tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: Domonyi.Erzsebet@ybl.szie.hu

A XXI. században - a víz után - a második legnagyobb mennyiségben felhasznált anyag a beton. A betonnal szemben támasztott legfőbb követelmény a teljesítőképesség, amely az anyag korának függvényében értelmezhető. Napjaink teljesítőképesség alapú beton szemlélete szerint a beton szövetszerkezetének minősége a meghatározó. A szövetszerkezetre leginkább a kis víz áteresztőképességű cementkő kialakítása van hatással, amely a megfelelően kicsi víz/cement tényező megválasztásával és a kellő mértékű hidratáció elérésével valósítható meg. A hidratáció kellő mértéke a betonösszetétel gondos megválasztásával befolyásolható, az alkotók mennyiségének számítása mellett. Ezzel biztosítható, hogy a cement vízzel való vegyi reakciója (hidratáció) teljes mértékben létrejöjjön. Ellenkező esetben a beton előírt jellemző nyomószilárdsági értéke alulmarad a tervezettnek.
A beton kötési szakaszában a cement, vízzel történő reakciója során hő keletkezik. A termelődő össz-hőmennyiség a cement típusától, a sebessége pedig a cement őrlésfinomságától függ. A közönséges betonok esetében a keletkező hidratációs hőmennyiség elvezetését általában a beton felületén megvalósított vízhűtéssel megoldják.
A különleges technológiával készített u. n. tömegbetonok (gátak, hídpillérek, erőműalapok, életvédelmi létesítmények) esetén a hőelvezetés megoldására különös gondot kell fordítani. A tömegbetonok kellően nagy térfogatú szerkezetek ahhoz, hogy a cement hidratációja során keletkező hőmennyiség a szerkezet tönkremenetelét okozhatja. Mindezt teszi úgy, hogy a szerkezet belseje és szabad vagy zsaluzott felület között kialakuló hőmérséklet-különbség meghaladja a szakirodalomban előírt tapasztalati értéket. Ennek a hőmérséklet-különbségnek a hatására a magrészben létrejövő nagyobb térfogatváltozás, felszíni vagy átmenő repedések kialakulásához vezethet. A repedésveszély elkerülése tehát a hidratációs hőmennyiséget befolyásoló tényezők ismeretében lehetséges. Ezen tényezők közötti összefüggés feltárása és hidratációs hőmennyiségre gyakorolt hatása a mai napig meg nem oldott feladatot jelent a betontechnológusok számára, akik leginkább csak kísérleti eredményekre és a gyakorlati tapasztalataikra támaszkodnak a tömegbetonok készítésekor.
Kutatási célom, hogy a fiatal beton kötési szakaszában lejátszódó termikus folyamatok megismerésével olyan módszert dolgozzak ki a betontechnológusok számára, amely használatával a szerkezeten keletkező repedések biztonsággal elkerülhetők. A módszer kidolgozása komplex feladatmegoldást igényel, az analitikus, a numerikus és a kísérleti módszerek együttes alkalmazásával. A numerikus módszer alkalmazásának feltétele, hogy a beton mérhető és számítható anyagtulajdonságait (ρ sűrűség, λ hővezetési tényező, c_p fajhő, h hőátadási tényező) minél pontosabban meghatározzuk, hiszen ezek a bemenő adatok a hőmérséklet mező numerikus számításához. A szakirodalom igen eltérő értékekkel számol úgy, hogy nem adja meg az értékhez tartozó beton azonosítható összetételét.
Az előadásban be kívánom mutatni azokat az első számításokat, amelyeket Ansys CFX programmal végeztünk a legbizonytalanabb változó, a h hőátadási tényező becslési módszerének bemutatására. Ezen kívül beszámolok arról a komplex programról, amellyel a kitűzött kutatási feladatokat meg kívánom oldani.

Kulcsszavak: tömegbeton, hidratációs hőmennyiség, repedésveszély elkerülése, végeselem-módszer

A SZÁLLÍTÁSI TÁVOLSÁGOK SZEREPE A BESZERZÉSI DÖNTÉSEK SORÁN

FARKAS Gábor
E-mail cím: -

A XX. században a globalizáció következményeképp egyre nagyobb árumennyiséget, egyre nagyobb távolságban lettünk képesek továbbítani. Jelen kutatás célja annak feltárása, hogy milyen gazdasági tényezők játszanak szerepet a szállítási távolságok alakulásában, milyen korlátok állnak a növekedés útjába, valamint milyen hatásokkal kell számolni a jövőben a szállítási koncepciók kialakításában. A kutatás során sorra veszem mindazokat a tényezőket, amik aktuálisan befolyásolják a szállítási teljesítményeket. Az energiaárak növekedése, a fejlődő országokban a munkabérek, illetve környezetvédelmi követelmények növekedése, az anyaországban a robottechnika elérhetővé válása gazdasági szempontból nézve a szállítási távolságok csökkenését eredményezi. A közlekedési infrastruktúra korlátai, mint a kikötők kapacitása ugyancsak a szállítási teljesítmények növekedésének az útjában állnak. A fogyasztói igények változása szintén a szállítási teljesítmények csökkenését vonja maga után, hiszen az elvárt rövid átfutási időket, rugalmasságot, a magasan képzett szakemberek által előállítható komplex termékeket, a közelben gyártott termékek iránti bizalmat, valamint követelmények teljesülését a vállalati felelősségvállalás terén csak úgy tudjuk biztosítani, ha a termelés és fogyasztás közelebb kerülnek egymáshoz.

RESIDUAL STRESS IN MULTI-PHASE MATERIAL

Ádám FILEP
PhD student
University of Miskolc
E-mail address: femfilep@uni-miskolc.hu

Residual stress is formed in metallic parts after almost every manufacturing process even after stress relaxation treatment. It is caused by temperature differences occurring inside the material or by volume changes associated with phase transformations. The reason of the complexity of the resulting stress state is that these effects are added together, according to the sign (type) of the stresses. The character, the magnitude and extension of the obtained stress state has a high influence to the lifetime of components. Therefore, in some cases beside strength, elongation and hardness, the residual stress can be also a supplier's requirement. For parts exposed to fatigue loading compressive stress is established, generated by for example shot peening, carburizing or burnishing. The resulting residual stress state in the heat affected zone after welding is induced by thermal dilatation and by stresses of the possible phase transformations. The outcome can be very diverse. The stress distribution is understandable in the case of a single-phase material. However, in case of simultaneous presence of more phases, the result is influenced by the different mechanical properties of these phases. For example the yield strength, Young's modulus and Poisson's ratio of the co-existing phases can be different. Therefore each phase will behave differently to mechanical stress, the evolved stress state can be different.
In my investigations the stress distribution of ferrite and austenite phases were examined in welded duplex steel samples. Special X-ray diffractometer were used for measurement, where the sample cutting is not needed. The austenite phase were analyzed by Mn X-ray tube and the ferrite phase by Cr tube. Surface residual stresses were measured. Based on the results the static load behavior of the phases were examined.

Kulcsszavak: residual stress, X-ray diffraction, duplex steel, multi-phase material

MEZŐGAZDASÁGI GÉPEKEN ALKALMAZOTT ÉKSZÍJHAJTÁSOK HISZTERÉZIS VESZTESÉGEI

GÁRDONYI Péter
PhD hallgató
Szent István Egyetem, Mechanikai és Géptani Intézet, Gépszerkezettan Tanszék
E-mail cím: gardonyi.peter@hallgato.szie.hu

A mezőgazdasági gépek, berendezések szerkezeti egységeinek hajtására elterjedten használnak rugalmas vonóelemes hajtásokat. Ezen hajtások előnyei között szerepel a nagy térbeli áthidalhatóság, rugalmas nyomatékátadás, csúcsterhelések által keltett rezgések csökkentése, egyszerű szerkezeti felépítés. A jól méretezett ékszíjhajtás amellett, hogy fordulatszám és nyomatéktartó, kis teljesítményveszteséggel dolgozó energiaátviteli szerkezet, igen előnyösen rugalmas és rezgéscsillapító tulajdonsággal is bír.
Az ékszíjhajtás hatásfokát, amely a hasznos és a bevezetett teljesítmény hányadosa, számos körülmény befolyásolja. A teljesítményveszteség jelentős része hővé alakul, ezért a szíjhajtások melegedési folyamatának mélyen ható vizsgálata indokolt. A szíjhajtások teljesítmény-átvitele során a szíj melegedése alapvetően két hatás eredménye. Az érintkező felületek makroszkopikus súrlódása folyamán fejlődő hő, és a szíj ismétlődő igénybevétele következtében fellépő hiszterézis veszteség hővé alakuló hányada. Ha az ékszíj üzemközben állandósult hőmérsékletét vizsgáljuk, mint veszteségintenzitást, abból következtetni lehet a szíjhajtás hatásfokára. A magas szíjhőmérséklet az ékszíjkeresztmetszet alakját adó gumianyag molekulaláncainak degradálásához, öregedéséhez vezet, ezáltal jelentősen befolyásolja az ékszíj élettartamát is.
Az ismételt igénybevételnek kitett gumi gépelemek hőfejlődése függ az anyag belső súrlódásától, a deformáció nagyságától és sebességétől. Az ékszíjhajtás esetén a szíj struktúrája (viszkoelasztikus tulajdonsága), a tárcsaátmérő és a profil nagysága, valamint a szíjfrekvencia a legfontosabb befolyásoló tényező.
A kutató munkám során ezért kísérleti módszert dolgoztam ki, amellyel üzemi körülmények között vizsgálható az ékszíj belső súrlódása által keltett hőmérséklet, valamint a szíjkeresztmetszet hőmérséklet-eloszlása. A mérések során gyorsjáratú, keskenyprofilú burkolt ékszíjakat és a nyitott oldalfalú, formafogazott ékszíjakat hasonlítottam össze, ugyanis ezeknél a hajtásoknál jelentkezik számottevően a hiszterézis veszteség.

Kulcsszavak: Ékszíj, hiszterézis veszteség, szíjhajlítgatás, hőmérséklet-eloszlás

A HOZAGANYAG-VÁLASZTÁS HATÁSA AZ S960QL ACÉL HEGESZTETT KÖTÉSEINEK KISCIKLUSÚ FÁRADÁSSAL SZEMBENI ELLENÁLLÁSÁRA

GÁSPÁR Marcell, DR. NAGY Gyula
tanársegéd
Miskolci Egyetem
E-mail cím: gasparm@uni-miskolc.hu

A hegesztett szerkezetek egyes helyein feszültségkoncentráció, túlterhelés következhet be, amely a szívós anyagok képlékeny alakváltozását okozhatja. Abban az esetben, ha a kedvezőtlen hatások többször ismétlődnek, a képlékeny alakváltozások is ismétlődnek, amelyek végül viszonylag kisszámú igénybevétel után repedések kialakulásához, majd töréshez vezethetnek. Amennyiben a tönkremeneteli ciklusszám nem haladja meg a 10^4 értéket, kisciklusú fáradásról beszélünk.
A hegesztett acélszerkezetek esetében a helyi feszültséggyűjtő helyek kiemelt jelentőséggel bírnak. E helyek között a szerkezet kialakításán túl a hegesztett kötés alakja és a varrat eltérései is szerepelnek. Tekintettel arra, hogy a varrat és a hőhatásövezet tulajdonságai nem egyeznek meg az alapanyagéval, indokolt az alapanyag mellett a hegesztett kötések kisciklusú fárasztó vizsgálata is. A napjainkban alkalmazott nemesített nagyszilárdságú acélok és a felhasználásukkal készült hegesztett kötések esetében ezek a mérőszámok még csak minimális mértékben ismertek.
A találó magyar megfelelővel még nem rendelkező matching kifejezés az alapanyag és a varrat különféle tulajdonságainak, elsősorban szilárdsági jellemzőinek (főként folyáshatár, szakítószilárdság) megfelelését, közeli azonosságát jelenti. A hozaganyag-választás témaköre a nagyszilárdságú acéloknál sokkal összetettebb feladat, mint a hagyományos szerkezeti acélok esetén. Az alapvető nehézséget az jelenti, hogy az alapanyag és a hozaganyag adott hegesztő eljárásra jellemző keveredési arányának megfelelően kialakuló varrat esetén az alapanyag gyártástechnológiájára jellemző mechanikai és hőkezelési folyamatokat nem lehet reprodukálni, a kimagasló szilárdsági jellemzők megvalósításának egyedüli lehetőségeként az ötvözés áll fenn. Ezekből az következik, hogy a nemesített nagyszilárdságú acélok hegesztéséhez alkalmazott hozaganyagok vegyi összetétele jelentősen eltér az alapanyagokétól.
A kutatómunka során a nemesített nagyszilárdságú szerkezeti acélokra vonatkozó MSZ EN 10025-6 szabvány szerinti S960QL szilárdsági kategóriájú acélból aktív védőgázas fogyóelektródás ívhegesztéssel készült hegesztett kötések kisciklusú fáradással szembeni ellenállását vizsgáltuk meg. A hegesztési kísérletek és az azt követő kisciklusú fárasztóvizsgálatok során az Union X96 jelölésű matching és az OK Tubrod 14.03 jelölésű undermatching hozaganyagok hatását vizsgáltuk.

Kulcsszavak: Nagyszilárdságú acél, hegesztés, kisciklusú fáradás, hozaganyag-választás, undermatching

DOES THE SHAPE INFLUENCE BRIGHTNESS PERCEPTION?

Katalin GOMBOS
PhD Student
University of Pannon
E-mail address:gombos_katalin@yahoo.com

We need discover more knowledge about human vision for promoting optimal perception: human vision is not only a light measuring device, an object can be seen in relation to its environment, simultaneous effects are important for perception. Brightness or colour of a figure presented on computer screen can be important, thus for correct appearances it is not enough to set colours and luminance values of obejcts, but human visual processing must be considered as well.
A visibility test was made to measure the change of brightness perception of objects presented on computer screen in different experimental set-up. Until now results show that objects of different size have an effect on brightness perception and the luminance value of background can modify it as well. There are also differencies between coloured objects. Right now brightness perception of simple objects with different shape are investigated.
This paper is about how the shape of objects can influence the brightness perception: during the experiments compact objects and objects with a hole were presented on computer screen. In first series a disc-shaped object and a ring-shaped object, in second series a disc-shaped object and a star-shaped object with a hole were presented on white and black backgrounds. Subjects had to scale the judged brightness of both sample. Averaged luminance values signed by subjects on the scale were evaluated by statistical probes, with two samples T-probe or Welch-probe on 90% probability level.
Results show that grey samples with different shape were judged differently, but brightmess of red, green and blue samples of different shape seemed similar.

Keywords: Perception, size, shape, background, colour

PILÓTA NÉLKÜLI REPÜLŐGÉPEK ALKALMAZÁSI TERÜLETEI A KATASZTRÓFAVÉDELEMBEN

HELL Péter
PhD hallgató
Óbudai Egyetem
E-mail cím: hell.peter@kvk.uni-obuda-hu

Előadásomban áttekintem a Katasztrófavédelemi ágazatokat, és az ágazatokban rendszeresített új technikai megoldásokat, fejlesztési irányokat különös tekintettel a pilóta nélküli repülő járművekre, drónokra. [1]
Kutatásom célja olyan a Katasztrófavédelmi ágazatokba használható drónok, drón-rendszerek fejlesztésének iránymutatása, amely a napjaink gyors technikai változását követi.
A pilóta nélküli repülőgépek (UAV, drónok) fejlesztése az utóbbi évtizedben jelentősen felgyorsult. A gyors előretörést a mikroszámítógépek, szoftverek és az ehhez tartozó technikai eszközök gyors fejlődése tette (teszi), lehetővé azzal, hogy lenyomják a repülők építéséhez szükséges technikai eszközök árát. Napjainkra a bárki számára elérhetővé vált drónok alkalmazási területe igen széles, az amatőr felhasználótól egészen a katonai (hadászati) célra használt eszközökig. A leggyakoribb esetekben a drónok információtovábbításra szolgálnak, de az technikai eszközök, szenzorok robbanásszerű fejlődése, magával hozza felhasználási terület kiterjesztését is. A technikai eszközök emberi beavatkozás nélküli irányítása, önálló cselekvése nagyon sok kérdést vet fel, technikai, jogi és morális oldalról is. A drónokkal kapcsolatos világszerte hiányos, jogi szabályozás sok megválaszolásra váró kérdést vet fel.
A Katasztrófavédelem egyes ágazataiban megjelentek már a drónok. Elsődleges feladatuk a felderítés. Kutatásom arra irányul, hogy egy olyan többfelhasználású drónt tervezzek, amely nem csak optikai felderítésre szolgál, hanem akár segítségnyújtásra is. [2]

Kulcsszavak: katasztrófavédelem, életmentés, vagyonvédelem, drón, UAV

í [1] Dr. Bukovics István: Tűz-, polgári védelmi és katasztrófavédelmi igazgatás, Online, Letöltve: 2016.02.21 Link: http://slideplayer.hu/slide/2153269/
[2] Katasztrófavédelem: Hogyan reptessünk drónt?, (2014), Online, Letöltve: 2016.02.21. Link:http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=press_keptar_mutat&galeria_id=1968

THE EFFECT OF MEASUREMENT CONDITIONS ON THE TEXTURE COMPONENT VOLUME FRACTIONS IN COLD ROLLED 3103 AL SHEETS

Adrienn HLAVÁCS
PhD student
University of Miskolc
E-mail address: femhadri@uni-miskolc.hu

In this study, the variation of volume fractions of the main rolling texture components (C, S, B) is monitored during the multiple rolling steps of 3103 type Al sheets. The cold rolling steps were performed with relative small deformations and the volume fractions of the texture components were calculated based on X-ray diffraction pole figure measurements and ODF computations after each individual rolling step. The fine scale monitoring revealed that the volume fractions of the rolling texture components increase in general, but, after certain rolling steps, the decrease of the rolling texture component volume fractions was observed. It is unequivocal that the decrease of rolling texture components is caused by measurement reasons. Two possible causes of the decreases were investigated. First, the position of the sample sheets relative to the focal plane was examined. It is known, that if the sample moves out of the focal plane during measurement, the Bragg-angles are shifted and the measurement is continued at lower intensity 2θ angles. It was shown, that measuring out of the exact Bragg-positions have no effect on the texture component volume fractions. Secondly, the effect of penetration depth was examined. It is known that the texture is not constant in depth of cold rolled sheets. If the thickness of the sheets gradually decreases while the penetration depth is kept constant, data collected during the pole figure measurements include more and more from the middle regions of the sheets. It was shown that varying the penetration depth through modifying the tube voltage and tube current had a notable effect on the obtained texture component volume fractions.

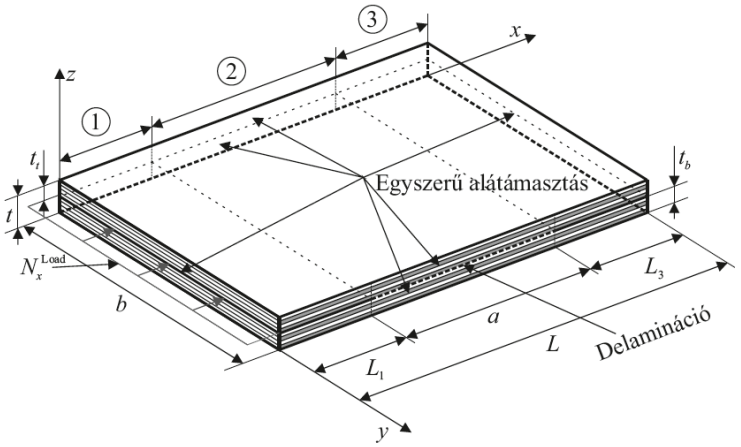
Keywords: texture, aluminium, cold rolling

RÉTEGELT KOMPOZIT SZERKEZETEK POST-BUCKLING ANALÍZISE VÉGESELEMES MÓDSZERREL

JUHÁSZ Zoltán, SZEKRÉNYES András
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Mechanikai Tanszék
E-mail cím: juhasz@mm.bme.hu

Napjainkban, az ipar széles körben alkalmaz szálerősítésű kompozitokat hajók, repülők, autók és egyéb eszközök gyártása során. A heterogén viselkedési jelleg miatt ezen anyagok tönkremeneteli vizsgálata kiemelt fontosságú. A rétegelt szerkezetek leggyakoribb meghibásodási formája a rétegszétválás, ami megváltoztatja a szerkezet viselkedését, így a delamináció alapos megismerése elengedhetetlen a pontosabb tervezés elősegítéséhez. Lemezszerű geometriákat egytengelyű nyomóterhelésnek kitéve a szerkezet elveszítheti stabilitását és behorpadhat. A klasszikus lineáris horpadáselméletek ezt a jelenséget hirtelen stabilitásvesztési formaként kezelik, azonban a valós próbatesteknél a horpadás a terhelés növelésével fokozatosan megy végbe, és horpadt lemezt továbbterhelve azt tapasztaljuk, hogy a lemez jelentős teherviselési tartalékkal rendelkezik a horpadt tartományon túl is. Fémek és más általánosan használt anyagok esetén erről a teherviselési tartalékról számos szakirodalom áll a kutatók rendelkezésére, azonban kompozit polimer alkatrészek esetén jelenleg kevés szakirodalom érhető el, mely a delaminációt tartalmazó szerkezetek horpadt tartományon túli teherviselési képességét vizsgálná.
Jelen munka a lemez teljes szélessége mentén végigfutó delaminációt tartalmazó lemez viselkedését vizsgálja egytengelyű nyomás esetén (lásd \ref{fig:layered_plate}. Ábra). A deformált alak meghatározására egy új végeselemes felületelem család került kidolgozásra, melyben külön-külön elemtípusok léteznek az ép és a delaminált szakaszok, valamint a repedéscsúcsok modellezésére. A geometriai nemlinearitás a Von Kármán-féle nyúlások segítségével lett figyelembe véve.

Kulcsszavak: kompozit lemez, delamináció, post-buckling

1. ábra: Egy tengelyű nyomásnak kitett egyszerűen alátámasztott delaminált rétegelt lemez

RÁDIÓFREKVENCIÁS AZONOSÍTÁS ÉS DRÓNOK ALKALMAZÁSA VASÚTI BALESETI ÉS KATASZTRÓFAHELYZETI HULLADÉKKEZELÉSBEN

KISS LEIZER Géza Károly, TOKODY Dániel
Okl. környezetmérnök, környezetvédelmi szakértő
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: kissleizer@t-online.hu

A vasútüzemi folyamatokban nagy mennyiségű veszélyes anyag szállítása történik, jórészt tartálykocsikban. A vasúti közlekedéshez kapcsolódó, főként a balesettek, katasztrófák során a szállított veszélyes anyagokból keletkező hulladékok biztonságtechnikai kérdéseire vonatkozó konkrét egyértelmű előírások mielőbbi megteremtése szükséges a vasúti pályák, állomások környezetének biztonsága érdekében. Ennek segítésére javasoljuk a veszélyes szállítmányok rádiófrekvenciás azonosítását, drónok alkalmazásával.
Az Amerikai Egyesült Államokban a vasút 1,7 millió féle veszélyes anyagot szállít minden évben. A Dow Chemical Vegyipari Vállalat már alkalmazza az RFID rendszert, azért, hogy segítsen azonosítani azokat a vasúti kocsikat, melyek veszélyes vegyi anyagokat szállítanak. Magyarországon és Európában ez a technológia még nem a napi vasútüzem része.
A balesetek, katasztrófák során sokszor kerül olyan helyzetbe a vasúti kocsi, hogy lehetetlen az oldalán lévő táblára elhelyezett bárcák, egyéb információk leolvasása. Sajnos sok esetben pontosan nem tudjuk, hogy egy balesetben a „tíz” egymásra torlódott egyforma tartálykocsiból, melyik lehet a legveszélyesebb. Ennek a felderítését is végezheti a megfelelően felkészített drón. A vasútijárműbe beépített RFID chip leolvasásával egy a helyszínre legelőször kiérő drón segítségével történhet, a kiömlő veszélyes áru azonnali azonosítása.
Mit lehet tenni a közlekedés vasúti szegmensében a biztonságosabb veszélyes áru szállítás megvalósítására? Meglátásunk szerint a balesetek számának további csökkentését intelligens rendszerek alkalmazásával valósíthatjuk meg. Így a szállítmányok folyamatos nyomon követése a szállítási úton felmerülő akadályok előrejelzése, a szállító eszköz üzemképességének, biztonságának valósidejű megteremtésére van szükség. Egy ilyen intelligens rendszer elem lehet egy robot, azaz egy pilótanélküli repülőgép divatos szóval drón alkalmazása a veszélyes áru szállítás biztonságosabbá tételére.

Kulcsszavak: vasúti balesetek, hulladékkezelés, rádiófrekvenciás azonosítás, drón

KAPACITÁS BŐVÍTÉS VESZTESÉG FELSZÁMOLÁSSAL

KOCSI Balázs
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Informatikai Doktori iskola
E-mail cím: kocsi.balazs@inf.unideb.hu

A vállalatok életében, stratégiai fontosságú a kapacitástervezés. A gazdasági szervezet versenyképességét befolyásolja, hogy milyen módszer alkalmazásával hozzák meg a kapacitásbővítésre vonatkozó döntéseket. A hosszú távú kapacitástervezés kialakításában több stratégiai módszer is rendelkezésre áll.
A hosszú távú kapacitás kialakítása előtt az alábbi lépések elvégzése szükséges. Először meg kell határozni, a termelési folyamatunk kiszolgálási színvonalával szemben támasztott követelményeket. Ezt követően az aktuális kapacitás elemzéssel képet kapunk a termelési folyamat teljesítőképességéről és hatékonyságáról. Az eredmények alapján harmadik lépésben elkezdődhet a jövő tervezése: a várható igények teljesítéséhez szükséges kapacitások meghatározása, és az ezt teljesítő ugráspontok meghatározása, mely ugráspontok a kapacitás bővítést jelentik. Ezen ugráspontok meghatározására több stratégiai módszer is létezik. Mindegyiknek meghatározó eleme, az aktuális kapacitások elemzése.
Jelen tanulmányban azzal a kérdéssel foglakozunk, hogy a termelési folyamatunkban detektálható veszteségek, hogyan befolyásolják az aktuális valós kapacitást, valamint a veszteségek felszámolásával a gyártósor rugalmassága hogyan változik. Ez a változás eredményez-e akkora kapacitás növekedést, amivel kiiktatható akár egy esetleges beruházás kapacitás bővítése céljából.
Az aktuális kapacitás meghatározásához használt módosított modellünkben figyelembe vesszük a gépek teljesítményét, a gépek rendelkezésre állását, a gépek selejt gyártását, az átfutási időt, a termelési folyamatban jelenlévő a gépekkel kapcsolatban álló folyamatok-, emberek-, eszközök-, anyagok rendelkezésre állását és hatékonyságát.
A létrehozott új modell mérés alapú és véges kapacitást feltételez, input/output elemzésen alapul és kapcsolatot feltételez a kapacitás és az átfutási idő, valamint a kapacitás és a veszteség idő között.
Ezzel a számítási módszerrel feltételezhetően pontosabb képet kapunk a termelési folyamat kapacitásáról és hatékonyságáról, mely elengedhetetlen a hosszú távú kapacitás tervezés stratégiai döntésének a meghozatalában, mely meghatározó vállalat pénzügyi teljesítményét és versenyképességét illetően.

Kulcsszavak: kapacitáselemzés, kapacitásbővítés, rendelkezésre állás

VITORLÁZÓ REPÜLŐGÉPEK NEMLINEÁRIS DINAMIKUS MODELLJÉNEK IDENTIFIKÁCIÓJA ÁLLAPOTBECSLÉS BEVONÁSÁVAL

LUKÁCS Loránd
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Irányítástechnika és Informatika Tanszék
E-mail cím: lukacsl@iit.bme.hu

A bemutatott kutatás elsőrendű célja egy repülőgép nemlineáris dinamikus modelljének meghatározása valós repülési adatok mellett. Az identifikációs platformot egy Magyarországon tervezett és gyártott R-26 S Góbé típusú vitorlázó repülőgép alkotja.
A tesztrepülések ideje alatt, a repülőgép fedélzetén egy GPS modul, 3 tengelyű gyorsulás- és szögsebességmérő eszközök, illetve egy magnetométer volt telepítve. A repülőgép függőleges vezérsíkjára egy széles látószögű, előrenéző videó kamera volt szerelve, aminek célja a becsült orientációértékek ellenőrzése magas szintű képfeldolgozás bevetésével.
A GPS, magnetométer és gyorsulás-, illetve szögsebesség szenzorok nagyban eltérő mintavételezési időkkel rendelkeznek. Továbbá, az inerciális mérőeszközök, felépítésükből adódóan, időben változó, de nem mérhető mérési hibákkal terheltek. Szintén gondot okoz, hogy a gyorsulásmérő repülés közben képtelen megkülönböztetni a repülőgép valódi gyorsulását a gravitációs gyorsulástól.
A probléma adatfúzió segítségével került megoldásra, a repülőgép állapotainak meghatározását pedig egy több üzemmódban működő, többszintű állapotbecslő végzi, a repülőgép mozgási egyenleteinek bevonásával. A négy kiterjesztett Kalman szűrőt alkalmazó állapotbecslő meghatározza a repülőgép állapotait, pozíció, sebesség, gyorsulás és orientáció formájában, illetve megoldja az időben változó 'bias' becslését is.
A repülőgép gyorsulását a gravitációs gyorsulástól komplex kinematikai egyenletek segítségével sikerült elkülöníteni.
Az állapotvektor GPS mérések közötti propagációját az állapotokat integráló algoritmus végzi. Szintén ez az algoritmus felel a navigációs megoldás érvényességéről, a GPS jelek esetleges (ideiglenes) kiesése esetén.
Az identifikációs folyamat a repülőgépet egy rendszernek tekinti, aminek bemenetei a csűrő, magassági kormány és oldalkormány vezérsíkok kitérései. A rendszer kimenetét az állapotbecslés által meghatározott állapotok alkotják, a három sebességvektor, három gyorsulásvektor, az orientáció, a relatív állásszög és a relatív oldalcsúszási szög formájában. A repülőgép nemlineáris dinamikus modelljének meghatározásához szükségessé válnak a repülőgép hat szabadságfokát (három transzláció és három rotáció) adó és repülés közben nem mérhető dimenzió nélküli erő- és nyomatékkomponensek számításai.
A feladat különlegessége az, hogy a repülőgép tömegközéppontja és tehetetlenségi mátrixának elemei nem ismertek.
A tömegközéppont pozíciójának és tehetetlenségi nyomatékmátrixának számítása a repülőgép erő-nyomaték modelljének maghatározása által valósul meg, nemlineáris optimalizálási technikákat alkalmazva. A kifejlesztett módszer a Newton – Euler egyenletrendszerek bevonásával, előre megadott korlátok mellett számítja ki az optimális eredményt.
Az identifikációs folyamat figyelembe veszi a fellépő szél hatását, ami ellenőrzésre kerül repülés közben is, a repülési pályájából becsülve.
Az elért eredmények ellenőrizhetőek 3D ábrák segítségével is, ahol egy adott repülési szakaszon a becsült orientáción kívül, ábrázolásra kerülnek a becsült állás- és oldalcsúszási szögek, illetve az identifikált erő- és nyomatékkomponensek is.
A kifejlesztett identifikációs eljárások leginkább az aszimmetrikusan terhelt repülőgépek esetén alkalmazhatóak, ahol a terhelés nagymértékben befolyásolja a repülőgép tömegközpontjának pozícióját.

Kulcsszavak: Repülőgép identifikáció, adatfúzió, nemlineáris modell, repülőgép dinamikus modell, vitorlázó repülőgép

ÖNTÖDEI MŰGYANTÁS HOMOKMAGOK TULAJDONSÁGAINAK VIZSGÁLATA

MÁDI Laura Johanna
Miskolci Egyetem, Öntészeti Intézet
E-mail cím: madi.laura.johanna@gmail.com

Az elmúlt évtizedben jelentősen fejlődött a járműipari öntvénygyártás. Az egyre bonyolultabb kialakítású hengerfejek legyártása a magkészítők számára is nagy kihívást jelent. Nagy szükség van a homokvizsgálatok során szerzett tapasztalatok és eredmények alkalmazására, mind a homoklövés szimulációban, mind pedig a receptek összeállításában. A hengerfejek különböző méretű járatait csak méretpontos, speciális magokkal lehet kialakítani. Hőhatás következtében a magok meglágyulhatnak, így nő a folyékony fém által kifejtett felhajtó-erő nagysága, ami felsodorhatja a magot. Ezért nagyon fontos a különböző kötőanyagrendszerek magas hőmérséklettel szembeni viselkedésének ismerete, hiszen a különböző-típusú formázókeverék-rendszerek eltérő módon viselkednek öntés és dermedés során. A műgyantás homokmagok hideg állapotban ridegen viselkednek, de melegen maradandó alakváltozásra képesek.
Kutatómunkám célja, hogy hideg és meleg vizsgálatokkal eltérő összetételű kötőanyag-rendszereken mérhető tulajdonságokat állapítsak meg. A próbatestek laboratóriumi körülmények között készültek cold-box és hot-box eljárással, DMPA (dimetil-propil-amin) felhasználásával. Az amin-katalizátor magas ára és környezetkárosító hatása miatt, az öntödék minimalizálni kénytelenek az amin felhasználást. Vizsgálatokat végzetem csökkentet amin-tartalmú (0,2-0,866 ml) próbatesteken. A folyékonyfémnek a homokszemcsék közé behatolása (penetrációja) csökkenthető adalékanyagok alkalmazásával. Munkám során vizsgáltam a különböző százalékban adagolt (0,5-4%) alumínium-szilikát adalékanyag hatását. A meleg-deformációs vizsgálathoz 24x6x112 milliméteres (ún. „lapos”), a hajlító-vizsgálatokhoz 20x20x180 milliméteres próbatesteket használtam. A magok meleg-deformációs képességét egy Sympson-Gerosa fejlesztésű, Hot Distortion Tester segítségével vizsgáltam. Az univerzális Instron, 5982 berendezéssel készítettem hajlító-, éknyomó-, hideg és meleg nyomó- vizsgálatot. A meleg nyomó-vizsgálat során a próbatest indukciósan, két oldalról, az adott hőmérsékletre felmelegített nyomószerszámok hőátadása révén melegszik. A módszer előnye a valósághoz közelibb körülmények létrehozása, amikor is a homokmag az érintkező fém által veszi fel a hőt.

FREKVENCIAKOMPONENSEK KÖVETÉSE SHORT-TIME FOURIER-TRANSZFORMÁCIÓ SPEKTROGRAMON KÉPFELDOLGOZÁSI MÓDSZEREKKEL

MANHERTZ Gábor, MODOK Dániel, DR. BERECZKY Ákos
tanársegéd
Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Mechatronika, Optika és Gépészeti Informatika Tanszék
E-mail cím: manhertz@mogi.bme.hu

A modern technológiának köszönhetően a forgógépek rezgése különféle szenzorok segítségével mérhető, melyek elemzésével számos, az egység üzemelését, esetleges karbantartását befolyásoló paraméter ismerhető meg. Ahhoz, hogy a lehető legtöbb információt ki lehessen nyerni az adott mérés során, laborkörülményeken kívül, olyan eljárások szükségesek, melyek képesek ipari szenzorok jeleinek kiértékelésére. Ezek mellett, a gépek működésük során gyakran nem állandó terhelésen és fordulatszámon üzemelnek, sokkal inkább változatosak ezek a profilok pl. belsőégésű motorok esetében. Az effajta instacioner állapotok feldolgozására a szakirodalom több lehetőséget kínál, ám jelen munkánk egy során egy továbbfejlesztett Short-Time Fourier-franszformáció (STFT) alapú eljárást választottuk az elemzések alapjául. A kutatás menetén belül megvalósítottuk egyedi STFT algoritmusunkat a lehető legnagyobb frekvencia- és időfelbontás érdekében. Nagy felbontás esetén a számítógép erőforrása jelentősen felemésztődik, ezért alternatív megoldást kellett találnunk a kapott spektrogram feldolgozására. A spektrogramot szürkeárnyalatos képpé konvertálva, majd képfeldolgozási módszerek alá vetve lehetőség adódott az adatok kiértékelésére. Képfeldolgozás során az információtartalom szempontjából irreleváns részek maszkolásával kezdtük a folyamatot, majd a BCG beállításokkal illetve különböző szűrők alkalmazásával javítottuk fel a kép minőségét. Ezt követően a képen található frekvenciakomponensek detektálása következett, melyet egyedi, újfejlesztésű komponenskövetési eljárással végeztünk el. A detektált komponenseket külön-külön, vagy akár csoportosan is vissza lehet transzformálni a frekvenciatartományba, hiszen minden spektrogram képhez egy adatbázis tartozott a frekvencia- és az időfelbontási adatokkal. Az eljárás eredményeit több különböző járatási ciklusú jelen validáltuk és reprodukáltuk. Az általunk fejlesztett módszerrel lehetőség adódik STFT szürkeárnyalatos spektrogramon képtartományban a rajta fellelhető rezgésösszetevők követésére. Ennek segítségével fordulatszám becslési eljárás, vagy akár a forgógép diagnosztikában széleskörűen alkalmazott Campbell-diagram készítése is megvalósítható.

Kulcsszavak: Short-Time Fourier-transzformáció, rezgésdiagnosztika, képfeldolgozás, komponenskövetés

TÖMEGKÖZLEKEDÉSI MEGÁLLÓK KLASZTEREZÉSI MÓDSZEREI

NAGY Viktor
tanársegéd
Széchenyi István Egyetem, Közlekedési Tanszék
E-mail cím: nagy.viktor@sze.hu

Napjainkban egyre inkább terjednek a különböző eszközök, rendszerek által generált adathalmazok. Nem kivétel ez alól a közösségi közlekedés sem, ahol a korszerű járműkövető rendszerek, elektronikus menetjegyek naplózásaiból tetemes mennyiségű információ nyerhető ki. Legtöbb esetben azonban ezek az adatok jobb esetben csak tárolásra kerülnek, és nem foglalkoznak az információtartalmával, rosszabb esetben viszont nem tárolják ezeket, esetleg rövid időn belül törlik a digitális helyfoglalás elkerülése érdekében. A mai korszerű eszközökkel és módszerekkel azonban feldolgozhatóvá váltak ezek az adatok, és információvá alakíthatóak. Az adatbányászat terjedésének köszönhetően, már nem csak marketing tevékenységekre és piackutatásra használják ezeket a módszereket. A legkülönfélébb tudományterületeken jelennek meg alkalmazás szinten és terjednek tovább új tudományos forradalmat hirdetve.

Jelen írás egy lehetséges felhasználási módját mutatja be a digitális nyersanyagoknak, a megállóhelyi utasmozgások mintáját alapul véve. Az elektronikus menetjegyrendszerek tárolják az egyes megállókban adott járművekre felszállók számát, esetlegesen a leszállók számát is, a rendszer kiépítettségétől függően. Az utasok mozgásából teljes napokra vonatkozó idősorok alakíthatók ki, melyek fel- illetve leszállási görbéken mutatják be az egyes megállók „viselkedését”. Az így létrejövő idősorok alapján következtetni lehet az adott megállók környezetének tulajdonságaira, hiszen az eltérő terület-felhasználás különböző megállóhasználatot eredményez, jól meghatározható napközbeni csúcsforgalmakkal. Idősorok távolságmérésével meg lehet határozni, mennyiben hasonlít egymásra jelen esetben a két megálló, vagyis a felszállási pontok környezetében mennyiben egyezik a területhasználat módja. Ilyen típusú távolságmérésre több módszer is ismert. Az így kialakult távolságadatok különböző klaszterező eljárások segítségével csoportosíthatóvá válnak, és megfigyelhetővé válnak a megállók csoportosulásai.

A meghatározott megállóklaszterek elkülönülő körzeteket határoznak meg, melyek a közlekedéstervezés alapját képezik és előállítása az eddigiekben manuális módszerekkel valósult meg. A cikkben olyan távolságmérési és klaszterezési eljárások módszertanát mutatom be, melyek lehetőséget teremtenek a megállóhelyek környezetének terület-felhasználási tulajdonságainak vizsgálatára, az eredményeket közlekedés szimulációs modellező környezetben szemléltetve.

Kulcsszavak: Adatbányászat, klaszterezés, terület használat, körzetbeosztás

BIOMETRIKUS RENDSZEREK FELHASZNÁLÓI MINTA POZICIONÁLÁSÁNAK KÉRDÉSEI

OTTI Csaba
PhD jelölt
Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar, Alkalmazott Biometria Intézet
E-mail cím: otti.csaba@bgk.uni-obuda.hu

Ebben a cikkben a biometrikus beléptető rendszerek mindennapi üzemeltetésnél felmerülő felhasználói együttműködés szükségessége kerül megvizsgálásra. Minden biometrikus berendezés megfelelő működéséhez feltétel az azonosítandó biometrikus minta optimális pozícióban történő prezentálása. A nemzetközi és hazai szakirodalom ezt a tényezőt külön nem vizsgálja, azonban a gyakorlati tapasztalatok és tesztek alapján elmondható, hogy egy biometrikus technológia vagy rendszer áteresztőképességét jelentősen képes befolyásolni a minta megfelelő pozicionálása. A kontaktusmentes technológiák teljes szabadságot nyújtanak a felhasználónak a minta megfelelő elhelyezésére, míg egyes kontaktusos technológiák fizikailag rögzítik a helyes pozíciót. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a rögzített helyzet mindig jobb felismerési pontosságot eredményez, azonban jelentősen magasabb a felhasználók ellenérzése.
A biometrikus eszközök pozicionálási tesztek célja az eszközök vizsgálata olyan szempontból, hogy azok mennyire érzékenyek a minta megfelelő elhelyezésére. A pozícionálás nem csak az eszközök kialakításától, hanem a felhasználók ügyességétől, képzettségétől és hajlandóságuktól is függ. A tesztek végeredménye alapján felmérhető, hogy az azonosítási eljárás során milyen mértékű együttműködést igényel az eszköz a felhasználó részéről és a használat során mennyire elvárható a sikeres azonosítás. A pozicionálási tesztek magukba foglalják a minta forgatását és eltolását valamint a szenzortávolság változtatását.
A biometrikus minta kontrollált mozgatásával meghatározható az eszköz hibás elutasítás arányának függése az optimális pozicionálástól eltérő esetekben és ez alapján következtetni lehet a várható teljesítményére.
Meghatározásra kerül egy berendezés szabadságfokainak és kötöttségeinek száma, valamint az biometrikus azonosítás automatizálhatósága.

Kulcsszavak: Biometria, beléptető rendszer, felhasználói tesztek, minta pozicionálása

KÖZÚTI SZÁLLÍTÓJÁRMŰVEK RAKFELÜLETÉNEK RÁZÓ IGÉNYBEVÉTELEI ÉS LABORATÓRIUMI SZIMULÁCIÓJA CSOMAGOLÁSTERVEZÉSI CÉLOKRA

PIDL Renáta
tanársegéd
Széchenyi István Egyetem, Gépészmérnöki Informatikai és Villamosmérnöki Kar, Alkalmazott Mechanika Tanszék
E-mail cím: pidlre@sze.hu

A logisztikai rendszerek zömében számolni kell közúti szállítással. Rázó igénybevételek szempontjából valamennyi közlekedési ág közül a közúti áruszállítás a legkritikusabb, emiatt gyakran fordulnak elő árusérülések. Ezek zömét a szállítási folyamat során fellépő szélessávú véletlenszerű rezgések okozzák. Mechanikai modellekkel ez a hatás nem kezelhető, ezért a csomagolástervezés során szükséges ezek megfelelő rázóberendezésen történő szimulációja. A mai rázóberendezések Gyors Fourier Transzformáció (FFT) alapján előállított PSD-frekvencia függvénykarakterisztikákat használnak. A gyakorlat azt mutatja, hogy ezek a vezérlő szoftverek nem minden esetben felelnek meg a gyakorlatban fellépő tényleges rázóhatásoknak. Előfordul, hogy a csomagolási védelmi rendszert túlméretezik többletköltséget okozva, vagy alulméretezik és a szimuláció ellenére árukár következik be. A probléma abból adódik, hogy az FFT során a PSD értékek normál eloszlását veszik figyelembe, és a ritkán előforduló kiugró értékek nem kerülnek be a vizsgálati programba. A másik probléma, hogy a PSD- frekvencia függvény idősíkot nem tartalmaz, így nagyon nehéz meghatározni, hogy valós szállítási időtartamhoz ezt a szimulációt milyen időtartamig szükséges végezni. A cikkben bemutatok olyan valószínűség-számítási és matematikai statisztikai módszereket, amellyel a valós igénybevételek jobb közelítéssel előállíthatók és elemzem ezen módszerek hatását valós körülmények között felvett gyorsulás-idő függvényekkel és azok FFT analízisével.

Kulcsszavak: Logisztika, csomagolási rázásvédelem, rázó igénybevétel szimulációja, FFT analízis, rezgésgyorsulás mérése

A BCI ESZKÖZÖK JELENJE

SIMONYI Dénes
PhD hallgató
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: denes.simonyi@gmail.com

Az 1970-es években a Jacques Vidal által használt „brain–computer interface” fogalom, ami minden olyan számítógép alapú rendszert magában foglalt, ami részletes tájékoztatást ad az agyműködésről, mostanra túl általánossá vált.
Mai megfogalmazásban a Brain-Computer Interface, magyarul Agy-Számítógép Interfész olyan technikai eszközt jelent, amely közvetlen kommunikációs csatornát biztosít az emberi agy és a számítógép között. Jelenleg elsősorban a fogyatékkal élőket segítik a kommunikációban, mozgásban, de megvalósított és potenciális felhasználási területük ettől jóval szélesebb. Segítséget nyújthatnak például a hétköznapi eszközeink irányításában, a hadászatban, a közlekedésben, a szórakozásban.
Ahogy a neurológia és a számítástechnika fejlődik, egyre több alkalmazási lehetőség kerül fókuszba. Ezt az olcsó, elérhető, hétköznapi alkalmazásban is használható EEG szenzorok megjelenése is elősegíti. Több, a közeljövőben gyakorlatilag mindenki számára elérhető mobil EEG eszköz is megjelent a piacon, új távlatokat nyitva ezzel a korszerű ember-gép interfészek egén.
A BCI eszközök fejlesztése a XIX. század végén indult útjára, és mára egy igen gyorsan fejlődő tudományos és technológiai területetté nőtte ki magát.
Jelen munka egy áttekintés, amely a BCI eszközök jelenjét mutatja be. Milyen módszereket alkalmaznak? Hogyan hasznosítják a beérkező EEG jeleket? Megvalósítható-e ma a felhasználó gondolatainak leolvasása?
A munka egy nagyobb kutatás része, melynek célja egy olyan non-invazív BCI eszköz megvalósítása, amelynek segítségével – a már meglevő, sablonizált feladatok elvégzésén alapuló eszközöktől eltérően, pusztán gondolati úton teszi lehetővé a biztonsági rendszerekbe történő biometrikus beléptetést.

Kulcsszavak: BCI, EEG, agy-számítógép interfész

A SZABÁLYZATOK SZEREPE AZ OBJEKTUMOK ŐRZÉSVÉDELMÉBEN

SZABÓ Anikó
PhD hallgató
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: aniko.szabo.bdi@gmail.com

Az objektumőrzés és védelem során a komplex vagyonvédelem megvalósítása nélkülözhetetlen a szervezeti intézkedések nélkül. A mechanikai, elektronikai védelmi elemek felmérése, megvalósítása, üzemeltetése az objektumban tartózkodó személyek védelmét szolgálja, a munkavégzés zavartalan működését biztosítja, az anyagi javak, információk, adatok illetéktelen kézbe kerülését akadályozza meg, illetve ennek megtörténtét jelzi. Azonban a technikai elemek mellett olyan magatartási szabályok meghozatala is szükséges, amelyek az objektumban tartózkodó minden személyre vonatkozik.
Ezeket a szabályokat, az objektumban tevékenykedő alkalmazottaknak, vagyis mind a menedzsment tagjainak, mind a dolgozóknak, az üzemeltetés munkatársainak, a biztonsági terület alkalmazottainak, illetve az objektum területére belépő vendégeknek, ügyfeleknek, külsős munkavállalóknak meg kell ismerni, és be kell tartani a rájuk vonatkozó mértékben, és a tőlük elvárható módon.
Ahhoz, hogy egy objektum őrzésvédelmi szempontból hatékonyan üzemelhessen, és a váratlan, nem kívánt eseményeket a bent tartózkodók hatékonyan, és magabiztosan kezelhessék, a szabályoknak világosnak, könnyen betarthatóaknak kell lennie, az egyedi igényeket is figyelembe véve és rugalmasan kezelve, amely a munkavállalók és külsős személyek feladatait, jogait, és kötelezettségeit érthetően meghatározza.
A szabályzatok, tervek, és utasítások ezért a napi munkavégzést szinte láthatatlanul szövik át, amelyek nem csak a biztonsági szabályzatokban és őrszolgálati utasításokban nyilvánulnak meg, hanem számos egyéb helyen fellelhetőek, úgy mint a munkavédelem, tűzvédelem, katasztrófavédelem, vagy az információ- és adatbiztonság.
A szerző a cikkben felvázolja, hogy az objektumok komplex vagyonvédelmi rendszerének kialakítása, üzemeltetése során a szabályok kialakítása és használata milyen sokféle szabályzaton, utasításon keresztül valósulnak meg. Bemutatja, hogy az egyes szabályzatok milyen célt szolgálnak, és milyen főbb tartalmi elemeket tartalmaznak. Ezen kívül rámutat arra, hogy az objektum belső szabályzatai mellett milyen külső szabályzók vonatkoznak az őrzésbiztonsági területre.

Kulcsszavak: őrzésbiztonság, objektumőrzés, dokumentációkezelés, biztonsági szabályzatok

CELLULAR AUTOMATE BASED MODELING OF THE RESIDENTIAL SEGREGATION'S DIFFERENT SPATIAL FORM OF APPEARANCE

Győző Attila SZILÁGYI
PhD student
Óbuda University, Doctoral School on Security and Safety Science
E-mail address: szilagyi@strategiakutatas.hu

Text The occurrence of residential segregation can be observed in all the big cities of the world. Although the causes of residential segregation process could be different, the processes of spatial separation happen similarly. It is largely affected by some factors what kind of spatial segregation structure will be finally realized. One of the determining factors referring to the living environment is the comfort feeling. Every people's comfort feelings are different, but everybody's comfort feelings are significantly influenced by the similarity degree of the neighbors' behavior. If most of the neighbors' behaviors are different the comfort feeling level will reduce. In the case if the comfort feeling sink under a critical level people want to move to another residence, where they can feel better. But this possibility is influenced by the volume and locality of the free places where they can move, and the number of people with similar behavior on that new place. Taking into consideration these conditions a cellular automate model has been created. By the help of the model the characteristics of spatial segregation shapes and the dynamics of segregation process were researched depending on the changes of the different model parameters. The created segregation model types showed very strong similarities to the known shapes of urban segregation. From the results of the model it could be defined which parameters belong to the real segregation phenomenon. Based on it typical parameter values could be assigned to the known real spatial shapes, therefore the formation and dynamic of residential segregation can explored and modeled by using network theory model. The application of the cellular based segregation models provides the opportunity to reduce indirectly the probability of evolving residential segregation at the planning of the residential zones of the smart cities in the future by choosing adequate extensional and size parameters.

Keywords: residential segregation, network theory, cellular automate, smart city

HIPERELASZTIKUS POLIMEREK TERMOMECHANIKAI VISELKEDÉSÉNEK LEÍRÁSA

SZÜLE Veronika
tanársegéd, PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem, Alkalmazott Mechanika Tanszék
E-mail cím: szule.veronika@sze.hu

Rugalmas anyagokban ismétlődő alakváltozások hatására hőfejlődés figyelhető meg. Az irodalomban számos cikk foglalkozik az ilyen anyagok numerikus modellezésével.
A leggyakrabban használt szerkezeti anyagok általában nagy szilárdságú és merevségű fémek. Számos eset létezik azonban, amikor egyéb fontos tulajdonságok kerülnek előtérbe, úgy, mint nagy alakváltozások mellett is rugalmas viselkedés, nagy viszkozitás azaz jó rezgéscsillapító hatás, amely tulajdonságokkal a fémek nem, a gumi viszont rendelkezik. Elasztikus viselkedésének köszönhetően, megfelelő körülmények között képes rugalmas kapcsolatot létrehozni merev és rideg szerkezeti elemek között, ugyanakkor nagy teherbíró képességgel rendelkezik. Ezen tulajdonságok is alátámasztják járműipari felhasználásának jelentőségét.
A gumi az ún. hiperelasztikus polimerek közé sorolható, amelyekre anyagi és geometriai nemlineáris viselkedés jellemző. Ez azt jelenti, hogy az elmozdulások és alakváltozások, valamint az alakváltozások és belső erők közötti kapcsolat csak lineárisnál magasabb fokú függvényekkel adható meg. A geometriai nemlinearitás matematikailag jól kezelhető, ellenben az anyagi nemlinearitás csak közelítő módon írható le. Számos, gumira vonatkozó anyagtörvény található a szakirodalomban, de egyikről sem állítható, hogy az tökéletes[68].
Azaz a gumi- és gumiszerű anyagok viselkedésének leírása több szempontból is nehézségekbe ütközik. Önmagában a nemlineáris viselkedés és az a tény, hogy az alakváltozás összehasonlítható mértékű az alkatrészek eredeti méretével mutatja, hogy a kis alakváltozásokra kidolgozott modellek még kompromisszumok mellett sem alkalmazhatók.
Továbbá a feladatot nehezíti a gumialkatrészek azon jellemzője, hogy az alakváltozásokat követően hőmérsékletük számottevő mértékben megnő. Emiatt a hőmérséklet- és elmozdulás-mezők csatoltak, így speciális megoldó algoritmusokra van szükség[69].. Megállapítható, hogy anyagjellemzői már viszonylag kis hőmérsékletváltozás hatására megváltoznak, benne kémiai átalakulások mennek végbe, amelynek következményeként kifáradási jelenségek is felléphetnek, valamint lecsökkenhet a belőle készített alkatrészek tervezett élettartama.
A fent leírtaknak megfelelően jelen cikkben a következő feladatok megvalósítását tűztem ki célul:
Összefoglalom az elméleti háttérként szolgáló kontinuummechanikai alapokat, fizikai törvényeket, mivel a gumira vonatkozó anyagtörvények nem sérthetik ezen mechanikai és termodinamikai összefüggéseket. Ezen összefüggéseket, így az impulzus - és perdület–tételt, ill. a termodinamika I. és II. főtételét ki kell terjeszteni a gumi – és gumiszerű anyagok nagy alakváltozásainak esetére. A megoldandó termomechanikai feladat megoldásához szükséges a megfelelő anyagtörvény alkalmazása.
A fent leírt, csatolt termomechanikai feladat elméleti hátterének összefoglalása után egy számpélda kerül bemutatásra

Kulcsszavak: gumi, hiperelasztikus anyagok, nagy alakváltozások, termodinamika

[68] James E. M., Burak E., Frederick R. E.: *The Science and Technology of Rubber*, Elsevier Academic Press, 2005.;
G. A. Holzapfel: *Nonlinear Solid Mechanics: A Continuum Approach for Engineering*, John Wiley & Sons Ltd., Chichester, 2000.
[69] Pere, B.: *Solution of Coupled Thermomechanical Problems Using* p-*FEM*, 8th European Solid Mechanics Conference (ESMC2012), Graz, Austria, 9-13 July 2012 (CD-ROM, 2 pages)

ADATRÖGZÍTŐK ALKALMAZHATÓSÁGA A KONTINENTÁLIS SZÁLLÍTÁSBAN

TAKÁCS GÁBOR
PhD hallgató
Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplinális Műszaki Tudományi Doktori Iskola
E-mail cím: takacsg@sze.hu

Az online piacterek elterjedésével és az országok közötti, egyre gyakoribb háztól házig szállítás megerősödésének köszönhetően a kontinentális szállítás is megerősödött. Ezen távolságokban jellemzően a legkülönfélébb szállítási ágazat kerül igénybevételre a termék végfelhasználóhoz való eljuttatása érdekében. Ezen szállítási ágazatok, és szállító járművek, illetve csomagolásra kifejtett hatások mérése, megfigyelése elengedhetetlen ahhoz, hogy megfelelő csomagolás fejlesztést tudjunk végezni a terméken. Ezen igénybevételek rögzítéséhez úgynevezett data loggerek használata szükséges, melyek a lehető legtöbb paramétert figyelembe tudják venni. A rögzítés során fontos szempont, hogy nyomon kövessük, hogy pontosan mikor (?), hol (?), milyen (?) igénybevételek lépnek, léptek fel.
Ezen adatok mennyisége meghaladja a különböző alkalmas eszközök tárolókapacitását.
Korlátot jelent továbbá a hosszabb időn át tartó önálló, és optimális üzemeltetésük, illetve a szállítási módok váltásakor történő áthelyezése is úgy, hogy az ”láthatatlan” maradjon.
Cél tehát, hogy múltbéli adatok felhasználásával előzetes következtetéseket tudjunk levonni a lehető legtöbb környezeti hatás, és terméket érintő igénybevételek és a sztochasztikus jelleg figyelembevételével, az optimális mérendő szakaszok meghatározásához.
A cikk célja, hogy felvázolja és bemutassa a jelenleg a piacon elérhető informatikai, technológiai megoldásokat, eszközöket, annak előnyeit/hátrányait a fenti cél figyelembevételének tekintetében. Az alapvető elmélet után a cikk egy esettanulmány leírásával bemutatja ezen eszközök kiegészítő, rendszerbe integrált használati lehetőségét is, hogy milyen eljárások, logikák felépítésével lehet olyan rendszert építeni, melyek alkalmasak lehetnek a cél megvalósításához, és az előzetes következtetések levonásához.
A terület kutatásának jelentősége abban is rejlik, hogy az itt felhasznált eredmények alapjai lehetnek egy esetleges csomagolástervezési eljárás költség, és időbeni optimalizálásához.

Kulcsszavak: szállítás, data logger, adatrögzítés, nyomkövetés

OPTIMIZING TESTS AND RELIABILITY IN AUTOMOTIVE

VÁNYI Gábor
PhD hallgató
Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Informatikai Kar Doktori Iskola
E-mail cím: vanyi.gabor@gmail.com

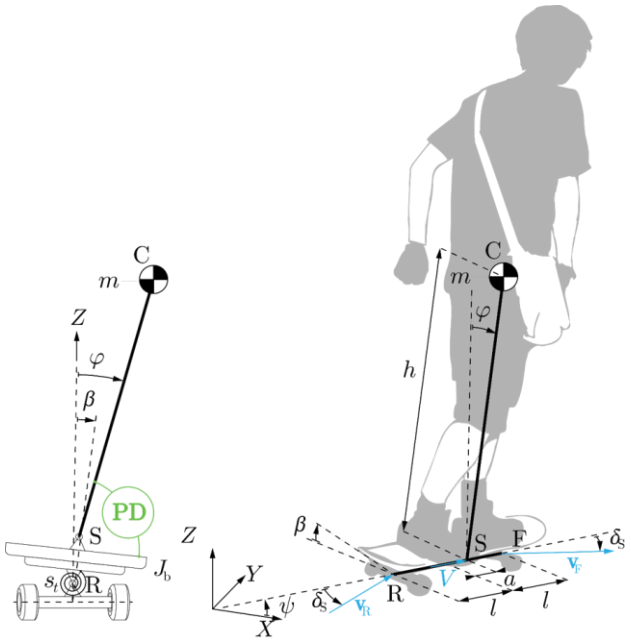
Comprehensive examination of product development lifecycle shows that finding failures as earlier in the lifecycle as possible is necessary, because lately detected failures may burns budget for correction. For this reason development teams have to estimate risk of functionalities and validation steps, analyze and understand requirements deeply and then create project plans. Automotive software development shows increasing trend in line of codes and multiple functions' complexity. For example, Facebook has about 62 million lines of codes, but a modern high-end car reaches 100 million lines of codes. Avoiding as much unintended actuations as possible is the aim for everyone. This is assured in well-defined and strict process instructions in the product development lifecycle model.
Reaching targets and finding weak points of product lifecycle development is possible by applying maturity models and analyzing lessons learned of earlier projects. Automotive SPiCE model (Software Process Improvement and Capability Determination) is an evidence being considered for higher level automotive process collection since it is a baseline for each participants in Automotive. Principle specific knowledge with process instructions are available in ISTQB and TMMI, etc. for testing and IREB, etc. for requirement engineering. Combination of these models and instructions will results successful performance both in quality and delivery for a company.
Organizing test activities and performing development steps as industrial standards declares makes challenges. Finding optimal process indicators to ensure the right status of actual development, traceability of requirement changes, scheduling tasks and finding process improvement solutions for higher maturity levels of engineering processes will support the quality improvement.
This case study will focuses on test activities. Brief overview of industrial standards and requirements is shown, then the background of risk estimation from requirement to design verification before serial production by FMEA is discussed in nutshell. Finding optimal scheduling between work packages of customer delivery and development tasks is not a brand now topic in engineering. Solutions were developed for handling weak points of developments. FMEA is usually a 'black sheep' including hard tracing and re-usable elements from earlier releases. We shall present key performance indicators for FMEA projects supporting an individual project overview and tracking for management reviews. On the other hand, an optimization method of testing activities related to requirements is going to be presented to support requirement analysis and test planning together. Finally, we show how planning of test engineering activity will be increased together with product reliability and customer satisfaction.

Kulcsszavak: Reliabiliy, Test Management, Requirement analysis

EMBERI EGYENSÚLYOZÁS GÖRDESZKÁN

VÁRSZEGI Balázs, TAKÁCS Dénes
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Mechanikai Tanszék
E-mail cím: varszegi@mm.bme.hu

A gördeszka, mint közlekedési eszköz az 1900-as évek elején jelent meg, de igazán népszerűvé csak az évszázad második felében vált. Népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a gördeszkázás dinamikájával kapcsolatban számos tudományos munka is született a 70-es évektől napjainkig.
Az általunk készített modell (lásd 1. ábra) arra hivatott, hogy összekapcsolja a gördeszkázás dinamikai vizsgálatát az emberi egyensúlyozás megértésével. Modellünk mindösszesen két darab rúdból épül fel, melyből egyik a deszkát, míg másik a deszkást modellezi. Ezen rudak csuklóval kapcsolódnak egymáshoz, olyan módon, hogy az embert reprezentáló tömeg nélküli rúd a deszkát modellező rúd hosszanti tengelye körül fordulhat el. Ezt az elfordulást egy belső nyomaték gátolja, mely az emberi boka hatását modellezi egy PD szabályozó segítségével. Az ily módon implementált szabályozó kör, a gördeszka egyenes vonalú haladásának megvalósulásáért felelős.

1. ábra: A mechanikai modell

A deszka felfüggesztési mechanizmusának hatását egy torziós rugón túl két kinematikai kényszerrel modellezhetjük egyszerűen, hiszen ha a deszkát megbillentjük, akkor a kerekek tengelye elfordul. Emellé a két kinematikai kényszer mellé bevezethetünk egy harmadikat is, mely a gördeszka hosszanti irányú állandó sebességéért lesz felelős.
Az így kapott anhonom mechanikai modell mozgásegyenleteit több módszerrel származtathatjuk, melyek közül mi a legkompaktabb formát biztosító Gibbs – Appell - módszert használtuk. A modell és egyenletei segítségével az egyenes vonalú egyenletes mozgás lineáris stabilitását vizsgálhatjuk. Munkánk során elemeztük az emberi szabályozás paramétereinek (PD) és a gördeszka sebességének hatását is.

Kulcsszavak: anholonom, mechanika, gördeszka, egyensúlyozás, PD szabályozó

MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

TECHNOLOGICAL CHOICE, SOCIAL PRACTICE THE BOAT AS THE PRODUCT OF CRAFT TRADITION

Edit BÖSZÖRMÉNYI
E-mail address: -

This paper consists of two sections The first part will discuss the theory of technological choice and its relation to social practice. The link between technology and magic will be examined as well as the significant differences between religion and magic. An answer will be given why religious and magical beliefs are important when we talk about technology and the many folded nature of technology will be considered.
In order to give consistency and transparency to the train of thought, the second part connects theory and practice with examples from South East Asia, outlines the tradition of Vietnamese shipbuilding and focuses on Vietnamese sewn bamboo boats.
A number of different types of boat will be introduced and their origin will be traced back in history based on the available sources. Because a variety of boats and woven bamboo or basket boat still exist and are produced by local craftsmen in the present day, their work will be highlighted in order to understand the technology and changes of the boat making process. The purpose of the insight into different aspects of the life of a shipwright is to focus attention on how their technological choice is influenced by the circumstances and several different factors. Besides, an insight into the society's life will be given and a case study from Hoi An (Vietnam) will be presented. As magic or religion related signs were discovered through the technological process another question will be answered beyond the simplified meaning of the signs and it will be viewed from the aspect on the technological process. The reason to present some different perspectives of the subject is to explore the complexity of the developing craft traditions. The diverse nature of craft tradition reaches back to hundreds of years and faces a changing future.
The changes of the shape of the boat, the materials, the function, the size and the beliefs of the people, the economic background, the personal background of the member of a society are all active parts of the social practices. As a result, an interdisciplinary approach will explore and analyse craft tradition and its development.

„...EGY HALOM ROZSDÁS ÓCSKAVAS” MEGJEGYZÉSEK EGY EMLÉKMŰPARADIGMÁHOZ.

KOVÁCS Péter
gimnáziumi tanár
Xántus János Gyakorló Középiskola
E-mail cím: peterkovacs@icloud.com

A jelenkori kultúra minden területen igyekszik olyan diszkurzív tereket létrehozni, amelyek lehetőséget adnak az egyes művészeti ágak közötti átjárhatóság és dialógus megteremtésére. Sok esetben ez a közös tér nem pusztán gondolkodási felületet biztosít, hanem egyszersmind a vegytiszta alkotási mechanizmusokat is megkérdőjelezi, illetve olyan határfelületeket hoz létre, amelyekben valamely *átmenetiség* kibontakozhat. Előadásomban elsősorban erre a jelenségre kívánok fókuszálni egy konkrét alkotás elemzésével. Az építészet, a szobrászat, valamint a szómaesztétika által körülölelt térben kívánok mozogni, ennek mentén vizsgálva az Ötvenhatosok terén – az i-ypszilon alkotócsoport által megalkotott – 1956-os központi Emlékművet. Lényeges szempontnak tartom olyan, eddig kevésbé kiemelt aspektusok hangsúlyozását, amelyek az alkotás értelmezését kitágítják és a *temporalitás,* a *taktilitás,* valamint a befogadóra gyakorolt szomatikus hatások fogalomhármasa mentén kísérlik meg az Emlékmű újraértelmezését. Ezen megközelítést azért is indokoltnak érzem, mivel az alkotás olyan építészeti-szobrászati nyelvet ír újra, amely által épp a határok válnak plasztikussá. Célom az, hogy a politikai-ideológiai értelmezésektől eltávolítva, esztétikai kategóriák mentén értelmezzem az Emlékművet, és rámutassak arra, mennyiben számít a hazai emlékmű-építészetben paradigmatikusnak ezen alkotás. Fő tézisem, hogy az Emlékmű egy olyan hibrid alkotás, amely egyaránt igyekszik a történelmi-kulturális emlékezetet működésbe hozni – ebben az értelemben a figurális emlékművek sorához csatlakozva –, és ugyanakkor éppen az építészeti tömegképzés és formaalkotás, valamint anyaghasználat révén egy – a vizualitáson túlmutató – radikálisan másféle „nyelven” keresztül téve meg mindezt. Olyan nyelven, amely nem az ábrázoló látvány elsőbbségét vallja, hanem sokkal inkább a tértapasztalat, az anyagok változékonysága, a szaglás, az érintés és a különféle anyagok testre gyakorolt hatására fókuszál.

Kulcsszavak: 1956-os központi Emlékmű, térelmélet, szómaesztétika, taktilitás

AZ ELSŐ MAGYAR TUBAVERSENY

KOVÁCS Zalán László
tubaművész, DLA hallgató
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
E-mail cím: kovzalan@gmail.com

A hivatalos intézményi tubaoktatás 1936-ban kezdődött el Magyarországon. Felsőoktatási keretek között, pedig a Második Világháború után, 1945-ben indult útjára a legmélyebb rézfúvós hangszer képzése a Zeneakadémián, Dr. Ujfalusi László (1931-2001) irányításával. Az oktatás első évtizedét számos tekintetben mostoha körülmények jellemezték. A háborút követő időszak nehéz pénzügyi viszonyai és a nyugattól való elzártság nem tették lehetővé a megfelelő számú és minőségű hangszer beszerzését, elegendő kotta rendelését. Ezen hiányosságok ellenére, a hallgatók szorgalmuk és tehetségük révén mégis olyan tudásszintre tettek szert, amely nemzetközi tekintetben is kiemelkedő volt.
Az 1963-ban elkészült és bemutatott Bogár István (1937-2006) tubaverseny jól tükrözi az akkori hazai tubázás nívós szintjét, hiszen a művet karakterei, hangterjedelme, technikai nehézségei és a lassú tétele sokszor tartósan magas, tenor lágéba írt dallamai miatt csak igazán jól képzett zenészek tudták előadni. Az 1960-as és 1970-es években egyetlen hazai tubaversenyként többen is eljátszották a kompozíciót, ami azt jelenti, hogy a Zeneakadémiára fél évszázaddal ezelőtt olyan tubások jártak, akik rendelkeztek azzal a tudással, amelyik megfelelő volt a mai hallgatók számára is kihívást jelentő mű előadásához.
A tubaverseny kottája kiadásban nem jelent meg, csupán kéziratban maradt ránk. A szerző az eredeti zongorás verzió után fúvós- és szimfonikus zenekari kíséretet is készített, melyek során nem csak hangszerelte, hanem át is dolgozta a művet. Bogár István, a bemutatót tartó Gréts Károly (1938-1981), valamint a Zeneakadémia akkori harsona- és tubatanára elhunyta miatt hosszabb kutatás és számos interjú készítése tette csak lehetővé, hogy többek között a szerzőről, az akkori oktatásról és az első magyar tubaverseny jelentőségéről minél több információt dokumentálhassak az utókor számára.

Kulcsszavak: Bogár, tuba, tubaverseny

AZ IDENTITÁS PROBLEMATIZÁLÁSÁNAK TÍPUSAI A HARMINCAS-NEGYVENES ÉVEK MAGYAR FILMJEIBEN

LAKATOS Gabriella
E-mail cím: -

Az 1931 és 1944 között készült magyar hangosfilmekben markáns tematikaként jelenik meg az identitás problematizálása: amikor a történet egyik szereplője másvalakinek adja ki magát, mint aki valójában (*identitáscsere*), illetve amikor egy félreértésből kifolyólag a történet hősét összekeverik egy másik személlyel (*identitásvesztés*). Előzetes kutatásaim alapján a korszakban készült filmek közel egyharmadában játszik szerepet ez a motívum. Véleményem szerint vizsgálatra érdemes jelenségről van szó: mivel az identitáscsere és az identitásvesztés motívuma konzekvensen végigvonul a korszak filmgyártásán, nem kielégítő az a magyarázat, hogy az csak az 1939-et követő szorongásokkal terhes háborús időszak hatására jelent volna meg. Továbbá, mivel egyaránt megjelenik a vígjáték, a melodráma, a bűnügyi film és a kalandfilm műfajában, véleményem szerint az a válasz sem lehet önmagában kielégítő, hogy csupán a színpadi vígjátékhagyományból a filmvígjátékba átszármazott dramaturgiai elemről lenne szó.
Előadásomban kutatási témám egyik alkérdését szeretném bemutatni: azt, hogy az identitás problematizálása milyen módon tematizálódik a korszak filmjeiben. Bemutatom, hogy milyen lehetséges alcsoportokat különíthetünk el a tárgyalt motívumon belül: az identitáscsere direkt vagy véletlen, férfit vagy nőt érint, társadalmi felemelkedést vagy deklasszálódást okoz, a hivatalos vagy a magánszférában jár előnyökkel, valamint az identitás milyen fokú feladásával jár együtt (melynek legszélsőségesebb példája a nemváltás). Reményeim szerint az alkategóriák felállítása és vizsgálata közelebb visz annak eldöntéséhez, hogy a korszak magyar filmjeiben jelentősen felülreprezentált identitásvesztés és identitáscsere motívuma mennyiben tekinthető műfaji elemnek és mennyiben értelmezhető a korszak társadalomtörténeti jelenségeinek, illetve politikatörténeti eseményeinek tematizálódásaként, mint amilyen az instabil osztálytudat és osztályhelyzet.

TRANSFORMATION AND TRANS-MEDIALITY OF THE GRAPHIC MEDIUM

Martin ŠEVČOVIČ
special assistant of the Professor
Comenius University in Bratislava, Faculty of Education, Department of Art Education
E-mail address: martinsevcovic@gmail.com

The purpose of the researches is to examine transformation of the graphic medium. The practical part of the researches the use of new materials and strategies that could be used to implement print. Their choice is conditioned by accident, which I analyze via experiment and the results are applied to the implementation of the artefact. It focuses on the use of mineral solutions, in meaning of fluid matrix, which by physical, chemical reactions are printed. Thus gaining a track of abstract pictures, that I use when creating view in the form of spatial objects. Giving that I gain a new form of content connoting the art program, which is finding ways to display building blocks of mental individuals of subjects. The theoretical part of the researches focuses on the development of graphic media from the second half of the 20th Century in Slovakia. The research is to follow unconventional, experimental and alternative approaches to traditional techniques; their creation, implementation, and how it will affect overall understanding of graphic media and the need for its redefinition on the basis of significant signs in the present.

Keywords: printmaking, imprint, mould, experiment, fluid matrix

DEBUSSY ÉS BARTÓK OPERÁJÁNAK HANGSZERELÉSE

VÁSZKA Anikó
DLA hallgató
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
E-mail cím: vaszka.aniko@gmail.com

Debussy művészetének Bartókra gyakorolt hatása – Strauss mellett –, az egyik legerőteljesebb kortárs zenei befolyás, melynek nyomai kimutathatóak a magyar zeneszerző műveiben. Wilheim András feltételezése szerint Bartók 1907. január 14-én hallotta Debussy *Vonósnégyes*ét, melynek hatására illetve Kodály ösztönzésére látott neki a francia zeneszerző műveinek alaposabb vizsgálatához.
Az 1902. április 30-án bemutatott *Pelléas és Mélisande* partitúráját Bartók 1918 őszén vásárolta meg és tanulmányozta, így az nem befolyásolhatta közvetlenül az 1911-ben komponált és 1918. május 24-én bemutatott opera, *A kékszakállú herceg vára* keletkezését. Azonban a szimbolista szövegkönyvek nyelvezetéből kiindulva, a két mű között számos összefüggést tártak fel ezidáig. Az azonos természetű tragédiák kifejezőeszközei szuggesztív használatát boncolgatta Carl Leafstedt a „Bluebeard as Theater: The Influence of Maeterlinck and Hebbel on Balázs's Bluebeard Drama" (1995) című értekezésében. Elliott Antokoletz a „Musical Symbolism in the Operas of Debussy and Bartók" (2004) tanulmányában, nemcsak a helyszín, idő és a szereplők illetve a köztük létrejött kapcsolatok üzenetére és szimbolikájára mutat rá, hanem az egészhangú skála, diatonikus és kromatikus hangsorok alakulásának szimbolikus jelentésére is. A zenekar szerepéről habár tesznek említést, a hangszercsoportok, a hangszerek kezelése és funkciója – mely különösen fontos szerepet tölt be Debussy és Bartók művében –, egyik értekezésben sincs részletesen tárgyalva.
Tanulmányomban a két zeneszerző életművében műfaját tekintve egyedülálló művek hangszerelését hasonlítom össze és annak alakulását vizsgálom meg, rámutatva az eddig fel nem tárt hasonlóságokra is.

Kulcsszavak: Bartók, Debussy, opera, hangszerelés, zenekar

NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A 19. SZÁZADI KERESZTNEVEK ADAPTÁCIÓJA A FINNBEN

BUZGÓ Anita
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Finnugor alprogram
E-mail cím: buzgo.anita@gmail.com

A 19. századi nemzeti mozgalmak hulláma Finnországot is elérte a század első felében, s magával hozta a finn kultúra felemelkedését. A finn nemzeti mozgalomban (fennomán mozgalom) résztvevő, többnyire svéd nyelvű értelmiség számára a század egyik legnagyobb kihívása az volt, hogy hivatalos nyelvvé tegye a finn nyelvet – a század végéig az egyetlen hivatalos nyelv a svéd volt. Ennek érdekében már a század első felében végbement a finn nyelv megújítása, s ezt követte a személynevek reformációja a század második felében.
Előadásom célja három város névanyagán keresztül bemutatni, hogyan változott a finn keresztnév-rendszer a 19. században, hogyan alakultak, fejlődtek ki a finn keresztnevek a korábban használt idegen eredetű keresztnevekből.
Vizsgálatomban saját adataimat használtam fel, amelyeket Jyväskylä, Pori és Tornio városok keresztelési anyakönyveiből gyűjtöttem. A három város névanyagának összevetése azért indokolt, mert Jyväskylä finn, Pori svéd, Tornio, pedig kétnyelvű (finn és svéd) város volt a vizsgált időszakban, tehát a névanyagok is másként alakultak.
A vizsgált időszak 1860 és 1900 közé esik, hiszen ebben az időszakban történt a legmarkánsabb változás a finn keresztnévanyagban. Célom, hogy a városok adatain keresztül bemutassam, hogyan változott a névdivat a finn nemzeti mozgalom propagandájának köszönhetően. A keresztnevek adaptációjának vizsgálatában rávilágítok, hogy a finn közszavakban történt változások hogyan mentek végbe a keresztnevekben is. A keresztnevek adaptációja nagyon fontos változásokat hozott a finn névanyagban, hiszen a ma ismert finn névrendszer ebben az időben kezdett kibontakozni. Ezek a nevek a 19. században kaptak hivatalos státuszt, tehát ebben az időben jelentek meg mind a kalendáriumokban, mind az anyakönyvekben.

Kulcsszavak: 19. század, finn, névtan, keresztnevek, finn nemzeti mozgalom

A FŐNÉVI TÖBBES SZÁM ELSAJÁTÍTÁSÁNAK MINTÁZATAI 5-10 ÉVES GYERMEKEK KÖRÉBEN

DARAI Dóra
MA hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
E-mail cím: daraidora54@gmail.com

Kutatások igazolják, hogy a nyelvelsajátítás alapmechanizmusait térképezik fel az morfológiai vizsgálatok, amelyre a magyar nyelv alaktani gazdagsága révén kivételes lehetőségünk adódik. A szakirodalmakban nagy mennyiségű adat áll rendelkezésünkre a morfológiai fejlődésről, de a nyelv változékonysága következtében újonnan beépülő formulák miatt elengedhetetlen, hogy az alaktanilag sokszínű nyelveket folyamatosan feltérképezzük. Az anyanyelv-elsajátítás időszerű vizsgálati módszere az új-szó paradigma, amely kivételes lehetőséget nyújt az analógiák és utánzás kérdéskörének feltérképezésére a morfológiai rendszerek elsajátítása során.
Kutatásom fő célja egy morfológiai fejlettséget mérő eljárás kialakítása sajátos nevelési igényű gyermekek számára, az új-szó paradigma módszerét alkalmazva. Ennek első lépéseként a WUG tesztre támaszkodva elkészítettem egy mérőeszközt, amely a főnevek többes számának elsajátítását vizsgálja.
Előadásomban először a mérőeszközt mutatom be, amely a főnévi többes szám használatának vizsgálatára alkalmas, szisztematikusan lefedve a magyar nyelv tőtípusait. Minden egyes tesztszóhoz illusztráció készült, amely a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében illeszkedik egyéni szükségleteikhez. A főnévi mérőeszköz 48 tesztlapot tartalmaz. A létező főnevek mellett kutatásomban álszavakat is alkalmaztam az új-szó paradigma metodikájához igazodva. A teljes mérőeljárást így 24 létező és 24 álszó főnévi item alkotja.
A mérőeszköz kipróbálására 179 fő közreműködésével került sor. A mintát 5-10 éves tipikus fejlődésű gyermekek alkották. Elemzéseimet a teljes mintán korcsoportok és nemek szerinti bontásban végeztem el. A kutatás során egy szülők által kitöltött háttérkérdőív is alkalmazásra került.
Eredményeim azt mutatják, hogy a gyermekek teljesítménye az iskoláskor kezdetén ugrásszerűen nő a főnévi többes szám használata során. A gyermekek az életkor előrehaladtával egyre biztosabban működtetik a morfológia szabályrendszerét, ám ez tőtípusonként variábilis eredményeket mutat. A nemek között szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak a nyelvi teljesítményben néhány esettől eltekintve. A háttérkérdőívvel végzett elemzéseket tekintve a környezeti feltételek és a gyermekek nyelvi teljesítménye között nincs korreláció, ám ezen eredmények további kutatási kérdéseket vethetnek fel.
Kutatási eredményeim arra engednek következtetni, hogy további vizsgálatok elvégzése után a mérőeszköz – lefedve a magyar nyelv teljes szófaji rendszerét, illeszkedve a tőtípusokhoz – segítséget nyújthat a gyógypedagógiai, illetve a logopédiai diagnosztika számára, valamint alkalmazható a nyelvtudományok területén is. A tipikusan fejlődő gyermekek vizsgálati adatai kiindulópontul szolgálnak, életkori normák kidolgozásával pedig bővítheti a tudományterületek elméleti ismereteit, hozzájárulva az intézményi oktatás-nevelés produktívvá tételéhez, valamint a gyógypedagógiai, logopédiai terápiák fejlesztési gyakorlatához.

Kulcsszavak: anyanyelv-elsajátítás, morfológia, főnevek, WUG teszt, sajátos nevelési igényű gyermekek

AZ EGYSZERI SZÓALKOTÁSOK JELLEMZŐI ÉS FUNKCIÓI KONTRASZTÍV MEGKÖZELÍTÉSBŐL

DARÓCZI Ildikó
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
E-mail cím: daroczi.ildiko@yahoo.de

Előadásomban az egyszeri szóalkotások tulajdonságaival, funkcióival és morfológiai jellemzőivel foglalkozom. A kutatás egy kontrasztív korpuszelemzés, amely különböző szövegtípusokból felállított részkorpuszok vizsgálatán alapul.
Az egyszeri szóalkotások fő jellemzője az, hogy nem uzuálisak, jelentésük a kontextustól függ, spontán jönnek létre, egyszer fordulnak elő, vagy csak kis ideig vannak a köztudatban, és morfológiailag vagy más nyelvi szinten eltérnek a lexikális szavaktól (Wanzeck 2010). Az eddigi kutatások alapján (Hohenhaus 2007, Elsen 2011) az egyszeri szóalkotások fő funkciója a lexikális lyukak megnevezése, ezenkívül lehet stilisztikai funkciójuk és szövegfunkciójuk is. Hipotézisem szerint különböző szövegtípusokban az egyszeri szóalkotások más-más tulajdonságai és funkciói kerülnek előtérbe. Ennek bizonyítására négy különböző részkorpuszt vizsgálok. Az első részkorpuszt Twitter-bejegyzésekből állítottam össze, a második részkorpusz hírszövegekből áll, a harmadikban slam poetry szövegeket vizsgáltam, a negyedik részkorpusz pedig egy sitcom, az *Így jártam anyátokkal* sorozat szövegeiből áll.
A kutatás egyszerre kvantitatív és kvalitatív, a következő vizsgálati szempontoknál az adatok statisztikai kiértékelésre is törekszik: előfordulás gyakorisága, az egyszeri szóalkotás tulajdonságai és funkciói, és morfológiai jellemzői. Az előfordulás gyakoriságánál az egyszeri szóalkotások szószámának és a teljes korpusz szószámának a hányadosát vizsgálom, így statisztikailag vizsgálható, hogy mennyire jellemző az egyes szövegtípusokra az okkazionalizmusok használata. A további elemzési szempontok kiértékelése egy táblázatban kódolással történik. Az egyszeri szóalkotások tulajdonságainál a szakirodalomban leírt tulajdonságok meglétét vagy hiányát vizsgálom. A funkcióknál az adott egyszeri szóalkotás összes funkcióját jelölöm. A morfológiai jellemzőknél vizsgálom egyrészt, hogy milyen szóalkotási móddal alkották az adott egyszeri szóalkotást, másrészt, hogy milyen az egyszeri szóalkotások szófaji eloszlása. A két írásbeli részkorpuszban, az online híreknél és a Twitter-bejegyzéseknél az okkazionalizmusok írásmódját is figyelem, hogy milyen grafikai jelöléseket használnak a szerzők az egyszeri szóalkotások írásánál, és hogy milyen az ad-hoc-szóösszetételek írásmódja.

Kulcsszavak: egyszeri szóalkotás, okkazionalizmus, korpuszvizsgálat

Elsen, Hilke (2011): *Neologismen: Formen und Funktionen neuer Wörter in verschiedenen Varietäten des Deutschen*. Tübingen, Narr.
Hohenhaus, Peter (2007): How to do (even more) things with nonce words. In: Munat J. (szerk) *Lexical Creativity, Texts and Contexts* (pp. 15–38). Amsterdam – Philadelphia, John Benjamins.
Wanzeck, Christiane (2010): *Lexikologie: Beschreibung von Wort und Wortschatz im Deutschen.* Göttingen, Wanderhoeck & Ruprecht.

VERBÁLIS AGRESSZIÓ A DALSZÖVEGEKBEN

HUJBER Szabolcs
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott nyelvészet program
E-mail cím: hujberszabolcs@gmail.com

A dalszövegek vizsgálatának szükségességét mutatja, hogy napjainkban a zene az egyik legfontosabb tényezővé vált a fiatalok életében. Havasréti József kutatásai szerint az utóbbi néhány évben is csak relatív a zenehallgatás mint szabadidős tevékenység visszaszorulása ennél a korosztálynál, hiszen a számítógépezés, a tévézés és a barátokkal való „lógás" is összekapcsolódik a zenefogyasztással.
Subosits István felosztásában a verbális agresszió kifejezésének 3 szintje van, a nyelvi (a tulajdonképpeni nyelvi közlés), a paralingvisztikai (intonáció, hangsúly, hangmagasság, dallam stb.) és a kinetikai (gesztusok, mozdulatok) szint. A zene esetében a szöveg mellett az énekhang, a hangszeres megszólalás, a színpadi megjelenés és viselkedés, valamint a technika fejlődésével a zeneszámoknak a videoklipek képi világába ágyazódása, vizualitása is fontos hordozója lehet az agressziónak.
Egyes zenei stílusok az erőszakkal való összefüggésükben jó ideje a kutatások homlokterében állnak. Eliana Tropeano erőszakot tartalmazó zenei videók hatását vizsgáló cikkében nyolc korábbi kísérletet mutat be röviden e tárgykörből. A vizsgálatok, melyekben elsősorban a rock, a heavy metal és a rap műfajába tartozó produkciók szerepeltek, egyértelműen kimutatták az erőszakos zenei videók és az agresszív viselkedés, a verekedésre, a másokat sértő beszédmód és gesztusok használatára való hajlam közötti szoros összefüggést.
Szapu Magda arra a megállapításra jutott vizsgálatai révén, hogy az üzenet közvetítésében elsősorban az ideológiai alapokon szerveződő csoportok – punkok, szkinhedek, rapperek – körében van meghatározó szerepe a dalszövegnek.
A fentiek tükrében a verbális agresszió különböző, Patricia Evans által meghatározott fajtáit felhasználó dalszövegek elolvastatása után kérdőív segítségével vizsgálom a kutatásba bevonandó száz, 15 és 19 év közötti középiskolás tanuló értékítéletét arról, hogy milyen mértékűnek érzik a szövegbeli verbális agressziót. A vizsgálat során a gengszterrap, hiphop, heavy metal és pop-rock stílusába tartozó szövegek olvasására kerül sor.
Feltevésem szerint a nyíltabb, trágár kifejezéseket használó szövegekben nagyobb fokú verbális agressziót észlelnek az alanyok, szemben a kifinomultabb technikákat, például a leszólást, lekicsinylést, devalválást tartalmazó dalszövegekkel. A humorosabb, játékosabb, nyelvi humorba, szójátékokba ágyazott verbális agressziót jobban elfogadják, relatíve pozitívabb a viszonyulások az ilyen nyelvi megnyilvánulások iránt, illetve esetlegesen nem is agresszióként interpretálják.

Kulcsszavak: dalszöveg, verbális agresszió, lekicsinylés, trágárság

GYEREKKÖNYV METAFORÁI

Imai REN
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
E-mail cím: ren0409@gmail.com

Előadásom célja a kognitív nyelvészet szempontjából megvizsgálni, hogyan írnak mesét gyerekeknek és hogyan tudunk magyarázni absztrakt fogalmakat nekik. Foglalkozom magyar gyerekkönyvekkel és azoknak a japán fordításával, amelyeket különböző éves gyerekeknek ajánlottak (például Marék Veronikának "Jó Éjszakát, Annipanni!", amely 2 évestől ajánlott, Bálint Ágnesnek "Mazsola", 5 évestől), és megvizsgálom az ezekben lévő metaforikus kifejezéseket. Azokat a specifikus gyerekkönyv kifejezéseket bemutatom, amelyek ezekben a könyvekben találhatóak, áttekintem a metafora szerepét és hogyan segíti a gyerekeket az absztrakt fogalmak értelmezésében amikor olvasnak vagy hallgatnak meséket. A metafora fontos szerepet játszik az emberi kapcsolatok, a család, a barátság, és a szeretet fogalmának a tanításában. Hangsúlyozom azt is, hogy milyen különbségek vannak a két nyelvek között, meg a kisebb és nagyobb korú gyerekek között. A Japán nyelvben több hangutánzó kifejezést használnak, mind a két nyelvben pedig a kisebb gyerekeknek literálisabban kifejeznek, a nagyobb gyerekeknek viszont sok a figuratív kifejezések használata. Előadásomban azokat a tulajdonságokat is áttekintem, amelyek ilyen fajta könyvben találhatóak, például a különböző szintű állat megszemélyesítése, és AZ ALLAT VISELKEDÉSE AZ EMBERI VISELKEDÉSE meg AZ EMBERI VISELKEDÉSE AZ ÁLLAT VISELKEDÉSE fogalmi metaforák, mert a gyerekkönyvek meséi tanítják az emberi kapcsolatokat. A gyerekek, az állatok releváns szerepeinek köszönhetően tanulnak, hogyan illik viselkedni a családjukkal vagy a barátaival. Ezen kívül fogok kategorizálni néhány tulajdonságot: megismételt kifejezések, hangutánzók, és az hogy a mesékben gyakran maga a mese lehet a valódi világnak a metaforája.
Ezért könnyebb magyarázni a fogalmakat a gyerekeknek, ha használjuk a metaforákat. A végén fogom megvitatni ennek az erősen metaforikus kontextusnak a szerepét a gyerek oktatásban.

Kulcsszavak: gyerekkönyv, metaforaelmélet, absztrakt fogalmazása

A JAPÁN NEMEK PRAGMATIKÁJA: NEM JELÖLNEK A GENDERJELÖLŐK?

KABA Ariel
MA hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
E-mail cím: leira.abak@yahoo.com

Jelen dolgozat az intrakulturális kommunikáció egyik legproblémásabb területével, a *genderlektus*okkal foglalkozik. A genderlektus fogalom (Tannen 1991, 2014) rámutat, hogy a nők, illetőleg a férfiak által használt beszédstílust két külön kulturális kódként (*two distinct cultural dialects*) kell értelmezni.
Mindkét genderlektusnak megvannak a maga jellemzői, amelyek többnyire csupán sztereotip képek, viszont olykor bántó (diszkriminatív, szexista) értékítéletek is lehetnek. A sztereotípiák dimenziójában az érték és a hiedelem kategóriája mélyen gyökerezik, és központi szerepet foglal el; mindig a rejtett, implicit ismeretek közt szerepelnek (vö. Hall, Trompenaars, Hofstede), ezért nehéz megragadni, modulálni ezeket az automatizált kognitív mechanizmusokat.
A különféle értékek és előítéletek megtestesülése attitűd formájában történik. Az attitűd aktív, verbális leképzése során pedig létrejönnek a nyelvi sztereotípiák, amelyeknek különböző attribútumai vannak a fonetikától kezdve a pragmatikáig.
A japán nyelvben alapvetően különösen markánsak a genderlektusok közti különbségek, mi több *láthatóak*, *ergo* a lexika szintjén explicit módon reprezentáltatnak. Míg a legtöbb nyelven leginkább szupraszegmentális tényezők, illetve nyelvhasználati ráták (nyelvi hiba elkövetése; rétegnyelv vagy konkrét jelentéssel bíró lexika használata) segítségével definiálják a genderlektusokat, addig a japánban az eddig említett tényezőkön kívül akár nem konvencionális jelentéssel bíró nyelvi elemek is közrejátszhatnak.
Ilyen genderjelölő elemek többek között a zárópartikulák (*súdzsosi* 終助詞), amelyek a legszemléletesebben realizálják a beszélő karakterét, és az esetek többségében a beszélő társadalmi nemét is. A zárópartikulák szófajában vannak gender-exkluzív （絶対的男・女性語）, illetve gender-relatív （相対的男・女性語） elemek egyaránt.
Az utóbbi két évtized kutatásai azonban azt mutatták ki, hogy egyre inkább neutralizálódnak a genderlektusok (genderkonvergencia): a *férfias*nak tartott elemeket a nők is használják, a *nőies*nek tartott elemeket a férfiak is használják, s ha egyáltalán mód van rá, akkor inkább a semleges nyelvi változót (Labov 1972) preferálják.
Mindennek ellenére, ha megvizsgáljuk a japán nyelvű (pop)kulturális produktumokat, jelen esetben a videójátékokat, az előbbi tendenciának nyomát sem látjuk: *a nők „nőiesek”, a férfiak „férfiasak”*. A jelenség magyarázatára szükséges bevezetni egy fogalmat, amely hazánkban még nem ismert, nevezetesen a *szerepnyelvezet* koncepcióját (*jakuvarigo* 役割語, Kinsui 金水2000, 2003; *a magyar terminus saját kreálmány*).
A szerepnyelvezet olyan elméleti keretet (*theoretical framework*) teremt, amelyben
(i) könnyen értelmezhetőek a genderspecifikus elemek és a nyelvi sztereotípiák;
(ii) újraértelmezhető *en bloc* a japán gendernyelvészet mint kutatási ágazat.

Kulcsszavak: szerepnyelvezet, zárópartikulák, gendernyelvészet, nyelvi sztereotípiák, japán

CIGÁNY ÉDESANYÁK NYELVI TABUI - A NEMISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ NYELVI TABUK EGY MAGYARORSZÁGI CIGÁNY KÖZÖSSÉGBEN

KRESZTYANKÓ Annamária
magyar– nyelv-és beszédfejlesztő tanár, oktatási segédmunkatárs
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, MTA NYTI
E-mail cím: annamari915@gmail.com

Előadásom egy dél-magyarországi cigány közösség nemiséghez köthető (nemspecifikus) nyelvhasználatáról, pontosabban a közösség édesanyáinak nyelvi tabuiról számol be, mely hiánypótló a nyelvészeti diskurzust tekintve, hiszen e témában szociológiai és néprajzi tanulmányok sora foglalkozik a cigányság kulturális szokásaiból adódó különbségekkel: mint a szüzesség szerepe, a nemi élet kezdete, a menstruációhoz és az abortuszhoz való viszony, a gyermekvállalás ideje és motivációi, ám szociolingvisztikai aspektusok szerinti elemzés még nem született a cigány tradíció és a többségi társadalom nőiségről, anyaságról és testiségről alkotott nyelvi normáiról. Előfeltevésem szerint az anyaság testiségéről és a szülésről szóló narratívák kényszere mint városi középosztálybeli kulturális minta összeütközésbe kerül a nemiségre vonatkozó általános tabuval egy vidéki, iskolázatlan, zárt közösségben, így a kutatás során egy meghatározott (többségében beás) cigány közösség nyelvi tabuira fókuszáltam. A cigány édesanyákkal készített interjúk a szülés, születés, anyaság témakörét járták körül, és az interjúk elemzését követően a nőiséghez, a női testhez, a szüléshez kapcsolódó és viszonyuló nyelvi megnyilatkozásokat és nyelvi tabukat mutatom be, nagy hangsúlyt fektetve a többségi társadalomban nem megjelenő tabuk (pl. fogamzásgátlásról vagy apás szülésről folytatott diskurzusok) bemutatására, és arra is, mennyiben bírnak e tabuk szociokulturálisan meghatározott nempreferenciás különbségekkel. Célom annak feltérképezése, hogy a diskurzusrésztvevők hogyan ábrázolják – s ezzel együtt miképpen alakítják – az őket körülvevő valóságot, és kvalitatív megközelítésű kutatásom fő kérdése, hogy ezt a valóságot milyen explicit megnyilatkozások segítségével konstruálják meg a cigány közösségen belül, s mi az, ami tabunak számít.

Kulcsszavak: nyelvi tabu, cigány közösség, nemiség/szexualitás, diskurzuselemzés

AZ ELHUNYT ÉLETKORÁNAK ÉS IDŐ NYELVI KONSTRUKCIÓINAK ÖSSZEFÜGGÉSEI HALOTTBÚCSÚZTATÓ VERSEKBEN

KRIZSAI Fruzsina
E-mail cím: -

A halottbúcsúztató versekben az elhunyt közösségben betöltött szerepének részletes bemutatása történik, ez pedig különböző életkori csoportok esetében más és más. Munkámban csanyteleki, dél-gömöri, felsőnyéki és versek vizsgálatán keresztül mutatom be az életkorral kapcsolatos nyelvi konstrukcióit sajátosságait. Az IDŐ fogalma kiemelt fontosságú a versekben, az elhunyt életkora különböző kidolgozottsággal és eltérő mértékű szövegbeli kifejtettséggel jelenhet meg. A funkcionális kognitív szemantikai elemzés (LAKOFF – JOHNSON 1980; KÖVECSES 2005 és TOLCSVAI NAGY 2011 alapján) a metaforikus kifejezésekre fókuszál, a TÉR és az IDŐ fogalmának összefüggései azonban a metonimikus viszonyok feltárását is indokolttá teszik. Feltevésem szerint az életkor megfigyelhető nyelvi konstrukciói többféle összefüggést mutatnak az elhunyt életkorával. Egyes kifejezések általánosan jelen vannak a versekben, de különbözőképp az egyes életkori csoportoknál (ilyen lehet az életkor rövid-hosszú skálán való elhelyezése), más kifejezések előfordulása viszont meghatározóan egyes korcsoportokhoz köthető. Emellett olyan kifejezések meglétét is feltételezem, amelyek nem közvetlenül függnek össze az elhunyt életkorával, hanem más, életkorra vonatkozó nyelvi konstrukcióval együtt jelenhetnek meg. A vizsgálat célja az IDŐ nyelvi konstruálásának vizsgálata egy olyan speciális szövegtípusban, amelyben a fogalom az elhunytat búcsúztató közösség számára a gyászmunka szempontjából is meghatározó.

Bartha Elek 1995. Halotti búcsúztatók a dél-gömöri falvak folklórjában I–II. Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszék. Debrecen.
Gyöngyössy Orsolya 2010. „Adom végbúcsúzásom, a legutolsó szólásom...” Knapek Dezső halotti búcsúztatói, Csanytelek. Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék. Szeged.
Kríza Ildikó 1993. Felsőnyéki halotti búcsúztatók. MTA Néprajzi Kutatóintézet. Budapest.

Kövecses Zoltán 2005. A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe. Typotex Kiadó. Budapest.
Lakoff, George – Johnson, Mark 1980. Metaphors we live by. University of Chicago Press. Chicago
Tolcsvai Nagy Gábor 2011. Kognitív szemantika. Konstantin Filozófus Egyetem. Nyitra.

AZ ÉRZELMEK VIZSGÁLATA KISGYERMEKKORBAN

NÉMETH Edit
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Alkalmazott nyelvészet szak
E-mail cím: oragyuru@vipmail.hu

Tanulmányaim során, sajnos, nem találkoztam olyan magyar nyelvű szakirodalommal, amely a beszédhibás gyermekek és a normál beszédfejlődésű gyerekek szókincs eltérését vizsgálta volna, nonverbális kommunikációs jelzések alapján, pedig a terápiás munka nagyobb hatékonysága érdekében szükség lenne ilyen irányú kutatásokra. A különböző beszédhibákkal foglalkozó kutatók közül többen a zavart szülő- gyermek kapcsolatra vezetik vissza a probléma kialakulását (pl. Johnson, Wyatt, Synder) és a legújabb elméletek a kommunikációs zavarra gyanakszanak. Ám mi el se tudjuk képzelni, hogy a kommunikációs zavar, már a nonverbális kommunikáció zavarából is eredhet. A gyermekek szempontjából igazán sikeres terápia csak kizárólag a szülők bevonásával képzelhető el. A szülőcsoportos foglalkozások tapasztalatai azt mutatják, hogy vannak problémák a szülő – gyermek kapcsolatban, melyek megfelelő irányítással és segítséggel módosíthatók, illetve megszűntethetők. Ha viszont már az alapvető érzelmek felismerésével vannak hibák, akkor ezt a terápiát már más oldalról kéne megközelíteni. Ha feltételezzük, hogy a megkésett beszédfejlődés kommunikációs zavar, akkor felvetődik az a kérdés, hogy ez miben és milyen módon nyilvánul meg a szülővel folytatott interakció során vagy a társas gyermeki kapcsolatokban. Ha valóban zavart a nonverbális kommunikáció, akkor ennek vannak-e látható jelei a hétköznapi emberek és szakemberek számára? Ezekre a kérdésekre próbáltam meg választ találni a vizsgálatom során.

Vizsgálatom alapötletét az 1872-ben megjelent Charles Darwin műve adta, Az érzelmek kifejezése az embernél és az állatoknál. Darwin 1839 óta, első gyermeke születése óta feljegyezte gyermeke arckifejezéseinek első jelentkezését és változásait, mert meg volt arról győződve, hogy az ember különböző kifejezésmódjai, például arckifejezései, fokozatosan alakulnak ki. Sajnos, tanulmányaim és olvasmányaim során nem találkoztam olyan kísérlettel, amelyben kisgyerekeket vizsgáltak volna. Ezért határoztam úgy, hogy olyan képeket választok, amelyeken csak kisgyerekek vannak; kérdés, hogy ők mennyire ismerik egymás nonverbális jeleit. Suzanne Szász, Gyermekünk szótlan nyelve című könyvből választottam fényképeket. A fényképeken kisgyerekek láthatók különböző hangulatban, különböző érzelmeket kifejezve. A képeket úgy próbáltam válogatni, hogy egyértelműek legyenek az érzelmi kifejezések.

A vizsgált érzelmek:

- Boldogság, öröm
- Boldogtalanság, bánat, szomorúság
- Szeretet, melegség
- Harag, méreg, zord, mogorva, frusztráció
- Magyarázó
- Félelem, szorongás, félénkség, bűntudat
- Kíváncsiság
- Közömbös, unott
- Meglepetés, hitetlenkedés
- Undor

A normál a pöszeség és megkésett beszédfejlődésű/diszfázia/ gyerekek vizsgálata, a nonverbalitás érettség megmérése néhány alapvető érzelem kifejezése során. A három tesztcsoport között van eltérés, és ha van milyen fokú vagy csak a beszéd fejlettségi szintje tér el a gyerekek között. A csoportokban vegyesen voltak lányok és fiúk. Életkor szerint 6 és 7 évesek vegyesen. Az átlagos beszédfejlődésű csoportba tartozó gyerekek nagyobb arányban ismerik fel a nonverbális szituációkat, és az érzelmek megnevezésében is jobban teljesítenek. A teszt során ez a csoport teljesít a legjobban. A pösze gyerekek a második legjobban teljesítenek a vizsgálat során. A képeket felismerik, de a megnevezésnél a nem várttól eltérés mutatható ki. A súlyos beszédfejlődésű kisgyermekek a beszédfogyatékosságuknál fogva értelmezik a legnehezebben a szituációs képeket, így ők teljesítenek a legrosszabban.

Kulcsszavak: kommunikáció, nonverbális kommunikáció, érzelmek, pöszeség, diszfázia

Lénárd F.– Forrainé Bánlaki E.: Az érzelmek felismerése arckép alapján 7-17 éves korban.Pszichológiai tanulmányok.Budapest, Akadémiai Kiadó, 1961. Szász S.:Gyermekünk szótlan nyelve. Budapest, Kossuth Nyomda, 1987

KÉT MIRATÍV JELENSÉG A JAPÁN NYELVBEN

SITKEI Dóra
E-mail cím: -

Miratív megnyilvánulás során a beszélő jelzi a hallgató felé meglepődését a hozzá eljutó információn. A meglepődés alapulhat hirtelen felfedezésen, felismerésen, az elme „felkészületlenségén", várakozásokkal ellentétes jelenséggel, ill. új információval való találkozáson. A mirativitásnak egyik további fontos jellemzője, hogy a beszélő igaznak véli az adott új információt, mellyel találkozott.
A két miratív japán nyelvi jelenség, amit szeretnék bemutatni: a *miratív múlt idő* és az ugratást kifejező: *Uso!*, magyarul: *Hiszem, ha látom!/Hiszi a piszi!,* szó szerint: *„Hazugság!"* kifejezés.
A *miratív múlt idő*t akkor használjuk, amikor közvetlen tapasztalatunkról adunk át információt a másik félnek (például: *A, koko ni atta!*, magyarul: *Á, itt van!*). Ezen nyelvi jelenség érdekességének tekinthető, hogy Nishiguchi (2014) szerint evidenciajelölő funkcióval rendelkezik. Az evidenciális megnyilvánulás jellemzője, hogy az információforrás jellege miatt nem vagyunk teljesen biztosak az információ igaz voltában, nincs elegendő bizonyítékunk arra, hogy nyelvileg úgy kommunikáljuk a látottakat, hallottakat, miszerint azok teljes mértékben a tényeknek megfelelően írják le a világot (vagyis igazak). A tárgyalt nyelvi jelenség emellett – a nevében is jelezve - miratív, vagyis a mirativitás definíciója szerint a beszélő tudja, hogy az információ, mellyel találkozott, igaz.
Az „*Uso!/Hiszem, ha látom!*" mondat ugratáskor való használatakor valójában nem kérdőjelezzük meg a másik által mondottakat. A leech-i ugratás elve szerint: ugratáskor a másikkal való összetartozást fejezzük ki nyilvánvalóan hamis és udvariatlan állítással. A mondat pragmatikai használatához tartozik, hogy a szerény stílusú kommunikációt preferáló japán kommunikációs világban, gyakran akkor hangzik el a mondat, amikor a másik – egy baráti beszélgetésben – büszkélkedik valamely tettével, dolgával.
A két miratív japán nyelvi jelenség bemutatása által mód nyílik az előadás során a mirativitás főbb jellegzetességeinek is a megragadására, bemutatására.

A 'CIGÁNY-' ELŐTAGÚ SZÓÖSSZETÉTELEK VIZSGÁLATA EGY POLITIKAI PÁRT HIVATALOS KOMMUNIKÁCIÓJÁBAN

TÓTH Bianka
E-mail cím: -

A politikai szövegek elemzésének alapvető motivációja, hogy feltárjuk a megnyilatkozó szándéka és az értelmezett szöveg közötti összefüggéseket. A nyelvtudomány eredményei fontos adalékul szolgálhatnak az elemzésekhez, hiszen túlmutat a tartalomelemzésen, elsősorban a nyelvi elemek vizsgálatának kiegészülésével. A politikai szövegeket azonban nem lehet egyszerű, elemzendő szövegeknek tekintenünk, fontos, hogy milyen társadalmi kontextusban jelennek meg, illetve, hogy milyen következményei lehetnek.
A Jobbik Magyarországért Mozgalom hivatalos kommunikációját kutattam, megalakulásától napjainkig, kritikai diskurzuselemzési keretben, adatbányászati módszerekkel kiegészítve. Egy fiatal párt eddigi működése során keletkezett szövegek vizsgálata esetében is olyan nagy mennyiségű adatbázis keletkezik, hogy a pusztán kvalitatív módszerekkel nem kapnánk releváns eredményeket. A szövegek kvantitatív elemzése azonban lehetővé teszi hogy a jelenséget egy nagyobb korpuszon, folyamatában tudjam vizsgálni.
Kutatási kérdéseim a következők voltak: Hogyan konstruálja a Jobbik a nyilvánosság véleményét a szövegein keresztül? Hogyan változott a párt kommunikációja?
Elemzésem középpontjában a Jobbik kommunikációján alapuló korpusz szógyakorisági és kontextus vizsgálata állt, a *cigány* és a *bűnözés* szó szerepét kiemelve. A korpusz a jobbik.hu-n közzétett publicisztikáknak, az előző és a jelenlegi ciklus parlamenti felszólalásainak, illetve a Jobbik választási programjainak szövegeiből áll. Az összeállított korpuszt a Rapid Miner adatbányászati szoftver segítségével dolgoztam fel. Az általam vizsgált szavak gyakoriságának megállapításához a Term Frequency és TF-IDF mutatót használtam. Eredményeimet kiegészítettem a politikai pártok és a cigány téma internetes sajtóban való reprezentációjának vizsgálatával.
Eredményeim alapján azt a következtetést vontam le, hogy a Jobbik általános kommunikációjában a kiemelt szerepet az ideológiai, világnézeti profil definiálása kapja. A diskurzusok külső körülmények alapján is változnak, ilyen körülmény a választási és a kampányidőszak, valamint azok az események, amelyek alapján a párt igazolva látja álláspontját bizonyos kérdésekben. Ez alapján kommunikációjukban a *cigánybűnözés* kifejezés használata, de általában a cigány téma erősödése, különös tekintettel a *cigány*-előtagú szóösszetételek használatára, összefüggésbe hozható azokkal az eseményekkel, hírekkel, amelyekben cigány származású emberek követnek el bűncselekményeket.
A cigány kisebbséget a szóösszetételekkel újra és újra definiálják, hiszen a kifejezések előtagjaiként álló *cigány* szó azt jelzi, ezek a fogalmak a *cigány* csoportjelölő melléknévvel megnevezett csoportra általában vonatkoznak. A jelen előadásban a párt hivatalos politikai szövegeiben megjelenő szóösszetételek nyelvészeti elemzését mutatom be, a komplex társadalmi és szakpolitikai kérdés leegyszerűsítésének folyamatában.

A NEVEK KONNOTÁCIÓJÁNAK FUNKCIÓJA AZ ÍRÓI NÉVADÁSBAN

VÁCZINÉ TAKÁCS Edit
PhD jelölt
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: v.takacs.edit@gmail.com

Az író munkájának egyik alapvető része a jellemzés, de a jellemzés az alakokról csupán homályos képet adhat, amelyet a képzelet kipótol, és élettel tölt meg. E képzeleti hozzáadásnak bizonytalan értelmével, a hozzáfűződő asszociációk gazdag sokszínűségével rendkívüli alapot és kiindulópontot ad a név. A nevekhez kapcsolódó változatos és nehezen rendszerezhető asszociációs tartalmat az is jelzi, hogy egy név megválasztását milyen sokféle összetevő befolyásolhatja, például az egyes nevekhez kapcsolódó benyomások.
A konnotációról, azaz a nevek asszociatív képességéről, képzeletfelidéző erejéről elsőként J. Soltész Katalin írt. Rámutatott, hogy a tulajdonnévhez a rá vonatkozó ismereteink olyan tudattartalmat kapcsolnak, amely az eredeti denotátumon kívül más egyedre, több egyedre is vonatkoztathat. A fő kérdés, hogy mennyiben tekintendők a tulajdonnévi jelentés alkotóelemeinek, és hogy milyen viszonyban állnak a tulajdonnév információtartalmával.
A konnotációt, a nevekhez kapcsolódó többletjelentést nemcsak a névviselő szokásai, mindenki által ismert tulajdonságai, hanem ezen túl a névhangulat is meghatározza. Ezen kívül a névhez kapcsolódó asszociációkat többek között az adott korszak szociokulturális tényezői, gondolkodásmódja, névízlése is befolyásolja.
A fentiek alapján a jelen kutatásban a következőkre vállalkozom: Egyrészt, Karinthy Frigyes novelláinak és regényeinek névanyaga segítségével behatóbb vizsgálat tárgyává teszem a konnotáció sajátságait. Másrészt, feltárom a konnotáció lehetséges szépirodalmi funkcióit. E célom elérése érdekében kutatom azt, hogyan funkcionálnak kódként egy adott szövegben az írói nevek, elsősorban keresztnevek, és hogyan járulnak a névvel jelölt alakokról kialakított befogadói vélemények, benyomások összességének létrehozásához.
Ezenkívül vizsgálom a konnotáció működését a szövegértelmezés folyamatában. Tanulmányomban elfogadva a befogadói szubjektivitás fontosságát, a befogadói attitűdök általános vonásaira helyezem a hangsúlyt. Az elemzés célja, hogy bemutassa, hogyan, milyen szempontokat előtérbe állítva ad az író nevet annak tudatában, hogy az írói név értelmezését, és így a kialakítandó művészi hatást a dekódoló névvel kapcsolatos előismeretei és a névkompetenciája is befolyásolják. Vajon a névhez kapcsolt többletinformációk felfejtése közti nagy egyéni eltérések milyen irányban hatnak a mű megítélésében?

Kulcsszavak: írói névadás, konnotáció, Karinthy, módszertan, asszociáció

Farkas Tamás 2004. A családnevek konnotációjáról. *Névtani Értesítő* 26: 49–57.
J. Soltész Katalin 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

ORVOS- ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

HUMÁN LENCSE EPITÉL SEJTEK OSZTEOBLASZT IRÁNYÚ DIFFERENCIÁCIÓJA ÉS KLINIKAI RELEVANCIÁJA KATARAKTA FORMÁCIÓ SORÁN

BALOGH Enikő
E-mail cím: -

Bevezetés: A katarakta a szemlencse elhomályosulása, mely lehet veleszületett, azonban leggyakrabban idős korban alakul ki. Az amerikai felmérések szerint 80 éves korára a lakosság 50 százaléka kataraktában szenved, vagy átesett egy vagy mindkét szemet érintő katarakta műtéten. Ezt a megbetegedést jellemzően az idős korral kötik össze, azonban fontos megemlíteni, hogy Afrikában évente körülbelül 19 000 gyermekkorban kialakult katarakta esetet diagnosztizálnak. A katarakta kialakulásának patomechanizmusa kevéssé ismert, így megelőzésére és terápiájára korlátozottak a lehetőségek, gyógyítása sebészeti beavatkozással történik. Az öregedés együtt jár a katarakta gyakoriságának növekedésével, melynek egyik lehetséges magyarázata a sejtek antioxidáns kapacitásának öregedéssel együtt járó csökkenése. A szem belsejében az oxidációs folyamatok olyan mértékben károsíthatják a szemlencsében található fehérjéket és zsírokat, amely végül katarakta kialakulásához vezethet. A katarakta kialakulásának kockázatát növeli a fennálló cukorbetegség, cukoranyagcsere zavar, illetve a szteroidok szedése. A katarakta kialakulásának pontos oka eddig még tisztázatlan, azonban korábbi tanulmányokban kimutatták, hogy a kataraktás szemlencsében található szemlencse epitél sejtek fibroblaszt-szerű sejtekké differenciálódnak. Másrészt a kataraktás szemlencsében kalciumban és foszfátban gazdag hidroxiapatit kristályok jelenlétét írták le. Hasonló hidroxiapatit kristályok találhatóak kalcifikálódott erekben, amelynek celluláris hátterében a vaszkuláris simaizom sejtek oszteogenikus differenciációja áll. Jelen munka célja annak a hipotézisünknek a vizsgálata, hogy katarakta formáció során a humán lencse epitél sejtek oszteoblaszt irányú differenciációja zajlik *in vitro* körülmények között.
Módszerek: Humán lencse epitél sejtek (HuLEC) oszteoblaszt irányú differenciációját megemelt kalcium (Ca) és inorganikus foszfát (Pi) tartalmú kalcifikációs médiummal indukáltuk. Vizsgáltuk a sejtek mineralizációját (Alizarin Red festés), intracelluláris Pi szintjét (Phosphate Assay) és viabilitását (MTT Assay). Meghatároztuk oszteogenikus transzkripciós faktorok (Runx2, Sox-9) mRNS és fehérje szintjét (RT- qPCR, Western blot). Vizsgáltuk az extracelluláris mátrix Ca és oszteokalcin (Ca Assay, ELISA) tartalmát és az alkalikus foszfatáz (ALP) enzim expresszióját (Western blot) és aktivitását.
Eredmények: A kalcium és foszfát koncentráció emelése előidézte a HuLEC intracelluláris Pi szintjének emelkedését, az extracelluláris mátrix mineralizációját, a sejtek viabilitását azonban nem befolyásolta. Az oszteogenikus médiumban tenyésztett HuLEC extracelluláris mátrix mineralizációja dózis-és időfüggő módon következett be, melynek során az extracelluláris mátrix Ca tartalma megemelkedett. Kimutattuk a mineralizálódó HuLEC sejtekben az oszteogenikus transzkripciós faktorok (Runx2, Sox-9) és oszteoblaszt-specifikus fehérjék (oszteokalcin, ALP) expressziójának megemelkedését.
Következtetés: A HuLEC oszteogén stimulus hatására a mesenchymális őssejtekhez, illetve aorta simaizomsejtekhez hasonlóan oszteoblaszt irányú differenciáción megy keresztül, mely szerepet játszhat a katarakta kialakulásának folyamataiban.

ELEKTROMÁGNESES SUGÁRZÁS DNS KÁROSÍTÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA EMLŐS SEJTEKBEN

BANKÓ Csaba, DOMJÁN Brigitta, KOLLÁR Ernő, SZOMBATHY Csaba, BACSÓ Zsolt
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Biofizika és Sejtbiológia Intézet
E-mail cím: banko.csaba@med.unideb.hu

Az ionizáló sugárzások okozta sejt inaktiválódásban a DNS-t ért direkt sugárkárosodásnak elsődleges szerepe van. A direkt DNS károsodás mérésére több módszert fejlesztettek ki. Ezek közül az egyik a halo-assay. Előző munkáinkban ezt a módszert alkalmazva azt az eredményt kaptuk, hogy a nem-ionizáló rádiófrekvenciás (RF) sugárzásnak akut és 24 órás inkubációt követően sem volt direkt DNS károsító hatása.
A DNS károsodás meghatározására ugyanakkor ismert a direkt DNS károsodás mérésénél érzékenyebb módszer, mely a sejtek DNS kijavító folyamata során beinduló jelerősítés utáni H2AX fehérjének a felerősödő foszforilációját méri. A H2A egy hiszton fehérje, melynek egy módosulata eukariótákban a H2AX. Ha egy sejtet valamilyen DNS károsító hatás ér, beindul a hibajavító rendszer, melynek első jele a H2AX fehérjének a Ser139 pozícióban való foszforilációja (ă-H2AX). Méréseinkhez tsA201 sejteket tenyésztettünk 96-lyukú edényben és a ă-H2AX-et mértük immun-fluoreszcenciásan, in situ, lézer pásztázó citometria segítségével.
Az RF sugárzás hatására tendenciózusan magasabb DNS károsodásra utaló ă-H2AX-t találtunk, ugyanakkor a különbség nem volt szignifikáns. Ismert, hogy az RF sugárzás képes emelni vizes közeg hőmérsékletét a víz saját hidrogén-hídjainak a felhasításával, ugyanakkor az is ismert, hogy a hőmérséklet emelkedése önmagában is képes növelni a ă-H2AX-t. Ezért kíváncsiak voltunk arra, hogy a tendenciózus ă-H2AX növekedés, specifikus DNS károsodásra, vagy inkább az RF hőmérséklet növelő hatására vezethető vissza. Infravörös kamerás mérések lokális hőmérséklet-eltéréseket mutattak ki az alkalmazott 96-lyukú edény egyes vályúiban, amely az RF besugárzás közben kialakuló álló hullámtér következménye. Kontakt hőmérővel is megmérve, a hullámhegyekben erősebb melegedés volt megfigyelhető, mint a hullámvölgyekben. Áramlási citometriával tanulmányoztuk a ă-H2AX hőmérséklet érzékenységét, mely az irodalmi adatokat tükrözte. Pozitív kontrollként etopozid kezelt sejteket vizsgáltunk.
Eredményeinket összegezve elmondható, hogy az RF sugárzás hatására bekövetkező ă-H2AX növekedés nem direkt DNS károsodás létrejöttére utal, hanem hőmérsékleti hatás, mely a kis koncentrációjú etopozid kezeléshez mérhető változást mutat.

Kulcsszavak: rádiófrekvenciás sugárzás, DNS károsodás, képalkotó citometria, H2AX foszforiláció

A CFTR SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA A KÖNNYMIRIGY FOLYADÉKSZEKRÉCIÓJÁBAN

BERCZELI Orsolya
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Klinikai Orvostudományi Doktori Iskola, Szemészeti Klinika
E-mail cím: o.berczeli@gmail.com

Bevezető: A preokuláris könnyfilm meghatározó szerepet játszik a szemfelszín védelmében, melynek kialakításában a könnymirigy szekrétumának megfelelő mennyisége és minősége alapvető fontosságú. A könnytermelés elégtelensége száraz szem betegséghez vezethet, ami napjaink egyik növekvő egészségügyi problémája, de a klinikai gyakorlatban mégsem állnak rendelkezésre a könnytermelést specifikusan befolyásoló farmakonok. A könnymirigy duktális rendszer korábban csak feltételezett szekréciós tevékenységét – egy új metodika bevezetésével - kutatócsoportunknak sikerült kísérletesen alátámasztania. Az új módszerrel lehetővé vált a könnymirigy duktális epitélium transzport rendszereinek vizsgálata és a reguláció tanulmányozása. Ismert, hogy a cisztás fibrózis transzmembrán konduktancia regulátor (CFTR) kulcs szerepet játszik számos szerv és szövet folyadék szekréciójában, mint a pancreas vagy a nyálmirigy. A CFTR-nak a könnymirigy működésében betöltött szerepe azonban jelenleg nem ismert.
Anyagok és módszerek: Immunfluoreszcens és videomikroszkópos módszerek segítségével vizsgáltuk vad típusú (WT) és CFTR knockout (KO) egerekből izolált duktuszokon a CFTR szerepét. A CFTR deficiencia hatását a termelt könny mennyiségére fenol vörössel átitatott pamutszállal detektáltuk, három korcsoportra osztott (8-10, 14-16 és 22-24 hetes) WT és KO egereknél.
Eredmények: Immunfluoreszcens vizsgálattal bizonyítottuk a CFTR jelenlét a duktális sejtek apikális membránján. Izolált duktuszokon forskolin (10 μM) stimuláció hatására jelentős folyadékszekréciót tapasztaltunk a WT mintákban (149.51±13.50 pl/min/mm^2), míg a KO egerek esetében nem kaptunk szekréciós választ (1.47±4.38 pl/min/mm^2). Kolinerg agonista carbachol (100 μM) hatására hasonló mértékű és kinetikájú szekréciót tapasztaltunk a WT (218.90±15.03 pl/min/mm^2) és KO minták esetében is (201.90±12.02 pl/min/mm^2). A kiváltott Ca^{2+} szignál dózisfüggő módon változott, viszont itt sem figyeltünk meg szignifikáns különbséget a WT és a KO csoportok között.
KO egerek esetében a termelt könny mennyisége jelentősen elmarad a WT egerek értékeitől, az életkor előre haladtával pedig a könnytermelés csökkenését tapasztaltuk mindkét csoportban. A 8-10 hetes WT állatok könnytermelése 2.36±0.31 mm/5 min (n=7), a KO egereké 1.28±0.19 mm/5 min-nek mutatkozott (n=11) (p=0.0021), míg a 14-16 hetes csoportban a WT érték 4.68±0.69 mm/5 min (n=9), a KO állatoké 2.33±0.68 mm/5 min-nek bizonyult (n=5) (p=0.0027). A 22-24 hetes WT állatok könnytermelési adatai 3.35±0.6 mm/5 min (n=7), a KO egereknél pedig 1.37±0.08 mm/5 min (n=4) (p=0.00007).
Konklúzió: Izolált könnymirigy duktuszokon végzett szekréciós vizsgálataink eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy a CFTR meghatározó szerepet tölt be a könnymirigy duktális epitélium folyadék szekréciós tevékenységében. A CFTR KO duktuszokon kolinerg agonista stimulus hatásra tapasztalt változatlan mennyiségű folyadék szekréció a Ca^{2+} szignál útvonal - funkcionáló CFTR-tól független – megkímélt voltát jelzi. A CFTR KO állatok esetében mért jelentősen csökkent könnytermelés ugyancsak alátámasztja a CFTR könnyszekrécióban betöltött fontos szerepét.

Kulcsszavak: CFTR, könnymirigy, könnytermelés, folyadékszekréció

KÜLÖNBÖZŐ PRIMER TUMORBÓL SZÁRMAZÓ AGYI ÁTTÉTEK TEXTÚRA ANALÍZISE

BÉRES Mónika, Andrés LAROZZA, Arana ESTANINLAO, BERÉNYI Ervin, BALKAY László
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Orvosi Laboratóriumi és Képalkotó Diagnosztikai Tanszék
Debreceni Egyetem, Nukleáris Medicina Intézet
E-mail cím: bres.monika@gmail.com

Célkitűzés: Célunk volt az emlőből és a tüdőből származó agyi áttétek elemzése, heterogenitási különbségek keresése T1 súlyozott MRI képek esetén.

Anyag és módszer: 26 és 32 emlőből, illetve tüdőből származó agyi áttétel rendelkező beteg 1.5 T MR T1-súlyozott kontrasztanyagos képeit dolgoztunk fel. A tumorok szegmentálása semi-automatikus módszerrel történt a Creaseg programmal. Globális paramétereket, mint átlag, szórás, minimum, maximum, medián és varianciát számoltunk, illetve öt lokális (textúra) változót, melyek az ún. co-occurence mátrix alapú paraméterek voltak: energia, entrópia, kontraszt, korreláció és homogenitás. Minden analízist az eredeti T1 kontrasztos és az un. local binary pattern (LBP) képeken is számoltunk. A ROI méret alapján négy csoportot hoztunk létre, az alábbiak szerint: (1) 0-1935 mm^2, (2) 1936-3845 mm^2, (3) 3846-7700 és (4) 7701-11540 mm^2. A beteg és a méret csoportok közötti különbségek esetén ROC analízist majd, parametrikus és nem paraméteres statisztikai teszteket alkalmaztunk.
Eredmények: A normál kontrasztos képeknél a kis ROI-k esetén (0-1935 mm^2) nem volt szignifikáns különbség az emlőből és tüdőből származó áttétekből számolt textúra paraméterek között. A nagyobb méretű áttétek esetén (1936-11540 mm^2) a minimum és a variancia értékeket találtuk szignifikánsan különbözőnek. Az LBP képeken való textúra elemzés több szignifikáns különbséget eredményezett. Mind a négy mérettartományban jelentős eltérést mutattak a kontraszt, korreláció, energia és homogenitás értékei.
Következtetések: A heterogenitási paraméterek lehetővé teszik, hogy különböző primer tumorból származó agyi áttétek között különbségeket írjunk le. Az LBP képeken számolt paraméterek érzékenyebbnek tűnnek a két metasztatikus csoport elkülönítésére.

* A doktori képzés alatt történő kutatások a Richter Gedeon Talentum Alapítvány támogatásának köszönhetőek, a külföldi kutató munka és kollaboráció a Campus Hungary mobilitási programmal jött létre.

Kulcsszavak: textúra paraméterek, LBP, agyi metasztazis, co-occurence mátrix, szegmentálás

LÉGZŐ TORNA CARDIO-RESPIRATÓRIKUS ÁLLÓKÉPESSÉGRE GYAKOROLT HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA EGÉSZSÉGES FŐISKOLAI HALLGATÓK KÖRÉBEN

CSEPREGI Éva, SZEKANECZ Zoltán, SZÁNTÓ Sándor
tanársegéd, PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Fizioterápiás Tanszék
E-mail cím: csepregi.eva@sph.unideb.hu

Bevezetés: A légzési fizioterápia részeként ismert légző tornának a rossz állóképességi mutatók javítása, az izomegyensúly és az ízületi mobilitás fejlesztése révén a rehabilitációban kiemelt jelentőséget tulajdonítanak. Korábbi kutatások rámutattak, hogy az egészséges fiatalok többségének fittségi szintje nem megfelelő, pedig a fizikai terhelhetőség magas szintje a cardio-respiratórikus megbetegedések megelőzésében jelentős szerepet játszik. Az állóképesség fejlesztése a köztudatban a primer prevenció részeként sportbeli tevékenységekhez kötötten jelenik meg.
Célkitűzés: Jelen munkánkban a légző torna program állóképesség fejlesztő hatékonyságát vizsgáltuk, valamint arra kerestük a választ, milyen mértékű teljesítmény fokozódás mutatható ki általa célzott állóképességi tréningekkel szemben.
Módszerek: Az állóképesség szintjének meghatározása érdekében a Cooper -12 perces futás tesztet valamint az akaratlagos apnoe idő tesztet alkalmaztuk. Vizsgálatunkat gyógytornász szakos főiskolás hallgató nők körében végeztük, a felmérésben összesen 69 fő vett részt négy csoportban. Az első csoport tagjai (n=15) légző torna (LT) programban vettek részt, emellett kontrollként három különböző intenzitású edzésmódszert alkalmaztunk: Step-Tartós tréning csoport (ST (n=22), Intervallum tréning csoport (IN (n=17), Fartlek tréning csoport (FT (n=15). A programok 7 hétig heti kétszer 60-60 perc időtartamban zajlottak.
Eredmények: A programok előtt és után mért Cooper teszt eredmények mind a négy csoportban szignifikáns ($p<0,01$) változást mutattak. Az akaratlagos apnoe idő teszt átlag eredményei három csoportban mutattak jelentős javulást, a ST csoportban pedig nem történt szignifikáns változás. Minél magasabb volt a fittségi edzések intenzitása annál jelentősebb fejlődést mutattak átlagosan az apnoe idő eredmények. (FT (intenzitása a HRmax 75-85%-a, 15,2%-os fejlődés ($p=0,011$), IN (intenzitása a HRmax 65-70%-a és 75-80%-a között váltakozott, 9,94%-os fejlődés ($p=0,039$), ST (intenzitása a HRmax 65-70%-a, 8,45%-os fejlődés ($p=0,063$). A LT hatására 9,23%-os javulás volt kimutatható a program végére ($p=0,014$).
Megbeszélés: Eredményeink alapján elmondható, hogy egy célzott, speciálisan felépített légző torna, indirekt hatásmechanizmusa révén, a direkt módon ható fittségi edzésekkel is lépést tartó, hatékony program lehet az állóképesség fejlesztése területén egészséges fiatal felnőttek esetében is.

Kulcsszavak: prevenció, légző torna, aerob állóképesség, főiskolai hallgatók

VIZSGÁLAT ÉS FELMÉRÉS NEM SPECIFIKUS DERÉKFÁJÁSSAL RENDELKEZŐ, ÜLŐ MUNKÁT VÉGZŐ FIATAL FELNŐTTEK KÖRÉBEN, A SPECIFIKUS DERÉKFÁJÁS KOCKÁZATÁNAK KISZŰRÉSE CÉLJÁBÓL.

CSUHAI Éva Anett, DR. VERES-BALAJTI Ilona
egyetemi gyakornok, PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Fizioterápiás Tanszék
E-mail cím: csuhai.anett@sph.unideb.hu

Számos vizsgálat rámutatott arra, hogy az ülő és mozgásszegény életmód, főként a napi nyolc vagy attól több órában, ülő statikus helyzetben végzett munka jellemzően káros, degeneratív elváltozásokat és kórfolyamatokat indukál az ágyéki gerincen, emellett nem elhanyagolhatóak a betegséggel együtt járó óriási költségterhek, melyek egyrészt az egészségügyi finanszírozó rendszer kiadásait másrészt a munkavállalók és munkáltatók terheit növelik. Az adekvát intervenciós program tervezése érdekében mindenképp szükséges először jobban megismerni a derékfásban érintettek fizikális állapotát, a problémakörrel kapcsolatos tudásukat és az egészséghez, mozgáshoz való személyes viszonyukat.
Vizsgálatunkat a debreceni székhelyű National Instruments Hungary Kft. 1300 fős kollektívája körében 95 önkéntes részvételével (39 férfi; átlagéletkoruk 34,22±7,97 év) végeztük, mely során a lumbális gerinc funkcionális elváltozásait mértük az Idiag Spinal Mouse® vizsgálóeszközzel és önkitöltős kérdőívvel. Emellett a tudásszintjükről és a mozgáshoz való viszonyukról szintén önkitöltős kérdőívvel gyűjtöttünk információt az általunk prezentált ismeretterjesztő előadás előtt és után.
Azt találtuk, hogy a lumbális gerinc L4-L5 és L3-L4 szegmentumok szintjén nagyobb mértékben jelenik meg instabilitás vagy hypomobilitás, míg az L5-S1 szegmentum magasságában az elváltozások mértéke kevésbé volt kifejezett. A lumbális gerinc alsó három szegmentuma tekintetében a résztvevők 16%-a esetében találtunk csak teljesen fiziológiás értékeket, míg a fennmaradó 86% körében az elváltozás mértéke igen változó. A résztvevők egynegyedénél egyértelműen megállapítható a mielőbbi kezelést igénylő, nagyobb fokú funkcionális elváltozás, melynek helyreállításával kivédhető a súlyosabb gerincbántalmak és strukturális elváltozások kialakulása. Az Oswestry Disability Questionarie és a Visual Analogue Scale kitöltésével a résztvevők aktuális fájdalmának szintjét a vizsgálat időpontjában átlagosan 17,1%±15,23%-nak mértük, míg a funkcionális tevékenységekben átlagosan 8,7%±6,56% károsodást találtunk. Kérdőívvel vizsgáltuk a részvevők gerincproblémákkal és ergonómiával kapcsolatos tudását, az eredmények alapján ismereteik szintje az elvárható maximumhoz képest csak 77,9%±11,9% volt. Az ismeretterjesztő előadás során a releváns témákat érintve kaptak felvilágosítást a fizikális vizsgálaton kapott eredmények értelmezéséről, és a különböző ergonómiai- és mozgás programok preventív jelentőségéről. Az intervenció után közvetlenül újra felmért tudás szintje átlagosan 93,7%±6,5% volt. A Mann-Whitney féle U próba elvégzése igazolta, hogy a tudásszint növelő előadás szignifikánsan nagymértékben fokozta a résztvevők célirányú tudását.
A gerinc megbetegedései kezelésére alkalmazható eszközök közül az ergonómiai- és az egészséggel kapcsolatos ismeretek átadása nélkülözhetetlen, de igazán hatékony terápiás program elképzelhetetlen célzott mozgásterápia nélkül. Eredményeink alapján a továbbiakban olyan mozgásprogram összeállítását tűztük ki célul, mely specifikusan a derékfájás funkcionális okaira fejt ki pozitív hatást az ülő életmódot folytató populáció körében.

Kulcsszavak: Sinal Mouse, gerincegér, Low Back Pain, derékfájás

A RENDŐRSÉGI DROGPREVENCIÓ ÉRTÉKELÉSE BARANYA MEGYÉBEN

DANKU Nóra
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola, Pécs
Kutatási terület: Egészségtudományok
E-mail cím: danku.nora@pte.hu

A kábítószer-fogyasztás a fiatal populációban már nem csak szórványosan van jelen. Bizonyítottan hatékony iskolai drogprevenciós programokra van szükség. Hazánkban számos drogprevenciós program működik, azonban azok hatékonyságáról csak nagyon kevés információval rendelkezünk. A közelmúltban megannyi nemzetközi és hazai kutatás igazolta, hogy az intézményes szereplők közül a rendőrség szerepe a legmeghatározóbb a drogprevencióban. Magyarországon a rendőrségnek közel két évtizede van tematikus általános iskolai (DADA) és középiskolai (ELLEN-SZER) kábítószer-megelőzési programja. A kutatás alapjául szolgáló Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság DADA drogprevenciós programja tanévenként mintegy 13 500 gyermekhez jut el. Nem kérdés tehát, hogy Baranya megyében a rendőrségnek kiemelkedő szerepe van a drogmegelőzésben.
A kutatás a programot befogadó intézmények, a pécsi székhelyű Apáczai Csere János Általános Iskola és a pécsváradi Kodolányi János Általános Iskola diákjai körében végzett standard kérdőíves vizsgálaton alapult. A pre-vizsgálat a program megkezdése előtt, a poszt-vizsgálat a program befejezését követő 10 napon belül történt. Az adatfelvétel alapsokaságát a programban résztvevő diákok képezték, így kutatásunk elemszáma 126 fő. Adatainkat SPSS 20.0. statisztikai szoftverben dolgoztuk fel és páros t-próbát alkalmaztunk.
A DADA programban résztvevő diákok válaszait elemezve kiderült, hogy a programot követően 27%-ról 37,3%-ra nőtt azok aránya, akik mindent tudnak, és 5,6%-ról 1,6%-ra csökkent, akik semmit sem tudnak a drogokról. Az adott válaszok alapján végzett t-próba szerint a szándékoltnak megfelelő irányú szignifikáns változás figyelhető meg ($p<0,001$). A DADA program hatására nem mutatkozott szignifikáns különbség az én-hatékonyság tekintetében ($p=0,364$). Ugyanakkor a program a várttal megegyező irányú elmozdulást ért el a célpopulációban. Lényeges megemlíteni, hogy az én-hatékonyság mért kiinduló értéke is magas volt, azaz a négyfokú skálán 3 fölötti érték, így elképzelhető, hogy a várt hatás elmaradása ezzel magyarázható. Azzal az állítással azonban, hogy „nagyon sokat tanultam a foglalkozásokból”, illetve hogy „sok olyan kérdésre kaptam választ, ami már régóta foglalkoztatott” mindössze a diákok kevesebb, mint 60%-a értett egyet.
A DADA program összességében eredményesnek bizonyult. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a drogok ismeretében bekövetkező változások nem feltétlenül járnak együtt a viselkedés, azaz a droghasználat változásával. A program által kiváltott reakciók és vélemények vonatkozásában számolnunk kell a résztvevők szociokulturális sajátosságaival, továbbá fontos a program tervezési fázisában a célpopuláció ismerete a befolyásolni szándékolt dimenziók mentén. Nélkülözhetetlen a prevencióval foglalkozó szakemberek körében egyfajta szemléletformálást elindítani, melynek két kulcskifejezése a tudományosan-igazolt prevenciós programok előnyben részesítése, illetve az értékelési kultúra megteremtése.

Kulcsszavak: drogprevenció, rendőrség, hatékonyság

A SJÖGREN SZINDRÓMA DIAGNOSZTIZÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS NEHÉZSÉGEI

DR. DÉZSI Anna Júlia
klinikai szakorvos, PhD hallgató
Semmelweis Egyetem, Propedeutikai Tanszék
E-mail cím: drdezsianna@gmail.com

Hazánkban a lakosság egyharmadát érinti a szájszárazság. A Sjögren szindróma (SS) krónikus, lassan progrediáló autóimmun betegség. A folyamat során az immunsejtek infiltrációja figyelhető meg az exocrin mirigyekben (könny és nyálmirigyben), melynek hatására a mirigyek produktuma csökken, ezzel előidézve a szindrómára jellemző szem- és szájszárazságot.
Kutatásom célja, hogy egy Közép-magyarországi adatbázist létrehozzak annak megállapítására, hogy a magyar lakosság kis és nagy nyálmirigyei mennyire érintettek az autoimmun betegségek során, különös tekintettel a Sjögren szindrómára. További cél újabb vizsgáló módszerek felkutatása (mRNS arrays) valamint a SS a fertilitásra való hatásának vizsgálata. A kapott adatok elemzése révén remélem, közelebb jutunk a betegség megértéséhez és a megfelelő terápia kiválasztásához.
Az adatgyűjtés során sialometriás vizsgálatot végzünk. Kevert nyálat vizsgálunk, azaz, hogy a kis és nagy nyálmirigyek szekrétumának összességét. Nyugalmi és stimulált nyálvizsgálatot végzünk. Nyugalmi nyáltermelésnél a páciens 10 percen keresztül mérőedénybe gyűjti a nyálát, tömegét meghatározzuk, a fajsúlyt egynek véve, az eredményt ml/min értében fejezzük ki normál értéke 0,3 ml/min. Stimulált nyálmérésnél 5 percig parafint rágva gyűjti a beteg a nyálát, normál értéke 1 ml/min. A kisnyálmirigyek vizsgálatakor az alsó ajak belső felszínét szárazra töröljük és mérjük az első nyál csepp megjelenéséig eltelt időt (normál értéke 1 perc). Kiegészítő vizsgálatként (klinika gyanú esetén) kisnyálmirigy biopsziát végzünk. Pozitívnak tekintjük a ≥1 focus score értéket (fókusz: 4 mm^2 –en legalább 50 limfocita aggregációja).
A Semmelweis Egyetem Szemészeti Klinikáján könnyfilm-felszakadási időt (BUT) néznek, majd láthatóvá teszik a szaru- és a kötőhártya sérüléseit különböző festésekkel, és Schirmer tesztet végeznek Az Országos Reumatológiai és Fizikoterápiás Intézetben többek között ANA,a-SSA/SSB, RF kerül meghatározásra. Ezen adatok is részét képezik a SS diagnózisának, ezért statisztikai elemzéseimben ezeket is feldolgozom.
Kutatásom során a későbbiekben szeretnénk egyazon beteg kisnyálmirigy biopsziájának elemzését és nyálkahártya kaparék/nyál mRNS arrays vizsgálatának eredményét egymással összevetni. Ezzel kiválthatjuk az invazív biopsziát egy non invazív, a beteg számára nem megterhelő vizsgálatra.
Eddig több mint ezer beteg sialometriás adata, és körülbelül százötven beteg immunológiai és szemészeti adata áll a rendelkezésünkre. Ezek statisztikai feldolgozása és újabb adatokkal való kiegészítése a közeljövő feladata.
Eredményeink alapján tájékoztatást és rövid útmutatást szeretnék nyújtani mind a fogorvosok mind az általános orvosok részére a leggyakrabban előforduló tünet együttesekről, felhívva ezzel a figyelmet a szájszárazság felismerésének fontosságára. A betegek sok időt töltenek az egészségügy útvesztőjében a tünetek sokszínűsége miatt, így nehezen és hosszadalmasan kerül sor a diagnózis felállítására, ez viszont nélkülözhetetlen az oki terápiához.

Kulcsszavak: serostomia, keratokonjunctivitis, Sjögren szindróma, sicca

FDG-PET/CT VIZSGÁLAT TERÁPIÁT MÓDOSÍTÓ HATÁSA PRIMER KORAI STÁDIUMÚ EMLŐTUMOROK ESETÉN

FARKAS Bence
E-mail cím: -

Bevezetés: Az emlőrák a nők körében a leggyakrabban előforduló rosszindulatú daganat. Magyarországon évente mintegy 7800 új eset fordul elő, ezáltal igen nagymértékű társadalmi és gazdasági jelentőséggel bír. Vizsgálatunk célja az volt, hogy a konvencionális vizsgálati módszerek eredményeit a primer operábilis emlőrákok esetében összevessük a PET/CT által nyújtott többletinformációkkal. Egy prospektív vizsgálat keretében figyeltük, hogy a PET/CT vizsgálatnak milyen hozzáadott értéke van a terápiás tervet meghatározó tényezőkhöz, illetve kerestük a SUVmax érték és egyes klinikopatológiai prognosztikai faktorok jelenléte közötti összefüggést.
Módszerek: Vizsgálataink során 148 betegen a hagyományos vizsgálómódszerek (fizikális vizsgálat, emlő és axilláris UH, mellkas röntgen, csontszcintigráfia) és a PET/CT eredményeit vetettük össze a terápiás tervet meghatározó faktorok tekintetében (távoli áttétek, primer gócok száma, axilláris- és extraaxilláris státusz, primer tumor mérete és karakterisztikája). Ezután arra kerestük a választ, hogy a PET/CT vizsgálat szignifikánsan befolyásolja-e a hagyományos képalkotó módszerek alapján felállított terápiás tervet. Ezen kívül statisztikai próbákkal kerestünk összefüggést a primer tumor SUVmax értéke és a hormon-, Her2-receptor státusz, Ki-67 proliferációs index és lokális illetve távoli áttétek jelenléte között.
Eredmények: Az I-es stádiumba tartozó 79 beteg közül a PET/CT 4 esetben (5%) változtatta meg a hagyományos vizsgálatok alapján felállított terápiás tervet. A II-es stádiumba tartozó 69 beteg közül 17 betegnél (24,6 %) változott az előre eltervezett terápia, mely szignifikáns eltérést jelent (p=0,0025). A SUVmax szignifikánsan magasabb volt a hormon-receptor negatív tumorokban, lokális illetve távoli metasztázisok jelenléte esetén, de a Her2 státusszal nem mutatott összefüggést. A SUVmax érték szignifikáns összefüggést mutatott a Ki-67 indexszel.
Következtetések: Klinikai II. stádiumban minden 4. betegnél megváltoztatta a PET/CT eredménye az előzetesen felállított terápiás tervet. Ezek tükrében a II. stádiumú emlőrákos betegek esetében preoperatív PET/CT vizsgálat végzése megfontolandó. A SUVmax prognosztikai tényezőnek számít, mert szignifikánsan magasabb bizonyos rossz prognosztikai faktorok jelenléte esetén (negatív hormonreceptor státusz, magas Ki-67 proliferációs index).

VANCOMYCIN REZISZTENS ENTEROCOCCUS TÖRZSEK AZONOSÍTÁSA, MOLEKULÁRIS BIOLÓGIAI ÉS EPIDEMIOLÓGIAI VIZSGÁLATA A DEBRECENI EGYETEM KLINIKÁIN

FRANYÓ Dorottya, ZELIZI Dóra, DR. KOZÁK Anita, DR. SZABÓ Judit, ZUDORNÉ DR. DOMBRÁDI Zsuzsanna Rita
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi kar, Orvosi Mikrobiológiai Intézet
E-mail cím: dorottya.franyo@gmail.com

Néhány évtizede még az enterococcusokat másodlagos kórokozóknak tekintették és főként alaki sajátosságaik alapján a Streptococcusok közé sorolták annak ellenére, hogy fenotípusos tulajdonságaikban meglehetősen különböznek a Streptococcus genus más specieseitől. A külső környezeti hatásokkal szembeni nagyobb ellenálló képességük valamint a több antibiotikummal szembeni természetes rezisztenciájuk különíti el leginkább őket. A széles spektrumú antibiotikumok nagyarányú használatával párhuzamosan a Debreceni Egyetem Klinikáin is egyre gyakrabban tenyésztünk ki enterococcust önállóan, invazív infekciókból (hemokultúra, liquor) származó mintákból. Társfertőző kórokozóként is növekedett jelentősége az antibiotikumokkal szembeni fokozott rezisztenciája miatt. Klinikai jelentősége elsősorban az *Enterococcus faecalis* és az *E. faecium* specieseknek van. A vancomycin széles körű klinikai használata (MRSA fertőzések, *Clostridium difficile* által okozott colitis kezelése) miatt laboratóriumunkban egyre sűrűbben izolálunk vancomycin rezisztens enterococcus (VRE) törzset.
A vancomycin rezisztenciát kódoló *van* génnek több típusa ismert. Kutatásom során elkezdtem vizsgálni a 2015. január 1. és 2015. december 31. közötti időszakban beteganyagból gyűjtött vancomycin rezisztens *Enterococcus faecium* törzseket. Célom volt a törzsek antibiotikum érzékenységi vizsgálata, illetve a rezisztencia és virulencia gének molekuláris biológiai módszerekkel való azonosítása. A törzsek közötti genetikai rokonsági kapcsolatok feltárása, epidemiológiai jelentőségük megítélése valamint a VRE pozitív esetek kivizsgálása kutatásom következő állomása.
A laboratóriumba érkezett *Enterococcus faecium* törzseket véres agaron illetve 6µg/ml vancomycint tartalmazó VRE Screen lemezen tenyésztettem. Mintáimat MALDI-TOF (mátrix által segített lézer deszorpción és ionizáción alapuló repülési idő mérése) tömegspektrométerrel is azonosítottam. Ezt követően PCR-reakcióval vizsgáltam a *vanA* gén (magas fokú vancomycin és teicoplanin rezisztencia) és a *vanB* gén (vancomycinnel szembeni rezisztencia) jelenlétét. A PCR-reakciók eredményét agaróz gélelektroforézissel ellenőriztem. A törzsek MLST (multilókusz szekvencia tipizálás), PFGE (Pulzáló erőterű gélelektroforézis) illetve biofilm képzéssel összefüggésbe hozható gének vizsgálata jelenleg történik. Párhuzamosan a laboratóriumi munka mellett elvégeztük a VRE pozitív esetek klinikai adatainak elemzését.
A vizsgált időszakban 2122 enterococcust izolált a Bakteriológiai Diagnosztikai Laboratórium. A statisztikai analízis során mindig csak az első izolátumot szakszerű figyelembe venni minden betegnél így 1688 enterococcus törzset vizsgáltunk. A növekedést mutató törzsek esetén elvégeztem a MALDI-TOF műszerrel való faji azonosítást. Az elvégzett PCR reakciók alapján három *E. faecium* törzs hordozta a *VanA* rezisztencia gént, továbbá 27 *E. faecium* törzs a *VanB* rezisztencia gént. Az invazív minták száma 10db volt, míg a többi vizeletből, perianális törlésből, sebből és légúti mintákból származott. A PFGE vizsgálatok és a beteg adatok elemzése jelenleg történik.

Kulcsszavak: Vancomycin rezisztens enterococcus (VRE), MALDI-TOF, PFGE, MLST

A kutatásomat részben az NTP-EFÖ-15 Nemzeti Tehetség Program, Egyedi Fejlesztést Biztosító Ösztöndíjából és a TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0001 „A Debreceni Egyetem tudományos képzési műhelyeinek támogatása” projectből fedeztem.

MIKRO-RNS PROFIL VIZSGÁLATA AKUT LEUKÉMIÁBAN SZENVEDŐ BETEGEKBEN ÉS A KONTROLL SEJTVONALAKBAN

GAÁL Zsuzsanna
E-mail cím: -

A javuló terápiás eredmények ellenére az akut leukémiás betegek jelentős részét ma is elveszítjük. A patogenezis alaposabb megértése feltétlenül szükséges az eredményesebb kezeléshez.
A citogenetikai eltérések mellett egyre nagyobb figyelmet kap a molekuláris genetikai, valamint az epigenetikai eltérések vizsgálata, mely utóbbiak örökölhető és reverzibilis természete a genetikai eltérésekhez képest alapvető különbséget jelent a beavatkozás lehetőségét tekintve.
A génexpressziót poszttranszkripciós szinten szabályozó mikro-RNS-ek szintjének kóros eltérései a differenciáldiagnosztika, a prognózis és a kemorezisztencia előrejelzésének területén egyaránt alkalmazhatók. A mikro-RNS-ek, illetve a génexpressziós mintázat epigenetikai meghatározásáért szintén felelős hiszton deacetiláz enzimek (HDAC) együttes vizsgálata a betegség patogenezisének pontosabb megértését, ezáltal a jelenleginél sikeresebb terápia megvalósulását segíti elő.
Munkánk során egy család (1000 Genom Projekt, LCL CEU 1459) három generációjának egészséges tagjaitól származó, Epstein-Barr vírussal immortalizált limfoblasztokban és akut leukémiában szenvedő felnőtt betegektől származó csontvelő mintákban határoztuk meg különböző mikro-RNS-ek expressziós szintjét. A csontvelő mintákból a mononukleáris sejtfrakciót Ficoll gradiens centrifugálással különítettük el. A teljes RNS-frakció izolálását Trizol reagenssel, a reverz transzkripciót stem-loop szerkezetű primerekkel végeztük. Az átírt cDNS-ből a mikro-RNS-ek expressziós szintjét qPCR segítségével határoztuk meg. A nukleinsavszintű vizsgálatok mellett akut leukémiás betegek csontvelő mintáiban Western blot segítségével vizsgáltuk egyes HDAC enzimek expressziós szintjét.
A kontroll sejtvonalakban mért mikro-RNS expressziós szinteket összevetettük a betegek csontvelő mintáiban mért értékekkel, továbbá azokat a rokonsági fok tükrében egymással is összehasonlítottuk, és családfán ábrázoltuk. Sikerrel reprodukáltuk az akut leukémiák differenciáldiagnosztikájában igazoltan hasznosítható eltéréseket. A csontvelő mintákban az általunk vizsgált tumorszuppresszor sajátságú mikro-RNS-ek esetén csökkent, míg az onkogéneknél (oncomiR-ek) emelkedett expressziós szinteket észleltünk a kontroll sejtvonalakhoz viszonyítva. Egyes mikro-RNS-ek mellett bizonyos HDAC enzimek esetében is a leukémiás blasztok megváltozott anyagcseréjéhez vélhetően hozzájáruló, a genetikai eltérésekkel korrelációt mutató különbségeket mutattunk ki.
A csontvelő mintákban észlelt megváltozott mikro-RNS-, illetve HDAC szintek az epigenetikai szabályozás komplex zavarára utalnak leukémiában. Ezen változások a genetikai eltérésekkel szemben potenciálisan visszafordíthatóak, így tanulmányozásuk a klinikai gyakorlat szempontjából jelentősnek tekinthető.

COMPREHENSIVE EVALUATION OF SELENOESTER DERIVATIVES AS ANTICANCER AGENTS

Márió GAJDÁCS
pharmacy student
University of Szeged, Faculty of Medicine, Department of Medical Microbiology and Immunobiology
E-mail address: mariopharma92@gmail.com

Introduction: The emergence of malignant diseases presents a serious healthcare issue worldwide. The treatment of cancer is often hindered by the phenomenon of multidrug resistance (MDR), whereby tumors acquire resistance to chemotherapeutic agents with different structure or target of action. The hallmarks of MDR are multidrug transporter proteins (e.g. ABCB1), loss of apoptosis induction, presence of tumor stem cells and the features of the tumor microenvironment. Selenium-based compounds as anticancer agents have attracted reasonable attention. It has been described that they can influence inflammatory processes, oxidative stress, immune response, and they can induce apoptosis.
Aim: The aim of this study was to investigate novel selenoester derivatives with different physicochemical characteristics and to evaluate their anticancer activity on multidrug resistant mouse T-lymphoma cells, using *in vitro* and *in silico* methods.
Materials and methods: The cytotoxic activity of the compounds was assessed by MTT method. Their potency as inhibitors of the MDR transporter P-glycoprotein (ABCB1) was studied by rhodamine 123 accumulation assay using flow cytometer. The apoptosis inducing properties of the compounds were determined by Annexin V-FITC assay. A checkerboard microplate method was applied to evaluate the effect of drug interactions between the selenoester derivatives and the chemotherapeutic agent doxorubicin. The predicted physicochemical and pharmacokinetic properites of the compounds were determined *in silico*, using OSIRIS Molecular Property Explorer and PreADMET software.
Results: Among the eleven compounds that were investigated in our study, four (compounds EDA-1, EDA-71, EDA-73, and EDA-74) showed remarkable anticancer activity in MDR mouse T-lymphoma cells overexpressing ABCB1. They showed potent cytotoxic activity, and were able to inhibit the activity of the ABCB1 transporter by increasing the amount of rhodamine 123 accumulated inside of the cells. In addition, these selenoesters could induce apoptosis, being EDA-1 the most effective compound, as it induced early apoptosis in 32.2% of the gated cell population. EDA-74 showed additive effect, whereas EDA-1, EDA-71 showed moderate synergism and EDA-73 showed slight synergism with the anticancer drug doxorubicin against MDR mouse T-lymphoma cells. It was found that the compounds all complied with Lipinski's rule of five, and the predicted scale of intestinal absorption are excellent for all of the compounds tested, with values above 96% in all cases.
Conclusion: It can be concluded that selenoester derivatives are potent anticancer agents based on the type of their functional groups. The most active molecule was EDA-1, which has a cyclic selenoanhydride moiety (benzo[c]selenophen-1,3-dione). Furthermore, compounds having a ketone group in the alkyl moiety bounded to the selenium atom also had potent anticancer activity (EDA-71, EDA-73, and EDA-74). On the other hand, the replacement of this ketone group by an amide (EDA-117), an ester (EDA-45, EDA-93), or an unsubstituted methyl group eliminates their anticancer properties, their capacity to induce apoptosis, and hinders the effectiveness of their combinational use with doxorubicin. Therefore, selenoester compounds can be considered as promising lead compounds for further pharmacological and toxicity studies.

Kulcsszavak: selenium, MDR, P-glycoprotein, apoptosis, doxorubicin

A KRÓNIKUS GYULLADÁSOS FÁJDALOM MOLEKULÁRIS MECHANIZMUSAINAK VIZSGÁLATA PRIMER GERINCVELŐI ASZTROCITA TENYÉSZETEKBEN

GAJTKÓ Andrea
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet
E-mail cím: gajtko.andrea@med.unideb.hu

Perifériás szöveti sérülés vagy gyulladás során keletkező nociceptív jelek a központi idegrendszerbe eljutva fájdalomérzetet alakítanak ki. A krónikus gyulladás során kialakuló erőteljes és hosszantartó nociceptív impulzusok elsőként a gerincvelő hátsó szarvának felületes lamináiba érkeznek be, ezt követően a thalamuson áthaladva az agykéregbe érve válnak fájdalomérzetté. Ezen folyamat a szenzoros neuronok aktiválódásához, a központi idegrendszer sejtjeinek működésének megváltozásához, azaz neuronális plaszticitáshoz és centrális szenzitizációhoz vezet. A fájdalomérzet lefolyásában és szabályozásában kiemelkedő szerepe van az idegsejtek mellett a gliasejteknek is.
Perifériás sérülés vagy hosszantartó gyulladás következtében a sérült perifériás szövetekből érkező primer afferensek nagy mennyiségben szabadítanak fel olyan transzmittereket (pl.: ATP, glutamát), amelyek a gliasejteken is expresszálódó neurotranszmitter receptorokon hatva aktivációhoz vezetnek. Emellett bakteriális fertőzés révén, valószínűleg a vér-agy gáton átjutó LPS hatása is aktivációt indukál. Aktiváció hatására a gliasejtek olyan faktorokat termelnek (pl.: proinflammatorikus citokinek), amelyek a környezetükben található idegsejteken expresszálódó ioncsatornákra hatva megváltoztatják azok működését és aktivációs állapotát.
A központi idegrendszerben is megjelenő proinflammatorikus citokinek prominens képviselője az IL-1β, amely 31 kDa méretű prekurzorként termelődik, aktív formája az NLRP3 inflammaszóma által aktivált kaszpáz-1 enzim hasítása következtében jön létre. Korábbi vizsgálataink alapján krónikus gyulladásos fájdalomban az IL-1β fő forrása az asztrocita, ezért Wistar patkányokból primer gerincvelői asztrocita tenyészeteket állítottunk elő, hogy segítségükkel tanulmányozzuk az asztrociták különböző stimulusok hatására bekövetkező aktiválódását és IL-1β termelését.
A stimulációs kísérletekben három molekulát alkalmaztunk: LPS, ATP és glutamát. Az LPS bakteriális fertőzés következtében bizonyítottan megjelenik a központi idegrendszerben. Az ATP és a glutamát molekulák fájdalommodellben a neuron-glia kommunikációban vesznek részt. Az asztrociták aktivációját a GFAP expresszió változásának mértékével követtük nyomon. Mindhárom kezelés hatására emelkedett GFAP expressziót tapasztaltunk, tehát aktiválódtak az asztrociták. Immunhisztokémiai és ELISA eredményeink alapján az asztrociták kontroll körülmények között is termelnek IL-1β-t, amelynek mennyisége LPS, ATP és glutamát stimulust követően is emelkedik. Szignifikáns mértékű növekedést azonban csak kettős stimulus alkalmazása után találtunk (LPS+ATP; LPS+ glutamát). Western blot kísérleteinkben kimutattuk, hogy az IL-1β aktív formája a kultúrák felülúszóiban csak akkor jelent meg, amikor a tenyészetekhez LPS-t vagy ATP-t is adagoltunk.
További immunhisztokémiai kísérletekkel kimutattuk, hogy az IL-1β receptorát, az IL-1RI-et az idegsejteken kívül maguk az asztrociták is képesek expresszálni, ami fokozódik LPS kezelést követően.
Bár a neuron-glia interakció és az IL-1β termelés számos részlete még nem tisztázott, eredményeink arra utalnak, hogy a toll-like receptor, a glutamaterg és a purinerg mechanizmusok egymás hatását erősítve illetve kiegészítve egyaránt részt vesznek ebben a folyamatban.

Kulcsszavak: krónikus gyulladásos fájdalom, asztrocita tenyészet, asztrocita aktiváció, IL-1β, IL-1RI

A HEMOXIGENÁZ-1 ÉS AZ AUTOFÁGIA KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA SZÍVIZOMSEJTEKEN

GYÖNGYÖSI Alexandra, NAGY Máté, SZŐKE Kitti, CZOMPA Attila, TÓSAKI Árpád, LEKLI István
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Gyógyszertudományi Kar, Gyógyszerhatástani Tanszék
E-mail cím: gyongyosi.alexandra@pharm.unideb.hu

A szív és érrendszert érintő megbetegedések a mai napig komoly népegészségügyi problémát jelentenek, melynek hátterében leggyakrabban a szívizom iszkémia áll. Az iszkémiás szívelégtelenségek vonatkozásában már több kutatócsoport is igazolta mind a hemoxigenáz-1/CO rendszer megemelkedett aktivitásának, mind pedig a bizonyos mértékig megnövekedett autofágia folyamatának citoprotektív hatását. Az azonban még kevéssé tisztázott, hogy van-e kapcsolat szívizomban a hemoxigenáz-1/CO rendszer és az autofágiás folyamatok között.
Munkánk során, a kutatócsoport heminnel kapcsolatos korábbi eredményeire alapozva, vizsgáltuk a hemoxigenáz indukálható izoenzimje, a hemoxigenáz-1, hemin által indukált megemelkedett expressziója és az autofagoszómák képződése közötti kapcsolatot.
Kísérleteinket patkány embrionális H9c2 kardiomioblaszt sejtvonalon végeztük. A 24 órás kezelések három csoportban történtek. A szívizomsejteket 100µM hemin oldattal, heminnel egyenlő térfogatú 20mM-os NaOH-dal kezeltük, míg a kontroll csoportot kezeletlen sejtek képezték. A sejtek kezelését követően MTT módszerrel mértük azok életképességét. A sejtek méretének esetleges változását fluoreszcens festékkel konjugált falloidinnel detektáltuk. CytoID festést követően áramlási citométer segítségével megvizsgáltuk a kezelések hatására megnövekedett autofágiát mutató sejtek arányát, illetve az autofagoszómák jelenlétét fluoreszcens mikroszkóppal. A HO-1 expressziójának tényleges emelkedését Western-blottal tanulmányoztuk, továbbá azt, hogy a HO-1 emelkedése befolyásolta-e egyes autofágiás markerek szintjét.
Eredményeink alapján elmondható, hogy a 100 µM hemin oldat sikeresen indukálta a hemoxigenáz-1 fehérje szintjének emelkedését. A kezelés hatására kis mértékben csökkent a sejtek életképessége, azok méretében viszont nem történt számottevő változás. CytoID festést követően, mind fluoreszcens festést követően, mind áramlási citométer segítségével az autofagoszómák fokozott jelenlétét tapasztaltuk. Összességében elmondható, hogy a HO-1 fokozott expressziója és az autofágia folyamata között kapcsolat áll fenn, azonban a kapcsolat miben létének pontosabb tisztázása még további kísérleteket tesz szükségessé.

Kulcsszavak: szívizomsejt, hemoxigenáz, hemin, autofágia

Támogatás: OTKA PD 111794, K 104017, TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0001

IMMUNOSENSORS DESIGN AS A GOOD EXAMPLE OF MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN SCIENCE

Julija BANIUKEVIC, A. RAMANAVICIUS, A.RAMANAVICIENE
NanoTechnas -Center of Nanotechnology and Materials Science, Faculty of Chemistry, Vilnius University
E-mail address: julija.baniukevic@gmail.com

Modern society faces increasingly complex problems that cannot be solved by engaging experts from just one discipline area. They require input from people who can work and communicate across science disciplines, and also more broadly across science and into the social sciences and business. In such context, nanotechnology is considered as a multidisciplinary tool to overcome grand challenges of the current century. In particular, nanotechnology enables fast and accurate biological information acquisition and analysis by employing knowledge from various resources such us chemistry, engineering, programming etc. It allows self-monitoring and fast diagnosis utilizing portable testing kits, personal monitors and immunoanalytical devices.

Nowadays immunoanalytical systems are being rapidly developed. The design of immunosensors is a good example of multidisciplinary approach in science. Surface-enhanced Raman (SERS) spectroscopy based immunosensors have been increasingly applied for the drug detection, food and environmental pollution control, as well as for the diagnosis of bacterial and viral illnesses and detection of toxins, allergens, hormones, steroids, and immunoglobulins [1]. To facilitate the identification of diseases in the most efficient way it is very important to detect primary biomarkers. For example, the negative effects caused by bovine leukemia can be prevented by a sensitive, direct, stable and reproducible immunosensors.

The efficiency of immunosensor strongly depends on the amount of immobilised antibodies, their orientation on the surface and remaining antigen binding properties [2,3]. The application of smaller and well-oriented antibody fragments as bioreceptor molecules influences the final immunosensor signal. The direct and oriented attachment of antibodies and their fragments to the gold surface seems to be the most important for immunosensor specificity, sensitivity, operational stability and the practical use. Nowadays direct site-oriented immobilization of the antibody fragments is performed on the gold layer, gold nanoparticles or magnetic gold nanoparticles. There are several major advantages of nanomaterials over micro-beads: higher capture efficiency due to the high surface-to-volume ratio, faster reaction kinetics and minimal volume of sample.

In this study the proposed SERS-based immunoassay formats were successfully applied for the detection of bovine leukemia virus *gp*51 antigens in milk samples in a reliable and specific manner. The aim of this study was to develop an indirect, less time consuming and easy-to-use method for the detection of bovine leukemia virus antigen *gp*51 using SERS-based sandwich immunoassay format as design of immunosensors. This study is the best way to recognize how much multidisciplinary science is used in order to solve modern society complex problems [4].

Keywords: multidisciplinarity, immunosensors, SERS

[1] Grubisha, D.S.,Lipert, R.J., Park, H.Y.,Driskell, J., Porter, M.D. (2003) Anal. Chem. 75: 5936-5943.
[2] Kausaite-Minkstimiene, A., Ramanaviciene, A., Kirlyte, J., Ramanavicius, A. (2010) Anal. Chem.82:6401-6408.
[3] Karyakin, A.A., Presnova, G.V., Rubtsova, M.Y., Egorov, A.M. (2000) Anal. Chem. 72: 3805-3811.
[4] Baniukevic, J., Boyaci, I.H., Bozkurt, A.G., Tamer, U., Ramanavicius, A., Ramanaviciene, A. (2013) Biosens. Bioelectron. 43: 281-288.

A GADOLÍNIUM TARTALMÚ KONTRASZTANYAGOK SEJTEKRE GYAKOROLT HATÁSAI

LACZOVICS Attila, PROF. DR. BERÉNYI Ervin, DR. SZEMÁN-NAGY Gábor György
Debreceni Egyetem, Orvosi Laboratóriumi és Képalkotó Diagnosztikai Tanszék
E-mail cím: -

A gadolínium tartalmú kontrasztanyagok használata beépült az MRI vizsgálatok protokolljába. A differenciáldiagnosztikát segíti, hogy a különböző típusú és grádusú tumorok eltérően halmozzák a kelátokat. A halmozás mértékét és mintázatát a vér-agy gát károsodás befolyásolja. Hosszú évekig, a szakirodalom kisebb mellékhatásoktól eltekintve (hányinger, hányás, szédülés, stb.) veszélytelennek tartotta a gadolínium tartalmú kelátokat. A kétezres évek elején hozták összefüggésbe ezeket az ágenseket a NSF (Nefrogén Szisztémás Fibrosis) nevű betegséggel.
Munkánk során azt tűztük ki célul, hogy megvizsgáljuk a különböző kémiai szerkezettel rendelkező ágensek milyen hatással vannak a glioblastoma sejtek proliferációjára.
Astrocytából származó A172-es glioblastoma sejtvonalat 96 lyukú plateben szélesztettük. A kitapadást követően lecseréltük a tápfolyadékot, a sejtekre rákerültek a kontrasztanyagok 1 µmol/ml végkoncentrációban. A kontrasztanyag nélküli sejttenyészetek kontrollként szolgáltak. A kelátok jelenlétében 24- illetve 48 óráig inkubáltuk tovább a sejteket 37°C-on, 5%-os CO2 jelenléte mellett. Ezt követően a médiumot lecseréljük MTT-re [3-(4,5-dimethylthiazol-2-yl)-2,5-diphenyltetrazolium bromide] melyet csak a metabolikusan aktív sejtek vesznek fel endocitózissal és alakítják át formazán-kristályokká. A keletkezett kristályokat DMSO-ban (dimetil-szulfoxid) oldottuk fel. A kapott oldat színintenzitása arányos a sejtek életképességével, illetve a rendszerben lévő sejtek mennyiségével.
Eredményül azt kaptuk, hogy eltérő disszociációs kinetikát követnek a különböző komplexek. Megfigyelhető, hogy a nyílt láncú-komplexekből könnyebben disszociál a gadolínium, míg a makrociklusos szerkezet stabilabb, jobban “bezárja” a ritkaföldfémet. Érdekesség továbbá, hogy a liganddal bevitt cukroknak is óriási szerepe van a sejtproliferációban.
Az MTT assay alkalmas az ágensek jelenlétében szélesztett sejtek életképességének és proliferációjának a vizsgálatára. A módszer rávilágít a kontrasztanyagok kémiai szerkezetének fontosságára, mely befolyásolja a gadolínium dúsulásának a mértékét, melynek komoly élettani következményei lehetnek.

IMMUNHISZTOKÉMIA OPTIMALIZÁLÁSA ÉS A GALEKTIN-9 MOLEKULA VIZSGÁLATA EGÉSZSÉGES ÉS KÓROS PLACENTA MINTÁKON

LAJKÓ Adrienn
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Klinikai Központ Orvosi Mikrobiológiai és Immunitástani Intézet
E-mail cím: lajko.adri@gmail.com

Az immunhisztokémiai módszer napjainkban egy igen elterjedt technika. Sok területen alkalmazzák, mint például degeneratív betegségek jellemzése, fertőző ágensek feltárása, daganatpatológia, illetve specifikus sejtek azonosítása és sejt és szövet tipizálás. A szisztéma alapja a szöveti antigének (fehérjék, glükoproteinek és lipoproteinek) *in situ* kimutatása. Kutatócsoportunk a Galektin-9 molekulához kötődő antitestet alkalmazta. Számos hazai és külföldi folyóirat leírta már, hogy ezen fehérje fokozza a Th1-es sejtek apoptózisát, proliferációját, ami esetünkben igen fontos, mert így nagyban képes befolyásolni az anyai immuntolerancia kialakítását, optimalizálva a terhesség megfelelő kimenetelét.
Célunk volt, hogy humán placenta mintákat felhasználva következtessünk a termelődés lokalizációjáról, valamint a festési eljárást és a minta elkészítését optimalizáljuk. Továbbá, hogy feltérképezzük kóros terhesség esetén, például molánál, ami a méhlepény tumorrá fejlődését jelenti, a Galektin-9 molekula termelődési helyének változását.
Kísérleteinkhez egészséges és molás placenta mintákat használtunk. Az eljárást egy úgynevezett preanalitikai fázissal kezdtünk, amit a szöveti mintánk preparálásával és fixálásával indítottunk, majd egy víztelenítési és beágyazási lépéssel folytattunk. Az így kapott paraffinos blokkokból 4-5µm-es metszeteket készítettünk. A minták analitikai fázisában történik maga az immunhisztokémiai reakció, amit deparaffinálás után egy antigén feltárás követett. Az endogén peroxidáz gátlás végeztével kezdődik az indirekt immunfestési reakció. A primer antitestet felhelyeztük a mintáinkra és inkubáltuk nedves környezetben, majd lemostuk a felesleget és a szekundert is rápipettáztuk a metszetekre, s szintén az optimális időt kivárva eltávolítottuk a többlet anyagot. Végezetül a festődött részeket barnára színeztük egy diaminobenzidin tartalmú anyaggal. A sejtmagokat pedig Mayer féle hematoxilinnal kék színűen tettük láthatóvá.
Eredményeink azt mutatják, hogy egy sok tényezős komplex folyamatról beszélhetünk. A megfelelő eljáráshoz sikerült beállítanunk az optimális feltárást, az inkubációs és reakció időket, az antitestek pontos koncentrációját és pH-ját, alapot adva a pontos, megbízható és ismételhető eredmények készítéséhez. Továbbá kiemelnénk, hogy számos Galektin-9 festődési eltérést tapasztaltunk egészséges és kóros terhes placentában, mind morfológiailag, mind pedig megjelenést illetően. Az egészséges terhességből származó placenta külső deciduális rétege erősen Galektin-9 pozitív, míg a betegekben a megváltozott szöveti struktúra miatt elszórtan az egész szövetben kaptunk pozitív jelet, amely egy igen lényeges különbség, további kísérleteket elvégzésére ösztönöz minket.
Összegzésül elmondhatjuk, hogy az optimalizálás egy igen fontos és időigényes folyamat egy módszer pontos beállításakor, valamint festési eredményeink alapot adtak arra, hogy feltételezzük, hogy a Galektin-9 egy olyan molekula, aminek szerepe lehet a kóros terhességek kialakulásában, bár ennek bebizonyítása további kutatást igényel.

Kulcsszavak: Galektin-9, terhesség, immunhisztokémia, placenta, mola

AZ OSZTÓDÁSI RÁTA VIZSGÁLATA EMLŐ TUMOROK DIGITÁLIS KÉPANALÍZISE RÉVÉN

MOHÁCSI Réka
E-mail cím: -

Bevezető: Az intratumorális osztódási ráta megfelelő megállapítása szövetmintákban jelentős klinikai problémát okoz. A tudomány és technológia gyorsfejlődésének köszönhetően ma már az osztódások számolása automatizálással megkönnyítheti az orvosok munkáját a könnyebb és gyorsabb diagnózis felállítása - vagy a kezelés alkalmazása - érdekében. A Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Patológia Intézetével történt együttműködés során összehasonlítottuk az emlő tumoros és normál emlő mirigyhámsejtek morfológiai sajátosságait.
Célkitűzés: Célunk annak kiderítése, hogy mely képi paraméterek összehasonlítása révén lehetséges megtanítani az általunk választott képelemző szoftvert a malignus-osztódó és egészséges sejtek elkülönítésére.
Módszerek: Nagy precizitás*ú* fénymikroszkóp – Leica MD2000 - segítségével készített képadatbázison végeztünk matematikai alap*ú* szoftveres elemzést, melynek során a nyilvános forrás*ú* ImageJ képfeldolgozó programot használtuk. Ez a program lehetővé teszi egyedi képjavító és szegmentáló algoritmusok készítését és felhasználását.
Vizsgálataink során kvalitatív méréseket végeztünk, összehasonlítottuk az ImageJ szoftverben fellelhető összes elemzési paramétert a tumoros, illetve normál sejteknél, mint például: terület, kerület, kerekség vagy átmérő, stb. A szoftver segítségével nyert adatokat statisztikailag elemeztük SigmaStat szoftver segítségével.
Eredmények: A következő eredményeket kaptuk: Átmérő (tumor/normál): 59,22/36,54 pixel, $p = 1{,}76 * 10^{-5}$, Magasság - szélesség arány (tumor/normál): 2,37/1,16 pixel, $p = 1{,}79 * 10^{-6}$, Kerekség (tumor/normál): 0,44/0,87 pixel, $p = 5{,}09 * 10^{-7}$, Teltség (tumor/normál): 0,77/0,93 pixel, $p = 2{,}51 * 10^{-5}$.
Az eredményeknél szignifikáns különbséget észleltünk a kerekség, az átmérő, a teltség és a magasság - szélesség tekintetében a tumoros és normál sejtek között.
Következtetés: A szoftver segítségével, megfelelő algoritmus készítésével és annak valamennyi képen történő lefuttatásával különbséget lehet tenni az osztódásban lévő daganatos és az egészséges sejtek között. További tervünk a patológus és a szoftver által számolt osztódási ráta összehasonlítása, a módszer további validálása.

AZ EGÉSZSÉGET BEFOLYÁSOLÓ FAKTOROK VIZSGÁLATA AZ EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT TÜKRÉBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A PROTEKTÍV ÉS PREDIKTÍV TÉNYEZŐKRE.

NOVÁK Attila, DR. SÓTÉR Andrea
Testnevelési Egyetem, Doktori Iskola
Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Igazgatóság, Egészségfejlesztési Osztály
E-mail cím: novakattila09@gmail.com

Bevezetés: A táplálkozási szokások és a fizikai aktivitás az életmód két alapvető pillére. Az anyagcserét és az aktív hely- és helyzetváltoztatás képességét biológiailag az életjelenségek közé sorolják, és elsőként említik azt. Mivel élethosszig tartó képességek, számtalan tudattalan és tudatos döntés és hatás eredményeképpen formálódik, ellentétben pl. a dohányzással, ahol egy egyszeri tudatos döntéssel a káros szokás megszűntethető. Az életmódot számos tényező befolyásolja, mint pl. a fizikai környezet, a társadalmi helyzet, szociális környezet és az egyén egészségmagatartását befolyásoló külső és belső motiváció is.
Vizsgálat: Kutatásunkban (n =1746) kérdőíves módszerrel vizsgáltuk az étkezési szokásokat (gyümölcs-, zöldség-, tejtermékek fogyasztása) a fizikai aktivitást, a sportolási szokásokat, a hátfájdalom előfordulását, a mentális állóképességet (MÁQ), valamint a fáradsági szinteket. Elemeztük, hogy ezen egészségmagatartási mutatók mennyiben határozzák meg az egészségi állapotot, ill. a már kialakult megbetegedésekben milyen szerepet játszanak. Öt korcsoportot alkottunk, a legfiatalabb korcsoport (18-30 év) eredményeihez hasonlítottuk a magasabb korcsoportok eredményeit, illetve a nemleges válaszoktól való eltérést is mértük, és logisztikus regressziós modellben elemeztük.
Eredmények: A korcsoportok közötti különbség szignifikáns ($p < 0,05$) volt a betegség nélküli állapot tekintetében, és összességében nagyobb volt, mint a nemek közti különbség. Az első korcsoport kivételével minden életkorban magasabb százalékban voltak betegek, mint egészségesek. Az 51 év feletti korcsoportban már 94,3 %-kal nőtt a megbetegedés esélye. A dohányzási szokásokat tekintve, aki már leszokott a dohányzásról annak is rosszabb mutatói voltak (13%), mint aki egyáltalán nem dohányzott az életében. A gyümölcsfogyasztásban a legnagyobb különbséget az egyáltalán nem fogyasztók, és az alkalmanként (3-4 adag/hét) fogyasztók között találtuk (57%). Ez a csoport nagyobb pozitív egészségügyi hozadékkal bírt, mint a rendszeresen (naponta) gyümölcsöt fogyasztók. Eredményeinkben a fizikai aktivitási szint, mint az egészségi állapotot jelentősen befolyásoló tényező, szintén beigazolódott. A napi 30 percet rendszeres testmozgást végzők és az egyáltalán nem sportolók közti különbség 44 %-os volt a betegség előfordulási esély tekintetében. A lelki állóképesség (MÁQ) erős egészségvédő faktorként jelentkezett. A pszichoszomatikusnak vélt hátfájás előfordulásának gyakoriságával nőtt a diagnosztizált betegségek megjelenése (363%).
Konklúzió: Prevenciós program tervezésénél az egészségi állapotot befolyásoló tényezőket különböző mértékben kell figyelembe venni a kor és a nemek közötti különbségeket megtartva. Az arányok helyes és tudatos megválasztása közelebb vihet az egészségben eltöltött évek meghosszabbításához, valamint a megbetegedések kockázatának csökkentéséhez.

Kulcsszavak: életmód, egészségi állapot, MAQ, fizikai aktivitás

ÓVODÁSOK KÖRÉBEN VÉGZETT FUNKCIONÁLIS GERINCÁLLAPOT FELMÉRÉS SPINAL MOUSE® SEGÍTSÉGÉVEL

PETRIKA Hajnalka, NÉMETHNÉ GY. Zsuzsanna, RESZEGI Bettina, VERES-BALAJTI Ilona
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Fizioterápiás Tanszék
E-mail cím: petrika.hajnalka@sph.unideb.hu

Bevezetés: A mozgásszegény életmód és annak következményei igen fiatal életkorban jelentkeznek és dominánsan a gerinc területén okoznak tüneteket, elváltozásokat. Ezen elváltozások akár már az óvodás korosztályt is érinthetik. Egy német kutatócsoport óvodások körében végzett vizsgálata a tartásért felelős izmok gyengeségét mutatja. A gerinc és az azt körülvevő stabilizáló izomzat fizikális állapotának pontos feltérképezése elengedhetetlen a megfelelő diagnózishoz. Ma a fizioterápiában (és sok más mozgással kapcsolatos tudományágban) fontos, hogy a vizsgáló módszerek gyorsak, hatékonyak és objektívek legyenek, így hozzájárulva a tudományos fejlődéshez, oktatáshoz, gyógyításhoz.
Célok: A vizsgálat célja, hogy a gyermekek körében hagyományos mozgásvizsgálati protokollal végzett állapotfelmérés során tapasztalt elváltozásokat új, műszeres vizsgálati eljárással is objektivizáljuk, és pontosítsuk.
Módszerek: Jelenlegi vizsgálatunkat egy debreceni óvoda nagycsoportos gyermekei körében végeztük. 2015 februárjában 28 gyermek gerincének a funkcionális állapotát, testtartását, a törzs flexibilitását és a törzsizmok stabilizáló funkcióját, mértük fel. A méréshez a Gerincegér (SpinalMouse®) Spinel Check Score tesztjét használtuk, valamint hagyományos mozgásvizsgálattal a has és hátizmok erejét térképeztük fel. A Check Score alapján különböző skálák – testtartási (TT), flexibilitási (FL) és testtartási kompetencia (TK) skála - állítható fel (min:0, max:100 pont adható; a nagyobb érték fogja jelenteni a jobb fizikai állapotot).
Eredmények: A 28 gyermek (13 fiú) esetében az átlag életkor 6,18±0,39. Szegmentális eltérés minden mérési testhelyzetben (álló, előrehajolt, terhelt) körülbelül a célcsoport felénél kimutatható volt (a thoracalis szakaszon az alsó referencia szinttől, míg a lumbalis szakaszon a felső referencia szinttől tértek el a gyermekek adatai). A testtartás skála alapján az átlag pontszám 60,07±17,72; a flexibilitási skála értéke 49,68±18,28; a testtartási kompetencia a Matthiass teszt alapján 40,93±18,3. A testtartási kompetencia skála a másik két skálától is szignifikánsan alacsonyabb (TK-FL: $p<0,001$; TK-TT: $p<0,01$). A hasizomerő mérés másodpercben kifejezett átlag értéke (6,5±2,03) szignifikánsan alacsonyabb, mint a hátizomerő mérés átlag értéke (7,5±2,81) ($p<0,05$).
Megbeszélés: Az eredmények azt mutatják, hogy a gyermekek testtartása átlagos, de a tartáshibák irányába történő kedvezőtlen változások már megjelennek. Súlyterhelés alatt az izmok kisebb mértékben tudják megtartani a gerinc fiziológiás helyzetét, ami a későbbi iskoláskorban megjelenő fokozott terhelésből adódó gerincproblémákhoz vezethet. Vizsgálatunk eredményei a szakirodalomban használt hagyományos mozgásvizsgálati protokoll szerinti eredményeken, és a kiegészítő műszeres vizsgálat adatain alapult. Ezek szerint azt találtuk, hogy a Gerincegér használatával pontosabb, részletesebb képet kapunk a gerinc állapotáról, mind a statikáját, mind pedig a mobilitását tekintve, ami fontos alapját képezi egy speciális óvodások számára adaptált gerinctornának.

Kulcsszavak: óvodás, testtartás, gerincállapot, SpinalMouse®

AZ ELHÍZÁS KUTATÁSI ÉS TERÁPIÁS MEGKÖZELÍTÉSE A TÚLEVÉSES ZAVAR SZEMPONTJÁBÓL

RAFFAI Gellért
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Klinikai Központ, Magatartástudományi Intézet
E-mail cím: raffai.gellert@sph.unideb.hu

Célkitűzés: Obez betegek testsúlycsökkentésének egyéni- és csoportpszichoterápiás megközelítése, az obezitáshoz vezető túlevéses zavar hátterében fellelhető kiváltó tényezők azonosítása és a pszichoterápiás folyamatban történő kezelése a táplálkozási magatartás optimalizálása céljából.
Módszerek: A Debreceni Egyetem Belklinikájának Obezitológiai Szakrendelésén pszichoterápiás csoportot és egyéni ellátást indítottunk. A terápiával párhuzamosan követtük a csoporttagok testtömegének változását, valamint a csoportdinamika megfigyelésével a túlevéses viselkedés alakulását, melyben felhasználtuk a Túlevést kiváltó tünetlistát (Binge Eating Trigger Checklist), amely a túlevés hátterében 36 tényezőt vizsgál. A szokáshurok elméletbe ágyazva a kiváltó tényezők (antecedensek) feltárása és azonosítása után pszichoterápiás folyamatban lettek a kliensek számára visszajelezve és tudatosítva, így a korábbi káros (táplálkozási) szokások felülírhatóvá váltak.
Eredmények: A 4. hónap után a csoport kezdő 1064 kg-os össztömege 996 kg-ra csökkent. A fogyás 6 főnél kezdődött el, 3-nál nem. A súlycsökkenés 7–18 kg közötti. Az egyéni ellátások során a fogyás 6 hónap után meghaladta a 20 kg-ot. A kérdőív alátámasztotta a specifikus pszichológiai kiváltó tényezők meglétét a túlevés kiváltásában. Megjelentek jellegzetes érzelmi állapotok (pl. feszültség, frusztráció, szorongás), jellegzetes kognitív torzítások (pl. jövőtől való félelem, az élet kudarcnak megélése), jellegzetes társas kontextusok (pl. magány, elhagyatottság), valamint jellegzetes szituatív kontextusok (pl. étkezés kihagyása, szembesülés a kedvenc étellel). A terápia ideje alatt súlygyarapodást, súly-visszarendeződést nem tapasztaltunk.
Megbeszélés: A belgyógyászati ellátás területén alkalmazott (gyógyszeres, dietetikai) testsúlycsökkentő beavatkozások kevésbé koncentrálnak az evési magatartást meghatározó pszichológiai tényezőkre, amelyek döntően befolyásolják azt. Tapasztalataink szerint a pszichoterápiás megközelítésben kisebb a betegek frusztráltsága a táplálék mennyiségének és minőségének korlátozásában. Feltételezhetjük azt is, hogy az obez betegek terápiájában a pszichoterápiás módszer alkalmazása esetén kisebb a súly-visszarendeződés kockázata.

Kulcsszavak: obezitás, túlevéses zavar, szokás, pszichoterápia

MESTERSÉGES SZÍNEZÉKEK MOLEKULÁRIS EPIDEMIOLÓGIAI VIZSGÁLATA ÁLLATKÍSÉRLETES TESZTRENDSZERBEN

RAPOSA Bence, PÓNUSZ Róbert. SZABÓ Zoltán, SZABÓ Szílvia, KOVÁCS Réka, KISBENEDEK Andrea, BREITENBACH Zita, HEGYI Dávid, CSÖLLE Ildikó, POLYÁK Éva, VARJAS Tímea, FIGLER Mári, KISS István
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet
Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Népegészségtani Intézet
E-mail cím: -

Kérdésfelvetés, célkitűzés: A 21. században, adalékanyagok nélkül az egyes élelmiszergyártási folyamatok már elképzelhetetlenek. Ezen anyagok jelentős része szintetikus, mesterséges anyag, melyek használatát sem financiális, sem egyéb kezelhetőségi okokból nem kívánják korlátozni, mellőzni. Mindemellett számos publikáció számol be arról, hogy egyes adalékanyagok, színezékek: túlérzékenységi folyamatokat, allergiás reakciót, pszeudoallergiát, hiperaktivitást válhatnak ki. Több kutatási eredmény igazolja azt a tényt is, hogy egyes szövetek gyulladási folyamatain keresztül számos krónikus betegség kialakulásának hátterében állhatnak, azok rizikó faktorai. Kutatásunk célja: az élelmiszerekben gyakran használt, mesterséges élelmiszerszínezékek (tartrazin – E102, azorubin- E122) génexpressziós-mintázat módosító hatásának vizsgálata volt.
Módszer: Vizsgálatunk során 6-8 hetes, beltenyésztett (inbred), CD1 egereket alkalmaztunk a csoportokban (n=6)**.** Az állatok expozícionálása a vizsgálat alatt (6 hét) orálisan, táp útján történt, a humán ekvivalens dózist figyelembe véve. A kezelési időszakot követően mintát vettünk az állatok májából, mivel a szerv detoxifikáló hatásának köszönhetően feltételezhető volt az expressziós mintázat változása. A szövetmintákból Trizol protokoll alapján RNS-t izoláltunk. A génexpressziókat (NFκB, GADD45α, MAPK8) kvantitatív Real Time PCR-ral, a relatív génexpressziókat valamint aktivációs szinteket "comparative CT method"-dal határoztuk meg (ΔΔCt method) egy belső, ún. "housekeeping" génhez viszonyítva (HPRT1).
Eredmények: Az NFκB esetében csak az azorubin egyszeres expozíciójú csoportja (p=0,023) mutatott szignifikáns különbséget, a kontroll csoporthoz képest. Irodalmi adatok mindemellett abba az irányba mutatnak, hogy a dózismennyiség és a kiváltott hatás arányban van egymással, ugyanakkor ezt saját eredményeink nem igazolták maradéktalanul. Az NFκB esetében a tartrazin egyszeres expozíciójú csoportja a tízszeres expozíciójú csoporthoz viszonyítva nem mutatott szignifikáns különbséget. A MAPK8 gén esetében szignifikáns különbséget az azorubin egyszeres expozíciójú csoportjánál (p=0,016), az azorubin tízszeres expozíciójú csoportjánál (p=0,027) valamint a tartrazin egyszeres expozíciójú csoportjánál (p=0,039) találtunk, a kontroll csoporthoz viszonyítva (p=0,507).
Konklúzió: Összességében elmondható, hogy a májból vett mintákból génexpresszió módosító hatást detektáltunk az NFκB és a MAPK8 gének expressziója tekintetében a kontrollhoz képest, melyek esetleges karcinogén hatásra engednek következtetni. Az expozíció növekedése nem minden esetben járt génexpresszió növekedéssel, így ezen kinetika nem feltétlenül csak a dózissal függ össze. A génexpresszió modifikáló hatás valamint az eddig ismert irodalmi adatok miatt, azonban javasoljuk a vizsgált színezékanyagokat tartalmazó élelmiszerek fogyasztásának csökkentését illetve kerülését.

ÚJ MOLEKULÁRIS CÉLPONTOK AZONOSÍTÁSA CUPRIZONE INDUKÁLTA DEMYELINIZÁCIÓS MODELLBEN

SZILÁGYI Tamás Gábor
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet
E-mail cím: gabor.szilagyi@aok.pte.hu

Az alap és klinikai kutatások ellenére még mindig nem sikerült megválaszolni néhány alapvető kérdést a szklerózis multiplex patomechanizmusával kapcsolatban. Miért az oligodendrociták pusztulnak el és miért az oligodendrocita prekurzor sejtek érintettek a hibás repair mechanizmusban, hogy válaszokat kapjunk kérdéseinkre elvégeztük a demielinizált egéragy és spontán remielinizációs szakaszainak corpus callomsumból történő proteomikai vizsgálatát. A demyelinizációt cuprizone (Biscyclohexanone oxaldihydrazone) rézkelátor segítségével idéztük elő. A kontrol kivételével az egereket négy hétig kezelésnek vetettük alá, majd vizsgáltuk a demielinizációt a negyedik hét végén, a remielinizációt két nappal és tizennégy nappal a kezelést követően. Az állatokat kíméletesen túlaltatással terminátuk. A corpus callosum homogenizátumot tripsinnel és Lys-C-vel emésztettük, majd 4-plex ITRAQ labellingel megjelöltük az egyes kondíciókat reprezentáló mintákat. TiO_2, Zic Hilic és Simac (Sequential Elution from immobilized metal affinity chromatography) dúsitást és elválasztást alkalmazva öt külön frakciókban egyszeresen és többszörösen foszforilált peptideket, sziálsavas glikopeptideket, nem módosított peptideket és neutrális gikánokat hordozó peptideket kaptunk. Preparatív HPLC-vel(high pressure liquid chromatography) további frakcióra bontottuk az egyes mintákat csökkentve a peptidek számát redukálva ezzel az ionszupresszió általi jelvesztést így jobb detektálhatóságot eredményezve az alsóbb koncentrációtartományokban. A frakciókat egyenként futtattuk C18 capilláris kollonnán és orbitrap tömegspektrométerrel mértük. A mennyiségileg meghatározott emelkedett vagy csökkent értékekkel rendelkező proteineket szoftveres útvonalelemzésnek vetjük alá, hogy olyan molekuláris célpontokat találjunk amelyek enyhíthetik a betegség tüneteit vagy gyógyulást eredményezhetnek.

Kulcsszavak: cuprizone, demielinizáció, remielinizáció, tömegspektrometria, oligodendrocita

A CROHN BETEGSÉG AKTIVITÁSÁNAK LABORATÓRIUMI MARKEREI A GYERMEKGYÓGYÁSZATBAN

DR. SZIRMAY Balázs, DR. TÁRNOK András, DR. KŐSZEGI Tamás, DR. LUDÁNY Andrea
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Orvostudományok Doktori Iskola, PTE KK Laboratóriumi Medicina Intézet
E-mail cím: balazs.drszirmay@gmail.com

Bevezetés: A Crohn betegség akut fellángolásokkal járó krónikus gyulladásos bélbetegség. A betegség incidenciája a 18 év alatti korosztályban az utóbbi 2-3 évtizedet tekintve rohamosan emelkedik. A tünetek mind fizikailag, mind lelkileg megviselik a betegeket, különösen a gyermekeket. A gondozás során az aktivitás megítélése nehézséget jelent a szakorvosok számára. Az e célra használatos aktivitási index (PCDAI) nagyrészt a szubjektív panaszokon alapul, emiatt nem tükrözheti minden esetben a gyulladás súlyosságát. Ezért a klinikusok objektív, gyulladást jelző laboratóriumi paramétereket is igényelnek. A hagyományos gyulladásos markerek mellett a vizeletvizsgálatok klinikai haszna alig ismert. Jelen vizsgálatunkban ezért arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a gyermekkori Crohn-betegség aktivitásáról egy ismert akut fázis fehérje, az orosomucoid (ORM) vizeletbeli mérésével nyerhetünk-e közelebbi információt.
Anyag és módszer: Betegeink (életkor: 9-17 év) a PTE KK Gyermekgyógyászati Klinika gasztroenterológiai szakrendeléséről, valamint belgyógyászati osztályáról származtak. A betegeket a szakorvos által PCDAI alapján besorolt aktív (n=9) és non-aktív (n=18) csoportokban vizsgáltuk. A hasonló életkorú kontroll csoportot (30 fő) kisebb sebészeti beavatkozásra váró gyulladásmentes páciensek alkották. A vizsgálatban résztvevő valamennyi egyéntől vér- és vizeletmintákat nyertünk azonos időpontokban. Szérum orosomucoid és CRP, valamint vizelet összfehérje és mikroalbumin koncentrációkat mértünk automatizált rutin kémiai módszerekkel. A vérmintákból továbbá vérkép, süllyedés vizsgálatokat is végeztünk. A vizelet orosomucoidot egy általunk kifejlesztett automata immunturbidimetriás módszerrel határoztuk meg. A koncentráció adatokat vizelet kreatininre és összfehérjére vonatkoztattuk.
Eredmények: Az emelkedett szérum CRP és orosomucoid értékek, és a vörösvértest-süllyedés mindkét betegcsoportban jelezte a gyulladás fennállását. A vizelet ORM/kreatinin hányados viszont csak az aktív betegeknél mutatott szignifikáns emelkedést ($p<0,001$), mely a kontroll és a non-aktív csoport medián értékeihez képest ötszörösnek bizonyult. Összehasonlítva a szérummal, a vizeletben nagyobb mérvű emelkedést tapasztaltunk. A mikroalbumin ürítés nem különbözött szignifikánsan a vizsgált csoportok között.
Következtetés: Vizsgálataink alapján a vizelet orosomucoid értékes objektív információt nyújthat a szakorvosok számára a gyermekkori Crohn betegség követésében. Az orosomucoid vizeletbeli emelkedését egyértelműen érzékenyebbnek tapasztaltuk a széruméhoz képest az aktív betegeknél. A klinikai használat bevezetése módszerünkkel hozzájárulna a gyermekek kíméletes kivizsgálásához.

Kulcsszavak: Crohn betegség, gyermekgyógyászat, orosomucoid, gyulladás, vizelet

AZ ANGIOTENSIN-II ÉS AZ AUTOFÁGIA KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA H9C2 SEJTEKEN

SZŐKE Kitti, KISS Attila István, GYÖNGYÖSI Alexandra, CZOMPA Attila, TÓSAKI Árpád, LEKLI István
rezidens
Debreceni Egyetem, Gyógyszerhatástani Tanszék
E-mail cím: szoke.kitti@pharm.unideb.hu

Az angiotensin-2 (AT-II) a vérnyomás és elektrolitháztartás szabályozása mellett szerepet játszik a sejtek hipertrófiájának kialakulásában. Számos kutatás szerint a hipertrófiában fontos szerepet tölt be az autofágia. Vizsgálataink során ezen két folyamat közötti kapcsolatot tanulmányoztuk.
Kísérleteink során H9c2 kardiomioblaszt sejteket használtunk, amelyeket alacsonyabb és magasabb koncentrációjú AT-2-vel kezeltünk a hipertrófia kiváltásához. Korábbi vizsgálataink kiterjesztéseként több dózisban kezeltük a sejteket AT-II-vel. Az I. csoporton 100 nM, II. csoporton 400 nM, III. csoporton 1000 nM, IV. csoporton 10000 nM AT-II kezeléseket végeztünk, melyekkel a sejtek hipertrófiáját kívántuk indukálni. Kontrollként kezeletlen csoportot használtunk. A sejtek életképességének vizsgálatát MTT módszer segítségével, a méretbeli változást fluoreszcens festékkel konjugált falloidinnel határoztuk meg. Az autofágiás vakuólumok detektálására CytoID festést alkalmaztunk a vizsgált csoportok esetében. Az autofágia tanulmányozása céljából Western blot analízissel követtük nyomon a Beclin-1 és LC3BII fehérje expressziójának változását.
MTT assay során a legnagyobb dózisú AT-II kezelésnél csökkent a sejtek életképessége. A sejtméret meghatározása során ugyancsak a 10000 nM AT-II-vel kezelt sejteken mértünk a legnagyobb növekedést, azonban a többi csoportban is 20-25 % sejtméret változást detektáltunk. CytoID festés során az alacsonyabb dózisú csoportoknál figyeltük meg a legintenzívebb autofagoszóma képződést. Western blot analízis során az AT-II kezelt csoportokban volt fokozottabb az LC3BII és a Beclin-1 expresszió, ezen belül is a II. csoport mintáiban volt a leghangsúlyosabb. Érdekességképpen megjegyzendő, hogy előzetes vizsgálataink alapján rapamicinnel előkezelt sejteken az AT-II kisebb mértékben növelte meg a sejtméretet.
Eredményeink arra engednek következtetni, hogy az angiotenzin-2 által indukált hipertrófia esetén az autofágia aktivitása fokozódik, amely segíthet lebontani a károsodott, nem megfelelő funkciójú fehérjéket. Összegezve megállapítható, hogy az AT-II dózisfüggő módon modulálja az autofágiás folyamatokat.

Kulcsszavak: angiotensin-II, autofágia, hipertrófia, H9c2 sejtvonal

Támogatás: OTKA PD 111794, K 104017, TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0001

A BERETTYÓÚJFALUI KISTÉRSÉG EGÉSZSÉGÁLLAPOT FELMÉRÉSE

SZŐLLŐSI Gergő
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Biostatisztikai és Epidemiológiai Tanszék
E-mail cím: szollosi.gergo@sph.unideb.hu

A hazai alapellátásban igénybe vehető preventív szolgáltatások kihasználtsága nem megfelelő mértékű, melynek következtében számos bizonyítottan hatékony intervenciós lehetőséget nem használnak ki a páciensek, mely folyamat feltehetőleg hozzájárul a krónikus nem fertőző betegségek okozta jelentős egészségveszteséghez Magyarországon.
A magyar lakosság népegészségügyi mutatóit figyelembe véve (a nem fertőző betegségek okozta korai halálozás, a rejtett morbiditás, a rokkantság következtében egyre inkább növekvő inaktív népesség aránya, az egészségmagatartást befolyásoló tényezők, stb.) egyértelműen arra következtethetésre juthatunk, hogy kiemelkedő szükség van hazánkban az alapellátás reformjára.
Az SH/8/1 számú - „Népegészségügyi fókuszú alapellátás szervezési modellprogram" - Svájci-Magyar Együttműködési Program egy olyan projekt, mely legfőbb célnak a hazai alapellátás reformját tekinti, melynek következtében a hazai lakosság általános egészségi állapotának fokozott javulása lenne várható.
A Népegészségügyi fókuszú alapellátás szervezési modellprogram során létrejövő praxisközösségek célja, hogy az alapellátásban meghatározó szerepet játszó háziorvosi, valamint házi gyermekorvosi szolgáltatások és praxisok kiegészüljenek népegészségügyi szakemberekkel, gyógytornászokkal, egészségpszichológusokkal, dietetikusokkal, praxisközösségi nővérekkel, valamint segéd egészségőrökkel, annak érdekében, hogy segítsék a páciensek egészségállapotának minél korábbi helyreállítását, valamint a preventív szemléletmóddal megismertessék a betegeket, a későbbi súlyos, már nehezen kezelhető betegségek kialakulásának elkerülése érdekében.
A Svájci- Magyar Együttműködési Program keretében zajló "Népegészségügyi fókuszú alapellátás szervezési modellprogram" keretében létrejövő Egészségállapot felmérés adatbázisának Berettyóújfalui praxisközösségre vonatkozó aggregált adatait felhasználva meghatározni azt, hogy a behíváson alapuló szűrővizsgálatokon megjelenő személyek körében mely szolgáltatási egységekre volt kiemelkedő igény, valamint melyek voltak a legnagyobb betegségteherrel járó állapotok.
A vizsgált egy éves időszak alatt (2014.10 – 2015.09.) a Berettyóújfalui kistérségben összesen 3852 személy jelent meg. A felmérésen megjelenők 42,37%-a (1632) férfi és 57,63%-a (2220) nő volt. A kiválasztott mintában 77 roma (2%) és 3775 nem roma (98%) szerepelt.
A következő szakemberek preventív szolgáltatásaira volt a legfokozottabb igény a szűréseken résztvevők között: praxisorvos (85,80% [84,70-86,90]), dietetikus (75,36% [74,00-76,72]), valamint egészségpszichológus (37,01% [35,52-38,57]). A legkisebb igény a védőnői ellátással kapcsolatban volt megfigyelhető (2,08% [1,63-2,53])
A népegészségügyi koordinátorok (33,03 [30,75-35,31]), valamint a dietetikusok (78,25 [76,25-80,25]) szolgáltatásaira férfiaknak lényegesen több szüksége volt, mint a nőknek (népegészségügyi koordinátor 28,15% [26,29-30,00]; dietetikus 73,24% [71,40-75,08]).
Romák körében statisztikailag bizonyítható módon nagyobb igény volt az egészségpszichológusokra (74,03% [64,23-83,82]) és a népegészségügyi koordinátorokra (71,43% [61,34-81,52]), mint a nem romák (egészségpszichológus 36,29% [34,76-37,83; népegészségügyi koordinátor 29,38% [27,92-30,83]) körében.
Az egészségállapot felmérés kiemelt jelentőséggel bír a hazai alapellátásban fennálló egyenlőtlenségek csökkentése, és a betegségek korai felismerése terén.

Kulcsszavak: Egészségállapot, alapellátás, prevenció

A SZÉRUM ASZIMMETRIKUS DIMETILARGININ SZINT POZITÍV KORRELÁCIÓJA A BRONCHIOLÁRIS GYULLADÁS MÉRTÉKÉVEL ASTHMA BRONCHIALEBAN

TAJTI Gábor, MIKÁCZÓ Angéla, FODOR Andrea, ERDEI Tamás, GESZTELYI Rudolf, SZILASI Mária, ZSUGA Judit
tudományos segédmunkatárs, PhD jelölt
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Tüdőgyógyászati Tanszék
DE NK Egészségügyi Menedzsment és Minőségirányítási Tanszék
E-mail cím: tajtig88@gmail.com

A nitrogén monoxid (NO) –melyet a légúti epitheliumban az indukálható és az endothelialis nitrogén monoxid szintáz (iNOS, eNOS) állít elő- központi szerepet játszik a légutak tágasságának fenntartásában. Asthma bronchiale-ban megemelkedik az iNOS expresszió, ezáltal a NO termelése. A NO többlet biztosítja a légutak átjárhatóságát a gyulladásos folyamatokban felszabaduló bronchoconstrictor hatású mediátorok jelenlétében is, azonban a reaktív oxigéngyökökkel (ROS) peroxinitritet képez, ami fokozza a gyulladást. Emellett a fokozott oxidatív stressz az eNOS uncoupling-ját okozza, mely ilyen formában további ROS-t termel NO helyett. Ez alapján a NO kettős szerepet tölt be az asthma patogenezisében.
A metilált magfehérjék proteolízise során keletkező aszimmetrikus dimetilarginin (ADMA) a NOS enzimek endogén kompetitív inhibitora. Kutatásunk során krónikus légúti obstrukcióban szenvedő betegek laboratóriumi, légzésfunkciós, demográfiai, fizikális, anamnesztikus és életminőségi paramétereiből épített adatbázis elemzésével vizsgáltuk a szérum ADMA szint kapcsolatát az asthma bronchiale-t jellemző paraméterekkel.
Vizsgálatunkba a DE KK Tüdőgyógyászati Klinikán 2012. augusztus 15. és 2013. október 15. között megjelent asthma bronchiale-s járóbetegeket vontuk be (167 fő, 91 nő, 76 férfi, átlagéletkor 46.64±14.89 év). A laboratóriumi paraméterek rutin eljárásokkal kerültek meghatározásra, a légzésfunkciós paramétereket teljes test plethysmographiával mértük, az életminőséget pedig a Szent György Kórház Légzési Panaszokkal Kapcsolatos Kérdőívével (SGRQ) kvantifikáltuk. A betegek ADMA szintjeit folyadékkromatográfiás (HPLC) módszerrel mértük. Az adatelemzést egyszerű, majd többszörös lineáris regresszióval végeztük. Először azonosítottuk azt az asthma szempontjából releváns paramétert, amelyik a legszorosabb kapcsolatot mutatta az ADMA szinttel: Raw% (referencia populációra normált légúti ellenállás). Ezután megkerestük a Raw%-kal szignifikánsan korreláló paramétereket (kiindulási modell), majd létrehoztuk azt a legegyszerűbb (végső) modellt, mely a Raw%-ot a kiindulási modellhez hasonlóan jól meghatározza.
A végső modellben szignifikáns pozitív korrelációt kaptunk a Raw% és a szérum ADMA szint ($p=0.003$), valamint a Raw% és az SGRQ aktivitási doménjének pontszáma között ($p=0.003$), továbbá szignifikáns negatív korreláció volt a Raw% és a FEF 25-75% (forszírozott középáramlási sebesség) között ($p<0.001$). A Raw% és az ADMA közötti erős pozitív korreláció arra utal, hogy az ADMA egyértelműen bronchoconstrictor hatású asthma bronchiale-ban, melyet a NOS gátlásának tulajdoníthatunk. Tekintve hogy a Raw% érték emelkedésének hátterében meghúzódó folyamatok végső soron a légúti gyulladásra vezethetők vissza, így az ADMA szint a gyulladás mértékének is mutatója. Ezek alapján a szérum ADMA koncentrációnak jelentősége van az asthma bronchiale kórlefolyásában, továbbá felvetődik az is, hogy az asthma bronchiale-s betegek státuszát a Raw% érzékenyebben mutatja, mint az áramlást jellemző légzésfunkciós paraméterek.

Kulcsszavak: ADMA, légúti ellenállás, NOS, asthma bronchiale, légzésfunkció

NEURO-REHABILITÁCIÓS TRÉNING HATÁSAI A POSTURALIS INSTABILITÁSRA, VALAMINT AZ ÉLETMINŐSÉGRE A PARKINSON KÓRBAN

TOLLÁR József
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola, Somogy Megyei Kaposi Mór Oktató Kórház, Kaposvár
E-mail cím: tollarjozsef86@gmail.com

Az idősek gyakori elesésének és az abból származó mobilitás és életminőség-csökkenés hátterében a járás, a tartás zavara és az egyensúly instabilitása áll. Az instabilitás kialakulásának hátterében leggyakrabban az idős korban fiziológiásan is megváltozott reflexválasz-csökkenés mellett degeneratív betegségek állnak.
Vizsgálatunk célja az egyik leggyakoribb instabilitást okozó degeneratív betegségben, a Parkinson kórban szenvedő betegek testtartási stabilitásának objektív felmérése, majd visual-motoros rehabilitáció után a stabilitásváltozás megítélése, a változás életminőségre gyakorolt hatásának megmérése volt.
Vizsgálatunkban három betegcsoport adatait hasonlítottuk össze: 20 Parkinson kóros beteg értékeit tréninggel (PDwTr), 20 Parkinson kóros beteg (PD) értékeit tréning nélkül, valamint 40 ugyanolyan korú egészséges ember (Kont) eredményeit értékeltük.
Az életminőséget, a motoros és a nem motoros tünetek súlyosságát kérdőíves módszerrel határoztuk meg. Számítógéppel vezérelt stabilometriai elemzéssel (PEP) határoztuk meg a három csoportban az instabilitás mértékét (az úgynevezett „posturális instabilitást").
A PEP által mért adatokat fast fourier transzformáció (FFT) segítségével is megvizsgáltuk.
A funkcionális mozgásképesség feltérképezésére a „Time Up and Go" (TUG) tesztet alkalmaztuk.
A kezelés hatását a PDwTr csoport 3 hetes intenzív stabilitás-rehabilitációs kezelés előtti és utáni adatainak összehasonlításából következtettük.
A 3 hetes kezelés során vizuális ingerlést és egyensúlyfejlesztő funkcionális tréningeket alkalmaztunk.
A tréninget végzett paciensek életminőségi tesztjeinél jelentős mértékű javulást detektáltunk.
A TUG teszt szignifikáns javulást mutatott a kezelt Parkinson csoportnál.
A stabilometriai elemzés három fő (transzverzális, szagitális, radiál) irányban mért testimbolygási paraméter jelentős javulását eredményezte a tréningen részvett csoportban, míg nem volt változás a tréning nélküli PD csoportban
Az FFT értékelésénél szembetűnő volt, hogy a PD csoportra jellemző domináns eltérések csökkenése volt észlelhető.
Vizsgálataink az egyensúly zavarával járó kórképben, a Parkinson kórban, a speciális egyensúlyt javító tréning hatását sikerült igazolnunk objektív prosturográfiás mérésekkel. Az instabilitás-csökkenéssel párhuzamosan a betegek életminőségének javulását és funkcionális állapotuk növekedését észleltük.

Kulcsszavak: időskori mobilitás, Parkinson kór, testimbolygás, neuro-rehabilitációs tréning, életminőségi pontozóskála

OXIDATÍV STRESSZ ÉS INFLAMMASZÓMA AKTIVÁCIÓ AZ ATHEROSZKLEROTIKUS PLAKKBAN

TOLNAI Emese
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Belgyógyászati Intézet
E-mail cím: -

Bevezetés: Kutatócsoportunk a hemoglobin (Hb) oxidációját különböző betegségekben figyelte meg. Oxidált Hb van jelen például az érelmeszesedéses érfalban. Ma már tudjuk, hogy ennek az a magyarázata, hogy a zsírlerakodás miatt megvastagodott érfalat kis átmérőjű kapillárisok szövik át, melyek nagyon törékenyek. A kapillárisok sérülése kis vérzéseket okoz. A vörösvérsejtek (vvt) a plakk erősen oxidatív környezetében szétesnek, és a Hb oxidálódik. Az oxidatív folyamatok és a velük párhuzamosan jelenlévő antioxidáns mechanizmusok által létrehozott egyensúly atheroszklerózis során megbomlik. Az anaerob glikolízis során reaktív oxigén gyökök (ROS) képződnek, melyek igen nagy kémiai reaktivitással rendelkeznek és reakcióba lépnek lipidekkel, fehérjékkel, mely folyamatok az érfal károsodását okozzák. A szabadgyökök által indukált reakciók az atherogenezis kialakulásában igen fontos szerepet játszanak. E mellett az NLRP3 inflammaszóma aktiváció mechanizmusában is fontos szerepe van a ROS-nak. Feltételezzük, hogy az atheroszklerotikus régióban lejátszódó oxidatív stressz a vvt lízisét és a Hb oxidációját okozza, és az így felszabadult oxidált Hb formák inflamaszómát aktiválnak, ami IL-1 β expresszióját okozza.
Anyagok és módszerek: Vizsgálatainkhoz makrofág sejteket használtunk. A sejteket Hb formákkal (20 μmol/L heme) kezeltük, majd az NLRP3, Caspase-1 expresszióját Western Blot technikával az IL-1β szinteket sejt alapú ELISA technikával határoztuk meg. A hypoxia hatásának vizsgálatára, a sejteket 16 órára hypoxiás (1% O_2) és normoxiás (21% O_2) állapotot szimuláló kamrába helyeztük, a sejtek ROS termelésének kimutatására (CM-H_2DCFDA) kittet használtunk. Megvizsgáltuk, hogy hypoxiás körülménynek van-e valamilyen hatása a vvt lízisére és a Hb oxidációjára.
Eredmények: Kimutattuk, hogy a hypoxia hatására vvt lízis következik be és a Hb oxidálódik, melynek során globin-globin kovalens módon keresztkötött multimerek képződnek. Meghatároztuk a hypoxiás és normoxiás körülmények között tartott vér Hb, metHb, és teljes heme tartalmát. A hypoxiás körülmények között tartott vvt-k átlagos Hb tartalma, 321,9±210 mmol/L, az átlagos metHb tartalma 56±150 mmol/L. A normoxiás körülmények között tartott vvt-k átlagos Hb tartalma, 300±190 mmol/L, az átlagos metHb tartalma 12±10 mmol/L. Az eredményeink azt mutatják, hogy a vvtk lízise és a Hb oxidációja és degradációja megfigyelhető a hypoxiás hatást követően. Kimutattuk, hogy a hypoxia és Hb formák együttes jelenléte fokozza makrofág sejtek IL-1β termelését. A hypoxiás körülmények között tartott sejtek ötször több IL-1β termeltek, mint a normoxiás körülmények között tartott sejtek.
Következtetések: Az atheroszklerotikus régióban lejátszódó oxidatív stressz a vvt lízisét és a Hb oxidációját okozza, és az így keletkezett oxidált Hb inflamaszómát aktivál, ami IL-1 β expresszióját okozza. Úgy gondoljuk, hogy az oxidált Hb gyulladást és oxidatív stresszt indukálhat, mely folyamatok alaposabb megismerése új terápiás célpontok illetve stratégiák kidolgozásának biztosíthat alapot az atheroszklerotikus érfal védelmében.

A VAS HATÁSA MESENCHYMÁLIS ŐSSEJTEK DIFFERENCIÁCIÓS FOLYAMATAIBAN

TÓTH Andrea
E-mail cím: -

Bevezetés: A mesenchymális őssejtek számos sejt típussá – oszteoblaszt, chondrocyta, adipocyta – képesek differenciálódni, így fontos szerepet játszanak a különféle kötőszövetek – csont-, porc- és zsírszövet kialakulásában. Kutatócsoportunk korábban kimutatta, hogy a vas gátolja a vaszkuláris simaizomsejtek oszteoblaszt irányú differenciációját. Jelen munkánkban azt vizsgáltuk, hogy a vas milyen hatással van mesenchymális őssejtek differenciációjára.
Módszerek: A mesenchymális őssejtek oszteoblaszt irányú differenciációját megemelt Ca és inorganikus foszfát (Pi) tartalmú kalcifikációs médiummal indukáltuk. A chondrocyta illetve adipocyta irányú differenciációhoz gyári médiumot használtunk. A differenciáltató médiumokat vassal (5, 10, 25, 50 □mol/L) egészítettük ki. Az oszteoblaszt irányú differenciáció markereit - extracelluláris mátrix Ca tartalma, intracelluláris Pi, oszteokalcin, Cbfa-1 (core binding factor alpha-1) - 5 napos differenciáltatás után határoztuk meg. A chondrocyta marker Sox9 (sex determing region Y box 9), mRNS és fehérje szintjét 14 napos differenciáltatás után mértük meg. Az adipocyta marker FABP4 (fatty acid binding protein 4) expresszióját 33 napos differenciáltatás után vizsgáltuk.
Eredmények: Kimutattuk, hogy a vas 50 □mol/L-es dózisban az oszteoblaszt irányú differenciáció teljes gátlását idézi elő, az extracelluláris mátrix Ca szintje, a sejtek oszteokalcin expressziója, intracelluláris Pi szintje illetve a Cbfa-1 expressziója a nem differenciált sejtekéhez hasonló értéket mutat. Ezzel párhuzamosan, a vas a chondrocyta irányú differenciációt is gátolja, jelenlétében a sejtek Sox9 expressziójának megemelkedése elmarad. Ezzel szemben a vas nem gátolja az adipocyta irányú differenciációt, a FABP expressziója vas jelenlétében illetve hiányában is megemelkedik a differenciáció során.
Következtetés: A simaizomsejtek oszteoblaszt irányú differenciációjának és az érett oszteoblasztok funkciójának gátlásán túl kimutattuk, hogy a vas specifikusan gátolja a mesenchymális őssejtek osteo- illetve chondrogenezisét, de nem befolyásolja az adipogenezist. Eredményeink arra utalnak, hogy a vas az oszteo/chondrogenezis általános inhibitora.

ANTIKOAGULÁNS HATÁSÚ PENTASZACHARID-SZULFONSAV SZÁRMAZÉKOK SZINTÉZISE

VARGA Eszter
hallgató
Debreceni Egyetem, Gyógyszerésztudományi Kar
E-mail cím: eszter.vargaa@gmail.com

A heparin a szulfatált glükózaminoglikánok csoportjába tartozó heteropoliszacharid, antikoaguláns hatása régóta ismert. A gyógyászatban véralvadásgátlóként az 1940-es évek óta alkalmazzák. Hatását az antitrombinhoz kötődve fejti ki, ezáltal blokkolja a trombint és a Xa faktort a véralvadási kaszkádban. Az 1980-as évben fedezték fel, hogy az antitrombin aktiválását egy egyedi pentaszacharid okozza. Ezután számos kutatás indult olyan szintetikus pentaszacharid analógok kifejlesztésére, melyekkel a heparin mellékhatásai kiküszöbölhetőek, és hosszabb ideig tartó biológiai aktivitással rendelkeznek. Az első hatásosnak bizonyuló szintetikus pentaszacharid Arixtra néven került forgalomba, előnye a nagyobb hatékonyság mellett a napi dózis jelentős csökkenthetősége. Később olyan analógok kerültek előtérbe, melyek szintézise egyszerűbb, ilyen a teljesen O-szulfatált és O-metilezett származék, a nagy biológiai aktivitással bíró idraparinux.
Kutatócsoportunk új típusú antikoagulánsok kifejlesztését tűzte ki céljául, melyekben a pentaszacharid farmakofór szulfátészter-csoportjait bioizoszter metánszulfonsav-csoporttal helyettesítjük, ezáltal a biológiai környezetben való stabilitás növelhető. Az elmúlt években egy-egy pentaszacharid-diszulfonsav és -triszulfonsav szintézise sikeresen megtörtént. A diszulfonsav-származék az idraparinuxnál is jóval nagyobb anti-Xa aktivitást mutatott a vizsgálatok során. Ennek a nagy hatékonyságú származéknak az előállításából kiindulva további szulfonsav-analógok szintézisét kezdtük meg az idraparinuxhoz hasonló antikuaguláns hatású, de annál kedvezőbb farmakológiai profilú származékok kifejlesztése céljából. Feladatom a pentaszacharid középső egységén módosított monoszulfonsav származék előállítása volt. A védett pentaszacharidot [2+3] blokkszintézissel sikeresen előállítottuk, majd a további nyolc lépéses átalakítási reakciósort követően eljutottunk a céltermékünkhöz.
Terveink között szerepel ezen származék antikoaguláns aktivitásának vizsgálata, amely nagy jelentőségű lehet a hatás-szerkezet összefüggések megismerésében. Tervezzük továbbá a hatásos származékaink nagyobb mennyiségben való újragyártását és a farmakokinetikai jellemzését.

Kulcsszavak: hemosztázis, véralvadás, orális antikoagulánsok

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő közreműködésével, a Nemzeti Tehetség Program NTP-EFÖ-P-15 keretei között valósult meg.

PSZICHOLÓGIA ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A TERMÉSZETES MEGFIGYELÉS MÓDSZERÉNEK ALKALMAZÁSA ÓVODAI CSOPORTOKBAN

BÖDDI Zsófia, KESZEI Barbara
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Neveléstudományi Tanszék; ELTE Neveléstudományi Intézet Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

Az óvodai jelenségek és az óvodáskorú gyermekek társas kapcsolatainak tanulmányozásához olyan kutatás módszertani megközelítést szükséges alkalmazni, amely figyelembe veszi a gyermekek életkori és fejlődésbeli sajátosságait. Mivel a gyermekekkel kapcsolatos kutatásokban nem vagy alig alkalmazhatunk verbalitásra támaszkodó módszereket, a pszichés jelenségek, pedagógiai helyzetek tanulmányozásához kézenfekvő a megfigyelés. A módszer további előnye, ami a felnőtt vizsgálati személyek esetében is jellemző, hogy a „válaszadás" vélhetően kevésbé tudatos és kontrollált, illetve olyan információhoz is juthatunk, amelyről kevésbé tudnának beszámolni a vizsgálati személyek vagy interpretációjuk befolyásolná azokat.
Előadásunk egy olyan kutatási beszámoló, melyben egy egy természetes megfigyelést alkalmazó vizsgálatsorozatunkat mutatjuk be. Ennek célja integrált nevelést folytató óvodai csoportokban jellemző gyermek-gyermek és felnőtt-gyermek interakciók megragadása. Ismertetjük az elővizsgálatok során kidolgozott vizsgálati elrendezést, amelyet a kutatásban résztvevő további csoportok esetében alkalmazunk. A módszerünk sajátossága, hogy az óvodai csoportszobákban egyszerre több videokamerát is elhelyezünk úgy, hogy lehetőség szerint az összes játékteret befogják. Kutatásunk kiemelten hangsúlyos szempontja, hogy az interakciókat és a kommunikáció jellemzőit minél inkább a maguk természetességében, a mindennapokban rögzíthessük, ezért vizsgálatunk több tényezőjét is úgy alakítottuk ki, hogy a megfigyelés természetes mivoltát erősítsük. Részleteiben bemutatjuk az általunk választott kutatási módszer előnyeit és hátrányait, a kutatás során felmerült dilemmákat, nehézségeket, amelyeket a lehetőségeinkhez mérten kiküszöböltünk. Az így rögzített videofelvételek kínálják a szisztematikus megfigyelés alapját, amelyet a későbbiek során az interakciók sajátosságait célzó kódrendszer segítségével kódolunk.
A kutatás jelenlegi állapotában a részeredményekről számolunk be. Így első eredményeink közé tartoznak a videoanyag elemzésekor nyert tapasztalatok, pl. a vizsgálati személyek megfigyelésre adott reakciói, habituációja vagy a pl. csoportszobák játéktereinek használatának jellemzői. Hangsúlyos eredménynek tekintjük a szakirodalomban található hasonló témájú kutatások (pl. File, 1994; Harper és McCluskey, 2002, 2003) kategóriarendszerének adaptálását és az „első" kódrendszer kidolgozását, amelynek megbízhatósága 10 független kódoló megfigyeléseivel összevetve kerül tesztelésre. Terveink szerint a részletesen kidolgozott megfigyelést alkalmazó kutatási módszerünk a későbbiekben más kutatásokban is alkalmazható lesz.

File, N. (1994). Children's Play, Teacher-Child Interactions, and Teacher Beliefs in Integrated Early Childhood Programs. *Early Childhood Research Quarterly,* 9. 223–240.
Harper, L. V. - McCluskey, K. S. (2002). Caregiver and peer responses to children with language and motor disabilities in inclusive preschool programs. *Early Childhood Research Quarterly,* 17. 148–166.
Harper, L. V. - McCluskey, K. S. (2003). Teacher–child and child–child interactions in inclusive preschool settings: do adults inhibit peer interactions? *Early Childhood Research Quarterly,* 18. 163– 184.

A HOSPICE ÖNKÉNTESSÉG MOTIVÁCIÓS- ÉS ÉLMÉNYHÁTTERÉNEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA

DORNER László
Eszterházy Károly Főiskola, Pszichológia Tanszék
E-mail cím: dorner@ektf.hu

Háttér: A hospice szolgáltatások világszerte a végstádiumú krónikus betegségekben szenvedő betegek életminőségének javítását tűzi ki célul. A gondoskodás nem csupán a beteg kínzó testi tüneteinek enyhítésére, hanem a lelki, szociális és spirituális igényeire, valamint a hozzátartozók segítésére is kiterjed, mind a betegség fennállása, mind a gyász ideje alatt. Ebben a folyamatban jelentős szerepet töltenek be a betegeket segítő önkéntesek, akik a betegellátásban, a ház körüli teendőkben és az adminisztratív teendőkben segédkeznek a Magyar Hospice Alapítvány koordinálásával.
Kutatás célja: Kutatásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a magyarországi hospice ellátásban dolgozó önkéntesek milyen tapasztalatokról számolnak be a tevékenységük kapcsán (együttműködés, élmények, kihívások, az önkéntesség pozitív-negatív érzelmi aspektusai) valamint milyen motivációk fedezhetők fel emögött. Feltételezem, hogy a korábbi, főként külföldi kutatásokban talált intrinsic motivált munkavégzés (pl. proszociális értékmotiváció) magyar mintán is jelentős lesz.
Módszerek: Kutatásomban a Volunteer Functions Inventory (VFI) 30 itemből álló magyar verzióját használom, mely önkitöltős alapon nyújt információkat az önkéntesség motivációs hátterével kapcsolatban (szociális, karrier, énvédelem, megértés, növekedés, érték motiváció faktorai mentén). Ezen kívül nyitott kérdések segítségével mérem fel az önkéntesek hospice szolgáltatással kapcsolatos tapasztalatait, benyomásait, a saját személyiségfejlődésre vonatkozó reflexiókat.
Minta: Hospice önkéntességet végző személyek alkotják a mintát, összesen kb. 100 fő vesz részt a vizsgálatban, amely hazánk különböző területein élő önkéntesek motivációs jellegzetességeinek önjellemzéses vizsgálatát tűzi ki célul. A kérdőívek eljuttatásában a Magyar Hospice Alapítvány segítségét vettem igénybe.
Eredmények: A kutatás jelenleg is folyamatban van, annak eredményei a Tavaszi Szél Konferencián kerülnek bemutatásra. Az eredmények kiértékelése SPSS statisztikai szoftver segítségével történik.

Kulcsszavak: hospice, önkéntesség, motiváció, Volunteer Functions Inventory

A VALLÁSOS SPIRITUÁLIS ÉLMÉNYEK LÉLEKTANA

FÁBIÁN Balázs
Msc hallgató
Debreceni Egyetem - Magatartástudományi Intézet,
E-mail cím: fabian.balazs.93@hotmail.com

Bevezetés: A valláspszichológia egyik keveset vizsgált területének tekinthető a vallásos/spirituális élmények lélektana, noha a vallás és a spiritualitás egyik kulcskérdése lenne, eddig még nem született ebben a témában olyan összefoglaló tanulmány, amely áttekintette volna a téma kutatási eredményeit és empirikus eredményekkel is alátámasztotta volna feltételezéseit. Ezen kívül Magyarországon még egyetlen ilyen jellegű vizsgálat sem készült, így ez a terület egy alulkutatott témakörnek tekinthető.
Célkitűzés: Jelenleg nincs olyan széles körben elfogadott, olyan a terület korábbi eredményeit átfogó elemezés alapján készült vallásos-spirituális élményeket mérő kérdőív és a használatban lévő releváns mérőeszközök többsége komoly hibákkal is rendelkezik (Koenig, 2008; Kohls, Hack & Walach, 2008). Ezért jelent vizsgálat keretén belül célul tűzik ki a Vallásos/Spirituális Élmények Kérdőív (VSÉK) kialakítását, tesztelését és a más releváns változókkal való kapcsolatának felderítését.
Minta: A teljes minta 503 főből állt, amelybe különböző felekezetű (Katolikus, Református, Egyéb keresztény közösségbe tartozó, Maga módján vallásos, Ateista és Egyéb), hittudományi-, pszichológia szakos hallgatók és felnőtt személyek tartoztak. A kérdőív felvétele vegyes módszerrel, interneten és papír alapon történt.
Fontosabb mérőeszközök: Demográfiai adatokat mérő kérdések, Vallási/spirituális változókkal kapcsolatos kérdések, Vallásos/Spirituális Élmények Kérdőív (VSÉK), a Piedmont féle Spirituális Transzcendencia Skála (STS), Duke Vallásosság/Spiritualitás Index (DVSI) és Misztikus Orientáció Skála (MOS).
Eredmények: A VSÉK kérdőív faktoranalízis és főkomponens analízis segítségével végzett elemzései a teljes 66 itemes kérdőívet 2 faktorra (Pozitív Kapcsolódás; Misztikus Jelenlét) és 4-4 itemre csökkentették le, amelynek a megbízhatósága nagyon jónak (Cronbach-alfa=0.8396) és a két faktor által magyarázott variancia (60,8%) közepesen erősnek mutatkozott. A kétfaktoros elméleti modellt a konfirmátoros faktor analitikus vizsgálat is megerősítette (p=0.131).
Az egyes felekezeti alcsoportok között szignifikáns különbségek voltak kimutathatóak mind a Pozitív kapcsolódás, mind a Misztikus jelenlét alskálán. Ezen kívül a két VSÉK alskálán elért eredmények varianciáját más-más skálákon elért eredmények jósolták be a leginkább egyes felekezetenként.
Összegzés: A Vallásos/Spirituális Élmények Kérdőív megbízható mérőeszköznek bizonyult az eddigi eredmények alapján és a többi változóval kapcsolatos elemzések szerint felekezetenként ezen élmények előfordulási gyakorisága és az élmények valószínűsíthető kauzális tényezői között is szignifikáns eltérések voltak.

Kulcsszavak: Valláslélektan, valláspszichológia, vallásos-spirituális élmény, misztikus élmény, transzperszonális pszichológia

A NŐI ÉRTÉKREND ÁTADÁSA HÁROM GENERÁCIÓN ÁT

FEHÉR Ilona
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: feherili@t-online.hu

A legújabb értékek a helyi tudás értékei (local knowledge). Megnőtt a fontossága az érintettek számára, mert a releváns fejlesztési irány kijelölésében segít.
A kutatásunk alapkérdése, hogy mekkorát változott mára nyolcvan év távlatában a női értékrend? A választ időben és térben is keressük. (20. sz. pesti nőktől a mai Moldvai csángó nők értékrendjéig.)
Az első részben a morálfilozófiai alapokról elindulva a nevelésfilozófiai megközelítés után neveléstörténeti felvezetés történik. A hazai és nemzetközi értékrend kutatások fejlődésére is kitérünk. A női értékrend átadásában vizsgálatunk első generációját a mai nyugdíjas hölgyek, (nagymamák) alkotják, a második generációt a mai munkaképes nők képezik, és a harmadik generáció tagjait pedig a mai fiatalok között találjuk.
A második részben szakirodalmi elemzés során megjelennek a korszellem értékei, ugyanakkor fény derül mélyebb értéktükközésekre is, egyrészt arra, hogy a lokális kultúra a nőket ma is kiközösíti (megszégyenítő rituálék), másrészt kiderül, hogy a 21. századi nők a szabadság és felelősség arányát hogyan értelmezik.
A harmadik részben két terepkutatás eredményeivel ismerkedhetünk meg. Az egyik a Kriza János néprajzi adattárban fellelhető kéziratokból született. A másik a moldvai csángók által lakott öt kis faluban hét adatközlővel rögzített narratív interjú, valamint tizenkét fős fiatal iskolással fókuszcsoportos beszélgetés készült.
Összefoglalva elmondható, hogy az emberek és kultúrák keveredése soha nem látott méreteket öltött, a terep is mozgásba lendült. Az értékrend-átadás folyamatának kutatása szükséges, és nem csak a nevelő-oktató munka döntéshozóinak a megsegítésére fontos.

Kulcsszavak: nőnevelés, értékrend átadása, pedagógiai antropológia

A MUNKAHELYI KÖRNYEZETEK MINŐSÉGÉNEK HATÁSA A MUNKAVÁLLALÓKRA – MÓDSZERTANI LEHETŐSÉGEK ÉS GYAKORLATI FELHASZNÁLÁS

FRANKÓ Luca, TÓTH Ágnes
PhD hallgatók
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
E-mail cím: franko.luca@ppk.elte.hu, toth.agnes@ppk.elte.hu

A munkahelyi környezetek vizsgálata a ’70-es évektől fontos témája a környezetpszichológiai szakirodalomnak, itthon azonban még kevés kutatás született a területen. Noha a mai napig sok vezető és cégtulajdonos úgy tekint az irodákra, mint a költségcsökkentés érdekében minimálisra redukálandó terekre, a munkahelyi fizikai környezetek minőségének bizonyítottan egyéni és szervezeti korrelátumai is vannak. Ilyen például a munkával való elégedettség, a munkateljesítmény, a jóllét, a hiányzás, illetve a fluktiáció vagy a szervezeti szintű produktivitás. Ennek hangsúlyozását a gyakorló szervezetpszichológusok és HR szakemberek körében is fontosnak tartjuk, csakúgy, mint a kutatásaink során látott jó gyakorlatok bemutatását.
A munkahelyi környezetek és a benne dolgozók tranzakciója számos mérőeszközzel és konstruktum mentén vizsgálható a kutatási kérdés fókuszától függően, előadásunkban bemutatjuk a szakirodalomban leggyakrabban megjelenőket. Részletesebben a munkahelyi magánszféra konstruktumát és Oldham 6 itemes munkahelyi magánszféra kérdőívét tárgyaljuk előadásunkban. A mérőeszközt először kutatócsoportunk alkalmazta magyar nyelven és mintán, a validitásvizsgálatot három nagyvállalat 160 dolgozójának adatai segítségével végeztük el. Eredményeink alapján a kérdőív magyar nyelven is jól használható (Cronbach-alfa= 0,711), a hazai gyakorlatba átültethető. Ezen kívül kitérünk a munkahelyi magánszféra HR és szervezetpszichológiai szempontból fontos összefüggéseire, a korábbi szakirodalmi adatok és saját kutatási eredményeink mentén. Saját vizsgálatainkból az derül ki, hogy minél magasabb észlelt magánszféráról számol be valaki, általánosságban annál elégedettebb munkahelyének fizikai környezetével (r=0,510, p=0,01). Továbbá annál magasabb pszichológiai jóllétről (r=0,487, p=0,01) és élettel való elégedettségről (r=0,227, p=0,01) számol be.

Kulcsszavak: munkahelyi magánszféra, munkahelyi környezetek, jóllét, elégedettség

EDUCATION AS THE SUBJECT MATTER OF INTERNATIONAL RELATIONS. THE CASE OF COOPERATION WITHIN EUROPE.

Adam GAJEK
E-mail address: adamcgajek@gmail.com

In this work the author presents the phenomenon of the increasing role of education in international relations. Cooperation in the field of education, despite the long tradition, has gained momentum in recent years. Although governments still try to keep their competences in the field of education, accruing globalization and regionalization cause intergovernmental cooperation. Education has become an indispensable subject of cooperation in the fight against global threats such as social inequality, brain drain, but also the object of interest of the international trade in services or a means to empower the international competitiveness.
The strongest aspiration to cooperate in this regard takes place in Europe, especially in the area of higher education. The European Union is committed to taking over individual competence in the field of education, but governments still do not agree on the communitarisation of this issue. Education remains the domain of governments. But the declarative intergovernmental cooperation initiated by the Bologna process directed to the construction of the European Higher Education Area. The satisfying results make the cooperation grow, even though rather slowly.
The role of international cooperation in the field of education will be increased. The author basing on public perception and the costs AND BENEFITS OF THE COOPERATION TRIES TO PREDICT THE FUTURE OF THE COOPERATION BETWEEN EUROPEAN COUNTRIES IN TERMS OF EDUCATION.

SCHOOL AS AN ADAPTIVE COMMUNITY

Emma GAZDAG
PhD student
Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Graduate School of Educational Sciences
E-mail address: -

The concept of community school is based on a school renewal demand, in which schools serve as both an educational institution and a center of community life. A community school is both a place and a set of partnerships between the school and other community resources to achieve quality education and a higher standard of living. Using public schools as centers, community schools bring together many partners to offer a range of support and opportunities to children and the members of the community (Berg et al., 2006). An adaptive community school is capable of adapting new ideas and tools for developing collaborative groups among all shareholders to be more effective and equipped in complex issues regarding student learning.
The aim of this research is to examine and compare two schools, as adaptive communities. The main focus of the comparison is to explore the elements of the caring and welcoming community life, which is one of the key components of all adaptive schools. Furthermore this research explores what makes adaptive teaching teams effective, and how they "weave the collaborative fabric of their faculty". In addition to these the research will focus on the development of group member skills; and the principles of engaging in a continuous cycle of group and individual improvement.
This small scale research was conducted at two Secondary Schools in Pécs, Hungary, and in Subotica, Serbia. Both of these schools are regarded to be welcoming and open community schools.
The first part of the research focuses on the role of "school identity" and the image what these community schools have; followed by the analysis of the relevant school documents; and in the last part the research focuses on the relationship between the schools and other organizations in the local community.
Research tools: The research was done mainly with the help of qualitative research instruments such as semi-structured interviews, questionnaire-based studies, case studies and attitude observations.

Keywords: adaptivity, community, school community, learning community, community of practice

MIGRÁCIÓS SZORONGÁS: HATÁRON TÚLI MAGYAR DIÁKOK SZORONGÁSÁT FELTÁRÓ VIZSGÁLAT

HIRSCHNÉ SCHUBERT Judit
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
E-mail cím: schubert.judit@ppk.elte.hu

A bevándorlás napjaink egyik legfontosabb jelensége. Magyarország elhelyezkedésének és történelmének köszönhetően, kivételes migrációs folyamatok zajlanak le, mint a határon túli magyar nemzetiségűek bevándorlása a környező országokból. A jelen tanulmány a határon túli magyar egyetemi hallgatókat vizsgálta Berry-féle akkulturációs sztressz és szorongásos folyamatok szemszögéből, akik Szlovákiából, Szerbiából, Ukrajnából és Romániából érkeztek Magyarországra. A vizsgálat arra törekedett, hogy felmérje a diákok vonás és állapot szorongását, és feltárja annak hátterében lévő okokat. Főbb kérdései: vajon azok a fiatal diákok, akik magyarnak vallják magukat, de nem Magyarországon születtek, hogyan élik meg a saját migrációjukat és ez milyen mértékű szorongást vált ki belőlük. A kutatás egy két évet felölelő longitudinális vizsgálat, a STAI Állapot- és Vonásszorongást mérő teszt és egy félig strukturál mély interjú alkalmazásával. Azt az eredményt kaptam, hogy a fiatalok állapot szorongása abban az esetben alacsony, ha a Berry-féle akkulturációs stratégiák között az integrációt választották, van stabil párkapcsolatuk, a baráti társaság összetétele egyforma arányban képezik magyar állampolgárok és határon túliak is. Ezek a tényezők a jövővel kapcsolatban is meghatározóak, hiszen azok a diákok, akik rendelkeznek megfelelő társas támogatással jobban teljesítenek a főiskolán és időben lediplomáznak. Életterüket tekintve a kollégium bár védett környezetet biztosít, mégis visszahúzó erőként hat a fiatalokra, mert sok kollégistára szeparációs alkalmazkodási stratégia volt jellemző. A magas szorongás szint együtt járást mutatott a marginalizációs és szeparációs stratégiákkal, tanulmányok halasztásával, szubjektív nehézségekkel és származás eltitkolásával, ami világosan rámutat a kultúrsokk meglétére. A longitudinális vizsgálatnak köszönhetően kiderült, hogy az akkulturációs stratégiák nem stabilak. Különböző életesemények, a kapcsolati háló megváltozása, célok elvesztése, azok tisztázatlansága hatással van a még sérülékeny identitásra az áttelepüléstől számított első 5 évben. Az eredmények rávilágítottak arra, hogy mennyire fontos segítséget nyújtani abban, hogy a szeparációs és a marginalizációs stratégiákat felváltsa az integráció vagy az asszimiláció, ahol a szorongás jelentősen alacsonyabb, mert ez a stressz nem csak mindennapi nehézségeket jelent a fiataloknak, hanem meggátolja az új identitás megfelelő kialakulását, jövőkép kialakítását, és akár egészségügyi és mentális problémákat is vonhat maga után.

Kulcsszavak: bevándorlás, akkulturáció, határon túli magyar, szorongás

A GYERMEKEK TESTI NEVELÉSÉRŐL AZ *ERDÉLYI MUZÉUM* (1814-1818) CÍMŰ FOLYÓIRAT KÖZ- ÉS MAGÁNNEVELÉSSEL FOGLALKOZÓ ÉRTEKEZÉSEI ALAPJÁN

HÜBER Gabriella Margit
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: huber.gabriella1986@gmail.com

A XIX. század első felének magyar nyelvű pedagógiai írásaiban már megjelentek azok a gondolatok, melyek a köz- és a magánneveléssel foglalkoztak. A korban több vita tárgyát is képezte a házi kontra köznevelés témája, ezt mutatják azok az írások is, melyeket a különböző sajtóorgánumok hasábjain olvashatunk. A kétfajta nevelési mód bemutatása során a szerzők nagy jelentőséget fordítottak a testi nevelés részletezésére. Számos írás helyezte górcső alá a nevelésnek azt a sajátos feladatkörét, amely az emberi szervezet harmonikus fejlesztésével hozzájárul a személyiség kiteljesedéséhez. Jelen előadás célja, hogy egy tudományos folyóirat, az *Erdélyi Muzéum* (1814-1818) tükrében ismertesse a köz és magánnevelés témájú értekezések kapcsán a korabeli szerzők testi neveléssel kapcsolatos nézeteit. Az *Erdélyi Muzéum* nem kifejezetten neveléstudománnyal foglalkozik, de találhatók benne nevelési relevanciával rendelkező művek. A folyóirat szerzői többek között *Johann Heinrich Pestalozzi* (1747-1827) *Christian Gotthilf Salzmann* (1744-1811), *August Hermann Niemeyer* (1754-1828) és *John Locke* (1632-1704) elveire építettek. Locke elvei alapján a testi nevelést az erkölcsi és az értelmi nevelés feltételének tekintették. A felvilágosodás korában egyre nőtt azoknak a száma, akik a nevelés kérdései iránt érdeklődtek. Igaz volt ez a magyar főurak, nemesek többségére is, akik gyermekeik érdekében igyekeztek e téren is minél tájékozottabbak lenni. A világi témájú irodalom is sokat foglalkozott a főnemesi ifjak házi magánnevelésének problémájával. A felvilágosodás pedagógiai gondolkodásának fejlődésével azonban idővel egyre többen foglaltak állást az iskolai nevelés mellett. Míg a nemesek gyermekeik neveléséről való vélekedéseiben felismerhető Locke hatása és a ranghoz illő nevelés igyekezete, addig a köznevelés egyik legnagyobb előnyeként sokat hangoztatták a társas léttel együtt járó polgárrá válás folyamatát. Kutatói kérdéseimhez sorolom tehát, hogy milyen mértékben jelent meg a testi nevelés fontossága az *Erdélyi Muzéum* hasábjain. A köz és magánnevelés során mely különbségek voltak felfedezhetőek a gyermekek testi nevelésében? Az említett külföldi teoretikusok hatásai milyen módon befolyásolták a magyar szerzők gondolatait? A kutatás alapját az általam meghatározott szempontok szerint kiválasztott másodlagos (neveléstörténeti kézikönyvek, lexikonok, bibliográfiák, repertóriumok, szakkönyvek) források mellett többségében elsődleges (hazai és nemzetközi pedagógiai és egyéb szaksajtó) források jelentik, melyek összefüggéseinek feltárására történeti forráselemzés és forráskritika módszerét alkalmazom. A sajtótermékekben megjelent írások elemzése, értelmezése során különösen nagy jelentősége van a forráskritikának (pl. az adott írás mennyire a közvélemény vagy éppen csak annak írójának gondolatait közvetíti).

Kulcsszavak: pedagógiai sajtó, *Erdélyi Muzéum*, testi nevelés, köz- és magánnevelés

AZ IMPLICIT TUDÁS KONSZOLIDÁCIÓJÁNAK FEJLŐDÉSE 7 ÉVES KORTÓL 85 ÉVES KORIG

JUHÁSZ Dóra
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

A tanulási folyamatokat tekintve megkülönböztetünk tudatos (explicit) és nem tudatos (implicit) tanulást. A tanórára kötelezően elsajátítandó tudásanyag bemagolása tudatos (explicit), míg az autóvezetés, síelés, teniszezés stb. készségének elsajátítása nem tudatos (implicit) tanulás révén történik meg. Az implicit (nem tudatos) tanulás kulcs szerepet játszik a motoros, kognitív, valamint bizonyos szociális készségek elsajátításában egyaránt. Az implicit tanulás fejlődésével számos kutatás foglalkozott, melyek eredményei arra utalnak, hogy az implicit tanulás 13 éves korig hatékony, a kor előrehaladtával hanyatlást mutat. Fejlődési mintázata tehát eltér a klasszikus kognitív képességek (pl. munkamemória) fejlődésétől. Az előzőekben említett kutatási eredmények elsősorban a konkrét tanulási fázis alatt elsajátított tudásra utalnak, azonban nem tesznek utalást a következő tanulási fázisig eltelt időben történt változásokról. Kevéssé kutatott terület tehát az implicit tanulás, mint alapvető tanulási mechanizmus konszolidációja. A tanulás nem csupán a gyakorlás ideje alatt (online periódus) következik be, hanem a két tanulás között eltelt időben is (offline periódus). Azok a folyamatok, amelyek az offline periódusban következnek be, konszolidációnak nevezzük. Ekkor történik meg az emlékek stabilizálása, megerősítése. Kutatásunk célja, hogy egy probabilisztikus szekvencia tanulási feladattal megvizsgáljuk, hogy a különböző életkorokban (7-85 év) az implicit tanulás által megszerzett tudást milyen mértékben tartjuk meg és alkalmazzuk. A vizsgálatban 308 fő vett részt, 9 életkori csoportra bontva. Az adatfelvétel kétszer történt meg, 24 órás eltéréssel. Eredményeink alapján elmondható, hogy minden vizsgált életkorban konszolidálódik az elsajátított tudás, és a konszolidáció mértékében nem figyelhetőek meg életkori különbségek. Az implicit tanulás egész életen át tartó fejlődésének vizsgálatára eddig csekély mértékű figyelem irányult, így jelen kutatás hiánypótló lehet ebben a témakörben is.

A TANULÁSI STÍLUS ÉS A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÓ KÉPESSÉG KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK

KATONA ISTVÁNNÉ Kocsis Rita
PhD hallgató
Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: rkatonakatona@gmail.com

Előadásomban abból a kérdésből indulok ki, hogy milyen összefüggés van a tanulók tanulási stílusa és a tanórai interakciókban megnyilvánuló szociálisprobléma-megoldó képessége között. A tanulásfejlesztés kognitív oldalán túl az affektív és a szociális területek fejlesztése is hozzájárul a tanulás eredményességének, hatékonyságának növeléséhez. A tanulási problémák együtt járhatnak a bizonytalan szociális fellépéssel, a szociális problémák nem megfelelő kezelésével. Másrészt a tanulás hatékonyságának fokozásában kiemelkedő szerepet játszik az önszabályozott tanulás kialakulása, melynek egyik fontos összetevője az egyén saját tanulási stílusának ismerete. A tanulási környezet megtervezésében, a megfelelő tanulási tevékenységtípusok kiválasztásában nagyon fontos figyelembe venni az egyén tanulási stílusát. A tanulási stílus ismerete segíthet az egyén erősségeinek és fejlesztendő területeinek feltárásában, végső soron a pályaorientációban. Dolgozatomban a David Kolb által kidolgozott Learning Style Inventory használatát mutatom be, majd arra keresem a választ, hogy milyen összefüggések fedezhetőek fel a Kolb-féle tanulási stílusok és az egyén szociálisprobléma-megoldó képességének hatékonysága között. Kutatásomban összefüggéseket keresek a szociálisprobléma-megoldó képesség két alapvető komponense, a problématájékozódási és a problémamegoldási képesség, valamint a tanulási stílus változói között, majd ismertetem az általam végzett pilotkutatás eddigi leíró és matematikai statisztikai eredményeit.

Kulcsszavak: tanulási stílus, szociális kompetencia, szociálisprobléma-megoldó képesség, önszabályozott tanulás

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI ZENEHALLGATÁS KEZDETEI (1945-1948)

KISS Henriett
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: kisshen123@gmail.com

A XX. század legnagyobb hazai iskolareformjának részeként jött létre 1945-ben az általános iskola a 6-14 éves korú tanulók számára (*Mészáros, Németh* és *Pukánszky,* 2005). Az új iskolatípust a korábbi nyolcosztályos népiskolából, a polgári iskolák és a gimnáziumok I-IV. osztályából hozták létre (*Romsics*, 2002). Ezekben az iskolatípusokban az énekórákon már az 1930-as évekkel kezdődően jelen volt a tanórai élőzenei és gépi zenehallgatás (*Kiss,* 2015).
Az általános iskola első teljes tantervében (*Ballér,* 1996) az V-VIII. osztályban már szerepelnek "alkalomszerű zenei bemutatások" (Tanterv, 1946. 41. o.). A tantervhez énekből készült Részletes útmutatásban bővebben is kifejtésre kerültek a zenei bemutatások tudnivalói (Útmutatás, 1946).
A Köznevelésben megjelent tankönyvjegyzékek (Tankönyvjegyzék 1945/46; 1946/47; 1947/48) tanulsága szerint énekből tankönyvet csak a felső tagozaton használtak. Ezekben a tankönyvekben a magyar népdalok mellett találkozni lehet a zeneirodalom, a zenetörténet dallamaival is, de ezek inkább az énekes, mintsem a zenehallgatási anyag részei (*Kerényi* és *Rajeczky,* 1946; *Kodály* és *Ádám,* 1946a, 1946b, 1948).
A tankönyvekhez készült módszertani kézikönyvekben, az ún. vezérkönyvekben a szerzők ugyanakkor külön fejezetet szenteltek a tanórai zenehallgatás kérdésének (*Kerényi* és *Rajeczky,* 1940; *Ádám,* 1944).
A különböző típusú dokumentumokból (tanterv, útmutatás, vezérkönyvek) kitűnik, hogy a vizsgált korszakban zenehallgatásnak is kellett szerepelnie az énekórákon. A gyakorolat oldaláról ugyanakkor a megvalósítás problémáit is észre lehet venni. A korszak hangjegyes ének-és zenepedagógiai folyóirata, az Énekszó egyrészt arról számolt be, hogy a második világháború pusztításai következtében a zenehallgatás tárgyi eszközei is megsemmisültek (Nyíregyháza, 1946), másrészt az új módszer, az ún. Kodály-koncepció bevezetése, illetve a hangszerek, valamint a hangszerjáték hiányosságai miatt a tanerők nem tudtak a zenehallgatással foglalkozni (*Kelemenné,* 1948).
Az 1945-1948 közötti demokratikus időszakban az általános iskolai zenehallgatást az elméleti alapvetés valamint a gyakorlati megvalósítás nehézségeinek kettőssége jellemezte.
Az iskolák 1948-as államosítása új korszak kezdetét jelentette a közoktatásban. A következő, 1950-es, ún. első "szocialista" tanterv (*Ballér,* 1996) új szellemben, de folytatta az általános iskolai énekórák zenehallgatási hagyományát (Tanterv, 1950).

Kulcsszavak: általános iskola, énekóra, zenehallgatás, 1945-1948

KÖRNYEZETTUDATOSSÁGRA ÉS FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS ÉLMÉNYALAPÚ MÓDSZEREKKEL KISISKOLÁS KORBAN

KRAKKER Anna
hallgató
Apor Vilmos Katolikus Főiskola
E-mail cím: krakker.anna@gmail.com

Előadásomban végzős tanító szakos hallgatóként a kisiskolások helyes életmód szokásainak és pozitív környezeti attitűdjének kialakítására, fejlesztésére szeretnék bemutatni egy olyan környezeti nevelési lehetőséget, egy oktatócsomagot, amelynek létrejöttének és fejlesztésének is részese voltam.
Munkám előzménye az OTDK kutatásom, amelynek részeként egy tanéven keresztül vizsgáltam, hogy a kisiskolások környezeti és életmód szokásai hogyan változnak olyan iskolában, ahol a környezeti nevelés az Oktatócsomaggal kiegészülve folyik, és másik két Oktatócsomagot nem alkalmazó ökoiskolában.
Az Oktatócsomag igyekszik gyakorlatorientált módszerrel megvalósítani a tevékenységalapú oktatást, hiszen az oktatáskutató szakemberek, nemzetközi és hazai mérések statisztikái is azt mutatják, hogy a magyar gyerekek tudása elméletközpontú, ismereteiket csak nehezen tudják a gyakorlatban alkalmazni. Az Oktatócsomag, amely hetente ismétlődő iskolarádiós Ökopercek hangagyból, illetve hozzá kapcsolódó Ökofüzetből áll, nem tantárgy specifikus, így jól alkalmazható bármilyen tanórához kapcsolva.
Kutatásomat 2013-ban kezdtem, amelyet azóta is folytatok, mivel kíváncsi voltam, hogy az előző évekhez képest mennyit változnak az Oktatócsomagot rendszeresen használó diákok fenntarthatósághoz, régi és újabb kori hagyományokhoz, jeles napokhoz, helyes életmódszokásokhoz kapcsolódó viszonyuk.
Az elemzéshez kvantitatív adatelemzést és kvalitatív vizsgálatokat is készítettem. Kvantitatív kutatásom vizsgálati módszere kérdőíves felmérés.
Az eddigi kutatások azt igazolják, hogy a saját tapasztalásokon alapuló tevékenységorientált, élményeket adó oktatás segíti a gyerekek környezethet való pozitív viszonyulását. A kimeneti mérések azt is bizonyították, hogy az Oktatócsomaggal rendszeresen foglalkozó diákok ismereti átfogóbbak, mint az Oktatócsomaggal nem találkozott társaiké.
Kutatásommal szeretnék rámutatni arra, hogy iskolai keretek között is eredményessé tehetjük a helyes környezeti gondolkodás kialakítását, egy élményeken alapuló nevelési program segítségével.

Kulcsszavak: Környezeti nevelés, élményalapság, Oktatócsomag, fenntarthatóság, tevékenységorientált

SEGÍTŐKUTYÁKKAL AZ INTEGRÁCIÓÉRT – A TÁRSADALMI TUDATFORMÁLÁS ÚJ ESZKÖZEI

LOVÁNYI Eszter
PhD hallgató, tanársegéd
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
E-mail cím: lovanyi.eszter@barczi.elte.hu, lovanyieszter@segitokutya.net

Személyes élményeim is motiválták a témaválasztást: hallássérülten születtem, négylábú segítőtárssal rendelkezem, szabadidőmben segítőkutyák képzésével foglalkozó egyesület munkáját segítem önkéntesként. Az előadás a kutatási eredményeink és tapasztalataink alapján kidolgozott újszerű társadalmi szemléletformáló eszközöket mutat be: segítőkutyák bevonásával tartott óvodai és iskolai társadalmi szemléletformáló programok illetve segítőkutyák világáról szóló mesekönyv.
1. Kutatásunk során – a NEO Magyar Segítőkutya Egyesület munkatársaival együttműködve, négylábú társaink bevonásával – nem fogyatékos gyermekek számára tervezett társadalmi szemléletformáló programunk hatásait felmértük, ezzel is hozzájárulva az „érzékenyítő" tréningjeink továbbfejlesztéséhez. A foglalkozások előtti és utáni kikérdezés tartalmi és statisztikai összehasonlító elemzése képezte a kiértékelés alapját. Első lépésben szakirodalmi forrásokra támaszkodva kidolgoztunk egy – nyitott és zárt, direkt és indirekt kérdéseket egyaránt tartalmazó – kérdőívet, mely a társadalom egyes rétegeinek a fogyatékossággal élő személyekkel szembeni attitűdjét vizsgálja. Tíz iskolai osztályt vontuk be a kutatásba, melyek földrajzi elhelyezkedésük, fenntartójuk, típusuk és a fogyatékosokkal kapcsolatos tapasztalataik szempontjából heterogén képet alkottak. Továbbá arra törekedtünk, hogy a kiválasztott tanulók is a lehető legjobban képviseljék az általános és középiskolai diákok teljes populációját. Összesen 253 kérdőív feldolgozására került sor, melyek elemzésével próbáltunk következtetéseket levonni, és igazolni hipotéziseinket a "rendhagyó osztályfőnöki órák" eredményességére vonatkozóan.
2. Az általam írt „Kuku és barátai – Ismerjük meg közösen a segítőkutyák világát!" című mesekönyv célja a segítőkutyák és fogyatékossággal élő gazdáik mindennapjainak megismertetése az érdeklődőkkel – Kuku, a hangjelző (hallássérült-segítő) kutya szemszögéből. A 44 oldalas, vidám illusztrációkkal teli, ismeretterjesztő mesét tartalmazó kiadvány elsősorban óvodás és kisiskolás gyermekek számára készült, igaz történetek alapján. Ez a korosztály még nagyon nyitott, természetesként kezeli a sokféleséget, így ezek az élmények azért is fontosak, mert ezáltal fejlődik empátiájuk, számukra nem lesz tabu ez a téma, amiről sokszor nehéz őszintén beszélgetni. Mivel a mesekönyv hallás-, mozgás és látássérült szereplői rendszeresen tartanak segítőkutyájukkal társadalmi szemléletformáló programokat, a gyermekek számára így még hitelesebbé válhatnak ezek a történetek.

Az előadásom résztémái (érzékenyítő tréningek és mesekönyv) tehát szorosan összekapcsolódnak.

Kulcsszavak: társadalmi integráció, óvodai és iskolai szemléletformálás, segítőkutya, mesekönyv

ÚJRAÉRTELMEZETT KAPCSOLATRENDSZER A HALLÁSSÉRÜLT GYERMEKEK INTEGRÁLT OKTATÁSÁBAN

LUKÁCS Szandra
tanársegéd
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
E-mail cím: sandra.lukacs@gmail.com

A nemzetközi és hazai pedagógiai gyakorlatban egyre kiemeltebb figyelmet kap a család meghatározó szerepe, ezen belül differenciáltan jelenik meg a SNI gyermekek szüleinek bevonódása.
A gyermek nevelése és oktatása a család és az intézmény együttműködésén, közös felelősségvállalásán kell, hogy alapuljon. Ez a partneri viszony egyenrangúságot feltételez.
Joyce Epstein a család-iskola-közösség együttműködésének típusait vizsgálva dolgozta ki a szülői bevonódás formáit, a gyakorlatban is alkalmazható lehetőségeket, tevékenységfajtákat (Epstein, 2001). Igaz, hogy az iskola és a család partneri viszonyát elemezte, azonban a szülői bevonódási formák az óvodai nevelésben is alkalmazhatók (Podráczky-Marton,2012). Az általa megfogalmazott elvek, szülői bevonódási formák a gyakorlatban sok esetben sérülnek.
A hallássérültek speciális intézményeiben a szülők bevonódására már léteznek jó kezdeményezések (pl.: Szülők iskolája, Családi tanoda), melyek elsősorban pályázati keretek között valósulnak meg. A résztvevők mentálhigiénés technikákat sajátíthatnak el, életvezetési hatékonyságuk és problémamegoldó képességük fejlődhet, nevelési módszereikben konstruktívabbakká válhatnak.
Az integrált nevelés témakörében az eddigi kutatások a meglévő feltételek és a fogadó pedagógusok attitűdje tükrében vizsgálódtak, módszertani útmutatásokat adtak, melyekkel sikeresebbé válhat a hallássérült gyermekek iskolai integrációja (Perlusz,2001,2004,2011).
Az integráltan tanuló hallássérült gyermekek és fiatalok száma folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A populáció szükségleteit, igényeit nagyfokú heterogenitás jellemzi.
Egy hazai pilot vizsgálat (Magyarné-Lukács, 2015) a szülők-szakemberek közötti partneri kapcsolat alakulásának bemutatásakor elsősorban a szülői nézőpont megjelenítésére törekedett.
A kutatók az alábbi kérdésekre keresték a választ: Hogyan befolyásolja a hallássérült gyermekek integrált nevelése-oktatása során a gyermekek közösségbe való beilleszkedését, teljesítményének sikerességét a szülő-szakember kapcsolatának alakulása? Milyen formában és szinten valósul meg a hallássérült gyermekek szülői bevonódása a gyakorlatban?
A kérdőíves adatgyűjtés során a teammunkában résztvevő szülők, pedagógusok és szurdopedagógusok véleményére voltak kíváncsiak.
A kis mintán (N=56) végzett kutatás eredményei azt mutatják, hogy a hallássérült gyermeket nevelő szülők többsége elégedett gyermeke óvodai, iskolai életébe való bevonódásának mértékével, nem igényel aktívabb részvételt, annak ellenére, hogy a pedagógusok többsége formális módon tartja a szülőkkel a kapcsolatot.
A gyakorlatban is dolgozó gyógypedagógusként úgy vélem, hogy annak érdekében, hogy az újraértelmezett kapcsolatrendszerben, melyben a szülő a szolgáltatás megrendelőjeként, erőforrásaként és egyben partnerként is megjelenhessen, még sok a tennivaló.

Kulcsszavak: hallássérült gyermekek, integrált oktatás, szülői bevonódás, partneri kapcsolat, teammunka

ANDRAGÓGIAI ESZKÖZÖKKEL AZ ELÍTÉLTEK REINTEGRÁCIÓJÁÉRT

MOLNÁR Attila Károly
MA hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar
E-mail cím: www@molnarattila.hu

A magyarországi büntetés-végrehajtási intézetek igen nagy telítettséggel működnek. A szabadságvesztés-büntetésüket már kitöltők között több mint 50%-os arányban tapasztalható az ismételt bűnelkövetés, így az egyre nagyobb számú fogvatartotti populáció a változtatás problémáját veti fel. A börtönügyben zajló fejlesztések arra utalnak, hogy a szervezet nyitott az újabb, a reintegrációt támogató módszerek kidolgozására. Andragógusként nem a fogvatartotti férőhelyek számának növelésében, hanem az ismételt börtönbe kerülés megelőzésében látom a megoldást. Felvetődik a kérdés, vajon az andragógia által kidolgozott módszerek alkalmasak-e a börtönökben való alkalmazásra. Terepkutatásommal az életsegítő andragógia ideológiájával közelítek a fogvatartottak reszocializációjának megvalósításához, amely az önfejlesztésen keresztül segíti az egyént a társadalomba visszavezető helyes út megtalálásában. Empirikus kutatásomat a Balassagyarmati Fegyház és Börtönben, a fogvatartottak egy húszfős csoportjával végeztem. A rendszeres látogatással és a személyes kapcsolattartással arra kerestem a választ, képesek-e a csoporttagok önsegítő módon személyiségfejlesztő gyakorlatokat végezni, s ha igen, milyen eredménnyel teszik azt. A 2013-ban és 2014-ben tartott tréning jellegű csoportfoglalkozásokat beszélgetésekre alapoztam, mely beszélgetések az egyéniség pozitív irányú befolyásolásán keresztül vezettek a továbbiakban végzendő munkához: önfejlesztő mentális gyakorlatok alapjainak megértetéséhez, megtanításához. A kipróbált, majd rendszeresen végzett relaxációs és meditációs gyakorlatok eredménye nyilvánvalóvá tette, hogy érdemes ebben az irányban tevékenykedni a fogvatartottak gondolatvilágának formálása céljából. A módszert önkéntesen kipróbáló elítéltek kivétel nélkül pozitív visszajelzést adtak a relaxáció és meditáció rájuk gyakorolt hatásáról – a hétről-hétre megtartott foglalkozások igen nagy vonzerővel bírtak számukra. Kutatásom során meggyőződtem arról, hogy a börtönökben a fogvatartottak rendszeres meditációja jó módszer lehet a személyiségfejlődés terén, s általa a kriminálandragógia egy új lehetősége bontakozhat ki a szabadságvesztés-büntetésüket töltők reszocializációs folyamatában.

Kulcsszavak: kriminálandragógia, személyiségfejlődés, önfejlesztés, reintegráció, meditáció

A MOOC SÖTÉT OLDALA

NAGY Júlia
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
E-mail cím: njuli85@hotmail.com

A jó nevű amerikai egyetemek által, ingyen hozzáférhetővé tett tömeges, nyitott online kurzusokat (MOOC-okat) 2012-ben nagy újságírói lelkesedés fogadta, de utóbb előtérbe kerültek a kritikus hangok. Olyan etikai kérdések merültek föl, mint pl. a tanulói csalás (Daniel, 2012); a tanár-diák kapcsolat kiüresedése a tömeges oktatási helyzetben; az oktatás és kutatás érdekellentéte (Marshall, 2013), az adatkezelés ellenőrizetlensége (Esposito, 2012) és az esélyegyenlőség hangoztatott missziójával ellentétes tendenciák serkentése (Nagy, 2015). Ugyanakkor kifejezetten a MOOC-okkal kapcsolatos etikai fölvetéseket összegző tanulmányok eddig alig születtek – Liyanagunawardena, Adams és Williams 2013-as, tudományos publikációkat áttekintő vizsgálata szerint ez egy olyan terület, ahol egyértelműen további kutatásra van szükség – és a meglevő írások sem igazán kötötték össze az akadémiai integritás szakirodalmát (pl. Eckstein, 2003) az online kurzusok elemzésével. A tanulmányok megközelítése jellemzően elméleti, a MOOC-ok résztvevőinek etikai kérdésekkel kapcsolatos tudatosságát empirikus módon nem próbálták vizsgálni. Az ilyen irányú exploráció pedig fontos, mert az információs társadalom sajátosságai (gyorsan elavuló tudás, gyakoribb karrierváltás, stb.) mindinkább előtérbe helyezik az élethosszig tartó tanulást, amely nem feltétlenül zajlik formális vagy személyes keretek között (Nagy, 2015) – érdemes tehát az ilyen típusú képzések árnyoldalait alaposan feltérképezni és azt is, hogy a felhasználók mennyire vannak tisztában ezekkel az árnyoldalakkal.
Vizsgálatom célja feltárni, hogy milyen etikai, illetve integritáshoz köthető dilemmák, merülnek föl a MOOC-ok kapcsán, és mennyire reflektálnak ezekre a résztvevők a kurzusok felületén. Ennek első lépése a meglevő, MOOC-okra, illetve akadémiai integritásra vonatkozó szakirodalom áttekintése nyomán a lehetséges problémakörök azonosítása. A következő lépés véletlenszerűen kiválasztott kurzusok fórumtevékenységének tartalomelemzése. Az egyes problémakörökhöz kapcsolódó kulcsszavak keresésével azonosítom, hogy milyen intenzív diskurzus folyik egy-egy kérdésről. A hipotézisem, hogy a MOOC-ok résztvevői elsősorban a tanulói viselkedéssel kapcsolatos problémákra reflektálnak (pl. a plágium vagy a peer-grading nem konstruktív megvalósítása, stb.), és ehhez képest lényegesen csekélyebb mértékben fordul elő az oktatói/kutatói, illetve intézményi szerep hasonló szempontú taglalása (pl. adatkezelési bizonytalanság, stb.).

Kulcsszavak: e-learning, MOOC, etika, integritás

Daniel, J. S. (2012). Making sense of MOOCs: Musings in a maze of myth, paradox and possibility. *Journal of Interactive Media in Education, 3.*
Eckstein, M. A. (2003). *Combating Academic Fraud. Towards a Culture of Integrity*. Párizs: International Institute for Educational Planning, UNESCO.
Esposito, A. (2012). Research ethics in emerging forms of online learning: issues arising from a hypothetical study on a MOOC. *The Electronic Journal of E-learning, 10* (3), 315–325.
Liyanagunawardena, T. R., Adams, A. A.,Williams, S. A. (2013). MOOCs: A systematic study of the published literature 2008-2012. *International Review of Research in Open and Distance Learning, 14* (3), 202–227.
Marshall, S. (2014). Exploring the ethical implications of MOOCs. *Distance Education, 35* (2), 250–262.
Nagy J. (2015). *Mi a MOOC? A Massive Open Online Course nyomában.* Szakdolgozat. Budapesti Corvinus Egyetem.

AZ ISKOLAI KÖTŐDÉS VIZSGÁLATA ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

NAGY Krisztina
E-mail cím: -

A tanulók idejük jelentős részét az iskolában töltik, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani az iskolai kötődés vizsgálatára A tanulók iskolához való viszonya folyamatosan változik és alakul. Az iskola iránt kialakult érzelmi kötődés mértéke összefüggést mutat azzal, hogy a gyermekek mennyire elégedettek az iskolával, és hogyan reagálnak az őket ért hatásokra (*Szabó* és *Virányi,* 2011*)*. A szakirodalom alapján az iskolai kötődést elsősorban az intézményben megélt társas kapcsolatok minősége, az iskolához és a tanuláshoz való viszony, a fizikai környezetben érzett komfortérzet, a külső elvárásoknak való megfelelés, az oktatási módszerek változatossága, a tanultak hasznosságának felismerése és az iskolában átélt szorongás vagy félelem mértéke határozza meg (*Veczkó*, 1989; *Eder* és *Mayr*, 2000; *Bürgisser*, 2006; *Cohen*, *Pickeral* és *McColeskey*, 2008; *Szabó* és *Virányi*, 2011; *Nagy*, 2015).
Kutatásomban nagyvárosi és falusi általános iskolák 4. (N=82) és 8. (N=104) évfolyamos tanulói vettek részt. Az osztályok egy nagymintán már alkalmazott (*Szabó* és *Virányi*, 2011), általam részben adaptált kérdőívet töltöttek ki, amely a tanulók véleményére kérdez rá az iskolai kötődéssel kapcsolatban. A kérdőíves vizsgálatot a mintát képező osztályok belső szerkezetét és a csoporttagok közötti kapcsolatokat feltáró többszempontú szociometria módszerével egészítettem ki. A szociometriai felmérőlap a társas kapcsolatokra, a közösségi helyzetre és funkciókra, a népszerűségre, továbbá az egyéni tulajdonságokra vonatkozó kérdéseket tartalmazott.
Eredményeim igazolták a szakirodalom által feltárt tényezők hangsúlyos szerepét. Az elemzések értelmezése során jelentős összefüggések feltárására került sor a nemek és osztályok, valamint az évfolyamok tekintetében egyaránt. Előadásomban részletesen kitérek arra, hogy az iskolához való kötődést befolyásoló tényezők közül a társas hatások mutatói milyen összefüggést mutatnak a vizsgált osztályok társas szerkezetével

Kulcsszavak: iskolai kötődés, társas kapcsolatok, többszempontú szociometria

A TOVÁBBTANULÁSI SZÁNDÉKOT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA AZ SZTE KÉT KARÁNAK ALAPKÉPZÉSES HALLGATÓI KÖRÉBEN

SZABÓ Dóra Fanni, SIPOS Judit, HEGEDŰS Szilvia, KÁLLAI István László, NAGY Krisztina
E-mail cím: -

A Bologna-rendszer magyarországi bevezetése óta a hallgatóknak lehetőségük van az alapszakhoz kapcsolódó mesterszakok közül választani. Kutatások igazolták (*Marton*, 2009; *Jancsák* és *Polgár*, 2010; *Veroszta*, 2010), hogy a felsőoktatásba belépő tanulók előre tervezett szándéka, hogy mesterképzésre jelentkezzenek, ezért az ezt befolyásoló tényezők vizsgálata szükségszerű. Azonban a BSc/BA és MSc/MA átmenetet középpontba állító, a mesterképzésen való továbbtanulási szándékot befolyásoló tényezők vizsgálatára irányuló jelentősebb kutatás nem ismert hazánkban.
Kutatásunk célja az alapképzésen részt vevő hallgatók mesterképzésen való továbbtanulási szándékának és az azt befolyásoló tényezőknek a feltárása, valamint háttérváltozókkal való összefüggéseinek vizsgálata volt a Bölcsészettudományi Kar (n= 255) és a Természettudományi és Informatikai Kar (n= 489) hallgatóinak körében. Az adatfelvétel során egy általunk kialakított, négy fő tartalmi egységből álló online kérdőívet alkalmaztunk, melyet 30 különböző szak hallgatói töltöttek ki. A válaszadók átlagéletkora 22,7 év, 56,9%-uk nő, 43,1 %-uk férfi.
Az eredmények alapján a válaszadók 72,1%-a véli úgy, hogy valamilyen formában folytatni fogja tanulmányait, ebből 58,8% szeretne szünet nélkül, az alapdiploma megszerzése után mesterképzésen továbbtanulni. Az alapképzést követően munkaerőpiacon elhelyezkedni szándékozók aránya csupán 12,5%. A vizsgált karok hallgatói között szignifikáns ($p<0,001$) különbséget találtunk a jövőbeli tervek esetében. A bölcsészhallgatók nagyobb arányban jelölték meg a továbbtanulási szándékot reprezentáló válaszlehetőségeket. Kutatásunk rámutatott, hogy az egzisztenciális tényezőknek (az államilag támogatott képzés és a hallgatói jogviszony nyújtotta anyagi támogatás lehetősége), valamint a szakmai tudás bővítése iránti igénynek van kiemelkedő hatása a továbbtanulási döntés meghozatalára.

Kulcsszavak: továbbtanulási motiváció, Bologna-rendszer, felsőoktatás

A HALÁL ÉS GYÁSZ VÁLTOZÓ TERMÉSZETE – 20. SZÁZADI MAGYAR GYÁSZJELENTÉSEK ELEMZÉSE

NAGY Zsófia
E-mail cím: -

A kutatás a Népszabadságban a 20. század második felében megjelent gyászjelentések elemzésén. Alapul. Konstruktivista megközelítésből úgy érvel, hogy ezeken a szövegeken keresztül vizsgálhatók a halállal kapcsolatos normák, értékek. Továbbá feltételezi, hogy a halál általános kulturális értékeinket is felszínre hozza. Célja annak vizsgálata, hogyan változtak ezek a normák és értékek Magyarországon a 20. század második felében. Először rövid társadalomtörténeti leírással mutatja be azt a kontextust, amit a Kádár-rendszer és a rendszerváltás jelent. Ezután a modernitás és halál viszonyával kapcsolatos fontosabb elméleteket és fogalmakat mutatja be, különös tekintettel a halállal kapcsolatos tabuk megjelenésére. Áttekinti, milyen korábbi empirikus és elméleti tudásunk van társadalmi státus és az egyes egyének gyászjelentési „esélyei" közti összefüggések megjelenéséről. A tartalomelemzés módszertanának alkalmazásával a szövegek elemzése számos aspektus megvilágítását lehetővé teszi. Ennek megfelelően a kutatás vizsgálja, hogyan változott a gyászjelentések száma a kutatott időszakban, illetve, hogy mennyiben statikus a gyászjelentések struktúrája, mely elemek gyakorisága változik hosszú távon és hogyan. Az egyes elemekre rátérve, a szerzőség, az értesítés, az elhunyt tulajdonságainak és eredményeinek leírását követően elemzi a gyászolt identitásának megjelenítését. Itt mind a név, a foglalkozás, a nem és a kor megjelenítését tárgyalja. A halál bejelentése kapcsán a halálra vonatkozó metaforák megjelenése és alakulása is vizsgálható. Végül a temetésre vonatkozó információk mind helyszínre, mind a temetés nyilvánosságára, mind a koporsós és hamvasztásos temetések számának alakulására nézve tartalmaznak információt. A kutatás eredményei két fontos elméleti szempontra világítanak rá. Egyik oldalról megjelenik az adatokban az egyes egyén gyászjelentési „esélyei" és társadalmi státusuk közti összefüggés; másrészről a halállal kapcsolatos tabuk, és azok alakulása is láthatóvá válik.

GLOBÁLIS KONDUKTÍV PEDAGÓGIA

ORAVECZ Adrienn
PhD hallgató
Eszteházy Károly Főiskola
E-mail cím: ora-adri@msn.com

Kutatásom a neveléstudományok egy speciális területével foglakozik. A központi idegrendszeri sérültek társadalmi integrációját elősegítő Pető Módszert mutatja be itthon és külföldön.
A Konduktív Pedagógia hazai megteremtője Dr. Pető András volt. Az általa elkezdett munkát leghűségesebb tanítványa Dr. Hári Mária folytatta. Munkásságának köszönhető, hogy a konduktív nevelés nemzetközileg is ismertté vált. A konduktív nevelés legelőször az Egyesült Királyságot hódította meg. Hári Doktornő 1968-ban a Spastic Society felkérésére átütő sikerű előadást tartott. Megkezdődtek a tárgyalások egy angliai intézmény létrehozásáról. A Birminghami Intézet máig az egyik legjelentősebb bázisa a módszernek. Anglia után egyre több ország érdeklődött a Pető Módszer iránt többek közt Amerika, Izrael, és Skandinávia. A külföldi terjeszkedéssel egy időben megfogalmazódott az igény különféle szakmai szervezetek létrehozására is. Az első ilyen szervezet a Nemzetközi Pető Társaság volt. A társaság megalakulásakor a szakma tisztaságának minőségének megőrzése és a konduktorok közös platformon való tartása volt a cél. A 2000-es években létrejött az Európai Konduktív Társaság. Az európai országokban létre jött nemzeti egyesületeket, konduktív pedagógia központokat hívja tagjai közé, mint például a Svédországi Konduktorok Nemzeti Egyesülete. A Pető András Főiskola Nemzetközi Konduktív Fejlesztő Intézetének egyik feladata a külföldről érkező sérültek ellátása, valamint a konduktorok külföldre való kiküldetése. Kérdőíves vizsgálat során felmértem a konduktorok külföldi munkatapasztalatait. Milyen hasonlóságokat és különbségeket tapasztaltak a hazai viszonyokhoz képest. A kérdőívet interjúk teszik teljesebbé, hol a személyes tapasztalatokon keresztül tárul fel a konduktív pedagógia adott országra jellemző helyzete és a sérültekhez való viszonyulás. Hári Doktornő emléke is megelevenedik az interjúalanyok elbeszélései által. A Pető András Főiskolában nagy változások történtek ismét állami finanszírozású intézmény lett az élére új rektor került. A dicső múltból építkezve lehet inspirációt kapni a konduktív pedagógia jövőjének megalapozásához és tudomány megújításához. A kutatás a még megoldásra váró feladatokra is keresi a választ.

Kulcsszavak: Pető András Főiskola, Dr. Pető András, Dr. Hári Mária, Konduktív Nevelés itthon és külföldön

PROTECTIVE ROLE OF SIGNIFICANT RELATIONSHIPS IN CHILDHOOD AGAINST THE APPEARANCE OF CRIMINAL BEHAVIOUR IN MALE ADULTS GROWN UP IN FOSTER CARE

Viola OSVÁTH, László LIPPAI, Melinda POHÁRNOK
University of Pécs, Faculty of Humanities, Doctoral Programme in Personality and Health Psychology
University of Szeged, Juhász Gyula Faculty of Education, Institute of Applied Health Science and Health Development
E-mail address: osvathviola@gmail.com

Results of several studies indicate that young people who age out of foster care to "independent living" are more likely to experience homelessness, unemployment, unplanned pregnancy, legal issues, substance misuse, or they even lack the basic health care services (Courtney, Dwosrky, Ruth, Havlick & Bost, 2005; Metzger, 2006).
Research in developmental protective factors clearly showed that positive connections with parents or caregivers have an important role in healthy development (Werner, Smith, 2001, Masten et al., 1990, Cederblad et al., 1994;Hawkins, Arthur & Catalano, 1995).
Studies conducted with young adults raised in foster-care showed that those individuals, who lacked secure attachment or long-lasting supportive relations were more likely to experience homelessness, underage pregnancy, incarceration, victimization and poverty (Barth, 1990; Courtney, Piliavin, Grogan-Kaylor & Nesmith, 2001; Hook&Courtney, 2011).
In our retrospective study, we examined whether childhood connections of children growing up in foster care show specific features that can serve as protective factors against the occurrence of criminal behaviour.
Sample: 161 adult males participated in our study. Half of them grew up in foster care, and the other half grew up with their biological parents. Half of both groups were currently in prison, while the other half had no criminal records.
Method: Participants had a semi-structured interview made by the first author concerning their childhood connections. Firstly, they drew a Moreno's social atom about those people who were important in their lives, then the stability of their childhood attachments were assessed. Finally they answered questions about their memories of their parents/foster parents. Since we got quite diverse results, we used discriminant analysis to analyse how these effects independently or jointly influenced the possibility of incarceration.
Results: Our results partly supported our hypotheses based upon our literature review. Our results supported that the more individuals were present in the childhood years of foster-children, with whom they could form long-term connections that lasted up to their adulthood, the less they were prone to exhibit criminal behaviour. Our results concerning connections with biological parents were seemingly surprising, but we could find studies conducted during the past few years that supported our results. It seemed that those who kept in touch with their biological parents and had good relationships with them were more likely to commit crime. A reason for this can be on the one hand that the relationship with their biological parents makes the deepening of alternative, compensatory relationships more difficult. On the other hand, lifestyles of biological parents can function as a negative model for their children. Our results also confirmed that when more of the above mentioned risk factors co-occur, it results in a higher probability of antisocial development/ illegal activity compared to when these factors stand independently.

Keywords: foster care, attachment, criminal behaviour

TANULÁSI ZAVAROK A SZAKKÉPZÉSBEN

PAP Anna
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: anna.pap24@gmail.com

Andragógusként és gyógypedagógusként fontosnak tartom a felnőttképzés támogató, második esélyt nyújtó funkcióját. A hátrányos helyzetű csoportok és a fogyatékkal élő felnőttek képzése, tanulásának támogatása gazdasági-társadalmi előnyökkel is jár, képzésükkel segíthetjük munkába állásukat.
A felnőttképzésnek kezelnie kell azokat a speciális igényeket, melyekkel a tanulási zavarokkal küzdő felnőttek az oktatás világába lépnek (vissza), hiszen sokan küzdenek tanulási nehézségekkel (*Illyés*, 1987; *Vassné*, 1988; *Fazekasné*, 2011; *Sósné*, 2011; *Gerebenné*, 2012; *Gyarmathy*, 2014). A gyógypedagógia széleskörű ismereteket nyújt a tanulási zavarok köréről, de jelenleg még csak kevesen foglalkoznak a felnőttkori tanulásra történő adaptálásával, a szak- és felnőttképzés felkészültségével.
A tanulási korlátoknak három fokozatát ismerjük, melyek súlyosság szerint különülnek el egymástól. A tanulási gyengeség problémát okozó tanulási és szociális viselkedés, az iskolai munka eredménytelensége. Megelőző intézkedésekkel, kompenzáló neveléssel, fejlesztő oktatással, az oktatás szervezeti-metodikai változtatásával kedvezően befolyásolható, akár meg is szüntethető a jelenség. A tanulási zavar tünetei a tanulás egyes részterületein jelennek meg (írás, olvasás, helyesírás, számolás), más területeken jó eredményeket produkál az érintett. Fejlesztő foglalkozások szükségesek az eredményes haladáshoz. A tanulásban akadályozottság átfogó, súlyos, tartós, a tanulás minden területén jelentkező probléma, mely során, hosszantartó fejlesztés, terápiás eljárás szükséges. (*Mesterházi*, 1998)
Doktori kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a tanulási zavarokkal küzdő (fiatal) felnőtt tanulók helyzetét a szakképzési centrumokban, feltérképezzem, hogy milyen módszertárral, eszközrendszerrel, szolgáltatásokkal, jó gyakorlatokkal segítik tanulásukat. Kutatási eredményeim alapján komplex andragógia módszertani javaslatcsomagot dolgozok ki, amely segítheti a tanulási zavarokkal küzdő felnőttek eredményes tanulását, figyelembe veszi speciális szükségleteiket.
Előadásom bemutatja kutatásom elméleti hátterének fő területeit, a tanulási zavarok körét és a szakképzési centrumokat.

Kulcsszavak: Tanulási zavar, diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, szakképzési centrum

A KOCKÁZATTAL SZEMBENI DÖNTÉSHOZATALT BEFOLYÁSOLÓ AFFEKTÍV TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA SZIMULÁLT SZEKVENCIÁLIS BEFEKTETÉSI HELYZETBEN

RUZSA Gábor, UATKÁN Ajna
PhD hallgatók
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
E-mail cím: ruzsa.gabor@ppk.elte.hu, uatkan.ajna@ppk.elte.hu

Háttér és célkitűzések: Az affektív impulzusok szerepét az egyén döntési folyamataiban számtalan kutatás vizsgálta a kognitív és a szociálpszichológia különböző paradigmáihoz kapcsolódóan. Jelen kutatás ezt a kérdéskört a viselkedés-közgazdaságtan egy klasszikus területén, a kockázatos pénzbeni kimenetelekkel szembeni döntéshozatalra vonatkoztatva vizsgálja. Kutatási kérdésünk arra irányul, hogy egy ismeretlen eloszlású sztochasztikus nyereményeket/veszteségeket kínáló szekvenciális befektetési szituációban a közgazdasági racionalitás által előírt viselkedéshez képest milyen jellegű eltérések, érzelmi alapú döntési anomáliák figyelhetők meg az alanyoknál, és ezek hogyan befolyásolják a döntéssorozat összesített eredményét.
Vizsgálati módszer: A résztvevőknek egy szimulált befektetési helyzetben kellett egymást követően összesen 100 alkalommal döntést hozniuk arról, hogy aktuális pénzügyi vagyonuk mekkora hányadát teszik kockára. A nyerés/vesztés valószínűsége a résztvevők számára ismeretlen, de kitapasztalható módon változott 10 körönként. A szimuláció során regisztráltuk az egyes befektetési körökben kockára tett vagyonhányadot, továbbá 5 körönként felmértük az alanyok által szubjektíve észlelt nyerési/vesztési valószínűségeket. A vizsgálat keretében további fiktív választásos és kérdőíves eszközökkel felmértük az alanyok kockázattal szembeni preferenciáit, valamint egyes temperamentum- és karakter-dimenzióit.
Elemzési módszer: A résztvevők döntéseit a közgazdasági racionalitás által előírt optimális viselkedéshez képest értékeltük ki. A normatív stratégiától való eltéréseket két dimenzió kombinálásával összesen nyolc kategóriába soroltuk, és mindegyik résztvevőre számszerűsítettük e nyolcféle hibázás relatív mértékét. Az alanyok hibázási profiljaiból klasztereket képeztünk, majd ezeket korreláltattuk a Cloninger-féle TCI személyiség-kérdőív 5 olyan dimenziójával, amelyek jól leírják a személy affektív ingerekre adott viselkedéses válaszreakciójának főbb aspektusait.
Eredmények: A kísérleti felvétel első hullámát követően az alábbi 6 viselkedési klasztert definiáltuk: racionális típus, szerencsejátékos típus, rugalmatlan szerencsejátékos típus, ártalomkerülő típus, óvatos/vacilláló típus, makacs típus. A kísérleti felvétel második hulláma február végéig zajlik; ezt követően korrelációs elemzéssel megvizsgáljuk az 5 felvett TCI-dimenzió (újdonságkeresés, ártalomkerülés, jutalomfüggőség, kitartás, önirányítottság) összefüggését a különböző típusú, feltételezhetően affektív hátterű hibázások mértékével.
Gyakorlati következmények: A gazdasági döntéshozásban jelentős a korábbi kimenetelek indukálta affektív impulzusok hatása a kockázatvállalásra. Az ebből fakadó maladaptív döntési mechanizmusok komoly veszteségekhez, az optimálistól elmaradó kimenetelekhez vezethetnek. Ezek a veszteségek a gazdasági döntéshozók pszicho-edukációjával akár jelentősen csökkenthetők.

Kulcsszavak: kockázatvállalás, szimulált befektetési döntés, affektív befolyás, személyiségjellemzők, klaszteranalízis

NEVELÉSI ÉRTÉKEK ÉS ÉRTÉKRENDSZEREK

SIMON Anikó
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola, Neveléselmélet program
E-mail cím: simon.aniko.87@gmail.com

A Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatójaként disszertációm témája a nevelési értékek és értékrendszerek vizsgálata a XXI. századi család életében.
Sokszor halljuk a mindennapokban, hogy a mai világ folyamatosan változik, felgyorsult fejlődéssel halad előre. Mindezek valószínűleg hatással vannak az emberek életére, véleményeik, attitűdjeik, vagy már kialakult nézeteik formálódására. Kutatásomban elsősorban a szülők értékvilágát vizsgálom. Pedagógusként gondolkodva úgy érzem, hogy az a nevelői közeg, ahol a gyermekek élnek, a körülöttük lévő nevelői hatások, meghatározzák a gyermek kialakulóban lévő értékstruktúráját, szemléletét a világról, gondolkodását a társadalomról.
Kutatásom célja, hogy feltárjam, hogy az óvodáskorú gyerekek szülei hogyan vélekednek az érték fogalmáról, milyen értékeket tartanak fontosnak, vagy kevésbé fontosnak saját életükben, illetve gyermekeik életében, mely tényezők befolyásolhatják értékválasztásaikat (pl. tradíciók, vallás, lakóhely, társadalmi státusz, családszerkezet). Kutatási módszeremet az írásbeli kikérdezés, valamint a fókuszcsoportos beszélgetés képezi. A minta nagyságában minél több résztvevőre törekszem, de minimum száz főt szeretnék megkérdezni a témában. A kérdőívek kipróbálása megtörtént, jelenleg a minta kiválasztása és az adatfelvétel folyamata zajlik. Első lépésben a kérdőívek kiosztását tervezem, majd ezek kiértékelése után kezdődnek el a fókuszcsoportos beszélgetések. A kérdőívek kiosztása először a főváros kerületeit érinti, ezen belül is vizsgálva a kedvezőtlenebb és a kedvezőbb szociokulturális környezetben élő családokat. Ezt követi majd a kisebb városban, valamint vidéken történő adatfelvétel. A válaszadók különböző kérdéstípusokkal találkozhatnak: nyílt- és zárt kérdések, rangsorolásos kérdések, kategorizálás, állítások értékelése stb.
A konferencia előadásával célom, hogy röviden bemutassam kutatásom felépítését, és a főváros kerületeiből visszaérkező kérdőívek eredményeinek elsődleges tapasztalatait, benyomásait.

Kulcsszavak: Érték, nevelési érték, értékorientáció, értékelmélet, értékstruktúra

GLOBAL, LOCAL, BICULTURAL OR HYBRID? UNRAVELING LANGUAGE LEARNER IDENTITY IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Dávid SMID
PhD student
Eötvös Loránd University, Doctoral School of Education
E-mail address: smiddav@yahoo.com

The field of second language acquisition (SLA) has seen a burgeoning research interest in language learner identity in the last decade (e.g., Erling, 2007; Henry & Goddard, 2015; Sung, 2014). This can be attributed to what is often referred to as the social turn, which is an interest in the effects of the different contexts on language learning (Dörnyei & Ushioda, 2011). Indeed, over the past years the contexts of language learning have diversified thanks to such phenomena as technological advances, migration, or multilingualism (Ushioda, 2013). It is without doubt that globalization plays a key role in all these changes.

This paper argues that, due to the phenomenon of globalization, the contexts of English language learning can be distinguished at the global and local levels. As a consequence, language learners have two identities: a global and a local one. Specifically, based on the reviewed literature, this paper attempts to shed light on the fact that these two types of identity can be manifest in the form of either a bicultural or a hybrid identity depending on the extent to which globalization is present in a language learner's circumstances. It is also argued that, in the current era of globalization, language identity is best looked at from a poststructuralist approach, according to which it is understood as a sociohistorical construct (Norton & Toohey, 2011), entailing the complex relationship between the contemporary social world and the language learner.

After discussing the relevant ideas rooted in the fields of psychology, sociology, pedagogy and SLA—in the light of globalization, this paper looks to support its argument with empirical findings from a wide range of contexts, including China, Finland, Germany, and Sweden. Regarding the Hungarian context, some hypotheses are put forward with the literature review in mind. The paper finishes with some pedagogical implications, which involve the awareness of English as a lingua franca (Jenkins, Cogo, & Dewey, 2011), and possible areas for further inquiry are also pointed out.

Keywords: Globalization, global, local, ELF, learner identity

Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). *Teaching and researching motivation* (2nd ed.). Harlow: Pearson Education.

Erling, E. J. (2007). Local identities, global connections: Affinities to English among students at the Freie Universität Berlin. *World Englishes, 26*(2), 111–130.

Henry, A., & Goddard, A. (2015). Bicultural or hybrid? The second language identities of students on an English-mediated university program in Sweden. *Journal of Language, Identity & Education, 14*(4), 255–274.

Jenkins, J., Cogo, A., & Dewey, M. (2011). Review of developments in research into English as a lingua franca. *Language Teaching, 44*(3), 281–315.

Norton, B., & Toohey, K. (2011). Identity, language learning, and social change. *Language Teaching, 44*, 412–446.

Sung, C. C. M. (2014). English as a lingua franca and global identities: Perspectives from four second language learners of English in Hong Kong. *Linguistics and Education, 26*, 31–39.

Ushioda, E. (2013). Motivation and ELT: Global issues and local concerns. In E. Ushioda (Ed.), *International perspectives on motivation: Language learning and professional challenges* (pp.1–17). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

ÖSSZEFÜGGÉSVIZSGÁLAT A TANULÓK TANULÁSI STÍLUSA ÉS A SZOCIÁLISÉRDEK-ÉRVÉNYESÍTŐ KÉPESSÉGEK KÖZÖTT

SUBRT Péter
PhD hallgató
Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: subrtpeter6@gmail.com

Az előadásomban arra keresem a választ, hogy milyen összefüggés van a tanulók tanulási stílusa és a szociálisérdek-érvényesítő képességeik között. A szociálisérdek-érvényesítő képesség lehetővé teszi az együttműködési, versengési, vezetési és segítési képességek megfelelő formáinak megjelenését. A képességek feltárásával segítséget kapunk annak eldöntéséhez, hogy a tanulási környezetben milyen társas interakciók működnek a leghatékonyabban. A szakirodalom szerint a tanulási stílus vizsgálata hozzájárul az önszabályozó tanulás kialakításához, segít a vezetési stílus megismerésében, a pályaorientációban. A tanulási stílust a David Kolb-féle tapasztalati tanulási modell alapján fogom vizsgálni.
Előadásomban feltárom, hogy milyen a mintámban szereplő diákok tanulási stílusa és milyen tanulási stílusú társakkal lenne érdemes együttműködniük az osztálytermi interakcióban. Feltételezem, hogy ezáltal a pedagógus segítséget kap a tanulási környezet kialakításához, a különböző tanulási stílusú tanulók számára a legmegfelelőbb tanulási tevékenységtípusok kiválasztásához.
A tanulási stílus vizsgálata hozzájárul ahhoz, hogy feltárjuk a tanulók erősségeit, segítsünk abban, hogy az osztálytermi interakciókban a tanulók kihasználják erősségeiket és kompenzálják gyengeségeiket, ezáltal lehetőségünk nyílik a differenciálásra is. Előadásomban az általam végzett pilot kutatás leíró és matematikai statisztikai eredményeit kívánom bemutatni.

Kulcsszavak: tanulási stílus, szociális kompetencia, szociálisérdek-érvényesítő képesség, önszabályozó tanulás

TANULÁSI ZAVAROKKAL KÜZDŐ TANULÓK SEGÍTÉSE A ZENETANULÁS TRANSZFERHATÁSAIRA ÉPÍTVE

SURJÁN Noémi
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: noemi.surjan@edu.u-szeged.hu

A tanulási zavarral és nehézséggel küzdő tanulók fejlesztése az iskolai nevelés-oktatás feladatrendszerének egyre fontosabb szegmensét képezi. Szakirodalmi áttekintésem ezen tanulók zenei fejlesztésének újabb eredményeit összefoglalva zenei oktatásuk lehetséges fejlesztési irányaira mutat rá. A hazánkban a hetvenes években meginduló zenei transzferhatás-vizsgálatok a helyesírás, a matematika, a figyelem, a megoldási stratégiák (*Kokas,* 1972) és a kreativitás (*Barkóczy és Pléh,* 1978) terén bizonyították a zenei oktatás jótékony hatását. Az utóbbi évtizedekben ezen területek további vizsgálatai azonban rámutattak arra is, hogy a zene- és hangszertanulás a különböző tanulási zavarok kezelésében hatékony szerepet tölthet be. Ennek alapját komplexitása, multiszenzoriális jellege képezi, amely az észlelés és érzékelés széles skáláját lefedve olyan magasabb rendű kognitív folyamatokat igényel, amelyek az agyban átfogó neurológiai változásokat, és a két félteke közötti kapcsolatok számának növekedését eredményezik (*Weiss, Gavin és Bidelman,* 2015). A zenei fejlesztések tanulási zavarokkal küzdő tanulókra gyakorolt hatásának legtöbbet vizsgált területét a diszlexiások fejlesztési lehetőségei képezik. Ezen rövidtávú fejlesztő programok a fonológiai tudatosság (*Flaugnacco és mtsai,* 2014; *Overy*, 2003), a beszédfeldolgozás (*Cason, Astésano és Schön,* 2015) és az olvasási képesség (*Kraus és mtsai,* 2014; *Thomson és Goswami*, 2008) mellett a végrehajtó funkciók (*Tierney és Kraus*, 2013), a mozgáskoordináció és a hallásfeldolgozás (*Gaser és Schlaug*, 2003; *Musacchia és mtsai,* 2008) fejlődéséről is beszámolnak. Ezen eredmények nemcsak a diszlexia, hanem az azzal gyakran társuló diszgráfia kezelésében is fontos szerepet kaphatnak. Mindemellett a diszkalkuliás tanulók vizsgálata rámutatott arra is, hogy a zenei képzés a geometriai reprezentációra (*Gazzaniga*, 2008), a számmemóriára és az intelligenciára (*Esteki,* 2013) is pozitív hatással van. A különböző vizsgálatok közös konklúziójaként megállapítható, hogy a zenei készségek, képességek közül a ritmikai készség és a hangmagasság-észlelés fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a tanulási zavarral küzdők segítésében. A fejlesztéshez a hangszertanulást társítva a vizuális, auditív, szenzoriális és motoros készségek, képességek intenzívebb fejlődése várható, és egy, az új eredményekre alapozott zeneoktatási tananyagstruktúra felépítése hatékonyan segítheti a tanulási zavarral küzdő tanulók tehetségének kibontakoztatását, fejlődésének és iskolai eredményességének elősegítését.

Kulcsszavak: tanulási zavarok, zenei fejlesztés, hangszeres játék, ritmika

A HAZAI FELSŐOKTATÁSI TEHETSÉGGONDOZÁS LEGFONTOSABB ÖSSZETEVŐI

SZABÓ János
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Doktori Iskola, Alkalmazott Pszichológia Doktori Program
E-mail cím: szabo.janos@pte.hu

A tehetséggondozás szakirodalmában jó néhány változóról olvashatunk, melyek fontosak a tehetség kibontakozásában. Sok tanulmányban kutatják, összegzik, valamint kísérlik meg objektíven mérni a tehetség legfontosabb összetevőit. Nagy részük az általános iskolás korosztályra vonatkozik. Kevesebb részük foglalkozik a középiskolásokkal. Viszont igen ritkák az olyan tanulmányok, melyek kifejezetten a fiatal-felnőttek (felsőoktatásban tanulók) korosztályára irányulna. Az itt bemutatott kutatás pontosan ezt kísérelné meg feltárni, hogy a magyar felsőoktatásban tanuló hallgatók esetében melyek a legfontosabb tehetség-összetevők.
A felsőoktatási tehetséggondozás és tehetségdiagnosztika kevésbé kutatott a köznevelléshez képest. Ez a tendencia a nemzetközi szakirodalomban még inkább szembetűnő, hiszen a magyar felsőoktatási tehetséggondozás koncepciója egyedülálló: Nézzük meg a szakkollégiumi mozgalmat vagy az Országos Tudományos Diákköri Konferenciát. A felsőoktatási tehetséggondozás igen fontos terültet, mert innen lépnek ki a hallgatók a munka világába, vagy a tudományos életbe. A tehetségfejlesztés fontosságát – ami van, hogy csak fiatal felnőttkorban bontakozik ki – mi sem mutatja jobban, mint Czeizel Endre (2003) állítása, mely szerint legnagyobb nemzeti kincsünk a tehetség. Tehát a tehetségek sikere egyben a nemzet sikere is. Ezzel a koncepcióval – „a tehetségkutatás fellegvárában" - az Amerikai Egyesült Államokban is egyetértenek. (Sternberg, 1996)
Kutatásom célja feltárni, hogy melyek a legfontosabb változók az egyetemi, főiskolai tanulmányok alatt, amelyek kiemelik a tehetséges hallgatókat társaik közül. A tehetség-összetevők meghatározásában a magyar tehetséggondozás élenjáró szakemberei voltak segítségemre, akiknek – az elméleti ismeretek mellett – gyakorlati tapasztalatuk van a tehetséggondozásban (N=26). A kutatásban feltárt változók nem „csupán" fontos információkhoz járultak hozzá. Az eredmények alapjául szolgálnak egy tehetségprofil-szerkesztő programhoz, amely kifejezetten a felsőoktatás hallgatói és oktatói számára készül.
A konferencián tartott előadásomban és tanulmányomban arra reflektálok, hogy a 73 elemből álló tehetség-összetevő listából melyek a legfontosabbak, és mik azok a mechanizmusok, amelyek biztosítják ezek fontosságát.

Kulcsszavak: felsőoktatás, tehetséggondozás, tehetség-összetevők

FOGYATÉKKAL ÉLŐ HALLGATÓK A FELSŐOKTATÁSBAN – ESÉLYEGYENLŐSÉG A KARRIERÉPÍTÉSBEN

SÉLLEI Beatrix, SOÓS Emese
PhD hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság– és Társadalomtudományi Kar, Ergonómia és Pszichológia Tanszék
E-mail cím: soosemese@erg.bme.hu

Vizsgálatunkban áttekintettük, kik a fogyatékossággal élő vagy megváltozott munkaképességű emberek (például Gordosné, 2004 és ILO, 2014), és arra kerestük a választ, hogy mennyire releváns kérdés számukra a karrierépítés. A WHO (2001/2003) újabb értelmezései (ICF/FNO) szerint, a magyar (1998. évi XXVI. törvény) és nemzetközi jog (ENSZ konvenció, 2006) alapján, valamint a pszichológiában elterjedt szalutogenikus (Antonovsky, 1996) nézőpont és a pozitív pszichológiai szemlélet (például Frederickson, 2003 vagy Seligman és Csikszentmihalyi, 2000) alapján érdemes és kell is erről a kérdésről beszélnünk. Mégis a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal adatai 16431 elemű mintája alapján a megváltozott munkaképességű embereknek kevesebb, mint 25 %-uk rendelkezik munkaviszonnyal és csupán 5 % rendelkezik felsőfokú végzettséggel (Séllei, 2015).
Kutatásunkban felmértük a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karának fizikai akadálymentességét, valamint ezen egyetem hallgatóinak (n=400) attitűdjét a fogyatékossággal, fogyatékos emberekkel kapcsolatban. Eredményeink alapján a hallgatók határozottan elkülönítik egymástól az egyes fogyatékossági csoportokat a Bogardus (1928) féle szociális távolsági skála alapján, melyben a mozgáskorlátozott személyek a legelfogadottabbak és az értelmileg akadályozott emberek a leginkább elutasítottak – mindazonáltal az egyetemisták az ATDP (Yuker és mtsai, 1970) skálával vizsgálva nem kifejezetten elutasítók, sem túlzottan elfogadóak.
Ezen a kiinduló alapon megvizsgáltuk a fogyatékos emberek karrierépítésének elméleti modelljeit (Hershenson,2005) és Seligman (2011) általunk adaptált PERMA modelljét. Ezt árnyalandó bemutatjuk a fogyatékos fiatalok pályaorientációjának kulcskérdéseit, mint a motiváció (például Kopp és Skrabski, 2009), a P-J-E fit modellek (például Kristof, 1996) és az RJP (Breaugh és Billings, 1988 alapján) szerepe; valamint fogyatékos hallgatókkal felvett interjúk (n=10) alapján egy olyan komplex és pozitív, az erőforrásokra alapozó modellt mutatunk be, mely képes facilitálni az egyéni karriermendzsmentet és ily módon a társas-társadalmi integrációt.

Kulcsszavak: esélyegyenlőség, karrierépítés, felsőoktatás, társadalmi integráció

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személy személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról.
Antonovsky, A. (1996): The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International*, 11 (1), 11-18.
Bogardus, E. S. (1928): *Immigration and Race Attitudes*. D.C. Heath and Company, Boston.
Breaugh, J. A., Billings, R. S. (1988): The realistic job preview: Five key elements and their importance for research and practice. *Journal of Business and Psychology,* 2(4), 291-305.
Egyesült Nemzetek Szövetsége (2006): Fogyatékossággal élő Személyek Jogairól szóló Egyezmény.
Frederickson, B. L. (2003): *The Value of posotive emotions.* Letöltve: www.americanscientist.org

Gordosné Szabó A. (2004): *Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
Hershenson D. D. (2005): INCOME: a culturally inclusive and disability-sensitive framework for organizing career development concepts and interventions. *Career Development Quarterly,* 54. (Dec, 2005), 150-161.
International Labour Office (2014): *Business as unusual: Making workplaces inclusive of people with disabilities.* ILO, Geneva.
Kopp M., Skrabski Á. (2009): Magyar lelkiállapot az ezredforduló után. *Távlatok*, 86(:2009). 32-52.
Kristof, A. L. (1996): Person-organization fit: An integrative review of its conceptualizations, measurement, and implications. *Personnel Psychology,* 49 (1), 1-49.
Seligman, M. (2011): *Flourish – élj boldogan!* Akadémiai Kiadó, Budapest.
Seligman, M., Csikszentmihalyi, M. (2000): Positive psychology. *American Psychologist,* 55(:1), 5-14.
Séllei B. (2015): *Az érzelmi intelligencia szerepe a foglalkozási rehabilitációban.* Doktori disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.
Yuker, H. E., Block, J. R., Younng, J. H. (1970): *The measurement of attitudes toward disabled persons.* Human Resources Center, Albertson, New York.
World Health Organization (2001/2003): *International Classifiaction of functioning/ Funkcióképesség nemzetközi Osztályozása.* Szegedi Kossuth Nyomda Kft., Szeged.

MIT AKARNAK A NŐK? MIT TARTANAK FONTOSNAK A FÉRFIAK? - AZ ÉLETCÉLOK GENDER SZEMPONTÚ ÖSSZEHASONLÍTÁSA

TÓTH Ágnes, UATKÁN Ajna, FRANKÓ Luca
PhD hallgatók
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
E-mail cím: toth.agnes@ppk.elte.hu, uatkan.ajna@ppk.elte.hu, franko.luca@ppk.elte.hu

Az aspirációk (életcélok) fontosságának nemek közötti összehasonlításában különböző empirikus eredmények születtek. Míg egyes kutatások nem találtak szignifikáns különbséget a férfiak és nők aspirációi között (Schmuck et al, 2000), más kutatások szerint a nők inkább az intrinzik, a férfiak inkább az extrinzik motivációkat tartják fontosabbnak (Kasser és Ryan, 1996). Kutatásunkban egyrészről, az aspirációk fontosságának nemek szerinti összehasonlítását végeztük el, másrészről pedig azt vizsgáltuk, hogy a férfiak és a nők eltérnek-e abban, hogy milyen hatással van a szubjektív jóllétükre nézve az aspirációk fontossága és azok jelenbeli megvalósulása közötti különbség.
Kasser és Ryan (1993) Aspirációs Index kérdőívének segítségével 150 kitöltő (58% nő) válaszai alapján megvizsgáltuk, hogy a különböző aspirációk (*gazdagság, hírnév, megjelenés*; *tartalmas emberi kapcsolatok, személyes fejlődés és a közösség iránti elkötelezettség*; *egészség; karrier és család*) fontossága és azok megvalósultsága közötti diszkrepancia mutat –e összefüggést a személy szubjektív jóllétéről alkotott felfogásával. A jóllét értékelő dimenziójának vizsgálatára az Élettel való Elégedettség skálát (Diener, 1985) vettük fel. Az aspiráció fontossága és megvalósulás közötti űr jólléttel való kapcsolatát polinomiális regresszióval modelleztük.
Vizsgálatunkban a férfiak és nők szubjektív jólléte között nem találtunk szignifikáns különbséget. Az aspirációk fontossága tekintetében a nők szignifikánsan magasabbra értékelték a *Család* és *Kapcsolatok* fontosságát. Elvárásainkkal ellentétben, a *Karrier* és *Gazdagság* alskálákban nem találtunk szignifikáns különbséget. Markáns különbség volt kimutatható ugyanakkor az aspirációs rések szubjektív jóllétre gyakorolt hatásának mértékében: míg a férfiaknál az *Egészség*, *Fejlődés* és *Karrier* dimenziókban történt elmaradás jár leginkább együtt a szubjektív jóllét alacsonyabb értékeivel, addig a nőknél a *Család*, *Kapcsolatok* és *Gazdagság* tűnik a legmeghatározóbbnak a jóllét szempontjából.

Kulcsszavak: aspirációs index, életcélok, gender, nemi különbségek, jóllét, személyes kapcsolatok

KÖZÖSSÉGI FELSŐOKTATÁSI KÉPZÉSI KÖZPONTOK KONCEPCIÓJA AZ ÉSZAKI ÉS KELETI PEREMEKEN

TÓTH Dorina Anna
hallgató
Debreceni Egyetem
E-mail cím: anna.dorina.toth@gmail.com

Az oktatáspolitika a felsőoktatási intézmények működését a globális gazdasági és társadalmi folyamatokhoz kívánja igazítani, mint azt a kormány a 2014-es felsőoktatási koncepciója hangsúlyozza. Az intézmények irracionális rivalizálása helyett pedig egy olyan versenyhelyzetet kíván teremteni az új stratégia, melynek eredményeképpen minden tudásterület lefedhetővé válik a felsőoktatási intézményekkel. A hátrányos helyzetű régiókra különös gondot fordítottak versenyképességük növelése céljából. Ezen térségek teljes leszakadásának megakadályozására dolgozták ki a közösségi főiskolák koncepcióját.[70] Ez a koncepció adott elméleti alapot a közösségi felsőoktatási képzési központ (KFKK) indításához. Vizsgálódásom középpontjába az Észak-Magyarországi és az Észak-Alföldi régiók peremeire kihelyezett KFKK-k kerültek. Jelenlegi ismereteink a KFKK előzményeire irányulnak, s a régiók, kistérségek szociális indíttatásaira, melyek megalapozták az adott városok szükségét a KFKK-ra.
A nemzeti felsőoktatásról szóló törvény 2015. évi módosításának egyik kiemelkedő célja, hogy a felsőoktatási intézményeket helyi piachoz kössék és szinkronizálják azzal a képzéseket, fokozottan ügyelve arra, hogy a hátrányos helyzetű régiókban gazdaságélénkítő és népességmegtartó hatást fejtsenek ki.[71] A KFKK a nemzeti felsőoktatási törvényben foglaltak alapján egy többkampuszú rendszer része, nem önálló felsőoktatási intézmény.
A felsőoktatási intézmény összetett hatást gyakorol a régiójára: formálja a közösséget, előmozdítja az infrastrukturális változásokat, s kihat a gazdasági életre is.[72] 2007-ben a fővároson kívül 12 felsőoktatási regionális centrum működött[73], addig 2012-ben 7-re csökkent a számuk: Debrecen, Szeged, Pécs, Gödöllő, Miskolc, Sopron, Győr. A magyar vidéki centrumok messze elmaradnak az európai átlagtól.[74] Magyarországon a vidéki felsőoktatási intézmények (így a KFKK is) az elmaradott régiókban vállalhatnak nagy szerepet: diákokat, tanárokat, kutatókat vonzanak a térségbe. Az oktatók tudást termelnek és az a diplomával rendelkező diákok által direkt módon bekerül a gazdaságba is. A kutatásunkban több befogadó város önkormányzatának tagjaival és gesztor egyetemek vezetőivel készített interjúkból tükröződnek az intézményi és önkormányzati/városi érdekek, s már az indulás előtti ellentétek is kibontakoznak belőlük, továbbá vizsgáltuk a többkampuszú intézmények adminisztrációjának és irányításának lehetőségeit.

Kulcsszavak: közösségi felsőoktatási képzési központ, közösségi főiskola

[70] Fokozatváltás a felsőoktatásban.
[71] 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról.
[72] Chatterton, P., Goddard, J. (1999): Regional Development Agencies and the knowledge economy: harnessing the potential of universities.
[73] 10.000 főt meghaladóan.
[74] Gál Zoltán (2014): A felsőoktatás területi szerkezetének változásai.

ÓVODÁSKORÚ DADOGÓ GYERMEKEK BESZÉDFEJLŐDÉSE

TÓTHNÉ ASZALAI Anett
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Gyógypedagógus-képző Intézet
E-mail cím: aszanett@gmail.com

Logopédiai értelmezés szerint a dadogás a beszéd folyamatosságának a zavara, mely a kommunikáció súlyos gátlásához vezet (*Hirschberg*, 2013). Leggyakrabban a korai években alakul ki (*Yairi és Ambrose,* 2013*; Lajos*, 2009; *Yairi*, 2005). A nem kezelt beszédzavar további súlyos, másodlagos következményekkel járhat pszichológiai, szociális, iskolai területeken egyaránt.
A dadogás és nyelvi fejlődés, teljesítmény kapcsolata már régóta foglalkoztatja a kutatókat, ugyanakkor a kutatási eredmények ellentmondásosak a témában (*Nippold,* 2012; *Yairi* 2006; *Anderson* és *Conture*, 2000).
Az előadás során egyrészt összefoglaljuk a dadogás kialakulásával foglalkozó nemzetközi és hazai kutatási eredményeket, másrészt saját vizsgálati eredményeinket mutatjuk be. Kutatásunk középpontjában a dadogó gyermek beszédfejlődésének megismerése áll. Arra a kérdésre keressük a választ, hogy van–e kimutatható eltérés a dadogó gyerekek beszédfejlődésében a nem dadogó társakhoz képest.
Az előadás első részében ismertetjük a dadogó gyermekek beszéd és nyelvi fejlődését, teljesítményét vizsgáló főbb kutatási eredményeket (*Clark*, 2015; *Ntourou* és mts., 2011; *Sawyer* és *Yairi*, 2010; *Reilly* és mts., 2009; *Coulter* és mts., 2009; *Anderson*, 2008; *Bloodstein*, 2006; *Watkins* és *Johnson*, 2004; *Lajos* és *Lőrik*, 2002; *Arndt, J.* és mts., 2001; *Miles* és *Ratner* 2001).
Az előadás második részében kutatásunk eredményeit mutatjuk be. A vizsgálatba összesen 94 fő 3-7 éves korú óvodás gyermeket és édesanyját vontuk be, 47 dadogót és 47 kontroll gyermeket. A gyermekek egyéni vizsgálatát 8 megyében, 50 szakszolgálati, közoktatási intézményben végeztük.
A kutatás során a szülői kikérdezés módszerét alkalmaztuk és az általunk összeállított 45 kérdésből álló szülői kérdőívvel gyűjtöttünk adatokat (*Juhász*, 2007 alapján). A demográfiai jellegű adatok mellett a kérdések az általános- és beszédfejlődést, a beszédállapot és környezet összefüggését, a beszédhiba kialakulásának történetét vizsgálták. Az adatelemzést IBM SPSS Statistics 22 programmal végeztük. Előadásunkban a dadogó és kontroll minta eredményeire fókuszálunk.
A szülői kérdőívek adatai szerint a vizsgált beszédfejlődési szakaszokat a dadogó gyermekek később érik el (pl. szociális mosoly megjelenése, gagyogás fejlődése, mondatok és összefüggő beszéd megjelenése). Ezek az eredmények azonban nem bizonyultak szignifikánsnak.
Az első jelentéssel bíró hangok megjelenése dadogó gyermekeknél 2 hónapos, míg a hangkapcsolatok és az első értelmes szavak megjelenése 3 hónapos késést mutat a kontroll gyermekekhez képest, ami tendenciaszerű eltérést mutat.
Az eredmények felhívják a figyelmet az új logopédiai diagnosztikus eljárások alkalmazásának szükségességére a dadogó személyekkel kapcsolatos tevékenységben is. Másrészről az előadás olyan elméleti ismereteket mutat be a logopédiai megsegítést igénylő gyermekek köréről, amelyeket eddig kevéssé kutatták hazánkban. Remélhető, hogy a korai kialakulásról szerzett tapasztalatok nagyobb hatással lehetnek az alkalmazott terápiás tevékenység sikerességére, illetve a prevenciós, reedukációs programok tartalmi elemeire.

Kulcsszavak: beszéd- és nyelvfejlődés, beszédfolyamatossági zavarok, beszédzavar, dadogás

REGULÁCIÓS FÓKUSZ KAPCSOLATA A KOCKÁZATVÁLLALÁSSAL. EGY BEFEKTETÉSI SZIMULÁCIÓ EMPIRIKUS EREDMÉNYEI

UATKÁN Ajna, RUZSA Gábor, DR. FARAGÓ Klára
PhD hallgatók
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
E-mail cím: uatkan.ajna@ppk.elte.hu, ruzsa.gabor@ppk.elte.hu

Háttér és célkitűzések: Higgins (1977) regulációs fókusz elméletében attól függően, hogy egy személy nyereségekre vagy veszteségekre fókuszál, megkülönböztet promóciófókuszú és prevenciófókuszú törekvést. A szakirodalom egységes álláspontot képvisel, miszerint a legtöbb esetben a promóciófókuszú egyének több kockázatot vállalnak, míg a prevenciófókuszúak kerülik a kockázatot. A promóció/prevenciófókuszú személyek jobban emlékeznek a nyereségekre/veszteségekre és könnyebben dolgoznak fel és jegyeznek meg avval kapcsolatos információt. Habár számos empirikus kutatás született a regulációfókusz elmélettel kapcsolatban, befektetési helyzetben kevés mérte a kockázatvállalással való kapcsolatot.
Módszer: Egy szekvenciális befektetési szimulációban kockázatos részvényvásárlással vizsgáltuk 170 résztvevő kockázatvállalását véletlenszerűen váltakozó részvényárfolyamváltozás mellett. A kockázatvállalás mértékét a befektetett abszolút és relatív vagyon határozta meg. A regulációfókusz felméréséhez a Regulációs Fókusz Kérdőív (RFQ) és az Általános Regulációs Fókusz (GRFM) kérdőívet vettük fel. A kísérletben résztvevő személyek kitöltötték mind az RFQ, mind a GRFM magyarra fordított 11 és 18 tételét, amelyben az egyetemi tanulmányokra irányuló kérdéseket munkahelyi értelmezésbe ültette át Faragó (2014). A kockázatvállalás mértéke és promóció- illetve prevenciófókusz skálák közötti együtt járást korrelációszámítással és ANOVA-val vizsgáltuk.
Eredmények: Nem találtunk kimutatható kapcsolatot a kockázatvállalás és regulációfókusz között egyik kérdőív szerint sem. Érdekes együtt járás mutatkozott azonban a résztvevő saját játékának szubjektív megítélésében és a nyerő vagy vesztő részvénnyel való kereskedés megítélésének bizonyosságában. Minél prevenciófókuszúbb valaki a GRFM szerint, annál kevésbé gondolja magát jónak a játékban. Ez a hatás a nyeremény mértékének kiparciálásával is megmaradt. Vizsgálatunk alapján arra következtethetünk, hogy a regulációfókusz inkább a kockázatvállalással kapcsolatos önbizalomra és biztonságérzésre hat, de magát a kockázatvállaló viselkedést nem érinti.

Kulcsszavak: kockázatvállalás, regulációs fókusz, RFQ, GRFM, befektetésszimuláció

AZ ÉLETCÉLOK FONTOSSÁGA ÉS MEGVALÓSULÁSA KÖZÖTTI ŰR, ÉS ANNAK HATÁSA AZ ÉLETTEL VALÓ ELÉGEDETTSÉGRE

UATKÁN Ajna, RUZSA Gábor, DR. FARAGÓ Klára
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola
E-mail cím: uatkan.ajna@ppk.elte.hu, ruzsa.gabor@ppk.elte.hu

A boldogság és az elégedettség vizsgálatakor a személy jelenbeli helyzetét gyakran különböző sztenderdekkel veti össze, és más személyekhez-, az egyén saját jövőbeni vágyaihoz-, vagy éppen a múltban elért célkitűzéseihez viszonyítja (Michalos, 1985). Korábbi eredmények alapján úgy tűnik, hogy a boldogság szintjét a legjobban az a diszkrepancia jósolja be, amely a személy által elérni kívánt vágyak és azok jelenben való megvalósulása között van. Ezzel összhangban, jelen kutatásunkban a lehetséges életcélok megvalósulását vetettük össze a célok fontosságával, és vizsgáltuk meg a kettő közötti űr jóllétre gyakorolt hatását.
Kasser és Ryan (1993) Aspirációs Index kérdőívének segítségével 100 aktív korú (18-60 év közötti) kitöltő válaszai alapján vizsgáltuk meg, hogy a különböző extrinzik és intrinzik aspirációk (*Gazdagság, Hírnév, Külső megjelenés*; valamint *Tartalmas emberi kapcsolatok, Személyes fejlődés és a Közösség iránti elkötelezettség*; ill. *Egészség*) fontossága és azok megvalósultsága közötti diszkrepancia mutat –e összefüggést a személy szubjektív jóllétéről alkotott felfogásával. A kérdőív magyar változatát (Komlósi et al, 2006) *Karrierre* és *Családra* vonatkozó tételekkel bővítettük ki. A jóllét értékelő dimenziójának vizsgálatára az Élettel való Elégedettség skálát (Diener, 1985) vettük fel.
Eredményeink alapján, a legfontosabb aspirációknak a *Családi-* és *Társas kapcsolatok,* az *Anyagi boldogulás*, valamint az *Egészség* bizonyult. Várakozásunknak megfelelően, szignifikáns negatív együtt járás volt kimutatható a szubjektív jóllét és az aspiráció fontossága, ill. annak jelen helyzetben való megvalósultsága között; minél inkább elmarad a cél megvalósítása az általunk fontosnak tartott szinttől, az annál negatívabban mutatkozik meg a szubjektív jóllétünkben. A szignifikáns együtt járás különösen a *„Személyes fejlődés”*, *„Karrier”* és *„Gazdagság”* dimenziók esetén volt a legerősebb. Hasonló, bár kevésbé erős korreláció volt kimutatható a jóllét és az aspiráció fontossága, ill. annak jövőbeni elérésének valószínűsége közötti „szakadék” esetén is. Ebben az esetben szintén a „*Gazdagság”*, és a *„Fejlődés”* dimenziók bizonyultak a legkritikusabbnak a jóllétre nézve. A *„Közösség iránti elkötelezettség”* fontossága és megvalósulás közötti aspirációs űr volt a legkevésbé meghatározó a jóllétre nézve, ebben az esetben nem találtunk szignifikáns kapcsolatot.

Kulcsszavak: szubjektív jóllét, élettel való elégedettség, aspiráció, aspirációs rés

RÓKA, NYUSZI VAGY VÁMPÍR? MESEHŐSÖK A KISISKOLÁSOK VILÁGÁBAN

VASS Dorottea
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
E-mail cím: vass.dorottea@gmail.com

Az olvasás iránti igény és az olvasás presztízsének csökkenésével számos kutató foglalkozott az évek során. Nap mint nap tapasztalhatjuk, hogy a gyerekek alig, vagy egyáltalán nem olvasnak. Ez különösen az irodalmi szövegeket érint. Tudjuk, hogy régebben több gyerek olvasott mint ma. Ennek oka, hogy régen a gyerekek fikcióigényét az olvasás elégített ki, manapság inkább a számítógépes játékok, az internet kínálta virtuális világ és a televízió véget nem érő műsorfolyama teszi.
Arról kevés szülő vesz tudomást, hogy a mesélés milyen pozitív hatással tud lenni a fejlődő gyermekükre. Kevés szülő fülébe jut el az a tény, hogy a mesének fejlesztő ereje van, hogy a mesén keresztül a kisgyerekek megismerik az élet nagy dolgait, megtanulják összekapcsolni a megélt élethelyzeteket a belső világukkal.
Ám mindezek mellett sok olyan családi otthon van, ahol a mese mindennapos vendég, ahol a gyerek szeret mesét hallgatni és izgalommal várja az első osztályba való indulást. Mind a szakirodalom mind a tapasztalat azt bizonyítja, hogy ezek a gyerekek többsége harmadik osztályra valami okból kifolyólag már nem lelkesednek annyira az olvasás iránt, mint azt tették iskolába indulás előtt. Azoknak a családoknak a gyerekei pedig, akik odahaza nem részesültek mindennapos mesélésben alig, vagy egyáltalán nincsenek ráhangolódva iskolakezdéskor az olvasástanulásra. Megátásom szerint, ha a gyerek első osztályban nem szereti meg, illetve valamilyen negatív élmény hatására „kiszeret” az olvasásból, sokkal nehezebb lesz a további évfolyamok során megéreztetni vele azt, hogy az olvasás milyen csodás élményeket adhat. Ezért fontos, hogy a már kialakult illetve a még ki nem alakult mesélés és olvasás iránti szeretetet figyelembe vegyük az iskolába indulás alkalmával, amelynek egyik lényeges eszköze az ábécés olvasókönyv. Véleményem szerint, ha az ábécéskönyv a megfelelő olvasástanítási módszer mellett olyan releváns irodalmi szövegeket tartalmaz amelynek mesehőseivel azonosulni tudnak a gyerekek, az olvasás sokkal könnyebb és élményszerűbb lehet a kezdő olvasók számára.
Tóth Béla közel ötven évvel ezelőtt foglalkozott a 6-7 éves gyerekek irodalmi igényeivel. Kutatásai rámutatnak arra, milyen mesehősöket kedvelt a hatvanas években az említett korosztály. Tóth kutatása óta eltelt fél évszázad, ám napjainkban is hasonló helyzetet jegyezhetünk fel: a gyerekek nehezen tudnak azonosulni az ábécékönyv nyújtotta mesék szereplőivel.
Az előadás az olvasóvá nevelés problematikájának bemutatását követően az említett Tóth-féle kutatás továbbgondolt, a mai kor igényeihez, olvasási szokásaihoz igazított megismétlése, illetve folytatása mellett érvel.

Kulcsszavak: olvasóvá nevelés, mese, mesehősök, Tóth-féle kutatási módszer

SPORTTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A KIEMELT SPORTÁGAK SPORTÁGFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓINAK ÁTFOGÓ VIZSGÁLATA A KIEMELT STÁTUSZ FÜGGVÉNYÉBEN

DOLNEGÓ Bálint
PhD hallgató
Testnevelési Egyetem
E-mail cím: -

A sport társadalmi szerepe igen jelentős. Köztudott, hogy az egészségfejlesztés eszköze, ezáltal segít a munkavállalók munkavégző-képességének növelésében, vagy éppen hozzájárul az egészségügyi kiadások csökkentéséhez. Jelentős és hasznos szocializációs közeg, hozzásegíti a fiatalokat a megfelelő értékrend kialakításához. Éppen ezért az egyes országok stratégiáiban is szerepet kap a sport, kultúránként eltérő formában.
A kormányzat ennek megfelelően az említett területeken sikeres sportágak sportágfejlesztési támogatását vizsgálom a következőkben. A Magyar Olimpiai Bizottság a 2013-2020-as időszak között 16 sportági szakszövetséget kiemelten támogat sportágfejlesztés céljából, ezek a következők: Magyar Asztalitenisz Szövetség, Magyar Atlétikai Szövetség, Magyar Birkózó Szövetség, Magyar Evezős Szövetség, Magyar Judó Szövetség, Magyar Kajak-Kenu Szövetség, Magyar Kerékpársportok Szövetsége, Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség, Magyar Ökölvívó Szakszövetség, Magyar Öttusa Szövetség, Magyar Röplabda Szövetség, Magyar Sportlövők Szövetsége, Magyar Tenisz Szövetség, Magyar Torna Szövetség, Magyar Úszó Szövetség, Magyar Vívó Szövetség.
A sportágfejlesztés Hylton és Brahman (2008) szerint pontos kifejezése a szabályozásnak, folyamatoknak és gyakorlatoknak, amelyek egybe integrálják a sport sajátosságait azért, hogy a lehetőségeket és a sport pozitív élményét minél szélesebb körben megismerjék. A kormányzat sportágfejlesztési stratégiának kidolgozását várja el a kiemelt sportágak szövetségeitől. Egy 2014 során készített audit vizsgálta az említett fejlesztési terveket. Ezek alapján a következő kérdésekre keressük a választ.

1. *Vajon megfelelő a központi sportfinanszírozás mértéke?*
2. *Milyen hatékonyságú a finanszírozás elosztása?*
3. *Használható-e a sportágak önálló stratégiái létesítményfejlesztés céljából?*
4. *A sportági szakszövetségekben dolgozó sportszakemberek rendelkeznek megfelelő tudással és kompetenciával?*
5. *Vajon a stratégia egyszeri megalkotása elegendő a célkitűzés elérése érdekében?*

A kérdések megválaszolásához több részkutatást is szükséges elvégezni, hogy átfogó képet kapjunk. Ezek kvalitatív és kvantitatív kutatások egyaránt. Alapesetben a sokaságot a 16 kiemelt sportág adja, de az elemszámok eltérők lehetnek. Szükséges elvégezni egy kvalitatív kutatást, amelyben a sportágat irányító személyek megkérdezését jelenti azonos szempontok alapján. Az elkészített audit alapja lehet egy új állapotfelmérésnek. Ha ugyanazon kérdések alapján végezzük el, akkor nemcsak a jelenlegi állapotot mérhetjük fel, hanem összehasonlíthatjuk a 2014-essel így kiemelés hatását is vizsgálhatjuk, kiderülhet féltávnál milyen hatásai vannak a programnak. A sportoló létszámokat az élsportban, a szabadidősportban és az iskolai sportban adatbányászással érhetők el. A kapott adatok alapján korrelációt, különbséget és változást vizsgálhatunk statisztikai módszerekkel. A menedzsmenttudomány módszereit is szükséges alkalmazni, SWOT, PESTEL, Ansoff és BCG elemzések is szükségesek kérdéseink megválaszolására.

A NEMZETI KÉZILABDA AKADÉMIA (NEKA) JÁTÉKOSAINAK TÁMADÓ POSZTONKÉNTI ÖSSZEHASONLÍTÁSA ACSI-28 ÉS CSAI-2 TESZTEK ALAPJÁN

KŐNIG-GÖRÖGH Dóra, DR. ÖKRÖS Csaba, GYÖMBÉR Noémi
Testnevelési Egyetem
E-mail cím: -

Bevezetés:
A versenysport számára és szempontjából elengedhetetlen, hogy az utánpótlás nevelésre is kiemelt figyelmet fordítsanak az edzők, sportszakemberek, kutatók. A sportolók pszichés jellemzői meghatározóak a magas szintű teljesítmény eléréséhez. (Révész és mtsai, 2005.) A versenyre felkészülés hosszú folyamat, amelynek eredményességét befolyásolják a sportoló pszichés felkészülésének komponensei (motiváció, megküzdési stratégia, stressztűrés, adaptációs képesség). (Révész és mtsai, 2005.) Maga a megmérettetés pedig komoly szorongással járhat, ahol a kialakult személyiség tulajdonságok pozitív és negatív irányba befolyásolhatják a verseny előtti szorongást, ezáltal magát a versenyteljesítményt is. (Hajdúné, 2009.)
Hipotézisek:
Feltételezéseink szerint ACSI-28 teszttel mérhető pszichés faktorok vonatkozásában szignifikáns különbségek vannak a kézilabda posztok tekintetébe. Feltételezzük továbbá, hogy CSAI-2 versenyszorongás skála értékei posztonként különbözőek.
Anyag és módszer:
A sportolók megküzdési stratégiájára az Athletic Coping Skills Inventory-28 (ACSI-28) kérdőívet alkalmaztuk, amely önértékelő skála segítségével méri a sportolók megküzdési stratégiáit. Az alskálák kérdései a *Csapásokkal való megküzdést*, a *Teljesítmény téthelyzetben*, a *Célkitűzés-mentális felkészülést*, a *Koncentrációt*, a *Szorongás mentességet*, az *Önbizalom és teljesítménymotivációt* és az *Edző általi irányíthatóságot* méri.
A szorongás vizsgálatot a Competitiv State Anxiety Inventory (CSAI-2) kérdőívvel végeztük. A kérdőívvel fel tudjuk mérni a versenyzéssel kapcsolatos aktuális kognitív és szomatikus szorongásállapotot, valamint a versenyzéssel kapcsolatos önbizalom mértékét.
A NEKA 6 kézilabda csapatának tagjait vizsgáltuk meg. A statisztikai számításokat SPSS 15.0 program segítségével végeztük.
Eredmények:
A NEKA-nál nagyon feszített tempóban dolgoznak, s kevés időt tudnak biztosítani a kutatók számára, így a mintavételi eljárás több alkalmat ölel fel. A kutatás jelenleg is tart, az adatfeldolgozások folyamatosak.

A HAZAI KLUBFUTBALL LEHETŐSÉGEINEK VIZSGÁLATA A LYONI MODELL SEGÍTSÉGÉVEL A GAZDASÁGI ÉS SPORTSZAKMAI SIKEREK FÉNYÉBEN

SLÉBER Mátyás Tibor
MA hallgató
Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar
E-mail cím: masleber1992@gmail.com

Arra kerestem a választ, hogy miként válhat a magyar labdarúgás újra meghatározó tényezővé Európa futballtérképén. Dolgozatom mozgatórugóját az utóbbi évek kormányzati politikája adta, amely eddig nem tapasztalt mértékben próbálja talpra állítani a magyar labdarúgást. Ezeket, az önerő nélkül kapott nyugati körülményeket viszont csak szintén fejlett, nyugati típusú menedzsmentmódszerekkel lehetnek képesek a honi klubok kihasználni.
Munkámban evégett szembeállítottam egy újszerű, innovatív, francia menedzsmentmódszert a hazai együttesekével, mutat-e evvel bármiféle egyezést a magyar klubok megvalósított vagy elképzelt vezetői felfogása, kell-e változtatni hazánk klubjainak, vagy megfelelő stratégiát folytatnak.
A megvalósított politika elemzése összehasonlításon alapul, vizsgáltam, hogy a modell alapértékeivel, a klubstratégiával, játékos-, és átigazolási politikával milyen fokú egyezést vagy eltérést mutatnak a magyar egyesületek. Ebből ki kell tűnnie, melyek azok a kulcsfontosságú elméleti faktorok, amelyeket a modellből a gyakorlatba konvertálva is képes volt a francia egyesület megvalósítani, és ezzel hatalmas sportsikereket elérni. Kerestem a választ, hogy a valószínűsíthető eltéréseket képesek lennének-e rövid időn belül korrigálni a hazai sportklubok vezetése, és megvan-e bennük a lehetőség, hogy akár teljes egészében, vagy legalább nagymértékben átvegyék a modell filozófiáját.
A kutatásomat kiegészítettem egy kérdőív alapú felméréssel, melynek segítségével a csapatvezetők hajlandóságát próbáltam lemérni, mennyire értenek egyet a modell egyes alapértékeivel, a felfogások gyökereit kerestem. Továbbá kerestem a hazai klubok képviselőinek motivációját, amikor a modellel ellentétes tényezőt preferálnak. Ebből láthatóvá válik, hogy a magyar klubok megvalósított politikája a menedzsment meggyőződése miatt alakult ki, vagy tőle független tényezőktől, korlátoktól.
Összegzésként értékeltem az elemzés egészét, a vizsgált hazai együttesek modellhez való viszonyulásuk irányát és mértékét. Minősítettem a kérdőív alapján motivációjukat, majd a cash-flow kimutatás eredményei alapján levontam a végső következtetéseket.

Kulcsszavak: Lyoni modell, sportgazdaság, sportmenedzsment, játékos politika

EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS OKTATÁSA AZ ISKOLÁBAN- HOZZÁJÁRUL-E A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS CÉLJAINAK ELÉRÉSÉHEZ?

TAKÁCS Hajnalka
PhD hallgató
Testnevelési Egyetem
E-mail cím: takacs.hajnalka810@gmail.com

Célkitűzés: Doktori munkám célja annak vizsgálata, hogy az egészséges, tudatos táplálkozás elősegítése megfelelő elméleti és gyakorlati oktatással mennyiben járul hozzá a tanulók fittségének és táplálkozási szokásainak javításához, táplálkozási ismereteinek bővítéséhez, az elhízás megelőzéséhez. Utóbbi kérdésfelvetés kiemelten fontos a gyermekkori túlsúly és elhízás jelentős hazai előfordulása miatt. Előadásomban főként a táplálkozási ismeretekre és szokásokra vonatkozó felmérés eredményeit mutatom be.
Módszer: Vizsgálatomban 228 fő 11-13 év korú gyermek vesz részt, akiket két, a fővároshoz közeli általános iskolából választottam ki. A táplálkozási szokásokat és ismereteket kérdőíves módszerrel mértem fel, az antropometriai adatok méréséhez a NETFIT rendszerben alkalmazott eszközöket használtam.
Eredmény: A gyermekek fele tudja csak, hogy az egészséges táplálkozás minden makrotápanyagot tartalmaz, 40% -uk szerint fehérjében gazdag táplálkozás az ideális, ugyanakkor a fő kálciumforrásnak számító tej és tejtermékek fogyasztását csak negyedük (24%) jelölte nagyon fontosnak és alig több, mint a gyermekek fele (54%) fogyasztja azokat naponta.
A vizsgálatban résztvevők 85%-a ugyan tudja, hogy naponta kell gyümölcsöt fogyasztani, de csak a tanulók 66 %-a felel meg ennek a kívánalomnak. A diákok 77% -a van tisztában azzal, hogy minden nap szükséges zöldséget fogyasztanunk, de csak a fele eszik naponta zöldséget. A tanulók egyharmada (32%) naponta egyszer vagy többször is fogyaszt édességet, egyötöde naponta, és majdnem a gyermekek fele (45%) hetente vagy hetente akár többször is fogyaszt cukrozott üdítőitalt. A tanulók 40%-a nem reggelizik minden nap, a reggeli órákban jelentkező panaszként a fejfájást, szédülést, ingerlékenységet jelölték meg a leggyakrabban .
A vizsgáltak átlagos testtömeg indexe (BMI) 19,7 ± 3,8 kg/m^2, testzsír százalék átlaga 19,5 ± 8,6% volt.
Következtetés: Az előzetes eredmények alapján megállapítható, hogy a vizsgált gyermekek táplálkozási ismeretei hiányosak, ennek alapján nem is várható, hogy tudatosan, egészségesen táplálkozzanak. A megfelelő táplálkozás szükséges a mindennapos testnevelés kívánatos hatásának eléréséhez is. Igy az egészségtudatos táplálkozás elérése a gyermekeknél megfelelő módszerekkel hozzájárul a felnövekvő generáció egészségi állapotának javításához.

UTÁNPÓTLÁS KORÚ LABDARÚGÓK SÉRÜLÉSEINEK INCIDENCIÁJA ÉS A SÉRÜLÉSEK PREVECIÓJÁNAK LEHETSÉGES MÓDSZEREI

TAKÁCS Dániel, VERES-BALAJTI Ilona, FÉKI Gergely
PhD hallgató
E-mail cím: takacsdani13@gmail.com

A labdarúgás a XXI. század egyik legnépszerűbb sportága. Ugyanakkor a labdarúgás – a többi sportághoz viszonyítva – a sérülések előfordulási arányát tekintve, az egyik legnagyobb rizikófaktorral rendelkező sportolási forma. Kutatásunk célja az utánpótlás korú labdarúgók sérüléseinek folyamatos monitorozása majd ezt követően, az eredmények tükrében, a primer sérülések és az újrasérülések megelőzése.
A sérülések megelőzése során a van Mechelen és munkatársai által kidolgozott négypontos algoritmust követjük, melynek lépései:

1. A sérülés gyakoriságának és súlyosságának meghatározása egy adott közösségben (kockázatbecslés)
2. A lehetséges rizikó faktorok és pathomechanizmusok meghatározása (rizikóbecslés)
3. Megelőző intézkedések bevezetése az előző kettő alapján, intervenció (kockázatcsökkentés)
4. A sérülések kiértékelése, a prevenció hatásosságának a megállapítása (újraértékelés)

Az algoritmus alapján a jelenlegi kutatási periódusban kiértékelésre kerültek a 2013/2014-es és a 2014/2015-ös futball szezon (Debreceni Labdarúgó Akadémia) sportsérülésekre vonatkozó eredményei. Az eredmények alapján, kidolgozásra és bevezetésre került egy sérülésmegelőző program. A program nemzetközi és hazai ajánlások alapján a balansz és proprioceptív tréning elemeit ötvözi. Vizsgálatunkban, folyamatos után követéssel kívánjuk megítélni a program hatásosságát, ezért egységes sérülés regiszter került kidolgozásra mely rögzíti a sportoló által elszenvedett sérüléseket és a rehabilitáció lépéseit. A regiszter alkalmazása a jelenlegi szezonra való felkészülés megkezdésekor (2015.07.) elkezdődött. Az algoritmus második pontja alapján a sérülések megelőzésének fontos lépése a fizikai szűrővizsgálatok alkalmazása. Erre a célra a nemzetközileg is validált és komplex vizsgálati módszert a Functional Movement Screen (FMS) –t alkalmazzuk. Az FMS hét különböző funkcionális gyakorlatának elvégzésével meghatározható a sportoló izomzatának ereje, hajlékonysága, az ízületi mozgástartomány, a mobilitási és stabilitási képesség, valamint a koordináció.
A 2013/2014-es szezon alatt 233 sérülést regisztráltunk. A sérülések 85%-a az alsó végtagot érintette (n=198), ezen belül az izomsérülések (31,8%) voltak a leggyakoribbak, ezt követték a bokaízület (28,7%) és a térdízület (24,7%) sérülései. A 2014/2015-ös szezon alatt összesen 269 sérülést regisztráltunk, a sérülések 84%-a az alsó végtagot érintette (n=226), ezen belül az izomsérülések (44%) voltak a leggyakoribbak, ezt követték a bokaízület (28%) és a térdízület (18%) sérülései. A sportolók egyéni felmérése és személyre szabott korrekciós gyakorlatok betanítása szintén a szezon kezdetekor elkezdődött.
A két futball szezon során kapott eredmények összhangban voltak a nemzetközi adatokkal, miszerint a labdarúgásban a két leggyakrabban előforduló sérülés az alsó végtag izomzatát illetve bokaízületet érinti. Emellett definiálja a mozgásmintában az egyéni mozgáslimitációt és funkcionális aszimmetriát, amely az egyik legnagyobb rizikófaktorral rendelkező terület a nem-kontakt sérülések tekintetében.

Kulcsszavak: labdarúgás, sérülés, preventio, FMS

SPORTOLÓK ÉS SPORTEGYESÜLETEK KÖZÖTTI MINŐSÉGI SZERZŐDÉSKÖTÉSEK ÉS ÁTIGAZOLÁSOK

ZIMÁNYI Róbert G.
PhD hallgató
Testnevelési Egyetem, Sporttudományok Doktori Iskola
E-mail cím: zimanyi.robert@evopro-sc.com

A sportegyesületek szignifikánsan akkor kerülnek a figyelem középpontjába, ha komoly sportsikert érnek el, vagy csillagászati összegekért szerződtetnek sportolókat. Valóban csak ezek számítanak? Egy sportegyesület tagjai révén érhet el sikereket, amely a menedzsment funkciók és eszközök mellett az utánpótlás-nevelés, a képzés és a szerződtetések függvénye. Utánpótlás-nevelés során tisztában kell lenni, milyen értékeink vannak – azonban honnan lehet tudni, hogy jól döntenek egy játékossal történő szerződés megkötésekor? Eleinte a hit és a bizalom él – nem elég csak látni egy sportolót a pályán, többször meg kell figyelni, előrelátni, beleillik-e a sportegyesület elképzeléseibe, hozzá tud-e járulni értékteremtéssel a jövőbeni sikerekhez. A sportegyesületeknek jobban meg kell ismerniük a kiszemelt sportolókat, hogy valóban fel tudják kelteni érdeklődésüket egy szerződéssel – a csábítás egyik legegyszerűbb módszere a rendszeres magas fizetés. Azonban mitől tekintünk minőséginek egy szerződéskötést vagy átigazolást, milyen dimenziói vannak az értékteremtésnek, valóban csak a fizetés dominál? Valós, személy-specifikus motivációra van szükség, hogy érezzék a leendő játékosok, valóban őket szeretné egy sportegyesület szerződtetni és ezért egyéni megoldásokra is hajlandóak. A feltérképezéssel kiderül, melyek azok a további motivációs tényezők, amelyek alapján a sportolók rangsorolnak, majd döntenek sportegyesületek között, mielőtt elköteleződnek és aláírják a kontraktust. Nincs két egyforma ember, ráadásul a döntések egyediek, szubjektívek és sokszor kiszámíthatatlanok, mégis alkalmazkodnak állandóan változó világunk körülményeihez. A versenyelőny egyik faktora a minőségi szerződtetés: a sportolók játéktudását és értékteremtő képességét, készségét „vásárolják” meg a sportegyesületek, akiknek közben törekedniük kell a „win-win” szituációra, hogy a szerződéskötés ne csak egy pillanatnyi megállapodás legyen, hanem egy hosszú távú gyümölcsöző együttműködés, egyben értékteremtés minden szerződő fél számára, ezáltal komoly versenyelőnyt generálva. A tanulmányban empirikus kutatás révén több szerződés is vizsgálat alá lett helyezve, melyek egyrészt összehasonlítási alappal szolgálnak, másrészt a benchmarkingnak is teret ad a többi sportegyesület számára, hogy milyen elemekre érdemes odafigyelni egy-egy kulcsjátékos meggyőzése során. Létezik tökéletes szerződés? Elképzelhető, hogy adott pillanatban úgy gondolják a szerződő felek a körülményeknek megfelelően, hogy igen. Turbulensen változó világunkban nem törekedhetnek a sportegyesületek a szerződés aláírásakor aspirációs szintre, a „life long learning” eszméjét szem előtt tartva nap, mint nap azon kell gondolkozni, hogyan lehetne jobb és jobb, „minőségi” szerződéseket kötni és megtartani értékeiket (jelen esetben minőségi játékosaikat). A tanulmány továbbgondolásaként és –viteleként a játékosok szerződtetése mellett érdemes vizsgálni többek között a minőségi sportszakemberekkel (például edzőkkel, gyúrókkal, játékos-megfigyelőkkel, stb…) kapcsolatos minőségi szerződéskötéseket, a minőségi eszközbeszerzést, létesítmény-vásárlást, bérlést, üzemeltetést.

Kulcsszavak: minőség, specifikáció, motiváció, versenyelőny, értékteremtés

SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

SZÓRVÁNYMAGYARSÁG DEMOGRÁFIAI HELYZETE VAJDASÁGBAN

BADIS Róbert
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem
E-mail cím: badisróbert@gmail.com

A 2011-es népszámlálás alkalmával 251 136 magyar nemzetiségű személyt írtak össze Vajdaságban. A magyar népesség közel 40 százaléka szórványban él. A szórvány lét kutatása multidiszciplináris megközelítést igényel: személyek identitásának (pszichológia) kutatása speciális társadalmi viszonyok (szociológia) között, népszámlálási adatsorok elemzésével (demográfia). Előadásomban, majd pedig később a tanulmányomban a vajdasági magyar szórvány településszerkezetét kívánom bemutatni, főleg az elmúlt tíz évben végbement változások tükrében. Mennyiben figyelhető meg a közösség szórványosodása, és ennek milyen kihatása van a magyar népesség egészére?
Előadásomban ismertetem a szórványban élő magyarság földrajzi elhelyezkedését, igyekezvén csoportosítani, és számszerűsíteni a különböző szórványhelyzetben élők számát és arányát: abszolút szórvány, nagyvárosi magyar kisebbség, szigetmagyarság, illetve szórvány közeli helyzet.
A szórványban léthelyzetnek pszichológiai, lélektani hatása van az egyénre. Bodó Barna a bánsági magyar szórvány kutatója állapította meg, hogy a szórványban élők nem alkotnak Tönnies-i értelemben közösséget, és ez pont a veszélyeztetettségüknek egyik oka. A szórványban élők részéről a nemzeti identitás nem egyértelmű, eleve adott, mint egy nemzetileg homogén társadalomban, hanem küzdelem és plusz befektetett energiával kialakított, mesterséges képződmény, amelynek fenntartása folyamatos küzdelmet és erőfeszítést igényel az egyéntől. Hódi Sándor vajdasági pszichológus a nemzeti identitás kapcsán kifejtette, hogy az egyén számára terhet is jelenthet, és eljuthat arra a szintre is, hogy szégyelli nemzeti származását. Ennek a folyamatnak a vége az asszimiláció. Az a folyamat, amikor valaki először a nyelvét, majd pedig eredeti, születési nemzetiségi identitását feladva azonosul a többségi identitással.
Előadásomban a vegyes házasságon keresztül végbemenő asszimiláció számszerűsíthető következményeit kívánom számba venni. Az asszimilációs veszteség módszertani kiszámítására csak közvetett mutatókat használhatunk, de így is tudunk megközelítő becslést készíteni.
Előadásomban, majd pedig a későbbi tanulmányomban szeretném a 2011-es népszámlálási adatok felhasználásával a vajdasági magyar szórvány demográfiai helyzetét, minél részletesebben, valóság hűbben bemutatni.

Kulcsszavak: Vajdaság, határon túli magyarság, szórvány, asszimiláció

KARRIER ÉS MAGÁNÉLET EGYENSÚLYA A NŐI MŰVÉSZLÉTBEN

BALUJA PETRA
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Szociológia Doktori Program
E-mail cím: balujapetra@gmail.com

A nők mint társadalmilag hátrányos helyzetű célcsoport jelenléte, aktuális társadalompolitikai és nemzetgazdasági kérdéseket vet fel, melyek megoldási alternatívákra várnak. Nemzetközi szinten szemléletessé vált a munka és család (kettős kötődésű karrierpálya) összeegyeztetésének diszharmóniája, illetve a napjainkban is uralkodó nemi sztereotípiák jelenléte, melyek hatással vannak a nők és férfiak munkaerő-piaci jelenlétére illetve gazdasági versenyképességére. Számos kutató foglalkozott a női munkaerő-piaci hátrányokkal és a család-munka összehangolásának nehézségeivel. Láthatóvá teszik a nehézségek mögött rejlő mély összefüggéseket, *Koncz Katalin* kutatásai. *Koncz* vizsgálata szerint, a nők hátrányos munkaerő-piaci pozíciója látványosan nyilvánul meg a munkahelyi diszkriminációban, a munkaerő-piacon belüli mozgás jellemzőiben és a nemek jelenlétében a foglalkoztatási hierarchia magasabb szintjein egyaránt. A nemek közötti bérkülönbségek minden jogszabály ellenére újratermelődnek, amely szoros összefüggést mutat a nőkre kivetített társadalmi szerepekkel. Hazánkban is az lenne kívánatos cél, hogy a nőknek ne kelljen a *karrierépítés* és *magánélet* közötti választást megtenniük, hanem harmonikusan összeegyeztethetővé váljon e két terület Jelenleg, ez egyénileg megoldandó feladatként hárul a nőkre, kívülről nem optimálisan támogatott célterület.
Kutatásom célja megvizsgálni azt, hogy a Debrecenben alkotó, középkorú, kortárs *művésznők* (képzőművésznők és színésznők), miként helyezkednek el ebben az eddig taglalt munkaerő-piaci szegmensben? Vajon a művésznők karrierépítési pályájára is hatással vannak a nemi sztereotípiák? Érvényes–e a művésznők karrierépítésére az *üvegfal, üvegplafon* vagy a *labirintus* definíciói? Hogyan jellemeznék karrierpályájuk építkezésének vonalát? Van-e olyan tényező, mely megnehezítette előrejutásukat? Vajon a *képzőművészet* és *színészet* világában alkotó művésznők karrierpályája között van-e differencia (nem intézményesített kontra intézményesített művészet)? Sajátos életpályájukon milyen megoldási stratégiákat használnak, a karrierépítés és magánélet harmonikus összeegyeztetésére? Kapnak-e ehhez külső segítséget vagy saját belső erőforrásukból kell, hogy megoldást találjanak? Hogyan befolyásolja a karriersikerük a párkapcsolataikat, döntéseiket, hétköznapi életformájukat? Hogyan fogalmazzák meg, hogy mit jelent számukra a karrier?
A karrier fogalma tágabb értelemben magába foglalja, az életpálya széles körére vonatkozó történéseit (házasságkötés, gyermekek születése), szűkebb értelemben viszont a teljes életút vagy életszakasz munkával kapcsolatos történéseit sűríti össze. Saját kutatásom során, ezzel a komplex karrierdefinícióval kívánok dolgozni. A kutatásom kezdeti fázisában tartok: jelenleg a szakirodalmi háttér és a képzőművésznőkkel, színésznőkkel folytatott strukturálatlan interjúk alapján kapott összefüggésekre fókuszálok.

Kulcsszavak: nők, művészlét, karrierpálya, képzőművészet, színészet

GOVERNMENT-INITIATED ANTI-IMMIGRATION SENTIMENTS: THE HUNGARIAN "NATIONAL CONSULTATION" CAMPAIGN

Ákos BOCSKOR
PhD student
Corvinus University of Budapest
E-mail address: akos.bocskor@gmail.com

The year 2015 brought an unprecedented refugee crisis in Europe, which dominated both the political and the media discourse throughout the year. As events intensified, several political actors tried to reflect on the situation all over the continent with the intention of gaining political benefits or, at least, minimizing costs. This paper presents the analysis of one such attempt, the Hungarian government's so-called *National Consultation on Illegal Immigration and Terrorism* and its supporting billboard campaign. The research applied qualitative *critical discourse analysis* (CDA), drawing, among others, on Ruth Wodak and her co-authors' five discursive strategies for positive-self and negative other representation. The analysis demonstrates that both documents of the *national consultation* (the foreword by Hungarian PM Viktor Orban and the questionnaire itself) are highly manipulative, build on the negative securitization and economic narratives of immigration, apply a wide set of negative topoi (e.g. *abuse*, *physical threat*) and primarily serve for legitimising the already-made decisions of the government. Both documents apply negative 'othering' when creating in- and out-groups (nomination strategy) by contrasting Hungarians and immigrants in a way that depersonalizes and demonizes the latter group. Furthermore, the foreword of the consultation serves as a type of priming mechanism to the questionnaire, as it provides prefabricated answers to most of the subsequent questions. The recollection of these ready-made answers is further facilitated for respondents by the harmony of terminology between the questionnaire and the foreword. Moreover, the supporting billboard campaign is consistent with the written documents of the *national consultation* both in terminology and message, and thus effectively supplements them. While the analysis of the public and political discourse regarding international migration and its effects is a permanent and growing area of scientific research in many developed countries (e.g. in Western Europe), for countries which have been less targeted by immigration the field is relatively under-researched. The aim of the present research is to address this gap and thus contribute to our understanding of the motives and dynamics behind political discourse in this area.

Keywords: critical discourse analysis, immigration crisis, political communication, Hungarian government

MITŐL LESZ VALAKI NÉPSZERŰ EGY OSZTÁLYBAN? A DIÁKOK ÉS OSZTÁLYFŐNÖKÖK VÉLEMÉNYÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

BOLDVAI-PETHES Laura
tudományos segédmunkatárs
Magyar Tudományos Akadémia, RECENS Kutatócsoport
E-mail cím: pethes.laura@gmail.com

Az elismertség, közösségi elfogadottság vizsgálata hagyományosan fontos kérdés a társadalomtudományokban. Amióta léteznek csoportok és azon belül társas kapcsolatok, azóta vannak népszerű és kevésbé népszerű egyének. A népszerűség kutatása elengedhetetlenül fontos feladat, főleg a kamaszok körében. Hiszen egy közösség vezető egyéniségei hatással vannak a társak személyiségének kialakulására és befolyásolhatják azt, hogy egy osztályban az agresszió vagy a szorgalom válik-e elfogadott értékké.
Korábbi kutatások már bebizonyították, hogy az eredmények szempontjából nem mindegy, hogy milyen módon mérik a népszerűséget. Az eddigi munkák alapján a népszerűségnek három gyakori típusa létezik, a szociometriai, a direkt észlelt és az indirekt észlelt. A háromféle mérési mód közti eltérések miatt az egyes elemzések különböző tulajdonságú gyerekeket mutatnak népszerűnek. Azonban eddig kevés kutatás foglalkozott azzal, hogy több nézőpontból vizsgálja meg a mérések különbségének hatását. Ezért tartom fontosnak összehasonlítani a diákok szociometriai, direkt és indirekt népszerűségét az osztályfőnök véleményével.
Előadásomban a MTA TK „Lendület" RECENS Kutatócsoport „Verseny és negatív hálózatok" című vizsgálatának adatait használtam fel. Eredményeim azt mutatják, hogy az osztályfőnökök véleménye a népszerű gyerekekről jelentősen eltér a diákok nézetétől. Multilevel regressziós modellek alapján a tanárok inkább a jó tanulókat, míg a diákok inkább az okos és az okostelefon tulajdonos gyerekeket jelölik népszerűnek. További eredmény, hogy az agresszívekkel valóban kisebb eséllyel barátkoznak a gyerekek. Végül kimutatható, hogy a Magyarországon kisebbségben levő romák azokban az osztályokban, ahol ők vannak többségben, nagyobb eséllyel lesznek népszerűek, mint bármely más etnikumhoz tartozó diákok.

Kulcsszavak: népszerűség, multilevel, diákok

ADORNO AND THE PROBLEM OF MORAL RESPONSIBILITY

Megyer GYÖNGYÖSI
MA student
Eötvös Loránd University
E-mail address: megyer.gyongyosi@gmail.com

Although it has always been evident that Adorno's philosophy has some moral implications, it was only during the last few decades that this question has been specifically addressed (e.g. by J. M. Bernstein, Fabian Freyenhagen, Timo Jütten, Manuel Knoll, and Itay Snir). While it is quite obvious that Kant and Hegel had a tremendous influence on the Adornian moral theory, it remains an open question, whether Adorno's endeavour to combine elements of the theories of his predecessors proved to be successful. There are some tensions in his philosophy regarding the moral responsibility, which must be faced by every appropriate interpretation. It is not clear what criteria should be met for an action to be relevant to moral responsibility. There is a common intuition, which has been defended by incompatibilist philosophers, that there is no proper concept of moral responsibility in a determined world. If an action cannot be regarded as a causally determined result of a deliberative mental process, which is not determined in a sense, it hardly can be called morally relevant. It is not easy to decide whether Adorno shared this opinion or had a compatibilist account of moral responsibility. Those interpreters who argue against the compatibilist understanding of Adorno's philosophy tend to read the passages about social determinism in a rather metaphorical way. The other problem is with causation itself. The modern capitalist society, according to Adorno, has a very complex and partially hidden structure, and the consequences of one's action are hardly predictable. What would qualify as a responsible action in such a society?
Besides the question of which actions can be regarded as relevant to moral responsibility, an interpreter of Adorno's moral theory should also be able to deal with its Habermasian critique. Habermas blamed Adorno for his inconsistency: although Adorno denies the very possibility of normativity in proper philosophical thinking, his ethical theory seems to have normative assumptions. What kind of notion of normativity is Adorno working with? And what are his views on moral justification? The aim of my presentation is to shed light on these questions by critically discussing some current publications on Adorno's moral theory.

Keywords: Metaethics, Moral Responsibility, Freedom, Normativity

"MIÉRT KÉRDEZI MEG, HOGY ITT HAGYOM-E A KISBABÁT?" – ANYÁK ELBESZÉLT ÉLETTÖRTÉNETEI. AZ ESÉLYEGYENLŐSÉGTŐL A TAIGETOSZIG? OTKA 111917K KUTATÁS RÉSZEREDMÉNYEI

HERNÁDI Ilona, KUNT Zsuzsanna
adjunktus, tudományos segédmunkatárs
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv gyógypedagógiai Kar
E-mail cím: ilonahernadi@yahoo.com, kunt.zs.uni@gmail.com

Az előadás az Esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? OTKA 111917K kutatás keretében azt a kérdést járja körül, hogy a várandósságuk idején a magzatra vonatkozó pozitív Down-szindróma diagnózist kapott anyák a várandósságuk folytatására vonatkozó döntését milyen személyek és milyen események befolyásolták. Feltesszük továbbá a kérdést, hogy mit jelent fogyatékosnak tekintett magzatot anyaként várni? Milyen társadalmi-kulturális tényezők szövik körbe az anyaságról, normális magzatról, kockázatos terhességről, társadalmi felelősségvállalásról való képzeteinket és gyakorlatainkat? Mindezt a hatalom hogyan hálózza be? Mit jelöl ki kockázatnak, normálisnak, fogyatékosságnak, felelős viselkedésnek? Hipotézisünk, hogy az átvilágító, ellenőrző technikák kibővítik a kirekesztő gyakorlatokat a magzati test megfigyelésével, normalizálásával és a tudományos tudás normatív és kizáró jellege miatt hatalmas nyomás nehezedik a várandós nőkre a diagnózist követően. A kutatás a kritikai feminista fogyatékosságtudomány elméleti és szemléleti alapjain az említett élethelyzetet átélt nők narratív életútinterjúinak felvételével és azok elemzésével próbálja megválaszolni a kutatási kérdéseket. Megközelítésünk interdiszciplináris bázist nyújt a kutatásnak: értelmező keretként használjuk az antropológia, szociológia, történelem és jog elméleteit és a géndiagnosztika eredményeit. A kutatási és elemzési módszer az életút-narratívát diszkurzív eseménynek tekintve az elmondott élettörténet törésvonalainak (szökésvonalainak) mentén konstruálódó narratív szubjektum folytonos valakivé válására öszpontosít. Elsődleges célunk, hogy feltárjuk, megértsük és megmutassuk azokat a makro szintű kulturális és társadalmi mechanizmusokat, hatalmi dinamizmusokat és folyamatokat, amelyek szerepet játszhattak a döntés meghozatalában.

Kulcsszavak: Feminista fogyatékosságtudomány, magzati diagnosztika, hatalom, rizikó

ÁRVÍZVÉDELMI BERUHÁZÁSOK PARTICIPÁCIÓ SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA SZEGEDEN ÉS SZOLNOKON - ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS

KINCSES Boglárka, KISPÁL Judit
E-mail cím: -

Dolgozatunkban kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerekkel a szegedi és a szolnoki árvízvédelmi beruházás példáján keresztül hasonlítjuk össze a participáció, mint kötelezően előírt Európai Uniós alapelv gyakorlatban történő megvalósulását.
A dolgozat első részében a Tisza példáján keresztül ismertetjük, hogy a folyószabályozások milyen negatív következményekkel jártak. Ezután átfogó képet adunk a szolnoki és a szegedi projektekről és azok indokoltságáról.
A dolgozat második része empirikus kutatáson alapszik. Kérdőíves kutatásunkat a szolnoki és a szegedi Tisza-parton végeztük. Egyszerűen elérhető alanyok módszerével nem reprezentatív kutatást végeztünk a Tisza-part használói körében. A szegedi Tisza-parton 150 fővel, a szolnoki Tisza-parton 70 fővel személyesen töltettünk ki kérdőívet. A két árvízvédelmi beruházással kapcsolatban kiderült, hogy a szegediek és a szolnokiak is rendszeresen és sokszínűen használják a Tisza-partot, amely egyfajta közösségi térként is szolgál. A kérdőíves felmérések eredményeiből kiderült, hogy sem Szegeden, sem Szolnokon a lakosok nem kellően tájékozottak a témában, a válaszadók többsége nem ismerte a projektek részleteit. A megkérdezettek hiányolták a szélesebb körű tájékoztatást. A kérdőívezés mellett még Szegeden kilenc fővel, Szolnokon hat fővel interjút is készítettünk, amely lehetővé tette, hogy jobban megismerjük az emberek személyes véleményét és érintettségét a kérdőívben tárgyalt témákkal kapcsolatban. Az interjúalanyok eltérően nyilatkoztak a beruházásokat illetően. A szegedi interjúalanyok aggályosnak tartják a közösségi részvétel és zöldfelület-gazdálkodás megvalósulását és mértékét a projekt során. A szolnoki interjúalanyok olyan műszaki fejlesztésként tekintenek a projektre, amelybe a lakosoknak nincsen beleszólásuk, továbbá a megkérdezettek véleménye szerint a pályázat a vizsgált EU-s normáknak és alapelveknek megfelelt.
Kérdőíves és interjús kutatásunk is igazolta, hogy a szegedi és a szolnoki Tisza-part is többfunkciós városi térrész, emiatt fejlesztése fontos, méghozzá a rendszeres „használók” bevonásával. Mindkét projekt esetében az emberek nem megfelelően lettek tájékoztatva, pedig az Európai Uniós normák ezt megkövetelik. Mindkét projekt esetében történt a műszaki-árvízvédelmi beruházás mellett egyéb fejlesztés is, például sétányfelújítás, amelyek a lakosságot és a lakosság mindennapi térhasználatát közvetlenül érintik. Ezekben az esetekben érdemes lett volna a közösségi tervezés eszközeit alkalmazni és kikérni az emberek véleményét.
Pozitív példa, hogy Szolnokon a sétány kiépítésénél egyaránt gondoltak a kerékpárosokra és a gyalogosokra is a kétsávos sétány kiépítésével. A kérdőíves felmérés során ugyanis kiderült, hogy korábban az „egysávos” sétány nagy gondot jelentett a Tisza-parton közlekedő, sétáló embereknek. Emellett ökológiai szempontokat is figyelembe véve a szolnoki beruházás területén élő gyíkokat védelem alá helyezték a felújítás időtartama alatt. A továbbiakban is fontos lenne az emberek megfelelő tájékoztatása, döntéshozatalba való részleges vagy teljes bevonása, mellyel növelhető lenne a projektek társadalmi elfogadottsága.

Kulcsszavak: árvízvédelem, vélemény, részvétel, Tisza-part

„NÁLAM IS VAN FEGYELMEZETLENSÉG, DE CSAK ADDIG, AMÍG MINDEN OSZTÁLYT BE NEM IDOMÍTOK…" AVAGY FEGYELMEZÉS NAPJAINK ÁLTALÁNOS ISKOLÁIBAN

KÓSA Rita Diána
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
E-mail cím: kryta90@gmail.com

Az iskoláról sok helyen sok mindent olvashatunk, azonban arról, hogy pontosan mi is történik az iskola mindennapjaiban már kevesebbet. Mi történik, mikor a diák belép az iskola kapuján? Mi történik, miután a pedagógus bezárja a terem ajtaját és elkezdődik egy tanóra? Mi játszódik le a tanárok-diákok és diákok-diákok között nap mint nap? Milyen a kapcsolat a tanárok és az iskolavezetés, a tanárok és a szülők között? Hogyan kommunikálnak az iskolapolgárok egymással és mit közvetítenek közben?
Demokratikus viselkedésmódra csak demokratikusan működő iskola tud eredményesen szocializálni, a sikeres értékátadáshoz a leírt és a szóban vallott elvek szerint kell a gyakorlatban eljárni az iskolában. A diákok hiába tanulják meg, hogy a köztársaság a lehető legjobb államforma, ha az iskola falain belül nem ezt tapasztalják. Hiába tanulják meg, hogy toleránsnak kell lenniük embertársaik iránt, ha közben az iskola elkülöníti a cigány osztálytársaikat. Milyen értékeket ad át az iskola? Hogyan kezeli a konfliktusokat? Az iskolapolgárok jogainak mekkora teret enged? Milyen elvárásokat támaszt a társadalom az iskolával szemben? A hivatalosan megfogalmazott és leírt kritériumok és a közgondolkodás informális elvárása gyakran nem azonos az iskola falain belül. A társadalom számára fontos, hogy készítse fel a diákokat a munkaerőpiacon való boldogulásra, továbbtanulásra, legyen kulturális mobilitási csatorna, de valóban ez történik az iskola falai között? Mennyire alkalmas arra, hogy az általa demokratikusnak nevezett magatartásformákat habitussá tegye a diákokban?
Doktori kutatásomban meghatározó az *iskolai fegyelem és fegyelmezés* kérdésköre, de egyáltalán szükség van-e ezekre az iskola falain belül, és ha igen, milyen mértékben? Pedagógus és diák élete sajátos módon összekapcsolódik az iskolában, melyben érzelmek és indulatok is szerepet kapnak. Az iskola egy hierarchizált környezet, a hatalom, a rangkülönbségek jelen vannak a falain belül. Felvetődik a kérdés vajon napjainkban is szükség van-e az alá-és fölérendeltségi viszonyok megtartására, miközben az egyre nagyobb társadalmi részvétel elérése lenne az oktatás célja. Az iskola a munka világára készíti föl a diákokat: de mégis hogyan tegye ezt? Tagadja a hierarchiát vagy tanítsa meg tanulóit az uralkodás és engedelmesség élményére? A tér, mint fegyelmezési eszköz, hogyan jelenik meg az iskolában? Mindezekre *Michel Foucault* munkásságára alapozva keresem a válaszokat. Doktori kutatásom kvalitatív jellegű, 60 általános iskolai pedagógussal készítek félig strukturált egyéni interjút. Az előadás keretein belül szeretném bemutatni az első 20 interjú tapasztalatait és eredményeit.

Kulcsszavak: iskola, rejtett tanterv, iskolai fegyelmezés, iskolai térhasználat

ÚJABB ADALÉKOK A FOGYATÉKOSSÁG TÖRTÉNETÉHEZ: AZ ÖRÖKBEFOGADÁS ÉS AZ INTELLEKTUÁLIS FOGYATÉKOSSÁG TÖRTÉNETI TIPOLÓGIÁI

Az Esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? OTKA 111917K kutatás részeredményei.

KÖNCZEI György
E-mail cím: -

Az 1980-as években megindított fogyatékosságtörténeti vizsgálódásainknak új perspektívát az alcímben jelzett, 2014. végén indított kutatás nyújt. Első lépésként a szakirodalom összegyűjtésén túl, a vizsgálódás módszertani alapjait raktuk le és publikáltuk 2015-ben. Ugyanezen esztendőben, második lépésként a *kis emberek* (törpenövésű személyek) *arcait és sorsait* kerestük a mezopotámiai és óegyiptomi kezdetektől a 20. század utolsó harmadáig. A mostani előadásban kutatási kérdésünk továbbra is az, hogy a *befogadás* és a *kirekesztés* lüktetése miként mutatkozik meg a társadalomtörténet egyes pregnáns szakaszaiban. A vizsgálódás előbbre most annyiban lép, hogy egyrészt *örökbefogadás-történeti* eredményeket nyújt, másrészt *az intellektuális fogyatékossággal élő személyek kirekesztésének és befogadásának* stádiumait írja le.

PARTICIPATÍV KUTATÓK AZ OTKA KUTATÁSBAN

Az Esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? OTKA 111917K kutatás részeredményei

KÖNCZEI György, KOLONICS Krisztián, SZILÁGYINÉ ANTAL Zsuzsa
Kutatásvezető, participatív kutatótárs, participatív kutatótárs
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
E-mail cím: konczeigyorgy@gmail.com, k.kolonics@gmail.com, zsantalbp@gmail.com

Előadásunk újszerű kezdeményezés, mint ahogy csoportunk kutatási módszere is az. Az OTKA 111917K kutatás inkluzív kutatás, amely a maga módján úttörő, hiszen teljesen modern alapokon nyugvó módszertant alkalmaz, amely megfelel a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (továbbiakban egyezmény) követelményeinek. Hogy teszi ezt?
Kutatócsoportunk interdiszciplináris gondolkodását kiterjeszti az érintettek megéléseiből és tapasztalataiból merített tudással. Természetesként értelmezi és alkalmazza a „*semmit róluk nélkülük*" alapelvet. A kutatás ideje alatt a csoport együtt dolgozik két fogyatékkal élő participatív kutatótárssal, akik közvetlen érintettségük okán, más aspektusból is vizsgálják az egyes kérdéseket. A kutató csoport – rajtunk kívül – további érintetteket is bevon az egyes kutatásokba.
Az egyezmény 19. cikkelyében foglalt a *közösségbe való befogadás* elvének betartásával egyenrangúnak tartja a participatív kutatótársakat a kutatásban résztvevő kutatókkal és viszont.
A participatív kutatótársakkal együtt végzett munka magában hordozza az együtt gondolkodásból származó többlet lehetőségeket, ugyanakkor számos kihívással jár.
A kutatótársak feladata az érintettségükből származó tapasztalatok átadása a témában szerzett tudással rendelkező kutatóknak, továbbá az együttgondolkodás ebből a közös tudásbázisból, a *másképplátás* okainak feltárása, az álláspontok különbözőségeinek vizsgálata. Feladata a személyes megélésen túl az adott csoport, jelen esetben a fogyatékossággal élő emberek csoportjának közös tapasztalati elemeinek feltárása, átadása és továbbgondolása.
A Fogyatékosságtudomány (disability studies) erőfeszítéseinek egyik célja, az érintettek helyzetének javítása. Mi ezt velük együtt tesszük, nem nélkülük. Együttműködésünk a kölcsönös bizalom és tisztelet alapján áll.
Előadásunkat ezzel a gondolkodással és az együttgondolkodás gyakorlatának bemutatási szándékával állítottuk össze, ahol megszólalnak a fogyatékossággal élő, a kutatásban személyesen érintett participatív kutatótársak és maguk hangján mondják el a kutatásban való részvétellel kapcsolatos tapasztalataikat.
Személyes bemutatkozásukon kívül elmondják, hogy miért tartják fontosnak a részvétel lehetőségét és azt is, hogyan dolgozunk együtt a társadalom fogyatékosság képének formálásán.

Kulcsszavak: fogyatékossággal élő emberek, érintettség, tapasztalat, participatív kutatás, semmit róluk nélkülük

SZEGÉNYSÉGI LÉT AZ UKRAJNAI MAGYARSÁG KÖRÉBEN

LONCSÁK Noémi
hallgató
Debreceni Egyetem
E-mail cím: loncsaknoemi@gmail.com

A XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencián bemutatott pályamunka célja az ukrajnai magyarság körében jellemző tipikus szegénységi léthelyzetek feltárása, a helyi szegénység sajátosságainak bemutatása, az ukrajnai, határ mentén élő magyarság körében tipikusnak mondható megélhetési és túlélési stratégiák leírása volt. Ezen felderítő kutatásra Ukrajnában, a Kárpátalja megyei Vári nevű településen került sor, kvalitatív módszerrel, 23 darab félig strukturált interjú felvételével.
Előzetes szegénységi statisztikák és adatok hiányában előadásom első része meglévő tanulmányok és kutatási eredmények segítségével mutatja be a térség társadalmi, gazdasági, szociálpolitikai helyzetét. Kárpátalján az alacsony foglalkoztatottság, az alacsony életszínvonal, a szociális biztonságot garantáló jóléti ellátások szinte teljes hiánya, valamint a fogyasztási szerkezet nagymértékű eltolódása a fizikai létfenntartáshoz szükséges javak megszerzésének irányába, együttesen egy általános és tartós, szinte a teljes népességre kiterjedő szegény társadalmat feltételez. A településen élők státuszhelyzetének elemzése során került felszínre egy sajátos társadalmi rétegződés, amelyben nem a középosztály, hanem az általános szegénységben élők meghatározó aránya a jellemző. Ebben a társadalomban kevés státuszát megtartani képes ember él, vagyis sokan élnek a folyamatos lecsúszás és visszakapaszkodás állapotában, de jelentős a számuk a tartós deprivációban élőknek is.
Előadásomban bemutatom, hogy egy ilyen társadalomban, ahol az általános szegénység a tipikus életforma, hogyan élik meg mindennapjaikat a szegények, életszervezésükben, szegénységi formáikban, megélhetési stratégiáikban mennyire térnek el más európai országok szegényeinek hasonló jellemzőitől. Előadásomban külön hangsúlyt kap a kárpátaljai magyar anyanyelvű cigányság helyzetének bemutatása, megélhetési és munkaerő-piaci lehetőségeinek elemzése.
Az OTDK-n díjnyertes tanulmányom szegénységvizsgálatának eredményei hatására újabb szociológiai adatfelvételre került sor a térségben, melynek keretében kvantitatív módszerekkel, kérdőíves adatfelvétel segítségével gyermekszegénység vizsgálatot végeztünk 2016 első negyedévében. Előadásomban a már nyers adatokból is kirajzolódni látszó újabb eredmények rövid bemutatására is sor kerül.

Kulcsszavak: szegénység, cigányság, Kárpátalja, megélhetés, stratégiák

AZ EGÉSZSÉGÜGYI FOGYASZTÓI DÖNTÉSEK TÉRKAPCSOLAT ALAKÍTÓ HATÁSA

NAGY Ilona
MSc hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar
E-mail cím: nagyilona4918@gmail.com

A közegészségügyi ellátási körzetek meghatározzák, hogy hol juthat hozzá egy térség lakossága az egészségügyi szolgáltatásokhoz. Ez igaz a magánpraxis esetén is, bár meghatározott körzetekkel nem rendelkezik, de jellemző a településhierarchiának megfelelő elhelyezkedése. Azonban a körzethatárok átléphetők, és egy adott térségben a fogyasztói preferenciáknak megfelelő orvosválasztással találkozhatunk. Az egészségügyi szolgáltatásoknál tehát érdemes a vonzáskörzetet felülvizsgálni, illetve az ennek hátterében húzódó fogyasztói döntéseket elemezni. A feltáró vizsgálat a fogászati ellátásra fókuszál, és célja, hogy választ adjon arra, hogy a fogyasztókat milyen tényezők befolyásolják az orvos választásukban, és az ellátás igénybevételében vannak-e vonzáskörzetbeli különbségek az ellátási körzetekhez képest.
Feltehető, hogy éppen a fogyasztói döntések miatt, eltérések lehetnek az igénybevétel helyében a lakóhelyi körzethez képest az orvosok közötti választás miatt. Illetve a magánpraxis szerepe is növekedhet a fogyasztói magatartás tendenciáinak megfelelően, és a páciensek a lehetőségeikhez mérten többlet költséget is vállalnak a számukra megfelelő szolgáltatás eléréséért.
A kutatás a térség fogászati ellátás körzet statisztikai adatainak vizsgálata mellett a páciensekkel és az orvosokkal készített interjúk segítségével ad képet arról, hogy a Berettyóújfalui járásban és déli perem területén hogyan alakul az ellátási körzetek kihasználtsága.
A felmérés eredményeként a hipotézisek igazolódtak. Az egészségügyi szolgáltatások alapvetően követik a térségi településhálózati hierarchiát, de az ellátási körzetek kihasználtsága változó. Ugyanakkor a jól kihasznált körzetek pácienskköre is több esetben eltér a rendelési körzetük lakosságához képest. Emellett jellemző a magánpraxis igénybevételének növekvő tendenciája. A személyes megkérdezések az orvosválasztást befolyásoló fogyasztói döntések tényezőit tárják fel a szolgáltatók és az igénybevevők oldaláról, melyből kiderül, hogy növekszik az igény egészségügyi szolgáltatások minősége iránt, ezzel szemben a távolság és a költségek több esetben háttérbe szorulnak, ezzel is módosítva a közellátás-magánpraxis igénybevételének arányát, illetve az egészségügyi ellátással összefüggő járási térkapcsolatokat.

Kulcsszavak: Ellátási körzet, vonzáskörzet, orvosválasztás, közellátás, magánpraxis

GOSSIP AND COOPERATION AT A WORKPLACE

Boróka PÁPAY
PhD student
Corvinus University of Budapest, MTA TK "Lendület" RECENS
E-mail address: papayboroka@yahoo.com, papay.boroka@tk.mta.hu

The current paper focuses on the mechanisms of gossip, cooperation and reputation within a gossip triad (that consists of a sender, a receiver and a target) at a workplace. The main emphasis is on the way gossip affects reputation, cooperation and social order in a workplace and how it interacts with other organizational factors. The mechanism of cooperation involving gossip and reputation is examined in a workplace setting that is constructed by organizational factors such as formal and informal hierarchy or reward system that might enhance cooperation or competition or task interdependency. Employees' behavior reflects structural factors and behavior of colleagues through their job satisfaction, envy, inclination to cooperate, and strategies during hierarchy negotiations. The paper incorporates several theories that are capturing the conditions and results of cooperation, reputation and gossip within a triad. The aim is to elaborate a conceptual framework for examining mechanisms within a gossip triad with particular regards on a business organization's peculiarities as the effect of the perceived wage equity. The right methodology to explore such dynamics is social network analysis. Hypotheses formulated based on the theoretical framework are the followings: Gossip and cooperation within a triad are mutually exclusive. In companies, where employees earn significantly different wages sender will acknowledge targets' higher wage as a positive signal, and will try to cooperate with him. While in companies with limited opportunities for a position sender will acknowledge targets' higher wage as a negative signal, and will gossip about him.

Keywords: gossip, organization, cooperation, reputation, wage

MIGRÁNSOK INTEGRÁCIÓJA SZÁMOKBAN. EGYESÜLT-KIRÁLYSÁG, NÉMETORSZÁG

RÁCZ Péter
szabadfoglalkozású szociológus
E-mail cím: 85.racz.peter@gmail.com

Napjainkban Európa migrációs válságot él át. Kutatásom témája a bevándorlás az egyes nyugat-európai országokba, szubjektív szempontok alapján pedig két olyan országot választottam, melyek a bevándorlás célországai, valamint az integráció hosszú időre tekint vissza. Tanulmányomban a két társadalmon belül feltételezhető zárványokat, párhuzamos világokat szeretném bemutatni.
Az integrációt a többségi társadalomtól való eltérés alapján vizsgálom, a bűnözés, az oktatás, a háztartásméret dimenzióiban. Nem szeretnék mérleget vonni a multikulturális társadalom sikeréről, ám kifejezett célom a fent említett dimenziókban a migráns csoportok közti eltérések, egyezőségek bemutatása. Ahol lehetséges, a két országban, az azonos országból bevándorlókat összehasonlítom a már említett dimenziók mentén. Reflektálok továbbá korábbi szerzők elméleteire, projekcióira, az adatok tükrében, árnyalni szeretném a Nyugat hanyatlásáról szóló, kialakult nézeteket.
Tágabb értelemben migránsnak, bevándorlónak tekintek minden olyan személyt, aki az adott ország határain kívül született. Elkülönítem az Európán belüli és kívüli bevándorlókat. A bűnözés vizsgálatát az Egyesült Királyság esetében a Metropolitan Police 2012-es adataira támaszkodva végzem, míg Németország tekintetében a Bundeskriminalamt 2014-es adatfelvételével dolgozom. Az időbeli és módszertani eltérések nem teszik lehetővé a tökéletes összehasonlíthatóságot a két ország között, a főbb trendek bemutatására viszont írásom megfelel.
Az oktatásnál elsősorban az ESS 6 felvételére támaszkodom. Párhuzamosan elemzem az őslakosság, valamint a migráns háttérrel rendelkezők iskolai végzettségét, összehasonlítva a szülők legmagasabb iskolai végzettségével. A háztartásméretet szintén az ESS 6 adataival mutatom be, végig szem előtt tartva a többségi társadalomhoz tartozók ill. migránsok, vagy migráns háttérrel rendelkezők elkülönítését.

Kulcsszavak: migráció, oktatás, háztartásméret, bűnözés, integráció

RETIREMENT EFFECT ON SUBJECTIVE WELL-BEING IN HUNGARY

Márta RADÓ
E-mail address: -

This article aims to answer whether retirement has a causal effect on subjective well-being. Besides the overall effect, the voluntarism of retirement is also observed which is especially important in Hungary since this country has one of the highest involuntary retirement rates among OECD countries. The existing international literature is inconsistent about the direction of these relationships, and there is no Hungarian research on the topic. This analysis is based on the dataset of the Turning Points of Life Course program (Hungarian GGS), which is a longitudinal research (conducted between 2001 and 2004). The gold standard of causal interference is randomized experiment, however, the research topic at hand does not allow for conducting an experiment since the researcher cannot arbitrarily decide who should retire. Therefore, observational data is required for this analysis. The aim of this presentation is to estimate causal relationships by combining a matching method with longitudinal data analysis. By using the matching method the observed variables can be controlled for and by applying longitudinal analysis time invariant variables can be ruled out.
Broadly speaking, the present paper found that retirement has no significant effect on individuals' subjective well-being. This result confirms set-point theory which emphasizes that people tend to maintain their well-being during their entire life course. On the other hand, it has been shown that voluntarism of retirement influences subjective well-being after controlling for confounding variables. Thus, voluntary retirees gain significantly higher subjective well-being after retirement than involuntary ones even if accumulated differences between the two groups were taken into account. Therefore, new inequalities might arise alongside the traditional form of disparities.

Keywords: retirement, subjective well-being, transition, voluntarism of retirement, matching

ÉN IS SZERETNÉK CSALÁDOT! FOGYATÉKOS GYERMEKEK ÖRÖKBEFOGADÁSA MAGYARORSZÁGON

Az Esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? OTKA K111917 kutatás részeredményei

HORVÁTH Péter, SÁNDOR Anikó
PhD hallgatók
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Fogyatékosság és Társadalmi Részvétel Intézet
E-mail cím: horvath.peter@barczi.elte.huk, sandor.aniko@barczi.elte.hu

A gyermekvédelmi törvény 2014.01.01-től – nemzetközi egyezményekkel összhangban – a 12 év alatti gyermekeknél a származási családból való kiemelést követően valamilyen befogadó családban kell elhelyezni és nem intézményben (gyermek-, lakásotthonban).
A nemzetközi szakirodalmi adatok alapján „nehezen közvetíthető" gyermekek egy csoportja, a fogyatékos gyermekek kivételt jelentenek; ők továbbra is kerülhetnek intézménybe. Hasonló tartalmú romániai szabályozás egyik nemkívánatos hatásaként a 12 év alatti, sikertelen családba helyezések miatt megnövekedett ezeknek a gyermekeknek a fogyatékossá minősítése a gyermekvédelem rendszerében.
A KSH 2012-es adatai szerint 2009-2012 között az örökbeadható gyermekek közül minden 3. gyermeknek találtak örökbe fogadó családot, a fogyatékos gyermekek esetében csak minden 75. fogyatékos gyermeknek van esélye erre. Az esélyek közötti jelentős különbség egyik oka lehet, hogy kevés a fogyatékos gyermeket tudatosan örökbefogadó családokról az ismeret; a médiában megjelent néhány riporton, szakdolgozaton, egy online felmérésén kívül nem állnak rendelkezésre hazai tudományos eredmények.
Az empirikus, megismerés-elméleti szempontból konstruktivista, feminista és fogyatékosságtudományi megközelítésű alapkutatásunk során ezen családok jellemzőit tárjuk fel kvantitatív és kvalitatív módszerrel (kérdőív, narratív interjú, fókuszcsoport), participatív kutatás keretében (a kutatócsoport tagja fogyatékos gyermeket örökbefogadó szülő, Down-szindrómás gyermekek befogadó családba helyezését koordináló, civil szervezeti vezető, ill. egy nevelőszülői családból származó, 21 éves Down-szindrómás fiatalember).
A konferencia keretében örökbefogadó szülőkkel felvett, 15 db narratív interjú elemzésének eredményét mutatjuk be. Az eredmények közül kiemeljük, hogy ezek a családok a „fogyatékosságot" tudatosan választották, a gyermeknevelés kezdeti szakaszában nincs szükség a „fogyatékosság" feldolgozására, az azonnali el- és befogadás a jellemző; a gyermek sajátos nevelési igényét nem tekintik fogyatékosságnak, sokkal inkább környezeti akadályokkal kell megküzdeniük. Családi erőforrás a fogyatékosságügy és vagy a gyermekvédelem területén szerzett megelőző tapasztalatok; sokaknak közülük van gyermekük és még lehetne is. Jellemző a büszkeség, a környezet elismerése; a fogyatékos gyermek befogadásának kedvező hatása a szűkebb-tágabb családra. Külön kiemelendő, hogy a fogyatékos szülők örökbefogadása nehezített.
Eredményeink hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fogyatékosság alapján hátrányosan megkülönböztető jogszabály módosítására javaslatot tehessünk; támpontokat kaphatunk örökbefogadó szülők toborzásához; igazolt szükségletekhez, jellemzőkhöz igazítható a fogyatékos gyermekeket örökbefogadni szándékozó szülők felkészítése és (ön)támogatása; mindezek hatásaként növekedhet a családban nevelkedő fogyatékos gyermekek aránya. A kutatással hozzájárulhatunk a fogyatékosság fogalmának dekonstruálásához, a fogyatékos gyermeket nevelő családokról alkotott hagyományosan patológiás kép újrarajzolásához.

Kulcsszavak: Család, feminizmus, fogyatékosság, fogyatékosságtudomány, örökbefogadás

MIKROKÖZÖSSÉGI CSOPORTDINAMIKA A FACEBOOK KÖZÖSSÉGI OLDALON

SZÁSZ István Szilárd
E-mail cím: -

Ma már nagymamám is a Facebook közösségi oldalon érdeklődik hogylétem felől. Ez egy személyes tapasztalati bizonyíték a számtalan indukciós érv közül, ami azt igazolja, hogy a közösségi oldalak egyre inkább beépülnek a mindennapi életünkbe, miközben az általuk felhalmozott adatokon keresztül éppen a mindennapi életünk válik transzparenssé: mit vacsoráztunk, milyen zenét hallgatunk, milyen vicceken röhögünk, mi a hobbink, hogy szoktunk szórakozni, kik a barátaink, milyen híreket olvasunk, hogyan éljük meg a szerelmet, és a sor hosszan folytatható. A felhasználóra épülő hiperlinkelt adatbázis hálózati struktúrájának köszönhetően forrása lehet mind az egyénre, mind pedig a társadalomra fókuszáló kutatásoknak.
Abból a megállapításból kiindulva, hogy a mikroközösség olyan közvetítő közeg az individuum és a társadalom között, amelyben a társadalmi hatás elérheti az egyént, aki ugyanakkor ezen a társas szinten fejti ki a leggyakrabban hatását, jelen kutatás egy Facebook-csoport komplex elemzésére vállalkozik. Mi az, ami megtudható egy székelyföldi kisvárosban működő katolikus ifjúsági közösségről az általa létrehozott Facebook-csoportban végbement kommunikáció során összegyűlt adatokból? Elsősorban az érdekel, hogy az adatok milyen belső csoportdinamikára engednek következtetni, és ebből milyen csoporttörténet körvonalazódik.
Adott tehát egy fiatalokból álló vallási közösség, amelynek tagjai létrehozzák a közösség aktív tagjainak Facebook-csoportját, ahová a közösség „régi", gyakran térben is távol élő tagjai is csatlakoznak. A közösségi fluktuációnak és a generációváltásoknak köszönhetően vannak olyan személyek, akik a facet to face közösségnek egyazon időben nem voltak tagjai (a legfiatalabbak nem
„ugyanabba" a közösségbe járnak, amelybe a náluk 8-10 évvel idősebb „elődeik"). Az a fejlemény, hogy az aktív és a valamikori tagok szimultán részei a közösségi oldalon kibontakozó csoportnak, új dimenziót nyit meg a közösség életében, mivel egyfelől a régiek bepillantást nyernek az aktuálisan működő offline közösségbe, másfelől ők maguk is formálhatják azt online hozzászólásaikkal, reakcióikkal.
A csoporton belüli lájkokat szimpátiagesztusként értelmezem, és a lájkok hálójából kirajzolódó kapcsolatrendszert a csoporton belül betöltött szerepek és elhelyezkedés vizsgálatára használom fel. Az így kapott eredményeket (pl. hogy kik a főbb csomópontok) a bejegyzések és hozzászólások kvalitatív tartalomelemzéséből kikövetkeztethető csoportszerepekre vonatkozó eredményekkel vetem össze, ami finomhangolja a korábbi észrevételeket.

KÉTNYELVŰ OKTATÁS A MURAVIDÉKEN

SZENDI Anna
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Demográfia és Szociológia Doktori Iskola
E-mail cím: szendian@gmail.com

Előadásomban a Szlovéniában, a magyarlakta területen érvényes oktatási rendszerről fogok beszélni. A bevezetőben bemutatom, miért volt szükséges az 1959/60-as tanévben áttérni a kétnyelvű oktatásra a nemzetiségileg vegyesen lakott terület általános iskoláiban. Majd részletezem a bevezetés körülményeit, célját; azt, hogy milyen reakciókat váltott ki ez az oktatási forma a szlovén szülők körében. Kitérek arra, hogy mikor vezették be ezt a modellt az óvodában és a középiskolában. Ezt követően kiemelem időrendben azokat a fontosabb változásokat, amelyek meghatározták a kétnyelvű oktatás működését. Így például hangsúlyozom majd előadásomban az 1990/91-es tanévet, amikortól a szülő eldöntheti, hogy a magyar és szlovén közül, melyik nyelvet tanulja a gyermek anyanyelvi szinten, és melyiket második nyelvként. 1990-ig mind a két nyelvet együtt tanulta a vegyes összetételű osztály. Bemutatom röviden, hogyan működik a gyakorlatban ez a típusú felosztás. Lesz szó a nemzetiségi programról is, mely a szlovén tantervtől különböző tantervet tesz lehetővé a kétnyelvű iskolákban a történelem, földrajz, zeneművészet, képzőművészet tantárgyak esetében. Kitérek a kétnyelvű oktatási modellel kapcsolatos problémák bemutatására, így például beszélni fogok arról, hogy egyre több szülő íratja magyar anyanyelvű gyermekét szlovén anyanyelvi csoportba. Emellett lesz még szó arról, hogy a szlovén diákok mennyire tanulnak meg magyarul, milyen a kétnyelvű iskolákban tanító tanárok magyar nyelvtudása. Problémára hozom példának azt, hogy középiskolai szinten nincsenek kétnyelvű tankönyvek. Bemutatom egy kérdőíves vizsgálat eredményei alapján, hogy a diákok hogyan viszonyulnának a kétnyelvű tankönyvekhez, mennyien tartják szükségesnek, mennyien tanulnának magyarul-e könyvekből. A kétnyelvű oktatás előnyeiről is beszélek az előadásom során. Így hangsúlyozom majd a többnyelvűség előnyeit. A negatívumok és pozitívumok bemutatására is hozok kérdőíves kutatási eredményeket, kiadványban megjelent, diákokkal készült interjúrészleteket. Továbbá előadásomba beépítem az általam készített interjúkat is.
Forrásként főként a Lendvai Könyvtárban elért könyveket, tanulmányokat, a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet és a Lendvai Kétnyelvű Általános Iskola által adott könyveket, kiadványokat használom fel.

Kulcsszavak: kétnyelvű oktatás, Muravidék, muravidéki magyarság

INTELLEKTUÁLIS FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ FELNŐTTEK PÁRKAPCSOLATAI ÉS GYERMEKVÁLLALÁSA

Az Esélyegyenlőségtől a Taigetoszig? OTKA 111917K kutatás részeredményei

SZÜCS Marianna PhD, KATONA Vanda PhD
egyetemi docens, szociológus, egyetemi adjunktus, szociológus
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
E-mail cím: szucs.marianna@barczi.elte.hu, katona.vanda@barczi.elte.hu

Az intellektuális fogyatékossággal élő személyek párkapcsolatainak, gyermekvállalásának, kérdése marginális mind a kutatásokban, mind a szakmai gyakorlatban. A szülővé válás nem szükséges feltétele a felnőtté válásnak, de a felnőtt identitásnak mai napig meghatározó eleme lehet a szülővé válás élménye. Leginkább a választás, az önrendelkezés lehetőségén van a hangsúly. Bár a nemzetközi irányelvek a fogyatékossággal élő emberek teljes társadalmi részvételét és önrendelkezését hangsúlyozzák, a szexualitás és a szülő válás területe a legsérülékenyebb ebből a szempontból különösen az intellektuális fogyatékossággal élő emberekkel kapcsolatban, és helyi szinten leginkább a védelem válik meghatározóvá. Felmerül a kérdés, hogy mi alapján tudjuk megjósolni, hogy valakiből "jó szülő", "elég jó szülő" lesz-e. Számos kutatás kimutatta, hogy az intellektuális képesség nem áll feltétlen összefüggésben ezzel. A szülőséget egyre inkább értelmezik a szakirodalmak társas tevékenységként, ahol nem csak az anya és az apa képességein múlik, hogy valaki milyen szülő lesz. A szülőség komplex összjáték a gyermek és szülei, az otthoni és a közösségi környezet, a családi és a szolgáltatási rendszerek között. Kutatásunkban ezért is próbálunk erre a kapcsolati közegre is koncentrálni és páros, interaktív interjúkat készítünk a fogyatékos személlyel, illetve egy hozzá kapcsolódó kulcsemberrel. Kutatásunk során arra vagyunk kíváncsiak, hogy a különböző lakhatási formákban milyen lehetőségei és korlátai vannak az intellektuális fogyatékossággal élő személyek szülővé válásának, hogyan jellemezhető a szülő szerep az intellektuális fogyatékossággal élő nőknél és férfiaknál. Előadásunkban bemutatjuk vizsgálatunk fő célkitűzéseit, elméleti hátterét, kutatási kérdéseinket, a mintavétel és az alkalmazott kutatási módszer sajátosságait, valamint ismertetjük eddigi empirikus kutatásunk eredményeit.

Kulcsszavak: intellektuális fogyatékossággal élő emberek, párkapcsolatok, gyermekvállalás

NŐI KVÓTA PRO ÉS KONTRA

TAKÁCS Izolda
E-mail cím: -

A női kvótarendszer bevezetése a politikában arra szolgál, hogy elősegítse a nők politikai szerepvállalását, továbbá, hogy elérje a nemek egyenlő arányú részvételét a politikában úgy, hogy a betöltendő mandátumok bizonyos részét a nők számára tartják fenn. Ezek szerint a kvóta a tartós és szisztematikus egyenlőtlenség kiküszöbölésének átmeneti eszköze lehet azon az alapon, hogy az egyenlőtlenséget tartalmi szempontból orvosolják, de végső célkitűzése az, hogy biztosítsa, a nők ne csak jelképes szerepet játsszanak a politikai életben, hanem valódi döntéshozókká váljanak.
Előadásomban a női kvótarendszer fontosságára szeretném felhívni a figyelmet úgy, hogy közben kitérek a női kvóta ellen felsorakoztatott érvekre is. Ugyanis alkalmazásuk szükségességét illetően nincs konszenzus. A legmarkánsabb ellenérvek általában alkotmányjogi aspektusból érik a kvótákat, ezen felül a szisztéma központi eleme a hitelesség kérdése, hiszen a minimum szint meghatározásával a kvóta végül is statisztikai és kvantitatív elveket érvényesít a kvalitatív, teljesítményalapú tényezőkkel szemben. Világviszonylatban mégis jelenleg 98 ország alkalmazza a női kvóta valamely típusát a politikában.
Az előadás második részében a hazai társadalmi kulturális mezőbe helyezve próbálom felmérni a kvóta magyarországi szükségességét, és a megvalósíthatóságának akadályait. Olyan kérdésekre keresek választ, hogy a magyar társadalomban milyen problémák és nézetek fogalmazódhatnak meg egyáltalán? Milyen kvótát alkalmazunk itthon? Valamint igyekszem levonni a következtetéseimet arra vonatkozóan, hogy a pozitív diszkriminációval, a kvótával milyen eredményeket lehetne elérni.

PÉNZBEN MÉRT TÁRSADALOM

TIKÁSZ Gáspár Bendegúz
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Modern Filozófia program
E-mail cím: bendeguz.tikasz@gmail.com

„[A]bból, hogy rendelkezünk [having] a piacgazdaság intézményével átsodródtunk egy piaci társadalomba [being].” Írja Michael Sandel *What Money Can't Buy* című munkájában. Ezt a problémát, azaz a piaci folyamatok betörését és eluralkodását az élet különböző területein, sokan és sokféleképpen felvetették és vizsgálták már. Most én mégis egy újabb szereplő szeretnék lenni ebben a sorban.
Az első biopszia során remegő rezidensi kezem vezetőinek Micael Walzer *Spheres of Justice*, Michael Sandel *What Money Can't Buy* és Zsolnai László *Ökológia, Gazdaság, Etika* című munkáit szeretném használni.
Hogy megállapíthassuk valóban betegséggel van-e dolgunk, és ha igen, akkor mi lehet a helyes kezelési mód, a társadalom testéből kiemelt szövetmintához az alábbi kérdésekkel kell fordulnunk.
Valóban tapasztalható-e a piaci folyamatok, normák és legfőképpen a pénz jelenléte az élet azon területein, olyan társadalmi javak elosztásánál, ahol korábban nem volt szerepük? Amennyiben megjelentek, miért érezhetjük visszásnak, milyen tüneteket okoznak? Mi alapozhatja meg azt a gondolatot, miszerint a közgazdaságtan és korunk azon fősodrású általános gondolkodása, hogy a pénz, a GDP és a növekedés a legfontosabb és legpontosabb mérőszámai az életünknek, hibás? (Zsolnai)
A méltányosságra és a korrupcióra épülő két féle ellenvetés ezen folyamatok ellen megalapozott, elfogadható? (Sandel) A kettő együtt érvényes marad vagy kioltják egymást, és csak az egyikkel élhetünk-e?
Végezetül pedig mi lehet a gyógymód? Az-e a megoldás, ha bizonyos javak cseréjénél letiltjuk a pénz használatát és a piaci logikát? (Walzer) Mik ezek a javak? Képesek vagyunk-e arra, hogy más elosztási módokat vezessünk be vagy hozzunk vissza?
Analízisünk valószínűleg nem nevezhető teljes mértékben objektívnek és sebészi pontosságúnak, hiszen a kiemelt mintánál a festékanyag és a fluoreszcens jelölő csak az eddigi vizsgálatainkban megformálódó lelkiismeretünk lehet. Azonban a kapott eredményeket megpróbáljuk objektíven, racionálisan értékelni. Más dimenziók és metrikák mentén elhelyezni. Mások által, más körülmények között, más módszerekkel végzett megfigyelésekkel is összevetni.

Kulcsszavak: Sandel, Walzer, Zsolnai, társadalom, pénz

KÖZÉLET ÉS KÖZTÉR KAPCSOLATA EGY BÉKÉSCSABAI PÉLDÁN

TÓTH Balázs
MSc hallgató
Szegedi Tudományegyetem
E-mail cím: tothbalazsbmx@gmail.com

Tanulmányomban a varosok élhetőségének egyik legfontosabb elemével, a köztérrel foglalkozom. A dolgozat alapját a közterek tervezésének, átalakításának egyik legújabb szemléletű módszere adja, a közélet és köztér viszonyának vizsgálata. A téma aktualitását újszerűsége adja, hogy hazánkban szinte alig ismert, a fejlett országokban is csak az elmúlt években kezdett terjedni az alkalmazás. Ezzel a módszerrel feltárt kapcsolatokra reagálva az emberek, csoportok számára sokkal használhatóbbá, élhetőbbé tehetők köztereink ezáltal városaink is. Az élhető városok pedig vonzóak a potenciális lakóknak, valamint a városok közti versenyben is előnyt jelentenek például gazdasági, fenntarthatósági és környezeti szempontból.
Munkámban arra a fő kérdésre keresem a választ, hogy milyen eredménnyel implementálható egy közélet-köztér kapcsolatot vizsgáló tanulmány egy magyar középvárosban? A kutatási módszert ugyanis fejlettebb és nagyobb városokra már elvégezték, majd a megfogalmazott javaslatokkal mindenhol kiemelkedő eredményeket értek el a közterek minőségének javításában. A kérdés megválaszolásához a köztér városban betöltött funkcióit, szerepét vizsgálom, szakirodalmi elemzés alapján. Ezután pedig a közélet-köztér városi társadalom számára optimális kapcsolatának fontosságát, jellemzőit, hiányának következményeit részletezem.
Mintaterületnek Békéscsaba rehabilitált belvárosát választottam, amit 2013-ban adtak át. Azért ezt a beavatkozást választottam, mert az átadás óta eltelt idő alatt már megszokhatták használói, emellett helyiként itt van lehetőségem rendszeres megfigyelést végezni és előzetes vizsgálataim során sem találtam kifogástalannak a beruházást, noha számos előnye is van. Hibának tartom többek közt, hogy nem konzultáltak a tervezés során a helyiekkel, kirekesztő számos térhasználati móddal szemben, így esélyegyenlőtlenséget teremt. Az eddig elvégzett kutató munka kezdeti fázisban van, csak feltáró jellegű. Az összetettebb, nagyobb időtávban érzékelhető folyamatokat további megfigyelési adatok alapján fogom vizsgálni.
Az elemzéshez, a térhasználókat több szisztematikusan kiválasztott időpontban megfigyelve összeszámolom, valamint a térhasználati módokat is összegyűjtöm, mindezt a térben való elhelyezkedésüknek megfelelően. A megfigyelési eredmények értékelésével pedig megállapítom a szükséges beavatkozási pontokat a téren.
A köztér ilyen szemlelétű vizsgálata a tér használatával kapcsolatos kérdéseket vet fel. Az így feltárt problémák, mint például a diverz használati módok hiánya, kevés funkció többféle módszerrel is javítható. Dolgozatomban én is javasolok néhány megoldást, ami megfelel a békéscsabai kontextusnak.
A hasonló közélet-köztér kapcsolat rendszerrel foglalkozó kutatások javaslatai alapvető változást hozhatnak a városok életébe, felpezsdítik, élővé teszik a közterek. Legfontosabb azonban a város vezetők gondolkodására, városfejlesztési politikájára gyakorolt hatása lenne, hogy hatékony, pozitív beavatkozások csak a köztér és a társadalom kapcsolatának értelmezése alapján és arra reflektálva születhetnek.

Kulcsszavak: városfejlesztés, köztér, közélet

BEING AN ARAB IN ISRAEL

Anna UJVÁRI
PhD student
Eötvös Loránd University, Faculty of Law, Department of Political Science
E-mail address: ujvarianna@gmail.com

When we are talking about Israel our first thought is often the Israeli-Palestinian conflict despite there are many other exciting points of this part of the Middle East. The living conditions of Arab people in Israel, Gaza Strip and West Bank are changing with time. I want to show this change and mostly the recent conditions within a historical approach and through personal stories of people living there.
I know that the topic involves many emotions but the aim is not discussing the conflict or deciding who has right for which territories. The aim of the research is talking about the different situation of people living on the different places.
On a quite small territory there are many people living together with different background, history, culture, language, religion. Society and politics are quickly changing in the area because of wars, heavy immigration and high birth rates. Observing the extremely mixed society is really edifying.
In my thesis I concentrate on the Arab speaking people living in the Jewish majority territories of Israel, living in the Gaza strip and the A, B, C areas of West Bank. I will show the distinction of rights, possibilities, habits, motivations of people from the different territories. There are differences between people living in cities or villages, between Bedouins, Circassians, Druze people, Christian Arabs. The difference can be cultural, political, social. Interesting how the Jewish state handles the different groups of people and how the differences amongst Arab speaking people appear regardless of the broader political environment. Decades ago they had no countrywide organizations, there were no common institutes at any level. This parameter of the society and politics is also changing.
For Europe it can be useful to see how a democratic country handles her Muslim minorities. How they can manage the differences in culture, language and religion. Very important to see how the members of the Muslim minority (and on some areas majority) feel, how they live, what are they motivations and perspectives. It is also exciting to see the approach of Muslim and Arab countries to the Israeli Arab people.

Keywords: Israel, Palestinian people, society, minority

TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

EGY VÁROS, KÉT VALLÁS – VEGYES HÁZASSÁGÚ CSALÁDOK A 18. SZÁZADI CSETNEKI EVANGÉLIKUS ÉS KATOLIKUS ANYAKÖNYVEK LAPJAIN

BAROS-GYIMÓTHY Eszter Márta
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Doktori Iskola Társdalom- és Életmód-történeti Műhely
E-mail cím: eszgyimothy@gmail.com

„…senkit … kézfogásra se eresszenek addig eretnekkel lépni, míg ez meg nem igéri, hogy a' kath. hitre térend"[75] fogalmazta meg Lippai György esztergomi érsek 1651-ben a vallásilag vegyes házasságokról alkotott véleményét. Előadásomban Csetnek oppidum 18. századi vegyes vallású házasfelek, illetve gyermekeik életét kívánom az evangélikus és katolikus anyakönyvek feljegyzései alapján bemutatni. Milyen mértékű volt a két egyház hívei között a házassági kapcsolat; volt-e áttérés, és ha igen, mekkora mértékű volt az; a törvényi szabályozásnak megfelelően történet-e a gyermekek keresztsége, egyházba történő felvétele; hatott-e a vegyes vallású családokban nevelkedő gyermekek párválasztására a szülői hitkülönbség? Családok, egyéni döntések példáin keresztül mutatom be az egy városban élő, két egyházhoz tartozók párválasztási szokásait.

A kutatás forrását a gömöri evangélikusság egyik tartóoszlopának számító Csetnek mezőváros és filiái 1692-től folyamatosan vezetett evangélikus és az 1735-től − kezdetben igen hiányosan − vezetett római katolikus anyakönyvei adják. A vizsgált korszak végét − 1807. december 31. − az evangélikus egyházkerület módosítása zárja le. Az oppidumban mindvégig magasabb volt az evangélikusok aránya, Fényes Elek idején Csetneken 546 katolikus és 1728 evangélikus vallású lakos élt.

A római katolikus és az evangélikus egyház vegyes házasságokról alkotott nézetei ismertek, ahogy III. Károly és Mária Terézia „türelmetlensége", II. József és II. Lipót gazdasági alapokon nyugvó „türelme" is. A csetneki evangélikus anyakönyvek csupán 2 elegyített frigyről emlékeznek meg 1799-ből és 1804-ből. A katolikus házasságkötési anyakönyvek adataiból kitűnik, hogy számos katolikus vőlegény, illetve menyasszony választott magának evangélikus vallású társat, akik közül sokan megtartották vallásukat, ugyanakkor a házasságkötés alkalmával nagy számban tértek át a katolikus hitre, amelyet a katolikus papok jelöltek is az esketések adatainak rögzítésekor. Az elegyített házasságok száma az 1770-es évektől ugrik meg. Az 1735−1807 között bejegyzett 612 esküvő 18,95%-a volt vallási tekintetben exogám − ezek azon házasságok, ahol az evangélikus fél megtartotta vallását. Ezen kívül 60 olyan frigy került feljegyzésre, ahol az egyik fél elhagyta evangélikus vallását és a házasságkötés előtt a katolikus hitre tért át − 46 esetben a feleség, 14 esetben a férj.

A csetneki vegyes házasságok is két tanú előtt köttettek, amelyek közül legalább az egyik biztosan az evangélikus félhez tartozott. A vizsgálataim kiterjedtek a gyermekek keresztszüleinek vallási hovatartozására is: a feljegyzések alapján a keresztapa és keresztanya kiválasztásakor a nemesi rang, a társadalomban betöltött magasabb pozíció meghatározóbb volt, mint az egyházi hovatartozás. Sikerült néhány vegyes házasságból származó gyermek életét a matrikulákban továbbkövetni. Meglepő módon a katolikus templomban keresztelt ifjak és hajadonok közül néhányan az evangélikus házasságkötési anyakönyv lapjai köszönnek vissza anélkül, hogy az evangélikus lelkész az átkeresztelésükről informálná az utókort.

Kulcsszavak: vegyes házasság, anyakönyv, Csetnek, családrekonstitúció

[75] Beke Incze Kristóf, A vegyes házasságok egyházi ünnepélyesítése körül fennforgó kérdések második kiadásban bővebben megfejtve. Pest, 1841. 44.

KÉPVISELŐVÁNDORLÁS A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSBEN, 1990-2010

BATA Attila
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Politikatudományi Doktori Iskola
E-mail cím: attila.bata@yahoo.com

A tanulmány a magyar pártok közötti kapcsolatot vizsgálja a képviselővándorlás jelenségén keresztül. A rendszerváltást követően az egyes képviselőcsoportokból való távozások, illetve átülések egyáltalán nem számítanak kivételes esetnek. A kilépések, kitiltások mögött sokféle indok meghúzódhat, azonban az valószínűsíthető, hogy egy képviselő csak olyan párthoz csatlakozik, amelynek szellemiségével, ideológiai kereteivel azonosulni tud. Egy pártot cserélő képviselő esetében igaz ez a korábbi és a későbbi szervezetre is. Ennek alapján, amennyiben nagyobb számú átjárás figyelhető meg két párt között, akkor e két pártnál világnézeti kapcsolatot feltételezhetünk. A tanulmány arra keresi a választ, hogy mely pártok között tapasztalható rendszeres átjárás, illetve kimutatható-e szignifikáns kapcsolat az azonos politikai térfélen elhelyezkedő pártok között. A kutatás során az 1990 és 2010 között országgyűlési képviselőcsoporttal rendelkező pártokat vizsgáltam, és ezen pártok frakciói közötti átüléseket vettem figyelembe. A húszéves időkeret hosszú távú tendenciák feltárására és átfogó elemzésre ad lehetőséget. Az empirikus kutatás során minden egyes frakcióból való távozás és átülés rögzítésre került, különös tekintettel az egyes esetek politikai hátterére és minőségére. Ez által értelmezhetővé válnak a képviselőcsoportok közötti mozgások. Az adatok számszerűsítésének (létszám, arányszámítás, diagramok) segítségével pedig vélhetően kirajzolódnak a mozgási irányok. A dolgozat az országgyűlési képviselők és frakciók viszonyát érintő jogi és formális keretek áttekintését követően párttörténeti keretbe foglalva vizsgálja meg az egyes pártokból való kiválásokat, azok kiváltó okaira koncentrálva. A kvantitatív elemzés segítségével szintén pártokra bontva tekintem át a távozó képviselők irányát, illetve az érkezők kiindulópontját. Végül, mindezen adatokat és tényezőket alapul véve, egy olyan ábra megalkotására teszek kísérletet, amely megfelelően tükrözi a képviselők mozgását, s ez által a pártok közötti, feltételezhetően elvi-világnézeti kapcsolatot.

Kulcsszavak: országgyűlés, képviselő, képviselővándorlás, frakció, pártok

A VÁROSI ELIT LAKÓHELYI MOBILITÁSÁNAK VIZSGÁLATA EGERBEN

BERECZ Anita
Eszterházy Károly Főiskola, Történelemtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: -

A várostörténeti szakirodalomban az elmúlt évtizedekben több kísérlet is született az ingatlantulajdonosok változásának különböző időmetszetekben való nyomon követésére, elemzésére. A hasonló jellegű, de más megközelítést alkalmazó vizsgálatok, társadalomtörténeti mélyfúrásokat végezve, egy-egy jellegzetes városnegyed, utca házainak lakóira, bérházak lakóösszetételére közelítettek rá, elemezve hogyan alakult a társadalmi átrétegződés és a városrész státusza. A belvárosi ingatlantulajdonosok összességére, telekkönyvek alapján nyomon követett hosszú távú változásáról és lakóhelyi mobilitásáról idáig egyetlen városban, Egerben készült egy következetesen felépített adatbázis. A lakóhelyek lokalizálásához alapvetően egy kevésbé használt forrást, a kataszteri térképhez tartozó belvárosi telekkönyvekben regisztrált tulajdonos-változásokat dolgoztam fel, 539 ingatlan esetében, 1870 és 1910 között. A tulajdonosok nevét pedig egyéb forrásokkal kapcsoltam össze, nominális szinten (választónévjegyzékek, (ház)adóösszeírás). Az előadásom során, csupán a helyi (városi) elitként értelmezett, választójoggal rendelkezők csoportjából az önkormányzati választásokkor megválasztott személyeket vizsgálom. Arra keresem a választ, hogy egy rendezett tanácsú város városirányításában szerepet betöltő személyek: a vagyon és jövedelem után bekerült virilisek, a presztízst és a tekintélyt birtokló választott képviselők és az 1886. évi második községi törvényt követően hivatalból részt vevő tisztviselőket milyen városon belüli lakóhelyi mobilitás jellemzett. A vizsgálat során abból a feltételezésből indultam ki, hogy a városvezetésben részt vevő családok városon belüli mozgása vagy éppen állandósága, azaz a városvezető elit (át)szerveződése, jelentős összefüggést mutathat a város tágabb társadalom-topográfiájával. Ebből kiindulva, az adatbázisban rögzített belvárosi ingatlantulajdonosok közül az 1874. évi tc. értelmében három lakrészes házzal rendelkezők csoportja (akik, ezáltal rendelkezetek választójoggal de mégsem kerültek megválasztásra) kellő segítséget adhat a városon belüli mozgások összehasonlítására. Elsődlegesen kijelölt időmetszetben vázolom fel az elittagok városon belüli elhelyezkedését, röviden kitérve arra, hogy milyen különbségek figyelhetőek meg a bel és külterületi ingatlanbirtoklás között. A következő lépésben pedig egy-egy időmetszet statikus állóképe helyett inkább folyamatában próbálom ábrázolni az elittagok városon belüli lakhelyváltoztatását, összehasonlítva a városnegyedek választójoggal rendelkező lakosságának átalakulásával.

A DUALIZMUS GYÁRIPARÁNAK SZERKEZETI VÁLTOZÁSAI A SZÁZADFORDULÓN

BOGNÁR Zsuzsanna
PhD hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: zsbognar@upcmail.hu

Az 1867-es kiegyezés után Magyarország gazdasága jelentős fejlődésnek indult. Ezt leginkább az ipar növekedésének mértéke, és szerkezetének átalakulása támasztja alá. Magyarországnak ebben az időszakban nem volt önálló külkereskedelmi, vám és valutapolitikája, jellemzően mezőgazdasági termékeket állított elő, és ezeket illetve nyersanyagot exportált. A szükséges iparcikkeket Ausztria fejlett tartományaiból importálta.
A Monarchia védővám politikája következtében a közös belső piac jelentősége megnőtt, kiéleződött a verseny, amely a fejletlenebb iparágakat érzékenyen érintette. A tengerentúli import növekedése miatt pedig csökkent az agrárexport mennyisége és a profitráta. A magyar gazdaság számára tehát létfontosságú volt a közös osztrák-magyar belső piac megtartása. Fontos volt, hogy az ország a közös vámterület megőrzése mellett ösztönözze a magyar ipart.
Az iparfejlesztést és átalakítást a korabeli kormánypolitika nagyban támogatta, elsősorban a különböző ipartámogató törvényekkel (1881, 1890, 1899 és 1907 évi törvények), a közszállítások szabályozásával, és a vasúti díjszabás reformjával.
A törvények célja, hogy biztosítsák a belső piac szükségleteit a nélkülözhetetlen iparcikkekből (vasgyártás, mezőgazdasági gépgyártás), segítsenek a súlyos válságon áteső iparoknak (szeszipar), és olyan hazai iparágak fejlesztését segítsék elő, amelyek arányosabbá tehetik az egyoldalú iparszerkezetet (textilipar).
Az infrastruktúra kiépülése, a külföldi tőke, az állami támogatások, és a hitelrendszer kiépülésének hatására megindult az ipar rohamos fejlődése, és a vállalatok alapítása. Nemcsak új gyárak építését, hanem már meglévő gyárak bővítését, fejlesztését is támogatták.
Magyarország iparának növekedését, szerkezetének átalakulását, a vállalkozások statisztikai adatai (az ipartelepek és üzemek száma, gyáralapítások és gyárátalakítások száma, üzleti eredmények, nyereség adatok, stb.) is alátámasztják, s jól bizonyítják, hogy ezzel Magyarország részese lett a nemzetközi ipari és technikai fejlődésnek.
Előadásomban bemutatom, hogy az ipartámogató törvények milyen hatással voltak Magyarország iparának szerkezeti összetételére. Illetve az ipartámogató törvények a gyáriparra gyakorolt strukturális/szerkezeti változását számszerűsítem a rendelkezésre álló statisztikai források alapján.

Kulcsszavak: dualizmus, ipar, iparfejlesztés, gazdaság

RÉGI-ÚJ ELIT ÉS PROTO-NÓMENKLATÚRA. JÁSZBERÉNY TÁRSADALMI-POLITIKAI VÁLTOZÁSAI (1945–1948)

CSEH Dániel
PhD hallgató
Debreceni Egyetem
E-mail cím: venius89@gmail.com

Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam Jászberény 1945 és 1948 közötti társadalmi-politikai változásait. Jelen előadás témája egy hosszabb kutatás részét képezi, amelynek keretén belül a település 1945 és 1962 közötti politikai társadalomtörténetét kívánom megkonstruálni.
Az előadás és a további kutatások célkitűzései a makrotörténetileg jól feldolgozott hatalom- és elitváltás mikroszintű narratívájának felépítése, amely az őrségváltás egy kis közösségen belüli megvalósulásának állomásaira, módszereire reflektál, továbbá megvizsgálja az átmeneti elit politikai, társadalmi összetételét és viszonyát az 1945 előtti és az 1948 utáni elitekhez.
Kutatásomhoz elsősorban levéltári forrásokra támaszkodtam, amelyek közül releváns információkat találtam a Nemzeti Bizottság üléseinek a jegyzőkönyveiben, de az őrségváltás és a tisztogatás módszereiről a földigénylő bizottsági és népügyészségi iratok is illusztris példákkal szolgáltak.
A kutatás eredményei és az előadás megállapításai a jászberényi viszonyokra vonatkoznak, nem kívánnak általános, egész országra vonatkozó igazságokként megfogalmazódni. Az előadás főbb megállapításai a következők:
1. Jászberényben a szovjetek bevonulása (1944 novembere) után nem volt tabula rasa és nem volt szerves demokratikus fejlődés sem. A két világháború között működő pártok közül a Kisgazdapárt rendelkezett jelentős társadalmi támogatottsággal, amely így a folytonosságot jelentette. A baloldali pártok (MKP, SZDP, NPP) társadalmi bázisa elenyésző volt, kizárólag a szovjet hadsereg jelenlétével alátámasztott nyomásgyakorlásuknak köszönhették, hogy messze felülreprezentáltan képviseltethették magukat az egyes hatósági, irányítási szervekben. Ez utóbbi pedig a demokratikus önszerveződés mítoszának mond ellent.
2. A baloldali pártok tagságának nagy része kommunista érzelmű volt, és kezdettől a diktatúrát készítették elő az őrségváltással, a deklasszálással. Ezt bizonyítja az egységes kommunista párt megalakításának kísérlete a tizenkilences idők példájára hivatkozva. A Nemzeti Bizottság ülésinek jegyzőkönyveiből nyilvánvalóvá válik, hogy dominánsan a baloldali pártok tagjainak antiparlamentalista beidegződései ütköztek a jogállamiságban, a hatósági hierarchiákban gondolkodó FKGP- és PDP-párttagok attitűdjeivel.
3. A társadalom széles rétegei folyamatos jelzéseket küldtek a hatalomnak arról, mit gondolnak a készülő új rendszerről: mindössze két népbírósági perre került sor, nem tolongtak a földigénylők, gyengén szerepeltek a kommunista pártok a választásokon. Ennek legfőbb oka az volt, hogy a jászberényi társadalomfejlődés következtében (paraszti magángazdaságok, középbirtok-struktúra, alacsony nincstelen réteg) nem alakult ki nagy arányban olyan társadalmi réteg, amely emocionálisan fogékony lett volna a kommunista érvelésre, vagyis a társadalom nagy részének értékvilága nem találkozott a rendszerváltó igényekkel.

Kulcsszavak: Jászberény, elitváltás, őrségváltás, Nemzeti Bizottság, demokratikus átmenet

ÚT A NEMZETISÉGI TÖRVÉNYCIKKHEZ

CSERNUS-LUKÁCS Szilveszter Sándor
PhD hallgató, jogászhallgató
Szegedi Tudományegyetem
E-mail cím: csernus.sz@gmail.com

Kutatómunkám során az 1860-as évek Magyarországának nemzetiségpolitikáját vettem vizsgálat alá, mégpedig egy különleges szemszögből. A korszakot elsősorban a viszontagságos alkotmányos helyzet és a közös uralkodóval, illetve az Osztrák Császársággal való viszony rendezése fémjelezte, ugyanakkor a nemzetiségi jogviszonyok, a nemzetiségi egyenjogúság kérdése a legfontosabb megoldásra váró feladatok egyike lett. 1848-1849 keserű tapasztalatait követően a magyar politikai elit konzervatív és liberális szárnya, mind Magyarországon, mind az emigrációban átfogó, tartós megoldást keresett az ország lakosságának több mint felét kitevő nem-magyar ajkúak helyzetének megoldása tárgyában. Emellett az érintett nemzetiségi közösségek, nemzetek is megfogalmazták memorandumaikat az 1861-es rövid alkotmányossági időszakban, és Ferenc József is siettette egy, a nemzetiségi viszonyokat rendező kódex elkészítését.
Kutatásom során egy eddig a magyar történettudomány által egyáltalán nem hasznosított dokumentumot, az uralkodó megbízásából a helytartótanács felkért bizottsága által kidolgozott, 1862. október 25-én kelt „Felírási Javaslat”-ot vizsgáltam, amely a magyarországi nemzetiségi konfliktusok rendezését célozta. Összehasonlítottam az Eötvös József indítványára létrehozott országgyűlési nemzetiségi bizottság által kidolgozott és 1861. augusztus 8-án beterjesztett törvényjavaslattal, az 1867 júniusában az újonnan összehívott országgyűlés nemzetiségi bizottsága által beterjesztett törvényjavaslattal, az 1868 novemberében a képviselőház elé került végleges törvényjavaslattal és a végül szentesítésre került 1868. évi XLIV. törvénycikkel.
A dolgozat több szemponton keresztül igyekszik bemutatni a szabályozandó tárgyköröket úgy, mint a magyar politikai nemzet tétele, az országgyűlés, a közigazgatás, az igazságszolgáltatás, az egyházak, és a közoktatás nyelvhasználata, és az egyesülési jog kérdései, és az állampolgárok nyelvhasználati jogai. Ezek vizsgálata révén képet kaphatunk arról, hogy az 1862-es Fölírási Javaslat mennyiben különbözik az említett törvényjavaslatoktól, illetve a nemzetiségi törvénycikktől. A helytartótanács javaslata több tárgykörben is eltért az országgyűlés elé került dokumentumok rendelkezéseitől. A törvényhatósági ügykezelési nyelvet illetően a fölírás a magyarhoz ragaszkodik, a törvényhatóságok egymás közti érintkezésében csak a magyart engedi használni. Ugyanakkor községi szinten engedi a többnyelvű ügykezelést, és a Pesti Egyetem nyelvhasználatában is egyedi álláspontot képvisel. Az egyesülési jogot elsőként szabályozta, de, csak irodalmi egyesületekre nézve javasolt rendelkezéseket. Az állami segélyezést nem nemzetiségi, hanem községi jogként határozta meg, illetve nem tartalmazott egyházjogi szabályozást az egyházközségi szinten felül. Emellett csak ezen dokumentum deklarálta az anyanyelvhasználat jogát minden hatósághoz való beadvány esetén.
Eddig csak a liberális elit által különböző időpontokban kidolgozott törvényjavaslatokat ismertük és elemeztük, most mód nyílik a konzervatív tábor elképzeléseibe is betekinteni. Ezért tartom elsősorban történettudományi szempontból fontos dokumentumnak ezt a tervezetet mint a dualizmus korát szabályozó nemzetiségi törvénycikkhez vezető út egy állomását.

Kulcsszavak: nemzetiségi kérdés, 1860-as évek, Eötvös József, nyelvtörvény, nemzetiségpolitika

A PESSZIMIZMUS HASZNA A KONZERVATÍV GONDOLKODÁSBAN

FLICK László
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Politikatudományi Doktori Iskola
E-mail cím: midfielder55@gmail.com

Az előadás keretében olyan konzervatív szellemiségű gondolatok fonódnak össze, amelyek összefogó kapcsolódási pontja az „önbecsapás csapdáitól" való félelem. Olyan gondolkodásbeli sajátosságokra mutatnak rá, mint „az aggálytalan optimizmus" és a dogmákba vetett hit iránti bizalmatlanság, vagy a módszeres optimizmus és módszeres pesszimizmus kritikája.
Az előadás során tárgyalt témák keretéül szolgálnak Roger Scruton: A pesszimizmus haszna és a hamis remény veszélye (Noran Libro, Bp. 2011.) c. kötetében tárgyalt téveszmék. Az említett írás alapgondolatának fényében a „konzervatív vérmérsékletű ember" politikai és filozófiai gondolkodásával (Oakeshott), emberképével (Horkay, Kekes), tudás-, hagyomány- és időszemléletével (Kolnai, Quinton, Scruton) kiegészülve egyes konzervatív gondolkodók egy sajátos és egyben közös attitűdjével szembesülünk, melyet röviden úgy nevezhetünk: (meg)indokolt pesszimizmus. Az antropológiai pesszimizmus, az emberi ítélőerő tökéletlensége és a tudás szétszórtságáról vallott előfeltevések olyan gondolati alapot jelentenek, melyek magyarázóerővel bírnak azon nehéz döntési helyzetekben, mikor az „aggálytalan optimizmus" felülkerekedik, és valamely hamis, de reménykeltő téveszme ment fel bennünket aggályaink alól.
A konzervatív gondolkodásmód megközelítése tartalmi szempontból problematikus, hiszen annak meghatározhatósága kontextus-függő. A konzervativizmus ezért nem mint ideológiai, hanem mint zárt gondolati rendszerekre *reagáló* műfaj kerül tárgyalásra. Olyan „*izmus*" tehát, mely inkább attitűd, mintsem ideológiai program. Az ilyen értelemben szemügyre vett konzervatív beállítottságtól az utópiák szerepének megítélésén át a racionalizmus kritikájáig több olyan megközelítés kapcsolódik össze az „aggályos optimista" fogalmában, melyek segíthetnek megérteni a konzervatív „pesszimizmus" mérséklő jellegét, és hozzájárulhatnak a konzervatív gondolkodás egy sajátos megközelítéséhez.

Kulcsszavak: konzervativizmus, pesszimizmus, tökéletlenség

A CIOLOS-KABINET– AZ ELSŐ ROMÁN SZAKÉRTŐI KORMÁNY?

GALAMBOS László
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Politikatudományi Doktori Iskola
E-mail cím: galamboslaszlo1@gmail.com

2015 novemberében – Victor Ponta miniszterelnök lemondása után – Dacian Cioloș vezetésével szakértői kormány alakult Romániában. Bár Cioloșt megelőzően több kormányfő is volt a rendszerváltás óta, aki pártonkívüli szakértőként került a kabinet élére (Stolojan, V*ă*c*ă*roiu, Is*ă*rescu), azt mondhatjuk, hogy látszólag a jelenlegi román kormány az első olyan testület, amely leginkább független a politikai pártoktól.
Írásomban azt vizsgálom, hogy a vonatkozó szakirodalom, illetve a technokrata kormányokra alkalmazott tipológiák alapján a Cioloș-kabinet valóban szakértői kormánynak tekinthető-e. Emellett szemügyre kell venni Románia azon kormányait is, melyeket hasonló jelzővel illettek, azokat a szituációkat, amelyek adott parlamenti ciklus közben nem pártalapú, vagy nem pártpolitikai vezetésű kabinetek kinevezését eredményezték, és nem hanyagolható el az intézményi háttér és a politikai környezet – az államfő jogköre és szerepe, illetve a kormányok és a pártrendszer stabilitása – mint esetleges facilitáló tényezők vizsgálata sem.
A térségben a román köztársasági elnök sajátosan erős pozícióval rendelkezik (félprezidenciális rendszer), ezért fontos megvizsgálni azt az állítást (Morlino, 2012), amely szerint szakértői kormányok csak parlamentáris köztársaságokban jöhetnek létre. Megítélésem szerint nem pusztán az intézményi feltételek és a politikai környezet határozzák meg azt, hogy létrejöhet-e szakértői kabinet, az államfő szerepfelfogása, aktivitása, valamint a miniszterelnök lehetősége a kormánytagok szelekciójakor legalább ennyire relevánsak. Azt állítom tehát, hogy a jelenlegi román belpolitikai konstelláció – népszavazással választott, széles jogkörrel rendelkező, független, ugyanakkor aktív köztársasági elnök (Klaus Johannis), illetve egy szakértő kormányfő, akinek lehetősége van a miniszterek szelekciójára (Dacian Cioloș) – révén lehetővé vált, hogy Romániában nem pártalapú szakértői kormány alakuljon.

Kulcsszavak: szakértői kormány, államfő, szelekció, parlamentáris rendszer, félprezidenciális rendszer

A PÁRTÁLLAM KÖZPONTI CIGÁNYPOLITIKÁJÁNAK VÉGREHAJTÁSA BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYÉBEN

HAJNÁCZKY Tamás
PhD hallgató
Eötvös Lorád Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola
E-mail cím: hajnaczkyt@gmail.com

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében már az 1961-es párthatározatot megelőzően is foglalkoztak a cigány lakosság helyzetével az MCKSZ kérésére. Vendégh Sándornak az 1959. november 23-án elhangzott beszéde – melynek gépelt változatát elküldték a megyének – jelentős szerepet töltött be mind országos, mind megyei szinten. Ténylegesen ettől a ponttól kezdődően kezdtek el foglalkozni egy megadott irányvonal mentén a kérdéssel a központi szervek, illetve a vizsgált megyei tanács. Az imént említett beszéd elemeit is tartalmazó 1961-es párthatározat hivatalosan is lefektette a teendőket, valamint a cigánysággal kapcsolatos ideológiai állásfoglalást. Végrehajtása során rövid időn belül szembesült a pártállam és a vizsgált megye a feladat nehézségével, különösen az úgynevezett *„szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolása”* terén. Az 1960-as, 1970-es években az 1961-es párthatározatban foglaltakhoz mind országos, mind megyei szinten hűen ragaszkodtak az illetékesek. Az 1979-es párthatározat az elődjét nem tagadta meg, annak alapvetéseit megőrizte, a változtatások lényegében az újonnan felszínre került nehézségekre válaszoltak. A vizsgált megye cigány lakosságának a helyzetében az 1970-es évek végére – az országos tendenciákkal párhuzamosan – mérsékelt javulás következett be. Ugyanakkor a kedvező fejlemények csak a cigány lakosság egy részét érintették, valamint a jövőt illetően számos új keletű akadállyal kellett szembenéznie a megyei vezetésnek. 1980-as években számos kísérlet történt a megyében annak érdekében, hogy az 1979-es párthatározatban előírt célokat maradéktalanul végrehajtsák: pedagógusok céljutalmazása, célcsoportos lakáskeretek kiosztása, családgondozók beállítása. Azonban az 1980-as évek második felére a cigányság helyzetében a visszaesés első jelei már felszínre buktak; a foglalkoztatottsági arányuk számottevő csökkenésnek indult, mely a rendszerváltást követően csúcsosodott ki. A telepfelszámolási program számos hibája szintén felszínre bukott és a CS-lakás program megszűnésével a cigánytelepen rekedtek helyzete még kilátástalanabbá vált. Az oktatás terén a cigány és a nem cigány lakosság közötti távolság az előrelépések ellenére is megamaradt. Egyúttal a pártállam kényszerasszimilációs cigánypolitikájában bekövetkezett változás, ugyan kis mértékben, de megjelent megyei szinten is.

Kulcsszavak: cigány, cigánypolitika, pártállam, Borsod-Abaúj-Zemplén megye

A PÉNZHAMISÍTÁS JELENSÉGE A 19-20. SZÁZADFORDULÓS MAGYAR SAJTÓ ÉS A SZÉPIRODALOM TÜKRÉBEN

HARMATI Róbert
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Társadalom- és gazdaságtörténeti Doktori Program
E-mail cím: harmatirob@gmail.com

Az előadás egy rövid bevezetőből, két részből és egy összefoglalásból áll.
A bevezetésben elmondom, hogy eddig milyen eredményeket mutattak fel a pénzhamisítás történetének kutatásában, sajtótörténetileg volt-e már korábbi vizsgálat.
Az előadás első része azt mutatom be, hogy három országos napilapban (Pesti Hírlap, Budapesti Hírlap, Népszava) milyen tartalommal írtak a pénzhamisításról, mint jelenségről. Az ország mely részeiről származtak leginkább a hírek? Volt-e olyan eset, amiről mind a három lap beszámolt? Mit tudhattak meg az olvasók az esetek felderítéséről és a tettesek elítéléséről? Vizsgálatomba bevontam még egy rövid ideig megjelent napilapot (Országos Hírlap), a 20. század elejéről pedig a Tolna Világlapja című hetilapot is. A kutatási tapasztalataim alapján arra jutottam, hogy a különböző bűncselekmények között a pénzhamisítás nem szerepelt a legjobban bemutatott bűncselekmények közé. Mennyiségileg sem volt egy gyakran bemutatott eset, és terjedelmileg sem voltak hosszúak ezek a hírek. Időnként előfordult, hogy egyes esetekről 2-3 napig is írtak, de még ritkább volt az olyan eset, amiről terjedelmesebb tudósítást írtak. Ennek okát még nem sikerült kiderítenem. Feltűnő, hogy a pénzhamisításról szóló esetek döntően Budapesten kívül a sok nemzetiségű Délvidékről illetve Délnyugat- Erdélyből származtak, de sose írtak ilyen bűncselekményekről az Alföldről, a Felvidékről, és a Dunántúl északi részéről(a színmagyar területekről).
Az előadás második felében legjelentősebb íróink azon műveivel foglalkozom, amikben fontos szerep jut a pénzhamisításnak (Jókai Mór: Szegény gazdagok, Tolnai Lajos: Az ötforintos, Mikszáth Kálmán: Mégis talentum Kyszlich). Olyan kérdéseket teszek fel velük kapcsolatban, hogy az ábrázolt eseteik mennyire voltak jellemzőek a művek megszületése idején; követnek- e mintául megtörtént eseteket; mik voltak az írók kitalációi? A magyar szépirodalomban ritkán ábrázolt jelenség a pénzhamisítás. A kutatás eddig vegyes eredményeket mutat arról, hogy melyik szerző felhasznált-e mintának valamilyen korabeli vagy közelmúltbéli esetet a művéhez. Eddig Mikszáth Kálmán novellájáról sikerült kimutatni, hogy a mű valós eseményeken alapult. Tolnai Lajos novella-hősének eddig nem sikerült megtalálni egy lehetséges valós mintáját, és eddig egy „valódi" Fatia Negra se került elő. Volt példa arra is, hogy egy megtörtént esetnek pont az egyik irodalmi mű lehetett a mintája. Minden esetre ezek az irodalmi művek mind művészetileg, mind kultúrtörténetileg fontosak a számunkra, hiszen a sok kitaláció között ott van több, a kor történetét reálisan bemutató elem.
Összefoglalásul elmondható, hogy a pénzhamisítás jelenségét eddig csak a numizmatika tudománya vizsgálta, gazdaság-, társadalom- és kultúrtörténeti vizsgálata és elemzése még nemzetközileg is elmaradásban van.

Kulcsszavak: pénzhamisítás, Pesti Hírlap, bűnügyi hír, Jókai Mór, novella, olvasók, bankócsinálók

EGYHÁZPOLITIKA ÉS ATEISTA VILÁGNÉZETI HARC A KÁDÁRI MEGTORLÁS ÉVEIBEN (1957-1964)

JÁVOR Miklós
PhD hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészet-és Társadalomtudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: javormiklos1@gmail.com

Az 1956-os forradalom leverését követő megtorlások, tisztogatások, bebörtönzések a történelmi egyházakon is végigsöpörtek. Az újjászerveződő kommunista diktatúra legfontosabb egyházpolitikai célkitűzése a Magyar Katolikus- Református-és Evangélikus egyházban egyaránt az 1956. október 23 előtti állapotok restaurálása volt. A végrehajtás tekintetében az 1957-es év kulcsfontosságúnak bizonyult és állampárti szempontból áttörő jelentőségű eredményekkel zárult. A forradalom légkörben kicsírázó demokratizálódási és megújulási kísérletek törekvéseit és eredményeit a hatalom sikeresen elfojtotta, a diktatúra szempontjából megbízhatónak számító, valamennyi egyházban fellelhető „kollaboráns vonal" újrapozícionálásával pedig a hivatalos állami egyházpolitika érvényesülését lényegében a rendszerváltásig bebiztosította. Előadásom első egységében az egyház és vallásellenes harc csúcsszerveként funkcionáló Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala által az „egyházi reakció" megsemmisítése és az 1956. október 23 előtti állapotok visszaállítása érdekében használt módszereit tárom fel, valamint az ateista egyházpolitika egyházakon belüli támaszát jelentő békepapi mozgalom újjászervezését mutatom be.
Az egyházakon belüli sikeres restaurációt követően az MSZMP Politikai Bizottsága 1958. június 10-i ülésén határozatban fogalmazta meg az állampárt egyházakkal és vallással kapcsolatos politikai axiómáját, amely már egyértelműen kettéválasztotta a klerikális reakciós és a vallásos világnézet elleni harcot. Előadásom második felében egy politika-és eszmetörténeti elemzés részeként az 1958-1964 közötti időszak egyházpolitikájának ideológia alapjait, a jelölt időszak egyházpolitikai koncepciójában tetten érhető fontosabb változásokat, valamint a világnézeti harc legfontosabb fegyverét jelentő ateista és materialista propaganda elvi kérdéseit, programját, módszertanát, fórumait kívánom bemutatni. Elemzésemben kiemelt tekintettel koncentrálok az MSZMP Központi Bizottságának Agitációs és Propaganda Osztályának, valamint az 1959. évi 25. számú törvényerejű rendelet nyomán szervezeti önállóságát visszanyerő Állami Egyházügyi Hivatal egyházpolitikai irányító szerepére.

Kulcsszavak: Kádár-korszak, megtorlások, egyházpolitika, békepapság, propaganda

LEVEDIA ÉS ATELKUZU: IDŐREND ÉS FÖLDRAJZI HELY

JUHÁSZ Péter
PhD hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
E-mail cím: pjuhasz2003@gmail.com

A kutatók a 20. században az 5-9. századi ótörök-ősmagyar együttélést Kelet-Európába helyezték. A nyelvtörténeti alapú időrend és földrajzi szemlélet írott forrásaink, a DAI időrendjének megkérdőjelezését, és a magyar szállásterületek azonosításának súlyos nehézségeit okozta. Indokolatlan a DAI 38. fejezetét a 9. század elé helyezni, hiszen Levedi Álmos kortársa volt.
A 9. századi magyar szállásterületekről 10. század közepi bizánci forrásunk, a De Administrando Imperio (DAI) 8, 37, 38, 39, 40. és 42. fejezete szól. A DAI jól érzékelteti az események időbeliségét: 50 vagy 55 esztendővel ezelőtt, régen, Levedi vajdájuk idejében, három évig, kevés idő múltával, bizonyos idő múlva, néhány év után. E meghatározások évekbeli értéke megbecsülhető, a Levedi-Álmos-Árpád nemzedékrend segítségével pontosítható. Emellett földrajzi helymeghatározásokat is ad. A muszlim földrajzi irodalomban a magyarok lakóhelyéről Ibn Hordādbeh, Al-Hamadānī, a Ğayhānī-hagyomány szerzői (Ibn Rusta, al-Bakrī, Abū-l-Fidā, Al-Marwazī, és Gardīzī) írnak. Muszlim forrásaink különböző eredetű, más időszakra és földrajzi helyre vonatkozó forrásszövegek kritikátlan kompilációi. A kronológiai és földrajzi rekonstrukció alapja csak a DAI lehet.
Levedia. DAI 38, 37. fejezete alapján a Kazáriához közeli Levedia azonosítható az akkoriban a türkökre támadó besenyők által megszállt Jaik (Urál) és Etil (Volga) közötti területtel, ahol a DAI megírása, 948/952 előtti 50 (55) évig éltek a besenyők. A türkök innen távoztak (a kazároktól) nyugatra, Atelkuzu-be, Levedia a kazárok közelében, kelet felé kereshető. A 9. századi muszlim szerzők tudnak a magyarok kimekek és guzzok utáni, bağānāk előtti lakóhelyéről, illetve a besenyők országa és a bolgárok közé tartozó ’.sk.l-ek országa közötti országáról. A magyarok tehát a 9. század elején a guzzok (oguzok) és bağānāk (besenyők) között, a Volgától és Kazáriától keletre eső sztyeppen éltek, maradékaik a 9. század közepe után a volgai bolgárok és a keleti besenyők között voltak.
Atelkuzu. DAI 38, 37. fejezete a besenyő (kangar) támadás után a türkök egy részének nyugatra, Atelkuzu-be költözését, Árpád fejedelemmé választását, a besenyők újbóli támadását, a türkök Nagy Moravia földjére költözését mondja el. A besenyők 948/952 előtt 50-55 évvel az úzoktól és kazároktól megtámadva törtek a türkökre és települtek földjükre. A türkök ma besenyők lakta földjét az ottani öt folyóról nevezik, mégsem mondja forrásunk azt Atelkuzu-nek. Mégis, a besenyők földje nyugaton a bolgárokig és türkökig ér, közepén folyik a Dnyeper, északon a szláv földekig, délen Cherson-ig és a Bosporus-ig tart, keleten Úzia, Kazária, Alánia a szomszédja. Így a 9. századi magyar szállásterületnek egy szűkebb (Szeret-Dnyeper közötti) és egy tágabb (Al-Duna-Don, Sarkel) értelmezése lehetséges. Vajon miért?
A Ğayhānī-hagyomány a magyaroknak a Rūm-tengerrel határos országáról és az abba torkolló két folyójáról, az Atilról és a Dunáról szól. Az első a muszlim szerzők többsége szerint a Don, 861-ben pedig a közeli Krímben szerepelnek a magyarok. Atel/Etil néven csak a Volga/Don ismert, a Kuzu~Kubu a DAI szerint a Bug, Atelkuzu e két folyó között kereshető, a besenyők 10. századi földjének keleti felén. Az öt folyó vidéke (Dnyeper-Szeret között), a magyarok 9. század végi lakóhelye nem azonos ezzel, hanem időben Atelkuzu-t követő szállásterület.

Kulcsszavak: DAI, muszlim források, Levedia, Atelkuzu, Öt folyó

HOGYAN LETT BÉKE? AZ ÉSZAK-ÍR KONFLIKTUS POLITIKAI RENDEZÉSÉNEK ELEMZÉSE

KASZAP Márton
PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Politikatudományi Intézet
E-mail cím: mkaszap@gmail.com

Észak-Írország sokáig kizárólag a vallásközi konfliktusról volt ismert. A katolikus-protestáns ellentét háborús méreteket öltött, ahol sokáig elképzelhetetlennek tűnt a béke. Mégis, napjainkra a konfliktus szinte teljesen rendeződött, és a fegyveres összecsapások békés mederbe terelődtek. Sőt, manapság már az is előfordulhat, hogy a két radikális szárnyat képviselő protestáns és katolikus pártok nagykoalíciót alkotnak, és közösen vezetik az országot.

Arra keresem a választ, hogy mi segítette elő az észak-ír konfliktus ilyen hatásos politikai rendezését? Hogyan sikerült a konfliktust az utcai harcok színteréről a politikai véleményütköztetés békés medrébe terelni? Alkalmazható-e ugyanez a politikai megoldás esetleg más országok esetében is?

A folyamat megértéséhez két dolgot vizsgálok meg: a *devolúciós* folyamat észak-ír adaptációját valamint a *nagypénteki megállapodás* speciális rendelkezéseit. A két folyamatot sokszor együtt kezelik, bár vannak különbségek: a devolúció más országokra is kiterjedt (Skócia, Wales, London), míg a nagypénteki megállapodás csak Észak-Írországra. Vajon melyik, milyen mértékben járult hozzá a konfliktus rendezéséhez? Mi segítette jobban elő a békét: a *devolúció* vagy a *nagypénteki megállapodás*? Elképzelhető-e egyik a másik nélkül? Mennyire tartós a békefolyamat?

A prezentáció az előadó személyes tapasztalataival is kiegészül, amelyeket 2015 őszén szerzett belfasti kutatásai során. Amennyiben az idő engedi, az előadás fényképes illusztrációval és személyes élmények bemutatásával végződik.

A FRANCIA FELSŐOKTATÁS 1968-1990 KÖZÖTT

KISS Andrea
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Történelem és Néprajzi Doktori Iskola
E-mail cím: kiss.andrea1990@gmail.com

Franciaország mindig azon államok közé tartozott, mely hagyományosan nagy hangsúlyt fektetett és komoly összegeket szánt a felsőoktatására. Azonban ez a második világháború után némiképp megváltozott. A felsőoktatási struktúra elmaradottá vált és nem volt képes megfelelő színvonalú oktatást nyújtani a tömegesen a felsőoktatásba belépni kívánó hallgatók számára. Korábbi kutatásaim során megvizsgáltam, hogy a hallgatói létszám hogyan változott 1953-1968-as időszakra vonatkozóan. Kutatásomat folytatva az 1968-1990-es évekre vonatkozóan próbálom a francia felsőoktatás egyetemi részét feltérképezni.
Előadásomban ezért azt szeretném bemutatni, hogy az 1968-as diákmozgalmakat követően a hallgatói létszám hogyan változik: mennyien tesznek valamilyenfajta érettségi vizsgát, hányan kezdik meg tanulmányaikat a felsőoktatásban. Ebből természetesen kiderül, hogy mennyien döntenek végül úgy, hogy a felsőoktatást nem veszik igénybe. Itt természetesen valamilyen szinten jeleznem kell, hogy az érettségizők közül mennyien mennek egyetemre, főiskolára, illetve mennyien kezdik meg végül tanulmányaikat a „Szakfőiskolákon". Illetve, hogy az adott korszakra vonatkozóan összesen mennyi az egyetemi hallgatók száma és arány a francia társadalmon belül Ehhez elsősorban az INSEE által minden évre kiadott statisztikai évkönyveket hívom segítségül. Egészen 1990-es évig vizsgálom, amikor is egy a mai Bolognai-rendszerhez hasonló felsőoktatási struktúrát sikerült kiépíteni Franciaországban. Előadásomban a francia felsőoktatás egyetemi részére vonatkozó adatokat részesítem előnyben. A felsőoktatás másik szegmensét a hagyományosan francia Grandes Écoles a „Szakfőiskola" rendszerét nem vizsgálom. Ki kell emelnem, hogy a kutatás és az előadás során a francia felsőoktatás Európára korlátozódó részét értem, vagyis a „Métropolitain"-t, a tengeren túli területek és tartományokat nem vizsgálom.

Kulcsszavak: francia, felsőoktatás, hallgató, 1968, egyetem

MEGAKASZTOTT FEJLŐDÉS VAGY AZ ÚJ LEHETŐSÉGEK IDŐSZAKA?

KISS Márton
PhD hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola
E-mail cím: kiss.marton1990@gmail.com

A török elleni felszabadító háborúval (1683-1699) szinte egy időben megkezdődött a visszafoglalt területeken az igazgatás megszervezése. A növekvő háborús terhek, illetve a helyi uralkodó réteg érdekei miatt a Dunántúl déli részén fekvő vármegyék újjászervezése is megkezdődött, először katonai-kamarai, majd a század fordulóján polgári alapon. Az itteni vármegyék igazgatásának megújítását legtöbbször siker fogadta, amely során megkezdődhetett a hosszú török uralom alóli regeneráció és több esetben azok benépesítése egyaránt. Ezt a folyamatot többek szerint megakasztotta a Rákóczi-szabadságharc kitörése, majd a térségbe érkezett kuruc, rác és császári hadak sorozatos egymás elleni hadakozása.
Vizsgálatunk fókuszában a Dél-Dunántúl vármegyéi (Baranya, Somogy, Tolna vármegyék) állnak, amelyek szinte a háború elején megszabadultak az oszmán uralomtól. A fokozódó terhek és a különböző rablóbandák miatt a közbiztonsággal állandó problémák akadtak. A 17-18. század fordulóján úgy tűnt, hogy a vármegyék újjáalakították politikai gyűléseiket és effektíven tudják kezelni a lokális problémákat, amikor megérkezett az ország keleti felén kitörő Rákóczi-szabadságharc híre, majd 1704 elején annak lovasai. Az előadás során a térség történelmének főbb csomópontjait kívánom áttekinteni, úgy mint vármegyék reagálása a felszabadító háború eredményeire, az egyre nagyobb volumenű adóztatás, végül a kurucok előretörésének problematikája egészen a szabadságharc végéig.
A kutatást több tényező is nehezíti, úgy mint az egy egységben fennmaradó források hiánya, a szabadságharc iratképző szerveinek anyagainak hiányos volta valamint a vármegyei levéltárak nagyarányú pusztulása, eltűnése. Ezt ellensúlyozandó, szükség van egy olyan vizsgálati modell kialakítására, amelynek segítségével egységes véleményt tudunk kialakítani e három, a korszak kihívásaira különbözőképpen reagáló vármegyéről. A vizsgálathoz szükséges bevonni a vármegyei közgyűlések iratanyagát, illetve a kuruc hadsereg vezető személyiségeinek magánlevelezését, különösen a vármegyei tisztségviselőkre vonatkozóan. Az országos történeti irodalom áttekintése és vizsgálata mellett szükséges az úgynevezett „helytörténeti" irodalom alapos elemzése is, hiszen a szabadságharc mikro szintű vizsgálati eredményei árnyalhatják és befolyásolhatják az „országos" nézőpontokat.
Az előadás célja tehát az, hogy választ adjon arra a kérdésre, hogy a Rákóczi-szabadságharc hogyan hatott a Dél-Dunántúl közigazgatási fejlődésére: megakasztotta-e a felszabadító háború után kiépülő folyamatot, ami során először katonai-kamarai, majd polgári igazgatás alakult ki vagy esetleg előnyösen formálta azt. Vagyis egy polgárháborúval felérő konfliktus, amely során a Dunántúl népei kölcsönösen egymást gyilkolták, hozhatott-e pozícióbeli emelkedést, ha csak egy rövid időre is.

Kulcsszavak: közigazgatás, Dél-Dunántúl, Rákóczi-szabadságharc

REFUGEES AND MIGRANTS IN POST-WORLD WAR I HUNGARIAN AND INTERNATIONAL POLITICAL DISCOURSE

Péter Pál KRÁNITZ
graduate student
Pázmány Péter Catholic University, Doctoral School of History
E-mail address: -

In my proposed presentation I seek to shed some light on an opportune topic of public discourse and its historical context, namely the legal definitions and interpretative political approaches of terms such as ‘refugee’, ‘immigrant’ or ‘emigrant’ in the post-World War I period. League of Nations institutions and conferences ventured upon defining forced and voluntarily migrant groups and their legal backgrounds for the first time on an internationally acknowledged and recognized level through multilateral conferences and agreements. The first attempts to define refugees were realized by the agreements on Russian and Armenian refugees in 1922, 1924, 1926 and 1928; while other, voluntarily forms of migration were defined and regularized by international conferences on migration in 1927 in Rome and in 1928 in Havana. While Hungary was an active participant on these conferences, it also gave shelter to a number of Russian and Armenian refugees, and a tremendous refugee flow from the territories detached from her by the Treaty of Trianon in 1920 numbering up to more than half a million ethnic Hungarian people.
How were these groups of refugees characterized by Hungarian and international political actors? How were they defined and distinguished in legal and political discourses? How can interwar international and Hungarian discourses be compared to each other, and to contemporary humanitarian and legal approaches? In my proposed presentation I will provide answers based on researches in the Armenian National Archives, the Hungarian National Archives and the Bulgarian State Archives Service – Sofia. The proposed presentation will be a chapter of my dissertation on post-World War I Southeast and East-Central European refugee affairs.

A RÉPACUKOR BEVEZETÉSE ÉS ELFOGADTATÁSA MAGYARORSZÁGON

LAKATOS Hajnalka
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
E-mail cím: lakatos.hajnalka1988@gmail.com

A középkortól a XIX. század közepéig luxuscikknek számító cukor, akárcsak az előző századokban, napjainkban is nagy jelentőséggel bír. Korábban a fehér aranyként emlegetett nádcukor kizárólag a tehetős rétegek kiváltsága volt, mára azonban ez az édes anyag tömegcikké vált, sőt, az alapvetően cukrot nem tartalmazó élelmiszerekben is megtalálható, így jelentős szerepet tölt be a gazdasági életben, a kereskedelemben és a táplálkozásban is. E jelenség teszi időszerűvé a cukor mindennapi használatban való megjelenésének és elterjedésének vizsgálatát. Előadásom célja tehát elsődlegesen azoknak a körülményeknek a bemutatása, melyeknek köszönhetően az 1747-ben Poroszországban felfedezett répacukor Magyarországon is elterjedt. A nemesítéssel létrejött cukorrépa magjait elsőként Tessedik Sámuel evangélikus lelkész hozta Magyarországra az 1790-es évek elején, s cukorrépa ültetését szorgalmazta a parasztság körében. A magyarországi lakosság azonban nehezen barátkozott meg a cukorrépával annak ellenére, hogy a répafélék kerti termesztése már megszokott volt. Tessedik mellett magyarországi gyógyszerészek, arisztokraták, földbirtokosok és kereskedők kísérleteztek cukorrépa termesztésével és cukorgyárak felállításával. Ez a folyamat azonban több esetben is nehézségekbe ütközött. A megfelelő gazdasági háttér, a jó minőségű és elegendő nagyságú földterület és a szakképzett munkaerő hiánya, valamint a lakosság idegenkedése az új típusú cukorral szemben, megnehezítették a répacukor elterjedését Magyarországon. Az 1830-as évekre ugyan megnövekedett a gyáralapítások száma, de az 1848-49-es forradalom és szabadságharc következtében számos üzem leállította a gyártást. Bár e témában több ipartörténeti munka is született, ezek a művek a répacukor elterjedésének nehézségeivel, s a lakosság körében való elfogadtatásával kellő részletességgel nem foglalkoznak. Előadásomban és dolgozatomban az imént említett akadályok bemutatásával kívánok foglalkozni, egyben kitérve a répacukor elterjedését elősegítő tényezőkre is.

Kulcsszavak: Cukorrépa, répacukor

INTIMSZFÉRA, PUBLIKUS TÁRGYAK. A KÁLYHA SZEREPE ÉS HELYE A KÖZÉPKORI OTTHONBAN

MEZEI Emese
E-mail cím: -

„Sunt damna tria domus
imber, mala femina, fumus”

A középkori cserépkályhák méretüknél fogva a belsőterek, a közösségi színterek (pl. városházák), de legfőképpen a domesztikált helyszínek fontos, monumentális mikroarchitektúrái, melyek a gyakorlati funkciók mellett más feladatokat is képesek ellátni. A működési helyszínétől függően a kályha a hétköznapi élet színterének építménye, ami folyamatosan szem előtt van, a vendégek fogadására alkalmas helyiségekben helyezik el, így a kályha státuszszimbólumként is működik: egyszerre a magánszféra része, a mindennapok díszlete és rangot kifejező eszköz.
Felidézendő, hogy a szoba szó az ófelnémet stuba-ból (ma Stube) került nyelvünkbe, s a középkor során a kívülről fűtött kályhával ellátott helyiséget értették alatta. A kályha térrendező szerepe könnyen felismerhető, hiszen a konyha tűzhelye körül alakult ki a komplex ház alaprajza, s a szomszédos szobában álló kályha fűtése általában a konyha felől, kívülről történt, így lehetővé téve a szoba füsttelen felfűtését. A kályhát általában paddal, fekvőhellyel vették körül, erről számos metszet is hírt ad a korszakból. Ahogy a városban, úgy a polgárházban is hierarchia és szokásrend uralkodik, ebben pedig sajátos helyet foglalnak el a kályhák, melyek a közegük állandó, statikus részei, térrendező elemek, de időbeliségük is sajátos, egyszerre több generáció látja és használja, még ha nem is minden réteg tudatosan. Maradandók, kevésbé sérülékenyek, mint más bútorok. Evokatív funkciójuk jelentőségéhez érdemes vizualizálnunk a középkori lakások bútorozottságát, hiszen a közvetítő médiumok és a mediális szerepet betöltő csatornák egyaránt sokszínűek voltak, s ezek közé tartoznak még a lakást kísérő látványos textil-elemek, a kárpitok, de az ágyneműk és egyéb lakástextilek is reprezentálják egy szűkebb körben a család anyagi helyzetét. Hasonló szerepük lehet a faragott vagy intarziás díszeknek helyet adó ágyaknak, asztaloknak, ládáknak, faliszekrényeknek, könyvszekrényeknek és a legkülönfélébb kialakítást lehetővé tevő ülőbútoroknak, vagy a festett falaknak, a dekorációval ellátott architekturális elemeknek, azonban jóval kevesebb fából, vagy textíliából készült emlék maradt ránk.
A kályhák látványos és domináns kisépítészeti elemei az enteriőröknek, s elsődleges funkciójából adódóan közösségi teret rendez maga köré, de a mindennapi életnek nemcsak kényelmesebbé tételét szolgálják, a szobák melegen tartásának egyik legfőbb eszközei válnak a megrendelő társadalmi-gazdasági helyzetének reprezentálójává is (elegendő Salzburg érseki rezidenciájának kályhájára gondolnunk).
A tanulmány célja a kályha térbeliségének elemzése, tekintettel időbelisége mellett az általa betöltött egyéb, sokrétű funkciókra és az ember szociális szükségletéből adódó biztonság, a közösséghez tartozás iránti szükségletére. A ház, lakás a természet elleni védekezéstől a családi élet intim szféráját is jelenti, melyben az otthon melegét adó kályha egy kultikus-szimbolikus tárgy (apotropaikus erővel felruházható jeleneteket kerülhetnek a kályhacsempékre, hiszen önmagában hordozza a tűzvész lehetőségét), mely társadalmi és esztétikai értékekkel ruházható fel, s a középkori lakáskultúrának jelenti fontos részét.

„ SEM BOSZORKÁNYOK, SEM MEGRONTOTTAK NEM LÉTEZTEK, AMÍG NEM BESZÉLTEK S ÍRTAK RÓLUK.”

MIKLÓS Eszter
hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem
E-mail cím: miklos.eszter@hotmail.com

A Pireneusoktól délre egy szkeptikus inkvizítor minden addigi gyakorlattól eltérően megkérdőjelezte a boszorkányhisztéria jogosságát akkor, amikor Európa szerte máglyák tucatjai égtek. 1610-es vizitációjakor Alonso de Salazar Frías racionális módon, tisztán empirikus módszerekkel kezdett bele kutatásába, hogy megfejtse a boszorkányhit társadalmi és pszichológiai okait, kivizsgálja a feljelentések hátterét. Eredményeinek köszönhetően a *Suprema* utasításai mentén megszületett a „csend ediktuma”, amely betiltotta a boszorkányégetést a fennhatósága alá eső területeken, Szicíliától Peruig. Kérdés azonban, hogy milyen hatással lehettek volna Salazar eredményei az európai boszorkányüldözésekre, ha a *Suprema* engedi nyilvánosságra hozni őket. Nem túlzás ugyanis azt állítani, hogy az üldözések hisztériává válása nagyban a bíróságokon múlt. Jogosnak látszik tehát a kérdés, hogy miben más Spanyolország Inkvizíciója, mint bármelyik másik? Milyen körülmények tették lehetővé a józan döntést? Hogyan lehetséges, hogy miközben a Német-Római Császárság területén egyre gyakrabban égettek boszorkányokat, a katolikus Spanyolország, s a Római Kúriától független Spanyol Inkvizíció már az 1526-os granadai tanácskozásán a boszorkánypereknél megkövetelte a bűnösség bizonyítását?
A boszorkányokról alkotott kép évszázadok alatt fejlődött ki, a népi hiedelmek, a társadalom pszichológiai igényei, az ősi vallásosság és a későbbi inkvizítori sztereotípiák összemosódásával, a népi és az elit démonológiája mentén. Előadásomban ismertetem a boszorkányok általános jellemvonásait, kiemelve egy-egy területre jellemző, sajátos megjelenési formájukat. Noha a népi hiedelmek és az inkvizítorok boszorkányképei mára egybeolvadtak, egyes elemek eredetének meghatározása lehetséges. Ezeket az elemeket igyekszem kiemelni, azzal együtt, hogy nem hagyhatjuk figyelmen kívül a két társadalmi réteg egymásra gyakorolt hatását. Egyes területek boszorkányképe sokban meghatározta a boszorkányhisztéria elterjedését és felszámolását. Salazar racionális érvelését a baszkföldi boszorkánykép démonikus képzete is jelentősen megkönnyítette, az adott közösségek boszorkányképzete merőben eltért ugyanis Európa más országainak boszorkányképétől.
Ezen kérdésekből kiindulva kutatásom fő vonulatát a Spanyol Inkvizíció boszorkánysághoz való hozzáállása, a boszorkányhisztéria és pereinek baszkföldi sajátosságai, és beszüntetésének okai adják. Továbbá összehasonlítom az Európa más területeire és Spanyolországra jellemző boszorkányképet az elit démonológiája és a népi hit szemszögéből, kiemelve a térségek sajátosságait és kialakulásuk okait.

Kulcsszavak: boszorkányság, inkvizíció, vallástörténet, démonológia, népi vallásosság

„A JÓ GYERMEK JÉZUSÉ.” TÁRSADALOMALAKÍTÓ TÖREKVÉSEK A SZÍVGÁRDA MOZGALOMBAN

NAGYILLÉS Anikó
E-mail cím: -

Előadásomban a jezsuiták gyermeknevelési törekvéseit, gyermekpasztoráció által történő társadalom(át)alakító stratégiáit mutatom be. A rend kezdettől felvállalta a külső és belső misszók, illetve a tanítás feladatát, ezért nem véletlen, hogy nagy szerepük volt a 19-20. században a gyermeknevelés megújításában is.
Azt vizsgálom, hogy miként változott meg a gyermekekről való gondolkodás, hogyan differenciálódott a 19. században a vallásosság, s ezáltal milyen módon újították meg a gyermekek vallásos nevelését a modern kor kihívásaira válaszul. A téma mérete meghaladná az előadás kereteit, ezért a jelenséget a Jézus Szíve Szövetség gyermektagozatának, a szegedi kötődésű Szívgárdának a tükrében vizsgálom, a korszakban kiadott kézikönyvek, kiadványok, regények segítségével.
A 6 és 14 év közötti gyermekeket összefogó szívgárdától hosszabbtávon a társadalom megújítását, jobbátételét várták. Ennek megvalósítását egy gyakorlatias nevelésben látták, amely főként a gyakorlati erényekre (egymásra való odafigyelésre, szülők tiszteletére, szegények, betegek támogatására) helyezte a hangsúlyt. A mozgalom egyúttal válaszreakció volt az első világháború következtében létrejött társadalmi, gazdasági változásokra, a családi közösségi modellek felbomlására. A XI. Pius pápa által 1928-ban meghírdetett Actio Catholica előtt nyolc évvel jött létre az első szívgárda csapat, melynek elvei, célkitűzései, illetve az elgondolás, hogy minden hívő apostol, több ponton megegyeztek az AC elveivel. Ezért a mozgalom az Actio Catholica fontos előfutárának tekinthető, amely a hozzá hasonló egyesületekkel együtt jelentős szerepet játszott a két világháború közötti vallási megújulásban. A Jézus Szívét tisztelő egyesületek sikeréhez a Szegeden hosszabb-rövidebb ideig szolgáló jezsuita atyák is hozzájárultak. A teljesség igénye nélkül kiemelhető Bús Jakab, Csávossy Elemér, Petruch Antal és a „Jézus Szíve apostolának” nevezett Bíró Ferenc.

A TUBERKULÓZIS ELLENI KÜZDELEM BUDAPESTEN 1873 ÉS 1920 KÖZÖTT

PÁLÓCZI Éva Kata
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Iskola, Művelődéstörténeti doktori program
E-mail cím: kata.palo90@gmail.com

A tuberkulózis a századforduló Magyarországának meghatározó népbetegségeként elnyerte a modern morbus hungaricus jelzőt, ugyanakkor a járvány visszaszorításáért tett erőfeszítések történetéről máig nem készült átfogó kutatásra alapuló feldolgozás. A tuberkulózis járvány kérdésével Kapronczay Károly foglalkozik egy rövid fejezet erejéig a magyarországi közegészségügy szakterületeinek történetét bemutató 2010-es kötetében. Ezen túl csak orvosi szaklapokban, szakkönyvekben esik szó a tuberkulózis kezelésének múltjáról, jellemzően egészségügyi szemszögből vizsgálva. A téma történeti megközelítése túlnyomórészt orvos életrajzokon vagy intézménytörténeten keresztül bukkan fel. A szakirodalom segítségével Korányi Frigyes és a hozzá hasonló úttörő orvosok életén keresztül nyerhetünk bepillantást a járvány leküzdésére tett munkálatokba. A szakemberek által írt tanulmányok és a gümőkór leküzdését taglaló tervezetek azonban nincsenek a szakirodalom által feldolgozva.

Előadásomban a budapesti tuberkulózis járvány elleni küzdelem kezdeteit és annak különböző elemeit mutatom be Budapest létrejöttétől, tehát 1873-tól 1920-ig. A választott korszakban a tuberkulózist mindvégig a vezető halálokok között találjuk, a fővárosban pedig kifejezetten magas volt a fertőzöttség és a halandóság. Éppen ezért égetően nagy szükség mutatkozott arra, hogy a megfelelő egészségügyi tájékoztatás segítségével csökkentsék a megbetegedések számát, valamint, hogy megteremtsék a betegség gyógyításához szükséges ellátórendszert.

Az előadásom során a tuberkulózis elleni küzdelem kezdeti mozzanatait és folyamatos fejlődését követem végig a korszak egészségügyi szaktekintélyei által írott műveken keresztül. Ezeket egészítem ki a témában megjelent gümőkórt taglaló publicisztikai írások ismertetésével és a járványkérdést kezelő törvények és rendeletek vizsgálatával. Továbbá egy a budapesti járvány elleni küzdelem megismeréséhez nélkülözhetetlen forrást is bemutatok, amely nem más, mint a betegség elleni küzdelem élén álló Tüdőbetegek Szanatóriumi Egyesületének kiadványa a *Tuberkulózis* című folyóirat. *A gümőkór elleni védekezés közlönye* alcímet viselő kiadvány 1903-tól egészen 1924-ig nyújt bepillantást a szervezet munkájába, a nemzetközi tuberkulózis helyzetbe és az olvasói levelek révén a hétköznapi emberek mindennapjait és a tuberkulózissal kapcsolatos félelmeit is megismerhetjük.

Kulcsszavak: Budapest, tuberkulózis, járványtörténet, orvos történet, egészségügy

A CSALÁD RENDJÉT ÉS A NEMI ERKÖLCSÖT SÉRTŐ BŰNTETTEK DEBRECENBEN 1693 ÉS 1705 KÖZÖTT

PAPP Rita
PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Gazdaság, társadalom és életmód alprogram
E-mail cím: papprita1988@freemail.hu

Előadásomban a címben megadott időszak paráznasággal kapcsolatos pereskedéseit vizsgálom Debrecen idevonatkozó magisztrátusi jegyzőkönyvei alapján. Ezen jegyzőkönyvek bővelkednek az efféle peranyagokban, számos érdekes esetet ismerhet meg belőlük a kutató. Szintén hasznos forrás a büntető-törvényszéki jegyzőkönyvek anyaga is, mely a perekhez tartozó tanúvallomásokat tartalmazza, valamint a város összeírásai is nyújthatnak információt az ügyben szereplő személyekről.
A paráznaság kategóriájába sok minden beletartozott a korszakban. Ide sorolták többek között a szabados szexuális életet, a házasságtörést, a házasság előtti szexuális együttlétet, a homoszexualitást, stb. De az erőszakos nemi közösülés is paráznaságnak számított. Az efféle erkölcsi vétkeket nem mindig lehetett bizonyítani, ilyenkor csak a vádlottak és a tanúk vallomásaira hagyatkozhattak az eljárást lefolytató szenátorok. Bizonyoson esetekben – pl. ha egy hajadon leánynak gyermeke született – nem volt értelme tagadni, és a bíróságnak viszonylag egyszerű dolga volt az ítélethozatalkor. De nagy segítséget jelentett a szakértő tanúként fellépő bábák vallomása is egy-egy eset kivizsgálásakor.
A bűncselekmények és büntetések témakörével – s így a paráznasággal – már többen is foglalkoztak. Érdemes kiemelni például M. Antalóczy Ildikó, Hajdu Lajos, Kállay István, Vajda Mária vagy Kovács Ildikó idevonatkozó kutatásait. Munkáik nagy segítséget nyújtottak a kutatáshoz és a téma megértéséhez, azonban előadásomat elsősorban az említett forrásokra támaszkodva, ezekre alapozva építem fel.
Elsősorban azt kívánom bemutatni, mennyire volt gyakori ez a fajta bűn a puritán Debrecenben, kik voltak a perek szereplői, a források alapján megállapítható-e, milyen volt a családi állapotuk, életkoruk, illetve mely társadalmi réteghez tartoztak. Valamint kitérek e bűnesetek, vétkek körülményeire, vizsgálva például a helyszínt és az esetleges enyhítő vagy súlyosbító körülményeket is. Az ítéletek bemutatásakor a büntetések ismertetése mellett a következetességre, esetleg ennek hiányára, a szenátorok emberségére, valamint olyan esetekre is igyekszem rámutatni, melyekben a vádlottat minden bizonnyal befolyása mentette meg az elmarasztaló ítélettől.
Úgy gondolom, hogy a téma nagyon izgalmas, és részletesebb bemutatása hozzájárulhat a korabeli emberek gondolkodásmódjának, családhoz, házassághoz, erkölcshöz való viszonyának alaposabb megismeréséhez.

Kulcsszavak: Debrecen, kora újkor, bűnesetek, paráznaság

A FORGALOMNAK MENNIE KELL! A MAGYAR ÁLLAMVASUTAK ÚJJÁÉPÍTÉSE 1945-1948.

PÉTERFFY Gergely
PhD hallgató
Eszterházy Károly Főiskola, Történelemtudományi Doktori Iskola
E-mail cím: petroszjan@gmail.com

A II. világháborúban a mezőgazdaság mellett a közlekedés szenvedte el a legsúlyosabb károkat, az összes háborús kár 16,8%-a a közlekedést érte, különösen a vasút vált a harci cselekmények célpontjává.[76] Mind a vasúti pálya, mind a járműpark, mind a különböző vasúti berendezések súlyos veszteségei jelentősen akadályozta a gazdaság, és általában a hétköznapi élet újraindulását, hiszen más közlekedési mód gyakorlatilag nem volt. Az 1938-as teljesítőképességéhez képest az ország vasútjai alig 30%-os kapacitást értek el 1945 tavaszán.
A vasút 1945 utáni újjáépítését a történettudomány még nem tárta fel kellőképpen. Pálmány Béla 1981-ben írt összefoglaló tanulmánya az egyetlen valóban jelentős mű a témában, amire későbbi szerzők is hivatkoztak, illetve művének logikáját átvették.[77] A kereskedelmi tárca különböző jellegű irataiból válogatott forráskiadványa nagyon szemléletes, ám vasúti közlekedés fokról-fokra történő helyreállításáról nem nyújt átfogó képet. Szintén az 1945-ös év nehézségeire koncentrálnak a vasutas és vasútbarát amatőr történészek által kiadott munkák, a háború utáni néhány évet általában már csak felszínesen érintik.[78] Frisnyák Zsuzsa közlekedéstörténeti kronológiája megkerülhetetlen a témában, ugyanakkor az összefüggésekre egy kronológia természetéből fakadóan nem alkalmas.[79]
Előadásomban a Magyar Államvasutak Igazgatóságán havonta készített üzemgazdasági jelentések felhasználásával szeretném bemutatni –köztörténeti és gazdaságtörténeti módszerrel- az országos vasúti közlekedés helyreállításának ütemét. Nem csak az anyagi eszközök hiányával, a vasutasok élelmezésének nehézségeivel, kellett szembesülnie a MÁV vezetésének, de meghatározó volt a békeszerződés aláírásáig a szovjet megszállói akarat, és esetenként a kormányzati/politikai döntések is akadályozták a gyors helyreállítást. Mindezeken felül a vasútnak kellett biztosítania a nyugatról hazatérők, valamint a hadifoglyok szállítását, az 1946 elejétől meginduló sváb kitelepítést, miközben a szállítási kapacitást jelentősen leterhelő jóvátételi fuvarozást is meg kellett oldani, a szlovák-magyar lakosságcserét nem is említve. Mindezekre rendkívül „adatgazdag" –és még fel nem tárt- forrást jelentenek az üzemgazdasági jelentések, hiszen a vasút általános helyzete mellett az egyes szakszolgálatok teljesítményét is következetesen tárgyalják. Az üzemgazdasági jelentésekből tehát jól nyomon követhető a helyreállítási munkák dinamikájának hullámzása, ahogy az is, hogy a vasút és a gazdaság közötti szoros kapcsolat alapvetően határozta meg az ország újjáépítését.
A jelentéseket egybevetve az egykorú szakemberi elképzelésekkel[80] érdekes kép rajzolódik ki: nem csak az eredeti állapot helyreállításában gondolkodtak, hanem meglátták a vasúti hálózat korszerű, a kor kívánalmait szem előtt tartó átépítésének lehetőségét is. Több szakember, közlekedésmérnök is nagyszerű fejlesztéseket vizionált, amelyek bár szükségesek lettek

[76] Pető Iván – Szakács Sándor: A hazai gazdaság négy évtizedének története, 1945–1985. I. kötet. Budapest. 1985. 18. p.
[77] Dokumentumok a magyar közlekedés történetéből (1945–1949) Összeállította, bevezetőt írta: Pálmány Béla. Budapest. 1981.
[78] Elsősorban Keller Lászlót kell megemlíteni, aki rendszeresen publikált nagyobb terjedelmű tanulmányokat a Vasúthistória Évkönyvekben.
[79] Frisnyák Zsuzsa: A magyarországi közlekedés krónikája 1750-2000. Budapest. 2001.
[80] Magyarország közlekedésügye 1947. Szerk.: Duzs János. Budapest. 1947. és Közlekedési Közlöny számai 1945-1949.

volna, megvalósulásukra jobb esetben is hosszú éveket kellett várni. Ezzel ellentétben a fokozatosan kiépülő tervutasításos gazdaságpolitika révén már ekkor új iparvágányokat kezdtek építeni, az állami kézbe került nehézipari vállalatok fejlesztéseként.
A vasút újjáépítéséről teljes képet persze csak a hatalmi centrumok (állam, szovjet hadsereg-SZEB, pártok) elképzeléseinek feltárásával és azok összevetésével kaphatunk, ami az elkövetkező kutatásaim fő célkitűzése.

Kulcsszavak: vasút, helyreállítás, II. világháború, gazdaság

MÉRHETŐ-E A KÜLPOLITIKAI TELJESÍTMÉNY? AZ RMDSZ KÜLPOLITIKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

SZABÓ Tamás
PhD hallgató
Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Történelem és Filozófia Kar, Filozófia Doktori Iskola
Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok Doktori Iskola
E-mail cím: szabo_tamas87@yahoo.com

Az etnikai pártok külpolitikája, külkapcsolatainak vizsgálata nem tartozik a politikatudomány és a nemzetközi kapcsolatok főáramához. Az eddigi vizsgálatok azonban több kutatási irányt is kijelöltek, melyek (1) a pártok álláspontjainak kialakulását vizsgálták a politika napirendjén szereplő kérdésekkel kapcsolatosan; (2) a pártok befolyását, a kormányzat külpolitikájára gyakorolt hatásait írják le; (3) a pártok, az európai fórumok és a nemzetközi szervezetek viszonyát tárgyalták és végül (4) a pártok és az internacionálék (szocialista, liberális, kereszténydemokrata, centrista-demokrata és zöld pártok) kapcsolatrendszerét vizsgálják. Az elemzések másik része a politika transznacionalizációját írja le, amely a nagyvállalatok, nem-kormányzati szervezetek, politikai pártok és érdekszervezetek határokon átnyúló kapcsolatrendszerét írja le (Kaiser: 1969, Nye és Keohane: 1971, Huntington:1974, Kiss J.: 2009).

A történelmi fejlemények és a szakirodalom által felvázolt értelmezési keret alapján megállapítható, hogy nem példanélküli az 1989 decemberében alakult RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) arra vonatkozó célkitűzése, hogy az erdélyi magyarság problémáit – kilépve a nemzetállami keretekből – a nyugati államok előtt és az európai fórumokon (EBESZ, ET, NATO, EU) is megjelenítse. Egy korábbi tanulmányban (Szabó: 2015) már kísérletet tettem az RMDSZ külkapcsolati rendszerének bemutatására, amelyben feltártam az RMDSZ állami és nem állami szereplőkkel kialakított kapcsolatait.

Továbbhaladva ezen a kutatási vonalon, bemutatóm célja áttekinteni az RMDSZ külpolitikájának 25 évét és értékelni az Szövetség legfontosabb külpolitikai döntései mögött meghúzódó érdekeket és lehetőségeket, melyek nemcsak sikereket, hanem kudarcokat is jelentettek. Konkrétan az RMDSZ álláspontját vizsgálom Románia ET-tagfelvétele, a magyar–román alapszerződés tárgyalásai, Románia EU-csatlakozása és a magyar nemzetpolitika szempontjából nagy jelentőséggel bíró könnyített honosítási eljárással kapcsolatosan és arra keresem a választ, hogy amennyiben mérhető a külpolitikai teljesítmény, hogyan értékelhető a Szövetség külügyi tevékenysége.

Feltételezésem az, hogy mégha nem is olyan pontosan, mint a vállalkozói szférában alkalmazott teljesítmény-értékelés esetében (főként a közgazdaságtanban), mérhető az etnikai pártok külügyi tevékenységének teljesítménye, amely a kitűzött célok és célkitűzések, illetve az elért eredmények függvényében értelmezhető. Eddigi vizsgálódásaim során rengeteg dokumentum és más anyagmennyiség gyűlt össze, melyből a dokumentumelemzés módszerével azonosítható a Szövetség célkitűzései (programok, nyilatkozatok, állásfoglalások). A célkitűzések felállítását követően az eredmények beazonosítására teszek kísérletet, amelyből kirajzolódik a külügyi teljesítmény is.

A teljesítmény értékelésénél nem hagyhatók figyelmen kívül a kutatás független változói sem: (1) egyéni szinten a politikusok és döntéshozók; (2) csoport szintjén a szervezeti struktúra döntéshozatali mechanizmusa (Külpolitikai Tanácsadó Testület, Szövetségi Képviselők Tanácsa), (3) állami szinten a román kormány és a nyugati államok, valamint (4) nemzetközi szinten az európai fórumok és más nemzetközi szervezetek. Az előadás során ennek ismeretében árnyalom az RMDSZ külügyi teljesítményét.

Kutatásom azzal járul hozzá a tudományos ismeretszerzéshez, hogy a nemzetközi kapcsolatok és a külpolitika elemzésének eszköztárát hasznosítva kísérletet tesz az etnikai pártok külpolitikájának elemzésére és végső soron értékelésére, egyben pedig újabb kutatási irányokat is kijelöl a romániai magyar politikatudományi elemzésekben.

Kulcsszavak: transznacionális politika, külpolitika-elemzés, RMDSZ, európai fórumok

KISPÁRTOK ÉS KAMPÁNY 2014-BEN MAGYARORSZÁGON

SZŐLLŐSSY Dániel
PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola
E-mail cím: -

Kispárt alatt azokat a pártokat értem, amelyek országos listát tudtak állítani, de a Parlamentbe való bejutás küszöbét nem érték el. Rengeteg párt létezett, létezik még ezeken kívül is, akik nem tudtak listát állítani, ez utóbbi pártokat én – jobb híján – a törpepárt névvel illetem, így különböztetve meg őket a kispártoktól. Igaz ugyanakkor az is, hogy nem lehet egy éles határvonalat húzni az 5%-os küszöbnél, hiszen volt már példa arra is, hogy egy párt egyszer átlépte azt, majd négy évvel később közel ugyanannyi szavazattal már nem. Fontos tehát a részvételi arány és a konkrét szavazatszám vizsgálata is, hiszen nagy a szórás ezen a téren is.
A 2010-ben hatalmas győzelmet arató, kétharmadot szerző Fidesz-kormány 2011-ben átalakította a választási rendszert, aminek következtében, a többes ajánlás bevezetésével könnyebb lett felkerülni az országos listára. Ez vezetett ahhoz, hogy a korábbi választásokkal összehasonlítva 2014-ben több párt került fel, ráadásul az egész országban egységesen szavaztak a választópolgárok a pártlistákra. Ezzel ezek a kispártok, amelyek között jócskán találni olyanokat, amelyek teljesen frissen alakultak, hatalmas lehetőséget kaptak arra, hogy megismertessék magukat és programjukat.
A 2014-es választásokra összesen 18 párt vagy pártszövetség állított az országos listához szükséges 27 egyéni jelöltet, ezekre a pártokra lehetett szavazni a listás szavazás során. Közülük négy párt vagy pártszövetség, a Fidesz-KDNP és az MSZP-Együtt-PM-DK-MLP pártszövetségek, illetve a Jobbik és az LMP jutott be az országgyűlésbe, a maradék 14 párt nem, ők összesen 3,62%-ot kaptak. Kutatásom témája az utóbbi csoportba tartozó pártok kampánya, ezek a következők: A Haza Nem Eladó Mozgalom Párt, Együtt 2014 Párt, Független Kisgazdapárt, Jólét és Szabadság Demokrata Közösség Párt, Közösség a Társadalmi Igazságosságért Párt, Magyarországi Cigánypárt, Munkáspárt, Összefogás Párt, Seres Mária Szövetségesei Párt, Sportos és Egészséges Magyarországért Párt, Szociáldemokraták Magyar Polgári Pártja, Új Dimenzió Párt, Új Magyarország Párt és a Zöldek Pártja. A kampányelemzés során azt vizsgáltam, hogy a kampánykommunikáció szabályszerűségeit betartották-e, milyen kampányeszközöket használtak, azokat milyen sikerrel alkalmazták. Egyelőre semmi nem utal arra, hogy ameddig ilyen marad a választási törvény, addig jelentősen változna az országos listát állító pártok száma, jellege.

HAJDÚDOROG KÖRNYÉKI NÉGY, 10-13. SZÁZADI NÉPESSÉG REKONSTRUÁLT TESTMAGASSÁG ÉRTÉKEI

SZVÁK Enikő, MOLNÁR Mónika, SZŰCS László, SZATHMÁRY László, JÁNOS István
MA hallgató
Nyíregyházi Egyetem, Történettudományi és Filozófia Intézet
E-mail cím: szvakeniko@gmail.com

Kutatásunk célja Hajdúdorog környékén található öt honfoglalás-, illetve Árpád kori temető népességeinek (Gyúlás 10. század, Hajdúdorog-Kövecseshalom 11. sz., Hajdúdorog-Katidűlő és Hajdúdorog-Szállásföld (12-13. sz.) átfogó testmagasság-rekonstrukciója. Az ötödik temető Hajdúdorog-Temetőhegy adatainak feldolgozása még folyamatban van. Az eddig elemzett csontmaradványok révén azonban már így is reális képet kaphatunk, a területen élő népességek termetéről. A csontvázleletek feldolgozása évtizedek óta folyik, klasszikus antropológiai módszerekkel. A testmagasságot standard módszereket követve a hosszúcsontokból kalkuláltuk. Összesen 421 férfi, és 420 női egyén adataival dolgoztunk. Az öt népességek testmagasság-adatait páronként hasonlítottuk össze. A statisztikai számítások eredményeként az egyének termete a nők esetében 155-159 cm között mozog temetőtől függően, míg a férfiaknál 165-168 cm közötti magasságokról beszélhetünk. Ezen értékek jó közelítéssel igazodnak az Árpád-korra jellemző átlagos testmagasság adatokhoz, azonban némely esetben ettől általában pozitív irányba tapasztalunk eltérést. Ennek okaira a korszak történelmi hátterére, és a régészeti anyagok áttekintése adhat választ a jövőben. Eredményeink szerint a testmagasság átlaga a 11. századi Kövecseshalom népességében volt a legmagasabb. Úgy tűnik, hogy, a mikrorégión belül Kövecseshalom népessége mind a férfiak, mind a nők esetében leginkább 10. századi Gyúlás populációjához hasonlít. Ezt a meglátást igazolhatja az a régészeti megfigyelés, miszerint a kövecseshalmi temetőt már a honfoglalás korában megnyithatták. Kövecseshalom kissé nagyobb, de nem markáns eltérést mutat, a két késő Árpád-kori (12-13. század) temető közösségeitől. A kranometriai eredményekkel egybecsengően, ennek a 11. századi lelőhelynek a népességét a 10. századi populáció (Gyúlás) továbbéléseként értelmezhetjük. Figyelembe véve, hogy a testmagasságot nagyban befolyásolják a környezeti tényezők, elmondhatjuk, hogy a mai Hajdúdorog környékén a honfoglalás- és az Árpád-kori népesség kedvező életfeltételekre találhatott, hiszen a szériák testmagasság-átlagai a kor referencia adataihoz képest többnyire magasabb értékeket mutattak.

Kulcsszavak: Hajdúdorog, testmagasság, 10-13.század

HIDALGÓK ÉS SZAMURÁJOK – SPANYOL-JAPÁN KAPCSOLATOK 1587-1636

TÚRÓCZI Tamás
PhD hallgató, megbízott oktató
Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Program
Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék
E-mail cím: t_tamas.hungary@yahoo.es

Tudományos-kutatói tevékenységem középpontjában a 16-17. századi spanyol hódítások ázsiai szakaszának vizsgálata, azon belül is a spanyolok Japánban folytatott fél évszázados (1587-1636) tevékenységének feltárása áll. Kutatásom célja annak tisztázása, milyen szerepet játszottak az ibériaiak – főképp a jezsuita és domonkos hittérítők – egy minden addiginál erősebb szamuráj-államhatalom, a Tokugava-sógunátus létrejöttében (1603) és a japán külpolitika születésében; továbbá milyen okok vezettek végül a távol-keleti spanyol expanziós politika kudarcához.

A kutatási téma jelentősége, hogy a magyar történelemtudományban teljesen feltáratlan témakörről van szó. (Az erre vonatkozó ismeretek, információk csupán mozaikszerűen tűnnek fel egy-egy történészi munkában, azokban is csak néhány mondat erejéig.) Újszerűsége éppen ezért vitathatatlan, feltárása időszerű. A téma aktualitását tovább erősíti, hogy az első japán diplomáciai küldöttség éppen négyszáz esztendeje jutott el Madridba (1614) és Rómába (1615), amely jeles események alkalmából az elmúlt két esztendőben, Spanyolországban és Japánban, számos konferencia, kiállítások és kerekasztal-beszélgetések várták a szíves érdeklődőket.

Munkámmal szeretnék hozzájárulni a 16-17. századi spanyol térfoglalás történetének még teljesebbé tételéhez, a japán külpolitika kezdeteinek, azok nemzetközi jelentőségének megértéséhez, valamint a *modernkor* kialakulására gyakorolt hatásainak/következményeinek megismertetéséhez. Kutatási eredményeimet szívesen bemutatnám mind a szakma jeles képviselői, mind pedig a történelem iránt fogékony emberek számára, magyar nyelven, hogy az ismeretanyag Hazánkban is elérhetővé váljon az érdeklődőknek.

Említett tudományos-kutatói tevékenységemért az elmúlt években számos díjat sikerült elnyernem. Eredményeimre már Spanyolországban és Japánban is felfigyeltek, amire annál inkább is büszke vagyok, hiszen mint első magyar származású kutató jelenhetek meg a témakörben nemzetközi szinten. Tisztelettel és alázattal jelezve ezzel a magyar történészképzés erősségét a külföldi szakmai körök számára.

Kulcsszavak: spanyolok, hittérítők, szamuráj, sógunátus, külpolitika

ADALÉKOK A PODKARPATSZKA RUSZI MAGYAR KULTUR EGYLET MŰKÖDÉSÉHEZ

VERES Szabolcs
PhD hallgató
Ungvári Nemzeti Egyetem, Történelem Kar, Ukrán történelem tanszék
E-mail cím: v.szabolcs26@gmail.com

A kutatás során célom a két világháború között Kárpátalján élő magyarság kultúrális lehetőségeinek a bemutatása. Hol, hogyan, milyen lehetőségei voltak az itt élő, kárpátalajai (az akkor már az újonnan megalakult Csehszlovák államhoz tartozó) magyarságnak a kultúrájuk megőrzésére, hagyományaik ápolására, összmagyar összejövetelek megrendezésére.
A kutatás aktualitása, hogy hogyan tudja egy nemzetalkotóból lett nemzetiség kisebbségi létbe jutva milyen lehetőségei vannak megőrizni kultúráját a hétköznapokban. A kutatómunka főként a Kárpátaljai Megyei Állami Levéltár Beregszászi részlegében folyt. A tanulmányban a korabeli sajtó híradásai és a elsődleges forrásanyagként pedig a 21. fond 3. opiszaiban fellelhető dokumentumok vizsgálata alapján készült el.
A kutatás során betekintést nyerhetünk a Podkarpatszka Ruszi Magyar Kultur Egylet működésébe, annak sajátosságaiba. Abba, hogy az egyesület milyen egyedülálló és fontos szerepet játszott a két világháború közötti kárpátaljai magyarság nemzeti és kultúrális öntudatának a megőrzésében. Milyen társadalmi és kultúrális eseményekre, változásokra volt szügsége az itt élőknek, hogy megőrizzék magyarságukat. S mindezen eseményekhez, podkarpatszka ruszi (kárpátaljai) összmagyar rendezvényekhez, miként viszonyult a csehszlovák hatalom, s mellette a helyi magyar politikai erők.
Eredményeképp elmondhatjuk, hogy a Podkarpatszka Ruszi Magyar Kultur Egyletnek meghatározó szerepe volt a nemzeti öntudat erősítésében, a magyar kultúra fenntartásában és a magyarságot összekovácsoló események megszervezésében. Például: Rákóczi-emlékünnep vagy a dalos estek megrendezése. Kutatómunka során a két világháború közötti kárpátaljai magyarság kultúrális életébe, a magyar kultúra megőrzésének a mikéntjébe és a magyar kisebbség kultúrával kapcsolatos lehetőségeibe nyerhettünk mélyebb betekintést. Újdonságként említhető meg, hogy a munka során megismerhetünk, hogy a két világháború közötti kárpátaljai magyar társadalom miként viszonyult a kultúrával kapcsolatos események megrendezéséhez, a kultur szervezetek működéséhez.

Kulcsszavak: magyarság, kultúra, Podkarpatska Ruszi Magyar Kultur Egylet

JEGYZETEK

JEGYZETEK

Óbudai Egyetem

Emberi Erőforrások
Minisztériuma

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

DUNA-DRÁVA CEMENT
HEIDELBERGCEMENT Group

OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

SICONTACT
biztonság a digitális világban
eset
Cyberoam
AIDA64

MAGYAR MÉRNÖKI
KAMARA

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett NTP-FTK-M-15-0003 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.